

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
6
12 B
48

Apud Nicolaum Pezzana
1683.

DESCRIPTIONES POETICÆ

Ex Probatioribus Poetis excerptæ

QVAS IN HAC NOVA EDITIONE

VBERIVS LOCVPLETATAS

Publicè vtilitati exponit

P. IO: BAPTISTA GANDVTIVS

SOCIETATIS IESV.

Cum Indice Descriptionum omnium vberrimo.

VENETIIS MDCLXIV

BENEVOLO LECTORI.

Emmas expono, & quidem pretioſas: quippe quæ fœtus ſunt pręſtantiores lectiſſimorum Poetarum. Iſtis diteſcere potes, quicunqueſapis: quæ vt ſint faciliùs ad manum, eodem ordine exponuntur, qui in Deſcriptionibus Oratorijs & ſeruatus, & exceptus eſt cum laude. In tam multiplici, & vario rerum apparatu, vix argumentum excogitare liceat, cuius hìc perbellè, & affabrè delineatam non recognoſcas imaginem. Perlege, & fruere, dies enim his gemmis ſignatos, aureos facies.

AVCTORES
EX QVIBVS
DESCRIPTIONES COLLECTÆ.

Actius Syncerus Sannazarius.
P. Albertus Ines Soc. Iesu.
Albius Tibullus.
Alcimus Auitus.
P. Alexander Donatus Soc. Iesu.
Andreas Naugerius.
P. Angelinus Gazaus Soc. Iesu.
Angelus Politianus.
Anneus Lucanus.
L. Annaus Seneca.
P. Antonius Chanut. Soc. Iesu.
P. Antonius Millieus Soc. Iesu.
Augustinus Mascardus.
Aurelius Prudentius.
Aurelius Vrsius.
Ausonius.
Benedictus Milanus.
P. Bernardinus Stephonius Soc. Iesu.
P. Carolus Franciscus de Luca Soc. Iesu.
P. Carolus Malapertius Soc. Iesu.
P. Carolus Verpaus Soc. Iesu.
Claudius Claudianus.
P. Constantius Pulcharellus Soc. Iesu.
Cornelius Gallus.
P. Dionysius Petavius Soc. Iesu.
P. Famianus Strada Soc. Iesu.
Franciscus Petrarca.
P. Franciscus Bencius Soc. Iesu.
P. Franciscus Remondus Soc. Iesu.
Gaspar Barlaus.
P. Gilbertus Ionninus Soc. Iesu.
P. Gulielmus Dondinus Soc. Iesu.
P. Hermannus Vgo. Soc. Iesu.

Hie-

Hieronymus Fracastorius.
Hieronymus Vida.
P. Hippolytus Graffettus Soc. Iesu.
Q. Horatius Flaccus.
P. Iacobus Balde Soc. Iesu.
P. Iacobus Bidermanus Soc. Iesu.
P. Iacobus Vallius Soc. Iesu.
P. Ioannes Ambrusterus Soc. Iesu.
Ioannes Barchlaius.
Ioannes Baptista Amaltheus.
P. Ioannes Bisselius Soc. Iesu.
P. Ioannes de Bussieres Soc. Iesu.
P. Ioannes Bap: Ferrarius Soc. Iesu.
P. Ioannes Bap. Masculus Soc. Iesu.
Iouinianus Pontanus.
P. Iulius Cæsar Destitus Soc. Iesu.
Iunius Columella.
Iunius Iuuenalis.
Lactantius Firmianus.
P. Laurentius le Brun. Soc. Iesu.
P. Leo Sanctius Soc. Iesu.
Lucretius Carus.
P. Ludouicus Cellotius Soc. Iesu.
Marcus Antonius Flaminius.
Marcus Antonius Muretus.
Marcus Manilius.
P. Marius Bettinus Soc. Iesu.
P. Mathias Casimirus Sarbienius Soc. Iesu.
P. Nicolaus Causinus Soc. Iesu.
P. Oddo de Comitibus Soc. Iesu.
Pub. Ouidius Naso.
Palatium Reginæ Eloquentiæ.
Petronius Arbiter.
Petrus Angelius Bargæus.
Petrus Bembus.
Philomathi Musæ Iuueniles.
Seuerinus Boetius.
Sidonius Apollinaris.
P. Sidronius Hoschius Soc. Iesu.

Silius

Silius Italicus.
Statius Papinius.
P. Tarquinius Gallutius Soc. Iesu.
Valerius Catullus.
Valerius Flaccus.
Valerius Martialis.
Vestigium Gymnasij Romani.
P. Vincentius Guinisius Soc. Iesu.
Virgilius Maro.
Vrbanus VIII. Pont. Max.

Facultas R. P. Visitatoris Soc. IESV In Prouincia Veneta.

EGo Ludouicus Bomplanus Societatis IESV in Prouincia Veneta Visitator, potestate ad id mihi facta ab Adm. R.P. Nostro Io: Paulo Oliua Præposito Generali, facultatem facio, vt Liber inscriptus, *Descriptiones Poeticæ*, Auctore P. Ioanne Baptista Gandutio Nostræ Societ. Sacerdote, & eiusdem Societatis grauium & Doctorum hominum iudicio approbatus typis mandetur. In quorum fidem, &c.

Foroliuij die 27. Octobris 1664.

Ludouicus Bomplanus.

DESCRIPTIONES POETICÆ.

CHAOS.

ANte mare, & terras, & quod tegit omnia Cœlum
Vnus erat toto naturæ vultus in orbe
Quem dixere Chaos; rudis indigestaque moles;
Nec quidquã nisi pondus iners, congestaque eodem
Non benè iunctarum discordia semina rerum.
Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan
Nec nova crescendo reparabat cornua Phœbe,
Nec circumfuso pendebat in aere tellus
Ponderibus librata suis: nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite,
Quàque erat & tellus, illic & pontus & aer:
Sic erat instabilis tellus, innabilis vnda,
Lucis egens aer, nulli sua forma manebat,
Obstabatque alijs aliud: quia corpore in vno
Frigida pugnabant calidis, humentia siccis,
Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus.
Ouidius l. 1. met.

Fama fuit quondam dubijs elementa figuris,
Indiscreta locis nullo non didita tractu,
Per vacuum volitasse vna, mistoque tumultu
Errasse innumeris fluitantia semina rebus.
Materies informis erat, confusaque nullo
Ordine congeries, moles incondita, miris
Infabricata modis, nullaque coercita lege,

...ta cadit, non innatat vnda,
...a alta petit, non proxima ducta
...um facilis, sed cœca feruntur
...lat instabilis super aere tellus,
...creta situ: subsidit in imum
...utris immistus fluctuat aer.
P. Tar. Gallutius l. 1. carm. poem. I.

Congeries rerum passim indigesta jacebat
Et turpi moles infabricata situ.
Terra polusque fuit, nec terra polusque fuerunt:
Dicere nec licitum est, en polus, ecce solum.
Cuncta superfuso horrebant reuoluta barathro,
Omnia inexplicitum semina semen erant.
Proteus orbis erat, quem densior vmbra tegebat,
Et vaga centenis versa figura modis.
Sic Deus implicuit confuso fœdere mundum,
Volveret vt superis inferiora locis.
Frigida pugnabant calidis, & acuta rotundis,
Certabant duris mollia, & alba nigris.
Non color informi residet, non vultus in orbe:
Nulla figura soli, nulla figura poli.
Quaque erat & tellus, illic & pontus & aer:
Vnda, aer, tellus, vnus aceruus erant.
Imperfecta situ macies, sine nomine corpus,
Et sine perfecto corpore nomen erat.
P. Lauren. le Brun. Hexam. die I.

Principio totum tenebris immerserat orbem,
Et poterat sibimet displicuisse chaos.
Nullus in orbe decor; non fulgens ignibus æther,
Aut spatijs dirimens sæcla, diesque suis.
Non sua fraternis opponens vultibus ora
Signiferi medium luna secabat iter;
Non Helice pauidis fluctus signabat Achiuis,
Visaque tum populis Parrhasis Arctos erat.
Imbiberat terram pelagus, nec flamma, nec aer
Seque, suumque decus conspicienda dabant.
Semina naturæ nox intempesta premebat,
Officio nondum tunc patefacta suo.
Gaspar. Barlæus l. 1. Eleg. I.

MVNDVS.

Et Mundi procreatio

PRincipio terram, ne non æqualis ab omni
Parte foret, magni speciem glomeravit in orbis
Tum freta diffudit, rapidisque tumescere ventis
Iussit, & ambitæ circumdare littora terræ.
Addidit & fontes, & stagna immensa, lacusque,
Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis:
Quæ diversa locis partim sorbentur ab ipsa;
In mare perueniunt partim: campoque recepta
Liberioris aquæ, pro ripis littora pulsant.
Iussit & extendi campos, subsidere valles,
Fronde tegi syluas, lapidosos surgere montes.
Vtque duæ dextra cœlum, totidemque sinistra
Parte secant zonæ, quinta est ardentior illis;
Sic onus inclusum numero distinxit eodem
Cura Dei, totidemque plagæ tellure premuntur:
Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu,
Nix tegit alta duas: totidem inter vtramque locavit
Temperiemque dedit mista cum frigore flamma.
Imminet his Aer: qui quanto est pondere terræ
Pondere aquæ levior, tanto est onerosior igne:
Illic & nebulas, illic consistere nubes
Iussit, & humanas motura tonitrua mentes,
Et cum fulminibus facientes frigora ventos.
Hæc super imposuit liquidum, & grauitate carentem
Æthera, nec quicquam terrenæ fæcis habentem.
Vix ita limitibus discreuerat omnia certis;
Cùm, quæ pressa diu massa latuere sub ipsa
Sidera cœperunt toto fulgescere cœlo.
Neu regio foret vlla suis animalibus orba,
Astra tenent cœleste solum, formæque deorum,
Cesserunt nitidis habitandæ piscibus vndæ,
Terra feras cœpit, volucres agitabilis aer.

Ouidius lib. I. metam.

Hic superum sator informem speculatus aceruum
Æternam noctemque, indigestumque profundum
Prima videbatur moliri exordia rerum

Ipse micans radijs, ac multa luce coruscus.
Iamque videbatur fulva de nube creare
Stelligeri convexa poli, terrasque, fretumque,
Et lucem simul Vndivagam, mox vnde macantes
Et solis radios, & cœli accenderet ignes.
Ipsi iam denso crepitare examine circum
Authoremque, ducemque suum, plausuque sonare
Aligeri fratres supera arce volatile vulgus,
Lucis opus primæ: nec dum tamen æthera ab imis
Flammiferum terris, terras discreverat vndis,
Sed tantum confusa jacebant semina rerum.
Nec mora, vix cœli extulerat septemplicis orbem,
Ordine cui vario rutilos affigeret ignes:
Et iam cuncta novam incipiebant sumere formam
Paulatim, cœlumque sua compage teneri.
Cernere erat sicca in medio iam mole relicta,
Littoribus curvis circum maria humida fundi,
Illisosque vadis spumare ad sidera fluctus.
Ecce autem iam frugiferi capita ardua montes
Attollunt, infraque iacent humiles convalles.
Continuo tellus submittens dædala germen
Flore renidescit, & frondes explicat arbos.
Iam videas viridi vestiri gramine campos.
Iam colles densis frondere cacumina sylvis,
Ilicibusque, oleisque, & coniferis cyparissis.
Nec mora: cæruleo flammis duo lumina celo
Incipiunt teneris primum lucescere rebus,
Et sibi, ceu mundi vigiles statione vicissim
Succedunt, certoque suum dant fœdere lumen.
Nam lucis fons dimensum Sol ambit olympum
Ipse dies, terrasque novo splendore colorat,
Nocte sua vultu pallenti servat in vmbris
Luna vices, fundens auratis cornibus ignem,
Lucidaque exornant nocturnis æthera gemmis
Sidera perpetuo circumlabentia motu
Tum bifidis passim verrebant marmora caudis
Squammigerum mutæ pecudes, pelagoque natabāt.
At pictæ volucres librare per aera pennis
Corpora, & inter se curvis decernere rostris.
Nec procul hinc errant latos armenta per agros
Lanigerique greges, persultant pabula læta.

Hier. Vida. Christ. l. 1.

Tu

Tu Verbo nutuque potens ingentia Divum
Limina, tu magni posuisti immane theatrum
Ætheris, & fixis radiata sedilia flammis,
Sidereo nobis fingens laquearia tecto.
Tu sua tellurem collectam in pondera circum
Sponte suo obnixam oneri, fixuque perenni
Pendentem ab se se nullo fundamine libras.
Seu nobis natale solum, seu pensilis vltro
Naturæ momentum ingens, nec mobile pondus,
Illum inter varios florentem germine campos
Extollentem altis montana cacumina sylvis,
Visceraque abruptis pandentem effossa barathris,
Neptuno fœtam esse iubes; & fonte profundo.
Hunc etiam certos vetitum transcendere fines
Porrigis immensum spatijs, & littore vallas
Indomitum quamquam furijs, cæloque minaces
Attollentem iras, & agentem ad sidera fluctus.
Te ne illum aspicio, quem quondā aspexit olympus
Flore coronantem terras, totoque ferentem
Æthere luciferos; oculatæ lumina noctis?
Tu faciles obitus, faciles das ire per ortus,
Quâ regis æternos mundi versatilis ignes,
Taurumque, plaustrumque, Lycaoniosque Triones,
Et sobolem Ledæam, & noctivagam Cynosuram,
Atq; Helicen, atq; Hydrā, atq; auripedē Menalippē
Et pluvias Hyadum flammas, torvumque Booten,
Anguineumque iubar cum sidere Centaureo,
Et formidatum nautis Oriona nimbo,
Errantemque Iovem cum pignore Cylleneo.
Et tardum genitorem ævi sua sæcla morantem,
Gradivumque patrem, & dulcem insidijs Cythereā;
Et regem Titana diei lucisque parentem,
Et celerem cursu Dianam, & fronte bicorni,
Quæque pares spatijs distinguunt sidera menses
Et versas duodena vices annumque reducunt.

P. Pulchareius l. 1. car. 2.

Nondum serena luce stellatos globos
Tornarat auctor; Orbis aut molem in duos
Librabat axes; multiplex nondum poli
Verti volumen iusserat; nondum fugā
Temporis obibat siderum ad numerum dies.
Secretus astris ignis ambitum supra
Aera rubebat; nullus aut infra faces

Fluitabat aer subdito leuior freto:
Non picta bruti riserat species soli.
P. Stephonius in Flau. act. 2. sc. 6.
Ignis in æthereas volucer se sustulit auras
Summaque complexus stellantis culmina cœli
Flammarum vallo naturæ mœnia fecit.
Proximus in tenues descendit spiritus auras
Aeraque extendit medium per inania mundi.
Ignem flatus alit vicinis subditus astris.
Tertia sors vndas stravit. flatusque natantes
Aequora perfudit toto nascentia ponto.
Vt liquor exhalet tenuis, atque evomat auras,
Aeraque ex ipso ducentem semina pascat.
Vltima subsedit glomerato pondere tellus
Conuenitque vagis limus permixtus arenis
Paulatim ad summum tenui fugiente liquore:
Quoque magis puras humor secessit in vndas
Et siccata magis strinxerunt æquora terras,
Adiacuitque cavis fluidum convallibus æquor,
Emersere fretis montes, orbisque per vndas
Exilijt, vasto clausus tamen vndique ponto,
Imaque de cunctis mediam tenet vndique sedem.
Manilius Astron. l. 1.
Ante hominũ pecudumq; genus, pictasq; volucres,
Et quæ multa secant liquidos, ani nantia fluctus:
Omnis erat rerum species confusa, neque vllus
Orbis honor: maria, & tellus, nec lucidus æther
Seminibus permista suis sine lege cubant,
Cuncta coercebat tenebrosum corpora corpus.
Sed simul in proprias cœperunt singula sedes
Muneribus discreta suis ex ordine labi,
Et tener ab rerum discrimine crescere mundus:
Tum primum in medio consedit pondere tellus
Nixa graui, hanc circum irriguo se gurgite pontus
Intulit, & super incubuit spirabilis aer,
Omniaque extento cœlum comprendit amictu.
Nec minus aurato distingui cœpta decore
Sidera, quæ toto radiant pulcherrima Olympo,
Seu tremulo rutilant, seu fixo lumine fulgent.
Terra tulit grauidas vllo sine semine fruges
Terra parens rerum, & magni velut æmula cœli
Induere in varios studuit sua sidera flores.
Hæc propter rosa sanguineo, vaccinia fusco
Lilia candenti, flavo velatur amictu
Caltha, crocus rutilo, violæ ferrugine, & auro
Es

Et niue fulgentes alios variare colores
Atque alios tendunt: hæc pallet, purpurat ostro
Illa magis, gemmant illa refert, stellamque micantem,
Hæc virides rubro prætexit sanguine guttas
Et matutinis collucent roribus herbæ.

P. Bencius lib. I.

.......Interea Summi Sapientia Patris
Adfuit innumeris distinguens cuncta figuris:
Frigida secreuit calidis, humentia siccis,
Et stabilem fecit terram, pontumque liquentem
Diffudit, vetuitque suos excedere fines:
Tunc siluis immissa fera, & squamosus in æquore
Piscis, & in nubes penna fugere volucres.
Scilicet alitibus dedit aera, piscibus vndas,
Quadrupedum generi tribuit Sapientia silvas:
Quid dicam, vt læves mundi tornauerit orbes
More fabri, ferro tornat cum rasile buxum?
Quid dicam, vt cœlo Stellas oculosque micantes
Addidit; & gyro lunam breviore fugacem
Carpere iussit iter; terras quæ sidere circum
Frigenti meat, & flammas terit vltima curru,
Perque poli tractus, medijque per ætheris oram
Dispofuit solem auricomum, lucisque beatæ
Fontem, qui radijs terrarum opera omnia lustrat.

P. Tarquinius Gallutius lib. I. car. 16.

Principio cœlum ac terras existere iussit
Ex nihilo, cœcumque chaos compegit in orbem,
Empyrei summo sterit extima vertice moles:
In medio tellus immensi subjacet vndis
Immensumq; operit tenebris nox atra profundum,
Nec speciem tellus, formam nec pontus habebant;
Tum Deus accensam verbo splendescere lucem
Edixit, cursuque novum circumtulit orbem
Gyrantem immensis spatijs noctemque, diemque.
Cœperat altera lux summos perstringere fluctus,
Cum Deus in medijs molem concrescere lymphis,
Crystalli immensam molem, vitreamque videri
Perspicuamque hyalo mortales fallere sensus;
Et tamen vt solido duratam adamante, fluentes
Scindere aquas ab aquis, mediamque insistere sc...is
Iussit, & Oceanum duplicem sejungere septo
Inferiore mari, & supero confinia ponto,
Quod cœli inscripsit cognomine, firmamentum
Tertia lux oritur; nutu in divortia fluctus

Ire iubet, cœloque suos ostendere campos
Tellurem speculusque cavis attollere montes,
Congestosque lacus, & flumina claudere ripis,
Complectique sinu fluvios, & vallibus imis
In mare præruptum devolvere fontibus amnes,
Arida vix patuit tellus, cum germina fudit
Imperio fœcunda Dei, vestitaque vernis
Graminibus, simul & messes, præcoctaque poma
Extulit, & tenero liventes palmite botros.
Aptaque gignendis inclusit semina plantis,
Omnibus, vt sua cuique insit genitalis origo.
Quarta oritur cum sole dies: nam spiritus idem
Affixit digitis stellas, & sydera cœlo:
Signavitque vias, adversaque signa locavit
In statione, situque: dedit sua munia cunctis
Partitus, certosque obitus adscripsit, & ortus,
Præcipuè immenso donavit lumine Solem
Primigenæque facem lucis ceu lampade vinxit,
Æternumque dedit radijs ardentibus ignem
Quem vehat, & terras, mediusque illuminet astra,
Lucentemque globum Lunæ, quem semper ab alto
Dimidium videt, & nocturno lumine complet.
Quinta luce Deus complevit piscibus æquor,
Aeraque alitibus fœcundo è germine ponti:
Iussit enim fervere mare, & genitalibus vndis
Tollere se in spumas, mixto vitalia flatu
Insinuans alimenta; rapit calido aere vitas
Reptantumque animas viscosis artubus igni
Elicit, & tremulis vegetat præcordia flammis.
At volucrum aerijs rarescunt corpora plumis,
Queis tenues tranant auras, & nubila findunt.
Emersisse fretis hilares, liquido æthere pennis
Librantur, mulcentque suum concentibus æquor.
P. Ant. Millieus Moys. Viat. l. 6.

Tum subito coram è nihilo se erumpere mundi
Visa videre globum immensum: subsidere terram
Pondere libratam proprio; iussamque potenti
Mole, cavis elementa globis, orbemque repostum
Extremo fundare situ: consurgere cœlum
Altius, immani se circumfundere gyro
Corporibus: tendi magnos cœlestibus orbes
Ignibus: immensi partem super æthera tolli
Æquoris; inque sinus magnos, vallesque profundas
Finibus inclusam certis concedere partem:

Et

Et partem in vacuæ condi penetralia terræ,
Ardua surrectos cœlo iuga tollere montes,
Vicinoque cavas Erebo descendere valles,
Æquatosque plagis latè se fundere campos.
Extendi tenues tractus, aurasque liquentes
Aeris: accendi flammis sublimibus orbem
Æthereum: primo spargi vaga sidera cælo
Componique locis, superi per concava mundi
Cærula, defixis gaudentia sedibus astra;
Iussaque perpetuas imponi in munera leges
Omnibus, errantum vinctos quoque legibus orbes.
Elysium videt inde seri, geniale beatis
Hospitium, fineret scelus exitiale parentum;
Donec in æthereos olim post sæcula vitæ
Felicis, genus humanum post tædia terræ
Immortale Deus sine funere tolleret axes.

P. Ant. Chauur. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Namque vbi prima diem mundo concesserat Eos,
Emicuit vultu lux speciosa novo.
Non tenebræ mersere chaos, sed clara diei
Fax fuit, & nocti dissociata suæ.
Altera suspensum spatioso fornice celum
Vidit, & æthereas corpora vasta domos.
Volvitur, & magno moles libratur inani,
Et distincta suis orbibus astra ruit.
Quo colitur rectore domus, fulcitur ab illo,
Quasque sibi format, possidet ipse lares.
Et licet occiduis omnes mergantur in vndis,
Tardius occiduis quillibet exit aquis.
Non subit alternas celestis machina mortes,
Nec variæ versant ista theatra vices.
Vna manet cunctis facies, decor omnibus idem,
Et stabili pulchrum fœdere perstat opus.
Tertia spumantis diffusa palatia Nerei
Aspicit, & vasti regna profunda maris.
Aspicit è medio nascentes æquore terras,
Quæque prius latuit mersa resurgit humus.
Ipse sua, magno quas non comprenderat alveo,
Oceanus, vario gurgite clausit aquas.
Pars Gades, Calpenque subit, pars Caspia pulsat
Littora, pars Gothici verberat arva soli.
Ilicet Ægræos fluctus absorpserat Helle,
Et Tanai propior mixta Propontis erat.
Pars hæsit concreta gelu supposta Bootæ.

Forsitan vt Batavis sola negaret iter.
Pars Arabum terras, calidos pars alluit Indos,
Pars subit ingenti Persica regna sinu.
Nec tamen ignotos fluctus sulcaverat Argo,
Aut fragili Tiphys puppe magister erat
Nec primæua truci livebat sanguine tellus,
Aut spatijs stabant arva dirempta suis.
Sponte sua fruges nullis vexata colonis,
Nesciaque attriti vomeris arva dabant.
Iam coryli, & nondum feralia signa cupressi.
Et salices petulans exeruere caput.
Floraque purpureos pratis expandit honores,
Luxuriansque novo gramine risit ager.
Creverunt virides ventura in præmia lauri,
Palmaque Olympiacis præripienda rotis.
Aurea per laxos radiabant lilia campos,
Nondum virginea filia capta manu.
Et violæ, & Regum signandi nomine flores,
Iamque recens facta plus rubuere rosæ.
Quarta coruscanti flammas insparsit Olympo
Et tremulæ radijs emicuere faces.
Explicuit roseos lampas Phœbeia vultus,
Et vaga spumantes exit, & intrat aquas.
Per duodena suos impellens sidera currus,
Metitur spatijs tempora fluxa suis.
Quæque per obscuræ tranquilla silentia noctis
Cornigero niteat lumine, Luna venit.
Subdidit ipse suos Veneri Cyllenius ignes,
Cessit & ingenti Martia stella Iovi,
Hunc Saturne præis, & terris dira minatus
Ingrederis lento per tua regna gradu.
Nec minus innumeris illuxit ab ignibus æther,
Cœpit & obliqua signifer ire via.
Hic pluvias fundebat Hyas, spirabat Orion,
Parte alia rabido torruit igne Canis.
Altera Hyperboreas spectabant sidera terras,
Altera in Australes versa fuere plagas,
Quinta luce vagi verrebant æquora pisces,
Et Venus in gelidis fervere cœpit aquis.
Grandia terribiles agitabant corpora phocæ,
Et pistrix spinis horruit ipsa suis.
At mediam aligeræ sulcabant aera turmæ,
Argutaque loquax voce strepebat avis.
Sed nondum humanas edoctus reddere voces
Psittacus indocili gutture cantor erat.

Sexta

Sexta dies totum fœtis animalibus orbem,
Donat, & innumera paſcua prole beat.
Hic quadrupes laſcivit equus, ſpiraſque retorquens
Gramineo fallax delitet hydra thoro.
Lanigerique greges ibant cuſtode remoto
Nec Corydon timidas paſtor agebat oves.
Non lupus imbelli ferus inſidiatus ovili eſt
Ambulat innocuo tigris & agna gradu.
Gaſp. Barlæus Poem. par. 2. El. 1.

Dixit, & à tenebris lucem diſcluſit, & orbem
Condidit, vt proprio conſidat pondere tellus,
Quam circum glomerentur aquæ, ſuper enatet aer,
Et procul abſcedens, longa regione feratur,
Omniaque extento cœlum comprendat amictu,
Ætherium cœlum, & mundi verſatile templum.
Ille ſimul iuſſit, viridi ſe gramine terra
Veſtijt, & vario depinxit prata colore:
Nec minus & nitidas fruges effudit, & altis
Vndantem arboribus ſilvam, fœtuque gravatis;
Vnde ſimul fructus, ſimul & genitalia creſcant
Semina, & æternùm frondentia rura propagent.
Et nihil vt deeſſet decoris, pater optimus auxit
Cœlum ſideribus, mare piſcibus, aera pennis;
Immiſitque feras ſilvis, & muta animantum
Agmina, quàm varia ſpecie, tam corpore, & armis.
P. Franc. Bencius V. Mar. l. 4.

CÆLESTIA.

Cæli creatio.

QVantus honos ſpectaſſe Deū, cū conderet arces
Æthereas, ſtructo laquearia cærula mundo
Tenderet, humanæ ſtellata palatia genti.
Vndique præcinctæ non expugnabile vallum
Naturæ ſuperis daret immortale theatrum
Ignibus, æternæ regnum inviolabile vitæ.
Quàndo laboratos cœlum tornabat in orbes,
Claudebatque potens captiva elementa beato
Carcere, figebatque polos, celſumque per orbem
Ducebat medium, quo mundus vertitur, axem;
Tunc

Tunc aderam dimensa globos, & iusta decentis
Intervalla situs rerum, molemque superbam
Ætheris, anthori comes indivisa parabam.
Testis eram, stipata globi cum sidera formâ
Cogeret, in rutilos noctis succenderet ignes,
Signaretque suas sparsim per cærula sedes.
Illic dextra manu largâ profunderet, illic
Ordine rara tenax certo digesta locaret.
Vidi ego cum lunam Veneri, Veneremque micanti
Mercurio, famulum Soli supponeret author,
Mercurium, medijs Solem componeret astris.
Hic, ait, hic cæli rector, qui lumina cursu
Dividet, infusum stellis effundet honorem,
Purpuream que diem terris feret: addita circùm
Astra satellitium domini, prætoria regis
Agmina, cærulei felix custodia mundi.
Vidi ego sanguineas cùm Marti accenderet iras,
Flammantemque facem; vidi cùm plumbea tristi
Lumina Saturno daret, auratamque locaret
Inter vtramque Iovis stellam quæ fronte serena
Temperet infestis fatalia sidera tædis.
Errantum quibus ille vagos per cærula cursus,
Accessusque, abitusque moras, nisumque revinxit
Legibus; alternos iussis occasibus ortus
Miscuit, & cautas dedit in mortalia vires,
Lucis inæquales, tempestatumque sequaces
Æterna ratione vices, in commoda terræ
Sanxit, & in menses lunam præfecit, in annos,
Lustraque, & è lustris labentia sæcula Solem.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Galaxia, sive Via lactea.

NAmque in cæruleo candens nitet orbita mundo
Ceu mensurâ diem subito, cælumque recludens:
Ac veluti viridis discernit semita campos,
Quem terit assiduo renovans iter orbita tractu
Inter divisas æqualibus est via partes:
Vt freta canescunt sulcum ducente carina
Accipiuntque viam fluctus spumantibus vndis.
Quam tortus verso movit de gurgite vortex:
Candidus in nigro lucet sic limes Olympo
Cæruleum findens ingenti lumine mundum.
Nec mihi cælanda est famæ vulgata vetustas

Mol-

Mollior, e niveo lactis fluxiſſe liquorem
Pectore reginæ divum, cœlumque colore
Infeciſſe ſuo; quapropter lacteus orbis
Dicitur, & nomen cauſa deſcendit ab ipſa.
An maior denſa ſtellarum turba corona
Contexit flammas, & craſſo lumine candet,
Et fulgore nitet collato clarior orbis?

Manilius Aſtron. l. 5.

Nate etiam ſi quando oculos ad ſidera tollens
Albentem cœli tractum mirabere, forſan
Addubites, quæ cauſa viam ſignaverit; an ſit
Halitus idem author, longo quem tramite ductum
Stellarum denſus circum ſe complicat ordo.
Quippe vagus Solem fugiens, torrentiaque aſtra
In lævum dextrumque latus declinat, & ipſa
Raptatus circum cœli vertigine candet
Sideribus latè ſparſus, pallentiaque ora
Stellarum, atque amnes lactis ſub imagine præfert.
Namque acies obtuſa, & non penetrabile lumen
Et ſeries numeroſa, minutaque corpora parvis
In ſpatijs verſata procul candere videntur,
Dum nequeūt radios iaculari,& ſtringere flammam,
Candet & à multa caligine conſitus aer,
Hinc illinc agitata, & lactea conſtat imago.

Io. Pontanus in lib. meteor.

Zodiacus, ſeu circulus duodecim ſignis diſtinctus, per quæ Sol incedit.

HÆc plaga circuitúſque ingens, flexuſq; deorum
Biſſenas patet in partes, ac tramite lato
Obliquat ſe ſe in Lybien, vnde horrida bruma
Adveniat; ſecat hinc medium curvatus Olympum
Qua de parte novum ſpirat Ver, inde volutus
In boream, vnde æſtas flaventiá demetit arva,
Convertit rurſum in medium ſinuatus olympum
Autumnus, paribus qua tempora dividit horis.
Hinc iterum in lybiæ ſitientis flectit arenas.
Atque hunc obliquis circundare flexibus orbem
Iuſſerat ille hominum, divumque æterna poteſtas,
Quo variæ rerum ſpecies, quo tempora rebus
Certa forent, obſtringat hyems, ver ſtricta relaxet,
Concoquat Autumnus, quod & ante coegerat æſtas,

Quin

Quin & bissenis passim variata figuris
Signa vehit, pictoque micat zona aurea textu.
Ion. Pontanus de stellis l. 2.

Signa Zodiaci.

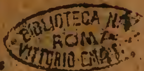
HIc qui sacris pervius astris
Secat obliquo tramite zonas,
Flectens longos signifer annos
Lapsa videbit sidera labens.
Hic qui nondum vere benigno
Reddit zephyro vela tepenti
Aries præceps ibit in vndas,
Per quas pavidam vexerat Hellen.
Hic qui nitido Taurus cornu
Præfert Hyades, secum Geminos
Trahet, & curvi brachia Cancri,
Leo flammiferis æstibus ardens
Iterum è cęlo cadet herculeus,
Cadet in terras Virgo relictas,
Iustæque cadent pondera libræ,
Secumque trahent Scorpion acrem.
Et qui nervo tenet Æmonio
Pennata senex spicula Chiron.
Rupto perdet spicula nervo.
Cadet Ægoceros, frangetque tuam
Quisquis es vrnam: tecum excedent
Vltima cæli sidera pisces.
Seneca in Thyes. actu 4. in Chor.

Aspice vt intento meditatur prælia cornu
Taurus, & incumbens genibus cervice coacta,
Fronte truci, insignemq; oculis, sua lumina, flammam
Ore vibrans, inimica sagax molimina terræ
Acribus explorat radijs, turbamque serenat
Plejadum, rutilis illæ sua sidera pingunt
Ignibus, & puris pandunt sua gaudia tædis.
Aspice vt Oebalij germano sidere fratres
Impliciti blandis stellarum amplexibus ardent,
Mutuaque alterno conversi in lumina visu
Terrorum impavidi, teneros testantur amores,
Alternisque pium sibi sidus honoribus augent.
Lętus ovat Cancer, timidoque recedere gressu
Natus -

Natus, ad occursus dubios, nec ad ora Leonis
Horret, & intrepidos illi gerit obvius ignes
Et ciet in sævos ardentia brachia rictus.
At Leo quos oculis ignes, quos corpore toto
Evibrat? ardenti quàm concita pectora flamma?
Qui rabido sub corde furor, quæ fulgura caudæ,
Quæ iuba, quàm læti stellis radiantibus vngues?
Nobile cor sidus, caudæ quoque nobilis astro
Clarus apex. rapidi duplex ea gloria signi.
Aspice virgineos vt lætæ frontis honores
Explicat, & geminas stellis pendentibus alas
Contrahit Erigone, spicæque decora sinistram
Sidere demissas terræ protendit aristas.
Libra pari geminas æquans examine lances,
Sustinet ambiguo pendentia sidera motu;
Et quamuis rutili rapitur vertigine mundi,
Æqua manet, mundumque suo moderamine librat,
Nec timet insanis elementa furentia telis.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Tauri tergora respicit
Obvertens Aries lanigerum caput.
Taurus, ceu ruat impetu
Præceps fulmineo, cornibus igneis
Oriona petit trucem
Et claua, & spolio terribilis feræ.
Tauri cornua cærulis
Hærent fixa plagis, armaque Orionis
Claro lumine Castores
Implexi rutilis corpora nexibus,
Germanis ab amoribus
Alterno redimunt sidera funere
Cancer brachia porrigit,
Nolens ire retro, colla que gestiens
Sævæ carpere belluæ.
At ceruice Leo fulgidus aurea
Armat rostra minacibus
Villis, & refuga fronte recolligit,
Vrens ignibus aridam
Tellurem hospitio solis iniquior.
Virgo sidere candido,
Pennarumque leui remigio tegit
Lætam Virgine Virginem;
Augustæque nitens pectore Virginis
Sanctis vritur ignibus,

Et tantis cumulat fidus honoribus.
Magnis iusta bilancibus
Æquat Libra Dies noctibus, & pari
Cursum solis, & orbitam
Axis flammiferi limite distrahit;
Et momenta fluentium
Horarum æquiparans anxia ponderat.
Libram Scorpius insequens
Imponit geminis brachia lancibus;
Ac iusti velut æmulus
Caudæ vipereo parcere aculeo
Libra iudice deierat
Tantum Virgineo stat dare Numini.
Chiron cuspide fulgida
Scorpi terga petit, sed nocuæ vetat
Virgo cuspidis impetum:
Hærent in rigido vulnera brachio,
Et quo mittere debeant
Nervo, blanda tenent cornua cuspidem,
Capri forma bicorporis,
Felicem genesim sidere pollicens,
Augustique superbiens
Fato, Virgineis candida lætior
Subdit cornua nutibus.
Vrnam cæruleæ fundit Aquarius
Vndæ prodigus, effluunt
In Piscis vacuum flumina gurgitem.
Pisces ordine dissitos
Nexu flexa vago vincula colligant.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Sol.

AT medios cæli tractus, medij ætheris oram
Fons lucis Sol auricomus, Sol igneus ambit,
Sol qui terrarum flammis opera omnia lustrat.
Ipse idem superum princeps, ductorque choreæ,
Ad cuius numeros & Dij moveantur, & orbis
Accipiat leges, præscriptaque fœdera servet,
Agnoscant auræ imperium, maria alta tremiscant,
Audiat & longè tellus fatalia iussa
Atq; hunc, ne qua opere in tanto decor vllus abesset,
Præfecit luci rerum pater: ipse nitentes
Spargeret vt radios, ipse vt lustraret olympum,
Et ter-

Et terras ſimul, & magnas liquidi aeris oras:
Vnde dies quique in ſua terga revoluitur annus
Atque ævi ſimulacra fluunt, & tempus, & æſtas.
Iou. Pontanus de Stell.l.1.

Sol radio meliore nitet, quia lucis origo,
Et breviore minor lampade luna micat.
Præpete Sol curſu redeuntes dividit annos,
Contracto menſes cardine luna facit.
Sol modò brumales vergens declinat ad Auſtros:
Tramite mox verſo torrida regna petit.
Atque vbi tellurem radijs accendit acutis,
A Sole ardenti dicta peruſta plaga eſt.
Æqua dies illi ſemper cum nocte recurrit
Cuncta illi ſurgunt ſidera, cuncta caduht.
Apud P.Laur. le Brun.Exam.die 4.

Solis iter per Eclypticam.

HAud ſecus ac rutilum perlabitur æthera Titan,
Qua vagus obliquis cœli ſe baltheus aſtris
Torquet in adverſas adverſo ſidere metas;
Indeque ſubiimem Caucrum, Capricu inde coercet,
Biſſenas licet ille domos, totamque pererret
Igneus ardentem rapida vertigine Zonam.
Attamen intactos ſolers vtrinque relinquit
Tramitis excurſi fines mediamque ſecutus
Luce viam, tenui quà ducta Eclyptica filo
Aſtra ſecat, iuſſos peragit non devius orbes,
Deſcribitque dies, annoſque, & tempora curſu
Dividit: inde ſinum terræ fcelicibus implet
Divitijs, totamque pijs, vt ſingula poſcunt,
Naturam radijs beat, & ſolemne recurrit
Lętus iter, deſcripta polo quà ſemita monſtrat;
Avius oblato ne ſi rapiatur Olympo,
Dextra, ſiniſtra premens erranti ſidera curſu,
Errorem natura luat, pro munere lucis
Torrida commixtis pereant elementa favillis.
P. Ant. Chanut. in Parn. Po.t. Soc Ieſu.

Solis & Diei ortus.

IAm rara micant ſidera prono
Languida mundo: nox victa vagos

Con-

Contrahit ignes, luce renata
Cogit nitidum Phosphoros agmen:
Signum celsi glaciale poli
Septem stellis Arcades visæ
Lucem verso temone vocant;
Iam cæruleis euectus aquis
Titan summum prospicit Oeten;
Iam Cadmæis inclyta baccis
Aspersa die dumeta rubent,
Phœbique fugit reditura soror.

Seneca in Herc. fur. Act. 1. in Chor.

Iam gelidam Phœben, & caligantia primus
Hauserat astra dies; & iam tumet igne futuro
Oceanus, lateque nouo Titane reclusum
Æquor anhelantum radijs subsedit equorum.

Statius Theb. l. 7.

Tempus erat iunctos cùm iam soror ignea phœbi
Sentit equos; penitusque cavam sub luce parata
Oceani mugire domum; seseque vagantem
Colligit, & moto leviter fugat astra flagello.

Idem l. 8.

Exuit implicitum tenebris humentibus orbem
Oceano prolata dies, genitorque coruscæ
Lucis adhuc hebetem vicina nocte levabat
Et nondum excusso rorantem lampada ponto.

Statius Achill. l. 1.

Iamque sub Eoæ dubios Atlantidis ignes
Albet ager, motisque truces ab ovilibus vrsi
Tuta domosque petunt; raras & littus in altum
Mittit aues cùm primus equis exegit anhelis
Phœbus Athon, mediasque diem dispersit in vndas.

Val. Flaccus Argon. l. 2.

Interea magni iam iam subeuntibus astris
Oceani genitale caput; Titania frænis
Antra sonant: sol auricomis ingentibus horis
Multifidum iubar, & bisseno sidere textam
Loricam induitur; ligat hanc, qui nubila contra
Baltheus vndantem variat mortalibus arcum.
Inde super terras; & Eoi cornua montis
Emicuit, traxitque diem candentibus vndis.

Val. Flaccus Argon. l. 2.

Donec

Donec flammiferum tollentes æquore currum
Solis equi sparsere diem; iamque orbe renato
Diluerat nebulas Titan, semisinique fluebat;
Caligo in terras albido resoluta sereno.

Sil. Italicus l. 5.

Impulit Ionios præmisso lumine fluctus
Nondum pura dies, tremulis vibrauit in vndis
Ardor, & errantes ludunt per cærula flammæ.

Claudian. de rap. Proser. l. 2.

Oceani summo circumfluus æquore lucus
Trans Indos Eurumque viret, qui primus anhelis
Sollicitatur equis, vicinaque verbera sentit,
Humida rotanti resonant cum limina curru
Vnde rubet ventura dies, longèque coruscis
Nox afflata rotis refugo pallescit amictu.

Claudianus de Phœnice.

Dispulerat Memnon tenebras, & lutea coniux
Tithoni, croceum linquens Aurora maritum
Oceano flectebat equos; iam tempora Morphei,
Nocturnasque faces mundo subduxerat ardens
Phosphorus, & patulis rotantia gramina campis
Abluerat primo soboles Hyperionis ortu.

Gasp. Barlæus Poem. par. 1. l. 4.

Sol Occidens.

SOluerat Hesperij deuexo margine ponti
Flagrantes Sol pronus equos, rutilamque lauabat
Oceani sub fonte comam; cui turba profundi
Nereos, & rapidis accurrunt passibus Horæ,
Frenaque, & auratæ textum sublime coronæ
Diripiunt, laxant calidis humentia loris
Pectora; pars meritos vertunt ad molle iugales
Gramen, & erecto currum temone supinant.

Statius Theb. l. 3.

Sol nube tectus.

QValis vbi incurrens tempestatem obuius atram
Dat rutilũ nimbosa caput sub nubila Phœbus:
Nec tamen ætherij cursum seruare laboris
Immemor, obscura furtim sublustris ab vnda
Obducto regit ore diem, & sua tegmina fallit;

P. Pulcharellus l. 1. poem. 4.

Solis defectus.

IPse caput medio Titan cum ferret Olympo
Condidit ardentes atra caligine currus,
Inuoluitque orbem tenebris, gentesque coegit
Desperare diem?

Lucanus l.1.

...... ipse quin æther grauis
Inter diem noctemque desertus stupet.
Quid hoc? magis magisque concussi labant
Conuexa cœli: spissior densis coit
Caligo tenebris, noxque se in nocte abdidit.

Seneca in Thyes. act.5. sc.3.

Quod scelus Eois vt primum cernet ab vndis
Sol indignantes retro conuertere currus
Optabit; frustraque suis luctatus habenis.
Quod poterit, tandem auratos ferrugine crines
Inficiet, mœstamque diu sine lumine frontem
Ostendat terris.

Sannazar. l.1. de par. Virg.

Cum subitò ecce polo tenebris caput occulit ortis
Sol pallens, medioque die (trepidabile visu)
Omnibus incubuit nox orta nigerrima terris,
Et clausus latuit densis in nubibus æther.

Vida Christiad. l.5.

Sol repercussus in speculo.

.........aut quale profundo
Cynthius in vitro multa se luce figurat,
Seque suo ferit obiectu, flexuque resultant
Vibrati radiorum ictus, missuque, remissuque
Obtruduntur, & occursu collisa frequenti
Lumina inardescunt, mediusque interuenit ignis.

P. Pulcharellus lib.1. poem.5.

Sole oriente astra celantur.

HAud secus ac primo cum Sol exurgit Eoo,
Quæ prius effusis ardebant æmula flammis
Sidera, mox confusa latent: citus occulit ensem
Orion, spicam Erigone, Taurusque refulgens
Lumen, & ora Caper, caudam Leo; Limina claudit
Zodiacus, conditque faces, & signa domorum
Turbidus, & rutilum sub cærula Phosphoros agmen
Cogit,

Cogit, & inclusos sequitur simul abditos ignes.
Sol vnus regnare polo, claramque per omnes
Terrarum, cœlique plagas effundere lucem,
Et magnum ostentare iubar: mirantur ouantem
E latebris procul astra suis, dominumque micanti
Fassa globo, tenues fugiunt producere tædas,
Immensumque suo de cardine sidus adorant.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Sole amicta B. Virgo.

Aspice vt inclusam pressis quo stringeret vlnis
Arctius, illustremque magis fulgore coacto
Redderet, & proprios arderet amator in ignes
Acrius, & toto propior contingeret astro;
Aspice vt angustum sese collegit in orbem,
Ingentemque globum contracta mole coegit.
Aspice vt effusum circa iubar vndique tortis
Vibrat in obliquum radijs, lucemque refusam
Diffecat, & rapidis acuens in fulgura telis
Vulnerat attonitos armato sidere visus,
Et dominam gyro circùm radiante coronat.
Continet ardentes solis vis ignea flammas,
Et seruire vetat.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Solis Prognostica.

Sol quoque & exoriens, & cum se condet in vndas
Signa dabit: Solem certissima signa sequentur;
Et quæ mane refert, & quæ surgentibus astris.
Ille vbi nascentem maculis variauerit ortum
Conditus in nubem, medioque refugerit orbe;
Suspecti tibi sint imbres: namque vrget ab alto
Arboribusque satisque Notus, pecorique sinister.
Aut vbi sub lucem densa inter nubila sese
Diuersi rumpent radij, aut vbi pallida surget
Tithoni croceum linquens Aurora cubile.
Heu male tum mites defendet pampinus vuas:
Tam multa in tectis crepitans salit horrida grando.
Hoc etiam emenso cum iam decedet olympo
Profuerit meminisse magis; nam sæpe videmus
Ipsius in vultu varios errare colores.
Cæruleus pluuiam denuntiat, igneus Euros.
Sin maculæ incipient rutilo immiscerier igni
Omnia tunc pariter vento, nimbisque videbis

Feruere, non illa quisquam me nocte per altum
Ire, neque à terra moneat conuellere funem.

Virgilius Georg. lib.1.

Ille etiam ventos, tempestatesque futuras,
Atque imbres, æstusque graues,& frigora monstrat.
Namque vbi cæruleo rapidum petit æquore cœlum
Exoriens, aperitque diem natalibus vndis,
Si nigrum obscuro faciem variauerit ortu
Concauus, inque atram condentur lumina nubem,
Et pelago, & terris violentior incubat Eurus,
Turbatasque amnis in pontum deuehet vndas,
Quin etiam vt nullæ densentur in aere nubes,
Si tamen aut hebetes radij torpere videntur,
Aut si plus nimio torrens incanduit ardor,
Collige venturos imbres. At pallida quando
Aurora oceano caput exerit, horridaue inter
Nubila, diuersis rumpet Sol partibus, & nunc
Obliquos effert radios, nunc pallidus ore
Delituit nimboso, (heu) rupto fœdere cœlum
In terras ruet, & sæuum per inane rotatæ
Præcipitent nimborum acies, quæ grandine mistæ
Arboribus stragemque dabunt, & viribus almis,
Vix ouium vt clausos defendant culmina fœtus,
Nō mihi tūc sunt plaustra boumue,armētaue equarū
Ducēnda à stabulis, non me extra tecta domorum
Ducet iter. Seruanda dies, quam rite serenam
Spondeat, oceani feras cum lucidus vndas
Intrarit, non nube comam, non turbidus ora,
Sed qualem hesperio Tethys suspirat in antro.
Quod si tunc quoque nigranti velatus amictu
Occiderit, siue ipse suo quamquam emicat ore
Si tamen aut atras nubes raptauerit, aut si
Palleat, & maculæ fundant sese vndique nigræ
Venturam expectes pluuiam.

Pontanus l. 1. de Stell.

Luna.

O Latonia maximi
Magna progenies Iouis
Quam mater prope Delium
Deposiuit oliuam.
Montium domina vt fores
Siluarumque virentium

Sal-

Saltuumque reconditorum
Amniumque sonantium.
Tu Lucina dolentibus
Iuno dicta puerperis:
Tu potens Triuia, & notho es
Dicta lumine Luna.
Tu cursu Dea menstruo
Metiens iter annuum
Rustica agricolæ bonis
Tecta frugibus exples.

Catullus in carm. ad Dianam.

Regina nemorum, sola quæ montes colis,
Et vna solis montibus coleris Dea,
O magna siluas inter & lucos Dea,
Clarumque cœli sidus, & noctis decus,
Cuius relucet mundus alterna face,
Hecate triformis.

Seneca in Hippol. act. 2. sc. 1.

Vt nunc pleno lucida cornu
Totis fratris vt obuia flammis
Condat stellas luna minores,
Nunc obscuro pallida cornu
Phœbo propior lumina perdat.

Boetius l. 1. metro. 5.

Prima Deum terras glaciali sidere circum
Luna meat, cœlumque suo terit vltima curru:
Dux clara in tenebris alienæ obnoxia flammæ
Æmula fraternis radijs, & solis ab ore
Ora fouens; quantumque ab Apollinis igne recedit
Hoc magis ipsa suum fundit mortalibus ignem.
Cornibus auratis primum; mox fronte refulget
Iam media, medium cœli dimensa volumen.
Atque hinc obliquos vultus, turgentiaque ora
Nocte refert; tandemque vago digressa meatu
Exurgit Solem contra, plenoque coruscam
Orbe comam, & fuluo totum caput explicat auro.

Pontanus l. 1. de Stellis.

At cum Sol abit aureus
Tu perfusa liquentibus
Vndis Oceani vago
Lustras æthera curru.
Currum lucida sidera
Sectantur pede candido
Lasciuas meditantia
Pura nocte choreas.
Tunc siluæ memor aureos

Flores, & violaria,
Et paruas segetes leui
Nutris humida rore.
Tu ferum mare temperas,
Tu Noti, & pluuiæ potens,
Tu partus aperis prece
Ter vocata puellæ,
Salue Dux bona siderum,
Altorum Dea montium,
Cultrix ò Erimanthij
Cynthijque recessus.

M. Ant. Flaminius l.1.c.11.

Vecta sereno Cynthia cœlo,
Tremebunda argenteo
Num venaris astra cornu?
Nùm bellatrix igneo
Ætheris vrsas impetis arcu?
Modò recuruis edita cunis
Primo rides lumine;
Modò pleno nites ore:
Mox incurua senio
Mœsta cadenti extingueris igne.
Orbe nigranti clausa secundum
Temet ipsa latitas:
Tibi rogus, & sepulcrum
Temet ipsa tumulas.
Mox rediuiuos excitas ignes.
Fida diurni luminis hæres,
Occidente Delio,
Breue sideris fraterni
Reparas dispendium.
Latè micanti vultus honore
Modò nitenti falce minaris,
Modo iugo, cimbula,
Modò portu sinuaris;
Et mutantem simulas
Æquore cœli Protea formas.

P.Mar. Bettinus in Lyc.l.2.chor.1.

Sic Regina nitet stellarum luna bicornis
Nocturno cum pura mari, stagnoque nitenti
Imminet è cælo tremula cum lampade, & vndis
Concolor, in fluctus argentea lumina vibrat.

P.Tar.Gallutius l.1.poem.6.

Mêstrua ceu rutilum vehitur cum Luna per axem
Iam soli coniuncta latet, iam dispare cursu
Dissita vicino monstrat crescentia Soli

Cor-

Cornua, fulgentemque implet longinquior orbem.
Ac modò per ſuperas arces obit ardua celſi
Cardinis aſtra nitens hoſpes; modò condita preſſo
Errat, & oppoſitum noſtro videt abdita mundum.
Ac modò concordes curſu propiore planetas
Conuenit; inconſtante fugax modò vertitur aſtro,
Qua vagus accenſam flaminis diſcordibus error
Abripit, Arctoïſque fauet modò proxima ſignis:
Aduerſos inimica modò ſe torquet ad auſtros:
Nec tamen anguſtum, quem longo Ecliptica flexu
Linea deſcribit, callem dilapſa relinquit,
Ac minus impoſitos ad ſolſtitialia fines
Tranſilit aſtra rotis leuibus, ſemperque ſerenum
Parte nitens media bibit imo ſidere ſolem.

P. Ant. Chanut. in Parn. poet. Soc. Ieſu.

Siderei regina chori, Latonia Phœbi
Magna ſoror, proleſque Iouis, ſeu Delia certum
Nomen habes, Lucinæ, Hecates, Triuiæq; triformis,
Dictinnæue Diana magis cognomine gaudes;
Exere Virgineum cœli decus, exere magnum
Ore iubar, varios monſtra per cærula vultus.
Nempe ſeneſcenti poſtquam ſe condidit aſtro,
Iam ſoli coniuncta latet, iam ſepare flamma
Candida curuatam flectens in cornua frontem,
Prima renaſcentis reparat ſpectacula formæ.
Tum noua lucentis ſenſim incrementa figuræ
Accipiens, medio ſecat aurea lumina vultu,
Partiturque globum; iunctis tum cornibus orbem
Implet, & illuſtrem totò trahit ore colorem.

Idem ibidem.

Haud ſecus ac vacua Solem trahit æmula fronte
Cunctaque maternas in corpora ſubdita vires
Accipit, ambito de ſe caritura parentis
Nomine, & effœtis impos dare ſemina terris
Luna, per extremum celi quæ labitur axem.
Hac ſoli ſubiecta ſitu, virtute miniſtra
Seruit in omnigenos fœtus; neque principe ſolis
Fœta parit vi terra, graui quin protinus aſtro
Conferat in ſociam de ſole puerpera prolem.
Quin etiam rapidi clemens nimis acria phœbi
Lumina, & implacidos placida vi ſideris ignes
Temperat, in tantum terris vicina fauorem.
Hæc leuibus dat iura Notis, dat iura procellis,
Oceano refugos leges imponit in æſtus,
Hæc flores tibi terra tuos, hæc gramina campis
Arboribus ſua poma, ſuos animantibus ortus

Efficit, incrementa, vices, vitæque tenorem.
Humanos regit hæc Solis collega labores,
Partubus imperiosa præest, & prolis in artus
Exercet dominas regali sidere vires.

Idem ibidem.

Lunæ maculæ.

QVin etiam licet atra genas, & opaca per ora
Pallor eat, tamen interior qua cogitur orbis
Densa situ magis, & scabra rubigine sordet.
Ergo & cum Solem aduersum se agit vndiq; & ipsū
Impleuit radians Phœbei luminis orbem,
Qua squalet parte, atque horret caligine, densas
Obducit maculas, & se sua reddit imago
Aerea qualis vbi clypei fulgentis ab ipso
Sole repercussa est, auratо fluctuat orbe
Clara aciem flammis, & luce corusca decora.
Verùm si qua tamen nitido super ære resedit
Scabra situ, turpisque atra rubigine labes
Stat maculis obducta aciem, stat squalida vultum
Non Phœbi radijs, non vlli peruia flammæ.

Pontanus l 1. de Stellis.

O decus augustum macularum: accensa perennāt,
Ingentique notæ describunt ora figura.
An pellucidior pallæ, vel opacior astri
Pars ea? velamen ne tuum, speculumne Deorum
Illud? an oppositæ vestigia pallida terræ?
An missę tædis quondam auxiliaribus vmbræ?
Forte per hæc nostrum videant specularia mundum
Lunares populi? quidni quoque nostra viderent
Cælicolæ? an superi foret hæc via peruia mundi?

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Luna deficiens.

OMnia perpetuis cœlo quæ fulgida flammis,
Seu cursu gauisa vago, seu fixa perennes
Voluitis excubias mundi, nunc sidera totas
Si quis honos, animate faces: en perfida tellus
Pugnat agens, tota se mole interserit astris
Fratribus, horrentem densæ ferruginis vmbram
In Lunam vibrat: in medio, proh sidera! cursu
Deficit, occasum medio fert condita cœlo
Luna rubrum patiens rapto sibj Sole laborem:

Ecce globi iam prima nigræ pars pallet ab ictu
Cuspidis: ingemiscat tellus à vulnere primo
Acrior, addensatque graui caligine noctem
Funeream, tetra se totam intorquet in vmbra,
Luctatur, fugit, alternos trahit ore colores
Incassum: gemit aspectum vanescere Solem
Ex oculis, videt audacis crebrescere terras
Prælia, victorem sentit iam læsa furorem
Hostis, inops hæret, picea fuligine sensim
Squalet, adhuc primæ retinens insignia formæ. *Et inf.*
Sed iam tota perit species, frontisque serenæ
Augustum decus: horrenti velamine mœrens
Conditur: attoniti spectant trepidantibus axes
Ignibus; armato splendentia sidera signo
In terras vim Marte parant.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Stellæ.

TE ne illũ aspicio, quem quodã aspexit Olympus
Flore coronantem terras, totoque ferentem
Æthere luciferos, oculatæ lumina noctis?
Tu faciles obitus, faciles das ire per ortus
Quà regis æternos mundi versatilis ignes
Et Taurum plaustrumque lycaoniosque Triones,
Et sobolem Ledæam, & noctiuagam Cynosuram,
Atq; Helicen, atq; Hydrã, atq; auripedem Nelanippẽ,
Et pluuias Hyadum flammas, toruumque Booten,
Anguineumque iubar cum sidere Centaureo,
Et formidatum nautis Oriona nimbo,
Errantemque Iouem cum pignore Cylleneo,
Et tardum genitorem æui sua secla morantem,
Gradiuumq; patrem, & dulcem insidijs Cythercam,
Et regem Titana diei, lucisque parentem,
Et celerem cursu Dianam, & fronte bicorni;
Quæque pares spatijs distinguunt sidera menses
Et versas duodena vices, annumque reducunt,
Et quæ alios ineunt alio discrimine cursus,
Seu maris occiduo properent se mergere fluctu,
Seu nunquam casura poli se vertice summo
Semper agant circum paruo labentia gyro.

P. Pulchrarellus l. 1. poem. 2.

Aspice vt elatis abeant ceu bellica signis
Agmina in æthereas cælo digesta cohortes,
Astra suis affixa plagis, cursuque perenni
Æternum subeant vltro indefessa laborem

Hic illis natura labor: nec egena per æuum
Lucis inextincta vibrant per cærula flammas
En vt in angustos duplex se contrahit orbes
Vrsa, regens dubios incerta per æquora nautas,
Quæque tenax ambire polum, quo sibilat igni
Longus hyperboreas draco qui discriminat Arctos?
Vt stellas expandit olor? chelys aurea tendit
Sidera? quam clarus stellis armatus Orion?
Vt radijs micat Alcides? vt candida Perseus
Astra nitens rutilæ victor quatit astra Medusæ?
Andromede quā pulchra riget, quo lumine Cepheus
Ardet? vt acta ferit radijs sua plaustra Bootes?
Candicat accensos vt Cassiopea per ignes?
Et Berenicææ coma fulgurat aurea flammæ?

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Alter circulus abditi
Claudit signa poli, bellua corpore
Immanis, & tumido capax
Hic Balæna maris ventre, minacibus
Celum terret hiatibus:
Hinc longo fugiunt sidera tramite.
Illi sed propinquior
Audax Eridanus, sed refugo tamen
Amnis callidus alueo
Declinare feræ triste periculum.
At quantus lepori tremor,
Quamuis Eridano stet procul integro?
Orion quoque turbidus
Vertit terga truci concita belluæ.
Lærnæ fabula centiceps
Zona diffugiens excetra torrida
Excurrit procul in Notos,
Et cæli medium corpore diuidit:
Alto maior in æthere
Quam quondam patrijs Hydra paludibus,
Caris ignibus aureum
Craterem medio corpore sustinet.
Caudæ longa volumina
Rostro Coruus ouans tundit, & acribus
Prædam distrahit vnguibus:
Stellæ de rutilo sanguine profluunt.
Lux est splendibus aureis
Sanguis sideribus, cuspide Thyrsiger
Centaurus rigida vibrat
Telum, iusta ferens vulnera Sirio:
Ringit dentibus igneis

Ad

Ad vibrata Canis ſpicula, flammeis
Rumpens ora furoribus.
Nec veſana procul flamma Caniculæ:
Quo tractu licet ætheris
Ardens exuperet Sirius, hæc tamen
Sæuis faucibus acrior
Vincit luctifico fulgure Sirium.
Claris tenſa rudentibus,
Antenniſque regens carbaſa, cærulis
Cœli fluctibus innatat
Argo Colchiacis nota laboribus.
Tandem pulchra Noemicæ
Hic ardet radijs forma Columbulæ,
Et quæ Caucaſeam ratem
Penna diffugiens præpete liquerat,
Inter ſidera nobilem
Clari nacta locum ſideris emicat.

Idem ibidem.

Stellæ cælo ſereno fulgentes.

QVale decus cœli ſemper, cum nocte ſerena
Aurea cæruleo labuntur ſidera mundo,
Quæque ſibi metata locum, ſplendentia lætis
Cærula diſtinguunt flammis, ac æmula primæ
Laudis honoratos accendunt ignibus orbes,
Componuntque faces, & viuida lumina torquent.
Omnibus eſt auri ſpecies, & fulguris ardor
Omnibus, emiſſæque globis ceu ſpicula flammæ.
Inclita ſidereis cœli plaga cærula tædis
Pandit, & ipſa ſuos hyali lucentis honores;
Aethereamque poli rapida vertigine ducens
Orbibus æthereis aſtrorum ex ordine pompam.
Ardua fulgentis pandit miracula cœli,
Aureaque attonitis pandit ſpectacula terris.

P. Ant. Chanut in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

Planetæ ſeptem.

FIxa ſuis hic aſtra locis, errantibus amplum
Pandebant ſpatioſa ſinum: Saturnus obibat
Fronte Iouem triſti, lætos accenderat ignes
Iuppiter, ardentes Mauors ſuccenderat iras
Flammeus, obliquos cœlo Sol ibat in orbes;
Indiuiſa comes Solem Cytherea premebat,
Mercuriuſque ſequens famula face, menſtrua curſum

Luna laborantem vario discrimine formam
Ore gerens propior terris elementa legebat.

Idem ibidem.

Stella è cælo cadens.

SÆpe etiam Stellas, vento impendente, videbis
Præcipites cœlo labi, noctisque per vmbras
Flammarum longos a tergo albescere tractus.

Virg. l. 1. Georg.

Intonuit læuum, & de cœlo lapsa per vmbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.
Illam summa super labentem culmina tecti
Cernimus Idæa claram se condere silua
Signantemque vias: tum longo limite sulcus
Dat lucem, & latè circum loca sulphure fumant.

Virg. l. 2. Æn.

Lucifer seu Phosphorus.

IAmque iugis summæ surgebat lucifer Idæ
Ducebatque diem.

L. 2. Æn.

Qualis vbi Oceani perfusus lucifer vnda
Quem Venus ante alios astrorum diligit ignes
Extulit os sacrum cœlo, tenebrasque resoluit.

Virg. l. 8. Æn.

Picta vagas matura rotas, & ianitor æui
Lucifer, aurato torquens à cardine cælum.

P. Pulcharellus l. 5. poem. 1.

Hesperus.

SIcut agit leuibus per sera crepuscula pennis
E pastu volucres ad nota cubilia Vesper.

Sil. Italic. l. 2.

Iamque diem ad metas defessis phœbus Olympo
Impellebat equis, fuscabat & Hesperus vmbra
Paulatim infusa properantem ad littora currum.

Idem l. 11.

Nondum seræ nuncius horæ
Nocturna vocat lumina Vesper.

Seneca in Thyest. act. 4. in Cho.

Lucifer idem atque Hesperus.

ROscida iam nouies cœlo dimiserat astra
Lucifer, & totidem lunæ præuenerat ignes
Mutato nocturnus equo; nec conscia fallit
Sidera, & alterno deprenditur vnus in ortu.

Statius Theb. l.6.

Qualis est primas referens tenebras
Nuncius noctis, modo lotus vndis
Hesperus, pulsis iterum tenebris
Lucifer idem.

Seneca in. Hyppol.

PARADISVS

Siue Sedes Beatorum.

Paradisus in speciem Vrbis.

ECce propinquabant cœlo, & iam cominus aurea
Tecta micant æternæ Vrbis, radiataque gemmis
Limina, & ardentes stellato cardine postes
Iam stratas adamante vias, & sidere texto
Luciferosque altè structos pro marmore secto!
Conspiciunt: altæ pandunt adita vltima portæ.
Hic numerus regnantum ingens; quot millia nusquã
Vlla ferent hominum terris, aut vlla tulerunt
Sæcula, nec totidem numerant maria omnia fluctus,
Præfulgent omnes habitu, & candore niuali:
Siderei vultus iucunda luce renident.
Et roseam gemmata comam diademata cingunt,
In manibus nitidæ victorum insignia palmæ.
Plausus vbique ingens, & multisono modulatu
Gens varijs operata choris.

P. Pulcharellus l. 1. poem.6.

Dædala gemmiferis consurgunt mœnia pinnis,
Chrysolitusq; rubens, maculisque infectus Achates
Fundamenta locant, quæque auro nobilis Hermus
Educat, hic etiam pedibus calcantur euntum.
Chrystallus strata ampla tegit, flauique renident
Gangis merce trabes, & vitrea flumina sanctas
Ambitiosa secant per gemmea compita sedes.

P. Tarquinius Gallutius lib. 1. poem. 8.

Quis

Quis pacem illius patriæ, quis gaudia narret!
O pacem! ô patriæ gaudia rapta meæ!
Grandia consurgunt sed vbique palatia Regum:
Regibus optandas parsque habet omnis opes.
Isthmiaco stant ære fores, postesque Smaragdus,
Et pretiosa domus limina fundat Onyx.
Aurea tecta nitet: paries micat illitus auro;
Materiemque suam cedere forma iubet.
Atria Beryllo crustantur, & aula Pyropo:
Porticus innumeri lucem adamantis habet.
Sternuntur radiante viæ, plateæque metallo,
Lucentemque frequens incola calcat humum.
Argenti vilescit honos: gemmæ omnia gemmæ,
Has etiam viles copia mira facit.

P. Bidermanus l. 1. Heroid. epist. 4.

Nocte caret regio hæc, caret atro vespere Titan,
Qui radio nunquam definiente, nitet,
Sunt procul hinc Hyades procul atro nubila tractu:
Nec grauis Vrsa gelu, nec nocet igne Leo.
Quid plateas auro rutilas, quid compita cantem?
Aut quid Erythræis atria picta bonis?
Mœnia quæ dicam? argenti non mœnia dicam;
Purius argento quæ solidauit ebur?
Sardonychas dicam in tectis, & Iaspida valuis?
Cum pretio longè nobiliore micent.
Lucidiora tamen fora sunt, diuisaque Diuis
Curia, quàque alta Numen ab arce tonat.

P. Bisselius Vern. l. 3. el. 20.

Olli quadra cubo facies, & frontibus æquis
Per latera assurgunt crystallina Iaspide muri.
Cardinibus mundi quatuor totidem obuia contra
Stant latera, & ternis panduntur singula portis.
Aligeri vigiles bisseni limina seruant.
Immanes totidem portis visuntur Elenchi,
Excelsaque fores gemmato cardine gestant,
Et tribuum bis sex præscriptos nomina postes,
Pace stata, nullo claudendos tempore postes.
Bisseno lapidum textu fulgentia longè
Fundamenta tenent grandes miro ordine gemmæ,
Substructaque sedent Lapidis compagine viui.
Quem Pater ipse manu tantæ in fundamina molis
Demittit cœlo primum, quo fabrica fidat
Omnis, & æterna surgat solidissima petra.
Facta fabrè obryzo, gemmisque palatia splendent,
Æquatisque vias spatij demensa domorum
Atria, quæ totidem credas Prætoria, cingunt.

Strata nitent auro ſola, perſpicuóque metallo,
Omnigenos rerum referunt cum lumine vultus.
Hic ſecura quies, hic & ſincera voluptas
Nullo miſta metu, vicibúſque obnoxia nullis;
Et ſatians citra ſatiem, procul exulat vrbe
Omne malum, & ſacros poſſit ne accedere muros
Damnatum tenebris chaos irremeabile claudit,
Æterniſque tenet Vindex in carcere vinclis.
Et ſeruat Deus ipſe ſuos. Tantum inſtat in vno,
Tantus honos, tantumque boni Deus vnicus omne
Omnibus eſt, ſuperatque omnes, & prodigus implet,
Et ſatiat ſenſus animorum; vnoque tenore
Digerit æternum vitæ inuariabilis æuum.

P. Ant. Millieus l. 27. Moyſ. Via tom. 2.

Paradiſi pars ſecretior Sanctiſſimæ Trinitatis domus.

EST in ſecreta cęli regione, latentis
Trans anni metas, & limina Solis Eoi
Sublimis tholos, & paribus diſtincta trichoris
Atria ſidereum Triados teſtantia Numen:
Non opus humanum; diuina decempeda finxit.
Nempe nec aurato moles operoſa metallo,
Argentoue micat: faſtidit humillima cœlum,
Et gemmas conferre pudet, quibus æmula tellus
Iudice ſe nimium plaudit ſibi; nobile tectum
Materia meliore nitet; nec dicere poſſis
Quale decus: tantum qui lucida męnia format,
Aut idem ſol eſt, aut ſaxa ſimillima ſoli.

P. Guiniſius poem. 1.

Paradiſus in ſpeciem loci amœniſſimi.

NOn vitæ fraudes illuc, non ægra ſenectus,
Non luctus, non morbus adit, nō turpis egeſtas,
Non veſana fames auri, non dira cupido,
Et centum quæ corda premunt mortalia curæ,
Non ibi nimbifero ſuſpirant flamine Cori,
Nec mala tempeſtas, nec vis furit aſpera ponti,
Nec montes nix alta tegit, campoſque pruina.
Quin etiam duræ ſunt obdita limina mortis;
Quæque domat mortale genus, quæ conterit omnia
Hic teritur, perditque ferox data iura nocendi.
Illic purpureis collucent arua roſetis:

Fra-

Fragrat humus violis, & molli pinguia musco
Prata virent, luditque fugax è fontibus vnda:
Illic concretis è cortice balsama guttis
Desudata fluunt, illic per amæna viarum
Felices animæ iucunda obliuia potant.

P. Tar. Gallutius l. 1. poem. 5.

Non humiles istic curæ, non vilis egestas
Non parit alternas menstrua luna vices
Non vitam duræ rapit inclementia mortis,
Non properat celeri curua senecta pede.
Sed niuei sine labe dies ducuntur in æuum,
Ducitur, & dulci flore iuuenta viret,
Culmina non istic rigida vestita pruina,
Aut nemorum duris brachia tunsa Notis.
Ast hilaris vernæ patet indulgentia lucis,
Et rubet Assyriis prodiga terra rosis.
Aruaque luxuriant zephyro fœcunda magistro,
Subdita nec solito mollia prata modo.
Vmbrosumque nemus platanosque per obuia nexas
Insilit, & grato carmine mulcet auis.
Sponte sua fruges, & sponte resurgit amomum,
Pullulat & nardi sponte renata seges.
Et modo Achæmenio frondescunt vimina costo,
Et modo de truncis balsama odora fluunt.

P. Tarq. Gallutius l. 2. el. 4.

Hic sibi lætitiæ proprios fixere penates,
Plausibus æternis atria tota sonant.
Exulat hinc gemitus, lacrymasque in limine primo
Hospitibus cunctis siccat amica manus.
Hic alios soles, hic altera sidera cernes,
Vna manet noctem non habitura dies.
Temperies æterna soli est: ver occupat annum,
Hic zephyri molles, & sine sente rosæ.
Hic sine fæce merũ est, pura hic sine felle voluptas,
Hic sine marte quies, & sine morte vigor.
Nectaris hic riui, lactis quoque flumina currunt,
Et liquido passim melle vireta natant.
Ardua cæsareo placeat si regia cultu,
Et rapiant oculos marmora picta tuos.
Cæsareos vincent radiata palatia postes,
Et suberunt plantis picta asarota tuis.
Omnia stant auro: gemmæ calcantur & aurum.
Quid loquar? immẽsũ est, quod meditamur, opus
Quidquid vbique illustre, ingens, sublime, decorum,
Continet hoc amplo patria nostra sinu.

P. Car. Verpæus l. 1 piat. lacr. el. 2.

Eſt locus in cœli medius regione ſerena
Diues opum variarum, & felix vbere læto:
Quem flauo ſeptena rigant circumſona lapſu
Flumina, nec dubio Mæander adæſtuat auro.
Auro ripa ſonat; vernat lita ripa ſmaragdo.
Obſcurum nemus vlterius, ſyluiſque coruſcis
Scena viret, pronaque amnẽ ſuperimminet vmbrã,
Prouentu grauis ingenti defeſſa laborat,
Nec ſua poma, ſuas nec opes iam ſuſtinet arbor,
At fœtus varij toties per certa recurrunt
Tempora, quot circum menſes euoluitur annus,
Et dum pube vigent, dum poma rubentia pendent,
Maturo grauis autumno dum ſylua fatiſcit,
Iam tum læta nouum in florem ſe ſe induit arbor,
Iam tumido gemmant rupto internodia libro.
Prædita, ſed ſucco vitali poma feruntur
Qui virides anno, virides in corpore ſenſus
Poſſit, & æterna ſenium renouare iuuenta.
Hìc Honor: hìc omnes poſuere cubilia laudes,
Gaudia, feſtiui riſus, Concordia, Cantus,
Ingenuuſque Pudor, Candorq; Æquumque, Fideſq;
Et ſecura Quies, his gratior alma Voluptas.

P. Bernar. Stephonius car. I.

Armamentarium cœleſte.

ESt in ſecreta cœli regione latentis
Nixa ſuper duris moles adamantina gemmis,
Parietibuſque cauam ſurgentibus explicat aulam.
Has cœli ſedes, loca fœta ferocibus armis,
Vltrices animæ, triſtiſque pediſſequa culpæ
Pœna ſubit, quoties vltorem crimina poſcunt.
Illic, vt perhibent, affixa trabalibus vncis
Inſtrumenta necis ſurgunt: it aheneus ordo
Armorum, circumque oram teſtudinis errat.
Hìc exercituum terror, qui vulneris ictu
Vno eodemque, virùm mille agmina diſſipat enſis.
Hìc clypei immanis fatalia pondera pendent,
Scutaque perpetuas vmbone tegentia terras
Fulminibus factura moram: nec fulmina deſunt.
Quæ freta, quæ terras, quæ fundamenta domorum
Peruellunt, quatiuntque imis è ſedibus orbem.
Hìc ſæuæ bolides, flammæque tricuſpidis ignes,
Qui cum forte comam pandunt, & in aera purgant;
Accendunt toties minitantem dira Cometen.
Hæc belli domus, & telorum dira ſupellex.

P. Guiniſius car. 5.

DEVS.

DEVS.

A poteſtate, vel effectis.

O Qui perpetua mundum ratione gubernas
Terrarum, cælique ſator, qui tempus ab æuo
Ire iubes, ſtabiliſque manens das cuncta moueri:
Quem non externæ pepulerunt fingere cauſæ
Materiæ fluitantis opus; verum inſita ſummi
Forma boni, liuore carens tu cuncta ſuperno
Ducis ab exemplo: pulchrum pulcherrimus ipſe
Mundum mente gerens, ſimiliq; ab imagine formans
Perfectaſque iubens perfectum abſoluere partes,
Innumeris elementa ligas, vt frigora flammis,
Arida conueniant liquidis, ne purior ignis
Euolet, aut merſas deducant pondera terras.

Boetius de conſ. Philoſ. l. 3. me. 9.

Salue magne opifex cœli, Rex maxime diuum,
Terrarũque, hominumq; ſalus, quē ſidera, quem Sol,
Quē metuunt Reges tenebrarum, & Tartarus ingens:
Cui latè humanum ſeruit genus, omnia ſolus
Qui regis, omnia amas pariter, tibi nomina mille,
Mille poteſtatum, regnorum inſignia mille.

Sanazzar. l. 3. de par. Virg.

Tuque, parens mundi cui rerum militat ordo,
Sidera cui parent, quo præſide cuncta geruntur:
Nata vigent: non nata ſuo de ſemine vitas
Accipiunt, auctuſque ſuos: dein aucta ſeneſcunt:
Quē mare, quē tellus, quē Tartara nigra tremiſcunt:
Cui coniuratæ veniunt ad iuſſa procellæ:
Omnia qui ſubter rapida vertigine torques,
Omnibus infuſus, nuſquam deprenſus, oberrans
Omnia, vitali nunquam conſtantia forma
Materiæ vitio: motu fluitantia ſiſtis:
Et ſeriem abſimilem ſimili de ſtamine nectens
Diſſimilis ſobolis generatim ſæcula texis.
Et tibi cum conſtes idem, modo facta reſignas,
Iam ſubmota vocas: remoues accita: ſenecta
Iam collapſa nouas: ſenio renouata reſoluis:
Das animas, adimiſque, & lumina morte ſoporas.

P. Stephonius car. 3.

Non ille nectit fœdere ſordido
Mortale corpus, Numine candido
Simplex, & impermiſtus omni

Labe

Labe Deus, sociæque partis.
Immunis, omni ex parte beatior,
Et aptus ex se, nullius indiget;
Nil desit illi, sed resorbet
Fonte velut decus vnus omne.
Summam bonorum scilicet vnicè
Ille implet ingens, namque recolligit
Cunctam redundans; manat inde
Vena boni, fata visque rerum,
Nullus coercens terminus obstitit,
Inane mundi complet inhospiti,
Et gestit immetatus vltra
Tendere liberiore voto.
Præsens, & extans temperat omnia.
Nec fortuito, fingere seu potens,
Diffingere orbem siue, magno
Arbitrio, facilique nutu.
Quodcumque sanxit Numine prouido
Mutare quondam nescius, integer
Dicti, nec æternum refigit
Consilium leuius moueri.

P. Io: Bapt. Masculus l. 1. ode 26.

Esse meũ est, Ego sum qui sum, quã somnia, & vmbræ
Cætera, quippe meo ex vno pendentia nutu,
Quo tantum à nihilo distant, possuntque reuerti
In nihilum; sed magna mei vis nominis omnia
Ambit, & immensam summam se colligit vno:
Tam nullius egens extra, quam se intus abundans,
Vnde foras tot opum exundat scaturigo perennis.

P. Ant. Millieus Moysis Viat. l. 1.

O seu vis, seu mens, ingens seu spiritus ille,
Qui mare, qui terras, qui cœlum numine comples,
Cuncta moues, mota amplectens, amplexa gubernãs:
Primo te esse quidem cuncti sentimus, & vnum
Inde bonum simul experti, verumque vocamus.
Nec tamen es tantum verusque, vnusque, bonusque,
Ipsum esse, ipsum vnum, verumque, bonumq; vocaris.
Quod fieri nequit, ipse potes, potes omnia, quando
Nec tibi vis vlla obstat: agis simul omnia, nec te
Est opus ante animo, quod agis, versare sagaci.
Quod vis id potes, idque simul molimine nullo
Perficis: vsque tuum sanè est opus ipsa voluntas.
Quod loqueris, facis idem, opus & vox editur vnà,
Vt dixti, vt subito ad verbum emersere creata
Omnia, & ex nihilo cœpit splendescere mundus.
Tu rerum tu principium, tu terminus idem.

Principium, sine principio, sine fonte scatens fons,
Tu tibi principium, tibimet tu terminus ipse.
Apud P. Laur. le brun. to.2. eleg.poet.

Deus immensus.

NOn vsquam locus vllus, vbi non ipse quiescas,
Omnibus inque locis ades omni tẽpore præses
Diditus in partes omnes; tamen omnis vbique
Integer vsque manes, nec te regio vlla prehensum,
Conclusumue vsquam cohibent loca, liber vbique
Funderis, atque extra nullus te terminus arcet.
Et si quid mundus, quod non circũ ambiat vsquã est,
Id nihil est, nisi tu, tuaque haud finita potestas.
Non oneri tamen es rebus, quibus insitus hæres,
Ipse sedes tibimet sedes gratissima vbique.
In te vno requies tua, tu te nixus in ipso es.
Cuncta tua replens vi, es totus in omnibus vsque,
Omnia sustentas, procuras omnia, alisque
Dum præsens ades, ipsa tua est præsentia vita.
Apud P. Laur. le brun. lo.cit.

Deus trinus, & vnus.

PRincipio Pater omnipotens rerum sator & fons
Ingens, immensus, solus regnabat vbique:
Nondum sidereos mundi procuderat orbes,
Nondũ mundus erat, nec dum ibant tẽpora in orbẽ,
Nullaque cæruleo radiabant lumina cœlo.
Quicquid erat, Deus illud erat; quodcũq; vbicunque
Complexus circum, penitus se se omnis in ipso.
Filius huic tantum, quem non effuderat vlla
Vel Dea, vel solito mortalis fœmina partu:
Ipse sed æterna Genitor conceperat illum
Æternum æternus (dictu mirabile) mente.
Haud olli terreni artus, moribundaue membra,
Sed sine corpore erat, Patris alta vt mente supremi
Conceptum, arcanoque latens in pectore Verbum,
Omnipotens Verbum, finisque, & originis expers
Vtque Pater Deus, æquè etiam Deus vnica proles,
At geminos tu proinde Deos fuge credere porrò:
Numen idẽ simul ambobus, Deus vnus vterque est.
Quin etiam, quo inter se ambo iunguntur, Amorem
(Namque ab vtroque venit cõspirans mutuus ardor)
Omnipotens æquè Numenque, Deumque vocamus
Afflantem maria, ac terras, cœlique profunda,

Afflatu quo cuncta vigent, quo cuncta mouentur.
Tresque vnum esse Deum, ter Numen dicimus vnũ.

Hieron. Vida Christ. l. 4.

Tunc ille omnipotens quem cælitis alma Parentis
Mens habet vnigenam? quem numine fœta perenni
Æternum paritura parit, fingitque tuendo?
Scilicet in se aciem dum colligit, & sua cernit Ora
Pater, sat nota sibi, sat prompta videri.
Et propriam visu faciem pulcherrimus haurit,
Nec se se aspectu cessat lustrare profundo.
Tu faciem in tantam viuax obtutus ab alta
Mente venis, fixi tu luminis edite iactu.
Irradias, vultumque Deo, numenque Parenti
Exprimis innascens oculis spectantis imago,
Ille tua se fronte notat, se luce figurat
Illucente tuis natalibus: in tua semper
Inditus ora simul, simul obuius aspectat se,
Nil faciat Genitor, nullo molimine dextram
Exerat, aut vsquam nutus, & prouida mentis
Lumina conuertat, nisi lumine gignat eodem
Te sibi conspicuos animantem ad singula visus,
Atque acie in summa mentis clarescere natum
Pro viuo intentu, & fixo pro luminis ictu.
Tu patris vis vna oculis, tu parta videndo
Forma Dei, quamuis eadem diuersa videnti,
Nec viso diuersa Deo, nec didita sensu
Progenies, quamuis partu discreta paterno.
Tu genus æternum, tu numinis incrementum
Ætherij, tu Numen idem, tu pectoris hæres
Arcani, tu pectus idem, tu pignus amanti,
Tu gremium geniale Patri, tu nata propago.
Olli idem omnipotens, idem arbiter, & Superũ Rex,
Idem orbis moderator, & idem innasceris auctor
Alter ab æquæuo Genitore, nec alter ab vno;
Diue Deo, sic ille tuo se prodigit ortu.
Nempè sui te dulcem animam, te mentis opimæ
Possessorem æquæuum, æternum, & iure beandi
Sponte parem, rerumque æqua ditione potentem,
Tam similem aspectu, quam Numine gignit eũdem,
Quos inter medius vegeta spirabilis aura
Vrget amor flammas, pariterque amplexus vtrũque
Alterum in alterius præcordia condit amantem,
Tertiaque elicitur de Numine forma triformi
Illa fouet fax vna duorum indiuiduum cor,
Atque olli cor idem fons & vitalis origo.
Si non illa venit partu sata mentis imago,

Pecto-

Pectoris ex adyto tamen expirata profundo.
Secum haurit fine fine suum vis ignea fontem,
Illa duos secum dum pectore colligit vno,
Hunc illum intercurrit amans, & fœdus amoris
Nil vtrique impar, vtrique simillima vultu,
Pro simili tamen exemplo non obuia cerni
Vis à Deo, sed non specie furata videntem.
Vna eademque anima simul editur; inditur illa,
Vna inter geminos, & vtrique alterna voluptas.
Mutua, par, simplex, eademque ad vota, cupido.
Non ea naturæ, vel Numinis altera censu
Verum habitu vultus, & originis altera ductu,

P. Pulcharellus l. 1. car. 1.

Vt Deus haud alia, se præter, origine Numen
Emicat immensum, magnoque exæstuat auctu;
Qualis ab immenso soboles immensa parente
Effluit, & simili Genitor sibi pignore gaudet:
Rursus vt ad similem Genitorem versa recurrit
Progenies, similique calet Genitoris amore:
Vt Pater, vt Soboles alternæ incendia flammæ
Miscet, & alternum redamando expirat amantem,
Et Patris, & Sobolis similem, mediumque per ambos
Currentem, Sobolique Patrem, Sobolemque Parenti
Fœdere nectentem, tum vulnera grata ferentem,
Aequæuum, immensum spirabile Numen Amoris,
Ambobus geniale bonum, Sobolique, Patrique.
Nec quia tam pleno toties exuberat æstu
Sinceri natura boni, tranquilla voluptas,
Numinis vbertas, augetur turba Deorum.
Vnum Numen idem tribus est, tribus vna potestas.
Vna tribus natura Dei, tribus vna voluntas;
Maiestas tribus vna, Deus ter dicitur vnus.

P. Stephonius in Hero. car. 2.

Trium cor vnum, Numen idem trium,
Simplex Numen, ter quoque maximum.
  Nota profundo immensus ambit
    Amne tuens Deus ille Diuos.
Natus feraci pectore funditur
Verax imago Patris, & exprimens
  Oris, paterni iuris hæres,
    Dia, potens, fata visque mentis.
Namque obruendo dum Pater altius
Se spectat, æqua prodit imagine
  Deo refusus mente dia
    Par Deus, ore pari, ore eodem.
Hinc corde manat par vigor, ac Deus

Amor-

Amorque regnator; redamantium
Amica vis Nati, Patrisque
Flamma reciproca cordis vna
Ignita vis, spirabilis ac Deus.
Perenne nexu fibula vinciens
Vtrinque, & arcens cor tenaci
Perpetuum religante nodo.

P. Io:B. Masculus l. 15. ode 1.

Sapientia diuina.

CÆli Diua lepor, primæui lactea veri
Copia flos animi, candor probitatis, imago
Viui viua Dei, soboles æquæua Parenti,
Numinis vbertas, exemplum Numinis hæres,
Consilij fœcunda Parens, virtutis origo,
Inuentrix æqui, pulchri inuiolata potestas,
Aurea vis decorum, semper florentis amoris.
Gratia, dux vitæ, iucundi semen honesti,
Lex operum felix, moderatrix vnica morum,
Sinceri Regina boni, prudentia linguæ,
Ingenij Numen, laudum Sapientia mater.

P. Stephonius in Mimo act. 5. Sc. 1.

Prima parens operum genitrix Sapientia rerum,
Maxima diuinæ Soboles, atque incola mentis,
Nata coæua Patri; sed nescia mobilis æuus,
Vena boni, nec fonte minor, seu pronius vndat
Extra se, populosque beat, seu continet amnem
Intra animi ripam ipsa sui, seseque resorbet:
Vis eadem semper, nec se te copia maior,
Nec se se minor vnda; sed vbere semper eodem
Detentis neque crescit aquis, neque deficit haustis;
Viuida maiestas, opulentia diues honorum,
Ætherei matrona chori, diuina Virago.
Numen, & immensi vox Numinis, illa creatrix
Terrarum, cœlique potens, & temporis auctor.

P. Guinisius car. 1.

Diua terrarum, pelagique præses,
Dicta sublustres habitare nubes
Inter, & latè cohibere pictis
Sidera frænis;
Patris æternas imitata flammas,
Pura sinceri soboles sereni,
Mentis arcanum iubar, & coruscæ
Filia lucis:
Par Patri natum sine matre Numen

Candor aſpecti ſine nube Veri,
Ingeni proles, genialis almi
Pectoris ardor:
O ſacer mundi lepor, ò decoræ
Fabra naturæ facies, paternæ
Mentis exemplum, liquidi ſerenus
Luminis imber:
Patris interpres, ſimiliſque voci
Nata fœcundo Genitoris ore,
Vena virtutum, generoſa pulchri
Mater honeſti:
Ante formoſi vaga regna cœli,
Prima natales habuiſſe cunas;
Ante vagitus, & anhela parui
Murmura ponti;
Antequam phœbi celeriſque lunæ
Veſper alternos reuocaret ortus;
Antequam montes, & opaca ſtaret
Montibus arbor;
Antequam tellus, & aquoſa Tethys
Regna diſſepta ſociaret vnda,
Et cauas circum ſonuere fluctu
Littora cautes;
Cælibi Patris generata partu,
Cælibi Patris generanda partu,
Lumen, & verum ſemel elocuti
Copia Veri;
Tu quater nexis elementa nodis
Molliter firmas, & iniqua magnæ
Bella naturæ premis, & quaternæ
Iurgia cauſæ:
Tu tuos cauſis imitata vultus
Diuidis toto ſimulacra mundo
Numinis formam ſtudioſa vili
Fingere limo.
Cum Pater ſacro redimiret igni
Siderum crines, tenerumque Solem,
Et rudes Lunæ radios honeſto
Comeret auro;
Pondus & leges, faciemque rebus
Ipſa fingebas, variæque rerum
Te penes normæ numerique, & Ars, &
Lucidus ordo.
Tu vagas zona cohibente ſtellas
Auſa naſcentem religare phœbum;

Auſa

Auſa naſcente nebularum amictu in-
Voluere terram.
P.Caſ.Sarbieuius lib.1.Epod.Ode 6.

Spiritus Sanctus.

ET vidi Patris, & Nati concurrere vultus
Conſpirare pari complexu, pectore in vno
Æternum flagrare rogum immortalis Amoris
Flamma Deus, Deus ardor erat; ſimul ignis, & aura
Par Patri, Genitoque Deus, ſed nomine diſpar:
Ordine ſecretus, natura diues eadem;
Flexus & è ſpeculo radius, ſpeculoque receptus;
Sed non Sole minor radius, quo funditur; vna
Non minor Oceano, quo ſpargitur; igne fauilla
Non minor immenſo; riuuſque, atq; æquor honorum
Diuinæque voluptatis vis, impetus, ardor,
Veri forma, Patris digitus, cor, lingua, voluptas,
Halitus, vbertas virtutum, gratia, vita,
Suſpirantis amore Dei feruentior Auſter;
Conſumptor ſcelerum, quadriga, auriga ſalutis.
P.Car. de Luca l. 1. Dom. Laur.

Chriſtus Ieſus.

TV Puer æterno ſoboles æquæua Parenti
Æquali Numen de Genitore fluis
Vno Patre minor, quia de me naſceris æqua
Cœtera ſunt: genitum Numine Numen habes,
Sol de Sole micas, clarum de lumine lumen:
Filius exoreris non oriente Patre.
Sic etiam ſplendor, ſimul ignis cœpit oriri,
Emicat; effulges ſic Deus ipſe Deo.
Tu vigor æternus, tu virtus, dextera, robur,
Patris in immenſo pectore templa tenes.
Tu ſpecies non ficta Patris, tu Patris imago,
Conſilium, lumen, res opulenta, Deus.
Te Genitor gaudet genito, Genitore beatus
Ipſe tuo gaudes, omnia Patris habens.
Hinc illa exundat Domino natiua voluptas,
Hinc patrio ſemper gaudia fonte cadunt.
Ille tuos dulci amplexus deuinctus amore
Semper amat, ſemper te redamante tenet.
Nō fugis, vſque tenet: noſtro quamquam editus orbī
Bis genitus terris conſpiciendus eris.
Verus homo, veruſque Deus ſpectabere terris:

Patris eris ſoboles vnus vtrumque tui.
Vnus vtrũque Patris, ſoboles quoque matris: amores
Vnus eris famulæ belle Puellæ tuæ.

P. Bernard. Stephonius eleg. 2.

Chriſte, Patris magni ſoboles, quem nulla creauit
Dextra Deum, potuitque Deus genuiſſe, ſed æqua
Maieſtate parem; tu magno à lumine lumen
Deſcendis de Patre Deus; nec honoribus illi.
Nec regni ſplendore minor, tibi nulla coruſcum
Obſcurat caligo decus: nec fracta fatiſcit
Fatorum natura minis tibi fœta bonorum
Parturit hæc eadem bonitas, animumque perennem
Vis immenſa ſubit; tibi rerum præſcia mentis
Illuſtrat mens ipſa iubar, diffuſa per omnes
Temporis articulos, & quæ longinqua trahentur
Ætatum ſpatia, & venientum facta nepotum.
Tu numen cæleſte, potens, venerabile, ſanctum,
Virtutis menſura tuæ. *Et infra.*
Nec puduit cœli ſobolem, mundique parentem
Mortali mox carne tegi; fert pondera Mater
Authorem complexa ſuum: geſtatur in aluo
Materni faber ipſe ſinus: pars arctior orbis
Numen habet, capiturque loco, qui laxior omni
Cuncta capit. Deus ecce Deus, lux maxima mundi
Obſcura regione latet, ſcribitque penates
Mens immenſa ſibi, & ſpatioſo maior olympo
Iam fit matre minor; cunctis antiquior annis
Naſcitur, atque ſui primordia ſupputat æui.

Caſp. Barlæus Heroic. l. 1.

Auguſta proles, Nate Patris excelſi,
Squallentis obſolete ſordibus tecti,
Vbi illa decoris ſempiterna maieſtas,
Pareſque Patri gloriæ, tui faſces?
Æternus horas ſupputas tuæ vitæ,
Immenſus aluo clauderis tuæ matris.
In matre totus, totus in ſinu Patris:
Nec hic, vel illic ſegregatus in partes.
Nulli videndus, nunc videndus in terris.
Tot ſæculis præmiſſus inchoans ſæclum.
Deus perennis permanens, caro factus
Patri coæuus, nec coæuus in carne.
Æqualis illi, nunc tamen minor Patre.
Infans loquendi neſcius, tamen Verbum.

Idem par. 2. Miſcell. l. 1.

Bea-

Beatæ Virginis Mariæ ſpecies & maieſtas.

PRoh qualis grauitas, & læti quanta venuſtas
Oris, in aduerſas iungunt contraria laudes!
Auguſtam ſpeciem, maieſtatemque ſerenam
Miſcet amabilitas, & amœnæ candida formæ
Gratia: diuinus blando ſe lumine terror
Temperat, arcanoque latens ſub pectore, vultu
Erumpit, dioſque ocnlis Deus afflat honores,
Et ſanctos niueis accendit amoribus ignes.
Nobilis arx formæ eximiæ, frons ardua lato
Margine, virginei ſolium regale pudoris,
Imperium generoſæ animæ, puri æmula cœli
Area, felici ſemper tranquilla ſereno,
Diuinæ ſpeculum mentis, geniale theatrum,
Omnis in aſpectum quo ſe producere virtus,
Et dare ſuſpenſo gaudet ſpectacula cœlo.
Molliter in roſeas blando protuberat auctu
Mala duplex tornata genas, neque diffluа ſucco
Vbere nec tenuem tendens ſine ſanguine pellem:
Nempe Charis dedit ipſa modum. *Et infra.*
Ardent purpureo flagrantia labra corallo,
Siue roſis nimios oſtri moderantibus ignes.
Colla, ſinus, Charitum ſedes, & circus Amorum,
AEthereo quibus igne faces, & caſta niuali
Tela manu, ſanctumque ſonant in vulnus ab arcu
Sidereo; dignæque Deo, fons lacteus vndæ,
Quam ſitiet quondam membris mortalibus infans,
Cum ſugens liquidum Matris pendebit ad vber.
Oblongæ, gracileſque manus, orique colorem
Aſſimiles, velut Eoi duo ſegmina dentis
Traxit vbi dubium longinqua ætate ruborem.
Cæruleis ramoſa tubis has vena pererrat,
Deſcribitque fluens, variatque alterna colores,
Plenaque ſanguineæ riuis protuberat vndæ.
Hæ mnndi natæ imperio, ſobolique ferendæ
Numinis, inferno factæ dare fræna furori,
Fundere in humanam felicia munera gentem.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

Virgo verecundæ ſpecies digniſſima formæ,
Alta ſuper nubes, medio ſpectanda ſedebat
Aere, damnatæ fugiens contagia terræ,
Lætaque diſcluſo præbens ſpectacula cœlo,

Demissis erat illa oculis, flexuque decoro
Cernua virgineam, viso ceu Numine, frontem,
Et niueum collecta sinum, sessuque modesto
In dextrum protenta pedem, collecta sinistrum,
Cancellata pias ad candida pectora palmas
Finxerat huic faciem decor ipse: modestia frontem
Duxerat, & geminos in fronte tetenderat arcus
Clusa supercilijs: oculos accenderat igne,
Purpureumque genis puro cum lacte ruborem
Miscuerat pudor, in niueos succensus amores,
Sparserat & nitidos candentia lilia collo:
Effusos humeris crines illeuerat auro,
Splendentemque globo circum diffuderat auram
Gloria bissenisque caput præcinxerat astris,
Oebalius tunicam pretioso sanguine murex
Imbuerat: purum referebat cærula cælum
Palla, tegens medio à zona corporis artus
Inferior, fusoque legens caua nubila limbo,
Monstrabat cupido cum pectore brachia cœlo.
Idem ibidem.

Ecce verecundo quos miscuit ore colores
Virgineus pudor: vt niueam cum murice lucem
Iunxit, & innocuum seruauit vtrique decorem,
Vt modicè flexa ceruice modestia pronam
Composito frontem, demissaque lumina cultu
Finxit, & ingenuas vestes, motumque decentem
Corporis, arcanæ monumenta in publica curæ
Qua iustum meritis metitur honoris amorem,
Et vanæ ventosa fugit ludibria formæ:
At grauitas quàm sancta piæ, quàm seria fronti
Temperat infusam speciem, totoque micantem
Sidere. maiestas radijs maioribus auget.
In placido sedet ore quies tranquilla serenæ
Mentis, & ætherei splendens micat oris imago.
Comis amor, mitique tener dulcedine sensus,
Gratia diuino se confudere decori
His affabilitas dulcis comes, indita labris
Mollitus, in blandas se fundere nata loquelas.
Impressit manifesta sui vestigia virtus
Omnis, & in sancto pandit sua lumina vultu.
Idem ibidem.

ANGELI.

Angelus in ſpeciem iuuenis alati.

IT nimbo in medio, & varium radiatus amictum.
Vndantemq; ſinum,curſuq; auroque tumentem
Mille iacit circum rutilai fulgura pallæ,
Olli ſidereum caput, & grauis ore venuſtas
Promicat imperium; vincto coma nexilis aſtro
Porrigit effuſum colli per nuda capillum.
Æquatæ aſſurgunt humeris fulgentibus alæ
Remigium aerium, rapidique inſignia curſus.

P. Pulcharellus l. 1. car. 6.

Ibat ſublimis pictis pulcherrimus alis
Sidereus iuuenis vultum, frontemque decorus,
Spectandus pluma, tenero ſpectabilis ore.
Dulce oculi rident, roſeoque inducitur igni
Oris honor nitidi dubiam & lanuginis vmbram
Cæſaries intonſa tegit, longumque fluentes
Lambunt colla comæ,perque aurea tempora ſerpũt,
Impubeſque genas niueo candore decentes.

P. Tar. Gallutius l. 1. car. 6.

Ecce autem ſuperis qui formoſiſſimus oris
Pennatos vincit proceres fulgentibus alis
In foribus princeps aderat. minus emicat ardens
Solis ab ore nitor: minus implet odoribus auras
Hortus, vbi teneros viridanti germine fœtus
Terraque maturas aperit de ceſpite gemmas.
Cæſaries humeros, & colla micantia lambit,
Spirat, & ambroſios nimium ſaturata liquores,
Et ſtellis aſperſa iubar, ſuper alba renident
Lilia, luciferis quæ ſpira innectit achantis,
Et circum violas ridenti ſubligat aſtro.
Purpura ſe niueis, roſeis ſe gratia malis
Explicat, & vultus,frontemque accendit eburnam.
Lumine picta clamys nitidos illabitur artus:
Lineaque extremas quæ ſutilis errat in oras,
Murice mæandros, rutiloque interluit auro
Gemmantique ſinus caſtigat fibula nodo.

P. Alexander Donatus l. 2. car. 16.

Ibat inocciduo radiatus tempora Sole
Egregius iuuenis roſeo ſpectabilis ore.
Candidulas cui nulla genas lanugo colorat:
Educat intonſis glomerabile crinibus aurum;

Pars imbres imitata fluit, trepidoque decenter
Sulco findit ebur, quo ceruix nititur alta;
In ſpiram pars lecta nitet, velut infula Regis;
Pars ludit vibrata micans, auraſque laceſſit.
Cærula ſidereis diſtincta coloribus armos
Veſtis obit tranſuerſa vitro fulgentior albo:
Dum fluit, ad ludum ſinuoſis flexibus auras
Prouocat; & zephyris trepidans inſultat amicè.

Aug. Maſcardus l. 1. Sil. in Epith. ſa.

Ecce tibi clauſum ſubit æthere lapſus ab alto
Cæciliæ felix in penetrale puer
O qualis, Superi, qualis puer ille? tegebant
Obſcurata ſuas aſtra minora faces
Serica velabant generoſum vellera pectus,
Fluxerat in niueos aurea læna pedes.
Gemmea mordebat Melibæam fibula veſtem,
Et clamys ignota picta n itebat acu
Limbus Erythræis circumdabat ima lapillis,
Totaque diuinum forma probabat opus.
Aurea cæſaries humeros vmbrabat, & auro
Concolor, vtroque in tempore cinnus erat,
Omnia naturæ, nihil artis, eburnea ceruix,
Collaque non tacta candidiora niue;
Frons radijs, vultus maioribus æmulus aſtris,
Æmula natiuis bina labella roſis.
Ambroſius color ora, vigorque perennis habebat;
Pinxerat impubes prima iuuenta genas.
Lumina certabant Soli, lunæque, ſed illis
Iudice me primas Lunaque, Solque dabant.
Par linguæ vociſque modus, par gratia geſtus.
Cæliteque & digiti, & cælite digna manus.

P. Bidermanus l. 1. Hero. ep. 5.

Auguſtum rutilo diffuderat ore decorem.
Et niue diluerat minium, niueique coloris
Lilia ſanguineo miſcens confuderat oſtro.
Sidera fulgebant oculis, ardentia lætis
Ignibus, & blandi flammæ cœleſtis honores.
Frontis apex ſtellatus erat, criſpauerat auro
Cæſariem, leuibuſque vagam permiſerat Euris.
Iris honoratum circa deſcripſerat orbem,
Effuſumque iubar gyro ſtringente premebat,
Maieſtas ſpecie venerabilis, ardua moles,
Gloria ſiderei vultus, & amabilis horror,
Et vigor, & roſeæ decus immortale iuuentæ.
Candida byſſus erat tunicæ talaris, & auri
Puniceas varians flauo ſub tegmine flammas,

Texe-

Texerat ad medias talarem purpura ſuras.
Aurea purpuream nectebat fibula veſtem,
Vndanteſque ſinus morſu radiante legebat.
Diſcolor effuſum byſſique, oſtrique fluorem
Balteus in roſeum coiens ſub pectore nodum
Stringebat lateri, & varios miſcebat honores,
Altaque cærulei cingebant crura cothurni.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

Omnibus æthereum formæ decus, omnibus ardor
Igneus, & volucres plumis pernicibus alæ
Omnibus, & criſpo cirris ludentibus auro
Cæſaries, oculique acres vibrantibus aſtris,
Præcingenſque caput radiatæ flamma coronæ.
Gaudia diuinuſque fauor, ſuccenſus amoris
Æſtus, & æternæ felicia pignora vitæ,
Oraque ſupremum cantu reſonantia Numen.

Idem ibidem.

Reſpicit, & iuuenem ſuccinctum lumine multo
Stare videt, facie inſigni, vultuque decoro.
Aurea Cæſaries olli, niueuſque rubenti
Nat color in vultu, cui primi temporis ætas
Impubes nulla veſtit lanugine malas
Vndique diuino ambroſium decus enitet ore:
Candida veſtis erat croceo circumdata limbo,
Et pellucenti corpus velabat amictu
Demiſſa ad ſuras, vbi fuluum intermicat aurum:
Aurea collectam ſubnectit fibula pallam,
Perque humeros volucris gemmas diuerberat aura.

P. Franc. Bencius l. I. V. Mart.

...... namque ſuper ſcopuloſæ vertice cautis
Formoſus iuuenis cœli de gente volucri,
Remigio alarum placida ſe librat in aura:
Ore, oculis, & veſte refert ex æthere lapſum
Nuncium, & Angelici dat corpore ſigna decoris.
Cœleſti in primis calamiſtro intorta videtur
Cæſaries, quæ ſeſe etiam per colla venuſtis
Lucida cincinnis fundit, teneroſque volutat
Supra humeros, hinc de niueo fulgentis Olympi
Vellere ducta fluit prolixo ſyrmate cyclas,
Quam mediam nitido ſub pectore lata coercet
Zona plicaturis; ab eburno denique collo
In longam tranſuerſa crucem ſtola pendet ad oram
Cycladis extremam.

P. Io. Ambruſterus in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

Supremus Angelorum ordo Cherubim, & Seraphim.

TErtia regnantum ſolio gens proxima noſtro
Prima acies cœli, & famulum ſuprema tuorum
Tres numerat partita choros, his plenior hauſtus
Numinis illabens animos, & ſola tuendi
Cura Dei, totos rapit alto a pectore ſenſus.
Verùm alij melius, quibus hæc conceſſa poteſtas,
Diuinum explorat oculorum indagine pectus,
Et iubar abſtruſum, mentiſque arcana profundæ
Altius obtutu ſubeunt, & lumine certo.
Pars etiam raptu mentem ſuſpenſa beato
Clarius æterni dum Numinis ora tuentur
Flagrantes animorum ignes, & viuida cordis.
Vulnera concipiunt. Stat nullo explebilis æuo
Flammarum potator amor, viſuque laborat
Expleri, longumque tuens ad dulcia rapto
Gaudia ſuſpectu, ſenſus effundit anhelos.

P. Pulcharellus l. 1. car. 5.

Angelus Armatus.

QValis ades, quàm fortis ades? quæ triſtia cœlo
Vulnera flãmifero, quę Romę horrẽda coruſcas
Fulmina! terrificis ingens mihi caſſida criſtis
Cernitur, & nexis laquearia lambere flammis
Sidereaſque operire comas, frontemque minantem.
Lethiferum ſquamis veſtitur pectus ahenis,
Fulgoreſque, igneſque rotat: micat ærea dorſo
Effundens lorica faces: velut æmula Solis
Longè ardent, hauſtumque vomunt ſpecularia lucẽ.
Haſta grauat dextram, ferroque obtortile fulmen
Strageſque, immaneſque metu circumligat iras:
Æraque cum tonitru fatalis complicat vmbo.

P. Alex. Donatus l. 1. car. 7.

Angelorum concentus muſici.

CVm ſubitò erumpunt voces, totiſque canentum
Ordinibus lætum modulatur pugna canorem.
Dant cœlo ingentes ſonitus animoſa tubarum
Æra procul: reſonat feſtis clangoribus æther.
Parte alia coeunt citharæ, & vocalis arundo,

Et cœleste melos neruorum, & flabile vulgus
Dulcisonum lituorum, & fila sonantia plectro
Dulcia flexiuagos numerant discrimina cantus
Per varios fugitiua modos, fremit ordine concors
Dissidium vocum, & fidium numerosa propago.

P. Pulcharellus l. 1. c. 5.

Insonuere tubæ, totumque à sedibus altis
Attonat, & resono cœlum clangore resultat.
Stant Superi aerijs in puppibus, & noua semper
Fœdera concentu variant; passimque loquaces
Conspirant auræ in numerum; nec dulce remittunt
Dissidium, vocale ebur, & spirabile carmen
Dulcisonum lituorum, & suaue trementia vocum
Ludicra neruorumque, & mille fugacibus inter
Valla modis iterata, & fila loquentia plectro.

Idem l. 1. car. 6.

Tum verò strepere omnia, & serenæ
Docto murmure personare nubes,
Hìc testudo susurrat, hìc eburneo
Lasciuit chelys inquieta plectro:
Hìc sistris vaga, cymbalisque turma
Exultat; citharæque, fistulæque
Hìc certat melos: hìc liquente vocum
Responsant iuga, & vnda, & arua cantu,
Vt valles nemorum, viæque, & omnes
Versi in carmina crederentur amnes.

P. Bidermanus l. 3. fil. 2.

Michaelis Archangeli pugna cum Lucifero.

ILlic bellorum cœlestibus omnia prima
Fecerat armipotens Michael quæ tela moueret
Ardentemque igni galeam, cristisque comantem
In clypeo æternos actos in prælia Ciues,
Et motu vnanimi fratres in bella coactos
Iudicijs certis flauo discreuerat ære.
Illum serpentum spiris nodisque reuinctum
Aspiceres, solium ardentem peruadere olympi,
In ferrum, in fratres immani mole ruentem,
Tollentemque minas, atque effera cæpta mouentem.
Acer anhelanti similis, similisque minanti
Tendit in aduersum Michael facto agmine: telum
Sortitus fortunam oculis intorquet, & alte
Transadigit victor transfixa per ilia ferrum;
Et pedibus proculcat ouans immania setis
Corpora semiferi; desertoresque maniplos

Vrget, & in præceps deturbat ab æthere victos.
Ipsum eructantem flammas virusque vomentem.
Ductorem adstringit palmis ad terga reductis
Mille catenarum nexus per inane trahentem.

P. Stephonius car. 5.

Hic mihi se quantus vindex natalis olympi
In clypeum attollet Michael? atque æthere toto
Acer, & obsesso fratrem ex aquilone fugabit
Sceptra affectantem & tumidos in bella vocantem?
Nec mora: fortitus fortunam vulneris, hastam
Vertet in aduersum, atque euersum cuspide, frustra
In cubitos se se conantem attollere, pennis
Iam lapsis, iam semiferum, iam vulsa trahentem
Astra poli, cidaris iam fragmina mœsta tuentem
Exiget, exactum pallenti claudet Auerno.

Idem car. 7.

Vidisses patrio turmatim cedere cœlo
Desertricem animam,comitumq; ad terga sequentū
Mille globos, turpi squalentia monstra veterno.
Nec procul æthereis meliorum ductor in armis
Insequitur victos, oculisque ardentibus ira
Ventilat elatum semper sine vulnere ferrum.
Credas æthereo pugnam increbrescere campo,
Partitasque in bella acies, tela obuia telis,
Cedentesque loco tenues sine corpore vitas
Et cadere, & factis æquas persoluere pœnas:
At chorus in reditu victor pia colla Tonanti
Subijcit, ostentatque fidem, & dicat omina palmæ.

P. Vinc. Guinisius car. 6.

Vos adeo teneri mecum Pæana Quirites
Dicite, & æthereo carmina mille Duci.
Et canite eiectum stellata ex arce Draconem
Et comitem pulsum cœca sub antra chorum.
Ille astris bellum, bellum exitiale minatur
Et parat æterna pellere sede Patrem.
Adfuit at subito Michael thorace coruscus,
Pro clypeo magnum fert adamanta manu.
Pro gladio tres ille ignes, tres nubis aquosæ
Tres torti radios turbinis ille rotat.
Illicet ecce ruunt sub tartara cæca cohortes,
Lucifugæ quales mane fugantur aues.
Nec iam siderei iuuenes, nec luce rubentes,
Nec iam cærulei versicolore nota.
Heu quantum chorus informis mutatus ab illo,
Cum premeret cæli sidera qualis erat!
Illum squama tegit rugosi squama cerastæ,

Tigridis

Tigridis hunc facies, duraque terga lupi.
Omnes Geryones facti, iam Gorgones omnes,
Quos non vna inter vana Chimæra furit.
Interea Michael superum Capitolia victor
Et subit auratis templa serena rotis.
Hic spolia, & centum fertur posuisse trophæa,
Et captiua aris arma dicasse Patri.

P. Tar. Gallutius l. 2. el. 21.

Cum grauis aligeram traheret discordia gentem,
Miscerentque duos agmina bina duces
Altera, collatis rescindere sidera dextris.
Omniaque imposito regna grauare iugo.
Altera tutari pugnacibus astra lacertis,
Iuratamque Deo non violare fidem.
Infestis acies stetit auctorata maniplis
Vtraque cum signis vtraque turba suis.
Illa gerens picto vexillum informe colubro,
Errabat tumido spreta per astra gradu.
Seque Deo similem stulta ambitione ferebat,
Vix ipsum solio passa sedere pari.
Non tulit hos animi legio Prætoria fastus,
Opposuitque armis arma, virosque viris.
Hæc niueo vexilla sibi sua pinxerat Agno,
Nulla minus poterat signa probare Draco.
Tela fuere Cruces, & ineuitabile iam tum
Partibus aduersis in Cruce fulmen erat.
Nec mora; Cælituum vox tollitur vna: Quis alter
Vt Deus? aut maior quis cupit esse Deo?
Hinc inimica ruunt effusi in prælia, seque
Alterna feriunt, deijciuntque manu.
Lucifero pubes animos numerosa, suæque
Ante alios formæ bella iuuenta dabat.
Causa, Deusque suis. dum signifer ære rigentem
Improba Luciferi torsit in ora Crucem.
Intremuere poli; subitis velut ignibus æther
Cum ruit, & tactam fulmine terret humum.
Nutat Athos, dubiaque Othrys radice laborat,
Concussusque sua sede vacillat Atlas.
Haud secus impacta tremuit Cruce Lucifer; & mox
Cum socio præceps milite miles ijt.
Tartara dirupta crepuere voragine, procosque
Excepit piceo vsta cauerna rogo.
Hic vsti veteres abolent fuligine vultus,
Oraque Lernæo versa dracone gerunt.

P. Iac. Bidermanus l. 3. Herod. el. 3.

Qualis hyperboreo vindex Aquilone fugabat

Sidereas turma in Numina magna rebelles
Spirantesque nefas superorum assertor honorum,
Defensi columen Michael, & gloria mundi,
Ille reluctantem frustra, & noua regna frementem
Infima terribilem deiecit in antra draconem,
Afflictumque solo, resupinum, humerosque parantẽ
Tollere deiectos, pedibusque minaciter vncis
Bella intentantem, pede proterit, & premit hasta,
Fataliqué fodit terebratum cuspide pectus.
Bened. Milanus in Paneg. Vrb.8.

DIES.

Aurora.

POstea phœbea lustrabat lampade terras.
Humentemq; Aurora polo dimouerat vmbram.
Virg. l. 4. Æn.

Et iam prima nouo spargebat lumine terras
Tithoni croceum linquens Aurora cubile.
Idem ibidem.

Iamque rubescebat radijs mare, & æthere ab alto
Aurora in roseis fulgebat lutea bigis.
Idem l. 7.

Dumque ea magnanimus Phaeton miratur, opusq;
Perspicit, ecce vigil nitido patefecit ab ortu
Purpureas Aurora fores, & plena rosarum
Atria, diffugiunt stellæ, quarum agmina cogit
Lucifer, & cœli statione nouissimus exit.
Tum Pater vt terras, cœlumque rubescere vidit
Cornuaque extremæ velut euanescere lunæ
Iungere equos Titan velocibus imperat horis.
Ouidius l. 2. Met.

Et iam Migdonis elata cubilibus alto
Impulerat cœlo gelidas Aurora tenebras
Rotantes excussa comas, multumque sequenti
Sole rubens: illi roseus per nubila seras
Aduertit flammas, alienumque æthera tardo
Lucifer exit equo, donec pater igneus orbem
Impleat, atque ipsi radios vetet esse Sorori.
Statius l.1. Theb.

Clara laboriferos cœlo Tithonia currus
Extulerat, vigilesque Deæ pallentis habenas
Et nox, & cornu Somnus fugiebat inani.
Idem l.6.

Non-

Nondum cuncta polo vigil inclinauerat astra.
Ortus, & instantem cornu tenuiore videbat
Luna diem, trepidas vbi iam Tithonia nubes
Discutit, ac reduci magnum parat æthera Phœbo.

Idem l. 12.

Pellebat somnos Tithoni roscida coniux
Ac rutilus primis sonipes hinnitibus altos
Afflaret montes, roseasque mouebat habenas.

Sil. Italicus l. 1.

Et iam curriculo nigram nox roscida metam
Stringebat, nec se thalamis Tithonia coniux
Protulerat, stabatque nitens in limine primo.

Idem l. 5.

Aurora obscuri tergebat nubila cœli,
VixqueAtlantiadum rubefecerat ora sororum. *Et inf.*
Iamque nouum terris pariebat lumine primo
Egrediens Aurora diem, stabulisque subibant
Ad iuga Solis equi, nec dum ipse ascenderat axem,
Sed prorupturis rutilabant æquora flammis.

Idem l. 16.

Namque vbi venturi graditur prænuncia Solis
Purpureas impexa comas, roseoque flagello
Sidera regnato latè dispellit olympo;
Pallida tabescunt, ac lucida tela diei
Prona reformidant, Phœbum patremq; Tyrannũque
Auersata suum; lacrymas fugientia roris
Demittunt, aurasque sua in suspiria cogunt.

Aug. Mascard. l. 2. Scil. Tit. Ver.

Iamque albescenti metuens noua lumina cœlo
Astrorum è vigili cuneos statione vocabat
Lucifer; illa ducis ceu conniuentia parent
Imperio, & furtim dubia iam nocte recedunt
Cedentem comitata ducem. præit astra niuali
Iste inuectus equo, clauditque nouissimus agmen.

P. Alex Donatus l 11. Const.

Aut matutinas albescere visa per vmbras
Roriferis Aurora comis, & Solis ad ortum
Spargere inauraro radiata rosaria cœlo.

P. Alex. Donatus l. 1. car. 7.

Salue nascentis filia Solis
Ante parentis edita partum
Lucidum partu enixa parentem,
Lucidi partu extincta parentis.
Salue quæ pratis referas odoris
Totidem flores, vaga quot olympo
Sidera condis.

Ro-

Roſeos aperi ætheris hortos,
Spargis Eoi veris honores.
Quàm radianti fulguras ore?
Penè videris ante Solem, Pandere Solem.

P. Mar. Bettinus in lyc. Poet. l. 5. cant. 4.

Aura leuis, aura lenis
Aura præpes aduola:
Frons decora rubicundis
Tibi vernat floribus.
De concreto viua rore
Tibi gemmant lumina:
Tu Tithoni cum puella
Curru vecta roſeo
Vultus exerit decoros
Cœli pandis oſtia,
Et aperta per ſerena
Denſa differs nubila.
Tu cum tuba ſuſurranti
Mane flores excies,
Vt Auroræ purpurantem
Conſpicentur faciem,
Illi ſenſim rore graues
Referant ocellulos.
Tu Tithoniæ corollas
Excutis è gremio,
Et roſarum florulentis
Arua rigas imbribus.

Idem Ibid. cant. 6.

Ecce ab extremo veniens Eoo
Roſcidas Aurora refert quadrigas
Et ſinu lucem roſeo nitentem Candida portat.
Quis tuam dignè celebrare lucem
Poſſit ò almæ genitrix diei
Quis tuā formā ò Dea ante Diuas Pulchrior omnes.
Vt genas cælo roſeas, comamque
Auream profers, tibi fulua cedunt
Aſtra, decedit rutilante victa Luna decore.
Te ſine æterna iaceant ſepulti
Nocte mortales, ſine te nec vllus
Sit color rebus neque vita doctas Culta per artes.
Tu grauem pigris oculis ſoporem
Excutis, lethi ſopor eſt imago,
Euocans tectis ſua quemque lætum ad Munia mittis.

Marc. Ant. Flaminius l. 1. car.

Qualis vbi Oceano niueos perfuſa lacertos
Purpureis velata roſis, reſoluta nitores

Æter-

Æternos, rutilis vehitur Tithonia bigis:
Sidera cum fugiunt, & rarefcentibus vmbris
Cæpit & afflatis ftellis albefcere cœlum.

P. Stephonius l. 1. car. 1.

14 Tempus erat, quo purpureis Aurora rofetis
Pollice demeffis, textas de more corollas
Induit, & geminat natiuum verticis aurum:
Quo caput infertum gemmis florentibus effert
Et vocat alma diem, cum cœli lucida cogit
Agmina, cum tereti pellucent gramina rore,
Et nemus eloquitur zephyro, cum fronde loquaci
Obftrepit, & filuis elementi fibilus aura
Ingruit, & leni fluctus exafperat ira
Leniter irata crifpata marmoris vnda.

Idem l. 1. car. 2.

Ac prior æquoreis oriens furgebat ab vndis,
Aurea puniceæ pendens fpectacula pompæ,
Spargebatque rofis lætas halantibus auras,
Rorantemque finum croceos fundebat in imbres
Præuia venturo foboles Aurora parenti

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iefu.

..... æthereum qualis fe tollit in axem
Puniceas Aurora comas, rofeumque decorem
Ore gerens, croceamque vibrans è fyrmate lucem
Nunciat, æquoreis folemque reducit ab vndis,
Illa Patris Phœbi radios infufa rubenti
Fronte polo tenebras, & caligantia pellit
Nubila, & horrenti mandat noua gaudia mundo.

Idem Ibidem.

Nec mora, cœruleis quà Sol fe tollit ab vndis,
Candidus Eoo fulgor fplendefcere cœlo,
Primaque venturæ proferri infignia Diuæ,
Illa per extremas emiffo vertice lymphas
Exerit auratos crines, apicemque decorum
Frontis, & in rutilum lunans vaga lumina gyrum,
Defcribit medium radijs æqualibus arcum.
Tum nocti cita fata parans, lethalia torquet
Spicula: nox horrens nocuæ feralia flammæ
Vulnera, luciferis procul acta recedit ab auris,
Tum Dea purpureis vibrantia lumina flammis
Ardentefque genas minio, diaque fluentem
Ambrofia referare comam, rofeoque madentes
Imbre manus, pictamque togam: lux aurea cœlo
Crefcere, productis extendere cornibus arcum,
Puniceumque iubar niueo mifcere colori.
Hinc maris afflati radijs albefcere fluctus,

Ter-

Terrarum tenebræ vanescere, cedere mundo
Turbida nox, hilari natura salire tumultu,
Clara triumphali se tutam ostendere pompa.

Idem Ibidem.

Aurora pallens.

IAmque Aurora diem maculoso lucis amictu
Discolor, & rorem lacrymis operata vehebat,
Pallidaque obscuro, claro malè candida velo,
Nec placitura nitet: geminisque coloribus ora
Dissimilis, vario Solem quoque pinxerat ortu.

P. Alex. Donatus Const. l. 6.

Diei vel Solis ortus.

. . . . . . iam Phœbum vrgere monebat
Non idem Eoi color ætheris, albaque nondum
Lux rubet, & flammas propioribus eripit astris:
Et iam Pleias hebet, flexi iam plaustra Bootæ
In faciem puri redeunt languentia cœli
Maioresque latent stellæ, calidumque refugit
Lucifer ipse diem.

Lucanus lib. 2.

Iam rata micant sidera prono
Languida mundo: nox victa vagos
Contrahit ignes; luce renata
Cogit nitidum Phosphoros agmen;
Signum celsi glaciale poli
Septem stellis Arcades vrsæ
Lucem verso temone vocant:
Iam cœruleis euectus equis
Titan summum prospicit Oetan:
Iam Cadmæis inclyta baccis
Aspersa die dumeta rubent,
Phœbique fugit reditura soror.

Seneca in Her. fur. Choro Act. 1.

Iam gelidam Phœben, & caligantia primus
Hauserat astra dies: & iam tumet igne futuro
Oceanus, latèque nouo Titane reclusum
Æquor, anhelantum radijs subsedit equorum.

Statius l. 7. Theb.

Tempus erat iunctos cum iam soror ignea Phœbi
Sentit equos, penitusque cauam sub luce parata
Oceani mugire domum, seseque vagantem
Colligit, & moto leuiter fugat astra flagello.

Idem l. 8.

Iam

Iam premit aſtra dies, humiliſque ex æquore Titan
Rorantes euoluit equos, & ab æthere magno
Sublatum curru pelagus cadit. *Idem l.1. Achill.*

Exuit implicitum tenebris humentibus orbem
Oceano prolata dies, genitorque coruſcæ
Lucis adhuc hebetem vicina nocte leuabat
Et nondum excuſſo roranrem lampada ponto.

Idem l.2. Achill.

Impulit Ionios præmiſſo lumine fluctus
Nondum pura dies, tremulis vibrauit in vndis
Ardor, & errantes ludunt per cærula flammæ.

Claudianus l. 2. de raptu.

Oceani ſummo circumfluus æquore lucus
Trans Indos Eurumque viret, qui primus anhelis
Sollicitatur equis, vicinaque verbera ſentit
Humida roranti reſonant cum limina currum.
Vnde rubet ventura dies, longeque coruſcis
Nox afflata rotis refugo palleſcit amictu.

Idem in Epigr. de Phœnice.

Donec flammiferum tollentes æquore currum
Solis equi ſparſere diem, iamque orbe renato
Diluerat nebulas Titan, ſenſimque fluebat
Caligo in terras nitido reſoluta ſereno.

Sil. Italicus l.5.

Præuius Eoo fulgebat Lucifer ortu
Et matutina reſonabant alite ſiluæ,
Cum nondum orta dies incerta crepuſcula cœli
Paulatim ſoluit, magnoque è gurgite tollens
Phœbus equos iam iam pallentia ſidera condit.

Io: B. Amaltheus in poem. Silis.

Iamque reſurgebat, noctemque Aurora cadentem
Præcipitarat aquis, tutumque recluſerat auris
Solis iter, luciſque horas vrgebat euntes.

P. Alex. Donatus l.2. Conſt.

Iamque pari perculſa metu, fugitiuaque cælo
Quærebat latebras nox, & lacrymantibus aſtris
Abſtulerat flammas, ne circumfuſa iuuarent
Lumina creſcentem per adulta crepuſcula Solem.

Idem l.3.

Idalium feſtinus equo iam Lucifer ignem
Ne vagus erraret, nondum cedentibus vmbris,
Extulit; vrgebat nam Sol, properantibus horis
Oceani ſtabulis rapidos educere currus.

Idem lib. 12.

Alias huius rei deſcriptiones vide ſuperius ſub Titulo Solis Orientis.

Dies apricus & hilaris.

AVrea ſole dies hilari micat, aura ſereno
Læta nitet cœlo, fluidæque nitentibus auræ
Blanditijs: ſiluere Noti, quibus ira furenti
Turbine: ſolus hiat zephyrus, mollique flabello
Spargit odoratos puro leuis aere nimbos.
Terra ſuos, quantum dedit anni tempus, honores
Induit, optauitque dies, quibus arua decora
Meſſe virent, veriſque noui ſe gloria pandit.

P. Ant. Chanut. in Parn. poet. Soc. Ieſu.

Meridies.

IPſa ego te medios cum Sol accenderit æſtus,
Cũ ſitiunt herbæ,& pecori tam gratior vmbra eſt.

Virg. l. 4. Georg.

Iamque dies medius rerum contexerat vmbras
Et Sol ex æquo meta diſtabat vtraque.

Ouid. l. 3. met.

Iamque ferè medius Titan venientis, & actæ
Noctis erat, ſpatioqpe pari diſtabat vtrinque.

Idem l. 10.

Hic quoque nil obſtat Phœbo cum cardine ſũmo
Stat librata dies: truncum vix protegit arbor,
Iam breuis in medium radijs compellitur vmbra,
Deprenſum eſt hunc eſſe locum, qua circulus alti
Solſtitij medium ſignorum percutit orbem.

Lucanus l. 7.

Tempus erat, medij cum Solem in culmina mundi
Tollit anhela dies, vbi tardus hiantibus aruis
Stat vapor, atque omnes admittunt æthera luci.

Statius l. 4. Theb.

Diei vel Solis occaſus.

CAndidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat denſiſſima ſidereum nox.

Ouidius l. 15. met.

Quo terrarum ſuperumque parens
Cuius ad ortus noctis opacæ
Decus omne fugit, quo vertis iter;
Medioque diem perdis olympo?
Cur Phœbe tuos rapis aſpectus,
Nondum feræ nuncius horæ

No-

Nocturna vocat lumina veſper:
Nondum Heſperiæ flexura rotæ
Iubet emeritos ſoluere currus.

Seneca in Thyeſ. in Cho. act. 4.

Frangebat radios humili iam pronus olympo
Phœbus, & Oceani penetrabile littus anhelis
Promittebat equis.

Statius l. 2. Achill.

Iamque diem ad metas defeſſis Phœbus olympo
Impellebat equis, fuſcabat & Heſperus vmbra
Paulatim infuſa properantem ad littora currum.

Sil. Italicus l. 11.

Occiduus veluti pelago dum Phœbus Ibero
Præcipitat, iam iamque ſubit, iam vertit Eoum
Et iubar emenſo paulatim extinguit olympo.

P. Pulcharellus l. 1. e. 5.

Ibat ad occiduos morituro lumine fluctus
Horrebatque procul nigras Sol pallidus vmbras
Lucis & obſcuro naſcentem funere noctem.

P. Alex. Donatus l. 1. Conſt.

Nox.

NOx erat & placidum carpebant feſſa ſoporem
Corpora per terras, ſiluæque, & ſæua quierant
Æquora, cum medio voluuntur ſidera lapſu,
Cum tacet omnis ager, pecudes, pictæque volucres,
Quæque lacus latè liquidos, quæque aſpera dumis
Rura tenent, & ſomno poſitæ ſub nocte ſilenti
Lenibant curas, & corda oblita laborum.

Virgilius l. 4. Æn.

Quale per incertam lunam ſub luce maligna
Eſt iter in ſiluis vbi cœlum condidit vmbra
Iuppiter, & rebus nox abſtulit atra colorem.

Idem l. 6.

Iamque per emeriti ſurgens confinia Phœbi
Titanis, latè mundo ſubuecta ſilenti
Rorifera gelidum tenuauerat aera biga.
Iam pecudes, volucreſque tacent: iam ſomnus auaris
Inſerpit curis, pronuſque per aera nutat
Grata laboratæ referens obliuia vitæ.

Statius l. 1. Theb.

Nox erat, & nigra ſopibat imagine terras
Somnus curarum domitor, pretiumque laborum:
Sed non cœli oculos clauſit ſopor: aurea circum
Aſtra quieſcentem radijs vigilantibus, orbem

Seruabant, tacito vix conniuentia motu.

P. Vinc. Guinisius car. 9.

Nox erat, & tremulæ varia sua imagine formæ
Clara per obscuras lucebant ignibus vmbras
Et defensa suis horrebant sidera monstris.

P. Al. Donatus lib. 1. car. 12.

Obscuris tum fortè diem nox clauserat vmbris,
Educensque nigros aruis stellantibus axes
Vrgebat saturos caligine vecta iugales.

Idem l. 4. Const.

Nox aderat nigris non vmquam tristior vmbris:
Lucentesque in nube caua morientibus astris
Clauserat ipsa oculos, ne quid mortale viderent
Stellarum excubiæ: ne quod cœlestibus aruis
Terrarum vigiles iubar immortale viderent.

Idem l. 6.

Nox adeo, ferus quos cælo accenderat ignes
Hesperus, obtensis cælauerat inuida velis,
Et dorso vmbrarum se se intempesta vehebat.

Idem l. 7.

Interea sensim nox in sua regna subibat
Astrigeris inuecta rotis; vaga nubila currum,
Noctiuagæque faces, & blanda obliuia rerum,
Et pacata quies, abigensque proteruia curas
Et surdi manes, mutisque silentia linguis:
Quæque soporifero medicata papauere languent
Otia, tum somnusque & somnia vana sequuntur.

P. Iac. Balde to. 2. heroic. in Genethl.

Tempus erat rapidis quo vecta iugalibus axem
Circuit, & solitis indulget luna choreis;
Cum pluit humenti rorantia munera limbo
Turbatrix operum, tenebrarum lurida mater
Cimmerijsque vmbris, & dulce reflantibus auris
Indicit placidam, cura fugiente, quietem.
Fronde papauerea redimitus tempora somnus
Surgit, & arcano serpens per viscera lapsu
Insinuat se se, venisque allabitur imis,
Conciliatque animos, atque indeprensus oberrat
Somnia nigra ferens turba comitatus inani.

Ben. Millanus in lib. var. car.

Noctis initium.

SOluerat Hesperij deuexo margine ponti
Flagrantes Sol pronus equos, rutilamque, lauabat
Oceani sub fonte comam; cui turba profundi
Nereos,

Nereos, & rapidis accurrunt paſſibus horæ,
Frænaque & auratæ textum ſublime coronæ
Diripiunt, laxant calidis humentia loris
Pectora. pars meritos vertunt ad molle iugales
Gramen, & erecto currum temone ſupinant.
Nox ſubit, & curas hominum, motuſque ferarum
Compoſuit, nigroque polos inuoluit amictu.

Statius l.3. Theb.

Cuncta per & terras, & lati ſtagna profundi
Condiderat ſomnus, poſitoque labore diei
Pacem nocte datam mortalibus orbis agebat.

Sil. Italic. l.7.

Noctis extremum.

IAmque vices operum, vigileſque in caſtra labores
Nox abitura vocat, rotantibus humida guttis,
Et reducem pertæſa diem, conſortia lucis
Odit, & aduerſi decurrit ad otia mundi.

P. Alex. Don. l.7. Conſt.

Nox intempeſta.

IAmque ferè mediam cœli nox humida metam
Contigerat, placida laxarant membra quiete.

Virg. l.5. Æn.

Iamque dies cœlo conceſſerat, almaque curru
Noctiuago Phœbe medium pulſabat olympum.

Idem l.10. Æn.

Nox vbi iam media eſt, ſomnoſque ſilentia præbent;
Et canis, & variæ conticuiſtis aues.

Ouidius l.5. faſt.

Iamque quieſcebant voces hominumque canumque:
Lunaque nocturnos alta regebat equos.

Idem l.1. Triſt. el.3.

Scandebat roſeo medij faſtigia cæli
Luna iugo, totis vbi ſomnus inertior alis
Defluit in terras, mutumque amplectitur orbem.

Statius l.1. Achill.

Namq; vbi cũcta ſilent, placiduſq; in pectora ſomnus
Influit, & molli vincuntur membra quiete:
Cum nulli volucrum cantus, cum nulla ferarum,
Non hominum vox vlla ſonat, mediumque lacellit
Luna polum, & taciti conniuent lumina cœli.

P. Tarq. Gallutius l. 1. car. 1.

Nascetur tenebras inter, quo tempore cœlum
Metitur medium nox tenebrosa rotis.
Cum placidos capiunt mortalia pectora somnos
Cum resident volucres, cum tacet omnis ager.
Idem l. 2. el. 12.

Nox serena.

Condiderat nox pura diem, cælumque serenis
Lucifero spargente faces incenditur astris.
P. Donatus l. 2. car. 8.

Nox aderat, nunquam liquido sic pura sereno
Festinata mouens hilari spectacula cœlo.
Idem l. 7. Const.

Iam fugato Sole terris nox diei posthuma
Noctilucis picta ocellis, obsecuta Deliæ:
Siderum textum pyropis peplum olympo fuderat:
Nullus horror, nulla nubes, nulla ruga infecerat
Cynthiæ genas nitentes fratre plenas Delio.
Sed serenis inter orbes delibutos gaudijs
Roris vndas lacrymata gestiebant sidera
P. Leo Sanctius l. 2. flor. in Peruig. Nat.

Cum Luna cælo fulget, & auream
Pompam sereno pandit in ambitu
Ignes coruscantes, voluptas
Mira trahit, retinetque visus.
Hic emicantem suspicit Hesperum,
Dirumque martis sidus, & orbitam
Lactis coloratam nitore;
Ille tuam Cynosura lucem,
Seu Scorpij cor, siue Canis facem
Miratur alter, vel Iouis asseclas
Patrisue Saturni repertos
Docte tuo Galilæe vitro.
Vrbanus VIII. in Oda. Adul. princ.

Nox obscurissima.

Nam neq; erant astrorũ ignes, nec lucidus æthra
Siderea polus: obscuro sed nubila cœlo
Et Lunam in nimbo nox intempesta tenebat.
Virgilius l. 3. Æn.

Tenebræ Aegypti etiam monſtris obiectis metuendæ.

MOx mediũ rapit axe diem, & ferrugine fuſcat;
Lethæis Pharios nebulis, & carcere nigro
Implicuit; quo quiſque loco deprenſus, inhæſit
Arctatus vinclis tenebrarum, & compede mortis.
Arrectiſque horrore comis, ſeu forte viator
Carpit iter notum campis, ſeu curuus arator
Verſat agrum cultu, & glebas exercet inertes;
Siue foro, aut tectis ciues, vel publica cura
Vel priuata tenent ſtudia, improuiſa repente
Obnubit caput atque iiſdem veſtigia figit
Horrida nox immota locis; gelidoque pauore
Concutit ambiguos ſuperentne? an terra dehiſcens
In cœcas Erebi viuos detruſerit vmbras?
Nam ſæuæ exterrent facies, & ſpectra ferarum
Curſantum iuxta, & paſſim per tecta vagantum.
Immanes hydri, & ſquamoſis nexibus angues
Ore vomunt flammas, oculiſque ardentibus errant,
Præſentantque reis infeſto lumine mortem.
Nec tamen adſtantes cuiquam ſpectare propinquos,
Aut notos nox illa dedit cognoſcere vultus
Sed grauior tetro in pœnas à ſulphure fulſit,
Obiecitque metu maiora pericula veris.
Fruſtra illi piceas leuia ad ſolatia tentant
Perflatis flammare focis in lumina tædas
Ad chalybem fruſtra ſilices fricuere terendo;
Humidus in medio vapor omnem intercipit ignem,
Vulcanumque ſuis hebetat nebula vda caminis:
Tartaream nulla euincunt funalia noctem. *Et inf.*
Quis cladem illius noctis, quis triſtia fata
Enumeret? quæ per tenebras errantia monſtra
Exanguesque metus, arentiaque ora timore
Infantum lacrymas, & fœmineos vlulatus,
Defixoſque horrore viros vt ſtantia ſaxa,
Serpentes inter, formæque tricorporis vmbras?
Illa Erebi facies, ille illætabilis horror,
Quo Chaos, & confuſa gemunt Acheruſia regna,
Quæ ſuper æterno nox implicat inuia fumo.

P. Ant. Millius l.3 Moyſ. Viat.

Vmbra.

VMbra iuuat Panas, Faunos iuuat vmbra bicornes
Vmbra viatori requies placidiſſima feſſo,
Languiduloque ſimul pecori, pecoriſque magiſtris.
Vmbra nouum puro niſi mitteret æthere rorem,
Arerent campis ſegetes, & germina pratis.
Quid breuius noſtro foret, & quid acerbius æuo
Humida ni cilijs illapſa natantibus vmbra
Fureturque animum curis, oculoſque labori
Optatum tacitè infundens per membra ſoporem?
Arboribus decori, ſiluiſque comantibus vmbra eſt.
Vmbraque ſi deſit, quæ mulcent aera cantu
Continuo volucres fuerint ſine carmine mutæ.
Vllus Apellææ nec honos debebitur arti
Si tabulis abſint, liquidiſque coloribus vmbræ,
Quin populi ſurdas cauſam orauiſſet ad aures
Palladijs olim Rhetor dominatus Athenis
Ad conducti vmbram niſi confugiſſet aſelli.
Par ſuperum Regi eſt, & cum Ioue diuidit vmbra
Imperium; cœlo alterius lux vmbraque regnant.
Inſolita obductus quoties ferrugine Titan
Perpetuas nobis tenebras, orbique minatur
Cauſa metus tanti, & cęcæ caliginis vmbra eſt.
Seruata agricolis ſolaria repperit vmbra,
Æqualeſque diem ſolidum partitur in horas.
Niliacas moles aſtriſque minantia ſaxa
Metiri, antiquum docuit breuis vmbra Thaletem.

Apud P. Laur. le brun, to.2.eloq Poet.

QVATVOR ANNI
TEMPESTATES.

SOl diuerſa trahit varium in diſcrimina tempus
Obliquo oppoſitas dum terit axe vias,
Hoc regnante leui zephyrus ſpiramine flabit,
Paulatim viuax imbuet arua tepor,
Viuida tunc tenerum ſenſim exeret herba cacumen,
Se putris rupta gleba reſoluet humo.
Ponè aderit longis ignita caloribus æſtas,
Siccatoſque grauis Cancer aduret agros.
Frigora captabit patula pecus omne ſub vlmo,
Exuſtoque gregi gratior arbor erit.

Ampla repleturus meditabitur horrea messor,
Maturaque seges falce resecta cadet.
Proximus Autumnus sectis succedet aristis,
Deciduas ponet languida planta comas.
Ebria calcatis spumabunt prœla racemis,
Vua suos fœtus exonerata dabit.
Post horrescet hyems glacialibus aspera nimbis,
Nec poterit stantes scindere remus aquas.
Prona cadet nemorum species, miscebitur æther,
Conglaciata pigras vnda negabit aquas.
Tum reuehet Phœbus repetito tempora cursu
Et reduces noto calle reducet equos.

P. Laur. le Brun. Hexam. die 4.

Ver.

VEr adeo frondi nemorum, ver vtile siluis,
Vere tument terræ, & genitalia semina poscunt.
Tum Pater omnipotens fœcundis imbribus æther
Coniugis in gremium lætæ descendit, & omnes
Magnus alit magno commistus corpore fœtus.
Auia tum resonant auibus virgulta canoris
Et Venerem certis repetunt armenta diebus.
Parturit almus ager, zephyrique tepentibus auris,
Laxant arua sinus: superat tener omnibus humor,
Inque nouos soles audent se gramina tutò
Credere: nec metuit surgentes pampinus Austros,
Aut actum cœlo magnis Aquilonibus imbrem:
Sed trudit gemmas, & frondes explicat omnes.

Virgilius l. 2. Geor.

Soluitur acris hyems grata vice veris, & Fauoni
Trahuntque siccas machinæ carinas.
Ac neque iam stabulis gaudet pecus, aut arator igni,
Nec prata canis albicant pruinis.
Iam Cytherea choros ducit Venus imminente Luna,
Iunctæque Nymphis Gratiæ decentes
Alterno terram quatiunt pede.

Horatius l. 1. Ode 4.

Diffugere niues, redeunt iam gramina campis
Arboribusque comæ.
Mutat terra vices, & decrescentia ripas
Flumina prætereunt.
Gratia cum nymphis geminisque sororibus audet
Ducere læta choros.

Idem l. 4. Ode 6.

Omnia tunc florent, tunc est noua temporis ætas,
Et noua de grauido palmite gemma tumet.
Et modo formatis operitur frondibus arbor,
Prodit & in summum seminis herba solum.
Et tepidum volucres concentibus aera mulcent,
Ludit, & in pratis luxuriatque pecus.
Tunc blandi soles, ignotaque prodit hirundo,
Et luteum cella sub trabe figit opus.

Ouidius l. 1. fast.

Quid?quod hyems adoperta gelu tunc deniq; cedit,
Et pereunt victæ sole tepente niues
Arboribus redeunt detonsæ frigore frondes:
Vuidaque in grauido palmite gemma tumet.
Quæque diu latuit, nunc quà se tollat in auras
Fertilis occultas inuenit herba vias.
Nunc fœcundus ager, pecoris nunc hora creandi:
Nunc auis in ramo tecta laremque parat.

Idem l. 3. fast.

Iam trux ad Arctos Parrhasias hyems
Concessit altis obruta solibus:
Iam pontus ac tellus renident,
Iam zephyris Aquilo refractus.
Nunc cuncta veris frondibus annuis
Crinitur arbos: nunc volucrum noui
Questus, inexpertumque carmen
Quod tacita statuere bruma.

Statius l. 4. silu.

Quid hìc moramur? ecce Ver vices refert;
Ad hasce transuolant plagas Hirundines,
Strepuntque voce garrula, haud gemunt Itym.
Liquatur alba nix, geluque soluitur:
Hyems recedit acris, atra nubila
Fugat Fauonius, renidet ætheris
Serenus ambitus, fretumque detumet,
Ratique cærulas recludit orbitas:
Opes & vda terra Veris exerit.
Nouo virent amicta prata gramine,
Nouis & arua sunt decora floribus:
Bottosque, pampinosque vitis induit,
Fluensque pura fontis vnda murmurat,
Et inter arborum tenella germina
Aues canunt, & aura lenis adsonat.

Vrbanus VIII. in poem. de Ruris laud.

Ecce alium brumam Sol aureus egit in orbem,
Et placidos reuocat mitior aura dies.
Iam tenet hospitijs volucres, frondentibus arbos,
Ludit

Ludit & è teneris missa caterua fauis.
Florentesque legit violas, ac flumina propter
Obstrepit, & nidos progeniemque souet,
Et casiæ virides, & olentis copia tymbræ
Attollunt fluuio prætereunte comas.
P.Tar.Gallutius l.1.el.17.

Cernis vt in varios pubescit dædala partus.
Terra parens, laudisque suæ monumenta reponens
Pingit odoratis florum sua gesta labellis?
Te sequor ô Veris tempestas florida, amorum
Mater, & amissæ reparatrix cara iuuentæ:
Qua duce prata virent, senio qua præside tellus
Candida lactentes rursus puerascit in herbas.
Si tibi pictarum turba officiosa volucrum
Spiritibus vegetata tuis, vectigal amœne
Vocis in argutos impendit garrula cantus;
Si tibi diductis gemmantes floribus horti
Ora tot in Veris laudem ambitiosa resoluunt,
Quot tibi discludunt violato cespite gemmas;
Si tuba sit Veris frondes effusa comantes
Arbor, & hirsuto trudens sua germina libro:
Te sileat despecta chelys? salue aurea cœli
Temperies, mundique vigor, terræque iuuenta,
Atque renascentis genitrix felicior anni.
Anni Aurora noui salue, qua terra rubente
Discolor Auroræ nitet inuidiosa comanti.
Ergo iterum salue tempestas nuncia pacis,
Horrida quæ zephyro componens auspice bella
Mollia tranquillum vi cogis in otia cœlum,
Dulciaque instauras ridentibus otia terris.
Aug.Mascardus Sil.l.2.in car.Ver.

Iam tristi canos glacie concreta capillos
Afflatu tepidi fugit hyemis zephyri.
Iam nitidum os Ver molle auras in luminis audet
Proferre, & teneros ferre per arua pedes.
Tempora diuersis tollens halantia sertis
Purpureo matris Chloridos è gremio.
Summittit varios tellus fœcunda colores,
Conuertit molles quo puer ipse gradus.
Et passim quacunque vagos deflectit ocellos
Diffugiunt toto nubila cuncta polo.
Concipiunt dulces animalia læta calores
Persultantque vagi pabula blanda greges.
Percussæque noua dulcedine corda volucres
Dant lætos passim per nemora alta sonos

Sola gemit, ramoque ſedens miſerabilis alto
    Abſumptum mater Thracia plorat Itym.
Andr. Naugerius in luſib.

Ver viget, & viridi regnat Zephyritis amictu
    Culta, maritato florida facta ſinu.
Horrida Biſtonij perierunt murmura flabri;
    Nuper & in glacie quæ fuit, vnda fluit.
Populeas vidi frondes, & lenta ſalicti
    Vimina vicino ſuccidiora vado
Stirps quoque, quæ pigræ creſcit vindicta iuuentæ;
    Flexilibus curuat ramea terga comis.
Nunc etiam herbarum vernat lanugine tellus:
    Nunc quoduis quouis à pede ſentit onus.
Mollia cæruleo variantur prata colore:
    Eſt hic aut nuſquam laus, Violatus honor.
Nunc etiam pictæ volucres, nemorumque choraulæ
    Dulcibus alternant garrula roſtra modis.
Exultim vitulique leues, celereſque capellæ
    Circumagunt agiles per iuga nota pedes.
P. Io. Biſſelius Vern. l. 2. el. 1.

Eia age, ſat canis dudum malè tecta pruinis
Floriferos natura ſinus, plenaſque roſarum
Pande genas, fugiunt brumæ, fugit hirta capillos
Triſtis hyems latè glacialibus horrida ventis.
Aſpicis vt tenui ludant per prata volatu
Felices Zephyrorum animæ, mollique flabello
Concutiant roſeas cœli per inania pennas?
Quin ipſe æthereos agitare per aera currus
Etheſius nebulis gaudet ridentibus alis
Huius in aduentu tellus, gratiſſima Veris
Exere opes; niueis illic decorata liguſtris
Arua micent, hic puniceo roſa picta colore
Miſceat, & teneros mollis Narciſſus odores.
Vndique florentes ſtillent opobalſama colles:
Vndique cœleſti diſtillent nectare nubes.
Fallor ego, aut noſtras ſuperi audiuere querelas.
Quid? iam ſe proprijs exornat frondibus arbor,
Mutaturque poli facies, ſimul ecce comarum
Deſertis redijt ſubito noua gloria ſiluis.
Tota vireſcit humus, ſacris & amœna viretis
Se te ſcena aperit, rapidoque nitentia cœlo
Sidera vernanti ramorum paſcit honore
Te croceum Nerei linquens, Thetidoſque cubile
Gens pennata poli cantu modulante ſalutat.
O mihi quam viridi mœrens Philomela ſub vmbra
Solatur triſtes querulo bene gutture luctus,

Et

Et diros Terei incuſat crudelis amores.
Huius carminibus captus ſub rupe iacenti
Membra ſoporifero componit languida ſomno
Propter aquam paſtor, fugiens vbi murmure riuus
Pertenui graciles ſecum devolvit arenas:
Dum paſſim (ſua cura) boues, paſſimque capellæ
Et niuei circum attondent dumeta iuvenci.

Apud P. Laur. le Brun. to. 2. Eloq. Poet.

Vere nouo natura ſuis educta tenebris,
Et euoluta faſcijs,
Sic oculos, ſic ora, manus ab origine mundi
Ferebat in pomario:
Quo ſtetit, & pubem folijs circumdedit arbos,
Et mota ventis annuit.
Nunc quoq; nec aliter Zephyrus volitabit in hortis,
Florumque mæcenas erit.
Ille meus ſubito campos depinget Apelles,
Viui coloris artifex.
Coniugis in gremium demittet Iuppiter imbres,
Vt nata creſcant gramina.
Flente tamen cœlo noſter ridebit agellus,
His irrigatus lacrymis,
Perque virens florebit auis Iunonia pratum
Millena pandens ſidera.
Mille venuſtates: ceu culta tapetia Belgæ
Acu Prygum diſtinxerint.
Mox thimbræ calices, & odora toreumata nardi,
Calthæque pendent luteæ
Pallebitque ſalix; & cum colocaſia ſurgent,
Paſtor lauabit vellera.

P. Iac. Balde Sil. l. 7. Ode 1.

Iam Ver conſtiterat: pleniſque inuecta quadrigis
Choris inumbrati ludebat imagine campi;
Induerant ramos excuſſo frigore ſiluæ,
Prataque turgebant noua pubeſcentibus herbis
Per virides diffuſa toros.

Idem tom. 2. heroic.

Ver erat, & varijs veſtita coloribus arva
Floribus halabat, zephyris motantibus alas
Ore dabant roſeo qui dulcibus oſcula pratis.
Veris ad aſpectum ridebant germina rore,
Plaudebant cantu volucres, ſaltuque caduci
Imbrifero fontes: querulo ſub turbine fruſtra
Rupe ſub Aeolia Boreas vndabat & Auſter
Rurſus vt æquoreas agitarent motibus vndas.
Dum volucres cantu, dum fontes murmure, flores

Fronde ſalutabant dum veris amabile regnum;
Æquora, & æquatis vndis, taciriſque procellis
Marmora marmor erant.

P. Car. de Luca l. 16. Dom. Laur.

Iam ſoporatos meruit tepores
Floreo tellus hilarata riſu:
Sibilant auræ, Zephyruſque vernum Circinat aurū.
Iam coronato trabeata flore
Ætna, q am miti grauidat maritus
Halitu ventus dat odora picti Munera veris.
Fallor an viuis oculatus aſtris
Ridet hortenſes polus ipſe ſcenas?
An ſuum paſſim ſibi viluiſſe Incipit aurum?
Attamen picto foliorum aceruo
Floreis cœlos imitatur aſtris
Frondeus fornix, humeriſque lentas Euocat auras.
Candidis paſſim viret in theatris
Scena florali tumefacta prole;
Quam ſibi florum ſinuant minores Caſtra Quirites.
Hinc coruſcantes imitata ſtellas
Flora natiuo variat tenellum
Serico germen, radiatque flauis Lilia cirris.
Inde bulboſis tuberoſa criſtis
Lacteo nutat roſa ſub colore
Quam pudor circumuolat, & parentis Gloria veris.
Inde diſperſis lacerata ſpinis
Floridum ſcitè ſimulat cruorem:
Ac odorato ſocios amœnat Sanguine dumos.

P. Alber. Ines Cent. 1. Ode 11.

Aeſtas.

IAm clarus occultum Andromedes pater
Oſtendit ignem, iam Procyon furit
Et ſtella veſani Leonis
Sole dies referente ſiccos.
Iam paſtor vmbras cum grege languido
Riuumque feſſus quærit, & horridi
Dumeta Siluani, caretque
Ripa vagis taciturna ventis.

Horatius l. 3. Ode 29.

Cum verò in vaſtos ſurgit Nemeæus hiatus
Exoriturque Canis, latratque Canicula flammas,
Et rapit igne ſuo, geminatque incendia Solis:
Qua ſubdente facem terris, radioſque mouente
Dimicat in cineres orbis, fatumque ſupremum
Sorti-

Sortitur, languetque suis Neptunus in vndis
Et viridis nemori sanguis decedit & herbis.

Manlius l. 5.

Tempus erat cœli cum torrentissimus axis
Incumbit terris, ictusque Hyperione multo
Acer anhelantes incendit Sirius agros.

Statius l. 3. sil.

Non sic prata nouo vere decentia
Æstatis calidæ despoliat vapor,
Sæuit solstitio cum medius dies
Et noctem breuibus præcipitat rotis:
Languescunt folio lilia pallido
Et gratæ capiti deficiunt rosæ.

Seneca in Hipp. in Cho. ac. 2.

Cernis vt infestis incanduit ignibus æther
Vt calido sitiens sole dehiscit humus?
Cernis vt in proprio conflagrant omnia busto
Vt moriens pluuio supplicat herba polo?
Aspicis vt vasto consistit in æquore Nereus,
Nec reuehunt curuas flumina sicca rates?
Vt fluuios armenta petunt, nemorumque recessus
Vt fugiant Phœbi lucida tela greges?
Vt genus arboreum rimas contraxit hiantes,
Vt teneris languet pallida silua comis?

P. Tarq. Gallutius l. 2. el. 6.

Adduxere sitim sextilis tempora Solis,
Et calidus medios æstus hiulcat agros.
Andromedæque pater conclusos exerit ignes,
Et Canis, & Procyon rubra per astra furit.
Nec minus interea vesani stella Leonis
Impulit immites siccius ire dies.

Idem l. 2. el. 7.

Et iam Sol Nemeos ardens ad fræna Leones
Egerat, & magnis rugitibus astra fugabat,
At contra obuersus latranti Syrius ore
Terrebat calido reduces oriente iugales.

P. Al. Donatus l. c. 9.

Non satis est calidis quod cincta vaporibus æstas
Flagrantem incendit Nemeæo Sidere Romam;
Puluereusque Tybris fitientibus æstuat vndis? *Et inf.*
Ipse autem Augustus medius qui temperat axes
Sol, aliam cœlo non ire potentior arcem
Fertur, & obliquum signis trepidantibus orbem,
Quam cum terrificos egit sub fræna Leones,
Inceditque feris calidum flagrantibus annum.

Idem l. 2. car. 13.

Vt cum lethiferos accendit Syrius ignes
Riuus aquas, hortus flores, pratum invidet herbas:
Pallet humi facies nullo depicta colore:
Ipsa suos sitiens fœtus non educat arbos.
Intereunt fruges siliqua labente perustæ,
Arva colit nemo siccis arentia glebis
Vomeris & durum non admittentia dentem,
Cuncta iacent nimio cœli contusa calore.

Petr. Bembus in car. Benacus.

.... Lædeos contorquet protinus ignes,
Icarium canem soluit, qui gutture terram
Personat ignivomo, patriumque inflammat olympũ
Herculeus furit inde labor, collumque superbum
Asperat in flammas, iratoque attonat ore.
Ipse viam propiore legit Sol igneus axe;
Iamque faces per inane volant, labentiaque astra
Iam scintillanti diffindunt nubila tractu.
Vndique grassantur flammæ; ferus ardor vbique
Ingruit,& terram flagrantior obruit imber. *Et infr.*
Exangues sine luce iacent in vallibus herbæ,
Pallida langueuti tabescunt lilia fronde.
Iam venit heu morbo nimium properata senectus,
Et modo lactentes arescere cogit aristas.
Hinc timet extremis tellus succumbere fatis
In medio pauefacta rogo: iam iamque crematos
Dimicat in cineres proprio moribunda sub ictu
Ipsa sibi tumulus, rogus ipsa, atque ipsa cadauer.

Ant.Mascardus l.1. Sil. in car. Æstas.

Sæua Cleonæi cælo iuba fulgurat astri
Et Phaetontæis incenditur æthra lupatis,
Icarijque canis latratu exterritus humor
Cœca subit terræ, tenuesque solutus in auras
It vapor, infestumque fouet leuis vnda calorem.

Apud P. Laur. le Brun. to. 1. eleg. Poet.

Autumnus.

PRima vel Autumni sub frigora,cum rapidus Sol.
Nōdũ hyemē contingit equis, iã præterit æstas.

Virg. l. 2. Geor.

Protinus extremo cum iam Boreas autumno
Incubuit terris, primo cum frigore tactæ
Labuntur frondes, maternaque brachia linquunt.
Nec cariem cæsæ formidant robora siluæ

Politianus in Rustico.

Nonne

Nonne vides, vbi se cœlo librauit Orion
Ensifer in medio, custodes vinea sepes
Negligit, obiectasque fores recludit, & asper
Falcibus extremos populatur vinitor antes?
Cernitis vt Lycidas oleas, vt rustica Phyllis
Aureolam lentis carpit de vitibus uvam
Et cista fœtus, & rasilibus calathiscis
Vitigenos exportet, onus nec sentit amico
Iam leuior Baccho, & cantu minuente laborem.
P. Tar. Gallutius l. 1. car. 18.

Iam diem gyro breuiore claudens
Phœbus insani rabiem Leonis
Sedat, autumnumque refert decorum. Mollior æstas.
Ille maturis redimitur uvis
Lætus incedit per amœna rura.
Eius aspectu exhilarata ducunt Poma colorem.
M. Ant. Flaminius l. 1. car.

Ibat in autumnum vergens clementior æstas,
Extrema Canis Erigone iam purpurat uvas,
Vlmorumque super liuentes brachia botri
Messibus exhaustis reuocant ad præla colonos,
Lenæosque nouare lacus, & dolia suadent.
P. Ant. Millieus Moys. Viat. l 16.

Salue, ait, ò nunquam satis implorata bibenti
Mater inhumano nimium malè visa Lycurgo,
Votum anni, spes agricolæ mitissima, salue:
Tu gemmis Autumnum oneras, molliqùe pyropo
Plectis honoratas operosa sine arte corollas.
Quas tenero absimilis depingit pampinus auro.
Tu nimio defessam æstu, atque extrema trahentem.
Fata siti terram distentis nectare mammis
Prona foues; propriæ tandem, sed prodiga vitæ,
Cui lacrymas olim dederas (dum vere tepenti
Semiputata truci deflesti brachia falce)
Sanguinis exundans pretiosa fluenta propinas.
Aug. Mascardus l. 2. sil.
Vide infra sub Tit Vindemia.

Hyems.

Concrescunt subitæ currenti in flumine crustæ.
Vndaque iam tergo ferratos sustinet orbes,
Puppibus illa prius patulis, nunc hospita plaustris,
Æraque dissiliunt vulgo, vestesque rigescunt
Indutæ ceduntque securibus humida vina,
Et totæ solidam in glaciem vertere lacunæ,

Stiriaque impexis induruit horrida barbis!
Interea toto non ſecius aere ningit.

Virgilius l. 2. Georg.

Pigro bruma gelu, ſiccisque Aquilonibus hærens
Æthere conſtricto pluuias in nube tenebat
Vrebant montana niues, campoſque iacentes
Non duraturæ conſpecto Sole pruinæ,
Atque omnis propior mergenti ſidera cœlo
Aruerat tellus hiberno dura ſereno.

Lucanus l. 4.

Scilicet immanis dum cœli detonat ira
Et tempeſtatum glomeratur in aere turbo,
Frigida concretæ iaculantur ſpicula nubes,
Aſpera bacchantes contorquent ſpicula Canti,
Nix terris inimica ruit, gladioque ſilente
Lancinat agricolæ iam pubeſcentia vota.
Pignora quot terræ cœli penetrabilis ira
Excutit, atque aruis latè graſſatur apertis?
Mox hyemis ſinuata volant vexilla per auras
Quæ tandem terris ſtatuit ſua ſigna ſubactis.

Aug. Maſcardus l. 2. ſil.

Nam valido gelidum cum pectore frigus anhelat
Semifer & ſtellas frigerat ore caper.
Sarmaticaſque niues Boreas componit in Æmo,
Et placido tellus ſupplicat vda polo.
Dum platanus folijs, ſpoliataque vitibus vlmus,
Et ſcabro quercus cortice nuda riget.
Gramina cum pluuio nolunt ſe credere cœlo,
Gemmaque ſub tunicis clauditur alma ſuis.
Frigida cum vitreis concreſcunt flumina cruſtis,
Caurus & in glaciem frigore vincit aquas.

P. Tar. Gallutius l. 2. el. 1.

Dum glacialis hyems aquilonibus aſperat auras
Dum ſolis nix in montibus alta iacet.
Dum mage creſcentis duplicantur frigora brumæ
Dum gelidos ſtridens verberat imber agros.

Idem eleg. 11.

Namque ecce acuto flumina dum gelu
Concreta torpent: dum grauis Algidi
Vertex pruinoſa minatur
Mole polo, increpitatque nubes:
Maiore dum ſe proripit impetu,
Niuemque latè collibus aggerat
Eurus, nec iſtæ parciore
Frigore commoriuntur herbæ.

Idem l. 3. Ode 13.

Tem-

Tempus erat Riphæa Italæ quo frigora terræ
Portat hyems; sed enim stridenti Aquilone coactas
Apennine tuas glacies, dorsoque niuali
In solida effingit gelidos chrystalla liquores.

P. Alex. Donatus l. 1. c. 6.

Stringebat arua bruma crudelissima.
Ibant rigentes in lacerna pallij,
Lorica potius illa, quàm vestis fuit.
Niuosus aures Aquilo corrugauerat
Naso frequentes depluebant stiriæ,
Nisi præ acuto forte pigræ frigore,
A nare starent pendulæ, quales solent
Stillicidiorum stare de canalibus.
Suam sonori musicam nolint, velint,
Vtrique dentes concinebant frigidam.

P. Aug. Gazæus in lib. Pic. Hilar.

TEMPVS, SÆCVLVM, SIVE ÆTAS.

Tempus.

IPsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen: neq;enim consistere flumen
Nec leuis hora potest; sed vt vnda impellitur vnda,
Vrgeturque eadem, veniens vrgetque priorem,
Tempora sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur,
Et noua sunt semper, nam quod fuit ante relictū est,
Fitq;quod haud fuerat;momentaq;cuncta nouantur.

Et infra.

Tempus edax rerum, tuque inuidiosa vetustas
Omnia destruitis, vitiataque dentibus æui
Paulatim lenta consumitis omnia morte.

Ouidius l. 14. met.

Heus carpit horis tempus edacibus
Auratus annus, ductaque feruidis
Natura quadrigis, in horam
Præcipitat, trepidatque metam.
Pernix supremi tangere funeris.
Dies fugaci prætereunt pede:
Nec sustinet Soles caducos
Lubrica conditio diei.

P. Tar. Gallutius l. 3. Ode 20.

Imò tunc etiam, Rubi,
Cum vitam trahimus, perdimus, & leues
Parcarum terimus colos,
Laſſamuſque citi ſtamina ſæculi.
Quâ quiſque eſt genitus die,
Illa mortis iter cœpit & arduam
Lethi currere ſemitam.
Æternum fugiunt ſæcula: quælibet
Fato fit propior dies;
Et quidquid puero temporis additur,
Vitæ detrahitur ſuæ.
Sed (proh!) quis pretium temporis æſtimat:
Quis lapſos numerat dies,
Annorumque fugam? quis morientium
Inter funera menſium,
Vitæ rupta ſuæ licia computat?
Vix nati pereunt dies
Et dum perpetuis mentibus obuij
Æternas terimus moras,
Vrgent prona ſuum fata negotium.

P. Alb. Ino. Lyr. cent. I. Ode 53.

Aetas Aurea.

QVam benè Saturno viuebant Rege priuſquam
Tellus in longas eſt patefacta vias
Nondum cæruleas pinus contempſerat vndas;
Effuſum ventis præbueratque ſinum:
Nec vagus: ignotis repetens compendia terris
Preſſerat externa nauita merce ratem.
Illo non validus ſubijt iuga tempore taurus,
Non domito frenos ore momordit equus,
Non domus vlla fores habuit: non fixus in agris,
Qui regeret certis finibus arva, lapis.
Ipſæ mella dabant quercus, vltroque ferebant
Obuia ſecuris vbera lactis oues,
Non acies, non ira fuit; non bella; nec enſes
Immiti ſæuus duxerat arte faber.

Tibullus l. 1. el. 3.

Aurea prima ſata eſt ætas, quæ vindice nullo
Sponte ſua ſine lege fidem, rectumque colebat.
Pœna metuſque aberant, nec vincla minacia collo
Ære ligabantur, nec ſupplex turba timebat
Iudicis ora ſui, ſed erant ſine iudice tuti.
Nondum cæſa ſuis, peregrinum vt viſeret orbem,

Monti.

Montibus, in liquidas pinus descenderat vndas:
Nullaque mortales præter sua littora norant.
Nondum præcipites cingebant oppida fossæ,
Non tuba directi, non æris cornua flexi,
Non galeæ, non ensis erat: sine militis vsu
Mollia securæ peragebant otia gentes,
Ipsa quoque immunis, rastroque intacta, nec vllis
Saucia vomeribus, per se dabat omnia tellus.
Contentique cibis nullo cogente creatis
Arbuteos fœtus, montanaque fraga legebant,
Cornaque, & induris hærentia mora rubetis,
Et quæ deciderant patula Iouis arbore glandes.
Ver erat æternum, placidique tepentibus auris
Mulcebant Zephyri natos sine semine flores
Mox etiam fruges tellus inarata ferebat:
Nec renouatus ager grauidis canebat aristis.
Flumina iam lactis, iam flumina nectaris ibant,
Flauaque de viridi stillabant ilice mella.

Ouidius l. 1. met.

..........hoc equidem reor
Vixisse ritu primos, quos mistos Deis
Profudit ætas: nullus his auri fuit
Cœcus cupido: nullus in campo sacer
Diuisit agros arbiter populis lapis.
Nondum secabant credulæ pontum rates:
Sua quisque norat maria, non vasto aggere
Crebraque turre cinxerant vrbes latus.
Non arma sæua miles aptabat manu:
Nec torta clusas fregerat saxo graui
Balista portas: iussa nec dominum pati
Iuncto ferebat terra seruitium boue.
Sed arua per se fœta poscentes nihil
Pauere gentes: silua natiuas opes
Et opaca dederant antra natiuas domos.

Seneca in Hyppol ac. 2. sc. 2.

Tunc illa Virgo Numinis magni Dea
Iustitia cœlo missa cum sancta fide
Terras regebat mitis; humanum genus
Non bella norat, non tubæ fremitus truces,
Non arma gentes: cingere assuerant suas
Muris nec vrbes: peruium cunctis iter,
Communis vsus omnium rerum fuit.
Et ipsa tellus læta fœcundos sinus
Pandebat vltro, tam pijs felix parens
Et tuta alumnis.

Idem in Oct. ac. 2. sc. 1.

Tunc

Tunc tellus communis erit: tunc limite nullo
Diſcernetur ager; nec vomere ſulcus adunco
Findetur: ſubitis meſſor gaudebit ariſtis.
Rorabunt querceta fauis: ſtagnantia paſſim
Vina fluent, oleique lacus: nec murice tinctis
Velleribus quæretur honor, ſed ſponte rubebunt
Attonito paſtore greges; pontumque per omnem
Ridebunt virides gemmis naſcentibus algæ.

Claudianus l. 1. in Ruff.

Non hominum certæ ſedes, non vlla Deorum
Formido: natura illis tectumque laremque
Præbebat, quà ſe Oceano nox acta ferebat
Carpebant feſſi ſomnos, & membra locabant,
Aut antro tecti, aut nemorum frondentibus vmbris
Errantes impune greges per paſcua læta
Cernere erat commune ſolum, communia tellus
Ignauis alimenta dabat; tum pocula riui,
Et paſſim viuis lapſi de fontibus amnes.

Pontanus l. 2. de Stell. de Ariete.

Ecce canes, leporeſque vnà: iacet ecce ſub vmbra
Proxima cerua leæ: pauido cum turture miluus
Cantat, & accipitri plorat coniuncta columba.
Ite Palæſtini per gaudia veſtra: vagatur
Iam nullo cuſtode pecus, non crate ſaligna
Clauditur, aut texto compellitur hædus hibiſco.
Prædator non inſidias hic inſtruet vllas,
Ipſa licet latos errent armenta per agros.
Aurea nimirum cum pace renaſcitur ætas.
Non taxus, non quæ veſtigat gramina Colchis,
Non ſuccos viroſa graues aconita miniſtrant:
Non quiſquam Salpigna tuas calcare latebras
Non timeat medijs ſitientes Dipſadas vndis.
Occidit & Natrix, præſenti Vipera tabe
Occidit, & gramen fallacibus aruit herbis,
Succedunt caſiæ vulgo, ſuccedit amomum,
Perpetuo lætus ſuccedit amaracus amne.
Paſſim mella fluunt, ſudant opobalſama truncis,
Sudat Achæmenium rigido de robore coſtum.
Iam nullo veniunt iactæ de ſemine fruges:
Sponte ſua florebit ager ceſſante iuuenco,
Et flauis iniuſſa ſeges fluitabit ariſtis
Fœcundis contenta Notis, & rore marito.
Non mala rubigo culmos conſumet inertes,
Non ſegetes inter ſteriles naſcentur auenæ.
Non tribuli, lappæque inter nitidiſſima culta,
Carduus, aut medijs ſurget paliurus in aruis.

Tol-

Tollite colla iugis, & demite aratra iuuencis
Tollite plaustra viri, traheasque, & virgea texta,
Arbuteas crates, & flexæ robora fagi;
Omnia nam tellus nullo poscente ministrat
Sponte sua, larga rumpuntur & horrea messe.

P.Tar.Gallutius l.1.car.1.

Sed tellus communis erit, sed nullus auaris
Stabit colonis arbiter fundi lapis.
In commune fluent sancti sine nomine fontes,
Nascentur omni liberæ fruges agro.
Tunc bona prospicient purgatas sidera terras,
Tunc ægra nullo Sole pallebit Ceres.
Non Aquilo graciles, non eruet Eurus aristas,
Sed innocentes & calore languidi
Mulcebunt violas, mulcebunt lilia soles
Omnique lenis annuet vento seges.
Vina fluent vulgo riuis, felicia vulgo
Per rura current lacteo fontes pede.
Sponte sua dulces salient in pocula limphæ,
Sincerus, & sæuire nescius liquor.

P.Cas. Sarbieuius lib.Epod Ode 8.

Saturno regnante dies fulsere sereni:
Aurea currebant flauo pede lustra per orbem
Nusquam visa lues, tranquillæ viuida læto
Naturæ facies recubans in gramine risit
Poma fames, & lympha sitis: blanda otia curæ
Pura dies ibat siluis præbentibus vmbram,
Nox amor, & vacui terroris imagine saltus.
Sidera suadebant placidos labentia somnos.
Nescitum qualis foret, aut quæ bellua, morbus,
Nullus erat Medicus, nullus medicaminis vsus.

P.Iac. Balde Satyra 3.

.... nondum ira rebellis
Spreuerat imperium, nondum vesana libido
Traxerat auersam studia in contraria mentem,
Aut suasit prædulce nefas, non luxus honestum
Dispulit, aut fastu studuit calcare minorem
Ambitio, toto pietas proscripserat orbe
Infames scelerum vultus, non horruit insons
Terra Deum non dum pœnis celebrata Lycurgi
Laus erat, aut spretæ tenebroso carcere leges
Damnauere reum, nondum periuria Minos
Oderat, aut rigidi clamabant iura Solones,
Ipsa suis constans præerat prudentia factis,
Et recti connatus amor, non regula vitæ,
Non probitas discenda fuit, non vlla pudoris.

Argu?rat fontem facies, nocituraque mundo
Probra fuere palam.

Barlæus Heroic. l.2.

Aetas ferrea.

PRotinus irrupit venæ peioris in æuum
Omne nefas; fugere pudor, verumque, fidesque;
In quorum subiere locum fraudesque, dolique,
Insidiæque, & vis, & amor sceleratus habendi.
Vela dabat ventis, nec adhuc bene nouerat illos
Nauita: quæque diu steterant in montibus altis,
Fluctibus ignotis insultauere carinæ.
Communemque prius, ceu lumina Solis; & auræ
Cautus humum longo signauit limite mensor.
Nec tantum segetes, alimentaque debita diues
Poscebatur humus, sed itum est in viscera terræ:
Quasque recondiderat, Stygijsq; admouerat vmbris,
Effodiuntur opes, irritamenta malorum.
Iamque nocens ferrum, ferroque nocentius aurum
Prodierat, prodit bellum, quod pugnat vtroque,
Sanguineaque manu crepitantia concutit arma.
Viuitur ex rapto; non hospes ab hospite tutus.
Nec Socer a genero, fratrum quoque gratia rara est.
Imminet exitio vir coniugis, illa mariti.
Lurida terribiles miscent aconita nouercæ.
Filius ante diem patrios inquirit in annos.
Victa iacet pietas: & Virgo cæde madentes
Vltima cœlestum terras Astræa reliquit.

Ouidius l.1.Met.

Rupere fœdus, impius lucri furor
Et ira præceps: qualique succensas agit
Libido mentes, venit imperij sitis,
Cruenta factus præda maiori minor,
Pro iure vires esse, tum primum manu
Bellare nuda, saxaque, & ramos rudes
Vertere in arma, non erat gracili leuis
Armata ferro cornus, aut longo latus
Mucrone cingens ensis, aut cristæ caput
Galeæ comantes: tela faciebat dolor.
Inuenit artes bellicus mauors nouas,
Et mille formas mortis: hinc terras cruor
Infecit omnes fusus, & rubuit mare.
Tum scelera dempto fine per cunctas domos
Iere, nullum caruit exemplo nefas.

A fratre

A fratre frater, dextera nati parens
Cecidit, maritus coniugis ferro iacet,
Perimuntque fœtus impiæ matres suos.

Seneca in Hipp. ac. 2. sc. 2.

Sed in parentis viscera intrauit suæ
Deterior ætas: eruit ferrum graue
Aurumque; sæuas mox & armauit manus;
Partita fines regna constituit; nouas
Extruxit vrbes: tecta defendit suis
Aliena telis, aut petit prædæ imminens,
Neglecta terras fugit & mores fętos,
Hominum cruenta corde pollutas manus
Astræa Virgo, siderum magnum decus.

Seneca in Oct. ac. 2. sc. 1.

Res æterna.

DVm iuga montis aper, fluuios dū piscis amabit,
Dumq; thymo pascētur apes, dum rore cicadæ.

Virg. Ecl. 5.

In freta dum fluuij current, dum montibus vmbræ
Lustrabunt, conuexa polus dum sidera pascet.

Idem l. 1. Æn.

Lucida dum current annosi sidera mundi
Oceanus clausum dum fluctibus ambiet orbem.
Lunaque dimissos dum plena recolliget ignes,
Dum matutinos prædicet Lucifer ortus,
Altaque cæruleum dum Nerea nesciet Arctos.

Seneca in Oed. in Cho. ac. 2.

..... dumque in tacito vaga sidera mundo
Fulgebunt, dum Sol nigris orietur ab Indis,
Præuia luciferis aderit dum curribus Eos
Dum ver tristis hyems, autumnum proferet æstas,
Dumque fluet spirans, refluetque reciproca Thetys
Dum mixta alternas capient elementa figuras.

Politianus in manto.

Ante fretis ventura quies, & desinet æstus
Oceani, ponentque Noti, montesque reuulsi
Sedibus aerias tollent se sponte per auras;
Quam tacita de mente cadant, quos ante sub imo
Corde meus sibi clausit amor dum surget ab ortu
Iussa dies, cursuque vago sol ambiet orbem:
Dum subitura vices vultus, & menstrua lucem
Luna feret, noctemque reget: dum sidera cœlo
Labentur pontoque cadent, pontoque resurgent.
Dum cita perpetuos olim voluentur in orbes,

Fixaue defixo dum ſtabunt tempora cœlo,
Stabit in æternas vigili ſub pectore curas,
Quem gero matris amor.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iſu.

AERIA

Aeris regiones.

AEtheris excelſos lunæ cum ſubderet ignes,
Ardentique leuem ſuccin geret aera gyro,
Et tamen aeriæ flammas defenderet auræ:
En, ait, oſtendens æthram, tractuſque liquentes
Aeris, en tenues elementi agitabilis auras,
Perſpicuos inter viſus, ſpirabile vitæ
Præſidium, rutilæ candens, & amabile lucis
Hoſpitium, Solis, Lunæ, aſtrorumque theatrum,
Siderei quo tota oculis ſe gloria mundi
Explicat, emporiumque orbis, quo nubila tellus
Mittit, & vndè ſui terris mittuntur amores.
Herebam mirata leui difflabile vento,
Corpus, & exili pennæ violabile motu,
Omnibus expoſitum naturæ in vulnera telis
Infeſtiſque patens odijs, commune volantum
Ludibrium, emiſſis ſtadium in certamina venti
Nubibus addictum, nimbiſque furentibus æquor.
Tam liquidum, tam molle, tamen durabile cœli
Robur, & indomito fixum firmamine legis
Stare nec hoſtiles audax horrere furores.
Hoc Deus in ſuperas ſpatium cum tolleret arces,
Tergemino placet aerias diſcrimine ſedes:
Hic ſtatuiſſe, refert, tractus: ſuprema cruentos
Terribileſque minace coma feret aura cometas,
Accenſaſque faces, & labi credita cœlo
Sidera, & vltrices accenſi Numinis iras.
Hæc procul attollens ſignum fatalia pandet
Omnia, diuinumque dabit placare furorem.
Aduerſi in media miſcebunt prælia venti
Iuratoque truces concurrent Marte procellæ,
Hic dira piceis glomerata tonitrua nimbis
Voce frement, rapidis vibrabunt fulgura flammis
Vindicibuſque furent horrentia fulmina telis,
Hinc pluuiæ, denſæque niues, & ſaxeus imber
Grandinis, & triſtes humana in damna ruinæ.
Infima vitales ægris animantibus auras

Se-

Securique modum gressus, facilemque labori
Humanodabit æthra viam, cœlique fauentis
Opportuna feret fœcundæ munera terræ.
P Ant.Chanut.in Parn.Poet.Soc.Iesu.

Nubes.

ALba parum densa est, raroque immixta vapore.
Quam Sol irrumpit radijs, & ad intima tranat
Nigra grauem traxit densa caligine fumum,
Non illa vt penetrent Nemeæi lumina Phœbi.
Puniceam multus subijt calor, occupat humor
Cæruleam,grauidamq; imbri, longèque madentem.
Has collidentes sequitur fragor, & simul ingens
Porta tonat cœli, rumpitque ad tartara clamor.
Iou. Pontanus in lib. Meteor.

Procul hinc abeste nubes,
Nubes serenitatis
Maculæ maligniores,
Næui nitenti æthere
Ridentis orbis iræ.
Vode & faces cruentas
Et tela crispisulca
Athos, Ossa, Peliusque
Alpesque pertimescunt.
In Vestigio Gymn. Rom. par.1.

Nubes columnæ,specie dux Hebræorum.

VIx etenim euerso vallo se fuderat agmen
In campos, cum per tenebras descendere nubes
Visa polo, splendens radijs, quos plurimus igni
Accendit vapor, humentes vt temperet vmbras
Noctibus, ignitoque vias sub tramite monstret:
Illa cadens simul ingenti producta cylindro,
Vertice sublimis socijs suspenditur astris:
Inde basim terras versus largo agmine fundens
Protegit Isacidas, & noctem lumine purgat,
Sublustremque diem castrIs sub tegmine præbet,
Siue viam noctu carpant, siue fixa residant.
P. Ant. Millieus l. 4. Moys. Viat.

Qualis Erythræi nubes ad prima profundi
Littora, quæ trepidas Phario terrore phalangas
Isacidum vallans, profugos stetit inter, & hostes
Immanem tollens ingenti mole columnam:
Donec in aduersum sicco maris æquore littus

Traij-

Traijceret patulas vna gens nocte per vndas,
Horrenti longum illa vagam deduxit eremo,
Et castris metata locum, stitit: inde morarum
Interualla notans, sublatis vadere signis
Iussit, & instabiles stantem sibi figere metas.
Perque diem rapidos cum sol intenderet æstus,
Desuper ardentes pandens se lata per auras
Arcebat nocuum densa caligine solem,
At cœca de nocte diem fulgente ferebat
Luce nitens, vnoque dabat contraria nimbo.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc Iesu.

Quæ procul ingenti nigrantis mole columnæ
Ad mare sublimem se tollit in aera nubes,
Hæc trepidæ tutela fugæ, lætabile vitæ
Præsidium, Pharios inter per aperta ruentes
Æquora, & Isacidas profugos mirabile vallum;
Vindicis arx, aciesque Dei, Martisque furentis
Machina, conclusos vndis qua sæuus in hostes
Fulgurat, exitium Pharaonis, & horrida clades
Mempheos, Isiacæ fatum exitiabile terræ.
En piceo tristes flammas vt rubra colori
Miscet, & elisis acres erumpit in iras
Ignibus: horrificum tonitru resonare fragorem,
Vltoremque subesse Deum notat ardor, & atri
Agminis vndantes violento turbine nimbi.
Sub mediam, qua flamma globo rubet alta minaci
Tristius, intento stat formidabile Numen
Fulmine: per vastam dux hic erit Ales eremum.
Vndique terrores circum, & flagrantibus iræ
Frontique, & rapidæ Phariorum in funera pœnæ,
Horret ad hæc subito trepidũ mare, rupta profundi
Attonito coit vnda metu, sonituque frementi
Irruit in Pharaona ferum.

Idem ibidem.

Nebulæ.

HÆc inter mediæ spatijs ingentibus auræ
Tristibusq;obsessæ nebulis,quas mittit in altum
Terra, suu tetros iaculans super æthera fumos,
Fœdaque sidereo prætexens nubila cœlo.
Scilicet æthereis tenebras offundere flammis
Hæc velit, & purum maculis aspergere cœlum.
Aspice vt vndanti reuolutæ turbine nubes
Obscœnos glomerant æstus, faciemque serenam
Aeris, auratamque diem grauęolentibus vmbris

Insu-

Infuſcant, terroſque ferunt in ſidera fumos.
Terra luit tam triſte nefas, dat grandine pœnas,
Fulminibuſque: ruit fœdis è nubibus vltor
Imber, & afflatam regerunt mala nubila peſtem.

Idem ibidem.

Venti.

HAlitus ille autem, atque ima tellure remiſſus
Hos generat,vireſq;animis roburque miniſtrat,
Sol pater educit, mater dedit vbera tellus
A ſummo Boreas, Notus imo ſpirat olympo,
Occaſum inſedit zephirus, venit Eurus ab ortu.
Hos circum varij dextra, læuaque feruntur
Atque agitant tenues diuerſis flatibus auras. *Et inf.*
Cur autem quando huc toties diſcurſet, & illuc
Spiritus hic, varios agitant ſine lege tumultus,
Cur non & ſuperas pennis petit improbus arces?
Omnis in aerias quicunque elabitur oras
Halitus immiſto paulatim educitur igni:
Qui poſtquam gelidam ſummo capite attigit arcem,
Senſit & aduerſi contraria frigoris arma;
Illicet ipſe pedem retrò fert, pondere & ipſo
Quod multum traxit grauida de matre volutus
Ad matrem trahitur ecce hic nouus aduenit ignis
Auxilio retinens labentem. ille arma reſumit
Fortior ad pugnam, ſimul huc perlatus & illuc,
Dumque cadit reſilitque, leuis tum pellitur aer,
Et quo maiores à frigore pertulit ictus,
Maioremque trahit fœcunda è matre vigorem
Halitus, hoc maiore ruens ferit aera pulſu.

Iou. Pontanus in lib. meteor.

Sunt igitur venti nimirum corpora cœca
Quæ mare, quæ terras, quæ denique nubila cœli
Verrunt, ac ſubito vexantia turbine raptant.
Quæ veluti validum flumen, cum procubuere
Quamlibet in partem trudunt res ante, ruuntque
Impetibus crebris: interdum vortice torto
Corripiunt, rapidique rotanti turbine portant.

Lucretius lib. I.

Boreas.

APta mihi vis eſt: hac triſtia nubila pello,
Hac freta concutio, nodoſaque robora verto
Induroque niues, & terras grandine pulſo.

Idem

Idem ego cum fratres cœlo sum nactus aperto
(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,
Vt medius nostris concursibus insonet æther,
Exiliantque cauis elisi nubibus ignes.
Idem ego cum subij conuexa foramina terræ,
Supposuique ferox imis mea terga cauernis,
Sollicito manes, totumque tremoribus orbem.

Ouidius l.6 met.

Ac veluti annosam valido cum robore quercum
Alpini Boreæ nunc hinc, nunc flatibus illinc
Eruere inter se certant: it stridor, & altè
Consternunt terram concusso stipite frondes.

Virgilius l.4. Aen.

Ac velut Edoni Boreæ cum spiritus alto
Insonat Ægęo, sequiturque ad littora fluctus
Quà venti incubuere, fugam dant nubila cœlo.

Idem l.12. Aen.

Thracius hos Boreas scopulos, immitia regna.
Solus habet, semperque rigens nunc littora pulsat,
Nunc ipsas alis frangit stridentibus Alpes:
Atque vbi se terris glaciali fundit ab Arcto
Haud vlli contra fiducia surgere vento
Vorticibus rapidis torquet mare, fractaque anhelant
Æquora, & iniecto conduntur gurgite montes.

Sil. Italicus l.1.

.... ceu turbine rauco
Cum grauis armatur Boreas glacieque niuali
Hispidus, & Getica concretus grandine pennas
Flare cupit, pelagus, siluas, camposque sonoro
Flamine rapturus: si forte aduersus ahenos
Æolus obiecit postes, vanescit inanis
Impetus, & fractæ redeunt in claustra procellæ.

Claudianus l.1. de raptu.

Qualis vbi Arctois Boreas erupit ab antris
Aereos rapido percurrens turbine campos
It cœlo ferus, & piceas toto æthere nubes
Insequitur: dant victa locum, & caua nubila cedunt.

Hier. Vida l.1. Christ.

Auster, siue Notus.

Emittitque Notum: madidis Notus euolat alis
Terribilem picea tectus caligine vultum.
Barba grauis nimbis, canis fluit vnda capillis
Fronte sedent nebulæ, rorant pennæque, sinusque.

Vtque

Vtque manu latè pendentia nubila pressit
Fit fragor, & densi funduntur ab æthere nimbi.
Ouidius l.1.met.

.......sed turbidus Auster
Ipse agit vndantes nimborum in prælia turmas,
Dux ipse pluuiarum, & longè maximus auctor,
Eductos namque immensum regione perusta
Densorum fluctus longinqua ab sede vaporum
Involvit, raptaque agitans, qui deinde soluti
Fundunt præcipites abruptis nubibus imbres.
Diluvioque vno absorbent pecudesque virosque
Tantum Auster discussa furens per nubila fertur.
Pontanus in lib.Meteor.

Zephyrus.

HIc qualis flatu placidum mare matutino
Horrificans zephyrus proclinès incitat vndas:
Quæ tardè primum clementi flamine pulsæ
Prociduum leni resonant plangore cachinnum.
Post vento crescente magis, magis increbrescunt.
Catullus in car.de Nup.Pelei.

Compellat zephyrum: Pater ô gratissime veris
Qui mea lasciuo regnas per prata volatu
Semper & assiduis irroras flatibus annum. *Et inf.*
Dixerat, ille nouo madidantes nectare pennas
Concutit, & glebas fœcundo rore maritat.
Quàque volat, vernus sequitur color: omnis in herbas
Turget humus; medioque patent conuexa sereno.
Claudianus l.2 de raptu.

Mollibus Hesperias alternans mutibus alas
Nullo clamosum turbine cogis iter.
Et Samia prope lege silens taciturna modestus
Flamina moliris, vixque notandus ades.
Vix cannam impellis fragilique cacumine iuncos:
Per te etiam fabuli est intemerata strues.
Plumeus, ac tenerè fluida bombycinus aura
Ventiuolo inuolvis prata nouella sinu.
Horridaque halitibus plusquam ciuilibus afflans
Rura foues, ex te parturit omnis ager.
P.Io.Bisselius l.1.Vern.el.9.

Ventorum conflictus.

OMnia ventorum concurrere prælia vidi,
Quæ grauidam latè segetem ab radicibus imis,

Sublime expulsam eruerent: ita turbine nigro
Ferret hyems culmumque leuem stipulasq; volantes.

Virg. l.1.Georg.

Incubuere mari, totumque à sedibus imis
Vna Eurusque Notusque ruunt, creberque procellis
Africus, & vastos volvunt ad littora fluctus.
Eripiunt subito nubes cœlumque diemque
Teucrorum ex oculis, ponto nox incubat atra.

Idem l.1.Aen.

Aduersi rupto ceu quondam turbine venti
Confligunt zephyrusque Notusque, & lætus eois
Eurus equis: stridunt siluæ, sæuitque tridenti
Spumeus, atque imo Nereus ciet æquora fundo.

Idem l 2 Aen.

Inter vtrumque fremunt immani turbine venti:
Nescit cui domino pareat vnda maris.
Nam modo purpureo vires capit Eurus ab ortu.
Nunc zephyrus sero vespere missus adest.
Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto.
Nunc notus aduersa prælia fronte gerit.

Ouidius l.1.Trist.el.2.

Primus ab Oceano caput exeris Atlantæo
Core mouens æstus iam te tollente furebat
Pontus, & in scopulos totas erexerat vndas.
Occurrit gelidus Boreas, pelagusque retundit:
Et dubium pendet, cui vento pareat æquor,
Sed Scythici vicit rabies Aquilonis, & vndas
Torsit & abstrusas penitus vada fecit arenas.
Nec perfert pontum Boreas ad saxa, suumque
In fluctus Cori frangit mare, motaque possunt
Æquora subductis etiam concurrere ventis.

Lucanus l.5.

Non grauiora mouent venti certamina mole
Odrysius Boreas, & Syrtim tollere pollens
Africus, obnixi cum bella furentia torquent:
Distraxere fretum, ac diuersa ad littora voluunt
Æquor quisque suum, sequitur stridente procella
Nunc huc, nunc illuc raptim mare, & intonat vndis,

Sil Italicus l.7.

Sic vbi prima mouent pelago certamina venti
Inclusam rabiem, ac sparsuras astra procellas
Parturit vnda freti, fundoque emota minaces
Expirat per saxa sonos, atque acta cauernis
Torquet anhelantem spumanti vortice pontum.

Idem l. 9.

Den-

Denſior à terris, & nulli pervia flammæ
Subtexit nox atra polos. iam clauſtra rigentis
Æoliæ percuſſa ſonant, venturaque rauco
Ore minatur hyems. venti tranſuerſa frementes
Confligunt, axemque emoto cardine vellunt,
Dum cœlum ſibi quiſque rapit ſed plurimus Auſter
Inglomerat noctem, & tenebroſa volumina torquet.

Statius l.1.Theb.

.... vndique incumbunt ſimul
Rapiuntque pelagus infimo euerſum ſolo,
Aduerſus Euro Zephyrus, & Boreæ Notus
Sua quiſque mittunt tela, & infeſti fretum
Emoliuntur, turbo convolvit mare.
Strymonius altas Aquilo contorquet nives
Libycuſque arenas Auſter ad Syrtes agit.
Nec manet in Auſtro: fit grauis nimbis Notus.
Imbre auget vndas. Eurus Orientem movet
Nabathæa quatiens regna, & Eoos ſinus.
Quid rapidus ora Corus oceano exerens?
Mundum reuelli ſedibus totum ſuis
Ipſoſque rupto crederes cœlo Deos
Decidere, & atrum rebus induci chaos.
Vento reſiſtit æſtus, & ventus retro
Æſtum revolvit, non capit ſe ſe mare.

Seneca in Agam. ac.3.ſc.1.

Nunc ſonanti comminantur bella venti turbine
Claſſicoque mugientes iura ponti prælio
Quiſque poſcit, & Tyrannus ardet eſſe marmoris
Turbinatum torquet æquor hinc proteruus Africus,
Atque pontum emolientes crudus iras aggerat:
Hinc Trionum fœda proles, quà rigeſcunt æquora
Ac perenni Thetys arctè colligatur frigore.
Regna poſcit, efferato cuncta voluens impete.
Vnda ſæuis acta ventis turgida aſtris imminet,
Miſcet aer, miſcet æquor fluctuum diſcordiam.

Aug.Maſcardus Sil.l.4.1 it.Metan.

Dixit, & in verbo laxo ſe carcere promunt
Æolij fratres, numeroque, & viribus æqui:
In Zephyros Eurus, Boreas moturus in Auſtros,
Frontibus aduerſis ſe ſe in certamina poſcunt
Diſcordes animæ, iuſſique diurna paciſci
Fœdera, vix pacti tandem ſocia agmina iungunt,
Vnam omnes verſi in rabiem, quà phœbus anhelos
Hiberno properat ſub ſidere mergere currus.
Non liquidum cura eſt aſſurgere in æthera pennis,
Fert furor in terras: in terras impete prono

Incubuere Noti. nam quà faſtigia iunctis
Conueniunt tignis, & partes deſuper imbrex
Amplexus geminas ſurgentia tecta coronat,
Moliri incipiunt aditus, ſtragique futuræ
Arte parare viam, dum ſe ſe partibus imis
Inſinuant tenui ſpiramine, moxque reuulſa
Abripiunt, vacuoque ferunt caua tegmina cœlo.
Inde alia ex alijs centum, lateréſque per vrbem
Inuiſumque pluunt venti, non Iuppiter imbrem.
Acrior hinc rabies excelſa mole caminos
Culminibus quatiens agit huc, illucque labantes;
Nec valido tantum obſiſtunt retinacula ferro,
Quin collapſa ruant fumantia denique tectis
Pondera,& ingentes pandant quam longa feneſtras.
Fert alias longè interea, latèque ruinas
Iam grauior peſtis: non vnam in montibus ornum
Sollicitant zephyri, ſiluis extrema minantur
Excidia, aut extrema ferunt; radicibus imis
Mille ſimul quercus, ingenita corpora, vertunt
Inſternuntque ſolo; quaſi ſi violentior amnis
Aggeribus ruptis tenues affligat ariſtas.

P.Car.Malapertius l.1.de Ventis.

Turbo Ventorum.

TVrbineus fortaſſe globus miraberis, vnde
Eruat euulſam ſummis radicibus ornum:
Nunc frangens monte aduerſo, nunc nubibus actam
Agglomeratque,agitatque freqūes tandem illa ruina
Prona cadit, longo plangens loca ſenta ſonore.
Interea denſa obſcurus caligine fertur
Perque vias, perque arva ſimul, ſternitque, feritque
Puluereus globus involvens cœlumque, diemque.
Namque per aduerſum dum concurſantia venti
Arma mouent animiſque pares, & viribus, ecce
Certamen magnum exoritur: ille impiger inſtat,
Hic clypeo obnitens longè aduerſatur: vtrinque
Impetus, vtrinque & robur nunc pellitur ille,
Hic pellit, nunc ſors variat mutata, nec vllus
Statve loco, ceditve loco: nunc ille ſiniſtra,
Hic dextra incurſat feriens, & in orbe gerit rem:
Nunc ictus clypeo excipiens petit aera, nunc ſe
Intorquens, terram ingenti diuellit hiatu
Dum vel vterque cadat moriens, vel ceſſerit alter
Aut iungant ſocias concordi fœdere vires.

Iou.Pontanus lib.meteor Tit.Turbo.

Æſtiui

..... Æſtiui ceu trita per æquora campi,
Turbo repentinam glomerato turbine nubem
Excitat, & convolvit agros, & in ora viantum
Impingit, viſum eripiens, greſſuſque retentos
Implicat, ardentemque vetat vel cernere ſolem,
Præcluſamque videre viam.

P. Ant. Chanut in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

PLVVIA, ET TEMPESTAS.

Pluuia.

ILle igitur per inane vagum ſublatus in auras
Conuertit ſeſe inſinuans, paſſimque coactus
Denſatur magis, atque magis: tum nubibus actis
Frigida per loca, ſub cœli regione maligna
Id quod erat calidum ſenſim effluit, & volat alta
Sub loca, quà poſitis feruent incendia caſtris.
Ipſe autem cogente gelu tabeſcit, & inde
Liquitur, irriguæque cadunt ex aere guttæ.
Quin & frigida vis propius cohibente calore
Colligit in ſe ſe, maioraque robora ſumit.
Cogitur hinc ſparſus paſſim vapor: inde coactus
Soluitur, & pluuij erumpunt de nubibus imbres.

Iou. Pontanus lib. meteor.

Ingenium cæli, natiuaque nomina mutas:
Imbre fluunt noctes, & madet amne dies,
Si tamen eſt ſuper vlla dies: nam turbine furvo
Nocteſcunt Soles, luxque diurna perit.
Grandibus interea nimborum inſultibus omnis
Herba iacet, nemorum flos ruit, arva rigent.
Quique prius teneros halarat ceſpes odores,
Nunc ſuper inducto naufragus imbre natat.
Nuſquam iter eſt: periere viæ (quis credat?) & vrbis
Semita cænoſi merſa palude luti.

P. Io. Biſſelius l. 3. el. 12.

Ecce autem ſubitis concreſcere nubibus imbres
Clarus & obſcuro lucem Sol condere nimbo.
Nec mora. diſcuſſo repetita in fulgura cœlo
Intremuit vallis, fractumque agitante tumultu
Æthera, fulmineas iterumque iterumque ruinas
Horruit, & mixto labentem flumine Caurum.

P. Al. Donatus l. 5. Conſt.

Tempeſtas in terram effuſa.

SÆpe etiã immenſum cęlo venit agmen aqoarum,
Et fędam glomerant tempeſtatem imbribus atris
Collectæ ex alto nubes: ruit arduus æther,
Et pluuia ingenti ſata læta, boumque labores
Diluit: implentur foſſæ, & caua flumina creſcunt,
Cum ſonitu feruetque fretis ſpirantibus æquor.
Ipſe pater media nimborum in nocte, coruſca
Fulmina molitur dextra, quo maxima motu
Terra tremit, fugere feræ, & mortalia corda
Per gentes humilis ſtrauit pauor: ille flagranti
Aut Athon, aut Rhodopen, aut alta Ceraunia telo
Deijcit, ingeminant Auſtri, & denſiſſimus imber;
Nunc nemora ingenti vento, nunc littora plangunt.

Virg. l. 1. Geor.

Quantus ab occaſu veniens pluuialibus hœdis
Verberat imber humum; quã multa grandine nimbi
In vada præcipitant, cum Iuppiter horridus auſtris
Torquet aquoſam hyemẽ, & cœlo caua nubila rũpit.

Idem l. 9. Aen.

Armatus auro talis Orion micat
Cum pronus olim nubila, cœlum imbribus
Rumpit ſolutis, grandine & miſta furit:
Simul igne fulgent nubila, eliſo tonant
Simul igne nubes ſauciæ trifida face.
Ingeminat imber deſuper rupto æthere
Crepitante tecta grandine illiſa inſonant.

P. Stephonius in Criſ. ac. 1. ſc. 3.

Non ſecus ac ventis ſi quando hiemantibus imber
Nigranti de nube ruit; torrentibus vndis
Vix validi montes, vix tota Ceraunia reſtant:
Arboreæ ſternuntur opes, pinuſque, pyruſque,
Et patulæ quercus, & vatum inſignia laurus,
Præcipiteſque cadunt inhonoro funere cedri;
Nec ſua planities corylos, neque littora myrtos
Eximias à ſtrage tenent, fractiſque myricæ
Stirpibus expirant: Dryades fleuere, ſuaſque
Obruta delectant nuſquam virgulta Napæas.

P. Iac Bidermanus l. 1. Heroid.

Haud ſecus aduerſi quam cum de cardine mundi
Hinc boreas, ſtreperis illinc ſuper ingruit alis
Auſter, agens pluuia fœtas tonitruque procellas:
It cœlo fragor, ingenti ſibi diſſilit aer
Murmure; dant rupes longè, dant concaua longè

Litto-

Littora, dant maria alta ſonum, totuſque remugit
Vix bene, vix geminis vnus par hoſtibus orbis.
Puluereo ſurgit glomerata volumine nubes
Flabilis, & rapido circum per inane rotatu
Acta volans, nimbo ſolem ſubtexit opaco.

Apud P. Laur. le Brun. to. 2. el. Poet.

Sic quoque Collinæ quateret cum proxima portæ
Annibal, & poſitis Anlena ſub oſtia caſtris
Pone ſuburbanos educeret agmina colles,
Invectus contra nimbis globus, auſaque ſurtim
Aſtitit vnda ſuper, validiſque armata procellis
Arma repercuſſit, Pœnoſque, Italoſque fugauit,
Et dubiæ rapuit ventura pericula pugnæ.
Sic aquilone rigens, glomerataque fluctibus atris
Obruit & valles, & verberat horrida colles
Tempeſtas: cœlique fragor lamentaque vulgi
Congeminant: mixtoque cadens de nubibus altis
Depluit imbre pauor, tremefactaque corda flagellat.

P. Alex. Donatus l. 3. Conſt.

.... ſed iam quæ plurima cœlo
Pendebat, ſe ſudit hyems. quin turbine rauco
Ingemuit, fractoque tonans è cardine mundi
Rupit inhorrentem violento fulmine noctem.
Incurrere ſimul Cauris glaciantibus Euri
Iurati laceris auellere nubibus imbres,
Et pulſare graui crepitantem grandine Romam.

Idem l. 6.

Poſt tempeſtatem ſerenitas.

HAud ſecus ac fœdi tetra caligine nimbi
Cum rapuere diem terris, triſtique procella
Funeſtam invexere hyemem, poſt fulgura denſis
Per nubes eliſa minis, ruptique fragorem
Ætheris, & duros lapidoſæ grandinis imbres,
Terrarumque metus trepidos, gemitumque dolentis
Naturæ, faciemque nigrantem horrentis Auerni;
Sol vbi per triſtes rutilum iubar exerit auras,
Protinus illucere dies, vaneſcere cœlo
Mœſtities. hilari pullum mutare colorem
Terra nouo candens aer ridere ſereno,
Blandaque compoſito ſe fundere gaudia mundo,
Sole frui natura.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

Grando.

AC primum vt gelido crescunt humore liquētes,
Crystalli, quas post frigentia rupibus antra
In densum cogunt guttisque rigentibus anni,
Et longo durant labentia sæcula cursu.
Sic rigido compacta gelu per inania grando
Cogitur, & stricto concrescunt frigore guttæ:
Pondere mox tractæ frangunt se, & ad ima feruntur.
Ipsa igitur grauitate sua, ac sub mole dehiscens
Prona cadit sæpe ingenti demissa fragore.
Quando quidem sublime ruens frangitque, feritque
Cum gemitu sese, multumque vmbone rotata
Obtunditque aciem glomerataque verbere tectis
Dira sonat: sæpe ipsa leuem haud procul acta sonorē
Dat veniens: etenim tacito regione propinqua
Agmine descendit tanto, sed corpore maior
Et facie horridior, quanto breuiore rotatu
Et spatio propiore cadens minus atterit alas.

Iou Pontanus in lib. Meteor.

.... ollis supra caput adstitit imber
Saxeus, immissæque faces, & fulminis alæ
Inclusere fugam trepidis, tonat arduus æther,
Tela volant accensa: cauis terra ima remugit:
Dissultant montes contorquent flamina siluas.
Tempestas inuisa gelu toto aere nubes
Alligat elisasque immani grandine frangit
Præcipitatque: ruunt ex alto ingentia saxa,
Cunctaq; mole terunt, homines, armenta, ferasque.
Siluarum laceratur honor: vix tecta colonos
Protexere; petunt imis spelæa cauernis.
Confusique feris latitant: gemit obruta tellus,
Atque altis segetes lapidum conduntur aceruis.

P. Ant. Millieus l. 3 Moys. Viat.

Ecce tibi sudo strepuere tonitrua cœlo,
　Et subito nusquam est, qui modo Phœbus erat.
Surgimus, ac rapidi miramur murmura Cauri:
　Horrida præcipiti nube procella ruit.
Vna turbo, tonansque fragor, fulgurque trisulcum
　Vnà nimbus atrox, & niger imber adest.
Ecce alia ex alijs. borealibus ater ab oris
　Impetus exoritur: grandine terra crepat.
Commistos niuibus silices, glaciemque notasses
　Pondere, quò mundum Pyrraq; virque nouant.

Hoc

Hoc caput, hoc testor, quo saxa ruentia sensi;
Non fuerant pugno saxa minora meo.
P. Io Bisselius Vern. l. 3. el. 9.

Qualis in arva furit tempestas horrida nimbi
In segetes, vuasque ruens, quatit omnia dura
Grandine, trita iacet calamis seges, arida culmis
Excutitur; perit & messis: vindemia riuis
Diffluit, & tristi moriuntur vulnere vites.
Omnia vasta gemunt, lugent viridaria frondes,
Arvaque ceu rapidis horrescunt torrida flammis.
P. Ant Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Vtque sub æstatem mediam cum lactea turget
In stipulam messis segetumque natantibus arvis
Culmina inhorrescunt suspirantque horrea fruges;
Sicubi fœta vndis, vel densa grandine nubes
Nigrantem cogi in tumulum, ac descendere visa est
Paulatim ad terras, piceoque volumine ferri;
Heu quibus incumbet campis, vbi pondera ponet,
Arrecti circumspectant, trepidantiaque haurit
Corda pauor; tum præcipiti formidine pastor
Sparsa ciet pecora, & crebris latratibus vrgens
Rupe sub exesa, patulaque sub arbore cogit.
Illa cadens magnamque satis magnamque tenellis
Dat stragem arboribus, & spes interficit anni.
Dion. Petauius in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Nix.

Ast vbi defluxit calor omnis, & omnia circum
Horrescunt hyeme, & solẽ loca iniqua negabũt
Concrescunt gelido nubes è frigore, & vnà
Coguntur, motæque loco, atque è pondere pressę
Descendunt passim tractæ, cæsimque rotatæ
Ac niuibus iuga summa tegunt, & ad ima feruntur
Albentes, quoniam albescit concretus aquarum
Humor, & admoto quamprimum ardore liquescunt
Stiriaque, glaciesque solutaque sole pruina.
Iou Pontanus in lib. Meteor.

Ros.

O Quem serena nocte, Zephyrorum tepens
Cęlo coegit halitus,
Ros blande: seu tu Veris, seu Zephyri labor
Seu fidus Auroræ comes;

Seu Gratiarum sis opus; seu te suo
Ab ore spirauit Venus;
Cœleste seu fors munus, & madidi Iovis
Roratus è sinu tepor;
Seu forte pressus nectaris puri latex
Ganimedis vrna defluens;
Seu forte tepido sidus è cœlo liquens;
Seu forte fletus siderum,
Dum nocte sera solis extincti gemunt,
Ducuntque funus cælites;
Seu sis Dianæ sudor, æstiuo domum
Cum lassa venatu redit;
Seu forsan imber ille gemmarum, mari
Aurora quas Indo legit;
Siue eliquatus aeris odori vapor
Ethesiarum flatibus;
Finxere te seu mollis in bullas aquæ
Magistræ aquarum Naiades:
Hìc talis ò ros blande, talis hìc ades
Charitum atque Zephyrorum labor.
Tu nocte nitida, cum niger boreas silet,
Tu mane primo nasceris:
Herbosa molli terra nascentem solo
Musci virentis suscipit.
Te mille flores ore sitienti bibunt
Vt damna reparent noctium;
Tu molle pratis gramen, arboribus comam
Alimenta plantis omnibus,
Tu lac capellæ, mel api, pastum boui,
Suum cicadæ das melos.

Apud P. Laur. le Brun. to. 1. Eloq. Poet.

.... Qualis rorem cum vere tepenti
Per tacitum matutinus desudat Eous
Et passi teretes lucent per gramina guttæ:
Terra madet: madet aspersa sub veste viator
Horridus, & pluuiæ vim non sensisse cadentis
Admirans gelidas vdo pede proterit herbas.

Sannazarus l. 2. de partu.

Placidi rores matutini
Qui sereno lapsi cœlo
Mollia florum versicolorum
Occellatis folia.
Qui florentibus in conchis
Latè virentis
Æquore prati gemmulatis.

Vigi-

Vigiles hortis ab eois
  Floræ rores olitores
  Arida pratis ora rigatis
  Vrnulis ab argenteis,
  Vos Auroræ fulgurantis
  Tacitus imber,
  Guttulæ cœli desudantis.
Nitidum flauæ lac Matutæ,
  Cum luteolas papillas
  Tenero florum inserit ori;
  Odorati pupuli
  Coloratis cum labellis
  Roseæ circum
  Vbera matris nutriuntur.
Stellulæ noctis decidentes
  Stillæ rorum, cœli rores,
  Sidera: ruris sidera rores
  Flosculorum lacrymæ,
  Cum madenti languent ore
  Diraque lugent
Funera noctis occidentis.

P.Mar.Bettinus lycei par.3.

Manna.

ERgo agite, & quidquid succi vitalibus astris
Defluit in terras, si quos habet herba salubres
Et medicos fibris, viuaci aut caule vapores;
Delicias quascumque bonis sol educat horis;
Squamigerum electos volucrum, pecudumq; sapores
Collectos stipate manu, purumque liquantes
In rorem, post in teretes concrescere gemmas
Cogite, cribratamque gelu stringente pruinam:
Vt se grando solet minimis innoxia guttis
Dividere, & veris primos aspergere menses. *Et infra.*
Erumpit grando niveis vberrima baccis
Mellitique sonant globuli, ceu sesama largis
Defluxere cadis, purgatave punica squamis;
Aut etiam Brasila quales ab arundine succos
Mellificis solers Europa excoxit ahenis,
Induat vt dulces coriandri semina crustas,
Siue vaporifero tunicas inducat aniso
Grataque claudendis fingat bellaria mensis.

P.Ant.Millieus l.6.Moys. Viat.

Fulgur, & tonitru.

NOn secus, atque olim tonitru cũ rupta corusco
Ignea rima micans percurrit lumine nimbos.
Et infra.
Namque improuiso vibratus ab æthere fulgor
Cum sonitu venit, & ruere omnia visa repente
Tyrrhenusque tubæ mugire per æthera clangor.
Suspiciunt, iterum atq; iterum fragor intonat ingens.
Virg. l. 8. Æn.
Sic vbi nocturnum tonitru malus æthera frangit
Iuppiter, assiliunt nubes, & fulgure claro
Astra patent, subitusque oculis ostenditur orbis.
Statius l. 10. Theb.
Qualis vbi obtentis densatur nubibus aer
Tristis hyems nigro complectitur omnia velo
Imbre cadente minax, & tempestatibus atris
Ingeminant Austri vires; tum murmura cœlo
Baccantur. delapsa nouæ caligine noctis
Ignea rima micat, nubesque recludit opertas.
Finditur hinc atq; hinc, geminisque adapertile cœlũ
Partibus obliqua perstringit lumina flamma,
Atque improuiso scintillat fulgure nubes.
Bened. Milanus in lib. Carm.

Fulmen.

IPse Pater media nimborum in nocte, corusca
Fulmina molitur dextra: quo maxima motu
Terra tremit: fugere feræ, & mortalia corda
Per gentes humilis strauit pauor. ille flagranti
Aut Athon, aut Rhodopen, aut alta Ceraunia telo
Deijcit. *Virgilius l. 1. Georg.*
His informatum manibus iam parte polita
Fulmen erat toto genitor quæ plurima cœlo
Deijcit in terras: pars imperfecta manebat.
Tres imbris torti radios, tres nubis aquosæ
Addiderant, rutili tres ignis, & alitis Austri:
Fulgores nunc terrificos, sonitumque, metumque
Miscebant operi, flammisque sequacibus iras.
Virgilius l. 8. Æn.
Qualiter expressum ventis per nubila fulmen
Ætheris impulsi sonitu, mundique fragore
Emicuit, rupitque diem, populosque pauentes
Terruit, obliqua præstinguens lumina flamma,
In sua templa furit, nullaque exire vetante

Materia, magnamque cadens, magnamque reuertens
Dat ſtragem latè, ſparſoque recolligit ignes.
Lucanus l. 1.

.... non ocyus alti
In terras cadit ira Iouis, ſi quando niualem
Othryn, & Arctoæ gelidum caput inſtitit Oſſæ,
Armauitque in nube manum: volat ignea moles
Sæua Dei mandata ferens cœlumque triſulca
Territat omne coma: iam dudum aut ditibus agris
Signa dare, aut ponto miſeros involveve nautas.
Statius l. 3. Theb.

Namque vbi nube caua tenuiſque & plurimus altè
Truditur, incenſis, & ſe fert ſpiritus alis,
Ille quidem leuitate ſua penetratque, ruitque
Lubricus, & tenuis multum loca peruia tranat,
Vt nulla incenſæ linquat veſtigia flammæ
Tanta mole ruit, tantaque impulſa ruina
Fumida vix procul acta polo, atque è nube profunda
Si quando extruſus, multoque accenſus ab æſtu
Spiritus, it tonitru horrificans, atque igne coruſcus
Tractu ingens, tarduſq; gradu, & longè auctus eundo
Scinditque, vritque, & longo ſecat aera hiatu.
Tum montes quatit impellens, diſcindit & arces,
Et correpta micant diris naualia flammis.
Præcedit longè vulnus tremor, vſque adeo vis
Impellens furit, atque intendit ſpiritus auras.
Iou Pontanus in lib. Meteor.

Qualis triſulci fulminis halitus
Quem dædalæis fœta vaporibus
Pinguemve pabulata terram
Per medias rapit ira nubes.
Faſtidioſo cum ſemel excidit
Immurmurantum carcere nubium
Per regna ventorum, per auras,
Et dubias Aquilone ſiluas.
Per arva latè, per iuga concito
Graſſatur igni: iam capitis minor
Aut Æmus, aut percuſſa Calpe
Non humi es poſuere faſtus.
P. Caſ. Sarbieuius lib. 4. Ode 24.

Haud aliter quam cum nubem rumpente procella
Abſiliere faces, & fulminis augure flamma
Sciſſa dies, ſciſſis obliquam lampada nimbis
Senſit agi ſtridente Noto, micat orbita longis
Ignibus, inque ſinus cæli fluit ira retortos.
Attonitas infra gentes radijſque, ſonoque

Strauit humi pauor,& trepidantum pectora vibrat.
P. Ant. Millieus to.2.l.25.

Cometa.

TVm quia non vna specie dispergitur omnis
Aridior, terræque vapor comprenditur igni,
Diuersas quoque per facies accensa feruntur
Lumina, quæ subitis existunt nata tenebris.
Nam modo ceu longi fluitent de vertice crines,
Flamma comas imitata volat, tenuesque capillos,
Diffusos radijs ardentibus explicat ignes.
Nunc prior hæc facies dispersis crinibus exit,
Et globus ardentis sequitur sub imagine barbæ.
Interdum æquali laterum compagine ductus
Quadratamve trabē fingit,teretēve columnā. *Et inf.*
Talia significant lucentes sæpe Cometæ.
Funera cum facibus veniunt, terrisque minantur
Ardentes sine fine rogos: cùm mundus, & ipsa
Ægrotet natura nouum sortita sepulcrum.
Quin, & bella canunt ignes, subitosque tumultus,
Et clandestinis surgentia fraudibus arma.
Manilius l. 1. Astron.

Crine vt flammifero terret fera regna Cometes
Sanguineum spargens ignem. vomit atra rubentes
Fax cœli radios, & sæva luce coruscum
Scintillat sidus, terrisque extrema minatur.
Silius Ital.l.1. belli Pun.

...... augurium qualis laturus in orbem
Præceps sanguineo delabitur igne cometes
Prodigiale rubens. non illum nauita tuto,
Non impune vident populi: sed crine minaci
Nunciat aut ratibus ventos, aut mœnibus hostes.
Claudianus l.1.de raptu.

Ventorum quoq;certa dabunt tibi signa Cometę:
Illi etiam belli motus, feraque arma minantur,
Magnorum & clades populorum, & funera regum.
Vt cum seu cœli occasum, seu Solis ad ortum
Extulerint caput infelix, & crine minaci
Horrendum latè implerint terroribus vrbes.
Si steterint, certoque loco vestigia figent,
Finitimi bello innundent, ciuiliaque arma
Fœdabunt socias cognato sanguine dextras.
Sin ortum tendent versus, peregrina moueri
Bella scias, hostemque externis affore ab oris.
Io.Pontanus lib.meteor.

Ecce ſub auroram, puro cum lucifer igne
Venturum trepidis ſolem denunciat vmbris,
Viſus terrificæ candentia tollere caudæ
Spicula, & erecto decurrere crine Cometes.
Ille quidem natus gemina iuſtiſſima lance
Libra diem, noctiſque pares quà ponderat horas,
Fronte capillatus fertur, niueoque coercens
Lumine, vicinum ſtringebat crine Bootem.
Et ferus arctoum figebat cuſpide mundum.

P. Al. Donatus l. 1. c. 5.

Stella comam ducens minitantis filia cœli.
Luxit ad Eoas promiſſo vertice Libras
Elatum crinita caput, cui purior æther
Lumina, candentes cui Lucifer inuidet ignes. *Et inf.*
Cum ſubito ignotos accendere viſa per ignes
Stella nouas elata iubas, ſubiectaque longè
Tollere per cælum nitidos argentea vallos.
Ipſe ſuperpoſitæ veluti manantia caudæ
Lumina fontanoſque globo radiante nitores
Evomit, & ſpiſſo vertit vaga ſidera villo. *Et inf.*
Ante omnes dira metuendis luce Cometis
It facies, formas varioſque imbuta colores.
Plumbeus his color eſt, color aureus, albidus Auſtri
Celat, ſanguineus rutilantes explicat iras:
Mitior hunc terris regalem purpura veſtit:
Cærulus hic, varioque ardet mihi diſcolor igne:
Ille Dionæos argenti oſtendit amores.
Tum facies non vna rubet, ſeu crinibus orbem
Ambit, & intortos rapitur circumdata cirros
Flamma, ſeu tollunt ferientem cornua frontem:
Atque baſim ſuper extantes arſere columnæ:
Lurida promiſſis ſqualet Pogonia barbis:
Electro ſimiles imitabitur altera Diſcos.
Altera Fax ceruice iubas agitabit Equinas.

Idem l. 2. car. 11.

Qualis cometes ſanguineum iubar
Spargens, minaci lumine fulgurat
Abominati Martis ardens
Nuncius, horribiliſque pugnæ.
Exterret vrbes: Heu quibus horrido
Cruentus igni nunciat hoſtium
Turmas? quibus regnis, quibuſve
Bella fameinque minatur aruis?

P. Gilb. Ionnius l. 2, ode 7.

Iris,

Iris .

QValis ab imbre solet percussus solibus arcu
Inficere ingenti longum curuamine cœlum;
In quo diuersi niteant cum mille colores,
Transitus ipse tamen distantia lumina fallit.

Ouidius l.6. met.

Imbrifera qualis implicat varios sibi
Iris colores, parte quæ magna poli
Curuata picto nunciat nimbos sinu.
Quis desit illi, quisue sit, dubites color.

Seneca in Oed.ac.2.sc.1.

Haud aliter leui in nube, cœloque quieto
Obliquus cum se radiorum impegerit ardor
Nubila per, conuersa acies in fronte resultat.
Flectuntur retro radij, fit protinus arcus
Ille quidem varios ducens è nube colores.
Forsitan & cum nube caua se ostentat imago
Cœruleum videas, qui non est ipse, colorem.

Iou. Pontanus in lib. Meteor.

Iri decus cœli, phœbææ filia lucis,
Auroræ germana, virens pons ætheris alti,
Grande supercilium, plorantis risus olympi,
Infula cœlestis, diuini limbus amictus,
Iri decus cœli, nympharum gloria salue.
Dum tuus in madidis curuatur nubibus arcus
Fronte supercilium suspensa curuat in arcus
Admirata tuos mortalis pupula honores.
Tu tibi despectans inhiantia lumina ab alto
Casta verecundo suffunderis ora rubore.
Cynthius oppositis dum lumina temperat vmbris
Illinit & niveæ rorantia carbasa nubis.
Ora tibi pingit, vel dum cava nubila cœli
Circinat illudens auratæ cuspide lucis;
Vndique curvato te fingit in æthere gyro.
Mox Phœbo vt cecidere maris, cælique fragores,
Post victas hyemes, tempestatesque subactas
Ipsa triumphales victori construis arcus.

P.Mar.Bettinus in Lycei par.3.

Hic & honorato se picta tetenderat arcu
Iris, & innumeros ducens à Sole colores,
Pandebat variæ mundo spectacula formæ.
Ac licet horrenti consederat hospita nimbo,
Nil tamen ætheræa decus admirabile frontis
Inquinat indecori hospitio, croceumque colorem

Aurea, purpureos ostri flagrantis honores
Flammea, cæruleam promit dein vltima pallam,
Et mundum vario ferit inuiolabilis arcu.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Vide inter Epigramm. Virgilij Tit. Iris.

AVES.

AEra quin etiam pictæ petiere volucres
Armatæ curvis rostris, atque vnguibus vncis,
Ipsæ iter intendunt pennis, & cantibus auras
Demulcent, tectæ nemorum variantibus vmbris,
Nullæ illis certæ sedes, connubia certis
Temporibus: tunc tecta locant, tunc figere nidos
Cura subit: mox oua fouent, ac pignora curant
Atque edunt teneros plumoso corpore fœtus,
Optatasque ferunt aut ore, aut vnguibus escas.

Iou. Pontanus l. 1. de Stell.

Expansis proh quale genus secat aera pennis
Alatisque equitat turba canora notis!
Mille volando sinus, millena volumina torquet
Et resonis tremulum complet inane modis.
Nata Aquila audaces in cœlum tollere nisus
Se liquidis agili corpore librat agris.
Nescia magnanimos Perdix tentare volatus
Demissam celeri remige radit humum.
Turba Gruum facto volitat per inane trigone,
Et vigiles errat pondere onusta pedes.
Subtiles Vespertilio de pellibus alas
Gestat, cognati cœtera muris habet.
Porphyrio rubet vngue, vires tu Psittace dorso,
Cuius in humanos lingua mouenda sonos:
En graditur Gallus metuenda leonibus ales,
Purpurat huic crista verticis altus apex.
Par superis Phœnix vitale requirit amomum
Vna olim proles & pater ipse sibi
Flumineus densat per stagna loquacia Cygnus,
Vicinamque canet præscius ipse necem.
It galeata caput, doctoque per aera gyro
Carmine vicinum mulcet Alauda polum.
Glotterat elingui officiosa Ciconia rostro.
Et nullo simplex felle Columba gemit.
Accipiter pipat, pulpat cum Vulture Falco,
Hinc Aquilæ clangunt, Miluius inde lipit.

Bon-

Bombilat hinc Apis, inde fritinnit rauca Cicada,
Zinzitulat Progne, Regulus atque Merops.
Inclamat crocitans rauco de gutture Coruus,
Cum Mergo ad Patrias gratitat Anser aquas.
Cucurit Gallus, Gallina gracillat, Hirundo
Trinsat, pupillat Pauo, tetrinat Anas.
Cacabat hinc Perdix, & plausitat inde Palumbes,
Et querulum Passer pupilat ore modum.
Quærit congeneres in amico flumine turmas
Tam velox penna, quam pede segnis Anas.

P. Laur. le Brun. Hexam. die 5.

Dona Lidintoniæ semper victura Mineruæ
Hic picturatæ conspiciuntur aves.
Alituum stipata choro regina volucrum
Nascitur hìc Phœnix, quo perit, orta rogo.
Subleuat hìc leporem pedibus Iouis ales ab alto,
Poscere mortalem præda videtur opem.
Sole relucentem volucris Iunonia caudam
Circinat, & pluma multicolore nitet.
Mille Dioneæ volucres dant oscula rostris
Colla tument, plumis nec color vnus inest.
Vincit olor candore niues, sed eburnea colla
Artificis quod sint candidiora dolet.
Concolor arboribus virides hìc explicat alas
Psittacus, & sola garrulitate caret.
Stant pugiles hìc lucis aves: in vertice cristæ.
Ignis inest oculis, cruribus arma rigent.
Hìc & populea sua luget fata sub vmbra
Daulias, & gestum muta loquentis habet
Hìc fera Pygmæum pedibus Grus abripit vncis,
Clade pharetrati pumilionis ovans.
Halcyonem iures hìc vestigare maritum:
Vox illi, sortem qua fleat, vna deest.
His Capitolinæ custos intexitur arcis,
Et de Phasiaca vecta volucris aqua.
Quæque suo teneros restaurant sanguine natos,
Quæque subit dorso dulce parentis onus.
Exue compedibus, quibus hærent, exue filis
Crura volaturas nemo negabit aues.

Apud P. Laur. le Brun. l. 7. Eloq. Poet. to. 1.

Aucupium.

.... ceu forte volucres
Frondosi tectus latebris vbi perpulit auceps
Garritu simulato illæ per prona sequentes

Bra-

Brachia ſiluarum, finxit quos fiſtula cantus
Veſtigant, temereque aut viſco, aut retibus hærent.
Prædoni interea ſaliunt ſub pectore fibræ
Lætitia. heu iam iam plumas, vitamque relinquent
Aucupio miſeræ incauto.

P. Ant. Millieus l. 24. Moyſ. Viat.

Auis in cauea.

HAud aliter, quàm quæ radijs, & vimine texto
Clauſa tenetur auis, laqueique obnoxia nexu,
Ingemit erepta ſe libertate morari.
Libera camporum ſpatia, & liquidi ætheris auræ,
Et nemorum dulces per opaca ſilentia nidi,
Heu latebræ dulces! miſeræ pullique recurſant.
Impatiens ergo conata erumpere, ſeptis
Involitat, radioſque viam rimata per omnes
Inſertat caput, & cancellos rumpere ſperans
Quærit iter cœlo, ſtupaſve exire morantes.

Idem l. 27.

Apus, ſiue auis Paradiſi.

PRincipio enodes ceruix lentatur ad alas
Luteola, & fulvo rutilat criſpata metallo:
Sic color in pretio eſt, infeine virentia currit
Cyaneum per menta decus; Thaumantida ceu cum
Roſcidus aduerſo percuſſit Delius aſtro.
Excurrunt alæ in caudam, tenuique receptum
Tranſmittunt ſub nube diem; nam fuſcus inerrat
Splendor clementique faces demitigat vmbra.
Diſcolor interea primo ſub tegmine pluma
Vellus agit, magnoque minor ſe lumine veſtit
Aſtriferum miſſura iubar, blattamque, crocumque,
Camporumque oculos, voſque alba liguſtra, tuaſque
Obſcurat Narciſſe comas, iam vilior aura
Ceſton habet, vincique dolet Cadmeia torquis.
Plus etiam ordo placet, natiuum circinat orbem
Neſcia curuari, tergoque immobilis hæret.
Nec minor eſt virtus: celeres præuertitur euros
Aera per liquidum: prono ratis æquore currat,
Læta laborantes impellant carbaſa venti;
Scilicet antevolat puppes, & remige penna
Hoſpita venturo præſignat littora nautæ.
Tellurem preſſiſſe pudet: frondoſa ſub auris
Eligitur Dryas, hìc tectum parvique penates:

Incum-

Incumbit ramis, & cauda prensat obunca
Obsequio fugiente pedum, cœloque propinquus
Matutina bibit roranti ex æthere mella.

Apud P. Nic. Causinum l. 6. Symb.

Aut quales Indorum Apodes; quibus vna voluptas
Ire per aerias alis felicius auras.
Arboreos, cum grata quies, insistere truncos,
Odisse exitiale solum, vitalibus euris
Non tacta tellure frui, religare reuinctum
Corpus ad apprensas gemino filamine frondes,
Et puro aeriam cœlo suspendere vitam.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Aquila.

HOs post insequitur pulchros pennata per artus
Alituum regina, sacræ cui vertice plumæ
Assurgunt, flauoque caput diademate fulget.
Ipsa ingens alis ingentis fulminis instar
Supra hominum tecta, ac montes, supraque volucres
Fertur, & obstantes cursu petit obuia nubes.

Sannazarius l. 1. de partu.

Nata Aquila audaces in cœlum tollere nisus
Se liquidis agili corpore librat agris.
Illa tumet fastu, & primæ sibi conscia sortis
Erigit ante alias imperiosa caput.
Explorat phœbum, & non caligante tuetur
Lumine, mentito fulgura sole vibrat,
Incuruique pedes falcatis vnguibus horrent,
Nam consanguinea viuere gestit aue
Improba se bifidi protendunt cornua rostri
Pars incurvata cuspide summa riget.

P. Laur. le Brun. Hex. die 5.

Aquila inconniuentibus oculis Solem inspiciens, aut pullos explorans.

QValis vbi alta petens terris aufertur ab imis
Alituum regina vagas spatiata per auras
Dat plausum gyro, atque in nubila conditur alis.
Ætherea iamque illa plaga leuis instat & acrem
Intendens aciem criniti lumina solis
Suspicit, obtutuque oculos fixa hæret acuto.

Hier. Vida l. 4. Christ.

sic

. . . . sic ardua postquam
Sidera remigio subijt Iouis ales, & acri
Corripuit visu rutilos Hiperionis ignes
Mox prædam meditata citis nemus irruit alis
Regna petens auium fremitu populosa canoro
Qua sublustre micat nemorosa sub illicibus nox;
Perque vmbras primum furit irrita, iamque recenti
Multam aciem phœbo,& candentibus ebria flammis
Lumina conniuet subitis offensa tenebris.

P. Pulchare llus l. 1 *car.* 11.

Qualis in ardentem volucris clarissima solem
Aspicit, hærentesque negat conuertere vultus
Sed totis contra se proluit ignea flammis.

P. Alex. Donatus l. 1. *c.* 11.

Regia ceu volucris suspensa flagrantibus alis
Transque inuecta Notos, ora imperterrita Soli
Obijcit, æstiuos cæli secura per ignes.

Idem l. 2. *car.* 8.

Qualis vbi Patriæ linquens cunabula rupis
Ætheriæ Regina plagæ, iam fortibus alis
Prouocat audaces cæli per inania pullos.
Illa super graditur sublimis. & æthere vasto
Implicat alternos alternis orbibus orbes.
Illi alacres clangunt circum, certantque volando
Quis matri propiora petat, cui verbere pennæ
Blandior applaudat, superet quis fulminis hæres.
Nec mora, nec requies, donec stent nubibus altis
Extremumque oculis iubeat tentare laborem.
Ergo illi cælo fixis obtutibus hærent,
Ardentisque ferunt validos Hyperionis ignes.
Cedendum tamen ignavis, quicunque retorto
Lumine spectauit Solis iubar, ille per auras
Labitur, & scopulis inglorius exigit æuum.
At comes it matri victor, portatque minora
Tela Ioui, quibus aprica colludit in æthra.

Apud P. Laur. le Brun to. 1. *El. Poet.* 7.

Si ales alti fulminis arbiter
Lucem magistram consulit, vt genus
Exploret, implumesque nidos
Indicibus probat ante flammis.
Quàm iura magni destinet imperi
Vagosque Regem dicat in alites,
Aulamque decernat futuro
In populos auium Tyranno.

P. Gilb Ionnius l. 1. *Ode* 2.

Aqui-

Aquilæ ad prædam conuolantes.

QVales ab alto colle ſtellares ruunt
Aquilæ fragroſo turbine, & volucres Notos
Anteire pennis geſtiunt; crebris micant
Aſperſa ſtellis corpora, & lucem evibrans
Maculoſus auro terga diſpungit decor.
Tum grande tauri corpus audacis petunt,
Qui fronte rupta cornibus, telum ferox
Obtendit hoſti, nec minor pugnam occupat.
Inſtant volatu præpeti armigeri Iouis,
Crebroque tunſum vellicant morſu caput,
Et vngue curvo ſauciam eradunt cutem.
Natat per armos pecudis effuſus cruor,
Furiatque dirus pectus incenſum dolor.
Mox ſe per alta nemora, & horrentes quatit
Latebras, ſequuntur percitum Aſteriæ leves.

P. Nic. Cauſinus in Solyma ac. 2. ſc. 4.

Aquilæ pugna cum Serpente.

VTque volans altè raptum cum fulva draconem
FertAquila,impleuitq;pedes,atq;vnguibus hæſit
Saucius ac ſerpens ſinuoſa volumina verſat,
Arrectiſque horret ſquamis, & ſibilat ore
Arduus inſurgens illa haud minus vrget adunco
Luctantem roſtro, ſimul æthera verberat alis.

Virg. l. 12. Æn.

Aquilæ pugna cum Cygnis.

NAmque volans rubra fuluus Iovis ales in æthra
Littoreas agitabat aves, turbamquè ſonantem
Agminis aligeri, ſubito cum lapſus ad vndas
Cycnum excellentem pedibus rapit improbus vncis
Arrexere animos Itali: cunctæque volucres
Conuertunt clamore fugam (mirabile viſu)
Ætheraque obſcurant pennis, hoſtemque per auras
Facta nube premunt; donec vi victus, & ipſo
Pondere defecit, prædamque ex vnguibus ales
Proiecit fluvio, penituſque in nubila fugit.

Idem l. 12. Æn.

Accipiter.

CVm se Dædalion saxo misisset ab alto
Fecit avem, & subitis pendentem sustulit alis,
Oraque adunca dedit, curvos dedit vnguibus hamos
Virtutem antiquam, maiores corpore vires.
Et nunc accipiter nulli satis æquus, in omnes
Sævit aues alijsque dolens fit causa dolendi.

Ouid.l.11.met.

Accipiter in prædam inuectus.

ASpicis? en motu placido, similisque natanti
Aerium pennis Ardea findit iter.
Insonuit pariter pugno dimissus herili,
Speque celer prædo præmia visa petit.
Radit humum Pernix, ductisque per aera gyris
Surgit, & in nubes insidiator abit.
Illum oculi rapido superantem nubila nisu
Pænè negant acie deficiente sequi.
Illa timet, quantumque potest, attollit in auras
Se quoque, sed pennas lentius hoste movet.
Hìc super evehitur, spatioque ingente relictam
Præterit: ad palmam pronior inde via est.
Alitis, hinc trepidæ supra caput ingruit asper.
Attonitamque avido concitus vngue petit.
Illa fugit diffisa, minas opponit, & iras
Insidijs, audax esse coacta metu.
Nam quid agat? rostrũq; minax, oculosque sequaces,
Quacumque ille aditum tentat in hoste timet.
Vnguibus armatis nequidquam obiectat inermes,
Quaque potest pugnat, seque tuetur ope.
Et partem modò corpus in hãc, modò librat in illam;
Remque obliqua latus, remque supina gerit.
Verberibusque alarum, & acuti cuspide rostri
Insonat. ah prædo feruide rostra caue.
Ille feros pennis fugiens velocibus ictus,
Acrior in pugnam rursus, & arma ruit.
Imminet hinc atque hinc, omnique à parte lacessit
Viuidus: alternant spesque timorque vices.
Pasceris interea pulchro sub nube duello,
Suspensosque oculos Palma ferenda tenet.
Dum cruor, & vulsæ labuntur ab æthere plumæ,
Concussæque alæ corneaque ora sonant,
Quod iuvet, eveniat: vincat, quem vincere mavis,
Prædaque spectantis decidat ante pedes.

P. Sidr. Hoschius l.3.el.9

Aues

Aues ab Accipitre pauentes.

NOn secus aligeri secura per otia fœtus,
Quos & inexpertæ fiducia prima iuventæ
Frondibus emisit natalibus æthera circum
Obsessum si fortè vident stridente volatu
Accipitris, suprema timent: sed gutture pressos
Continuere sonos; propius nam mater amicis
Excubijs vigiles metuens intendit amores.
At super insidiæ venantis, & impetus hostis
Ardentesque oculi, & rorantia sanguine rostra,
Atque auidis prædam meditantes faucibus vngues.

P. Alex. Donatus l.4. Const.

Ardea.

ASpicis hinc quali se vertice iactet ad auras
Ardea, & incessu maior vestigia tollat
Longa; leues summo vix signans puluere plantas,
Nullus in extento rostro modus: ærea tali
Tela tenore vibrans, si quando miles in hostem
Torqueat, & pacem confundat, & excitet arma.
Acre ardent oculi, longumque tuentur ab auris.
Pluma tegit graciles artus, seu vellere denso
Album inter nigrumque magis, sed concolor albo.
Inde volat leuis Accipiter, nil viribus impar
Sed membris & mole minor, magnumque rependit
Remigium alarum, rostroque immanis adunco
Devovet in prædam, furit ignis lumine in imo
Exertatque pedes vncos, pugnamque lacessit.

Apud P. Laur. le Brun. to. 1. Eloq. Poet. l. 7.

Bubo.

INgemuit Regina Erebi, testemque profanum
Fecit auē, sparsumq; caput phlegetontide lympha
In rostrum, & plumas, & grandia lumina vertit:
Ille sibi ablatus fulvis amicitur in alis,
Inque caput crescit, longosque reflectitur vngues,
Vixque movet natas per inertia brachia pennas,
Fœdaque fit volucris venturi nuncia luctus
Ignauus Bubo, dirum mortalibus omen.

Ouidius l. 5. met.

Colum-

Columba Soli aduersa, & varijs coloribus picta.

QValis enim cæcis poterit color esse tenebris
Lumine qui mutatur in ipso, propterea quod
Recta aut obliqua percussus luce refulget?
Pluma Columbarum quo pacto in Sole videtur
Quæ sita ceruices circum collumque coronat.
Namque alias fit vti claro fit rubra pyropo,
Interdum quodam sensu fit, vti videatur
Inter cæruleum virides miscere smaragdos.

Lucretius l.2.

Ille blandum qui Cytheræ liquit ales littus Cypriæ
Inque amores, inq; amorũ fertur ardens iurgia:
Ille castis qui maritam defatigat vsque basijs,
Ire in æstus ille plumas vel niuales edocet.
Namque Solis cũ reluxit icta ceruix blanda spiculo;
Ilicet trahit colores mille fallax plumula.
Nunc cruentis purpurarũ pluma fallax ardet ignibus:
Nunc beata templa Diuum, cũ serenat cærulos.
Vel Fauoni campos aura, vel Bootis aura frigidi,
(Si niuali gaudet amnes impedire compede)
Fingit impudens colore, fingit aurum sæpe siderum,
Clara ficto ceruix auro sic repente fulgurat.

Ex Vestigio Gymn Rom.par.3.

Columba volans.

QValis spelunca subito commota Columba
Cui domus, & dulces latebroso in pumice nidi,
Fertur in arva volans, plausumque exterrita pennis
Dat tecto ingentem: mox aere lapsa quieto
Radit iter liquidum, celeres neque commouet alas.

Virgilius l.5. Aen.

Qualiter Idaliæ volucres vbi mollia frangunt
Nubila, iam longum cæloque domoque gregatæ;
Si iunxit pennas, diuersoque hospita tractu
Venit auis, cunctæ primum mirantur, & horrent:
Mox propiusque volant, sociam iamque aere in ipso
Paulatim fecere suam plausuque secundo
Circumeunt hilares, & ad alta cubilia ducunt.

Statius l.1. Ach.

Columba laqueo soluta, & ad nidum reuolans.

QValis vbi in silua, & nemorosi carceris vmbra
Deprensum captiva pedem si forte Columba
Servitium longum ingemuit, desertaque quondam
Pignora, silvano licet irrita præda rapaci.
Namque vbi libertas respexit sera gementem
Et iam votiuis cœli spatia ampla querelis
Emeruit, laqueo victrix luctata protervo
Euolat, & nido reducem se sistit in alto.
P. Pulcharellus l.1.c.6.

Columba ab Aquila diuexata.

VIx ea: cum superas allabi visa per auras
Iride cincta caput, ramumque virentis olivæ
Læta Columba ferens, laturaque prælia rostro
Protinus aduerso Iouis ales pervolat axe,
Explorat pennis auras, & verberat; iras
Excitat allisu, iaculatur fulgura vultu.
Illa timet,celeratque fugam: sequiturque pauentem
Vnguibus, alarumque sono Regina volucrum.
Subdola se varijs sinuat modo flexibus, vrget,
Imminet, & strepitu fremit ambitiosa secundo.
Hostiles frustratur avis modo candida morsus:
Rursus & explicitas se se proiectat in alas.
Ast Aquila aduolitat circum, stridore volatum
Proritat, viresque acuit, terretque Columbam:
Iam super impendet, motusque volumine cingit.
P.Car.de Luca l.9.Laur.Dom.

Columba ab Accipitre capta.

QVàm facile accipiter saxo sacer ales ab alto
Cõsequitur pennis sublimem in nube colũbam
Comprensamque tenet,pedibusque euiscerat vncis:
Tum cruor, & vulsæ labuntur ab æthere plumæ.
Virgilius l.11.Aen.

Sicut vbi accipiter celsa de sede columbam
Distulit apprensam, quam rostro euisceret vnco:
Suffugiunt aliæ huc illuc: mox turribus imis
Condunt se celeres, & inania murmura miscent.
Hier.Vida l.6.Christ.

Cygnus.

Cycnus.

CVm vox est tenuata viro, canæque capillos
Dissimulant plumæ, collumque á pectore longè
Porrigitur, digitosque ligat iunctura rubentes.
Penna latus velat, tenet os sine acumine rostrum.
Stagna petit, patulosque lacus, ignemque perosus
Quæ colat, elegit contraria flumina flammis.

Ouidius l.2 met.

Cognita Dircæi cui non est gloria Cycni?
Quantus & audaci fertur super astra volatu.
Purius est Pario cycnorum marmore corpus,
Ac niue candidius prima, folijsque ligustri.
Conueniunt mores, mens concolor artubus illis:
Quique nitet plumis, nitet idem in pectore candor.
Ingenio est placido, pacis cupidissimus: at non
Est imbellis olor, iustus vbi concipit iras
Concipit inuictum robur, fuluumque Tonantis
Sustinet armigerum, tanto nil territus hoste.
Cycnus amat zephyros, zephyris & cycnus amatur.
Dulcior hinc illi cantus, cum vere tepenti
Fœcundat flatu resoluta Fauonius arva.
Iucunda est Cycnis nec iners: aut muta senectus
Clarescitque magis sonus accedentibus annis
Suauior & multo. quo nigra propinquior hora
Quippe suos voluit famulos præscire futura
Cynthius & vitæ finem aduentare supremum.

Apud P. Laur. le Brun. to. I. Eloq. Poet. l. 7.

.... facili subit ecce natatu
Lene trahens se se liquidum super æquor, olorum
Turba cicur, seu se domina, seu se hospita coram
Ostentans, vix remigio pedis ima laborant.
Extat pluma vadis, extant candentia terga
Alba niuis ritu stagnoque impervia tingi.
At superant altè gutturque, oblongaque colla
Miris apta modis, varioque volumine flecti,
Et rostro prensare manus, & carpere pastum,
Et se mergere aquis.

Ex eodem Auctore loc. cit.

Coturnices inter se pugnantes.

INdulgent epulis, & marcida viscera tendunt,
Atque dapes inter volucrum certamina poscunt
Iiacidæ. promunt caueis Mauortia doctas

Bella coturnices. aduersæ hinc inde locantur
Extremis alacres mensis, pastæque adianto
Ingentes tollunt animos, torvisque vicissim
Despectant oculis hostem; tum pabula spargunt
In medio, pugnæ causas, sæuique furoris.
Illicet aduersis ardent concurrere rostris,
Signa mouent medioque ruunt in pabula campo,
Incursu quo quæque abigat violentior hostem
Longius aut si fors tulerit, primo impete sternat.
Herculeas sic certus aues in vulnera trudit
Impetus, absistunt ictu, retroque repulsæ
Viribus ex æquo validis, plaudente corona
Restituere gradu pugnam, cantuque sonantes
Tyrrenas imitante tubas, in vulnera rursus
Incumbunt rostris, volitant à vertice plumæ
Excussæ galeis; crebro iam vulnere calvas
Ceruices, & vulsa cruor lauit improbus ora,
Effusosque oculos. hærent in mutua rostris
Vulnera connixæ, lacerataque colla cruentant.
Implumes. dolor ipse acuit pugnacibus iras.
P. Ant. Millieus l. 14. Moys. Viat.

Gallus.

ADde gregem cortis, cristatarumque volucrum
Induperatores, laterum qui sidera pulsu
Explaudunt, vigilique citant Titana canore,
Et regnum sibi Marte parant: quippe obvia rostris
Rostra ferunt, crebrisque acuunt assultibus iras.
Ignescunt animis, & calcem calce repulsant
Infesto, aduersumque affligunt pectore pectus.
Victor ovans cantu palmam testatur, & hosti
Insultans victo, pauidum pede calcat iniquo.
Ille silet, latebrasque petit, dominumque superbum
Ferre gemit: comes it merito plebs cœtera regi.
Formoso Regi, cui vertice purpurat alto
Fastigatus apex, dulcique errore coruscæ
Splendescunt ceruice iubæ, perque aurea colla
Perq; humeros it pulcher honos: palea ampla decẽter
Albicat ex rutilo. atque torosa in pectora pendet
Barbarum in morem: stat, adunca cuspide rostrum
Exiguum spatij rostrum, flagrantque tremendum
Raui oculi, niueasque caput latè explicat aures
Crura pilis hirsuta rigent, suturaque nodo
Vix distante sedet: durus vestigia mucro
Armat in immensum pinnæque, hirtique lacerti
Proten-

Protenti excurrunt, duplicique horrentia vallo
Falcatæ ad cœlum tolluntur acumina caudæ.
Ipse salax totam fęcundo semine gentem
Implet, & oblongo nunc terram scalpurit vngue,
Rimaturque cibos; nunc edita nubila visu
Explorat cantu: non illum squamea tutò
Aggreditur serpens, non raptor ab æthere milvus.

Aug. Politianus in Rustico.

Forsitan & cortis, cristatarumque volucrum
Bella ducem miscentem vncis, & cuspide dura
Et meritam libeat palmam spectare ferentem.
Victor ouat tremula testatus voce triumphum,
Et graditur se se maior, maiorque superbo
Surgit apex capiti, viuoque accenditur ostro:
Et radiant cervice iubæ maculosaque lucent
Colla colore nouo, variusque in pectore fucus
Purpurat, & bifido pendent palearia tractu.

P. Tarq. Gallutius l. 1. car. 18.

Principio crista insignis, paleaque rubenti
Et gressu intrepido, calcaribus aspera duris
Crura mouet, rauisque oculis procul omnia lustrat,
Picta micat varijs fulgoribus ardua ceruix,
Ostentat validum pectus, fortesque lacertos
Præliaque infesti meditatur acumine rostri. *Et inf.*
Namque vbi magnanimos campo irritauit aperto
Bilis amara duces, agnataque misit in arma,
Vnguibus & rostro, repetito & verbere pennæ
Pendentem exercent pugnam: rapit impetus ambos:
Fit sonitus crebro assultu: volat acta per auras
Pluma niuis ritu, statque atro puluere cœlum.
Quin adeo ignescunt stimulis discordibus iræ,
Viribus exhaustis vt sæpe occumbat vterque,
Sternaturque pari per mutua vulnera letho.
Et quisquam humana miretur clade parari
Imperium, proceresque animas impendere sceptris
Cum tanti exigua surgant de corte tumultus?
Nulla quies pugnæ, rabido mora nulla furori.
Nunc capitis rubros apices, nunc tempora figunt,
Lumina nunc fodiunt nigro stillantia tabo.
Gallinæ interea tacita formidine mussant,
Quem fortuna sibi Regem velit esse, virumque.
Alter vt inferior cessit, tenebrasque petiuit
Multa gemens, solio regni quod pulsus auiti:
Laude tumens alter primos sublimis in vngues
Erigitur, victorque suum canit ipse triumphum.

Apud P. Laur. le Brun. t. 1. eleg. Poet l. 7.

Ceu geminos quoties agit in certamina gallos
Cristati imperium gregis: illi obtutibus iras
Exacuunt fixis, tum plurima vulnera figunt,
Dum rostrũ rostro impediunt, atq; vnguibus vngues,
Concutiuntque alis alas, & pectore pectus.
Neuter agro victor, donec de corte propinqua
Alterius lateri se se nouus addidit hospes,
Auxiliumque tulit socio. petit inde latebram
Æmulus, & pallet metuens certare duobus.

P. Iac. Damianus belli Germ. l. 4.

Grues volantes.

STrymona sic gelidum bruma pellente relinquũt
Poturæ te Nile Grues, primoque volatu
Effingunt varias casu monstrante figuras,
Mox vbi percussit tensas Notus altior alas
Confusos temere immistæ glomerantur in orbes
Et turbata petit dispersis littora pennis.

Lucanus l. 5.

.... velut agmine denso
Strimoniæ cum regna Grues Nabathæa perosæ
Ilicet in Rhodopen, abruptaque culmina Thracum
Æquora transmittunt Pygmeia castra petentes,
Bellaque portantes, iam pace cadente sequestra.
Remige pennato pubes per inane canora
Ante trucem Boream, & ethesia flabra volatu
Crebra fugit, trifidam cursu reddente figuram.
Summus in obstantes protenditur angulus auras
Aduersaque leuem diuerberat aera fronte
A latere hinc atque hinc rapidis subremigat alis
Et coniurata nitens ope corpora librat:
Plurimus à tergo trepidantibus ingruit eurus,
Aligeramque fugam iuuat auxiliaribus auris.

Bened. Milanus in lib. carm.

Luscinia canens.

IAm Sol è medio pronus deflexerat orbe
Mitius è radijs vibrans crinalibus ignem.
Cum Fidicen propter Tiberina fluenta, sonanti
Lenibat plectro curas, æstumque leuabat
Ilice defensus nigra, scenaque virenti.
Audijt hunc hospes siluæ Philomela propinquæ,
Musa loci, nemoris Siren, innoxia Siren,
Et propè succedens stetit abdita frondibus, altè

Acci-

Accipiens fonitum,fecumque remurmurat, & quos
Ille modos variat digitis, hæc gutture reddit.
Senfit fe Fidicen Philomela imitante referri
Et placuit ludum volucri dare. Plenius ergo
Explorat citharam, tentamentumque futuræ
Præbeat vt pugnæ, percurrit protinus omnes
Impulfu pernice fides. Nec fegnius illa
Mille per excurrens variæ difcrimina vocis
Venturi fpeciem præfert argutula cantus.
Tunc Fidicen per fila mouens trepidãtia dextram.
Nunc contemnenti fimilis diuerberat vngue
Depectitque pari chordas, & fimplice ductu
Nunc carptim replicat, digitifque micantibus vrget
Fila minutatim, celerique repercutit ictu
Mox filet. illa modis totidem refpondet, & artem
Arte refert. nnnc ceu rudis, aut incerta canendi
Proijcit in longum nulloque plicatile flexu
Carmen init, fimili ferie, iugique tenore,
Præbet iter liquidum labenti è pectore voci.
Nunc cæfim variat, modulifque canora minutis
Delibrat vocem tremuloque reciprocat ore.
Miratur Fidicen paruis è faucibus ire
Tam varium, tam dulce melos; maioraque tentans
Alternat mira arte fides: dum torquet acutas,
Inciditque: graues operofo verbere pulfat,
Permifcetque fimul certantia rauca fonoris,
Ceu refides in bella viros clangore laceffat
Hoc etiam Philomela canit. dumque ore liquenti
Vibrat acuta fonum, modulifque interplicat æquis;
Ex inopinato grauis intonat, & leue murmur
Turbinat introrfus, alternantique fonore
Clarat & infufcat, ceu Martia claffica pulfet.
Scilicet erubuit Fidicen, iraque calente,
Aut non hoc, inquit, referes cithariftria filuæ,
Aut fracta cedam cithara. nec plura loquutus
Non imitabilibus plectrum concentibus vrget.
Namque manu per fila volat; fimul hos, fimul illos
Explorat numeros, chordaque laborat in omni.
Et ftrepit, & tinnit, crefcitque fuperbius, & fe
Multiplicat relegens,plenoque choreumate plaudit.
Tum ftetit expectans, fi quid paret æmula contrà.
Illa autem quamquam vox dudum exercita fauces
Afperat, impatiens vinci fimul aduocat omnes
Nequicquam vires. nam dum difcrimina tanta
Reddere tot fidium natiua, & fimplice tentat
Voce, canaliculifque imitari grandia paruis;

Impar magnanimis ausis, imparque dolori
Deficit, & vitam summo in certamine linquens
Victoris cadit in plectrum, par nacta sepulcrum.
Vsque adeo & tenues animas ferit æmula virtus.

P.Fam. Strada l.2. prol.6. Acad.2.

Nec nostro te prætereo philomela canentem
 Carmine, tecum ambit musa ciere modos,
Garrula mentitas hinc lingua mouetur in iras,
 Lenior audaces mitigat inde sonos.
Cantum hebetas, acuis, dilatas, contrahis, vrges.
 Concidis, breuias, porrigis, articulas.
Sic ludit facile vox vna industria ludos.
 Docta vel innumeros vna referre modos.

P.Laur. le Brun. Hex. die 4.

Audin' iliceis abdita ramis
Ludit vt vario garrula cantu
Auresque blandum Philomela mulcet:
Omnes vna gnara vocum
Artifici concentus
Emodulatur ore.
 Modo continuo lenta tenore
Extento trahitur vocula cantu:
Modo conciso properata saltu
Seque frangit, seque carpit,
Inflexa variatur
Intorta copulatur.
 Trepidis anxia faucibus erat,
Grauis immurmurat pectoris antro:
Nunc premitur, nunc libera citato
Cursu fertur, nunc libratur
Nunc tremulo garritu
Argutula vibratur.
 Sæpe languidulo blandula flexu
Velut emoritur, velut exurgens
Sæpe ridenti gutture lasciuit,
Fugit, redit reuocata,
Nunc placide respirat,
Nunc musicè suspirat,
 Modo gementibus ægra susurris.
Modo rotatili vagula gyro
Erratque, voluiturque, nectiturque,
Nunc elata, nunc demissa
Zinzilulat, fritillat
Secumque minurissat.

P.Mar. Bettinus l.5. lyc. Poet.

modo

.... modo namque æquabilis vno
Assurgit tractu, gutturque volubile longo
Lubricat impulsu, facilesque expectorat auras,
Difficiles numeros modo colluctata retorquet,
Infuscat, scindit, carpitque, ac plurima mutat.
Plurima dum mutat, surgit symphonia discors.
Quando poscit hymen, liquidos puri aeris haustus
Proijcit, absorbetque iterum iaculabile murmur,
Atque intra fauces subigit, tacitumque choreuma
Delibrat, donec campo prorumpat aperto;
Vna eademque canit toties distincta, venitque
Obuia sæpe sibi, nonnunquam aduersa, caditque
Acssurgit, vocemque premit, vocemque coruscat.
Quod si festa Ducis subeant connubia, nouit
Nouit & ipsa suos ad pompam augere tumultus.
Erigitur sublime ruens, rostroque perorat
Fusius: è Rostris credas præsagia dici,
Iamque vt lympha sonat, quæ cursus immemor arva
Radit, & inuentos diuexat rore lapillos.
Iam maiore modo turgens, viuentis ad instar
Fluminis, Aonidum lapsus imitatur aquarum,
Et sua Pegaseis stipat præcordia bullis.
Iam pigri de more vadi gemit intercisum,
Et gemitus alius mox interpellat auena.
Nonnunquam in duplices, dimisso simplice, ductus
Emicat, & pleno tinnit constantius ore.
Dant animos Sponsi facunda fluctuat aer
Temperie vocum, modulosque reciprocus vrget
Singultusque nouos reddit.

P. Iac. Balde Her. to. I.

Noctua.

NEc tibi Palladius volucer miracula præbet
Grata minus: nisi viua, simillima noctua vitæ,
Auro fulgentes oculos ostentat, & albis
Guttatas maculis plumas; vt turba minorum
Aduolitat circum, speciem mirata volucrum!
Vt modo lucente oculos, vt perlita captat
Membra notis quacumqne licet! totumque repente
Certatim clangore nemus tectumque repleuit?
Illa gradu clauam fixo tenet ardua, ludo
Indulgens, motusque auium frustratur hiantes.
Nunc informe caput circum, nunc lumina versans,
Attonitæ similis, visu nunc languida nictans
Et studio proritat aues, dum visa timere

Vel contracta breues se se demittit in artus,
Sæpiùs assurgens vel se proiectat in auras.

P. Fernar. Stephonius in Hero. car. 9.

Nunc procul accersens pellaci noctua cantu
Conciliet visco commoda lena tuo;
Illa capit captiua suos simul ales & auceps,
Et consanguineum prodere nata genus.
Illam omnis pennata cohors illudere certant,
Cum venit in medium noctis alumna diem.
Ipsa caput quassat gestu nugata loquaci,
Quale ciet choreas Copa Syrisca suas.
Mille salit, resilitque modis: nunc vertice nutat,
Guttura nunc rauco laxat hiulca sono.
Nunc subitis actas furijs cita subrigit alas,
Et iacit imbelles irrequieta minas.
Nunc plumas arrecta leues tumet hispida toto
Corpore, senticomus cespes, an hirtus Herix?
Nunc geminas pluma cristas attollit, an aures?
Ni fuerat pennis obsita, felis erat.
Visa suos audita suos irritat amantes,
Aligeros lusu fallere docta procos.
Seu leuis insurgens iacto micat ardua collo,
Seu collecta suos incubat ante pedes.
Seu retro, prorsumque vltra, circumque, supraque
Acta, breuem vario circinat orbe locum.
Hanc sibi libertam docuit sic ludere Pallas
Tristia dum lætis temperat arma iocis.
Hanc auibus spectandam alta super arbore siste,
Quæ canat infidum stamine vincta pedem.
Tum quæ fæce sua sibi lenit, & vnguine turdus
Vimina, per totum consere crebra nemus.
Crebra super fruticum satâ virgea crebra sub vmbra
Quo se cunque virens brachia lucus agit.
O quantam aspicies volucrum concurrere turbam;
Et tibi cum lenæ ludere fraude tuæ,
Noctua si nulla est avium tibi nata satelles,
Hoc mea sufficiet musa ministerium.
Pieris illa quidem vana est, & mima volucrum.
Maius an indecori quæris in ore decus?
Ipsa tibi in summo stabit sine compede ramo,
Accito volucrum ludificanda choro.
Nullus erit patrijs, qui non ruat ales ab astris
Cum ludicra vlulæ viderit ora meæ.
Ne linat aspersu lucum tibi viscus auaro.
Illa fidem aucupio fallit auarities.

P. Pulcharellus l. 6. el. vlt.

Phœnix

Phœnix.

VNa eſt quæ reparet, ſeque ipſa reſeminet ales
Aſſyrij Phœnica vocant:nec fruge,nec herbis,
Sed thuris lacrymis, & ſucco viuit amomi;
Hæc vbi quinque ſuæ complexit ſæcula vitæ
Ilicis in ramis, tremulæque cacumine palmæ,
Vnguibus, & duro nidum ſibi conſtruit ore.
Quo ſimul ac caſias, & nardi lenis ariſtas
Quaſſaque cum fulva ſubſtrauit cinnama mirrha,
Se ſuper imponit, finitque in odoribus æuum.
Inde ferunt totidem qui viuere debeat annos
Corpore de patrio paruum Phœnica renaſci.

Ouidius l.1.met.

Par volucer ſuperis, ſtellas qui viuidus æquat
Durando, membriſque terit redeuntibus æuum.
Arcanum radiant oculi iubas: igneus ora
Cingit honos: rutilum cognato vertice ſidus
Attollit criſtatus apex, tenebraſque ſerena
Luce ſecat: Tyrio pinguntur crura veneno.
Anteuolant Zephyros pennæ, quas cærulus ambit
Flore color, ſparſoque ſuper diteſcit in auro.
Hinc neque concepto fœtu, nec ſemine ſurgit,
Sed Pater eſt proleſque ſui, nulloque creante
Emeritos artus fœcunda morte reformat
Et petit alternam totidem per funera vitam.
Namque vbi mille vias longinqua retorſerit æſtas
Arentes tepidis de collibus eligit herbas,
Et cumulum texens pretioſa fronde Sabæum
Componit buſtumque ſibi, partumque futurum.

Claudianus in Epigr. de Phæn.

Principio color eſt qualis ſub ſidere cœli
　　Mitia quem croceo punica grana legunt.
Hoc humeri, pectuſque decens velamine fulgent,
　　Hoc caput,hoc ceruix,ſummaque terga nitent.
Caudaque porrigitur fulvo diſtincta metallo,
　　In cuius maculis purpura miſta rubet.
Clarum inter Pennas inſigne eſt deſuper, Iris
　　Pingere ceu nubem deſuper alta ſolet.
Albicat inſignis miſto viridante ſmaragdo,
　　Et puro cornu gemmea cuſpis hiat.
Ingentes oculos credas geminoſque hyacinthos,
　　Quorum de medio lucida flamma micat.
Æquatur toti capiti radiata corona
　　Phœbei referens verticis alta decus.

Crura tegunt squamæ flauo distincta metallo,
Ast vngues roseus pingit honore color.

Lact. Firmianus Eleg. de Phæn.

.... Qualis nostrum cum tendit in orbem
Purpureis rutilat pennis nitidissima Phœnix,
Quam variæ circum volucres comitantur euntem.
Illa volans Solem natiuo prouocat auro
Fulva caput, caudam & roseis interlita punctis
Cæruleam.

Sannazarius l 2. de partu.

Qualis vbi effætam volucris Panchæa senectam
Sentit, & occasu rediuiuum exsuscitat ortum:
Frugibus Assyrijs, & stramine fulta Sabæo
Flammantem obtutu carpit Titana proteruo.
Iamque renascentem genitali funere lucem
Accersens, animam voces trahit inter aniles,
Et vitam moribunda nouam & noua fata salutat.

P. Pulcharellus l. 1. car. 6.

Par avis æthereis astris, diuturnior ære
Ipsa sibi genitrix semper, semperque propago.
Olli cognato scintillant lumina Sole,
Et capiti cristatus apex, radijsque corona
Emicat insignis: viridi stant rostra smaragdo,
Et rutila cuspis gemma, collique monile
Natiuo plumas inter distinguitur auro.
Cæruleæ surgunt pennæ gemmantibus alis,
Crura tegunt squamæ flauo variata metallo,
Caudaque porrigitur maculis interlita rubris.
Cum iam mille vias longinqua relegerit ætas
In Syriam pennis fertur grandæua vetustis,
Phœnicemque petit, terræ cognominis herbas
Vt legat arentes, viuacesque excitet ignes
Iam senium positura rogo, iam fronde Sabæa
Natales habitura vices, floremque iuventæ.

P. Tarq. Gallutius l. 1. car. 7.

Nam sæclis effæta nouem beneolentia postquam
Cinnama composuit Phœnix iterabilis æui
Fata sibi relegit, vitamque superstitat alto
Immoritura rogo, seseque reseminat ipsa,
Exequijs enixa suis cunabula vitæ.
Et iam supremum in cinerem dilapsa repente
Emicat in lucem, liquidumque per aera tranat
Viuida sole nouo, nec senior alite flamma.
Ostro sparsa caput natiuo discolor auro,
Et ferrugineis guttata coloribus ales.

P. Ber. Stephonius car. 6.

Qua

Qua procul Eoo ſe ſe arduus æthere tollit
Cynthius, ignitaſque polo iubet ire quadrigas.
Hic fortunatis ales Titania campis
In ſobolem mutanda ſuam, cum tarda ſenili
Oſſa gelu exactis ſentit langueſcere ſæclis,
Balſameas populatur opes, ſummaque cupreſſu
Pangit odoratos intexens vngue penates:
Tum constructa nouæ ſubit incunabula proli,
Alarum longo implorans Hyperiona plauſu,
Feruentes premit ille rotas, propiorque petentem
Vitali ſplendore ferit; micat illa nitentes
Excutiens pennas, & amicum ſuſcitat ignem.
Protinus accenſis ſerpit penetralibus, & jam
In cineres decor omnis abit: labefacta calore
Membra liquent, teneris flāma inſinuante medullis
Vritur, inque ſuos occumbit feruida partus.
Nil mortale putes, fouet hic ſacer æſtus amatæ
Prolis anhelanti ſpirantem in corpore ſtirpem.
Nec mora: fæcundo concepta renaſcitur igne
Diſtinctumque nouos cinerem conformat in artus,
Et iam cœleſtem excipiunt anguſta fauillam
Pectora, ſplendentes ceruix ſe tendit in alas
Excurrunt alæ in caudam, dulcique receptum
Tranſmittunt fulgore diem, roſtro eminet ales
Nobilis, & fulvo rutilat criſpata metallo.
Scilicet ipſa ſibi tandem poſt fata ſuperſtes
Et pater, & proles natali funere ſurgens
Euolat ignoranſque mori generoſa per auras
Ludit auis, tremuloſque leui dat murmure plauſus.

Apud P. Laur. le Brun. to. 2. Eloq. Poet.

Qualis odorato Titanius ales ab Indo
Auroræque redit patrio cum funere ſilvis
Natali genitus buſto, eductuſque fauillis,
Quas illi natura dedit mitiſſima cunas.
Ille vbi fœcunda reparatum morte parentem
Induit, è tumulo genitali euectus in auras
Patrem animo, plumaque refert, ſic ille gerebat
Flammantes apicis criſtas: ſic igneus illi
Os minio fingebat honos: ſic florida pictas
Purpura cum violis, hyacintho ſparſerat alas;
Et ſuper effuſo guttatim illuſerat auro
Iris, vt è pluma ſpeculum daret obvia phœbo.

P. Ant. Millieus l. 18. Moyſ Viat.

His facilem nidum poſuit Phœbeius ales
Sedibus. aurata vincit qui ſidera penna
Cœrulei radiant oculi, læta igneus ora

Cingit honos, rutilum ceruice intermicat aurum,
Frontem crista tegit, pingunt maculosa rubentes
Terga notæ, tyrio fucantur crura veneno.
Antevolant zephyros alæ, Partasque sagittas,
Et penna meliore notos, & fulmina vincit
Ipse Pater, sobolesque sibi est: Virgo, vnicus ales
Mutua non nouit Veneris contagia. namque
Cum decies tandem redeuntia sæcula vidit,
Languentesque artus senio iam sentit inerti;
Arida componit pretioso cinnama busto,
Atque Arabum fruges miscet cum frugibus Indis:
Et quæ thuriferis spirat Panchaia siluis
Vt tumulum, & cunas nido componat in vno:
Emeritam vt reparet fœcunda morte senectam,
Et repetat moriens fugitiuæ exordia vitæ.
Atque vbi feralem Panchææ frugis aceruum
Inter Achæmenios congesti thuris odores,
Et pingue Assyrio bustum cumulavit amomo;
Scandit odoratos busti genialis honores,
Exponens patrijs reparandos ignibus artus.
Auro illustre caput quatiens, radijsque decorum
Sol vibrat innocuas fœcundo lumine flammas,
Viuacesque rogos: quos toto pectore Phœnix
Concipit, &vitam per læta incendia quærit,
Atque igni æthereo plumis alimenta ministrat.
Vt primum intepuit flammis languentibus ignis,
Relliquiæ tenues Phœnicis sponte moueri
Incipiunt, plumaque tegit nascente, fauilla
Victurum cinerem; flammisque, suoque superstes
Surgit auis busto: geminæ confinia vitæ
Nascendique vices, alternos mortis honores
Exiguo medius discrimine separat ignis:
Succedit nouus ipse sibi, tumuloque fideli
Tantũ onus annorum seniumque informe relinquit,
Et longæ exuitur spolium mortale senectæ
Funereo surgens rediuiuus ab aggere Phœnix..

P.Gilb.Ionnins in Parn. P. t. Soc. Iesu.

Qualis odoratum, Panchææ gentis ad aram
Relligione pia nidum Titanius ales
Cum tulit, imperiumque inijt regale volantum
In sua sublimi Phœnix redit arva triumpho.
Aurea colla, rubens in corpore purpura, caudæ
Cæruleus, roseusque color, par gloria pennis,
Fronte rigens exurgit apex, cristasque comanti
Plumeus exuperat cumulo, ceu nobile gentis
Pennigeræ diadema; nouum prætoria regem

Agmina præcingunt volucrum famulantibus alis,
Officijsque superba sequi: clangore frequenti
Astra sonant, varijsque hilares concentibus auræ.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Qualis odorato rediuiua cadauera busto,
Aut vbi Panchæo cineres exciuit aceruo,
Æternam moriens volucris Phœnissa iuventam
Dum reparat, grato reduces dum funere cunas
Excitat, & feros in sæcula prorogat annos:
Illa Arabum fruges, & cespite lecta Sabæo
Dona, Parætonias per inania vectat ad oras.
Iamque Phari latè fines, iam culta Canopi,
Et Pelusiacos perfundit odoribus agros:
Hinc atq;hinc glomerãtur aues,stipantq; frequentes,
Ponè sequi iuuat, afflatu quocunque præit Dux.

P. Iul. Cæs. Destitus in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Aut veluti patrijs ales Titania bustis
Nascitur, & veteris fugientia sæcla senectæ,
Membraque vernanti reparat longæva iuventa.
Iam capitis plus fulget apex, iam lætior auri
Pingit colla color, selectaque thura Sabæis,
Et Cilicum redolet messes, stupet obuius omnis,
Et volucrem miratur Arabs. illa ocyus Ortum
Respicit, ac Solis thalamos, rursusque renascens
Inchoat auspicijs primos melioribus annos.

Barlæus Heroic. l. 1.

Psittacus.

Psittace dux volucrum Domini facunda voluptas,
Humanæ solers imitator Psittace linguæ
Quis tua tam subito præclusit murmura fato! *Et inf.*
Occidit aeriæ celeberrima gloria gentis
Psittacus ille, plagæ viridis regnator Eoæ,
Quem non gemmata volucris Iunonia cauda
Vinceret aspectu, gelidi non Phasidis ales,
Nec quas humenti Numidæ rapuere sub austro:
Ille salutator regum, nomenque loquutus
Cæsareum, & queruli quondam vice functus amici
Non conuiua leuis, monstrataque reddere verba
Tam facilis.

Statius l. 2. sil.

Æmula sideribus fulgent, Indisque lapillis
Lumina, natiui cingit quæ circulus auri,
Collaque miramur miniato insignia torque,

Irriguis veluti serpentia gramina ripis
Pluma viret, varijs sparsæque coloribus alæ,
Quos placida in pratis tepidi parit aura fauoni.
Ipsam adeo in pennas pictis è nubibus Irin
Descendisse putes, cum totas ille supinus
Pandit,& optatos verni Iovis excipit imbres. *Et infr.*
Induit affectus, effingit; & ore diserto
Quales concipiunt mortalia pectora motus,
Brutaque quas fundunt varias animalia voces
Nunc derisoris lætos te audire cachinnos,
Nunc puerum in cunis credas vagire iacentem,
Accirine suæ vocis sub imagine feles.
Vt tubicen rauco pugnas ciet improbus ære,
Acceditque animos Marti: clamore coortam
Sic acuit rixam, & gaudet glifcente tumultu.

Apud P. Laur. le Brun to.2 El. Poet.

Pauo.

PAuo coloratis fulget maculosus ocellis.
Non tot picturas discolor Iris habet.
Æmula floriferis caudæ spectacula pratis
Pandit, & astriferis inuidiosa plagis.
Se rotat & plumas, & se miratur euntem,
Colla tument, fastu crista superba tremit.
Et, modo mireris, stellata volumina gyrat:
Si tacitus spectas, protinus abdit opes.

P. Laur. le Brun. Hex. die 5.

Pellicanus.

PArte alia rostro terebrans sibi viscera acuto
Fœta auis implumes pascebat vulnere natos,
Stant olli circum materno sanguine læti,
Et pectus certatim omnes rimantur apertum.

Hier. Vida l. 1. Christ.

..... volucris sic olim Ægyptia pullos
Dicitur exangues animare, & viscera rostro
Effodit ipsa sibi, quo vulnere mortua proles
Lucem haurit, matrisque bibit cum sanguine vitam.

P. Tar. Gallutius l. 1. car. 4.

ANIMALIA INSECTA VOLVCRIA.

Apes.

SOlæ communes natos conſortia tecta
Vrbis habent, magniſq; agitant ſub legibus æuum:
Et patriam ſolæ, & certos nouere penates:
Venturæque hyemis memores, æſtate laborem
Experiuntur, & in medium quæſita reponunt.
Namque aliæ victu invigilant, & fœdere pacto
Exercentur agris: pars intra ſepta domorum
Narciſſi lacrymam, & lentum de cortice gluten
Prima fauis ponunt fundamina, deinde tenaces
Suſpendunt ceras: aliæ ſpem gentis adultos
Educunt fœtus: aliæ puriſſima mella
Stipant, & dulci diſtendunt nectare cellas,
Sunt quibus ad portam cecidit cuſtodia ſorti,
Inque vicem ſpeculantur aquas, & nubila cœli,
Aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto
Ignauum fucos pecus à præſepibus arcent.

Virg. l.4. Georg.

Idem amor, atq; apibus eadem experientia parcis,
Sed nec agros populare palam, aut incumbere furtis.
Cum iuuet è proprio vitam tolerare labore.
Iuſtitiam norunt ſolæ, & ſeruare pudorem:
Æquales cunctis operæ, ſtudiumque parandi.
Mane nouos adeunt flores examine denſo,
Cœleſtemq; legunt rorem, atque in tecta reportant.
Mox vacuis ſtipant cellis, vt nectare largo
Ignavas ducant hyemes, & frigora temnant.
Quin etiam tempeſtates, & ſidera norunt,
Armateque repentinas vicere procellas
Pendentis ſaxi molem ad caua crura ferendo.

Iou. Pontanus l.1. de Stell.

Ille Romanam vehit ore laurum
Ales, & pugna bonus, & triumpho;
Pacis invictæ, mediuſque belli
Aptus vtroque
Siue ſit vitæ ſapor eliquandus,
Roris & puri fabricanda merces:
Mole membrorum minor, arte maior
Dædalon æquat.

Pri-

Primus in campo labor: hic minuto
Consulit rostro genus omne florum:
Hic leues succos, animamque libat
Virginis auræ.
Inde messorum vice functus ales
Convehit vivax onus ad paternas
Alnei sedes, vbi regna seruant
Mellea plebem.
Artis hìc miræ faber officinam
Roris exercet, reficitque cellas;
Hic pauimentum locat, imprimendis
Otia ceris.
Tum fauos succo grauat, & fluentem
Stillat Auroram, liquidumque cœlum:
Mel vocant vulgo; tamen est liquentis
Lacryma Solis.
Roris at puri pretiosus auctor
Melle pacato fera bella miscet,
Nectar in pratis legit, & venenum
Nobilis iræ.
Nescias vtro magis expeditus
Regnet in campo; necis an rosarum:
Martis an Floræ melior labori,
Mollis an asper.
Ore quo pacem gerit, arma tractat:
Vulnerat telis, quibus osculatur:
Aptat ad flores, habet atque fulmen
Promit & abdit.

P Vinc. Guinisius l 1. car. 15.

Qualis vere nouo teneris aluearia succis
Implet & artifices docto molimine ceras
Suspendit, crebrisque locat mella aurea cellis.
Fit sonitus, vario mussant stridore per auras:
Pars per prata fugit, seruat pars cerea castra,
Pars thyma decerpit, pars lentum in cortice gluten
Digerit, atque omnes operi instant ordine certo.

P. Tar. Gallutius l 1. car. 15.

Qualis apum vaga rure phalanx, cum sole sereno
Læta dies iubet in liquidos exire labores,
Et cœptos vrgere fauos pars alite cura
Picta per arva volat croceosque è floribus imbres
Conuehit, aduectos pars inuehit; vuida cogit
Nectareis pars mella cadis, pars limina seruat:
Nulla reses, suus exercet labor impiger omnes,
Publicus ignavos arcere à limine fucos.

P. Ant Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Haud

Haud aliter, quàm si placidis noua solibus æstas
Frigus iners condit, nudamque tepentibus auris
Instaurat mundi faciem, mox vbere vernat
Campus, odoratis stipantur floribus horti,
Exhalat violarum odor, & virgulta rosarum
Flore rubent, folijsque virent: decliuia verò
Herbida camporum, siluarumque æquora sternit
Serpillum, atque seges latè nascentis erucæ.
Huc ergo argutis glomerat se plurima pennis
Fingendi studiosa faui gens, omne viretum
Sedula obit, camposque vagis venatibus omnes
Explorat, quo se distendat nectare florum,
Fragrantesque legat succos, dulcemque medullam.
Cuncta strepunt apibus:venit vna,abit altera: flagrat
Omnibus vnus amor mellis, studium omnibus vnũ.

P.Io: Ambrusterus in Parn.Poet.Soc.Iesu.

Apes ex aluearibus fumo exactæ.

INclusas vt cum latebroso in pumice pastor
Vestigauit apes, fumoque impleuit amaro;
Illæ intus trepidæ rerum per cerea castra
Discurrunt, magnisque acuunt stridoribus iras.
Volvitur ater odor tectis: tum murmure cæco
Intus saxa sonant: vacuas it fumus ad auras.

Virgilius l.12.

Apes pro aluearibus pugnantes.

AC velut infestis ardent examina turmis
Defensura fauos, & dulces nectare cellas,
Pastorum quas forte cauo sub pumice turba
Deprendit: facibus tophos suffumigat atris,
Immissoque graui cerata per horrea nimbo
Nectareas populatur opes, aluearia bellum
Sæua canunt, sonat innumeris legionibus aer:
Omnibus in fures acuuntur spicula rostris
Stricta parata oculis, fugientemque vndique campis
Facta nube acies premit, & circumuolat hostem.

P.Ant Millieus Moys.Viat.l.16.

Apes æris sonitu reuocatæ.

HAud aliter medio reuocauit ab æquore puppes
Quàm simul effœtas linquunt examine ceras,
Atque oblita faui non miscent nexibus alas.

Sed

Sed sibi quæque volat, nec iam deguſtat amarum
Desidiosa thymum: phrygij ſonus vt crepat æris
Attonitæ poſuere fugam, ſtudiumque laboris
Florigeri repetunt, & ſacri mellis amorem.

Lucanus l. 9.

Apes inter ſe pugnantes.

SIn autem ad pugnam exierint (nam ſæpe duobus
Regibus inceſſit magno diſcordia motu)
Continuoque animus vulgi, & trepidantia bello
Corda licet longè præſciſcere, namque morantes
Martius ille æris rauci canor increpat: & vox
Auditur fractos ſonitus imitata tubarum.
Tum trepidæ inter ſe coeunt, penniſque coruſcant,
Spiculaque exacuunt roſtris, aptantque lacertos,
Et circa Regem, atque ipſa ad prætoria denſæ
Miſcentur, magniſque vocant clamoribus hoſtem.
Ergo vbi ver nactæ ſudum, campoſque patentes
Erumpunt portis: concurritur, æthere in alto
Fit ſonitus: magnum miſtæ glomerantur in orbem,
Præcipiteſque cadunt: non denſior aere grando;
Nec de concuſſa tantum pluit illice glandis.
Ipſi per medias acies inſignibus alis
Ingentes animos anguſto in pectore verſant:
Vſque adeo obnixi non cedere, cum grauis aut hos,
Aut hos verſa fuga victor dare terga coegit,
Hi motus animorum, atque hæc certamina tanta
Pulueris exigui iactu compreſſa quieſcent.

Virg. l. 4. Georg.

Cicada.

AT illa Theſeos, atque mandati memor
Alas volucres ventilans, & oſculum
Pandens biſulcum motitanſque cruſcula
Facta eſt Tonantis in ſua vernacula
Encomiaſtes, dum ſui corpuſculi
Memorare cœpit principem auctorem Deum,
Qui tam decoram fabricam compegerit,
Adeo venuſtas tibias volubili
Strictoque iunctas genibus internodio,
Vt ſit ſalire de repente in arborem.
Franciſcus audit, & probat canit ſoror,
Oculoſque cantu graphica depingit ſuos
Protuberantes ſphœrulas cryſtallinas,

Nicta-

Nictare faciles, quando palpebris lubet.
Doctas moueri susque deque, dum cibos
Aut hìc acutum cernit, aut hostem suum
Collaudat alas delicati staminis,
Agiles tenellas, dædalas, partim mero
Virore, partim cærulo circumfluas,
Quas & relaxat, & reducit vt lubet.
P. Aug. Gazæus in lib. Pior. Hilar.

Culex.

SCrutare Culices mobilissimam gentem,
Quibus vnda putris pectus, & cor, & vitam,
Et caput, & alas, & iecusculum format.
Sique adlubescit, vise, qua via, qui vi
Promuscis illa fistulosa sorbendo
Fit tuba canora, & nunc tibi cutem sugit,
Nunc tundit aures musica peregrina. *Idem eod. lib.*
Puluereos ingens Culices rotat aere turbo
Nec fas est exire oculis subtilis tela,
Mole adeo nulla sensus corpuscula fallunt,
Effugiuntque aciem, quibus est cutis arida venter;
Perspicuæque hyalo pennæ: tenuissima crura,
Subtilesque pedum fibræ: càna buccina rostrum:
Spiculaque, & tremulo molles filamine caudæ,
Cornua dant fronti duo Serum è stamine fila:
Vix hostem sentire licet, nisi vellicet aures
Advolitans tenuique tuba iam vulnera figat,
Aut canat exili stimulans se ad bella susurro.
At cum purpureo tumuit iam puluere venter,
Et satur infixa tamen hæret cuspide pelli.
P. Ant. Millieus l. 3 Moys. Viat.
Vetusta Muydæ tecta, & annosi lares,
Et vos Bamestræ fertilis nouæ domus
Cur culice crebro vatibus molestiam
Dirisque noctu cantibus facessitis?
Istis susurris rumpitis somni moram,
Istis susurris vatibus suauissimis
Obmurmuratis, & poetarum melos
Cantusque molles Pegaseij chori
Phœbique totos ordines exploditis.
Audite Culicum disparem concordiam,
Volucrisque magna paruulæ discrimina.
Tuus, ò diserta Muyda fortius canit,
Minus Bamestræ. Muyda plus tuus ferit,
Tuus Bamestra lenius rostrum duplex

Acutius Muydensibus: Bamestrij
Obtusiore me terebrant cuspide.
Quin grandius corpusculum Bamestrijs,
Et litterati sanguinis capacius.
Magis tenella membra sunt Muydensibus,
Magis canorum guttur, atque sibilum.
Scelesta turba, noctis horror optimæ,
Inussa turba, garrulæ, leues aues,
Sacræ quietis iugis execratio,
Seu dispares, seu compares susurrulis
Abite longè, Zoilosque pungite.

Barlæus carm. par. 2.

Insurgit acies acribus pinnis micans,
Ieiuna ventris cauea inexpletum sitit
Hominum cruorem; spiculat telum ferox
Natura prædæ, vocis & sonitus truces
Addit furori, sauciam stringunt cutem
Acuminata cuspide, & prædas agunt
Totos per artus, sanguinem lentè ebibunt,
Quem fistuloso terebra corriuat sinu.

P. Nic. Caussinus in Nabuc ac. 3. sc. 2.

Culices ad lucernam conuolantes.

....Ceu cum medijs inopina tenebris
Vda repentinam fax in cellaria lucem
Intulit, advolitant cæcis mox vndique tectis
Ad flammam culices, radiosque sonantia circum
Agmina voluuntur pennis, ac lucis amore
Exultim adsiliunt gaudentque micantibus alis
Incursare iubar, propiusque adradere flammam,
Impetibus donec crebris, cæcoque tumultu
Pestifero arsuras linquant in fomite pennas:
Tum stupa hærentes stridenti in lampade fumant.
Heu! neque primorum deterret fata sequentes:
Sic alij super vsque alios volitantque, caduntque.

P. Ant. Millieus l. 24. Moys. Viat.

Locusta.

HOrret apex capitis, medio fera lumina surgunt
Verticè, cognatus dorso durescit amictus.
Armauit natura cutem, dumique rubentes
Cuspidibus paruis multis acuere rubores.

Claudianus in fragm.

Vnde

Vnde ſub auroram campis numeroſa iuuentus
Militiæ patiens apparuit: omnibus ora
Roſtrata, & ſimiles ferris duplici ordine dentes:
Mobile ſub galeis caput altè aſſurgit acutis:
Cornei, & extantes oculi: prolixior aluus
Deſinit in rigidas caudata cuſpide falces:
Poplite contento neruoſis cruribus omnes
Eiibrata ſolo ſaltu iaculantur in auras
Corpora, Gnoſiacis credas exiſſe ſagittas
Arcubus at ſubiens pictas Notus adiuvat alas.

P. Ant. Millieus l. 3. Moyſ. Viat.

Muſcæ Aegyptiæ.

ECce autem immenſo muſcarum examina tractu
Inſiliunt, & ſe medios iaculantur in hoſtes,
Nunc vltro citroque fremunt, nunc recta ſonantes
Nũc trãſuerſa ſecant ſpatia, aut glomerãtur in orbes.
Olfaciunt longè prædas, & olentia longè
Corpora quadrupedũ, aut hominum librantur in ora
Spiculaque infigunt membris, & cuſpide ſugunt
Purpureas venis animas, artuſque cruentant
Informes: manat ſanies, & tubera ſurgunt,
Vlceraque infuſo crudeſcunt fœda veneno.

P. Ant. Millicus lo. ſup. cit.

Papilio lucernam circumuolitans.

HAud aliter moriente die, ſi forte lucerna
Fulſerit è clauſtro, accurrit peregrina volatrix
E tenebris; flammam procul aſſentantibus alis
Ambitioſa colit: propiore deinde volatu
Lapſa per illecebras formoſæ fraudis amore
Lucis adulatur formæ. per ludicra ineptum
Crede paraſitum Reginæ applaudere circum.
Verum ex inſidijs lycno ſtridente fauilla
Truditur, hæc volucri bellum, atque incendia portãs
Grandibus igniculum pennis affixa reliquit.
Nec mora, nec requies miſeræ: cadit illa ſonanti
Alarum bombo ſortita illuſtre ſepulchrum.

P. Leo Sanctius l. 2. flo. car. vlt.

Papilio ortus ex Bombyce.

ECce autem vt roſtro follem terebrauit acuto,
Protinus erumpit (viſu mirabile monſtrum)

Alitis

Alitis in paruæ Bombyx collecta figuram,
Et noua se se iterum facies mirantibus offert.
Nam quæ longa fuit tinea olim fit leuis ales
Papilio, tineæ pallentes concolor artus.
Ergo carceribus cum rupit multa viam vis,
Aligeri & cæcis se se eripuere tenebris,
Hærent attoniti rerum nouitate, neque audent
Remigio alarum se in aperto credere cœlo,
Dissimilesque sui tacitè noua corpora secum
Mirari, forma nec se se agnoscere in illa.
Cornua mirantur fronti, mirantur & alas,
Et vires nil supra audent tentare priores
Diffisi, memoresque sui: sed tum neque gustant
Pabula, nec vitæ quærunt alimenta prioris.

Hie. Vida l.2. de Bomb.

MARE.

IN mare tot passim decliui vortice currunt,
Et Nereo pendunt æterna tributa parenti
Vndique flumina vasta diuque exercita longo
Impete, perpetua nec aquarum exuberat æquor
Alluuie exundans, nec iniqua mole tumescit
Tot circumfusis hinc inde accessibus auctum:
Non rapido euincit dirupta repagula fluctu
Immensumve furens vndante supernatat alveo
Altius, aut tumido circumfremit vndique cautes
Durius incursans, nec fundamenta procellis
Atterit, aut ripæ victrix insultat adesæ.
Obice sed tenui iacet inuiolatus arena
Terminus, vnde redit fluctus, suaque ipse resorbet
Per vestigia se se, & mole repressus amica.
Littori inoffenso tantum oscula mollia figit.

P. Laur. le Brun. in lib. Eccles.

In mare tum dulcis fluviorum volvitur vnda,
Quæ salsum vt tetigit marmor, amara redit.
Ast vbi congesto vastum æquavere baratrum
Vortice, præsago subdidit ore Deus:
Te mare venturæ dicent de nomine gentes,
Iræ fræna tuæ littus inerme dabit.
Fluctibus alternis refluos convolvere fluctus
Incipe, & ad notos disce vocare specus.
Debita natorum quamvis mare pensa receptet;
Haud tamen à nimijs pontus inundat aquis.

Cynthia cum pleno fraternum corpore lumen
    Hauserit, iratis sæuiet vna vadis,
Cumque renascentem cornuta retraxerit orbem,
    Impete sedato mitior æstus erit.
Volve tuos fluctus, rursumque in te ipsa reside,
    Et contenta tua currere, curre via.
Siste hic illisi replicatas vorticis iras.
    Neve inconcessas depopulare plagas.
Vlterius tentare veto; nec iussa rebellis
    Despice: sit regno murus arena tuo.
Vndarum implacidos domuit lex ista furores,
    Et Thetis ad nutum obsequiosa fluit.

P. Laur. le Brun. Hex. die 8.

Sic Deus offusa densi caligine nimbi
Desuper involvit totum mare, nubis aquosæ
Implicitum veluti pannis, altasque receptum
Immensæ scrobis in fossas, tractusque profundos,
Inque cubile capax, velut in cunabula vinctum
Condidit, infantisque modo captare soporem
Iussit, & insanos somno compescere fluctus.
Neu velut erumpens stabulo fera, vincula rumpat
Addita, & ingentes edat cum strage ruinas,
Addidit æratos obices, & ferrea pansxit
Ostia, ferratos compegit in ostia vectes,
Fixit, & indomitas in claustra adamantina leges.
Vnica vox, dominæ quæ magna potentia vocis,
Æs, ferrumque truces, adamantaque vicit in vndas?
Non ait, impono montes in iusta furoris
Claustra tui: tales tua nota superbia muros
Ambiat: haud æquum stolido seruire tumori.
Hunc viden? implacidum viden hunc ludentis arenę
Ad littus cumulum? rabidis hic terminus esto
Æstubus iniussas vetat hic te pulvis in oras
Scandere, & audaci violare repagula nisu.
Tolle minas, bacchare fures, conare quod vsquam est,
Hic lassam rabiem supplex, fluctusque tumentes,
Hic ad adoratæ frangas volo littus arenæ,
Cœtera per licitos terris illabere fines,
Illa tuos gremium gaudens recludet in æstus,
Et tecum gemini iunget consortia mundi.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Mare vnum, & multiplex.

TVnc magni patuere sinus, vbi Persa superbas
    Vectat opes, vbi Erythręi scrutatur arenas
Dives

Diues Arabs, rapidusque ingentia flumina Ganges
Euomit, aut multo sitiens se proluit auro
Indus, & ardentes Carteia separat Afros,
Et Calpen Abylæ diuellit montibus vnda.
Ionij latrant fluctus; aduersa Charybdi
Scylla fremit: tumidis aquilonibus Adria surgens
Verberat Ausonij latus implacabile dorsi.
Concrescit Scyticus glaciali sidere pontus,
Caspia stagna iacent: Ægeo murmure Thracum
Regna sonant: Helle Euxinum se se abdit in æquor,
Bosphorus in Tanaim: vastas longinqua paludes
Mæotis bibit, & Boreales Baltica fines
Littora, conclusumque alibi Scritofinnia potat
Oceanum, & longis damnatus Lappo tenebris.

Barlæus Heroic. l. 1.

Mare tranquillum.

INde vbi prima fides pelago, placataque venti.
Dant maria, & lenis crepitãs vocat Auster in altũ.

Virgilius l. 3. Æn.

Hinc aura primò lenis impellit rates
Allapsa velis, vnda vix tactu leuis
Tranquilla zephyri mollis afflatu tremit,
Splendetque classe pelagus, & pariter latet,
Properat iuuentus omnis adductos simul
Lentare remos: adiuuat ventos manu,
Et valida nixu brachia alterno mouet,
Sulcata vibrant æquora, & latera increpant,
Dirimuntque canæ cærulum spumæ mare.

Seneca in Agam ac. 3.

Maris malacia.

VT primum leuior propellere lintea ventus
Incipit, exiguumque tumet: mox reddita malo
In mediam cecidere ratem: terraque relicta
Non valet ipsa sequi puppes, quæ vexerat aura.
Æquora lenta iacent alto torpore ligata:
Pigrius immotis hæsere paludibus vndæ.
Sic stat iners scythicas adstringẽs Bosphorus vndas,
Cum glacie retinente fretum non impulit Ister,
Immensumque gelu tegitur mare, comprimit vnda
Deprendit quascumque rates: nec pervia velis
Æquora frangit eques, fluctuque latente sonantem
Orbita migranti pendit Mæotida Bessi.

Sauæ

Sæua quies pelagi, mæstoque ignaua profundo
Stagna iacentis aquæ: veluti deserta rigente
Æquora natura cessant, pontusque vetustas
Oblitus seruare vices, non commeat æstu,
Non horrore tremit, non solis imagine vibrat.
Casibus innumeris fixæ patuere carinæ:
Illinc infectæ classes & inertia tonsis
Æquora moturæ grauis hinc languore profundi
Obsessis ventura fames: noua vota timori
Sunt inuenta nouo, fluctus, nimiasque precari
Ventorum vires, dum se torpentibus vnda
Excutiat stagnis, & sit mare, nubila nusquam
Vndarumque minæ: cœlo languente, fretoque
Naufragij spes omnis abit.

Lucanus l. 5.

Mare turbatum.

QVantum Leucadio placidus de vertice pontus
Despicitur, tantum nautæ videre trementes
Fluctibus e summis præceps mare: cumq; tumentes
Rursus hiant vndæ, vix eminet æquore malus.
Nubila tanguntur velis, & terra carina:
Nam pelagus, qua parte sedet, non celat arenam
Exhaustum in cumulos, omnisq; in fluctibus vnda est
Artis opem vicere metus, nescitque magister
Quam frangat, cui cedat aquæ. discordia ponti
Succurrit miseris, fluctusque euertere puppim
Non valet: in fluctus victum latus vnda repellens
Erigit, atque omni surgit ratis ardua vento.

Lucanus l. 5.

Non illum Oceani rapidæ videre procellæ
Altercantem animo curas, aut mole trementem;
Quāquam abrupta freto trepidātem assultat olympū
Tempestas, sæuitque minis immane profundum.
Illum inter pelagi fremitus, cœlique ruinas
Nauifrago quamuis fluitantem errore carinæ,
Et trepido nullos sperantem à remige portus
Illibata quies, & amicis conscia Diuis
Spes animat, dubijsque vetat succumbere curis.

P. Fulchare'lus l. 1. car. 7.

Spumeus ecce fremor, turgentque sonantia longè
Æquora, & vndoso miscentur murmure fluctus,
Non Auster, non Caurus adest: tamen omnis ab imis
Æstuat vnda vadis, cœloque elata profundos
Mox aperit manes, puppimque in tartara condit.

Mirantur nautæ per lenta silentia cœli
Turbine cur tanto pontus ruat. alta dehiſcunt
Iam ruptæ tabulata ratis, lacerataque vela
Maloſque, antennaſque vorant in gurgite fluctus.
P. Alex. Donatus l. 1. car. 11.

Tempeſtas maritima.

INcubuere mari, totumque à ſedibus imis
Vnà Eurusq; Notusque ruunt, creberq; procellis
Africus, & vaſtos voluunt ad ſidera fluctus.
Inſequitur clamorque virum, ſtridorque rudentum:
Eripiunt ſubito nubes cœlumque, diemque
Teucrorum ex oculis: ponto nox incubat atra. . .
Intonuere poli, & crebris micat ignibus æther,
Præſentemque viris intentant omnia mortem. *Et inf.*
Talia iactanti ſtridens Aquilone procella
Velum aduerſa ferit fluctuſque ad ſidera tollit,
Franguntur remi: tum prora auertit, & vndis
Dat latus: inſequitur cumulo præruptus aquæ mons,
Hi ſummo in fluctu pendent, his vnda dehiſcens
Terram inter fluctus aperit, furit æſtus arenis,
Tres Notus abreptas in ſaxa latentia torquet:
Saxa vocant Itali, medijs quæ in fluctibus aras
Dorſum immane mari ſummo tres Eurus ab alto
In breuia, & Syrtes vrget (miſerabile viſu)
Illiditque vadis, atque aggere cingit arenæ.
Vnam quæ Lycios, fidumque vehebat Orontem,
Ipſius ante oculos ingens à vertice pondus
In puppim ferit: excutitur, pronuſque magiſter
Volvitur in caput, aſt illam ter fluctus ibidem
Torquet agẽs circũ, & rapidus vorat æquore vortex.
Apparent rari nantes in gurgite vaſto,
Arma virûm, tabulæquæ, & Troja gaza per vndas.
Virgilius l. 1. Aen.

Poſtquã altum tenuere rates, nec iam amplius vllæ
Apparent terræ, cœlum vndique, & vndique pontus:
Tum mihi cæruleus ſupra caput adſtitit imber
Noctẽ, hyememq; ferens, & inhorruit vnda tenebris.
Continuò venti voluunt mare, magnaque ſurgunt
Æquora: diſperſi iactamur gurgite vaſto.
Involvere diem nimbi, & nos humida cælum
Abſtulit; ingeminant abruptis nubibus ignes.
Excutimur curſu & cœcis erramus in vndis
Ipſe diem, noctemque negat diſcernere cœlo,
Nec meminiſſe viæ media Palinurus in vnda.

Tres adeo incertos cœca caligine soles
Erramus pelago, totidem sine sidere noctes.

Idem l. 3. Aen.

Aspera crescit hyems omnique è parte feroces
Bella gerunt venti, fretaque indignãtia miscẽt. *Et inf.*
Quippe sonant clamore viri, stridore rudentes,
Vndarum incursu grauis vnda, tonitribus æther.
Fluctibus erigitur, cœlumque æquare videtur
Pontus, & inductas aspergine tangere nubes.
Vt modo cum fuluas ex imo vertit arenas,
Concolor est illis, Stygia modò nigrior vnda.
Sternitur interdum, spumisque sonantibus albet.
Ipsa quoque his agitur vicibus Trachinia puppis
Et nunc sublimis veluti de vertice montis
Despicere in valles, imumque Acheronta videtur;
Nunc vbi demissum curuum circumstetit æquor,
Suspicere inferno summum de gurgite cœlum.
Sæpe dat ingentem fluctu latus icta fragorem:
Nec leuius pulsata sonat, quàm ferreus olim
Cum laceras aries, ballistaue concutit arces.
Sic vbi se ventis commiserat vnda coortis
Ibat in astra ratis, multoque erat altior illis.
Iamque labant cunei, spoliataque tegmine ceræ
Rima patet, præbetque viam lethalibus vndis.

Ouidius l. 11. met.

Me miserum, quanti montes voluuntur aquarum:
Iam iam tacturos sidera summa putes.
Quantæ diducto subsidunt æquore valles:
Iam iam tacturas tartara nigra putes.
Quodcunque aspicio, nihil est nisi pontus, & æther:
Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax.
Inter vtrumque fremunt immani murmure venti:
Nescit cui domino pareat vnda maris.
Nam modò purpureo vires capit Eurus ab ortu:
Nunc zephyrus sero vespere missus adest,
Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab arcto:
Nunc Notus aduersa prælia fronte gerit.
Hei mihi quàm celeri micuerunt nubila flamma:
Quantus ab æthereo personat axe fragor.
Nec leuius laterum tabulæ feriuntur ab vndis.
Quàm graue ballistæ mœnia pulsat onus.
Qui venit hic fluctus, fluctus supereminet omnes:
Posterior nono est, vndecimoque prior.

Ouid. l. 1. Trist. el. 2.

Iamque aberant terris, quãtum Gortynia currunt
Spicula; cæruleo grauidam cum Iuppiter imbri

Ipsa super nubem ratis armamenta pelasgæ
Sistit agens, inde horror aquis, & raptus ab omni
Sole dies miscet tenebras, queis protinus vnda
Concolor: obnixi lacerant caua nubila venti,
Diripiuntque fretum: nigris redit humida tellus
Verticibus, totumque Notis portantibus æquor
Pendet, & æquato iam prope sidera dorso
Frangitur incertæ iam nec prior impetus alno,
Sed labat: extantem rostris modò gurgite in imo,
Nunc cœlo Tritona ferens, nec robora prosunt
Semideûm heroum, puppemque insana flagellat
Arbor, & instabili procumbens pondere curuas
Raptat aquas, remique cadunt in pectus inanes.

Statius l. 5. Theb.

Cum Luna subito conditur, stellæ latent,
In astra pontus tollitur, cœlum perit.
Nec vna nox est: densa tenebras obruit
Caligo, & omni luce subducta fretum
Cœlumque miscet: vndique incumbunt simul
Rapiuntque pelagus infimo euersum solo,
Aduersus Euro zephyrus, & Boreæ Notus.
Sua quisque mittunt tela, & infesti fretum
Emoliuntur, turbo conuolvit mare.
Strymonius altas Aquilo contorquet niues,
Libycusque arenas Auster ad Syrtes agit:
Nec manet in Austro: fit grauis nimbis Notus,
Imbre auget vndas: Eurus Orientem mouet
Nabathæa quatiens regna, & Eoos sinus.
Mundum reuelli sedibus totum suis,
Ipsósque rupto crederes cœlo Deos
Decidere, & atrum rebus induci chaos.
Vento resistit æstus, & ventus retro
Æstum reuolvit. non capit se se mare:
Vndasque miscent imber, & fluctus suas,
Inferna nox est: ipsa se classis premit,
Et prora proræ nocuit, & lateri latus.
Illam dehiscens pontus in præceps rapit
Hauritque, & alto redditam reuomit mare.
Hæc onere sidit: illa conuulsum latus
Submittit vndis: fluctus hanc decimus tegit.

Seneca in Agam. ac. 3.

Quassans cæruleum genitor caput, æquora fundo
Eruit, & tumidum mouet vltra littora pontum.
Extemplo ventos, imbresque, è rupe procellas
Concitat Æolias, ac nubibus æthera condit:
Tum penitus telo molitus regna tridenti

In-

Intima, ab occaſu Thetin impellit, & ortu.
Ac totum Oceani turbat caput: æquora ſurgunt
Spumea, & illiſu ſcopulus tremit omnis aquarum,
Primus ſe attollens Naſamonum ſedibus Auſter
Nudauit Syrtim correpta nubilus vnda.
Inſequitur ſublime ferens nigrantibus alis
Abruptum Boreas ponti latus, intonat ater
Diſcordi flatu, & partem rapit æquoris Eurus.
Hinc rupti reboare poli, atque hinc crebra micare
Fulmina, & in claſſem ruere implacabile cœlum.
Conſenſere ignes, nimbique, & fluctus, & ira
Ventorum, noctemque freto impoſuere tenebræ.
Ecce intorta Noto, venienſque à rupe procella
Antennæ immugit, ſtridorque immite rudentum
Sibilat, ac ſimilem monti, nigrante profundo
Ductoris frangit ſuper ora trementia fluctum. *Et inf.*

Talia dum memorat diuerſis flatibus acta
In geminum ruit vnda latus, puppimque ſub atris
Æquoris aggeribus tenuit, ceu turbine merſam.
Mox nigris altæ pulſa exundantis arenæ
Vorticibus ratis æthereas remeauit ad auras,
Et fluctus ſupra vento librante pependit.
Ac geminas Notus in ſcopulos, atque horrida ſaxa
Dura ſorte rapit (miſerandum, & triſte) biremes.
Increpuere ictu proræ tum murice acuto
Diſſiliens ſonuit rupta compage carina.

Sil. Italicus l. 17.

Plura loquuturo ſurgentibus orta procellis
Dira ſuperuenit, tum noctis inhorruit vmbris
Tempeſtas, tumidiſque vias obſedit aquarum
Montibus, aut imas depreſſit in æquore valles,
Nubila dant imbrem, fluctuſque ad nubila tendit:
Et minus imbre madent puppes, quàm nubila fluctu,
Ipſe aderat pelago cedentibus Africus Auſtris
Vrgebatque in ſaxa rates; ni Circius algens
Turbine nimboſæ glomeraſſet flabra ruinæ:
Inque latus tranſuerſa fremens, ſcopuliſque relictis
Nauita conuerſas egiſſet in alta carinas.
Ventorum nec ſæua duces audire vetabant
Arbitria, incertoque fidem perquirere ponto.

P. Al. Donatus l. 9. Conſtant.

Mœſta laboriferos vix æthere Cynthia currus
Extulerat; cum viſa notis palleſcere miris
Sidera, ſtellatos vix Luna agnoſcit alumnos,
Et ſobolem timet ipſa ſuam, crudeſcit Orion:
Bina poli furit Vrſa; Canis ferit aſtra latratu:

Solicitatque fugam curru ſtridente Bootes.
Poſt hæc aſtra cadunt: caligine cingitur æther:
Exorirur graue murmur aquis:freta cœca tumeſcunt
Saxa gemũt ſcopuliq; Auſter,Boreaſque, Notuſque
Contorquet mare turbinibus, de ſede reuelli
Cuncta putes elementa. Salo ſe fæderat imber
Fulgetra cum nebulis confundit lumen, & vmbras,
Cum pelago Styx atra coit.mare,ventus,Olympus:
Fulmina, nox, grando, geminata tonitrua, nubes,
Ciuibus heu profugis intentant omnia mortem.

P.Car.de Luca l.9.Dom.Lauret.

Mercibus vnda gravis, gaziſque inſanit, & ingens
Ex humero detrectat onus, raucoque ſuſurro
Iraſci primùm diſcit, mox fræna procellis
Laxat, & ad bellum ſtridoribus evocat Euros.
Triſte tonant nubes: coniurant fulmina, & imbres:
Vela tremunt,remiq; gemunt: labat arbor,& omnis
Nauta pauet, natat vndoſo mors arida regno.
Vota volant, feriuntque leves vota irrita Ventos.
Iam bibit Oceanum navis, merceſque profundit,
Naufragiumque inuita vehit, ſpes empta periclis
Fertur aquis: nec diuitijs ſaturata quieſcit
Dira fames pelagi, patefacta vorago carinam
Obruit & nautas. rimas agit illa, dehiſcit,
Et quaſſata ruit. nautas quæ verberat vnda
Tunditur heu gemitu miſerorum è puppe cadētum.

P. Alex. Donatus l.12. Conſt.

Haud ſecus a c miſerã convulſa per æquora claſsẽ
Dira procella quatit, ruptos ciet vnda furores,
Fluctibus alliliunt fluctus, reuoluta per æſtus
Alta fremunt, crebro laterum compago reſultat
Impete, diſſultat rapidas reſoluta per vndas.
Navibus impingunt naves, & mutua paſſa
Vulnera, ſubſidunt feſſæ: verſumque profundo
Rerũ,hominũq; onus omne perit,bacchatur ab imis
Everſi maris ira vadis, volvuntur arenæ
Funditus, inſano fervent freta verſa tumultu.
Si quà fugam molita ratis, ludibria ventis
Infelix vbi longa dedit, vel in ima profundi
Gurgitis, aut triſtem in ſcopulum, aut fatalia fertur
In vada; tum diffracta ruit, vel mergitur vndis,
Vel iacet afflictum latus inclinata ſub æquor.

P.Ant.Chanut. in Parn.Poet.Soc.Ieſu.

Nec mora,inhorreſcit tumidum mare,cogitur aer:
Nubibus, horrentique diem nox implicat vmbra.
Bacchari furijs venti, vaga fulgura nimbis.

Elidi,

Elidi, trepidasque facem vibrare per vndas,
Horrificumque sequi tonitru, ruere omnis ab alto,
Et cœlum miscere mari stridentibus æther
Imbribus; attolli cœlo, sub tartara fundi
Nauis, hiare latus geminum, pallescere nautæ
Semianimes, raptoque oculos attollere cœlo.
Post ea iurati solum præludia belli,
Volvere Tritones totum mare, turbine magno
Vndant emersare foros, costasque carinæ
Frangere, & in laceram fluctus inuergere nauem:
Carbasa tum lacerare Noti, ruptosque rudentes
Spargere, & antennas medios iactare per æstus.
Exitium nox dira premit, vibrantia tantum
Fulgura conuulsæ monstrant sua fata carinæ.

Idem ibidem.

Vide supra Tit. Conflictus ventorum. Mare turbatum. & inf. Vide Tit. Naufragium.

Mare rubrum duas in partes diuisum vnà cum Aegyptiorum clade.

INtereà duro defuncta labore iuuentus
Libera seruitio, diuturnis libera vinclis;
Purpurei tandem maris hospita littore curvo
Constitit, & rubris iam fessa resederat vndis,
Hostis adest, validis qui prælia viribus infert,
Elapsasque iterum revocat sub vincla cohortes,
Sed Moles iubet in liquido vestigia fluctu
Ponere, conclamatque fugam per cœrula ponti,
Et virga diffindit aquas. illæ vndique sistunt
Riparum in faciem, vitreisque liquoribus altè
Impendent, geminoque viam dant æquore turmis,
Nec minus ingreditur Nili gens aspera duris
Irritata odijs. Regemque secuta furentem
Audet se liquidis committere credula ripis,
Tramitibusque novis, bifidum quos fecerat æquor,
Ibant præcipiti iam turbine percita fluctus
Agmina per medios, cum gurgite prima supremo
Liquitur hinc præceps, hinc altera volvitur vnda:
Volvit equos, volvit currus, confusa natantum
Volvit tela virum, truncisque cadauera membris.

P. Tarq. Gallutius l. 1. car. 5.

Tum vallo maris immensi fuga sistitur, anceps
Quò vergat, quà parte salus se proxima pandat.
Scilicet à tergo Pharaonis ardor euntes

Insequitur, iam iamque gradu premit, & fodit hasta.
At Deus increpuit surdum mare. constitit æquor
Ingenita feritate minus, nutumque Tonantis
Audijt, & medio freta concita diffidit alueo:
Ecce bipartito cedentia claustra profundo
Pontus agit, suspendit iter, per & aera librat
Hinc atque inde leues gemino velut aggere fluctus;
Æquoraque exhaurit, longo quantùm orbita sulco
Pandat aquas populo, cui terras clauserat hostis.
Obstupuit primò fugientum exercitus, altum
Discindi pelagus, barathroque voraginis horret
Ora patere maris, velut exhaustura morantes.
Sed nouit mox esse pium, quod credidit atrox:
Ingressusque viam, qua conscia semita ducit.
Sicca per æquoreos vestigia signat hiatus
Securus pelagi atque sui; valloque liquorum
Cingitur, & fidas premit immersabilis vndas.
Interea Pelusiaci furibunda Canopi
Agmina laxatis ad terga vehuntur habenis,
Nacta viam per aperta maris, atque vsa secundo
Succedunt pelago iam domitura phalangas.
Cum subito implacidum tonuit mare: sæua rebellat
Vnda secuturis, præeuntibus æqua maniplis.
Nec mora: discissus redit ad commercia pontus,
Fœdus habet lymphæ, iunctisque liquoribus implent
Ora maris patefacta prius, iacet obruta Memphis
Fluctibus in medijs, quàm vellet posse reuerti!
Sed negat vnda fugam: ruit agmine sæuus aquarum
Pontus, & à tergo pharijs redeuntibus instat.
Dissiliunt currus, miserandoque essedа ludo
Naufragium in circo faciunt maris: ardor equorum
Obluctatur aquis; sed tunditur impetus æstu,
Quadrupedesque, equitesq; globo inuoluuntur eodē.

P. Vinc. Guinisius in Program. præfixo carm.

Cærula vibrata tum percutit æquora virga,
Percussamque loco cedere iussit aquam.
Iussa recessit aqua sicco dare marmora fundo
Rubra viam iussit: iussa dedere viam.
Attoniti noua monstra mari fugiente videmus,
Qualia nunquam ætas viderat vlla prius
Hinc vitreos, atque hinc vndarum assurgere montes,
Et geminum liquida mole rigere latus.
Hinc subitam medio descendere in æquore vallem,
Et planum in sicca valle patere vadum.
Littora deserimus: mediumque immensa per æquor
Turba trahit siccos nocte stupente pedes.

Obstu-

Obſtupuit nudata freti vada Memphis aperti
Et gemini ſtantes aggeris inſtar aquas
Hac abeunt?inquit,capite arma viri,arma:ſequamur.
Ite citi; è medio gens retrahenda ſalo eſt.
Dixit;& vna omnes iuueneſque, virique, ſeneſque,
In mare pars bigis, pars rapiuntur equis.
Iamque propinquabant; cum Moſes nota reuerti
Vndique diuiſas ad vada iuſſit aquas.
Paruit vnda lubens; celerique rotata meatu
Geſtijt in proprios iuſſa redire ſinus,
Obuia tum bijuges inopino vortice currus
Abſtulit, & ſparſos æquore merſit equos.
Quacunque aſpiciunt, acies glomerantur aquarum,
Et ponè infelix agmen, & antè premunt.
Scuta virum,criſtæque natant, pictæque Pharetræ,
Et galeæ, & pleno naufraga gaza mari.

P.Iac.Bidermanus l.1.Heroid. ep.6.

Horret ad hæc ſubito trepidũ mare; rupta profũdi
Attonito coit vnda metu: ſonituque frementi
Irruit in Pharaona ferum, gentemque ſecutam
Invadit, cumuliſque immanibus vndique cinctam
Obruit: abſorptæ pereunt cum Rege phalanges,
Exhauſtæque latent immenſa ſub alta quadrigæ.
En vt equis confuſa viri nullo ordine miſcent
Funera, & infami tumulant inhonora ſepulcrò.
Diffracti ſuper hæc currus, iunctique iugales
Curribus, irati crudelis nauſea ponti.
Ora virûm contrita rotis, & viſcera partim
Fuſa mari, ruptam partim conſtricta ſub aluum.
Turbida quàm rerum facies! en ardua fluctu
Hìc iuga, pendenteſque alto temone quadrigas
Monte furentis aquæ rupto: hìc abſorpta profundo
Agmine, ſublimes viden' eructata ſub vndas.

P. Ant Chanut.in Parn. Poet. Soc.Ieſu.

Videndus etiam P.Ant.Millieus, qui l.5.Moyſ. Viatrem totam vberrimè deſcribit.

Maris acceſſus, & receſſus.

Qualis vbi alterno procurrens gurgite pontus
Nunc ruit ad terras,ſcopuloſq; ſuperiacit vndã
Spumeus, extremamque ſinu perfundit arenam:
Nunc rapidus retrò, atque æſtu revoluta reſorbens
Saxa fugit, littuſque vado labente relinquit.

Virgilius l.11.Aen.

Quaque iacet littus dubiũ, quod terra fretumque
Vindicat, alternis vicibus cum funditur ingens
Oceanus, vel cum refugis se fluctibus aufert.
Ventus ab extremo pelagus sic axe volutet,
Destituatque ferens: an sidere mota secundo
Thethyos vnda vagæ lunaribus æstuet horis:
Flammiger an Titan vt alentes hauriat vndas
Erigat Oceanum: fluctusque ad sidera tollat:
Quærite quos agitat mundi labor.

Lucanus l. 1.

Vel luna librante salum, ceu tollitur ingens
Oceanus, siue ipse suis se sponte volutans
Gurgitibus salsos afflat super obuia fontes
Flumina, desertæque plagas abscondat arenæ
Procurrens, syrtesque operit refluentibus vndis.
Væ quibus incautis alludens defluit æquor,
Et teretes offert nudato littore conchas;
Mox refluo premet vnda sequax vestigia ponto,
Currentumque super rapido ingruet æquore terga;

P. Ant. Millieus l. 14. Moys. Viat. to. 2.

Diluuium.

VTque manu latè pendentia nubila pressit
Fit fragor, & densi funduntur ab ęthere nimbi,
Sternuntur segetes, & deplorata colonis
Vota iacent, longique perit labor improbus anni.
Nec cœlo contenta suo est Iouis ira, sed illum
Cæruleus frater iuuat auxiliaribus vndis.
Conuocat hic amnes, ac fontibus ora relaxat,
Et defrænato voluuntur in æquora cursu.
Ipse tridente suo terram percussit: at illa
Intremuit, motuque vias patefecit aquarum.
Expatiata ruunt per apertos flumina campos,
Cumque satis armenta simul, pecudesque, virosque
Tectaque, cumque suis rapiunt penetralia sacris.
Si qua domus mansit, potuitque resistere tanto
Indeiecta malo, culmen tamen altior huius
Vada tegit, pressæque latent sub gurgite turres.
Iamque mare, & tellus nullum discrimen habebant:
Omnia pontus erant, deerant quoque littora ponto,
Occupat hic collem, cimba sedet alter adunca;
Et ducit remos illic, vbi nuper ararat.
Ille super segetes, aut mersæ culmina villæ
Nauigat: hic summa piscem deprendit in vlmo.
Figitur in viridi (sic sors tulit) anchora prato,

Aut

Aut subiecta terunt curvæ vineta carinæ:
Et modò quà graciles gramen carpsere capellæ,
Nunc ibi deformes ponunt sua corpora phocæ.
Obruerat tumulos immensa licentia ponti,
Pulsabantque novi montana cacumina fluctus.

Ouidius l.1.met.

Tunc Pater omnipotens mores exosus iniquos
Humanum largo perdidit imbre genus.
Scilicet Æolijs Austrum deducit ab antris.
Et qui constipant nubila nigra Notos.
Terribili totum inuolvit caligine mundum,
Et pluuiæ ventis agglomerantur aquæ.
Merguntur segetes, merguntur condita sulcis
Semina, & agricolæ vota sepulta iacent.
Omnia sunt pontus: turresque sub amne latentes
Dicuntur grauidas sustinuisse rates.
Humida gens pelagi summa consedit in vlmo,
Quæ fuerat volucri cognita sola domus.
Et defrænato nabant super æquore damæ,
Et super effuso flumine nabat equus.

P.Tar.Gallutius l.2. el.19.

.... Media ecce fragores
Horrendos de nocte: poli porta omnis vtroque
Axe tonat, tellusque sono concussa remugit.
Excussique suis fontes, & flumina ripis,
Littoribusque mare elato iam gurgite spumant.
Ceu specubus venti subeant, & flamina fluctus
Eijciant illapsa cavis, frænisque solutos
Ire foras vndis iubeant spumantibus amnes.
Ac simul emissi rumpuntur nubibus imbres:
Continuique sonant tectis, neque nubila tanto
Fluxu exhausta cadunt; ipsum se in nubila cœlum
Infundit, grauidasque fouet denso aere nubes,
Perpetuatq; hiemem nimbis, & Plejades auget. *Et inf.*
Vt totam tenuit lucem fœda imbribus atris
Eluuies, lucemque sequens nox horrida nimbis
Auxit aquas, & iam positos superantia fines
Flumina, torrentesque sonant, tectisque minantes
Excidium, ac ruptis vrbes iam molibus intrant:
Tum verò audiri gemitus, dirique timentum
Clamores, rursumque inopes, inopesque regressus.
Queis fuga non tentata modis? pars scandere tecta,
Principio: pars in celsos contendere montes.
Sed iam tecta vadis, aut fluctu auulsa feruntur,
Aut instantem vndis metuunt labefacta ruinam,
Conueniunt mistæque feræ, lassæque volucres

Montibus, & quo quemque tulit fortuna, vel audax
Consilium, inuenere famem, quæ tristior ipsis
Naufragiis: membra arescunt immania tabe,
Aut gelido concussa metu. iam flumina cursus
Amisere suos, aut tantum ad sidera surgunt.
Iam sine littoribus furit æquor, & omnia pontus.

P. Ant. Millieus l.2. Moys. Viat.

Tunc subitus cœlo insonuit fragor: horruit æther
Extinxitque suam territa Luna facem.
Murmure bacchantur tragico per inania venti,
Aereque in toto prælia miscet hiems:
Iam diuulsa volant tectorum fragmina, & altas
Quassat inaudito terra tremore domos.
Iam validæ quercus, & nubibus æqua cupressus
Præcipites nemorum strage sequente cadunt.
Diffugiunt armenta loco, pecorisque magistri
Incustoditos deseruere greges.
Hæc vbi prima mali trepidam præludia noctem
Non intermisso distinuere metu:
Ecce dies. sed enim quid nomine abutimur isto?
Tristior æternis noctibus, ecce dies.
Illa suo sine Sole dies exorta, nigrantes
Desuper ex omni nube profudit aquas.
Nec tamen imber erat, qualis cum sæpe coortus
Vitiferos Auster depopulatur agros:
Sed noua nimborum rabies, noua grandinis ira,
Et facies cœli tota ruentis erat.
Vrget enim, & plenas alternat Aquarius vrnas,
Dum requiem fessis nubibus vnda negat.
Omnia conspirant elementa; suamque grauatis
Nubibus & riuus mittit & amnis opem,
Ipsi etiam fontes, & stagna ignota, paludes,
Quosque colit maior fama, minorque lacus,
Ante alios omnes circumdata littora pontus
Transilit immensis expatiatus aquis.
Ille cauas primo subigit conamine valles;
Impete mox alio plana per arva ruit.
Mox modicos tentat crescenti gurgite colles,
Et videt in regno tecta natare suo.
Tum verò trepidare metu, feramque salutem
Improba per seras turba vocare preces.
Atque alios ad summa domus fastigia raptos
Cōtinuo ad summa est lympha secuta domum.
Transcendunt alij turresque, arcesque, sed istis
Non minor, atque illis altior vnda fuit.

Vltima restabant miseris solatia montes
Astra suis feriunt qui propiora iugis.
Huc iter affectant: sobolem hàc trahit anxia mater,
Decrepitumque ferunt hàc pia terga patrem.
Huc madida coniux cum coniuge tendit: asylum
Huc properat fratres inter habere soror.
Hæc eadem sibi castra feræ pecudesque capessunt.
Heu! castra invito nil valitura Deo.

P.Iac.Bidermanus l.1.Heroid.ep. 4.

Namque dum tota pereunte terra,
Vnicum mersus foret æquor orbis:
Cuncta dum magnus fierent nouarum
Campus aquarum:
Tunc per excelsos nemorum recessus
Hìc & hinc sparsæ iacuere Phocæ.
Tunc Thetis lætos stupuit sub alto
Æquore campos.
Hic suos alter sinuasse remos,
Et repentinas agitasse cymbas
Dicitur curuis vbi nuper arva
Torsit aratris.
Nulla frænatum cohibere pontum
Ripa dimotis potuit fluentis:
Nulla dispersos poterant domasse
Littora fluctus.
Hìc vbi celsis propior planetis
Hæmus assurgit, madido procellæ
Hæserant limo, veterique maior
Nereus alveo. *P.Alb.Ines cent.1.Ode.55*

Hinc ea tam tristis mundi quam cernis imago.
Cum ruit in pluuias æther, cœlumque refusas
Emisit, quibus vndat, aquas: cum terra profundis
Gurgitibus disclusa sinum, reclusit hiatus
Immanes, patulisque ingentes faucibus vndas
Evomuit, gremioque inclusum reddidit æquor.
Cùm mare dira tumens tot concurrentibus vndis
Obruit aerios montes, & proxima cœlo
Culmina, & insanos tulit in caua sidera fluctus.
Omnia cum sæuis convulsa elementa ruinis
Agmine in addictos conspirávere nocentes.
Aspice vt effusis nimbi sine more procellis
Funestam agglomerant noctem; soluuntur in amnes
Imbribus, immensumque pluit de nubibus æquor.
Aspice vt indomitum surgit mare: iamque reuulsis
Finibus, Eoi, Occidui, Borealis, in vnum
Australisque ruunt, pacto ceu fœdere, fluctus

Oceani, ruptasque minis crudelibus iras
Agglomerant, totisque ferunt lacrymabile terris
Exitium, & fontis coeunt in funera mundi.
En qua strage furit, Villas, prætoria, siluas,
Vndantesque rapit campos: de sedibus vrbes
Eruit, exhauritque: natant elata per vndas
Funera, iam superat tumulos, & collibus altis
Imminet, ingentique tremunt formidine montes.
Aspice quàm rari montes è gurgite vasto
Colla ferunt. Alpes illæ, iuga celsa Pyrenes
Illa: riuale caput Rhodopes, Riphæaque parent
Culmina: vallatis hæc Acroceraunia saxis:
Hic Athos, hic Pindi vertex, hoc tristis Olympi
Mite supercilium, nimbosi hæc tergora Tauri:
Caucasus, æthereis olim qui proximus astris
Hic natat: Hesperij tumulus nunc æquoris Atlas
Exiguus, dubium fulcire cacumine cœlum
Creditus: hic lunæ montes altissima quondam
Sole sub ardenti iuga nunc surgentia ponto
Tubera, vel modicæ decurso vertice cautes.
At viden' in summos apices congesta tumultu
Ingenti, & trepido se protuberantia nixu
Agmina fœminei sexus, sexusque virilis,
Cum trucibus conferta feris. quàm pallida vultu
Effigies, quàm dira metus, & mortis imago;
Qui tremor ex surgente salo, qui funeris horror
Conspicui, raptis quæ lamentatio passim
Crinibus, obsessæ quæ desperatio vitæ?
Quot per inexhaustos reuoluto gurgite fluctus
Torquentur, viuique natant, trabibusque prehensis,
Aut tabulis aut arboribus, pressoque ferarum
Tergore, vel raptis nequicquam cornibus hærent,
Peruolat æquoreas mors implacabilis vndas
Fulmineæ facis instar, & in miserabile tantùm
Exitium vesana furit; secat illa cruenta
Corpora falce, trabes quatiens hæc integra mergit,
Hæc agit in cautes, & conterit; illa per æstus
Acta, fatigatam ponto dare barbara vitam
Cogit, inexpletos tandem satiata furores
Explet, & insanum damnat iam lassa laborem.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Mare conglaciatum.

CAeruleos ventis latices durantibus Ister
Congelat, & tectis in mare serpit aquis.

Qua-

Quaque rates ierant, pedibus nunc itur, & vndas
Frigore concretas vngula pulsat equi.
Vidimus ingentem glacie consistere pontum,
Lubricaque immotas testa premebat aquas,
Nec vidisse sat est: durum calcauimus æquor,
Vndaque nec vdo sub pede summa fuit.
Tum neque se pandi possunt delphines in auras
Tollere conantes dura coercet hiems.
Et quamuis Boreas, iactatis insonet alis,
Fluctus in obsesso gurgite nullus erit.
Inclusæque gelu stabunt, vt marmore puppes:
Nec poterit rigidas findere remus aquas.
Vidimus in glacie pisces hærere ligatos:
Sed pars ex illis tum quoque viua fuit.

Ouidius l 3. Trist.el.10.

Vide inf.Tit.Regio niuibus & glacie obsita.

NAVIS.

Nauis constructio.

INstat vbique manus varias enixa carinas.
Aeriamque cupit trabibus, nemorumque ruina
In pontum deferre ratem: labor vndique cæptum
Vrget opus, pereuntque citis in classibus alni.
Pars lateri nectit facta testudine costas,
Impellitque graui luctantes tudite clauos:
Hic ferro gracili proceras læuigat ornos,
Planaque compositæ sternit tabulata carinæ.
Ille trahit proram, longaque ex arbore pendet,
Quæ sensim sublata cadit, quam plurimus ames
Subter, & enixi sustentant robora ferri.
Pars transtra in numerum ponunt, durumque sedile
Remigibus, stipantque tenaci cannabe rimas,
Aut pice vel ferro iungunt, lentoque sequaces
Igne trabes, & ligna prius resinata suburunt.
Hinc alij sculpunt puppes, doctaque bipenni
Pulchra laboratis poliunt aplustra figuris.
Incisi trabibus viuunt Tritones acernis,
Et referunt glaucos cælata toreumata diuos.
Hinc malum vi magna alij conantur in altum
Erigere, antennisque suos imponere funes,
Velaque, & in gyrum tortos aptare rudentes.
Pars teretes nectunt trochleas, & reste picata
Sublata in summo religant carchesia malo.

Ex P.Laur.le Brun to.2 El.Poet.

Nauis Regia Cleopatræ.

Littoribus soluens patrijs Regina Canopi,
Miranti luxum gurgite, vela dedit
Aurea puppis erat, formæque in puppe Deorum,
Monstraque delubris Nile recepta tuis.
Aurea fulgebant summo carchesia malo,
Fulgebant nitidis illita transtra notis,
Cærula inaurati verrebant æquora remi:
E cedro tabulæ clavus eburnus erat.
Vnda repercusso radiabat concolor auro,
Et qualis Danaen fallere posset erat.
Mollia purpurei nectebant vela rudentes:
Et media fuerant, vela petita Tyro.
Ipsa videbatur velorum purpura fluctus
Tingere. purpureas findere puppis aquas.
In medio thalamus: thalamo Regina iacebat:
Visa sibi æquoreas inter habenda Deas.
Quid memorem, vt cultæ Nympharũ more puellæ
Nautarum subeant arte, manuque vices?
Vt feriant illæ adductis ad pectora remis
Æquora, propulsam dirigat illa ratem?
Hæc faciles captat ventos, tractatque rudentes,
Et modò dat Zephyris, dat modò vela Notis.
Illa sedet, cytharamque tenet, remisque canendo
Imperat, & pulsas carmine mulcet aquas.

P. Sidron. Hoschius l. 1. el. 2.

Nauis secundo vento portum subiens.

QValis ab occiduo navis vel littore rubro
Ingenti nitens sub pondere grata per vndas
Dona laboratæ Cereris subuectat: it auro
Carbaseos virgata sinus, argentea funes,
Et liquidi vada salsa sali secat, vsa secundo
Flamine, cum geminas æquatis cornibus alas
Explicat. à tergo glomerata remurmurat vnda:
Findit fronte salum, spumantemque eruit æstum,
Imposita sub mole gemens tum clamor ad auras
Conspecta tellure procul, labente carina,
Nauticus ingeminat, responsa obuia latè
Littora, conceptis dant ignibus ænea plausum,
Horrisonumque cient imitata tonitrua cœlum,

Illa

Illa vehens quicquid vel messe lybissìde legit,
Vel septemgemino nutriuit gurgite Nilus.
Adnatat interea, & pleno subit ostia velo.

P. Bernar. Stephonius car. I.

Naufragium.

FRangitur incursu nimbosi turbinis arbor,
Frãgitur & regimen, spolijsque animosa superbit
Vnda velut victrix, sinuataque despicit vndas.
Nec leuius, quã si quis Athon, Pindumque teuulsos
Sede sua, totos in apertum verteret æquor,
Præcipitata cadit, pariterque & pondere, & ictu
Mergit in ima ratem: cum qua pars magna virorum
Gurgite pressa graui, neque in aera reddita, fato
Functa suo est: alij partes, & membra carinæ
Trunca tenent, tenet ipse manu, qua sceptra solebat
Fragmina nauigij Cæyx, socerumque, patremque
Inuocat.

Ouidius l. 11. met.

Vidi ego cum rutilus maculis aspergitur ignis
Præcipitem iactari vndosa ad littora nauim
Amissis fluitantem armis, ac dura gementem
Verbera, & effracto nudatam lintea malo.
Nulla salus, spes nulla viris, ad vota, precesque
Vertuntur, vacat ars: miseræ exoptantur arenæ,
Et dulcis terræ exortes tanguntur amore.

Iou. Pontanus l. 1. de Stell.

Iamque regi indocilis, non arte, sed impete fertur
Per coniuratas territa puppis aquas.
Tollimur alterno nunc vsque in sidera fluctu:
Hei mihi, quos mõtes, cum tumet, æquor habet?
Alterno rapimur nunc vsque in Tartara lapsu:
Hei mihi, quas valles, cum cadit, æquor habet?
Tres sine Sole dies, & tres sine sidere noctes,
Tresque aliæ noctes, tresque abiere dies.
Dum lacerata suos ruperunt vela rudentes,
Ludibrium ventis vela relicta suis;
Turbine mox fracti ceciderunt robora mali,
Exanimemque ruens abstulit vnda ratem.
Hic clamore viri, trepidique pauescere nautæ:
Et dubias inter, vota vouere preces,
Proiicimus tum quisque suas, & mergimus vndis
Quas auidi nuper quæsieramus opes.

Ful-

Fulvi adeo (quis credat?) honos ibi viluit auri,
Nec suus est Onychi, Sardonychique valor.
Euacuata ratis gaza tam divite, tutum
Sperabat modicis iam fore rebus iter. *Et inf.*
Dum loquor, ingentes agit vndique, & vndiq; rimas
Navis, & in medijs fissa dehiscit aquis.
Omnia turbantur clamoribus: obruit alter
Alterum, & auxilio fœmina virque caret.
Hauritur rapido pars gurgite naufraga: partem
Detulit in libycum paruula cymba solum.
Triste licet fuerit comitum vidisse meorum
Innumeros illa morte perire greges.
Euasisse tamen vicina in littora viuos,
Tristior hac ipsa morte medela fuit.
Nam quibus aura Noti, quibus ira pepercerat vndæ,
Exitium iuuenti littoris ora tulit.
Vix emersa cohors tumidis è fluctibus ægros
Arenti in sabulo constituere pedes.
Cum furva Æthyopum magno ruit agmine pubes,
(Nullum Erebi quondam nigrius agmen erat.)
Obruimur numero, tamen arma capessimus, & qua
Possumus hostiles pellimus arte metus.
Pellimus, & facilem deserto in littore victum
Qui mihi, qui socijs suppeditaret ager
Nullus erat. discurro vagus portumque requiro:
Portus in ignoto littore nullus erat.

P. Iac. Bidermanus l. 2. Her. ep. 7.

Vide supra Tit. Tempestas.

Naues incendio absumptæ.

NEc plura his, iaculata facem stetit, ilicet arsit
Extemplo fulgur, tonitruque exterrita pinus
Euomuit flammarum vndas, & fragmina cœlo
Sustulit avulsæ disiecta mole carinæ.
Nec tantum ruptis quoties fornacibus Ætna
Horrendum sonat, accensas liquefacta per auras
Saxa volant, piceusque ambustæ nimbus arenæ
Pellitur atque imo discluditur insula fundo:
Horrifico quantum tabulata excussa fragore
Aere dissiliunt, truncisque cadauera membris,
Seminecesque artus, & grandes orbe molares,
Flagrantesque trabes nube evolvuntur eadem,
Et cœlo confusa gemunt; magno inde sonore
Præcipitant, pelagus stridenti extinguit in vnda.

Nec

Nec verò ſtetit hìc ſtrages, ſed tempore eodem
Africus incumbens pelago, tædaſque volantes,
Præcipiteſque globos, & ſaxa reciproca longè
Detulit, & ſocias ſubeuntes ponè carinas
Involvit flammis: illæ piceo vnguine pingues
Accipiunt inimicum ignem, ſimilique fatiſcunt
Clade ambæ, furit immiſſis Vulcanus habenis
Tranſtra per, & liquidis manantia robora ceris,
Avulſaſque trabes diſterminat æquore toto,
Triſtes relliquias, fluitat captiva ſupellex,
Scuta virum, galeæque, & Ciprya gaza per vndas,
Signaque rapta ducum, transfixaque pectora remis,
Et ſingultantes extis fumantibus artus:

P. Famian. Strada l. 2. prol. 3. Hiſt.

Nauis incendiaria.

Conatus etenim poſtquam fruſtrata malignos
Vis cecidit, ſolitas fraus tutior inſtruit artes
Implicitura ſuæ noſtris aſpergine flammæ
Puppibus, aduerſo ſparſim ſe plurima vento
Navis agit: navim peſtis comitatur euntem
Non audita prius. Candentis lamina ferri
In gracilem lento curvamine flexilis orbem
Ducitur, ac multo congeſti pondere nitri
Et rapidi largo ſaturatur turbinis hauſtu.
Tum ſalici ſuppacta levi committitur ipſis
Sicca lues vndis, & inevitabile totis
Claſſibus importat ſubſtrata per æquora damnum.
Namque tubi ſimul ac gravidi latus obvia moles
Impulit, occurſu primo luxata repente
Machina rumpit hians; clauſæ vis fervida flammæ
Cum tonitru micat erumpens, & texta propinquæ
Pinea comprendens ratis, exiſtentia cladis
Semina diffundit, tabulatiſque implicat vnctis.
Mox volucri raptas flexu populata carinas
Per medium rotat exultans ſua crimina pontum.
Enceladi talis cineres, iraſque ſepulti
Trinacris interdum ructantibus Ætna caminis
Egerit: ætherias vndat vapor ater ad auras
Involvitque diem; ſparſæ per inane fauillæ
Proxima corripiunt flammis, & idonea nactæ
Pabula, concepto glomerant incendia vento.
Vanus vterque labor: fuſo levis igne procaces,
Terrenteſque ſalum furias cum remige linter

Ob-

Obvius implicuit nexu, vinctasque triumphi
Duxit ovans specie.

Apud P. Laur. le Brun. to. 1. Eloq. Poet.

Nec caput hoc belli, pestisque in nostra paratæ
Exitia; ast horrenda magis, metuendaque flammas
Miscebant duo Saxonicis inuenta Britannis.
Namque habiles lembos, summoque natantia tergo
Æquoris, expediunt non magnæ texta carinæ.
Quam super arsuramque picem, massasque sequaces
Vnguinis, & ientum lacrymosi corticis humorem
Iniiciunt; circum tædas, & stupea vector
Nutrimenta parat, ferrique, ærisque resecti
Fragmina sulphureæ messis quibus addit aceruum.
His instructa dolis. prono seu marmore lapsa
Seu longis attracta rudentibus horrida pinus
Fertur aquis, fugiensque secundo pellitur æstu.
Inde vocat cum tempus, & hinc se navita saltu
Eijciens, primo Vulcani afflauit odore:
It cœlo flamma, & crepitans incendia volvit.

Apud eundem to. 1. Eloq. Poet.

Nauale certamen.

IN medio classes æratas, Actia bella
Cernere erat, totumque instructo Marte videres
Feruere Leucaten, auroque effulgere fluctus.
Hic Augustus agens Italos in præliar Cæsar
Cum patribus, populoque, penatibus, & magnis Dijs
Stans celsa in puppi: geminas cui tempora flammas
Læta vomunt; patriumque aperitur vertice sidus.
Hinc ope barbarica, varijsque Antonius armis
Victor ab Auroræ populis & littore rubro,
Ægyptum, viresque orientis, & vltima secum
Bactra vehit: sequiturque (nefas) Aegyptia coniux
Vna omnes ruere, ac totum spumare reductis
Conuulsum remis, rostris stridentibus æquor.
Alta petunt: pelago credas innare reuulsas
Cycladas, aut montes concurrere montibus altos,
Tanta mole viri turritis puppibus instant.
Stupea flamma manu, telisque volatile ferrum
Spargitur: arva nova Neptunia cæde rubescunt.
Regina in mediis patrio vocat agmina sistro.
Omnigenumq; Deum monstra, & latrator Anubis
Contra Neptunũ, & Venerem, contraq; Minervam
Tela tenent; sævit medio in certamine Mavors.

Cæla-

Cælatus ferro, tristesque ex æthere Diræ,
Et scissa gaudens vadit Discordia palla,
Quam cum sanguineo sequitur Bellona flagello.
Actius hæc ceruens arcum intendebat Apollo
Desuper, omnis eo terrore Ægyptus, & Indi
Omnis Arabs, omnes vertebant terga Sabæi.
Virgilius l.8. Æn.
Vt posito Borea, pacemque tenentibus Austris
Seruatum bello iacuit mare: mouit ab omni
Quisque suam statione ratem paribusque lacertis
Cæsaris hinc puppes, hinc Graio remige classis
Tollitur, impulsæ tonsis tremuere carinæ.
Crebraque sut limes conuellunt verbera puppes.
Vt tantum medij superat maris vtraque classis
Quod semel excussis posset transcurrere tonsis,
Innumeræ vasto miscentur in æquore voces,
Remorumque sonus premitur clamore: nec vllæ
Audiri potuere tubæ, tunc cærula vertunt,
Atque in transtra cadunt, & remis pectora pulsant.
Vt primum rostris crepuerunt obvia rostra,
In puppim rediere rates, emissaque tela
Aera texerunt, vacuumque cadentia pontum,
Sed Graijs habiles pugnamque capessere pinus
Et tentare fugam, nec longo frangere gyro
Cursum, nec tarde flectenti cedere clauo;
At Romana ratis stabilem præbere carinam
Certior, & terræ similem bellantibus vsum. *Et inf.*
Iam non excussis torquentur tela lacertis.
Non longinqua cadunt iaculato vulnera ferro,
Miscenturque manus, navali plurima bello
Ensis agit. stat quisque suæ de robore puppis
Pronus in aduersos ictus: multique peremti
In ratibus cecidere suis. cruor altus in vndis
Spumat, & obducti concreto sanguine fluctus.
Et quas immissi traxerunt vincula ferri,
Has prohibent iungi conserta cadauera puppes,
Semianimes alij vastum subiere profundum,
Hauseruntque suo permistum sanguine pontum.
Hi luctantem animam lenta cum morte trahentes
Fractarum subito ratium periere ruina,
Irrita tela suas peragunt in gurgite cædes;
Et quocunque cadit frustrato pondere ferrum.
Exceptum medijs inuenit vulnus in vndis. *Et inf.*
Iamque omni fusis nudato milite telis
Inuenit arma furor: remum contorsit in hostem
Alter; at hi totum validis aplustre lacertis,
Avul-

Avulsasque rotant excusso remige sedes.
In pugnam fregere rates: fidentia pessum
Corpora cæsa tenent, spoliantque cadauera ferro,
Multi inopes telis iaculum lethale revulsum
Vulneribus traxere suis, & viscera læua
Oppressere manu validos dum præbeat ictus
Sanguis, & hostilem cum torserit, exeat, hastam.
Nulla tamen plures hoc edidit æquore clades,
Quam pelago diuersa lues. nam pinguibus ignis
Affixus tædis, & tecto sulphure viuax
Spargitur, ac faciles præbere alimenta carinæ:
Nunc pice, nunc liquida rapuere incendia cera:
Nec flammas superant vndæ, sparsisque per æquor
Iam ratibus, fragmenta ferus sibi vindicat ignis.
Hic recipit fluctus, extinguat vt æquora flammas
Hi ne mergantur, tabulis ardentibus hærent.

Lucanus l.3.

Nec mora: terrificis sæuæ stridoribus æris
Per vacuum latè cantu resonante profundum,
Incubuere tubæ, queis excitus æquore Triton
Expauit tortæ certantia murmura conchæ.
Vix meminere maris, tam vasto ad prælia nisu
Incumbunt proni, positisque in margine puppis
Extremæ plantis, nutantes spicula torquent.
Sternitur effusis pelagi media area telis.
Celsaque anhelatis exurgens ictibus alnus
Cærula nigranti findit spumantia sulco.
Ast aliæ laceræ atque incussi roboris ictu
Detergent remos, aliæ per viscera pinus
Transmissis ipso retinentur vulnere rostris. *Et inf.*
Hic audax ira magno per cærula saltu
Corbulo transgressus (nam textam robore turrim
Appulerant nexæ ferri compage triremes)
Euadit tabulata super, flammaque comantem
Multifida pinum celso de culmine quassat,
Inde atros alacer, pastosque bitumine torquet
Aduentante Noto Pœnorum aplustribus ignes,
Intrat diffusos pestis Vulcania passim
Atque implet dispersa foros, trepidatur omisso
Summis remigio; sed enim tam rebus in arctis
Fama mali nondum tanti penetrarat ad imos
Et rapidus feruor per pingues vnguine tædas
Illapsus flammis victricibus insonat alveo.
Quà nondum tamen intulerat vim Dardana lampas
Parcebatque vapor, saxorum grandine dirus
Arcebat, fatumque ratis retinebat Himilco.

Ah Hic

Hic miser igniferam dum ventilat aere pinum
Murali saxo per lubrica sanguine transtra
Volvitur in fluctus Lychei vulnere Cidnus.
Vide reliqua apud Silium Italicum l.14.

Tu quoque Alexander Martis tolerare labores
Incipis, & dubij tentare pericula belli.
Iam maris Ionij sulcas rate cœrula; iam te
Romanis ducibus, sociumque adiungis Iberis,
Ismariæque paras venienti occurrere classi;
Quæ Cyprios populata lares, spolijsque superba
Abiete victrici patrias remeabat ad arces,
Cœlo invisa cohors, stetit æquore pinea moles.
Vtraque dant signum: concurrunt: vndique clangor
Increpat, intremuere vndæ: simul ignibus æther
Emicuit, simul atra levem vis fumea nubem
Traxit, & obductæ cœlum eripuere tenebræ.
Horror vbique ingens, oriturque miserrima cædes,
Turmatimque ruunt condensa in prælia Thraces.
At contra Hesperij collatis puppibus vrgent
Turcarũ obnixi glomerantum irrumpere in agmen,
Tu tamen ante omnes, animisque ingentior vnus
Cœsareos imitatus avos, per tela, per ignes
Quo te cunque vocat virtus, quo vivida ducit
Gloria, Farnesi graderis, comitatur euntem
Et furor, & terror, sævoque armata flagello
Bellona, vltricesque iræ, iam victor in hostem
Irrumpis, sternisque viam: iam classe potitus
Threijcia, per transtra volas, ferroque catervas
Demetis hostiles. fugit omnis Achaica pubes,
Omnis Arabs, sequiturque tuos victoria gressus
Continuò exoritur clamor, gemitusque cadentum,
Ismariæque cadunt non vna morte phalanges,
Quas ensis, quas flamma vorax, quas abstulit æquor,
Omnis & Ionio fluitat vaga præda profundo
Ambracias propter cautes, & Echinadas inter,
Scuta virum, galeæque, & functa cadauera vita.
Aur. Vrsius de bello Belg.

Sic video classes, & numinis omine plena
Ire per Ionium pinea texta fretum.
Pinea texta fremunt centenis incita palmis
Centenasque ferit lympha refusa rates.
Et geminos iam binæ acies lunantur in arcus
Et chalybum radijs concolor vnda tremit
Ligna catenatis ineunt certamina rostris,
Robore quæ valido fida juventa mouet.

Insilit

Insilit hostilis prætoria miles, & instat
Armaque iam discit Thrax inimica pati.
Fervet opus telis, & sangvine tingitur æquor,
Fractaq; purpureis sceptra vehũtur aquis. *Et inf.*
Illa tamen turres, molesque attrivit acernas,
Stravit & in medio castra abiegna salo.
Vidit in Ionio Naupactus marmore Thraces,
Aut hos versa, aut hos terga dedisse fugæ.
Ensesque, galeasque vndis fluitare comantes,
Et lunata feri signa refixa Ducis.

P. Tarq. Gallutius l. 2. el. 16.

Sex adeo incedunt spectato robore puppes,
Ponè subit placideque means, & pinea belli
Assequitur moles; credas naualia totis
Erupisse adytis, vltroque ad bellica rostra
Demisisse omnes frondentia brachia siluas.
Hinc se se hostis agit, lunataque cornua torquet,
Remigioque instat, validæ tormenta carinæ
Interea flammas non ante aspecta coruscant,
Ardentesque globos, tonitru simul impulit auras,
Dissiluere rates: iterumque, iterumque carinis
Fulmina missa volant, stragemque, ignemq; reportãt.
Concipiunt tabulata faces, puppesque per omnes
Serpit agens ardor: pars scissa immergitur vndis
Et sparsæ lacero incedunt sine remige tonsæ.
Miratur sicco se iam decrescere ferro
Barbarus, ac propior remis si verberet vndas,
Hoc magis ignivomos vomit eiaculata molares
Bis ternæ balista ratis, nimbosque tonantes.
Hinc prætervectus missas Acheronte minaci
Ducit Halym furias, spectataque carbasa bello
Austriaco conuersa duci, pulsata vicissim
Obvia ferratis crepuerunt robora rostris,
Et cadit, & stridet non vna in vulnera ferrum,
Spiculaque, & tortæ decurrit arundinis imber.
Iam geminus squamis Dux vt fulgebat ahenis
In Martem aduersis infestior advolat armis:
Ruvereus, parilique fremens Farnesius alno
Austriadæ cinxere latus: vocat agmina contra
Barbarus, agglomeratque acies, in vulnera pronus
Quisque ruit: densis aggressi prælia turmis
Implicuere viri; pereunt, lapsique cruentis
Semianimes voluuntur aquis, haustuque supremo
Labentem epotas animam effudere per vndas
Spumantique cruor concrescit in æquore rivo.
Tu quoque ne incertis revolet victoria pennis

In medios moriturus Halym conferta per arma
Irruis. immiſſum tergoque, & pectore ferrum
Obluctantem animam, mediaque in morte natantē
Advocat in geminum vulnus: ſtetit illa volutans
Quò flueret, donec largo ſuper arma cruore
Spargitur in geminum tergoque, & pectore vulnus
Extemplò conuerſæ acies, inimicaque roſtra
Sive immerſa vadis vaſto latuere profundo,
Seu captiva trahunt manicæ. Ducis alta cruentum
Extulit haſta caput, liquidaſque evecta per auras
Threijcia de puppe Crucis vexilla coruſcant,
Quo terrore omnes Libyæque, Aſiæque manipli
Diffugiunt; remiſque ardent aptare lacertos,
Aut hoſti, aut vitam tumido committere ponto.

P. Alex. Donatus l. 2. car. 10.

Ergo hinc atq; illinc numeroque & viribus æquis
Conſiſtunt pelago puppes, vtrinque iuventus
Intenta expectat ſignum: par omnibus ardor
Irruere, & tamquam vero concurrere bello.
Inde vbi conſonuere tubæ, mora nulla, carinæ
Æquora corripiunt celeres: ferit æthera clamor
Nauticus: impulſis ſpumant freta fervida roſtris.
Vt propius ventum eſt, tormenta obverſa procellam
Fulmineam effudere: tonat cœlum omne tumultu:
Æthera prætexit denſa caligine nubes
Turbinibus fumans piceis atroque vapore.
Vtque ſolent, cum vera rates certamina miſcent,
Illidi proræ proris, vncisquè teneri,
Implectique ſibi, morſuque hærere tenaci.
Hoſtilem in puppim pars ſaltu corpora librat,
Invaditque foros: pars tranſtris ſubmovet hoſtem,
Inque aditu obſiſtit. geminant diſcrimina vires.
Nulla fuga eſt: repetūt pulſi pugnamque, locumque,
Exacuitque animos violentior vltima virtus.
Nec victor ceſſat prius oppugnare carinam,
Quàm veluti captæ muros deſcendat in vrbis,
Signaque in hoſtili figat victricia vallo.
Hi captas naves: illi niſi protinus adſint,
Iungendas captis hoſti extorquere laborant.
Inflectunt alij curſum, ſpatiumque remenſi
Acrius incumbunt tormentaque rurſus in ictum
Diſpoſita exonerant, renouataque prælia miſcent,
Vi tota obnixæ pugnant, alternaque partes
Damna ferunr, faciuntque. diu victoria nutans
Fluctuat, ancipiti quò vergat neſcia caſu.

P. Iac. Valius Heroic. l. 1.

Primus anhelantem tonitruq; & fulmine Martem
Invitat Venetus; contrà ferale remugit
Barbarus. at fubito tormenta novare boatu.
Aera fono, ftridore vndæ, clamoribus æther.
Imbre fagittarum, fumoque offufa recenti
Fit fua nox pelago, quam fulgure difcutit atro
Vulnera mille globis, & fata volantia portans
Flamma minax: caluere vndæ, fed præfcia fati
Corda rigent Mauro; cum fulmine ferrea crebro
Tempeftas quaffatque rates, puppefque revulfas
Milite præcipitante rotat, fpargitque gementes
Cum trabibus iuvenes, fractos cum remige remos
Vt iam fit votum integros occumbere: parti
Sæpe fui laceræ concurrunt fparfa per vndas
Corpora: trifte rubens fub clade remurmurat æquor
At Venetam nullo fœdatam vulnere Maurus
Miratus claffem, diuerfaque Numina cernens,
Littora prima fuga quærit, feffafque Velonæ
Dirigit ad portum proras. fugientibus inftat
Victor, fed trepidum (quis credat) in æquore amicæ
Defendere neces hoftem, ftragefque fuorum
Profuit, occurfu cum fe obijcientia crebro
Tardarent Venetas inimica cadauera proras.
Antevolat Maurus, portuque reconditur alto:
At Venetus fubit, & claufum obfidione coronat:

P.Gul.Dondinus in car.cui Tit.Ven.Trium.

Hæc memorans, quà Threijcio fub milite puppis
Mole fuperba fua fractis circumfonat vndis,
Verberat, & triplici Neptuni terga gementis
Ordine remorum, liquido veftigia regno
Ad pugnam vt figat; certant torquere carinam
Chriftiadæ, Duce Alexandro: dant arma fragorem,
Inftabilis tremit alba vado Thetis, vndaque pallet,
Et fugit in fpumas Thracum vitianda cruore,
Victima Muftaphus iufto ventura furori
Exultat, portatque minas, & tela, rapina
Nobilis infami Ductor, vallatus ab vmbris,
Quas aer alit æternis in prælia flammis.
Iam tormenta tonant: facibus iam fulgurat æquor,
Cumque globis globus vndarũ, cum fluctibus ignis,
Cum clamore virum pelagi fremor, vndaque fumi,
Et maris atrati coniurant, æftus, & æftus
Marmoris atque iræ. dubio certamine naues
Æquore concurrunt dubio, pendentque propinquis
Frontibus, & ftrages æquant. è puppe latina
Signa illata repelluntur: mora frangit vtrafque.

Sæuit

Sæuit Alexander, ſeque increpat. ira pudorque
Dum ferit, exclamat: vel vitæ vincula rumpam,
Vel ſolus pugnando moram. Similiſque furenti
Arripit ingentem gladium, ſaltuque volucri
Hoſtilem ſalit in puppim, chalybemque, necemque
Attonitos rotat in Turcas, circumdatur hoſte
Sed virtute magis: circumfert arma, manuſque
Et latas aperit ſtrages. vbi facta cruore
Exemploque via eſt, roſtris ſocia agmina prenſant
Roſtra inimica, Ducemque ſuum nudo enſe tuentur.
Vt videre ratis vicina pericula Mauri
Et rapienda mari, manibuſque æraria belli,
Auxilio ſubeunt, ſed per diſcrimina creſcit
Vivida Alexandri virtus, vt ſtella tumultus
Aeris, & Terræ, quæ feſto lumine ridet,
Nec pavet obſcuro denſatas æthere nubes.
Fata manu gerit, & pavidos diſpenſat in hoſtes,
Olli labuntur, violant, & ſanguine fluctus,
Et ſcelerata cohors vincla induit, armaque ponit.

P. Car. de Luca l. 12. Laur. Dom.

Tum denſæ coiere acies, & iudice ferto
Bellantum fortuna ſtetit. maduere cruore
Tranſtra, fori, & fuſo rubuerunt ſanguine fluctus.
Puppibus incurrunt proræ, ſecuraque roſtra
Illudunt lateri; pugnant ſine mente carinæ,
Ponderibuſque nocent. fragili ſua gloria ligno eſt,
Et concuſſa bibunt multam rimoſa paludem
Carbaſa, & abducto ſegnes hæſere profundo.
Accendit Bellona viros, enſiſque, manuſque
Incaluit, veteres acuit pugnantibus iras
Libertatis amor, neſcit non vincere quiſquis
Deſperat victus veniam: cui triſte paratur
Servitium, fatis potius quàm ceſſerit hoſti:
Certavere duces, & toto plurima bello
Emicuit procerum virtus. hìc milite puppes
Inſtruit, acceleratque rates; qua deficit, vrget.
Hìc curvos ſervare ſinus, hìc pandere vela,
Hìc revocare iubet. peragit prudentia partes,
Bellatrixque manus. donec vallante corona,
Et geminis hoſtile agmen concluditur alis.
Quid referam pugnæ faciem? Syrteſque repletas
Stragibus, & cæco cumulatas gurgite mortes?
An fluvijs refluos æſtus tardaſque carinas
Occultis hæſiſſe vadis? an flamina iuſſis
Coniurata Deum regalem exſcindere claſſem?
Singula miratur victor, miratur, & illud

Pro nobis pugnasse Deos, pelagusque, polumque,
Nos fatis, hostemque manu. Spes irrita cœpto
Mergitur, armatæque acies revolutaque tela
Auctori nocuere suoi Rhamnusia fallax
Intorsit, vertitque rotam. premit illa ruentem
In sua fata ducem. dispersas disijcit alnos,
Disiectasque fugat. nunquam fluitantia latè
Largius Arctoos pavere cadavera pisces
Corporibus premitur Scaldis, obstructaque passim
Ostia conclusas remorantur fluminis vndas.
Hìc clavi, transennæ alibi, cæsisque phaseli
Remigibus per summa natant. hìc lintea ruptis
Funibus insternunt fluctus. retinacula spernit
Anchora, & antennis iactantur suppara fractis.

Gasp. Barlæus Heroic. l. 1.

PORTVS MARIS.

Est in secessu longo locus. insula portum
Efficit obiectu laterum, quibus omnis ab alto
Frangitur, inque sinus scindit se se vnda reductos,
Hinc atque hinc vastæ rupes, geminique minantur
In cœlum scopuli: quorum sub vertice late
Æquora tuta silent: tum silvis scena coruscis
Desuper, horrentique atrū nemus imminet vmbra,
Fronte sub adversa scopulis pendentibus antrum:
Intus aquæ dulces, vivoque sedilia saxo
Nympharum domus, hìc fessas non vincula naves
Vlla tenent, vnco non alligat anchora morsu.

Virgilius l. 1. Æn.

Portus ab Eoo fluctu curvatur in arcum:
Obiectæ salsa spumant aspergine cautes:
Ipse latet, gemino dimittunt brachia muro
Turriti scopuli: refugitque è littore templum.

Idem l 3. Æn.

Vrbs est Dictæis olim possessa colonis,
Hinc latus angustum iam se cogentis in arctum
Hesperiæ, tenuem producit in æquora linguam.
Hadriacas flexit, claudit quæ cornibus vndas.
Nec tamen hoc arctis immissum faucibus æquor
Portus erat, si non violentos insula Coros
Exciperet saxis, lapsasque refunderet vndas.
Hinc illinc montes scopulosæ rupis aperto
Opposuit natura mari, flatusque removit,
Vt tremulo starent contentæ fune carinæ.

Lucanus l. 5.

Vrbs

Vrbs in conspectu montana cacumina velat
Tranquillo prætenta mari: ducentia portum
Cornua pacatas removent Aquilonibus vndas,
Hic exarmatum terris cingentibus æquor
Clauditur, & placidam discit seruare quietem.
Claudianus in Epig.

Naufragium in portu.

SIc vbi cum plenis venere sub ostia velis,
Optatosque vident portus ex æquore classes,
Cæca latent scopulis placido sub gurgite saxa,
Subtentæque fretis rupes: subit inscia pinus,
Impactamque vrgens rostro pendente carinam
Muricibus findit cæcis; furit æstus, & vndæ
Naufragio insultant, sparguntq; per æquora merces,
Conclamant gazam miseri, & vaga funera nautę:
Surda silent vanis pulsata Capharea votis.
Asperior sævit portus fortuna sub ipsos,
Quo miseranda magis, spesq; omnes gurgite mergit.
P. Ant. Millieus, l. 16. Moys. Viat.

ANIMALIA AQVATICA.

Balæna.

TEr monstrum caput erecta cervice tetendit
Huc illuc volvens oculos; ter pandit hiatum
Immanem: terque & rictus, ter gutturis antrum
Vndivomum, spumantque rotati è pectore fluctus.
Hinc sinuosum vndis pelagus secat, æstuat æquor
Fulmineo caudæ tractu, spumantiaque acto
Proscindens vtero impellit rapida agmina aquarum
Littora plagantur fluctu, & vagus intonat aer
Ac nigro circùm horrescunt maria vndique nimbo.
Iou. Pontanus l. 4. de Stell.

Maior at Oceano fertur Balæna patenti.
Et pavida elatum verberat astra caput.
Vidi ego collectas cum vertice mitteret vndas,
Et tumidum pleno funderet ore salum.
Tunc dabat immensos cœlum sine nubibus imbres,
Fervebat nimbis altior vnda suis.
Non ita præcipiti decurrit vortice torrens,
Aut super effuso devorat arva lacu:

Illa velut diffundit aquas, & flumina largo
Fonte, sed in præceps mox reditura vomit.
Ora duo summa pandit fera bellua fronte,
Diluvio ingenti facta caverna patet.
Inde natans efflat nimbos sublime refusos,
Et gemino immersas obruit amne rates.

P. Alex. Donatus l. 3. el. 8. Itin. Neap.

En tibi reluctans fluctibus, spumas ciens
Toto videndam colle se tergi dedit
Balæna grandis (nauitæ has Orcas vocant,
Pari quaterna vastitate iugera
Æquare visas, aut subinde excedere)
Subdiderat vtero branchias, caudam, caput. *Et inf.*
Tota illa motu succuti; mox branchijs
Vtrinque lentis, instar alarum, è salo
Ductis in auras, eminere grandior,
Et pluere validam in exteros asperginem,
Sensim illa montem capitis erumpens foras,
Pandit oculorum immane conceptaculum,
Vix metiendum triplici decempeda.
Tandemque celsos horridi oris fornices
Reserare cepit oscitans.

P. Ang. Gazæus in lib. cui Tit. Pia Hil.

Ecce autem populator adest, pelagique tyrannus
Fluctibus è medijs inmani corpore Cetus,
Mons animatus. aquæ revomens in nubila montes,
Viva vorago, voraginibus qui regia fundat
Tecta sibi. populumque suum formidine mutum
Territat imperio, & iaculato verberat imbre.
Æquora disturbat, spumaque albescere cana
Incusso terrore iubet: terrisque, marique
Navibus, & regnis, ventisque insultat, & astris.
Huius ad aspectum Cycladis per salsa natantis;
Saxa tremunt, scopulique, sinu mare mugit ab imo,
Vndarumque globus concussus inhorret, & vrget
Humida in ātra fugā, premiturq; premitq; procellas;
Per mundi delata metus fera bellua surgit,
Attollitque toros, & longa hastilia præfert
Dente ferox, armata vndis, atque ardua pinnis,
Ipsa sibi turris, fremitu sibi buccina belli,
Nare tonans gemina, sibi fax, & bellicus ardor.

P. Car. de Luca l. 7. Laur. Dom.

Vnde immane trahit per plana liquentia dorsum
Monstrum ingens, æquans, iugera mole nouem?
Arduus hic Cetus populosum territat agmen,
Ventosisque tumens mole triumphat aquis.

Ore duo ex omni ſurgentes ordine dentes
Caucaſeam vincunt robore duritiem.
Gutturis ingentes quando diducit hiatus,
Marmora tota haurit, marmora tota vomit.
P. Laur. le Brun. Hex. die 5.

Delphini in mari ludentes.

VIdi etiam feſto delphinas ludere cætu,
Et celeres verſo ducere in orbe choros.
Ocyor haud illis volucris, contortave nervis
Spicula, ferratis aut pila miſſa tubis
Cæruleam liquido venantur in æquore pubem,
Cognatumque genus guttura cruda vorant,
Sipiſces petiere fugam, navalia ſaltu
Vela ſuper delphin concita membra rotat.
Et potitur rapto gaudens; plauſuſque ſecuta
Squamea turba ſalit, ſimaque roſtra quatit,
P. Al. Donatus l. 3. el. 8. Itin. Neap.

Concha marina.

SEd matutinis non lætior altera guttis
Pinguia gemmifero pendentibus oſtrea fœtu
Innutrit ſcopulis, levibuſque natantia cruſtis.
Incedunt patulæ numeroſo examine Conchæ
Servantes, cœlo redeuntis ad oſtia lucis
Roſcida cum plorant morituram ſidera noctem,
Illacrymans Aurora nigræ cùm funere matris
Quamvis alba, gemit; tunc ora, ſinuſque fluenti
Rore maritales implent, & cortice clauſo
Gaudent maturos vtero grandeſcere partus.
P. Al. Donatus l. 1. car. 12.
Nempe ſerenato dum ponunt flamina ponto,
Multa fluentiſonas cochlea verrit aquas.
Cochlea dives opum, qua non præſtantior vlla
Attrahere ignotas ad ſua furta manus.
Imbricis intorti ſcatebroſo tegmine vivit,
Divitis, & parvo turbinis orbe latet.
Cui ſtria criſpato percurrit plurima dorſo,
Atque iterum in ſe ſe reticulata redit,
In caput exiguus ſpiratum circuit ordo,
Tortilis, & ſummo in vertice creſcit apex
Se ſe in mucronem conchylis cauda ſupinat,
Intus in oblongam conduplicata tubam.
P. Vinc Guiniſius eleg. 3.

En vt Erythræi tranquilla per alta profundi.
Cum roseos primùm subiens Aurora iugales
Exigit humentes vmbras croceamque rubenti
Spargit ab axe diem, cum cœlo pura sereno
Aura nitet, simulatque sinum lætabilis anni
Hora favens, gelidi lente exceptura liquores
Ætheris, extremas ponti se tollit in vndas,
Oscitat, & blandi crebro movet oris hiatu
Fœderis albentes auras, rorantibus alvum
Imbribus alma parat: liquido satiabitur haustu
Concha mari niveum generans è rore lapillum.
Annotat æthra sagax, & eburni conscia partus
Colligit ex astris solers sudantibus imbres,
Miscet & Auroræ succos stillasque nitentes
Aeris, & mixtum vario de flumine nectar
Eliquat, & conchæ sitientis in ora, sinumque
Instillat, bibit ambrosias hæc omnibus amnes
Nisibus, & superis se proluit vuida lymphis.
Ilicet acceptum gremio non inscia rorem
Incassum fore, ni partum genitabile fulgur
Adiuvet æthereos se læta recludit in ignes.
Conscius in tenues nebulas se contrahit æther.
Acribus irradiat flammis, vibrata per auras
Tela rubent, vsu discunt clarescere flammæ,
Fœcundoque leves gaudent proludere telo.
Spectat ovans, petit afflatum quò limpidus humor
Luceat, expectata sinus in lumina pandit
Concha, mari niveum generans è rore lapillum.
Cum satis in rutilum splendescere visa colorem
Fulgura, tum claræ blando sinuamine flammæ
Lambitur alvus hians, tactu mox vnda refulget
Innocuo, radiumque rapit, redamantis Olympi
Oscula concha parens sentit, puramque mariti
Fulguris alma fovet lucem, roremque fluentem
Comprimit, in callum durat: neu Solis iniqui
Decolor ex æstu rubeat pellucidus humor,
Æquoris ima petit, gravidamque tumescit in alvum
Concha mari niveum generans è rore lapillum.
O lætus labor, ò pulchri miracula fœtus.
Conditur intactis feliciter ilibus humor
Fulgidus, exiguum cumulo se cogit in orbem.
Concrescit liquor inde tenax, solidaque coactum
Materia durescit opus lapidescere gaudet
Grando micans: adhibet magno officiosa labori
Artifices natura manus. auramque coruscam
Miscet aquæ, radijsque nivem, tornatque globosam

In mundi ſpeciem, iuſtumque examine librat
Pondus, amore Deæ tanto, fœtuque ſuperbit
Concha mari niveum generans è rore lapillum.

P. Ant. Chanut in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

Cernis vt vndanti refluant ad littora fluctu
Et pretioſa ferant rugoſis pondera conchis?
Aſpice quàm cœlum fœcundo rore maritat.
Diductos vt fœta ſinus ad ſidera pandat,
Vtque maritales arridens Phoſphorus ignes
Præferat, & pleno ſtet pronuba Cynthia cornu.
Hæc verò quam concha parens enixa tumenti
Viſcere, mox clauſi tumulauit mole ſepulchri,
Infelix, vix orta graui latet obruta fato.
At molli ſi colla fluat per lævia ſerto
In nova ſe lactis mirabitur æquora vectam
Et viva melius diſcet gemmaſcere concha.

P. Mar. Bettinus l. 1. Idyll. 2.

Nautilus piſcis.

IPſe maris rector miſeri ſolatia caſus
Inſtrumenta ratis ſquamoſo in corpore clauſit,
Ne formam amiſſam Tiphys quereretur, & artes.
Obliquo ſinuat dorſo ſe parva carina,
Parva quidem, ſed non magnis ceſſura carinis.
Curva gubernaculo tenui ſe cauda retorquet,
Irato gracilem cymbam quæ flectat in alto.
Fila tegunt vtrumque latus, remoſque miniſtrant;
Vt Polypus tumidum ſeno pede verberat æquor.
Pelliculæ velum medio de corpore tollis.
Nautile, quo ventum captas, auramque ſecundam,
Nativo attollens viventia carbaſa malo.
Anchora dente tenax oris firmatur adunco,
Qua nulla eſt dubias remorari certior alnos
In portu, mediove mari; dat mobile roſtrum
Exilem proram, proræque ſimillima puppis
Prominet extremo piſcis de corpore; curſus
Ceu clavo exiguæ moderatur acumine caudæ;
Cœtera ſe patitur rectorem Nautilus vnum,
Vnum ſe tenui vectorem admittit in alno;
Ipſe ſibi velum eſt, clavus, prora, anchora, puppis,
Ipſe rudens, remus, vector, nauta, omnia ſolus.
Ergo cum placidum ſenſit mare ſtare benignis
Sideribus, fundo ſenſim ſe tollit ab imo,
Exigua navim piſcis ſub pelle latentem
Explicat, & Boreæ tandem ſecurus, & Auſtri

Laxat vela Notis, clauum regit ipse magister,
Promittit graciles gracili de corpore tonsas,
Naufragij tutus natiua nauigat alno,
Et breuibus longas remis præuertere naues
Alitibus leuior gaudet, Parthique sagitta.

P. Gilb. Jonnius in Parn. P. t. Soc. Iesu.

Remora.

SCrutare Remoram, dum reciprocos æstus
Rabiemque pelagi insanientis irridet:
Dum mille remis, remigumque sudantum
Validis lacertis, hirtus vnus exilis
Pisciculus obstat: dum frementibus ventis
Rostra & rudentes, anchorasque rupturis
Hærens carinæ, quas lubet, moras figit;
Has & refigit, vt lubet mari, ventis,
Naui, atque nautis nescijs vale dicens.
Mare, nauta. ventus, & carina mirantes
Ignota vincla tam repente laxari.

P. Angel Gazaus lib. cui Tit. Pia. Hilar.

Sic vbi laxatis Ægea per æquora velis
Euolat vncta ratis; simul ac se parua biremi
Ingenti applicuit, laterique Echeneis adhæsit,
Tota carina stupet: quæque ante citatior Euro
Spumantes per aquas nauta plaudente volarat,
Tunc veluti aut scopulis illata morantibus hæret,
Aut illisa vadis, miratur pigra magister
Æquora; nec quamuis centeno remige tundat
Nerea, vel totidem suspendat carbasa, captam
Exorata sinunt sufflamina currere puppim.

P. Iac. Bidermanus l. 1. Heroid.

Torpedo.

QVis non indomitam miræ Torpedinis artem
Audit, & emerito signatas nomine vires?
Illa quidem mollis, segnique obnixa natatu
Reptat, & attritis vix languida serpit arenis.
Sed latus armauit gelido natura veneno,
Et frigus quo cuncta rigent, armata medullis
Miscuit; & proprias hyemes per viscera duxit,
Naturam iuuat ipsa dolis, & conscia fortis
Vtitur ingenio, longeque extenta per algas
Hac confisa iacet: successu læta resurgit,
Et viuos impune ferox depascitur artus.

Si quan-

Si quando veſtita cibis incautior æra
Hauſerit, & curuis frænari ſenſerit hamis;
Non fugit, aut vano conatur vellere morſu:
Sed propius nigræ iungit ſe callida ſetæ,
Et meminit captiua ſui, longèque per vndas
Pigra venenatis effundit flamina venis.
Per ſetam vis alta meat, fluctuſque relinquit
Abſentem victura virum: metuendus ab imis
Emicat horror aquis, & pendula fila ſecutus
Tranſit arundineos arcano frigore nodos
Victricemque ligat concreto ſanguine dextram.

Claudianus in Epigr.

Cancer.

OS tibi dentatum, caput eſt in cornua ductum
Quattuor, armatis cornua torva minis.
Corneus hinc, atque hinc excurrit acumine contus;
Duplice, qui fœdo myſtace fingit acum.
Lucentes ſe! nequam oculi. læuiſque tuentes,
Hic boream obliquum vultibus, ille Notum,
Serrataque truces ſinuatæ forcipe chelæ:
O digiti, ò pulchris brachia ducta thoris.
Tergora quid memorẽ? iã colla humeroſq; ſuperbos
Detraxit cunis Tethys auara tuis.
Tergora cruſtato ſemper thorace tumeſcunt,
Qui ferruginea quàm bene ſorde micat!
His aluũ tegis, atque trahis, rigidamque, ſcabramq;
Putiduliſque cauam ſordibus ingluvieın.
Octonis graderis pedibuſque: ne peſſimus octo,
Ingenibus bidedum, quadrupedumque fores,
Et quiuis finit ſe cauda comata flagellis:
His ventrem irato ſæpe tremore ferit.

P. Io. Biſſelius Æſt. l. 1. el. 14.

Varia piſcium genera.

SE rotat, & vitreis delphin laſciuit in vndis,
Cum catulis coniux cærula pone ſubit.
Deformes refluo ſtertunt in gurgite phocæ,
Terga rigent ſetis, vbera lacte tument,
Sæpia ſulcat aquas, ſe ſubductura periclo,
Oraque de toto mugile ſola latent.
Cornibus aduerſis pugnant ſub gurgite cancri
Octipedes; Congrum fronte locuſta ferit.

Nunc pecus æquoreum celebrabere magne Silure,
Quem velut Acteo perductum tergora olivo
Amnicolam Delphina reor; sic per freta magnum
Laberis, & longi vix corporis agmina solvis.

Ausonius in Idyll. cui Tit. Mosella.

Piscatus.

PRotinus aut vnctis cælabam subdola crustis
Æra, vel armabam muricis induvijs,
Aut ego suffosso lumbricos colle legebam.
(Sunt hæc hamatis certa vorago dolis.)
Vermiculata simul ferro est inserta sagina,
Ilicet incauto facta sagena gregi est;
Namque vbi vix tremulo piscatrix pertica lino
Incidit, & placidis prona pependit aquis.
Certatim squamata cohors, maiorque, minorque
Adfuit: in parvum non gula parva cibum.
Gobius ante alios cauto prærodere morsu
Suetus, & assiduo sollicitare loco:
Denique non cauto deceptus inhæsit hiatu.
Sic captum in siccam linea traxit humum.
Gobius vnus erat, sed non tamen vnica cura:
Addita post prædam hanc præda secunda fuit.
Inde aliæ, atque aliæ: dein altera,& altera ducta est.
Favit ad hoc nobis gurges, & ipsa dies.
Illa dies calido rutilabat flammea sole.
Sole cape; ad solem squamea turba salit.
Tum quoque, vel quovis statuatur tragula Phœbo.
Tragula flumineo non minus apta lucro.
Tu modo reticuli, circus, quod ligneus ambit,
Ostia præcipiti fortiter obde vado.
Nec satis opposito est defigere flumine cassem:
Quære operis socium subsistiumque tui.
Ille tuis,quicumque comes,mediosque laborum est,
Supra te liquido stetque, iuvetque loco.
In dextra huic contus multa præfixus aluta:
Fac sint in stagno, sed sine labe pedes.
Post vbi tempus erit, cum iam tibi tragula fixa est;
Turbet aquam pedibus, stipite turbet aquam.
Hic labor in linum tibi plenis agmina pinnis
Congeret, hinc dives, qui modo pauper eris.

P. Io: Bisselius Ven. l. 2. el. 14.

Pisca-

Piscatio Thynnorum.

.... ceu littora propter
Trinacrij lilybæa maris, Drepanumque calentem
Thynnorum populos, ciuesque Atlantidos vndæ
Callidus invitat, ducitque per æquora Delphin
Subdola testatus ludenti gaudia saltu.
Tum cava funiculis, intextaque limina mersi
Carceris ingreditur: sequiturque, petitque latentem
Sponte pecus tacitum sua per conclauia mortem.
Liber at exultat piscosa per atria Delphin,
Proditor ac tutis reddit se Doridos antris.

P. Alex. Donatus l. 12. Constan.

Nempè hac arte solet pingues in retia thynnos
Ducere piscator, nec perdere pabula credit,
Artificesque dolos quibus in labyrinthia lina
Strauit iter, rexitque vias, & vestijt hamos:
Armatasque sudes, præfixaque spicula contis
Disposuit leuibus tranquilla per æquora cymbis,
Et spatium ludo signatum subere cinxit.
Illi ex Oceano maria hæc in nostra ruentes
Qua Gadir tenet Herculeis freta feruida metis,
Innumeram important, peregrina examina, gentem,
Intentansque plagas, cæci ad ludibria, complent,
Æquoraque immersa sternunt, & littora præda.

P. Ant. Millieus Moys. Viat. l. 16.

Sirenes.

DVlce malum pelago Siren, volucresque puellæ,
Scyllęos inter fremitus, auidamq; Charybdim
Musica saxa fretis habitabant dulcia monstra.
Blanda pericla maris: terror quoque gratus in vndis:
Delatis licet huc incumberet aura carinis,
Implessentque sinus venti de puppe ferentes,
Figebat vox vna ratem: nec tendere certum
Delectabat iter reditus, odiumque iuuabat:
Nec dolor vllus erat, mortem dabat ipsa voluptas.

Claudianus in Epig.

Scylla, & Charybdis.

DExtrum Scylla latus, læuũ implacata Charybdis
Obſidet, atque imo barathri ter gurgite vaſtos
Sorbet in abruptum fluctus, rurſuſque ſub auras
Erigit alternos, & ſidera verberat vnda.
At Scyllam cœcis cohibet ſpelunca latebris
Ora exertantem, naues in ſaxa trahentem.
Prima hominis facies, & pulchro pectore virgo
Pube tenus, poſtrema immani corpore piſtris
Delphinum caudas vtero commiſſa luporum.

Virgilius l. 3. Aen.

Scylla venit, mediaque tenus deſcenderat aluo:
Cum ſua fœdari latrantibus inguina monſtris
Aſpicit: ac primò non credens corporis illas
Eſſe ſui partes, refugitque abigitque, timetque
Ora proterua canum; ſed quos fugit, attrahit vnà:
Et corpus quærens femorum, crurumque, pedumque
Cerbereos rictus pro partibus inuenit illis,
Statque canum rabies, ſubiectaque terga ferarum
Inguinibus truncis, vteroque extante coercet.

Ouidius l. 14. met.

Scopulus.

EST procul in pelago ſaxum ſpumantia contra
Littora, quod tumidis ſubmerſum tunditur olim
Fluctibus, hyberni condunt vbi ſidera Cori:
Tranquillo ſilet, immotaque attollitur vnda
Campus, & apricis ſtatio gratiſſima mergis.

Virgilius l 5. Aen.

Vt pelagi rupes, magno veniente fragore,
Quæ ſeſe multis circum latrantibus vndis
Mole tenet, ſcopuli nequicquam, & ſpumea circum
Saxa fremunt, laterique illiſa refunditur alga.

Idem l. 7. Aen.

Vt medio quondam rupes annoſa profundo,
Quam Notus, & raucis Boreas euerberat alis,
Aſſultuque fremens circumtonat vnda minaci;
Illa ſolo fixis altè radicibus hærens
Alta repercuſſas iaculatur ad aſtra procella.

Apud P. Laur. le Brun. to. 1. Eloq. Poet.

INSVLÆ.

Sicilia.

CVrio Sicanas transcendere iussus in vrbes,
Quà mare tellurem subitis aut obruit vndis,
Aut scidit, & medias fecit sibi littora terras.
Vis illinc ingens pelagi, semperque laborant
Æquora, ne rupti repetant confinia montes.
Bellaque Sardoas etiam sparguntur in oras.
Vtraque frugiferis est insula nobilis arvis.

Lucanus l.

Ausoniæ pars magna iacet Trinacria tellus,
Vt semel expugnante Noto, & vastantibus vndis
Accepit freta cæruleo percussa tridente.
Namque per occultum cæca vi turbinis olim
Impactum pelagus laceratæ viscera terræ
Disiicit, & medio perrumpens aura profundo
Cum populis pariter conuulsas transtulit vrbes.
Multa solo virtus, iam reddere semen aratris,
Iam montes vmbrare olea, dare nomina Baccho,
Cornipedemque citum lituis generasse ferendis,
Nectare Cecropias Hyblæo accendere ceras
Promptæ gens linguæ est, eadem cum bella cieret
Portus æquoreis sueta insignire trophæis.

Silius Italicus l. 14.

.... Trinacria quondam
Italiæ pars vna fuit: sed pontus, & æstus
Mutauere situm: rupit confinia Nereus
Victor, & abscissos interluit æquore montes,
Nunc illam sociæ raptam tellure trisulca
Opponit natura mari, caput inde Pachyni
Respicit Ionias protentis rupibus iras.
Hinc latrat Getula Thetis, Lilybæaque pulsat
Brachia consurgens; hinc dedignata teneri
Concutit obiectum rabies Tyrrhena Pelorum.

Claudianus l. 1. de raptu

Sardinia.

HVmanæ speciem plantæ se magna figurat
Insula, Sardiniam veteres dixere coloni.
Diues ager frugum: Pænos, Italosque petenti
Opportuna situ, quæ pars vicinior Afris

Plana

Plana solo, ratibus clemens. quæ respicit Arctoñ
Immitis, scopulosa, procax, subitisque sonora;
Fluctibus, insanos infamat navita montes.
Hinc hominum, pecudumque lues; hinc pestifer aer
Sævit, & exclusis regnant Aquilonibus Austri:
Quos vbi luctatis procul effugere carinis,
Per diversa iuunt sinuosæ littora terræ.

Claudianus lib. de bello Gildon.

Creta.

ECce viden vastis vt Creta attollitur vndis,
Atque extenta vadis sinuosas pandit arenas?
Non ibi concipiunt iras, artemve nocendi,
Dira venenatis condunt animãntia caudis.
Palmite sed viridi tumidos pendere racemos
Arva dabunt, arvis non concessura Falernis,
Atque fluunt plenis generosa Arvisia labris,
Hic labyrinthæos tenebris, ac rupibus altis
Mons tegit errores, sed enim suffossa cavernas
Saxa suis liquere locis, lapidosaque tellus
Marmoreis egesta iugis sub monte latebras
Et cæco tulit orbe vias; ne Dædalus arte
Dædaleæque domus vestigia falleret error.

P. Alex. Don. l. 2 c. 10.

Delos.

SAcra mari colitur medio gratissima tellus
Nereidum matri, & Neptuno Ægeo:
Quam pius Arcitenens oras, & littora circùm
Errantem, Mycone celsa, Gyatoque revinxit,
Immotamque coli dedit, & contemnere ventos.

Virgilius l. 2. Aen.

FLVVII.

Fluuij ortus, & incrementum.

COllibus in medijs vbi parvo abducta recessu
Terras latet, salicumq; levi prætexitur vmbra,
Saxa inter, frondesque inter trepidantis aquai
Vena salit; credas ima sub rupe latentem
Flere Deam, mollesque oculis evolvere guttas.

Sic

Sic vitreo ſcatet amne latex, ſic limpidus exit.
Et iam rivus agit ſe ſe, raucoque per herbam
Itſtrepitu: ſed enim luctantia ſaxa laborat
Solvere lympha levis, nondum patet alveus olli.
Nondum nomen ineſt: donec ſucceſſibus aucta
Sponte ſuis, aut vicino de fonte minores
Excipiens ſcatebras, in magnum creſcere nomen
Geſtit, & obtenta dici iam Sequana ripa.
Iamque adeo plures coeunt è montibus vndæ.
In fluvium fluvij, iam torrens advena magno
Influxit ſonitu: laxat ſua littora ſenſim
Amnis, & in geminum quandoque abrumpere ſe ſe
Cornu audet, terraſque breves ampleċtitur vndis,
Magna tamen ſciſſus patitur diſpendia vortex
Tenuis adhuc, ſitiunt partitis fluctibus vndæ,
Vixque inopes vada nuda tegũt:nõ cymba,nec vllus
Navigat hæſurus ſicco ſub flumine linter.
Quamquam haud iſta diu latuere: en gurgite pleno
Accelerant proni diuerſis partibus amnes,
Magnarumque vltro pendunt vectigal aquarum
Indigenæ paſſim fluvij; quin ipſe profundus
Matrona, quamquam iiſdem longè devectus ab oris
Amne fluat iuſto multis gravis amnibus ipſe
Fluviorum agnoſcit regem ſe ſeque minorem
Confeſſus, nomen tot per loca circumductum
Perdere regali non dedignatur in vnda.

Ex P. Laur. le Brun to. 1 Eloq. Poet.

Aut cum ſonoro flumen illuviem freto
Meditatur agris; vere ſeu primo trahens
Nivium rapinas; ſive maioris vehens
Humoris incrementa, iam ponto imminens
Iam ſe tributo turgidum vndarum extulit
Vndique coacto: gracilijs ad fontis caput
Vix gramen vnda rorat exili breve.

B. Ber. Stephon. us in Flau. ac. 2.

Fluuius auctus pluuijs, & tumens.

SIc vbi nativo labens è vertice flumen
Obſtructũ aggeribus ſilvarum, atq;obice vaſto
Fluctibus indubitat tumidis, curſumque moratur.
Tum ſubit auxilio, & fraternum agit agmen aquarũ
Iuppiter, invergens pluvij maria ardua cœli,
Roboraque, & vallos, & acerno culmine moles
Oppoſitas, ſilvæque globos proturbat inertes.

Dat

Dat via vi curſum, & ſonitu laxata fragoſo
Vnda ſuos iterat lapſus, modo neſcia labi.

P.Pulcharellus l. 2. Elog.7.

Non aliter peritura gemens frumenta colonus,
Qua ſata flumineæ propter confinia ripæ
Hibernus demerſit aquis ſtagnantibus imber:
Dumque truces queritur cauros, & nubila plenis
Exonerata Notis inimicaque meſſibus aſtra;
Turbidus ecce fragor creſcentem prævius amnem
Perſonat, ille ſuo iam pallidus ora periclo
Rupis in alta ſubit: fluviuſque rapacibus vndis
Fertur, & ingenti nimborum mole iacentes
Cum ripis proſcindit agros, fluctuque voraci
Culta per vndantes volvit populata nouales.

P.Al. Donatus l.7. Conſt.

Vt cum præcipites ſummo de vertice montis
Ima petunt aucti pluvijs hyemalibus amnes,
Quos circumiectæ moles, & ſaxa retardant,
Triſte fremunt cauteſq; albent aſpergine,& ingens
Volvitur hinc,atq;hinc tumefacto gurgite vortex;
Impetus vndantum donec præruptus aquarum
Aretis incubuit clauſtris, & vi via latè
Perque humiles vicos, obſtanteſque acta per agros.

Pet Ang.Bargæus Sytiad.l.5.

Ac velut infuſi campo de montibus amnes,
Quos rapidis dudum pluvij torrentibus Auſtri
Imbribus inflavere, ruunt, obiectaqne curſu
Præcipitant ſaxa, & ſemper cumulantur eundo.
Longius, ingentique tegunt tandem omnia ponto.

P.Ant.Millieus l.3 Moyſ.Viat.l.21.

Torrens.

...... aut rapidus montano flumine torrens
Sternit agros, ſternit ſata læta, boumque labores.
Præcipiteſque trahit ſilvas ſtupet inſcius alto
Accipiens ſonitum ſaxi de vertice paſtor.

Virg. l.2. Æn.

Haud ſecus hiberno tumidus cum vortice torrens
Saxa rotat, volvitque nemus, ponteſque revellit,
Frangitur obiectu ſcopuli, quærenſque meatum.
Spumat, & illiſa montem circumtonat vnda.

Claudianus l.1. in Ruff.

Aut velut Alpinis largo cum plurimus imbri
Iuppiter incubuit ſilvis, vel anhelitus Auſtri
Incanas hiemes, æternaque frigora ſolvit

Mille

Mille ſonant hinc inde iugis vndantibus amnes;
Et ſilvas, & ſaxa ruunt; tum valle recepti
Stagnantes mergunt tumulos,& in ęquore condunt.

P. Ant. Millieus l. 5. Moyſ. Viat.

Non ſecus ac præceps hiberno flumine torrens,
Cum tumidus latè, ac pluvijs hiemalibus auctus
Proruit adverſas inſano vortice ſilvas,
Obſtanteſque trahit ripas, campoſque per omnes
Cum ſonitu ruit, & rapido rotat omnia fluctu.

Andr. Naugerius in Luſib.

Non ſecus adverſis cum montibus obvia torrens
Flumina præcipitat, fontanos montibus imbres
Hinc atque hinc animoſus agens:perq;alta fragoſum
Pandit iter, vallemque petit, ſed in arva receptis
Mox veniens populator aquis, ceu cornua duplex
In ſe ſe obliquat geminuſque per infima vortex
Occurrit,premiturque premens, pulſuque repellit:
Aſſultant ſpumis latices, ſtagnoque reſiſtunt.

P. Al. Donatus l. 12. Conſt.

Non aliter lacrymis Hyadum pluvialibus auctus
Nubiferis prono montis de culmine valles
Deſuper & ſegetes, iunctiſque mapalia ſilvis
In mare præcepiti ſecum rotat agmine torrens.
Transfuga deſertos retrò deſpectat in agros
Paſtor, & attoniti lugent ſua damna coloni,
Flentque ſibi ereptas Dryades cum ſedibus vmbras.

Apud P. Laur. le Brun. to. 1. Eloq. Poet.

...... Vndanti ſimilis ſub veris adulti
Tempora vi torrentis aquæ, cum liquitur omni
Nix hyberna iugo: non illam marginis alti
Naturalis obex tenuit, non ſaxa, trabeſve
Oppoſitæ, quin præcipiti trahat impete ſecum
Tecta, greges, armenta, viros,atque oppida; donec
Aggeribus tandem ruptis, ac ponte ſoluto
Liberior rapida paulum manſueſcat ab ira,
Camporumquę vagum ſe ſe diffundit in æquor.

Ex eodem ibidem.

Fluuius exundans.

NOn ſic aggeribus ruptis cum ſpumeus amnis
Exijt, oppoſitaſque evicit gurgite moles,
Fertur in arva furens cumulo,campoſque per omnes
Cum ſtabulis armenta trahit.

Virgilius l. 2. Æn.

Nec

Nec ratione fluunt alia, ſtrageṁque propagant,
Quàm cum mollis aquæ fertur natura repente
Flumine abundanti, quod largis imbribus auget,
Montibus ex altis magnus decurſus aquai
Fragmina conijciens ſilvarum, arbuſtaque tota
Nec validi poſſunt pontis venientis aquai
Vim ſubitam tolerare: ita magno turbidus imbri
Molibus incurrens validis cum viribus amnis
Dat ſonitu magno ſtragem, voluitque ſub vndis
Grandia ſaxa, ruit quà quidquid fluctibus obſtat.

Lucretius lib. 1.

Iamque Pyrenææ, quas nunquam ſoluere Titan
Evaluit, fluxere nives, fractoque madeſcunt
Saxa gelu: tum quæ ſolitis è fontibus exit,
Non habet vnda vias: tam largas alveus omnis
A ripis accepit aquas, iam naufraga campo
Cæſaris arma natant, impulſaque gurgite multo
Caſtra labant: alto reſtagnant flumina vallo.
Non pecorum raptus faciles, non pabula merſi
Vlla ferunt ſulci: tectarum errore viarum
Fallitur occultis ſparſus populator in agris:

Lucanus l. 4.

Iamque ſuper ripas vtroque extantior ibat
Aggere, iam medium modo qui ſuperaverat amnem
Hippomedō intactus aquis humeroſque, manuſque,
Miratur creviſſe vadum, ſe ſeque minorem.
Hinc atque hinc tumidi fluctus, animoſaque ſurgit
Tempeſtas inſtar pelagi, cum pleiadas hauſit,
Aut nigrum trepidis impingit Oriona nautis.
Non ſecus æquoreo iactat Theumeſius amnis
Hippomedonta ſalo, ſemperque vmbone ſiniſtro
Tollitur, & clypeum nigrante ſupervenit æſtu
Spumeus aſſultans, fractaque refunditur vnda,
Et cumulo maiore redit, nec mole liquenti
Contentus, carpit putres ſervantia ripas
Arbuſta, annoſaſque trabes, electaque fundo
Saxa rotat.

Statius l. , Theb.

Aut veluti pluvijs, rivíſque ſequacibus auctus
Tybris agit fluctus, & priſcum tranſijt alveum,
Oſtia cum contra Tiberina ſpiritus Auſtri
Perflat, & intrantem prohibet, retroque repellit.
Ille pedem referens agros oblimat inertes,
Et pontem inſultans ſtagnantem territat vrbem;
Et quà currus erat, remo fert navita lintrem.

P Franc. Bencius l. 1. car.

Aut ipſe Heſperiæ fluvius regnator aquarum
Eridanus, cum monte nives fluxere ſolutæ,
Spumeus Oceano indignanti evolvitur æſtu.
Nec ſe ſe capit amne tumens, pontoque timendus
Fluctuat, irritatque ſolum popularibus vndis.
P.Bern.Stephonius in Hero. car.5.

Tybris vt hinc ſe ſe præbens populariter vrbi
Ambitioſus aquas circùm ſua mœnia flectit
Sponte ſua lenis: placidarum pondus aquarum
In maris exonerat Tyrrhena per oſtia fauces.
Aut ſi vicina trahat è conualle rapinas
Sulphureis Nar albus aquis, cæleſtibus auctus
Imbribus, aut Fabaris, montes qui pervius ipſos
Exedit, aut pontes Anio indignatus, & ædes
Albuneæ: latè tumidus torrentibus vndis:
Ilicet illa prior facies læviſſima fluctus
Vertitur, & fœdè convolvens omnia vortex
Cum ſtabulis armenta trahit, ſilvaſque domoſque;
Spumeus,& veterũ quatiens monumenta Quiritum
Oceanum irritat, maiori mole timendus.
Idem Her. car. 8.

Vidimus iratum Tuſco de littore Tybrim
In latus averſas ferre retrorſus aquas.
Cum ſtabulis paſſim correpta armenta trahentem,
Mergentem, & ſegetes, cultaque læta vadis.
Æneadumque ædes ſternentem, & gurgite pontem
Ferre Palatinum, tectaque magna Ducum.
Ibat arenoſis iam percita fluctibus vnda,
Perque vias Vrbis plurima, perque domos.
Ducebatque rates, currus qua Roma fugacis
Pulvere ſuſpenſas viderat ire rotas.
Larga ſubit furtim tacitæ ſub tempora noctis,
Et rapido mergit flumine lympha lares.
P.Tar.Gallutius l.2. el.19.

Sic cum valle cava ſcopulis hinc inde revulſis
Procumbens medio curſu mons impedit amnem,
Aggere ſaxorum, & ſilvis obſtantibus vndæ
Aſſurgunt ſtagnante lacu, molemque ſuperſtant
Victrices: tum prona repens per ſaxa volutæ
Dant ſonitum, rapidiſque fremunt torrentibus inter
Luctantes ſcopulos, ſeque eiaculantur in auras
Stagna arctata vndis & iter ſibi ſpumea rumpunt
Per ſcatebras & mille ſecant ſola plana fluentis:
Præcipiti rapuere caſas, campumque ruina.
P.Ant.Millieus l.7. Moyſ.Viat.

Ecce tibi ante alias Insubribus orbita campis
Intulit errantem, quà formosissimus vndas
Eridano Ticinus alit, Regique superbo
Nobile cruentum ducit vectigal aquarum.
Imbre graues humeros, & non tractabile dorsum
Extulerat fluvius, solutoque tumentior æstu
Alta coercebat spumantibus agmina labris.
Montanæ niuis, & liquefactam velleris vdi
Canitiem, tenerasque gelu soluente ruinas:

P. Vinc. Guinisius car. 12.

Fluuius pontem excutiens.

Amnis vt incumbens longævi robora pontis
Assiduis oppugnat aquis, iam saxa fatiscunt.
Emotæque trabes. tanto violentior ille.
(Sævit enim maiore salo) quassatque, trahitque
Molem ægram: nexus donec celer alveus omnes
Abscidit, & cursu victor respirat aperto.

Statius l. 10. Theb.

Vix ea, cum cœcas subito digressus in auras
Flumen arenoso tumefactum educere fundo
Tybrim exundantem, pontisque abiegna tumultu
Spumifero quassare iubet Vorat humida nutu
Pabula cœlesti fluvius, trabibusque minatur
Et vinctas laxare potens, & frangere fluctu.
Ipse procul fons, qui tenui lactentia rore
Labra rigat Tiberis, patefactis flumina saxis
Maior adulta parit; nivibusque è rupe solutis,
Visceribusque cavis, & hiulcis culmine venis.
Pugnaces sed enim iam formidabilis vndas
Tybris agit fœtus bello, totaque tumescens
Tempestate ruit: sonituque, & vortice rauco
Iam quatit iliceam tremefacto pondere molem.
Ilicet impacto per summa revolvitur æstu,
Erectas quatiente trabes: perque ima refusus
Fundamenta solo propellit, & hospita limo
Tigna movet, cumulosque vorat mordentis arenæ,
Ecce repercussæ violento flumine molis
Ima labant totisque iterum certata procellis
Vlmea se validis soboles compacta procellis
Chaoniæque trabes scindunt, vastumque ruina
In lymphas subsedit onus compulsa fragore
Littora dissultant: nubes it spumea cœlo.

P. Alex. Donatus l. 12 Const.

Concilium fluuiorum Latij.

NEc mora fit, iussi muscosa sedilia complent:
Officij præter publica verba silent.
Et niveis Clitumnus aquis missurus ad oras
Romulidum quondam candida terga boum:
Et liquidi volvens graveolentes sulphuris æstus
Albus; & abruptis Nar violentus aquis:
Et fremitu fingens Trasymenus amæna marino
Littora, Troiugenum strata cadaveribus:
Et Clusina palus Tyberi gravis vnda: sed illam
Oppositis Petrus temperat obiicibus.
Et vetitam campis stagnare licentius alveo.
Protinus egestis emoderatur aquis.
Huc coit, & Tibur, lapidosis Albula ripis,
Tristior, & Naris gurgite peius olens:
Et paphias inter myrtos Digentia serpens,
Qua tacitum gelido frigerat amne nemus:
Vndaque Blandusiæ Venusino sueta susurro
Æmula Dircææ discere verba lyræ:
Vsticæque latex, vitreusque Lucretilis humor,
Mirus Acidalijs texere prata rosis,
Alliaque Æneadum fastis damnata nefastis:
Atque Acor: atque Acidæ gratus amator aquæ:
Et Fabaris tectorum opifex, & flumen Himellæ:
Atque Almo adnatis glaucus arundinibus:
Populeaque Vsens, texens vmbracula silva,
Amne nec audito murmura surda vehens:
Atque Anchiliadæ fato veneranda Numici
Stagna Ducis, vulnus sospes Iule tuum.
Nec bene dum Tyberi doctus manare secundus
Implacidis Anio præcipitatus aquis:
Regillique latus, & parvis culta Bovillis
Egerie, & saxis sæpe retentus Aces.
Atq; Albæ, atque æstus Nemoris, Tepulæq; Gravisæ
Omnigeni nutrix floris, & Ancharia:
Et gelidæ Antemnæ, piscosa, & Fucinus vnda:
Et septemgemino flumine Cutiliæ:
Iuliaque, & Glabra, & Virgo, atque Aurelia, & olim
Ælia nunc Felix, Claudiaque hausta lacu:
Et centum sine laude alij, sine nomine fontes,
Humida plebs celebrant scrupea tecta Senis.

P. Ber. Stephonius el. 8.

Arnus.

Arnus.

ARnus quà liquidas evolvit in æquore moles
Tyrrhenos inter rex florentiſſimus amnes,
Ille tuis ſortitus aquas Tiberine gemellas,
Arida maternæ lacteſcit ad vbera rupis:
Fontibus epotis mox, & currentibus vndis
Paſcitur, & fluvios per ſaxa, per arva rapaci
Latior ore vorat, det amico vt pabula ponto.

P. Alex. Donatus l. 9. Conſt.

Atheſis.

SVccedit, tumidaque ſuam ſe mole per vrbem
Fert Atheſis, fugiens maternas parvulus Alpes.
Ille fluit ſitiens vadas, tenuique laceſſit
Alliſus ſcopulis ingloria murmura cornu.
Inde Tridentinos præterfluit accola muros,
Et fruitur ſtagnis per florea prata quietis;
Tum rigidos auſus celſa inter culmina montes
Tentare, incedit ſtrepitu violentus aquarum
Saxa per, & valles, reſonanſque ferocibus vndis
Veronam medius ripis abſcindit amœnis.

Idem l. 1. Conſt.

Danubius, & Rhenus.

PRominet Hercyniæ confinis Rhætia ſilvæ,
Quæ ſe Danubij iactat Rhenique parentem,
Vtraque Romuleo prætendens flumina regno.
Primo fonte breves, alto mox gurgite regnant,
Et fluvios cogunt vnda cocunte minores
In nomen tranſire ſuum, te Cimbria Thetis
Diviſum bifido conſumit Rhene meatu.
Thracia quinque vadis Iſtrum vorat Amphitrite.
Ambo habiles remis ambo glacialia ſecti
Terga rotis: ambo Boreæ Martique ſodales.

Claudianus de Bello Get.

Eridanus ſiue Padus.

ET gemina auratus taurino cornua vultu
Eridanus, quo non alius per pinguia culta
In mare purpureum violentior influit amnis.

Virgilius l. 4. Georg.

Quoque magis nullum tellus se solvit in amnem
Eridanus, fractas devolvit in æquora silvas,
Hesperiamque exhaurit aquis. hunc fabula primum
Populea fluvium ripas vmbrasse corona:
Cumque diem pronum transuerso limite ducens
Succendit Phaeton flagrantibus æthera loris
Gurgitibus raptis penitus tellure perusta
Hunc habuisse pares Phœbeis ignibus vndas.
Non minor hic Nilo, si non per plana iacentis
Ægypti Libycas Nilus stagnaret arenas.
Non minor hic Istro, nisi quod dum permeat orbem
Ister, casuros in quælibet æquora fontes
Accipit, & Scythicas exit nō solus in vndas. *Luc.l.2.*

Dixerat ille caput placidis sublime fluentis
Extulit, & totis lucem spargentia ripis
Aurea roranti micuerunt cornua vultu.
Non illi madidum vulgaris arundine crinem
Velat honos, rami caput vmbravere virentes
Heliadum, totisque fluunt electra capillis.
Palla tegit latos humeros, curruque paterno
Intextus Phaethon glaucos incendit amictus,
Fultaque sub gremio cælatis nobilis astris
Æthereum probat vrna decus, namque omnia luctus
Argumenta sui Titan signavit olympo,
Mutatumque senem plumis, & fronde sorores.
Claudianus de 6.Cons.Hon.

Pinifero veluti Vesuli de Vertice primùm
It Padus exiguo sulcans sata pingu a rivo:
Hinc magis atque magis labendo viribus auctus
Surgit, latifluoque sonans se gurgite pandit
Victor: opem amnes iunctis auxiliaribus vndis
Hinc addunt, atque inde; suo nec se capit alveo
Turbidus, haud vno dum rumpat in æquora cornu.
Hie..Vida l.1.Christ.

Qualem è nivosis Eridanum iugis
Primo cadentem leniter agmine
Festæ Napæarum catervæ
Traijciunt, hilarique circùm
Plaudunt natatu: mox vbi prodigus
Et temperati marginis immemor
Prorupit, & præter fluentis
Regna procul, populosque lusit
Errore lymphæ; degeneres simul
Ripaque, & immensi hospitio alvei
Dignatus amnes, atque aquosum
Immodico bibit ore cœlum:

Silvis-

Silvisque, & arvis latius imperans
Ripam evagantis seditionibus
Metatur vndæ, iam natari
Difficilis, nimiusque campi,
Venti paventem non bene sustinet
Dorso phasellum: lætior arduas
Subire bellantum carinas,
Et Galeis, clypeisque longè
Clarus videri; donec Iapygas
Amnes avari fluctibus Adriæ
Submisit, & maiore ponto
Velivolum dedit ire Martem.

P. Cas. Sarbieuius l. 3. Ode 28.

Euphrates, & Tygris.

QVaque caput rapido tollit cum Tigride magnus
Euphrates, quos non diuersis fontibus edit
Persis, & incertum tellus si misceat amnes,
Quod potius sit nomen aquis, sed sparsus in agros
Fertilis Euphrates Phariæ vice fungitur vndæ.
At Tigrim subito tellus absorbet hiatu,
Occultosque tegit cursus, rursusque renatum
Fonte novo flumen pelagi non denegat vndis.

Lucanus lib. 3.

Mincius.

CAstra locat, nullis oriens quà fontibus exit
Mincius: at placidè stagnis emissa, paternis
Liquida Benaci soboles, per aprica quietis
Innutritur aquis, tenerave in arundine crescit,
Murmura flexilibus cogens fluvialia ripis.

P. Alex. Donatus l. 6. Constan.

Mosella.

SAlue amnis laudate agris, laudate colonis
Dignata imperio debent cui mœnia Belgæ.
Amnis odorifero iuga vitea consite Baccho
Consite gramineas amnis viridissime ripas.
Vt fluvios, vitreosque lacus imitare profundo
Et rivos trepido potes æquiparare meatu,
Et liquido gelidos fontes præcellere potu.
Tu placidis prolapsus aquis, nec murmura venti
Vlla, nec occultis pateris luctamina saxi,

Non ſuperante vado rapidos reparare meatus
Cogeris, extantes medio non æquore terras
Interceptus habes, iuſti ne demat honorem
Nominis, excluſum ſi dividat inſula flumen.
Tu neque limigeris ripam prætexeris ulvis,
Nec piger immundo perfundis littora cæno,
Sicca in primores ſpargis veſtigia lymphas
Spectaris vitreo per lævia terga profundo,
Secreti nihil amnis habes: vtque almus aperto
Panditur intuitu liquidis obtutibus aer;
Sic demerſa procul durante per intima viſu
Cernimus, arcanique patet penetrale fluenti,
Cum vada leue meant, liquidarũ, & lapſus aquarum
Prodit cærulea diſperſas luce figuras.
Vſque ſub ingenuis agitatæ fontibus herbæ
Vibrantes patiuntur æquas, lucetque, latetque
Calculus, & viridem diſtinguit glarea muſcum.

Auſonius in Moſella.

Nilus.

Nam quæ Pellæi gens fortunata Canopi
Accolit effuſo ſtagnantem flumine Nilum,
Et circum pictis vehitur ſua rura phaſelis,
Quaque pharetratæ vicinia Perſidis vrget,
Et viridem Ægyptum nigra fœcundat arena,
Et diverſa ruens ſeptem diſcurrit in ora
Vſque coloratis amnis devexus ab Indis.

Virgilius l.4. Georg.

Qualis vbi auerſi ſecretus pabula cœli
Nilus, & Eoas magno bibit ore pruinas,
Scindit fontis opes, ſeptemque patentibus arvis
In mare fert hyemes, penitus ceſſere fugatæ
Nereides, dulcique timent occurrere ponto.

Statius l.8. Theb.

Felix qui Pharias proſcindit vomere terras.
Nubila non ſperat tenebris condentia cœlum.
Nec graviter flantes pluviali frigore Coros
Invocat, aut arcum variata luce rubentem.
Ægyptus ſine nube ferax, imbreſque ſerenos
Sola tenet, ſecura poli, non indiga venti.
Gaudet aquis, quas ipſa vehit, Niloque redundat
Qui rapido tractu medijs elapſus ab Auſtris,
Flammiferæ patiens Zonæ, Cancrique calentis
Fluctibus ignotis noſtrum procurrit in orbem,
Secreto de fonte cadens, qui ſemper inani

Quæ-

Quærendus ratione latet: nec contigit vlli
Hoc vidisse caput. fertur sine teste creatus,
Flumina profundens alieni conscia cœli.
Inde vago lapsu Libyam dispersus in omnem
Æthiopum per mille ruit nigrantia regna.
Cumque die Titana Canis flagrantior armat,
Nilo bruma venit, contraria tempora mundo,
Effluit Ægeo stagnantior, acrior alto
Ionio, seseque patentibus explicat arvis
Fluctuat omnis ager; remis sonuere novales,
Sæpius æstiuo iaceat cum forte sopore
Cernit cum stabulis armenta natantia pastor.

Claudianus in Epigr.

Rhodanus.

AGgeribus caput Alpinis, & rupe niuali
Prosilit in Celtas, ingentéque extrahit amnem
Spumanti Rhodanus proscindens gurgite campos
Ac properè in pontum lato ruit incitus alveo.
Auget opes stanti similis, tacitoque liquore
Mixtus Arar, quem gurgitibus complexus anhelis
Cunctantem immergit pelago, raptumque per arva
Ferre vetat patrium vicina ad littora nomen.

Sil. Italicus l. 3.

Tiberis.

ILli glauca nitent hirsuto lumina vultu,
Cæruleis infecta notis, reddentia patrem
Oceanum; crispo densantur gramine colla
Vertice luxuriat toto crinalis arundo;
Quam neque fas Zephyris frangi, nec sole perustam
Æstiuo candore mori; sed viuida frondet
Æquæuum complexa caput; taurina leuantur
Cornua, temporibus raucos sudantia rivos
Distillant per pectus aquæ: frons hispida manat
Imbribus; in liquidos fontes se barba repectit.

Cludianus in Paneg. de Prob. Cons.

Ticinus.

CÆruleas Ticinus aquas, & stagna vadoso
Perspicuus seruat scrutari nescia fundo,
Ac nitidum viridi lentè trahit amne liquorem
Vix credas labi; ripis tam mitis opacis

Argutos inter volucrum certamina cantus
Somniferam ducit lucenti gurgite lympham.
Sil. Italicus.

Lacus.

HAud procul Ætnæis lacus est à mænibus altus
Nomine Pergusa, non illo plura Cayster
Carmina cygnorum labentibus audit in vndis
Silva coronat aquas cingens latus omne, suisque
Frondibus, vt velo phœbeos summovet ignes;
Frigora dant rami, varios humus humida flores.
Ouidius l.5.met.

Ecce etenim ovatum fecerunt Naiades orbem,
Orbem immersum,altum,fundoque,labroq;capacē:
Ingens namque lacus medio distenditur alveo
Vtrinque expatians,modicum dein flexa sub arcum
Cornua metarum transuerso littore cogit.
Levior hic glacie, & cristallo lævior omni
Lympha quieta silet, non flatu mobilis vllo,
Non crispata sinus, nisi quando loquacibus vrnis
Improvisum actæ fundo de gurgitis imo
Assiliunt laticum venæ, lapsuque sonanti
Maternum plangunt alveum: tum murmure longo
Vnda gemit, se seque in plures circinat vndas,
Apud P.Laur. le Brun.to.1. Eloq.Poet.

Riuus.

HAud procul hinc sincerus aquę se murmure rau (co
Fons agit: humenti Nympha sub fonte latentē
Flere putes, mollesque oculis evolvere guttas.
Tum se expressarum passim divortia aquarum
Agglomerant, quà rupit iter per cæca viarum
Spiramenta latex: collectus cogitur humor
Rupe sub ambæsa, rivumque orditur: at ille
In vallem elapsus fugienti vortice fertur
Lubricus, multaque viam furatur arena. *Et inf.*
Non tamen hæ rivum illecebræ, non blanda fugacē
Vincla tenent; quà forma loci declivior, illac
Præcipitat, iamque in modicos assurgere fluctus
Audet, & imbelli iam saxa lacessere pulsu:
Iam ripæ intentare minas, & littora circùm
Ne quicquā obrepere,& spumis aspergere truncos,
Sed frustra patriamque domum, cognataque rura
Rive fugis; premit vnda vndam serieque perenni
Stas

Stas ſimul,atque fugis : fluis,& ſimul alter, & idem
Ipſe tui fugitivus, & in te alienus, & hoſpes:
Et quo præcipitem volvis proclivius vndam
Vnda magis ſua terga premit, fluctuque ſequaci
Iugis inexhauſtos fons ſufficit vſque liquores.

Ex P.Laur.le Brun to.1 Eloq.Poet.

Mons vbi vicinus nutu clemente ſupinus
Inclinat ſe ſe in valles, argenteus humor
Liquitur, & curſum in bibula molitur arena,
Pauper aquæ rivus, quem rupes arida nudas
Effuſum in ſilices ægrè connixa profudit
Illum adeo vndarum tenuem ſub luminis auras
Ire pudet, nondum ſe ſe committere valli
Nondum audet tolerare diem; namq; ipſa pauentes
Atque verecundos, fecit penuria fluctus.
At quando tenues enixa rupe ſub auras
Ire datum eſt, vrgentque viam declivia montis,
Ille vado alliſus per ſaxa, per obvia quæque
Hærendo ſe inopem excuſat : vix vallis euntem
Incitat, aut pronis momenta liquoribus addit.
Si lapis, aut lapſus pendenti ex arbore ramus
Obijcitur, molles ſi radix herbida fibras
Egerit, at fundo ſi calculus hæſerit imo;
Ille moras circum geſtit fluitantibus vndis
Et trahere, & varios vitro ſibi tendere nexus;
Exin furtivos ſe per devolvere calles
Multipliceſque iterum reditus, certaſque viarum
Ordiri ambages, inopes prætendere fluctus
Errore atque mora : tum ſicubi ſorte per herbam
Pallet egens animæ muſcus, ſe gramen in imum
Et mille in ramos, ſe mille per ora refuſus
Multifido inſinuat lapſu : iuvat vſque morari,
Atque ſub obſcuris conſumere cautibus ævum.

Idem ibidem.

Fons.

ASpice depreſſis ſonitu, quæ perſtrepit arvis
Vnda cauũ ſtagnans habitat ſecreta per antrum,
Saxaque lucentes irrotant tophina guttæ,
Et ſcaber humeſcit convexo tegmine pumex
Hinc iterum ſalientis aquæ collecta perennant
Murmura, & in tenues colludit fiſtula lymphas.
In medio fontana ſedent, & marmora miris
Viva modis potant latices, atque ora quietis.

Contemplantur aquis, velantque ingentia muſco
Membra, neque aſſidua releuant aſpergine vultus.
P. Alex. Don. l. 2. c. 5.

Multiplices aquarum luſus.

FOns ſonat in medio, ſemperque virentia muſco
Saxa irrorat aquis; prærupto ſcrupea dorſo
Imminet à tergo rupes: aqua culmine ſummo
Emicat, inde cadens vario liquidiſſima clivo
Scinditur, & fontis ſubiecto conditur alveo,
Hinc atque hinc emiſſa cauis ceu pugnet in auras
Evolat vnda tubis: plumbo bibitura latenti
Ora decem iaculantur aquas: pars læva minatur,
Pars obverſa fremit vitreos ſinuatur in arcus
Lympha fugax, ſeſeque vrget, ſeſeque volentem
Implicat, aeriaque diu teſtudine pendet.
Quid dicam, media quà tollitur apſide turbo
Spumeus, extremam ſeu marginat imbribus oram
Seu cadit irrorans, magnoque recondita ſubter
Æſtuat vnda lacu, tunditque coercita muros?
Quid dicam occulto feriunt quà ſpicula plumbo
Anguſtoque aditu ſe lympha erumpit, & ora
Seu ferit, aut ſubito pulſat veſtigia nimbo:
Ardua ſeu cęlum repetit, rurſumque perennes
Fontibus illabens renovat colliſa querelas?
Quáque pluit tenuis rivis rorantibus humor,
Et ſuper exeſo curvatus pumice fornix
Senſim inſtillat aquas? Sed enim mox flumina largo
Ebibit alta ſinu, totoque è vertice nimbos
Agglomerat: ruit in præceps, & viſcera ab alto
Egerit, inferiorque ſuo fons æquore inundat.
Idem ibidem.

Ceu quondam ignarus ſeptis florentibus hoſpes
Spectatum ſubit imbriferi miracula fontis,
Pendentemque ſuper cameris pluvialibus vndam:
Illa cavis tegit inſidias occulta doloſis,
Fiſtula nec latices aperit, nec murmura fundit.
Aſt vbi compoſitis conclavia picta lapillis
Muſcoſos propterque lacus, & fraude tumentes
Turba coit; tunc flumineis armata ſagittis
Limpha repente ferox ſurgit: tunc ſpicula cæcis
Proſiliunt iaculata tubis, percuſſaque terga
Clamatum, fronteſque, oculoſque liquentia figunt.
Deſuper vndat hiems nimbis, aſarotaque ſubter
Horreſcunt iaculis: ferit vndique miſſilis humor,
Vndi-

Vndique tempestas aditus densissima claudit:
Vulneraq; ingeminant: pro sanguine depluit imber
Spumeus amne natat fons, & mutatus in amnem.
P. Al. Donatus l. 7. Constan.

Machina hydraulica ad attrahendam aquam.

Quid prius hic mirer? molemne advectaq; plau- (stris
Rudera, & opplètos auidæ telluris hiatus?
An latera, & geminas scalarum in fornice cryptas
Naiadum sedem? tortis vbi limpidus humor
Exit epistomijs, mediæque in margine mensæ;
Mille refert varias tubulo variante figuras,
Atque repentinis adstantes proluit vndis.
Maiora occurrunt nam si petis vnde profuso
Vbere tot scateant fluctus, cum proxima nullis
Terra fluat riuis surgunt in flumine pilæ
Parque molestrinis domus est, quæ gurgite ab imo
Sursum tollit aquas, & quos natura negauit.
Arte facit fontes. stat hydraulica machina longis
Nexa trabes signis, hinc siphon plumbeus amni
Mergitur, in quo arctis compagibus embolus hæret:
Qui velut occulta promuscide flumina libat,
Et vitreos latices auidis pulmonibus haurit,
Dumque rotam volvit fluvius, molesque vicissim
Depressa erigitur; gemit axis, & impete prono
Inferioris aquæ liquor ipse invitus inanem
Per tubulum assurgit, sublataque opercula rursus
Descendunt, reditumque negant sic aere supra
Extracto, clausisque infra, ne defluat humor
Ductibus, vnda intus quasi anhela fauce laborans,
Cogitur alta sequi, summumque ascendere culmen,
Penè oblita sui, & nativi ponderis expers.
His excepta locis, plumboque inclusa capaci
Multifidas riguo per tecta superba meatu
Distribuit venas, atque omnes irrigat hortos.
Apud P. Laur. le Brun. to. I. Elo. Poet.

Organum hydraulicum. *Vide infra Tit. Musica.*

TERRA.

PRincipio terram, ne non æqualis ab omni
Parte foret,& magni speciē glomeravit in orbis.
Tum freta diffudit, rapidisque tumescere ventis
Iussit, & ambitæ circumdare littora terræ.
Addidit, & fontes, & stagna immensa, lacusque
Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis,
Quæ diuersa locis partim sorbentur ab ipsa,
In mare proveniunt partim, campoque recepta
Liberioris aquæ, pro ripis littora pulsant.
Iussit, & extendi campos, subsistere valles,
Fronde tegi silvas, lapidosos surgere montes:
Vtque duæ dextra cœlum, totidemque sinistra
Parte secant zonæ, quinta est ardentior illis:
Sic onus inclusum numero distinxit eodem
Cura Dei, totidemque plagæ tellure premuntur:
Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu:
Nix tegit alta duas: totidem inter vtramque locavit,
Temperiemque dedit mista cum frigore flamma.

Ouidius l. 1. met.

Terra pilæ similis nullo fulcimine nixa,
Aere subiecto tam grave pendet onus.
Ipsa volubilitas libratum sustinet orbem:
Quique premat partes, angulus omnis abest.
Cumque sit in media rerum regione locata,
Et tangat nullum plusve, minusve latus,
Ni convexa foret, parti vicinior esset,
Nec medium terræ mundus haberet onus.
Et quantùm à summis tantùm secessit ab imis
Terra: quod vt fiat, forma rotunda facit.

Idem l. 6. Fast.

Tu sua tellurem collectam in pondera circùm
Sponte suo subnixam oneri, fixuque perenni
Pendentem ab se se nullo fundamine libras,
Seu nobis natale solum, seu pensilis vltro
Naturæ momentum ingens, nec mobile pondus.
Illam inter vario florentes germine campos
Extollentem altis montana cacumina silvis,
Visceraque abruptis pandentem effossa barathris,
Neptuno fœtam esse iubes, & fonte profundo.

P. Pulcharellus l. 1. car. 1.

Sustinet hanc scenam tellus stabilita polari
Axe super, quamquam,& similis iam iamque ruenti,
Pen-

Pendulaque expectat casum; radicibus hæret
Ipsa suis, atque indefesso vertice montes
Inconcussa gerit; fundataque mole sua stat,
Haud virtutis egens alienæ, haud indiga fulcri,
Ast oneris super ipsa sui libramine nitens
Ardua ponderibus superaddita pondera ridet;
Et stans perpetui sternit fundamina motus.

P. Laur. le Brun. in Ecclesiast.

Terræmotus.

CVm subito cæco terra mugitu fremens
Concussa cœcos traxit ex imo sinus:
Mouere siluæ capita, & excelsum nemus
Fragore vasto tonuit, & lucus sacer,
Idæa ruptis saxa ceciderunt iugis.
Nec sola tellus tremuit, & pontus suum
Adesse Achillem sensit, ac stravit vada.
Tunc scissa tellus aperit immensos specus,
Et hiatus Erebi pervium ad superos iter
Tellure fracta præbet, ac tumulum leuat.

Seneca in Troade ac. 2. sce. 1.

Cum subitus per saxa fragor, motique repente
Horrendum colles, & summa cacumina totis
Intremuere iugis: nutant in vertice siluæ
Pinifero, fractæque ruunt super agmina rupes.
Immugit penitus convulsis ima cavernis
Dissiliens tellus, nec parvos rumpit hiatus:
Atque vmbras latè Stygias immensa vorago
Faucibus ostendit patulis, manesque profundi
Antiquum expavere diem: lacus ater in altos
Sublatus montes, & sede excussus avita
Lauit Thyrrenas ignota aspergine silvas.

Sil Italicus lib. 6.

Hinc ille, & motu facilisque, & viribus acer
Spiritus, atque imas habilis penetrare cauernas,
Et rursum violentus, atroxque erũpere, claustrisque
Inclusus fremit, & multus vacua atria versat.
Ergo incerta ferens raptim vestigia anhelus
Spiritus incursat nunc huc, nunc percitus illuc,
Exploratque aditum insistens, & singula tentat,
Si quà forte queat victis erumpere claustris.
Interea tremit ingentem factura ruinam
Terra suis quatiens latas cum ciuibus vrbes:
Dissiliunt auulsa iugis immania saxa.

Procumbunt turres, sternuntur funditus arces,
Excidium vt magni iam iam timeatur olympi.
Iou. Pontanus in met.

Tunc etiam tellus, seu spiritus ima rebellis
Libramenta soli quateret: seu funeris atri
Indignata nefas, puerilis, & vlta cruoris
Questu incendentes rivos, tremefacta ruinas
Moliri, & solidos rerum discerpere nexus.
Iam nutare domus motisque sonantia tectis
Culmina: tum subito murorum excussa tumultu
Marmora collidi.
P. Al. Donatus l.6. Const.

Non secus abrupta tellus compage profundos
Si mouit tremefacta sinus, atque alta domorum
Tecta impulsa labant, agitataque terga fragosis
Inclinat montana iugis; fluitantia subter
Qui sola, iamque suo nutantem pondere mundum
Aduertit, iam iamque haustum, iam credit hiantem
Seque dehiscenti raptum descendere campo;
Implorat clamore fugam, cui subiicit alas
Terror; at immotis idem sua funera plantis,
Venturæque gemit motumque moramque ruinæ.
Idem l.12. Const.

.... latebras soluit telluris opacæ
Sede sua Virgo Byzanti protinus vrbem
Sedibus auulsi clausi quatit impete venti:
Arcus, templa, arces proprio sub pondere nutant:
Mœnia fracta tremunt: fit & ipsa cuniculus ardens
Frigida formido, dum quassat marmora: pendent
Ardua concussis radicibus eruta tecta.
Luctus vbique horret: dum stagnant lumina fletu
Flumina siccantur: fontes trepidantibus vndis
Incœptos reuocant cursus, atque arida fraudant
Labra: monet ciues iam desperare salutem
Terribili sonitu tellus, subitisque dehiscens
Motibus inuisum pandit laxata sepulcrum.
P. Car. de Luca l.11. Laur. Dom.

Repentinus terræ hiatus.

HÆc simul; & bullire solum, subterque moveri,
Incipit, vndantesque super voluuntur arenæ;
Fluctuat, elatoque tumet velut æquore campus;
Franguntur valido elisi iam murmure fluctus,
Inclusique tonant abrupto carcere venti.

Fit

Fit via vi; diræque faces Phlegetontis ab æstu
Erupere; vomunt atram spiracula nubem:
Auditæque canes cæcis vlulare cauernis,
Cornuaque Eumenidum vasto exaudita profundo,
Iam terra scindente sinus, abrupta repente
Ingenti, subterque reos, discedit hiatu,
Et vastas aperit fauces, pallentia iam hausit
Sontibus ora pauor, glaciataque pectora terror.
Iamque vlulant titubante solo, & salientibus altè
Scenarum, excussisque solo vibrante tabernis.
Cuncta ruunt; & sub pedibus patefacta vorago
Tecta virosque rapit.

P. Ant. Millieus Moys. Viat. l. 17.

Terræ siccitas.

PRotinus Inachios haurit sitis arida campos;
Diffugere vndæ, squallent fontesque, lacusque,
Et caua feruenti durescunt flumina limo
Ægra solo macies, tenerique ab origine culmi
Inclinata seges; deceptum margine ripæ
Stat pecus, atque omnes quærunt armenta natatus.
Aret Lerca nocens, aret Lyrcæus, & ingens
Inachus, advoluensque natantia saxa Charadrus.

Statius l. 4. Theb.

Sævit, & vltores accendens Cynthius æstus
In tua damna furit; cumque altum effertur in orbem
Hæret in inuisam fingens fera lumina terram,
Sanguineoque rubet vultu; quoque ocyus omnem
Ebibat humorem cancrum tenet vsque calentem,
Feruidaque æstiferi assiduus premit ora leonis.
E tepido si quando sinu circumflua Thetis
Exhalat tenues nebulas, torrentibus astris
Non coeunt nubes, nec inania vellera pendent.
Fontibus exhaustis Nymphæ latuere sub antris,
Languor, & absumptos igni piger alligat amnes;
Iamque putris tellus nulla radice tenetur,
Pulvere iam segetes, Bacchus iam pulvere manat,
Aridaque insano coquitur vindemia Phœbo.
Talis, & arboribus serpit situs; horrida frondes
Exurit macies, radixque immortua arenis
Almos pallenti trunco non sufficit imbres.

Apud P. Laur. le Brun. to. 1. eloq. Poet.

Vide supra Tit. Æstas.

Qua-

Quatuor Terræ partes matronarum specie.

. . . . . . rapidis Europa curilibus ibat
In Solymas Regina plagas, iuga regia currus
Fert auis alituum princeps sociata Leoni.
Alis illa, iubis ferit hic refluentibus auras.
Augustæ non gemma comis, non fulgurat aurum,
Non vernant flores; sed fictæ lumine turres
Et castella ardent.
Africa pernices suspendit in aere bigas
Quas geminæ vectant humero ancillante leænæ
Nuda trucem velant Elephantis crania frontem:
Ardent in nigra ramosa corallia dextra:
Ore iacit nebulas; nebula sed clarius extant
Gaudia, Sollicitat bijugos per inane camelos
Et lacrymis Asia irrorat mœstissima nubes.
Serta comas frænant, violis sed pallida: vestis
Non margaritis candet, flagratque pyropis:
Vnica gemma coruscantes carbunculus vmbras
Exhibet ad Dominæ luctum, pompamque doloris,
Extinguunt quoque thura diem caligine sacra.
Aduentat iaculis, quæ sepit America crines,
Texit, & innumeris volucrum sibi syrmata pennis.
Non modo sanguineis oculis, non pectore cædes
Expira Matrona ferox; sed temperat ignes
Imbre voluptatis, rutilatque in fulgure risus.
P. Car. de Luca l. 10. *Laur. Dom.*

Asia.

QVa celer, & rectis descendens Marsya ripis
Errantem Mæandron adit, mistusque refertur,
Passaque ab auriferis tellus exire metallis
Pactolon; qua culta secat non vilior Hermus.
Iliacæ quoque signa manus, perituraque castra
Ominibus petiere suis: nec fabula Troiæ
Continuit, phrygijque ferens se Cæsar Iuli.
Accedunt Syriæ populi: desertus Orontes,
Et felix, sic fama, Ninos: ventosa Damascus,
Gazaque, & arbusto palmarum diues Idume,
Et Tyros instabilis, pretiosaque murice Sidon.
Deseritur Taurique Nemus, Persæaque Tarsos
Coryciumque patens exesis rupibus antrum.
Mallos, & externæ resonant naualibus Ægæ,
Itque

Itque Cilix iusta iam non pirata carina
Quà colitur Ganges, toto qui solus in orbe
Ostia nascenti contraria solvere phœbo
Audet, & adversum fluctus impellit in Eurum.
Quaque ferens rapidum diviso gurgite fontem
Vastis Indus aquis mistum non sentit Hydaspen.
Quique bibunt tenera dulces ab arundine succos,
Et qui tingentes croceo medicamine crinem
Fluxa coloratis astringunt carbasa gemmis.
Quique suas struxere pyras, vivique calentes
Conscendere rogos. pariter venere feroces
Cappadoces, duri populus nunc cultor Amanī,
Armeniusque tenens volventem saxa Niphatem.
Ignotum vobis Arabes venistis in orbem
Vmbras mirati nemorum non ire sinistras.

Lucanus lib.3.

Ergo omnes lex vna movet sua nomina mittunt
Qui montes Aurora tuos, regna illa feracis
Armeniæ, qui convalles, atque alta Niphatæ
Saxa tenent, longè pictis gens nota pharetris,
Gens fines lustrare suos non segnis, & arcu,
Quà vagus Euphrates, quà devius exit Araxes.
Censetur Tauri passim, censetur Amani
Incola prædatorque Cilix, & Isaurica quisquis
Rura domat: quicunque tuas Pamphylia silvas,
Quique Lycaoniam felicia iugera, quique
Flaventem curvis Lyciam perrumpit aratris.
Iam clari bello Leleges, populique propinqui
Iussa obeunt: gens quæque suo dat nomina ritu.
Qui Ceramon,bimaremq; Gnidon,quiq;alta tuētur
Mœnia, dispositis vbi circumsepta columnis
Tollit se nivei moles operosa sepulcri.
Barbara quam rapto posuit Regina marito,
Et quos Mæandri toties ludente recursu
Vnda rigat tunc ipse suo mox amne Cayster,
Herboso niveos dum margine pascit olores.
Quosque metalliferis veniens Pactolus ab antris
Circuit, & rutila non parcior Hermus arena:
Mysorum manus omnis, Apollineæque Celenæ,
Idaque, Rhœtææque arces, celebrataque musis
Pergama, Sigæumque iugum, Priameia quondam
Regna armis, ducibusq; ducum nunc nota sepulcris.
His & Bithinæ classes, & Pontica latè
Accedit regio, paret scopulosa Carambis
Parendi studio fervet simul alta Sinope,
Fervet Halys: quisq; immēsis procul omnibus auctus

Cap-

Cappadocum medios populos discriminat Iris,
Thermodoonq; Halyoesq; attritaq; saxa Promethei.

Sanazzarius l.2. de partu.

Europa.

PRæterea quà se Thracum Mavortia tellus
Pandit, & algentem Rhodope procurrit in Æmũ
Quà Macedum per saxa ruit torrentibus vndis
Axius, vmbrosæque tegunt Halyachmona ripæ;
Quàque iacet diris omen Pharsalia bellis,
Et bis Romana ferales clade Philippi:
Conueniunt populi certatim, & iussa facessunt.
Tum latus Epiri, quà formidabile nautis
Attollunt summo caput Acroceraunia cœlo,
Vrget opus iamque Alcinoi dat regia censum,
Illyricæque manus, impacatique Liburni,
Littoraque Ionio passim pulsata profundo.
Describere suos, quamuis non axe sub vno,
Hinc Rhenus pater indigenas, hinc latior vndis
Danubius: qui siluarum per vasta volutus
Pascere non populos, non lambere desinit vrbes,
Donec ad optatam rapido venit agmine Peucen.
Quin & proceras scrutatur Gallia siluas,
Gallia Cæsareis Latio dignata triumphis:
Quã Rhodanus, qua findit Arar, quã permeat ingens
Sequana, piscosoque interluit amne Garumna.
Tum quas pinniferis gentes prærupta Pyrene
Rupibus Herculeas prospectat ad vsque columnas,
Cogit Anas, cogit ripa formosus vtraque
Duria, & a benti Bætis præcinctus oliua,
Auratamque Tagus volvens sub gurgite arenam,
Quique suo terras insignit nomine Iberus.

Sanazzarius l.2. de partu.

Africa.

AEolijs candens austris, & lampade phœbi
Æstifero Lybiæ torquetur subdita Cancro,
Aut ingens Asiæ latus, aut pars tertia terris.
Terminus huic roseos amnis Lageus ad ortus
Septeno impellens tumefactum gurgite pontum.
At quà diuersas clementior aspicit Arctos
Herculeo dirimente freto, diducta propinquis
Europes videt arva iugis: vltra obsidet æquor
Nec patitur nomen proferri longius Atlas.

Sed

Sed quà ſe campis ſqualentibus Africa tendit,
Serpentum largo coquitur fœcunda veneno.
Felix quà pingues mitis plaga temperat agros
Nec Cerere Ennæa, Phario nec victa colono
Hic paſſim exultant Numidæ, gens inſcia fræni.
Sil. Italicus l. 1.

Parte alia vaſtas circumvocat Africa vires:
Getuli. Maurique duces rimantur opaci
Atlantis nemora, & diſperſa mapalia ſilvis.
Maſſylum quicunque domos, quicunque repoſtos
Heſperidum lucos, munitaque montibus arva
Incolit, & ramis nativum decutit aurum.
Et qui vertentes immania ſaxa iuvencos
Flectit arans: qua devictæ Charthaginis arces
Procubuere, iacentque infauſto in littore turres,
Iamque Macas idem ardor habet: venere volentes
Barcæi, venere ſuis Naſamones ab arvis:
Poſtremò Pſylli, Garamanticaque arva tenentes:
Quique Cyrenæas ſuſpendunt vomere glebas,
Laudataſque legunt ſuccis præſtantibus herbas:
Marmaricas qui latè oras; qui paſcua ſervant
Ægypti, Meroeſque, ſacer quos Nilus inundat.
Sanazarius l.2. de partu.

Aſpice quàm lætis iactet ſe ſe Africa fatis
Illam ingens, curvis Nereus amplectitur vlnis,
Ceu cuſtos, totamque videt: ni faucibus obſtet
Vna Pharos, geminumque ſolo diſcriminet æquor.
Ridet cultus ager: facili ſata credita ſurgunt
Fenore: magnanimi celebrant deſerta leones
Et dites ſtrident ebora inter candida ſiluæ.
Heſperidum hæc fulvos genuit terra aurea ramos,
Heſperidumque Atlanta patrem, qui vertice magno
Arduus in miſeras cælum deſcendere gentes
Non finit, aut tectis ſordeſcere ſidera terris.
Hìc tepidus lavit naſcentem Pallada Triton,
Hìc & fatidicus medijs in ſyrtibus Ammon
Haud ſitit, & multa velat ſua cornua ſilva.
Nos Pater Armipotens, nos & Iunonia ſervant
Numina, nec montes ſpernit Deus ales avitos.
Io: Barclaius, Argen. l.4.

REGIONES, PROVINCIÆ, REGNA.

Italia.

SEd neque Medorum Silvæ ditissima terra,
Nec pulcher Gãges, atq;auro turbidus Hermus
Laudibus Italiæ certent non Bactra, neque Indi,
Totaque thuriferis Panchaia pinguis arenis.
Hæc loca non tauri spirantes naribus ignem
Invertere, satis immanis dentibus hydri:
Nec galeis, densisque virum seges horruit hastis:
Sed gravidæ fruges, & Bacchi Massicus humor
Implevere; tenent oleæque, armentaque læta.
Hinc bellator equus campo se se arduus infert:
Hinc albi Clitumne greges, & maxima taurus
Victima, sæpe tuo perfusi flumine sacro
Romanos ad templa Deum duxere triumphos.
Hic ver assiduum, atque alienis mensibus æstas:
Bis gravidæ pecudes, bis pomis vtilis arbos:
At rabidæ tigres absunt, & sæva leonum
Semina: nec miseros fallunt aconita legentes:
Nec rapit immensos orbes per humum neque tanto
Squameus in spiram tractu se colligit anguis.
Adde tot egregias vrbes, operumque laborem,
Tot congesta manu præruptis oppida saxis,
Fluminaque antiquos subter labentia muros.
An mare, quod supra,memorem,quodq;alluit infra
Anne lacus tantos? te Lari maxime, teque
Fluctibus, & fremitu assurgens Benace marino?
An memorem portus? Lucrinoque addita claustra?
Atque indignatum magnis stridoribus æquor?
Iulia qua ponto longè sonat vnda refuso.
Tyrrhenusque fretis immittitur æstus Avernis.
Hec eadem argenti rivos, ærisque metalla
Ostendit venis, atque auro plurima fluxit.
Hæc genus acre virum,Marsos,pubemq;Sabellam,
Assuetumque malo Ligurem, Volscosque verutos,
Extulit: hæc Decios,Marios magnosque Camillos,
Scipiadas duros bello, & te maximè Cæsar,
Qui nunc extremis Asiæ iam victor in oris
Imbellem auertis Romanis arcibus Indum.

Virg. l.2 Georg.

Hæc

Hæc placuit belli ſedes: hinc ſumma moventis
Hoſtis in occurſum ſparſas extendere partes,
Vmbroſis mediam quà collibus Apenninus
Erigit Italiam: nullo qua vertice tellus
Altius intumuit, propiuſque acceſſit Olympo.
Mons inter geminas medius ſe porrigit vndas
Inferni, Superique maris, colleſque coercens,
Hinc Tyrrhena vado frangentes æquora Piſæ.
Illinc Dalmaticis obnoxia fluctibus Ancon.
Pontibus hic vaſtis immenſos concipit amnes,
Fluminaque in gemini ſpargit divortia ponti,
In lævum cecidere latus veloxque Metaurus,
Cruſtumiumque rapax, & iunctus Sapis Iſauro;
Sennaque,& Hadriacas qui verberat Aufidus vndas.
Quoque magis nullum tellus ſe ſolvit in amnem
Eridanus, fractas devolvit in æquora ſilvas.
Dexteriora petens montis declivia Tybrim
Vnda facit, Rhutubamque cavum: delabitur inde
Vulturnuſque celer, nocturnæque editor auræ
Sarnus, & vmbroſæ Liris per regna Maricæ
Veſtinis impulſus aquis, radenſque Salerni
Culta Siler, nullaſque vado qui Macra moratus
Alnos vicinæ percurrit in æquora Lunæ.
Longior educto quà ſurgit in aera dorſo,
Gallica rura videt, devexaſque aſpicit Alpes.
Tunc vmbris,Marſiſque ferax, domituſque Sabello
Vomere, piniferis amplexus rupibus omnes
Indigenas Latij populos, non deſerit ante
Heſperiam, quam cum Scylleis clauditur vndis,
Extenditque ſuas in templa Lacinia rupes
Longior Italia, donec confinia pontus
Solueret incumbens, terraſque repelleret æquor.

Lucanus l. 2.

Sic læto fœcunda ſinu parit Itala fruges
    Terra, nec externis ſupplicat vna plagis.
Illi pomiferis pugnet non altera ſilvis,
    Nulla pares Cereris munere iactet agros
Quis mihi ſepoſitos laudat procul orbe Britannos?
    Quæque per arctoas exit ariſta plagas?
Mollibus Heſperiæ quis fingit nomina lanis,
    Quas dat arenoſo paſta capella ſolo?
Hic pecus, hic matura ſeges, preſſuſque racemis
    Effluit ambroſio dulcior amne liquor.
Menſibus hybernis tepidæ dant paſcua valles,
    Æſtivo repetit culmina Sole pecus.

Aſpice

Aſpice fœcundos montis ſine vertice campos,
Latior Alpinas qua Padus vrget aquas.
Gallia quà gentes ſeponit flaua Togatas,
Et Longobardos flexit Alanus equos.
Aſpice felici quà ſe Campania tractu
Explicat, & tepidis littora curva fretis:
Alta maritales ibi Populus implicat vuas,
Atque replet dulces penſilis vua cados.
Cerne vbi ſe campis attollit Roma latinis
Et domini illabens Tybridis vnda fluit.
Culta Ceres latè grauidis flaveſcit acervis:
Roriferis habitant mitia poma iugis.
Aſpice montoſis quà ſurgit Hetruria terris,
Et regio ſenis orbibus vna patet
Vndique naſcentes miraberis arbore fruges,
Caudice & è bifero poma ſecunda leges.

P. Alex. Donatus l. 3. el. 5.

Hiſpania.

QVid dignum memorare tuis Hiſpania terris
Vox humana valet? primo lauat æquore Solem
India tu feſſos exacta luce iugales
Proluis, inque tuo reſpirant ſidera fluctu.
Dives equis, frugum facilis, pretioſa metallis,
Principibus fœcunda pijs, tibi ſæcula debent
Traianum, feries his fontibus Ælia fluxit.
Namque aliæ gentes, quas fœdere Roma recepit,
Aut armis domuit, varios aptantur in vſus
Imperij, Phariæ ſegetes, & Punica meſſis
Caſtrorum deuota cibo; dat Gallia robur
Militis: Illyricis ſudant equitatibus alæ.
Sola nouum latijs vectigal Iberia rebus
Contulit, Auguſtos. fruges, æraria, miles
Vndique conueniunt, totoque ex orbe leguntur:
Hæc generat, qui cuncta regant.

Claudianus de Serena.

Hiſpanis Auguſta plagis, venerata per orbem
Aula ingens, Regumque altrix, decorumq; creatrix:
Cui Sol nocte iubar deponit, & aurea frontis
Lumina credit aquis veniens captiuus Iberis:
Heſperus occiduis oriens cui lotus in vndis
Pronus adorantes inclinat ab æthere currus.
Quid memoras geminos effundere iura per axes?
Et patere tuis vtroque ab littore gentes
Legibus? incaſſum nitidi congeſta metalli

Pon-

Pondera, torrentique solo geminantia saxa
Fundit ab auriferis pretiosa Peruvia terris,
Iam tibi frustra oriens, & divitis India ponti
Roscida fœcunda referat conchylia partu.
P. Alex. Donatus l.2. car.16.

Hispania cum regionibus illi subiectis.

HOrùm igitur famulo subeant vestigia gressu
Regna, nec ad mœstam tædeat ire pyram.
Cantabria ante omnes sese vehat ardua vultu,
Cui teretes tollant mœnia multa sudes
Explicet inde gradus genitrix Aragonia Regum,
Et stipata suis vrbibus agmen agat.
Cæsaris Augusti tellus flavescat in auro,
Oscaque, Sertorij cæde cruentus ager.
Nec procul ingentes augustæ Bilbilis arces,
Quas Salo mentitis cingat ahenus aquis.
Inde secuturos glomeret Catalaunia gressus,
Et pullo mæstam Syrmate vertat humum.
Quam circum auratas sustollat in aere turres
Barcino, & irriguis dives Ilerda vadis.
Ficta sit, at veros imitetur Tarraco muros,
Tarraco, Scipiadæ quam coluere Duces.
Augeat incessu celebrem Gallæcia pompam,
Quæque suam niveis nomen inussit equis.
Hìc celsam attollat formosa Valentia frontem,
Murciaque & pingui sparsa Granata solo.
Nec procul abstineat longos Bethuria tractus,
Nec Tartessiacus quæ loca Bætis arat,
Quidquid Atlantea protenditur Amphitrite,
Et Lusitano regna superba salo.
Tu quoque gemmatis Peruvia dives arenis
Hìc eris, atque auro sculpta ferere tuo.
Non desit medio quæ torrida subiacet axi
Sparsa Philippinis insula multa plagis.
Tirrhenique maris Regina Neapolis adsit
Syrenasque suas ad pia busta vehat.
Singula quid memorem? reliquis iam rebus abũdat,
Austriacum numero sed caret imperium.
Summa sequar. Castella suas ferat vtraque sedes,
Vltima censendi lege, dolore prior,
Hìc placidi colles, & Oleti mœnia Vallis,
Regum erat; at veris regia semper erit.
Seu tu grande forum Sophiæ Salmantica, seu tu
Complutum simili merce beata domus.

Quid memorem celsas posito quincunce cupressus,
Lignaque famosas inter odora cedros?
Sunt ibi pampineis implexæ frondibus vlmi
Et gravido gemmas palmite Vitis agit.
Regia laurus ibi est; & amans sua littora myrtus,
Adsitaque est cerasо malus, oliva pyro
Fertile vbique solum, & læto nemus vbere quidquid
Parturit, aut mel est, aut bona mellis habet.
Omnibus vna tamen procerior eminet arbos,
Quæ folijs totam subter opacat humum.
Pomaque confertim vitalibus aurea ramis,
Miro nescio quo tincta sapore parit
Æternam gustata iubent renovare iuventam,
Corripiat fessos ne qua senecta pedes.
Nullum à morte malum, neque lenti tædia morbi,
Fortunæque nihil triste timere sinunt.
Prætereo genus omne dapes, inarata ferebant
Arva suas fruges, arbor inempta suas.
His inerant omnes, quos vellent ora sapores,
Sedabantque datam quique, dabantque famem.
Hac ego ter felix Regina vagabar in aula,
Omnisque imperio paruit aula meo.
Certabant placidæ vestigia lambere tigres,
Et leo demissis subdere colla iubis.
Ad nutum volucres, & turba canora vocatæ
Insedere meas, nec timuere manus.
Cum volui venere grues, venere palumbes,
Venit ab ipse suis cygnus, & anser aquis.
Psittacon optabam nostro ore audire loquentem,
Audieram nostro psittacon ore loqui
Votum erat vmbrosas aliquas percurrere valles:
Ad votum vmbrosæ copia vallis erat.
Spirabant zephyri, dominæque favere iubenti
Certabant studijs ventus, & aura suis.
Et Soles aderant, sed nulli in sole calores:
Et sine consueto florida bruma gelu.
Deniq; quidquid erat quod amari posset, habebam:
Et procul aspectu, quidquid obesset, erat.
P. Iac. Bidermanus Heroid. el. 3.

Speculemur hortum: cuius in medio sinu
Fatale par mortalium,
Ducebat hilares Sponsa cum Sponso dies
Costæ mariti filia.
Nemus illud, in quo degere ætatem Deus
Vtrique iucundam dedit;

Mana-

Manabat omni gaudiorum copia,
Nullas vices paventium.
Irrigua tellus quattuor fontes bibit,
Fœcunditatis ostia.
Glebam feracem non colonus sarculis,
Non sauciabat vomere:
Sed Zephyrus vnci dentis integerrimam
Prævenit almo flamine.
Suave sponte roscidis silvæ comis
Risere, campi floribus.
Hic illa Nostra, & ille Noster hospites
Vixere sani corporum.
Vixere nullis febrium, vel aeris
Iniurijs obnoxij.
Calx ambulantum quidquid attigit, rosa
Vel mollius rosa fuit.
Accessit insons grex adulantum, latus
Herile circumstantium.
Miscebat æther alitum symphoniam,
Sicut vides in æthere.
Quoties Ænon multiplex de populo
Ad carmen invitaverit?
Quoties ocellis Pavo coram cernuis
Et ponè, & ante luserit?
Et vt referret laudis aliquod præmium
Caudæ explicarit syrmata?
Astravit vngues hic leæna supplices,
Hinc prona taurus cornua:
Maculosa pellem tigris inde, & languidam
Barrus niger proboscidem.

P. Iac. balde Ode Partie. 64.

Campus erat: campo quot habet natura colores
Sparserat: ipsa sibi ver faciebat humus.
Fons sacer in medio: fonti manantia longe
Flumina, bis geminis flumina scissa vijs.
Ripa viret musco: campus viret: herbidus omni
Parte color, si non ipsa ruberet humus.
Creditur hic concors vna iacuisse sub vmbra
(Hęc pax illius temporis) agna lupo.
Creditur hic serpens, & nondum lethifer hydrus
Nexibus, aut morsu nil nocuisse suo.
Non hic herba nocens, non radix vlla legenti
Obfuit: ignotum toxica nomen erant.

P. Iac. Vuallius eleg. I. el. 5.

. . . . Hic area mundi
Pulchra pater superum labor, & secreta voluptas,
Orbis

Orbis amor, qualem non vnquam Thessala Tempe,
Non Baiæ videre locum, non florida tellus
Phæacum, aut Afris exculta sororibus arua
Hesperidum, vel quæ suspendit in aëre fruges
Alta suas Babylon, rarisque Semiramis ausis:
Hic ver perpetuum caput inuiolabile nimbis
Exerit, & flores vltro protrudit apricos
Improba nubiferæ procul inconstantia brumæ,
Et peccans Autumnus abest; se longius Æstas
Explicat, & culmis turgens Cerealibus vsque
Luxuriat, totusque fluit sub mensibus annus.
Non rigidis armenta iugis, non taurus aratro
Ingemit, aut sulco attritus splendescere vomer
Sæuit, & iratæ dentem defigere terræ.
Non inuita grati purgatur vinea rastro,
Conuellitque labor glebam; se sponte relaxat
Vis geniusque loci, & duros exosa labores
Vesta sinus faciles aperit. non incubat herbis
Tempestas, Boreæque furor, sed amœnior aura
Per noua lasciuo discurrit prata volatu,
Cunctaque mulcenti fœcundat gramina flatu.
Omne solo lolium, sterilisque abscedit auena.
Nec vitium natura facit, sed prouida casus
Præuenit, & nullo fœtum deformat abortu.
Non glaciem gelidasque niues, frigusque minatur
Sarmaticum trux Vrsa satis; teneramque pruinæ
Exurunt acres Cererem non diluit illam
Imber, & infesto truculentior afflat Orion
Sidere, vel rabido pertorret Sirius astro.
Inconcussa salus habitat; nec lurida morbi
Corpora, & occultæ vexant animalia flammæ,
Et lethi genus omne, & fracta ætate senectus.
Purior inuisis purgatur sordibus aer,
Et propria bonitate nitet. non squallidus humor
Pallenti liuescit aqua, nec fulmina sparso
Igne nocent, tonitruque boant conuexa seuero,
Aut trepidãs vibratur humus, tumet omnis in herbã,
Et sibimet blanditur ager, nec triste venenum
Parturit, & prauis stillantia toxica ramis
Non virosa truces lambunt aconita dracones,
Non clam puniceis vsquam permixta virescit
Dira cicuta rosis spinis paliurus acutis
Exulat, & pungens tribulus. non vipera morsu
Enecat, & sæuo metuendus scorpius ictu.
Nulla sibi cœci fodere cubilia talpæ,
Nulla trahunt lento cochleæ vestigia gressu,

Nulla ruinosos intexit aranea postes,
Aut malus horrificis immugit bubo tenebris.
Cymbia lacte fluunt, sudant opobalsama frondes,
Thuraque, tunc nondum sacris accensa Deorum.
Spumant mella favis, crispantia vellera & armos
Lanigeræ mirantur oves. ros iugiter hortum
Irrigat, & nulla premitur caligine pulcher. *Et inf.*
Ne mihi Phocæos colles, Heliconaque sacrum,
Aut Aganippæas obiectet Græcia ripas.
Hic nemus Elysium est, statio gratissima vitæ,
Plena voluptatum domus, opportuna bonorum
Regia, tuta quies, nullus pavor, optima rerum
Et mundi facies, & pleno copia cornu.

Gasp.Barlæus Heroic. l.4.

Qua Palęstinum Damascus porrigi campum vetat
Atque odoram Sole dives torrido glebam coquit
Æmulum beatus astris hortus insertat caput,
Protoplasti prima sedes, operis immensi canon,
Improbo culmen severum mons in accessu locat,
Et paratis invidentes despicit latè plagas.
Sempiternos vernus istic condidit lares tepor:
Non pruinis horret Eurus, non minaces Africus
Turbinat violens procellas, patrijve Etesiæ.
Aura frondes sed tepente mitis implet spiritu,
Mutuoque sibilantes ludere impulsu iubet.
Quis Deus picti loquatur floreas gazas soli?
Thureæque dona messis, & madores myrrhinos,
Cinnamaque, balsamique lacrymosos codices;
Sponte laurus, sponte myrtus spargitur per areas,
Vile candent lilieta, dat locus pretium rosis.
Quidquid & Pæstana suave nutricant cacumina,
Et superba qnidquid Hybla plebe de florũ tumet,
Gestit hic meruisse nasci, fitque calcari ambitus,
Surgit in palmeta lucus, liberaque indagine
Claudit humanum peritas ire sub iugum feras:
Quæque sulcant vngue terram,quæq;pennis ęthera.
Lotus vlmum, loton ilex, ilicem cedrus premit,
Ordines frãgit cupressus, & decet plusquã ordines.
Non coacta, non subacta virgo tellus parturit,
Sed colonum te Favoni prima primum suscipit,
Et marito seminosos rore fœcundat sinus.
Has opes non ore taurus servat ignivomo ferox,
Inquieti nec draconis pervigil custodia;
Sed incerto fulminatrix digna Cherubino regi
Exulem romphæa terris arcet Adamum suis.

P. Lud.Cellotius in Parn.Poet.Soc.Iesu.

Re-

Regionis amænitas & vbertas.

VNdique picta oculis, hortorum assultat imago,
Quos Zephiri,& Pomona colāt,quos arduavallo
Protegat aprico clausos munimine sepes:
Tempestiva super derivent nubila rores:
Et foveat molli Titan mitissimus astro;
Omnia quæ magno compensat fœnore tellus.
Talis visa viris facies subiecta per agros
Villarum,nemorumque decus, segetumque manipli
Surgentes cumulis instructas mergite metas.
Pomiferis circum porrecta vmbracula silvis;
Tum vitrei laticum rivi, & viridantia strata
Pratorum, ac roseo stillantes nectare tophi:
Vitibus vmbrati colles, & dulce renidens
Saxa per, & rupes tumidis vindemia botris.
Læta boum passim spissis armenta catervis,
Lanigerique greges errant, quibus vbera largo
Lacte fluunt. *P. Ant. Millieus l. 15. Moys. Viat.*

Circum beatis imperat campis Ceres,
Latèque rura possidet:
Et arva flavo messium fluctu tument,
Motuque culmorum natant.
Innube rarus inquinat cœlum vapor,
Aut tensa nimbis vellera:
Aut è Boreis bella ventorum plagis,
Raucusque silvarum fragor
Auditur vsquam: non protervis insonant
Exercitati Syrtibus
Euris & Austris contumaces Africi,
Et perduellibus Notis.
Tantum serenus Vesper, & tenerrima
Etesiarum flamina,
Albique soles, & serena lucidis
Aspirat aura montibus:
Puramque cœlo provehunt horæ facem,
Et Phœbus horarum pater
Peculiari luce colles irrigat,
Pronaque perfundit die.
P. Ca m. Sarbieuius l. Epod. Ode I.

Regio horrida, & inuia.

MIlle bis æterna protenditur arbore leucas,
Vmbrosus totus, nec cerealis ager.

Nec mirum haud alia resecatur silva securi,
Quàm qua tempus edax omnia falce metit.
Qua parte aspicio silvæ, mihi silua malorum est,
Sorsque mihi trunco durior arboreo.
Æterni horrificant, brumæ intractabilis imbres,
Marmoreoque rigent vincta fluenta gelu.
Sunt, & inaccessi phœbo, phœbæque recessus,
Suntque sepulcrales in mea tecta nives.
Silva catenatis densatur opaca vepretis,
Et negat obstructas illaqueata vias.
Nulla viatoris trito patet orbita gressu,
Nec leve signato calle notatur iter
Flexilis incurvos sinuant labyrinthus in orbes,
Sum Theseus, sed quæ provida Gnossis erit?
Vix tot vorticibus constat Mæandricus amnis,
Herculeum vix tot flexibus errat iter.
Vix tot inexpliciti Cretea volumina septi:
Quemque suus præceps terror, & error agit.
Nescio num fluvijs vovear lapsura, vel antris:
Tot loca deluso sunt peragrata pede.
Nix albet, quocumque oculos intendere conor,
Quoq; pedem, aut dextram figere, spina riget.
Non labyrinthæi tot habent fallacia luci,
Silva quot ambiguos curva, recurva dolos.

P. Laur. le Brun, Franc. l. 1. el. 3.

Regio nivibus, & glacie obsita.

TRes nive marmorei frigent cōstante Decēbres
Æquales aperit lubrica testa vias.
In pontem pontus glaciali fornice cessit,
Et lacus à liquidis stat solidatus aquis.
Mentitur durum concreta fronte metallum
Nereus, & rigido ferrea terga vado.
Iustius haud vnquam dictum de marmore marmor,
Æquoris aut nomen iustius æquor habet.
Nix infra durata pedes, & spina fatigat,
Desuper infestam densa pruina caput.
Cuncta rigent, cuncta albescūt, dubiumq; relinquunt
Num magis dura gelu, num magis alba nive,
Quæque prius cymbam, nūc accipit hospita plaustrū
Vnda negatque vndas conglaciata suas.
Sæpe sonat glacies agitato pendula crine,
Sæpe gelu mentum candidiore nitet.
Sectilis ad potum ferienda bipennibus vnda,
Et putei duris effodiuntur aquis.

Terra

Terra latet nivibus, densa latet arbore cœlum,
Non oculo cælum, non pede tango solum;
Terra latet, riget vnda: vnus iuvat ignis, & æthra
Si fumo & ramis ignis & æthra iuvant.

Idem ibid. el. 4.

Regio deserta, & inculta.

EXul ibi aeriam selegerat advena rupem,
Cuius in insana pars natat ima Theti;
Ardua lunato frons despicit æquora saxo,
Pendulaque iligno murmure silva fremit.
Restat adhuc hodie fruticantis inhospita sedes
Verticis, & sterili pumice fultus apex.
Nulla ibi sepositæ Cerealia pabula vitæ,
Non seges, aut flavis spicea virga comis.
Non glans, non acidis vindemia falsa labruscis,
Non spuria invitis edita mora rubis.
Non saltem ostrino tacitè serpentia luxu
Præbebant facilem devia fraga dapem.
Cava sed è scabris enata absinthia tophis
Protulerant Scythicæ fertilitatis opes.
Rara per exesas errabat cochlea cautes.
Viscoso signans lurida saxa gradu.

P. Io. Bißelius Ver. l. 1. el. 5.

Terræ sterilitas.

IMproba cunctarum rerum comitatur egestas:
Spem mentitus ager toto non horrea lustro
Implevit; steriles dominantur lappulæ in arvis,
Et lolium nocuo perfundens membra sopore.
Non ver purpureum redolentia gramina promit,
Aut florum pleno diffundit copia cornu;
Invidet autumnis transacti temporis auras,
Pomaque, nec summo spumat vindemia labro.
Arida nequicquam placidos dum postulat imbres,
Torretur nimium phæbo, rimisque fatiscit,
Inque vicem immani pulsatur grandine tellus.
Flumina quin etiam totas vndantia ripas
Aggeribus ruptis, inimico vortice campis
Contigit abripere immensum sudata colonis
Semina, & interdum falces pertæsa recurvas
Straverunt segetem, fundo quæ putruit vdo.
Altior & medijs piscis diffluxit aristis.

Philomatus in mus. Iuven. car. 12.

VRBES, ET OPPIDA,

Roma.

EN huius nate auſpicijs illa inclyta Roma
Imperium terris, animos æquabit olympo,
Septemque vna ſibi muro circumdabit arces:
Felix prole virum; qualis Berecynthia mater
Invehitur curru phrygias turrita per vrbes
Læta Deum partu, centum complexa nepotes
Omnes cælicolas, omnes ſupera alta tenentes.

Virgilius l.6. Aen.

Proxime Dijs conſul, tantæ qui proſpicis vrbi.
Qua nihil in terris complectitur altius æther:
Cuius nec ſpatium viſus, nec corda decorem,
Nec laudem vox vlla capit: quæ luce metalli
Æmula vicinis faſtigia conſerit aſtris.
Quæ ſeptem ſcopulis zonas imitatur olympi,
Armorum,legumque parens: quæ fundit in omnes
Imperium, primique dedit cunabula iuris.
Hæc eſt exiguis quæ finibus orta, tetendit
In geminos axes, parvaque à ſede profecta
Diſperſit cum Sole manus: hæc obvia fatis
Innumeras vno gereret cum tempore pugnas,
Hiſpanas caperet, Siculas ſubmitteret vrbes,
Et Gallum terris proſterneret, æquore Pœnum,
Numquam ſuccubuit damnis, & territa nullo
Vulnere, poſt Cannas maior, Trebiamq;fremebat:
Et cum iam premerent flammæ murumque feriret
Hoſtis, in extremos aciem mittebat Iberos
Nec ſtetit Oceano, remiſque ingreſſa profundum,
Vincendos aliò quæſivit in orbe Britannos.
Hæc eſt, in gremium victos quæ ſola recepit,
Humanumque genus communi nomine fovit
Matris, non dominæ ritu, civeſque vocavit
Quos domuit, nexuque pio longinqua reuinxit.

Clauidanus l. 3. de laud. Stilic.

Atque adeo gravida imperijs Roma illa ſuperba,
Apenninivagi quæ propter Tybridis vndam
Ingentes populos frænat pulcherrima rerum,
Submittet faſces, & quas regit orbis habenas.
Illic relligio, centum illic maxima templa,
Centum aræ tibi fumantes, centumque miniſtri,
Quique viris latè, atque ipſis det iura Sacerdos

Regi-

Regibus, & ſummo te in terris reddat honore.
Illa malis ſemper melior ſe tollet ad aſtra,
Nec niſi ſubiecto paſſim ſibi definet orbe.

Hie..Vida l.2.Chriſt.

Roma virum, rerumque potens, quæ culmina cęlo
Fers propior, propiorque Erebo veſtigia figis,
Et manibus totum geminis complecteris orbem,
Æterno impoſita in ſaxo, quod vincere nunquam
Vis queat inferna, aut propria de ſede mouere:
Ipſa licet certent tot monſtra immania ſummis
Expugnare odijs, certentque evertere ab imo.
Vrbs vna ante alias fortunatiſſima, & vna
Ante alias vrbes Superum gratiſſima Regi:
Cui quondam placitum bello, & victricibus armis
Per populos vt iura dares, nunc denique pulſis
Vt tenebris larga perfundes omnia luce
Clara ſerenatis præparandas lumina terris.
Vrbs ſacra, cui quamvis immenſi terminus ævi
Nullus erit, niſi cum mundum conſidere in ignes
Ipſe dabit genitor, corpuſque immane reſolvi.

P Franc.Bencius l 1 car.

Ecce parit geminos: ſtat Roma auctoribus illis,
Parva quidem, ſed mox aſtra datura ſuis.
Nempe feret faſces ſupra Garamantas, & Indos,
Et trans æquoreas regna locabit aquas
Diſperget cum Sole manus, quà Lucifer ortus
Explicat, & feſſos qua mare condit equos.
Quà cadit in pelagus ſepteno gurgite Nilus,
Quà rigido tellus ſquallet operta gelu.
Excipiet gremio populos mitiſſima victos,
Vincendaſque alio quæret in orbe plagas.
Nec damnis ſuccumbet iners, aut cædibus vllis,
Maior ab exitio ſemper itura ſuo.
In terris Gallum proſternet, in æquore Pœnum,
Et Siculos vno tempore vertet agros.
Poſt Cannas, Trebiamque fremet maioribus auſis,
Infremet & caſus poſt Thraſymene tuos. *Et inf.*
Nunc hominum terras, vrbeſque exoſa iacentes,
Concutit infernas voce potente domos.
Ipſa aperit cœli poſtes, ipſa erogat aſtra,
Arbitrio mundum temperat ipſa ſuo.
Imperium ſine fine tenet, ſemperque tenebit,
Terminus Auſoniæ nec ditionis erit.

P. Tarq Gallutius l 2. el.23.

Aſpice Romulidum genitrix, quæ collibus alta
Tolleris, & cœlo cognatas ſubrigis arces

Tu Regum, legumque parens, quæ Romula tantum
Suspicis, externas mirari nescia laudes;
Ingenti maior fama, cœloque secunda:
Aurea victrices cuius dum gloria bigas
Instruit, ad currum telluris colla, marisque
Illigat, & toto latè spatiatur in orbe.
Cœlestis domus, imperij, pietatis asylum,
Iuris apex, cortina Dei, quam consulit Indus,
Vt decreta ferat dubijs oracula rebus.

Aug. Mascardus l. 1. Sil. car. 3.

Roma habitu bellatricis.

IPsa triumphatis quæ possidet æthera regnis
Assilit, innuptæ ritus imitata Mineruæ.
Nam neque cæsariem crinali stringere cultu,
Colla nec ornatu patitur mollire retorto.
Dextrum nuda latus, niveos exerta lacertos,
Audacem retegit mammam, luxumque coercens
Mordet gemma sinum: nodus qui sublevat ensem
Album puniceo pectus discriminat ostro
Miscetur decori virtus, pulcherque severo
Armatur terrore pudor, galeæque minaci
Flava cruentarum prætenditur vmbra iubarum;
Et formidato clypeus Titana lacessit
Lumine, quem tota variarat Mulciber arte.

Cludianus in Paneg. Prob. & Olybr.

Neapolis.

EST & magnanimum heroum, sceptrisq; potentum
Alma Ducũ genitrix Campano in littore Siren,
Dives opum, Regumque satu fœcunda superbo.
Gens apprima ferax generosæ laudis, & altum
Pectus, inexhaustumque animis, ausuque decoro.
At placidi mores, & vis nativa fugaces
Illecebris captare animos, interque merendum
Et prior officijs, & amorem æterna tueri,
Illic devexo vergens ad littora clivo
Partenope baccata iugis, & colle theatri
Pomifero, muros altè lunata supinat.

P. Pulcharellus l. 1. car. 7.

Mediolanum.

ET Mediolani mira omnia, copia rerum,
Innumeræ cultæque domus, facunda virorum
Ingenia

Ingenia antiqui mores; tum duplice muro
Amplificata loci species, populique voluptas.
Circus & inclusi moles cuneata theatri,
Templa, palatinæque arces, opulensque moneta,
Et regio herculei celebris sub honore lauacri,
Cunctaque marmoreis ornata peristyla signis,
Mœniaque in valli formam circumdata limbo.
Omnia quæ magnis operum velut æmula formis
Excellunt, nec iuncta premit vicinia Romæ.

Ausonius in Catal. Vrb.

Verona.

NObilis & Tuscis quondam fundata colonis
Fertilibus Verona sedet ditissima campis:
Veraque gens tyrrhena suo de nomine fecit
Nomina; cum dominos ducens Hetruria fasces
Eridanum propter duodenas conderet vrbes,
Venturis factura domos, ac mœnia Gallis.
A tergo tumet in colles, conuexaque dorso
Terra iugum viridi demittit in æquora cliuo
Ad pluuios conuersa Notos non largius vsquam
Gramine vestitur, fruticesque, & florea late
Seu virgulta rosis campus, seu pingit acantis.
Pæonijs idem virgulta virentia succis
Educat, & cupida morbo depellere frondes.
Vrbs monti subiecta iacet, domibusque superbis
Sublime erigitur, seu deprimit æqua minores:
Flaminijque manus cauea dimensa patenti
Amphitheatra locat ludis composta cruentis.
Hic quoque marmoreis aperitur scena theatris
Sæpe Thyesteas mensis imitata Mycenas,
Ipsa triumphales saxis candentibus arcus,
Et spolijs, titulisque ducum suspendit opimis,
Tollit & alta Deum solidis delubra columnis,
Atque Athesini grauat impositi quater aggere pontis.

P. Al. Donatus l. 1. Const.

Senæ.

TV quoque Romanæ tyrrhena colonia gentis
(Seu pater Augustus, seu te discordibus annis
Libera Roma tulit, geminus nam marmore viuit
Romulus) imploras victorem, & mœnia pandis.
Cernere erat ternis surgentem collibus vrbem,
Mœniaque extremos cuneare triangula fines.

In medio fora curva iacent, numesosus in astra
Se turris commiscet apex. stant alta domorum
Limina: tum plenis humor se lucidus antris
Egerit, inque lacus camera impendente recumbit.
Templorumq; decus, Diuumq; operosa perennant
Tecta, neque accensi cessant altaribus ignes.
At faciles generosa viros in bella superbus
Sive rapit Mavors: posita sive ægide Pallas
Pacifera agitare docet sapientior artes.

P. Al. Donatus l. 6. Const.

Mantua.

FElix Mantua, ciuitatum ocelle
Quam Mars Pallade certat vsque, & vsque
Claram reddere gentibus, probisque
Ornare ingenijs virorum, & armis
Te frugum facilis, potensque rerum
Tellus, te celebrem facit virente
Qui ripa, calamisque flexuosus
Leni flumine Mincius susurrat:
Et qui te lacus intrat, advenisque
Dites mercibus invehit carinas.
Quid palatia culta, quid Deorum
Templa, quid memorem vias, & vrbis
Moles nubibus arduis propinquas?
Pax secura loco, quiesque nullis
Turbata exilijs, frequensque rerum
Semper copia, & artium bonarum.

M. Ant. Flaminius l. 1. car.

Patauium.

VRbs quam vetusto vectus ab Ilio
Post fata Troum tristia, post graves
Tot patriæ exhaustos iniquo
Tempore, tot pelago labores:
Ducente demum Pallade, qua rapax
Cultos per agros Medoacus fluit,
Dijs fretus Antenor secundis
Condidit Euganeis in oris.
Tu nuper & flos & decus vrbium
Quascunque tellus Itala continet:
Magnas tot artes, tot virorum
Ingenia & studia vna alebas.

Te ſepti cornis Danubij accola
Te fulva potant flumina qui Tagi
Longeque ſemoti Britanni
Cultum animi ad capiendum adibant.
Andr. Naugerius in luſib.

Peruſia.

FInibus Hetruſcis, eademque in finibus Vmbris
Antiqua exſurgit colleſque erecta per altos
Vrbs auguſta caput radijs Peruſina coronat,
Quippe abſciſſa velut radiantem cuſpidat orbem,
Stellaque coniferam diſcriminat aurea lucem:
Sic ea, productis per longa ſuburbia muris
Dorſum acclive levat veteri quod mœnia ſaxo
Interiora tegunt, ſeruantque minantia cœlo
Vertice inæquali, gradibuſque ſimillima tecta.
Ipſa per ingentes ſuſpenſis molibus arcus
Nexuit aerios colles, geminoque paravit
Strata foro: aut celſis propiorem pulſat olympum
Turribus: aut clathris, teretiſque vt carcere ferri
Occludit ſalientis aquas, & marmora fontis.
Quid dicam impoſitas arces, & ſtructile vallum?
Durat vbi aggeribus nunquam violanda ſolutis
Compages operum: ſeu procurrentia roſtris
Mœnia producunt clauſos firmiſſima fines:
Tormentiſque ſonant, atque ære minantia clauſtra;
Saxa vnde, & rigidæ cautes, ferroque trabali
Spicula torquentur: vinclis ac pondere vaſto
Libramenta fremunt, meditataque tela ruinas;
Baliſtæque graves ſua per caſtella tonantes.
Tuque Vrbs, florenti cui ſe pendentia clivo
Molliter acclinant latè iuga: proſpicis alto
Culmine vitiferos vuis flaveſcere colles,
Veſtitos olea colles, & pinguibus arvis
Purpureos baccæ viridi certare racemos.
P. Al. Donatus l. 7. Conſt.

Burdigala.

CLaudit Aquitanas extremis finibus oras
Burdigala & claros ſervat tutiſſima cives
Vndarum ingenti quam circum mole Garumna
Volvitur, & rapido fertur latiſſimus amne.
Vrbs equidem (quamquam pelagi ſpumantia longè
Littora & vndoſas Aquilonibus aſpicit iras,

Atque interiectis pontum secludit arenis)
Æquora vbi aut ventis, Lunæue impulsa proteruis
Cornibus, atque imis iterum desuta cauernis
Limpha recurrenti conuersa reciprocat æstu,
Aereijs spectat subiectas mœnibus vndas.
It pelagus; ventoque fremens, spumisque recandens
Obstantes pulsat scopulos, terræque ruinas
Horrificis meditatur aquis: tum littora frangens
Saxa superiectos propellit in ardua fluctus,
Et dominam muris allisam verberat vrbem;
Illa reuertentes ridet secura tumultus.
Nec minus & geminæ perituris hostibus arces
Obijciunt se se: stant propugnacula circum
Et flammas ærata vomit balista tonantes.
Quid dicam augustos proceres, lectissima patrum
Concilia, & populi turmas, seu clara superbis
Atria porticibus, seu tecta minantia cœlo?

P. Al. Donatus l. 1. car. 9.

Burdegala est natale solum, clementia cœli
Mitis, vbi est riguæ larga indulgentia terræ:
Ver longum, brumæq; breues, iuga frondea subsunt,
Feruent æquoreos imitata flueńta meatus.
Quadrua murorum species, sic turribus altis
Ardua, vt aerias intrent fastigia nubes,
Dispositu latas nomen seruare plateas.
Tum respondentes directa in compita portas,
Per mediumque vrbis fontani fluminis alueum,
Quem pater Oceanus refluo cum impleuerit æstu,
Allabi totum spectabis classibus æquor.
Quid memorem Pario contectum marmore fontem
Euripi feruere freto? quanta vnda profundi?
Quãtus in amne tumor, quanto ruit agmine præceps

Ausonius in Catal. Vrb.

Hierosolyma.

Colle super gemino surgit, verùm impare dorso
VrbsSolyma,& ternos circũdedit aggere muros.
Vallis erat media accliuem se collis vterque
Frontibus aduersis in quam deuexus agebat.
Altior ille iugo, magni tecta ampla Syonis
Sustinet, ac refugis pugnantes nubibus arces
Inferior tenet Acra locum decliuibus arvis.
Quem contra assurgens seclusum vallibus imis
Eduxit natura iugum: sed molibus altis
Erexere locum Reges, perque ardua montis.

Rupes-

Rupeſque abruptas, magno patet area templo
Nubiferis erecta tholis. ferit aera moles,
Qualem non nigra Ægyptus, nõ corniger Hammon,
Aut iuuenum vidit lacrymis celebratus Oſiris.
Ipſa Ducum moles iam dedignata ſuperbas
Roma, nec æquato faſtigia vertice ponit.
Haud alijs tuto credant ſe ſe arcibus vrbes,
Tot circumpoſitis ſtant propugnacula muris,
Tantaque ſe facies aperit, numeroſa columnas
Tecta premunt, geminis ſe ſe vaſta atria cingunt
Porticibus, duplicique ſuper ſtat fornice pondus.
Huc Libanus virides truncos, huc cedrina ſiluæ
Robora demiſit, ſuffoſſo ibi multa Syene
Cernitur, & patrio viduati marmore montes.
Interior non ſaxa domus, non marmora tollit;
Auro cuncta nitent, & conueſtita metallis
Stant ignota procul ſuperûm ſacraria Regi.
Nec deſunt vrbi latices, nam valle profunda
Murmurat amne liquor, fontem ſonat vnda Siloam.
Quin etiam effoſsas alta tellure cauernas
Imber alit, liquiduſque latet ſub montibus humor.
Et qua ſurgentem renouat Sol aureus ortum
Iordanes habitat ripas fugitiuus amœnas
Occiduus quà condit equos, ſpumantia fluctu
Æquora miſcentur medias cingentia terras:
Nubila quà pennis Auſter meditatur & imbres,
Bethlemiæ ſedes, magnique habitacula partus:
Quaque tonat Boreas, veteris ſtetit ara Bethelis
Semotæque procul terra Samaritide gentes.

P. Al. Donatus l. 1. car. 2.

Oliſyppo.

QVinque ſuperba iugis ſurgit, totidemq; feraces
Conualles Olyſippo grauat; latiſſimus vndas
Explicat, & muros liquido Tagus alluit auro,
Ne paueat merſas altis de turribus vmbras.
Quaque procul victos tuto videt aggere Mauros
Regia ſuſtollit veterum penetralia Regûm.
Marmora quo libycæ quondam deſecta Syenes,
Quò phrygius, niueuſque ſilex, miſtæque rubenti
Oebalio virides venerunt vertice rupes,
Pulcher & aurato defluxit gurgite Ganges.
Hic & marmoreis faſtigia nixa columnis
Occurrunt cœlo; procul inclinatus Atlantis
Cæliferi miratur apex, conditque remiſso

Ponde-

Pondere; sublimes incumbunt sidera in arces.
Nec desunt aliæ Nomadum de marmore moles,
Editaque in nubes quadrato culmina saxo.
Seu Divum assurgunt aris delubra superbis:
Sive thoros sternunt miseris, & ditia tecta
Pauper habet: seu Legatis regalia pandunt
Limina: fœcundis seu messibus horrea complent:
Aut vicina inadent vasto Prætoria fluctu
Hic etiam (magnæ tantus decor additur vrbi)
Civibus auratas pandunt venientibus ædes
Civilisque domus gemmis collucet Eois.

Idem l.2. c.8.

Praga.

COllibus adversis, subterque in valle patenti,
Praga sedet, medias flavæ quà turbidus vndæ
Multavus obliquo diducit flumine ripas,
Maioremque petit, quem fluctibus augeat Albim
Ille secat muros, Pragæque trinominis vrbem.
Hæc vetus, illa Noua est, hæc Parva exurgit in arcē:
Et campos circum virides, & vallis amœnæ
Arborei fœtus vmbræque, & aprica Boemos
Implevere cados gravidis vineta racemis.
At contra imparili surgentes culmine colles
Scinduntur fluvio, madet ille, & scrupea lymphis
Terga lavans, veterum dorso male sustinet arces
Semirutas: æquos extendit vertice campos,
Alter, & accliuis Parvæ supereminet vrbi.
Hic sedes, & structa manent firmissima Regum
Pergama, & aurifero camerata palatia luxu,
Florentesque horti, maturaque Citria ramis,
Vestiturque solum, teneris aut scribitur herbis.
Dives & hic Vito sedes, & Principe templo
Gaudet humus, sacris & limina clausa puellis.
Subter at exiguæ considunt ciuica Pragæ
Tecta, & arenosis longo stant ordine ripis
Tenditur ad Veterem quadrato hinc editus vrbem
Ponsque bis octonos saxo porrectus in arcus
Quattuor audet iter iunctis aperire quadrigis.
Tum fronte in gemina sublimi vertice turres
Excubijs adsunt vigiles, ne fluctuet amnis,
Ne superet nimbis, fugit ille exterritus altis
Molibus, allisusque fremit, queriturque morarī
Spumeus: inde fugæ sparsas citus advocat vndas,
Praga Vetus dextræ tenuit planissima vallis.

Et

Et nexis circum tumulis se tecta coronant.
Virginis hic magnæ sedes, & Curia templo
Stabit, & impositas Sapientia culta per artes,
Musarumque domus, veterique instructa paratu
Hospitio facilis membris languentibus ædes,
Hic Patribus videas Prætoria celsa coactis
Custodemque loci minitantem ad sidera turrim.

Vrbs munitissima.

NOn opus hanc veterũ, nec moles structa tuetur,
Humanusque labor facilis licet ardua tollat,
Cedere, vel bellis, vel cuncta moventibus annis.
Sed munimen habet nullo quassabile ferro
Naturam sedemque loci, nam clausa profundo
Vndique præcipiti, scopulisque vomentibus æquor,
Exiguo debet, quod non est insula, colli.
Terribiles ratibus sustentant mœnia cautes,
Ioniumque furens rapido cum tollitur Austro
Tẽpla, domosq; quatit, spumatq; in culmina pontus.
Lucanus l. 6.

Perpetuis latè surgunt horrentia pinnis
Mœnia, turritoque lacessunt culmine cœlum.
Hinc atque hinc valido stant propugnacula saxo
Forcipis, aut mediæ speciem referentia lunæ.
Præcipites circum fossæ succedere muro
Admissis prohibent vndis: pars maxima solo
Tuta situ est: campos stagnans oblimat inertes
Eluvies vastis tantum opportuna Salinis;
Transmittique negans, gressum male fida tenaci
Implicat hærentem cœno, atque vligine pingui.
Cætera quæ pluvios geminis vrbs turribus austros
Excipit, alterno remeans interfluit æstu
Neptunus pater, & venientem submovet hostem.
Apud P. Laur. le Bran, to. I. Eloq. Poet.

DOMVS, PALATIVM.

Domus pulcherrima, & amplissima.

DIgna Deæ sedes, nitidis nec sordet ab astris.
Hic libycus, phygiusq; silex, hic dura Laconum
Saxa virent, hic flexus Onyx, & concolor alto
Vena mari rupesque nitent, queis purpura sæpè
Oeba-

Oebalis, & Tyrij me 6 lerator liuet aheni.
Pendent innumeris fastigia nixa columnis,
Robora Dalmatico lucent variata metallo.

Statius lib.l.in Epith.Stell.

Quid primũ, mediumue canã quo fine quiescam?
Auratasne trabes, an Mauros vndique postes,
An picturata lucentia marmora vena
Mirer? an emissas per cuncta cubilia lymphas?
An quæ graminea suscepta crepidine fumant
Balnea, & impositum ripis algentibus ignem?
Quaque vaporiferis iunctus fornacibus amnis
Ridet anhelantes vicino flumine Nymphas.
Vidi artes veterumque manus, variisque metalla
Viua modis; labor est auri memorare figuras,
Aut ebur, aut dignas digitis contingere gemmas.
Quidquid & argento primum, vel in ære Myronis
Lusit, & enormes manus est experta colossos.
Dum vagor aspectu, visusque per omnia duco,
Calcabam nec opinus opes; nam splendor ab alto
Defluus, & nitidum referentes aera testæ
Monstrauere solum, varias vbi picta per artes
Gaudet humus, superantque nouis asarota figuris.

Idem ibid.in Tiburt.Vopisci.

Idem vbi inexpleto lassaueris ebria visu
Lumina, qua spatio concluditur area certo,
Et Tiburtino tollit se regia saxo,
Siste pedem, & tanti speciem circumspice tecti,
Dispositumque manu artificis admirare laborem.
Nam velut in medijs complexibus amphitheatri
Ingentis sedet alta domus, vultuque superbo
Quatuor ostentat totidem quadrantibus ora
Frontibus, & pariles referans æquata fenestras,
Ipsa tuas miratur opes, numeratque decores
Quos lapidum limbis circumcingentibus ordo
Parietibus spatiatus, agit, fingitque recurrens
Flexibus, innumeras non vna lege figuras.
Nec te disparibus discrimen agentia formis,
Suspicere excelsi pigeat fastigia tecti
Quod se se in conum attenuans gracilescit acuto
Culmine, & in speculam procurrens definit altam:
Subiectos licet vnde hortos, licet vnde propinquas
Cæsareas thermas, & adhuc spirantia fastum
Mirari veteris deiecta cadauera Romæ.

Aur.Vrsius in Her.Exquid.

In arce summa Pelopeæ pars est domus
Conuersa ad Austros; cuius extremum latus
Æqua-

Æquale monti crescit, atque vrbem premit,
Et contumacem regibus populum suis
Habet subiectu: fulget hic turbæ capax
Immane tectum, cuius auratas trabes
Varijs columnæ nobiles maculis ferunt:
Post ista vulgo nota, quæ populi colunt,
In multa dives spatia discedit domus.
Arcana in imo regia recessu iacet
Alta vetustum valle compescens nemus
Penetrale regni.

Seneca in Thyes. ac. 4.

Statuuntur ecce regio sumptu domus
Ingentis instar vrbis amplexæ ambitum.
Atria columnis fulta millenis sedent:
Immane visu, celsa murorum minis
Moles in auras arduum exertat caput.
Exclusa iactis maria cæmentis retro
Abiere: pontus fine contracto brevis
Densis natatur piscibus: ponto incubans
Vndas opacat pensilis ruris nemus
Digesta laxis spatia porticibus, sequi
(Per tot remensum retro responsus fugit
Penetrale sedis intimum) aspectus nequit.
Variata saxo tecta Tænario calent
Strepitu clientum: turba famulantum terit
Achate limen lubricum invisæ domus.
Prætexta gemmis aula populorum capax
Explicat avara dona longinqui maris:
Pictæ lacunar aureum tollunt trabes:
Certata paries bella Gangaridum indicat.
Hic vel superbis splendet aulæis nitor,
Vel fila tendit varia belluatus labor,
Seu quem Sophenæ sive quem Phryges trahunt.
Elephante texto culmen auratum albicat:
Conchyliata veste pulvinar sacrum
Geniale ridet: barbaro luxu domus
Hilarescit omnis: spirat effigies ducum
Folle aut Lysippi ducta, vel cęlo Scopæ.

P. Stephonus in Flau. ac. 3. sc. 2.

Parietibus stabant, opibusque ingentibus ædes,
(Nunc vbi regales abeunt in nubila moles)
Tecta ferebatur populus quæ regia quondam
Struxisse, imperij postquam Cumana removit
Arbitria, & dominas vrbis tractavit habenas.
Marmoreis ibi vasta nitent cœnacula crustis,
Aut solidis lapidum glebis, Phrygijsque columnis

Ardua tolluntur: cameris suspensa relucent
Convexo cryſtalla gelu: ſed clarius aurum
Confertis trabibus laqueatas induit aulas.

P. Alex. Donatus l. 10. Conſtan.

Stant vbi ſublimes tectis regalibus ædes,
Et ſtabili aſſurgunt auguſta palatia ſaxo,
Vaſta patent, ſectiſque Phrygum de rupe coronant
Atria millenis ſe circumducta columnis,
Jmmaneſque aulæ ſolido laqueata metallo
Culmina ſuſpendunt; trabibuſque inſertus eburnis
Fulgor, & è cameris ardet radiantibus aurum.
Ipſa volubilibus ſtellis cænacula cœlo
Æmula verſantur roſeis vberrima nimbis;
Parietibuſque ſuos miſcent peregrina colores
Marmora, compoſitis interlucentia gemmis
Nec modo terga niger, maculaſque nivoſus achates,
Aut nebuloſus onyx, ſpiriſque illuſus ophites
Scinditur in cruſtas tabuliſque tenacibus ambit:
Saxea ſed totis calcantur fragmina glebis,
Liminaque, & poſtes gaudent animare ſuperbos.

Idem l. 2. Conſt.

O ſuperi, quales iubet ille aſſurgere moles?
 Sidera tacturas iam prope, iamque putes.
Præcipue fulvo radiant ibi tecta metallo,
 Quæ tripl ci Parius circuit arte lapis.
Porticus auratis libratur trina columnis:
 Veſtit odoratam cedrus, eburque domum.
Ducta pavimentum pingunt aſarota: ſuperbis,
 Et pede calcari ſe ſtomachatur Onyx.
Penſilet diſtinguit Nereia bacca lacunar,
 Inque tholo partem multa Smaragdus habet,
Heliadum cruſta paries, & Iaſpide poſtes.
 Ipſaque Erythræa ianua luce rubet,
Aula tamen luxu magis vna triumphat Eoo,
 Qua ſcio regna nihil pulchrius vlla vident.
Regis ibi ſolium gradibus ſublime coruſcis;
 Incertum, pretio præſtet, an arte labor.
Materies ebur eſt, ſed eo flaveſcit ab auro,
 Quod rotat occiduo dives arena Tago.
Bis ternos locus ipſe gradus, biſſena leonum
 Hinc atque hinc ſpectat ſigna minora latus.
Aurea defendunt ſolium conopæa; coronant
 Aurea celato contabulata ſinu.
Præterea tanti qua copia deficit auri,
 Altera gemmarum copia ſarcit opus.

Chry-

Chrysoliti trudunt smaragdos, adamantas iaspis,
Hæc ametyston,& hęc pars hyacinthon habet.
Quocumq; aspicias,gemmę omnia, & omnia gēmæ
Nullus ibi argenti, nullus ibi æris honor.
Nam quid ego centum simili conclavia luxu,
Quid simili structos mille nitore toros?
Quid tripodas memorem, plenisq; triclinia mensis?
Quid pretio centum sigmata facta pari?
Cimbia miscendo locus aurea servat Iaccho,
Seruat ad innumeras aurea vasa dapes.
Et parili fulgent lancesque, orbesque metallo,
Et gabatæ, & mensis cetera digna suis.

P.Iac.Bidermanus l.2.Heroid. ep.3.

Atria panduntur maculosis lucida saxis,
Tercentumque nitet solidis effulta columnis
Porticus, ac medios fastigia iactat in Euros.
Interiora magis gemmisque, auroque coruscant.
Cuncta adeo tabulis laqueata teguntur eburnis,
Splendidaq;irradiant,spernuntque triclinia noctem.
Tum super aerios cælum versatile flores
Deijcit, vnguentisque fluens argentea latè
Fistula multiplices myrrhas, Arabumque liquores
Fundit, odorato nardosque, & balsama nimbo.

P.Al. Donatus l.1.c.4.

Domus subterranea.

EGesta quippe innumeris tellure cavernis
Impendet Tyberinus ager, stant cœca viarum
Strata, neque obscuris desunt regionibus vrbes.
Recta modo, ambiguo refluens modò semita flexu
Curvat in ambages, atque indeprensa locorum
Incertas errore vias (ceu Dædalus error
Arva olim Dictæa premit) modò laxat opertas
Terra domos, vdisque latens habitacula tophis
Aut testudineus, camera suspenditur orbis.

P.Al.Donatus l.2.car.1.

Domus regia Solis.

REgia Solis erat sublimibus alta columnis,
Clara micante auro,flammasq;imitante pyropo
Cuius ebur nitidum fastigia summa tegebat;
Argenti bifores radiabant lumine valvæ.
Materiam superabat opus, nam Mulciber illic
Æquora cælarat medias cingentia terras

Terrarumq;orbem, cęlumque quod imminet orbi.
In solio Phœbus claris lucente Smaragdis,
A dextra, lævaque dies & mensis & annus,
Sæculaque, & positæ spatijs æqualibus Horæ.

Ovidius l. 2. met.

Domus Martis.

HIc steriles delubra notat Mavortia silvas
Horrescitque tuens: vbi mille furoribus illi
Cingitur adverso domus immansueta sub Æmo.
Ferrea compago laterum, ferro arcta teruntur
Limina, ferratis incumbunt tecta columnis.
Læditur adversum phœbi iubar: ipsaque sedem
Lux timet & dirus contristat sidera fulgor.
Digna loco statio. primis salit impetus amens
E foribus, cœcumque nefas, iræque rubentes,
Exanguesque metus, occultisque ensibus adstant
Insidiæ, geminumque tenens discordia ferrum
Innumeris strepit aula minis, tristissima virtus
Stat medio, lætusque furor, vultuque cruento
Mors armata sedet. bellorum solus in aris
Sanguis, & incensis qui raptus ab vrbibus ignis.
Terrarum exuviæ circum, & fastigia templi
Captæ insignibant gentes, cœlataque ferro
Fragmina portarum, bellatricesque carinæ,
Et vacui currus, protritaque curribus ora.

Statius l. 7.

Domus Famæ.

ORbe locus medio est inter terrasq; fretumque,
Cęlestesque plagas triplicis confinia mundi;
Vnde quod est vsquam, quamvis regionibus absit.
Inspicitur, penetratque cavas vox omnis ad aures.
Fama tenet summaque domum sibi legit in arce:
Innumerosque aditus, ac mille foramina tectis
Addidit, & nullis inclusit limina portis.
Nocte dieque patet, tota est ex ære sonanti.
Tota fremit, vocesque refert, iteratque quod audit,
Nulla quies intus; nullaque silentia parte.
Nec tamen est clamor, sed parvæ murmura vocis,
Qualia de pelagi, si quis procul audiat, vndis
Esse solent; qualemve sonum, cum Iuppiter atras
Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
Atria turba tenet, veniunt levę vulgus, euntque,

Mixtaque cum veris passim commenta vagantur
Millia rumorum, confusaque verba volutant.
E quibus hi vacuas implent sermonibus aures.
Hi narrata ferunt alio, mensuraque ficti
Crescit; & auditis aliquid novus adijcit auctor,
Illic Credulitas, illic temerarius Error,
Vanaque Lætitia est, consternatique Timores,
Seditioque recens, dubioque auctore Susurri.
Ipsa quid in cœlo rerum, pelagoque geratur,
Et tellure videt, totumque inquirit in orbem.

Ouidius l. 12. met.

Domus Inuidiæ.

PRotinus Invidiæ nigro squallentia tabo
Tecta petit: domus est imis in vallibus antri
Abdita, sole carens, nec vlli pervia vento.
Tristis, & ignavi plenissima frigoris, & quæ
Igne vacet semper, caligine semper abundet.

Ouidius l. 2. met.

Domus Fidei.

ESt locus (Aligeri divina suburbia dicunt)
Ætheris ante fores, primoque in limine, gemmis
Ebrius obscuris; sed opaco lumine vincit
Gemma diem, solemque parit, dum concipit vmbras
Multus ibi attracto ridet carbunculus ore,
Lucis & ignescunt scintillæ, dulcis & horror:
Emicat è nigro maiestas candida vultu,
Et velut ex icto salit ignea lympha lapillo
Cum tonitru qui rumpit humū cœlumque requirit.
Editus è tenebris, olli se luce maritat,
Miscet & ardores Amethystus, scilicet ima
Viscera telluris, rupes, obstacula, montes
Perrumpit generosa fides, & in æthera fertur.
Vtraque gemma lares hinc fabricat, vtraque signat
Illustres fidei nebulas, & lumen amoris.

P. Car. de Luca l. Dom. Laur.

TEMPLVM.

Templum vetus Hierosolymitanum.

QVem contra assurgens seclusum vallibus imis
Eduxit natura iugum, sed molibus altis

Erexere locum Reges, perque ardua montis
Rupesque abruptas magno patet area templo
Nubiferis erecta tholis: ferit aera moles,
Qualem non nigra Ægyptus,non corniger Hāmon,
Aut iuvenum vidit lacrymis celebratus Osiris.
Haud alijs credant tuto se se arcibus vrbes,
Tot circumpositis stant propugnacula muris,
Tantaque se facies aperit: numerosa columnas
Tecta premunt, geminis se se vasta atria cingunt
Porticibus, duplicique super stat fornice pondus
Huc Libanus virides truncos, huc cedrina silvæ
Robora demisit: suffosso ibi multa Syene
Cernitur, & patrio viduati marmore montes,
Interior non saxa domus, non marmora tollit:
Auro cuncta nitent, & convestita metallis
Stant ignota procul superum sacraria Regi.

P. Al. Donatus l. 1. c. 2.

Tectū augustum,ingens,centum est sublime colūnis
Quo nihil in toto pulchrius orbe viget.
Exteriora lapis Pario de marmore vestit,
Et Scythica reddit candidiora nive.
Singula saxa queunt totidem miracula dici:
Nam speciem magni singula montis habent.
Qui molem artifices potuere attollere tantam?
Aut satis esse operi quæ valuere manus?
Ære rigent portæ, quantas bis dena gigantum
Brachia moliri vecte gemente solent.
Laxa patent intus plus senis atria campis;
Pro totidem credas vrbibus esse locum.
Cincta peristylijs sunt atria singula trinis;
Suspendit triplices subdita pila tholos.
Subtus opes regnis, & regibus admirandæ,
Fabrica quas nullo viderat vlla loco.
Ara tenet medium, Cyprio quæ fusa metallo
Surrigitur, moli vix satis vna suæ.
Nemo illam pecudum numeratus imbuit extis;
Sed lavat immenso prodigus amne cruor.
Non procul hac ara labrum stagnantibus vndis
Tergora bissenum pressat ahena boum;
At pars delubri memoretur vt altera, non sunt,
Parcite. nec calami iam, neque verba mihi.
Vestibulo in primo gemina stant mole columnæ
Arte pares ambæ, materieque pares.
Æra recedentes solidant infusa medullas,
Aurea conspicuum lamina vestit opus

Aurum

Aurum eſt ima baſis, puro caput eminet auro,
Aurea cum ſpiris ſunt anaglypta ſuis.
Perqueſtoros aurum ſupraque infraque vagatur:
In ue ſtrias audax influit inque ſtriges.
Ipſa pavimenti ſeries diſtinguitur auro;
Aurat æque meant per tabulata trabes.
Et paries aurum eſt, aurum eſt cum cardine limen;
Incluſæque auro ſunt radiante fores.
Quæque inibi donis cumulata perennibus ara
Sentit odoratos thure calere focos.
Quæque ſuas animant face candelabra lucernas,
Quæque vaporata fumat acerra prece.
Quæque alios ibi vaſa loci ſeruantur in vſus,
Divitis auri ingens omnia pondus habent.

P. Iac. Bidermanus l. 2. Heroid. ep. 2.

Templum Virginis Lauretanæ.

TEmplum ingens, ſublime tholo, poſitūq; latinis
Certatim Patribus, & non ſuperabile donis
Sæcula mirantur: prohibetque opulentia fines,
Atque auri argentique modum compoſta per aras
Clara figuratis tot ſpirant ſigna metallis:
Plena tot ingeſtas claudunt æraria gemmas:
Luminaque advectæ clathris conduntur erythræ.
Cunctarum tu dives opum, ſed nomine Divæ
Præfulgés opulenta magis venerabilis ædes,
Inſculptis (Parium nec dedignabere marmor)
Et circumpoſitis tua vivere ſaxa figuris.
Interior ſed quanta nites? ſeu paſcit olivo
Immortale iubar, numeroſaque lampas in auro,
Argentove tibi advigilat: ſive aurea pendent
Cornua parietibus: Dominam ſiue ante coruſcant
Innumeras ſimulacra faces, Superique volantes
Argento ſolidi, lucemque imitante metallo,
Et cælante fores, ſanctæque armaria cellæ.

P. Alex. Donatus l. 7 Conſt.

Templum cōde, lares, quod Virginis ambiat vlnis,
Ditis & impoſitum capiti ſub mole furentis
Terreat immenſis nigra tartara fundamentis;
Sit ſedes formæ miranda tricorporis ære
Ianua ſuſpenſo triplex gemat æraque ſignis
Spirent innumeris, artis portenta perennis,
Alba Paros faciem conſumptis montibus ornet
Culta manu artificis, ductuque cohæreat vno.
Iſtria conſpiret templi mage turgida vultu,

Nativo

Nativo quam celſa iugo. ſuffulta ſuperbis
Limina ſtent gradibus,quibus orbis inhæreat omnis,
Dum moles aditus per ſubdita marmora quærit.
Interior ſpatio ſe proferat area magno;
Hinc inde extructis extendens brachia muris
Ædis in amplexum, quam circumplectitur; arcet
Annulus vt gemmam, cœleſtis vt orbita Solem.
Stent circum immanes niveo ſub fornice pilæ,
Fulta quibus teſtudo ingens, cameræque minores
Ad latus immineant, alis vmbrantibus aras
Summa ibi ſe moles cœlo inſerat, aſtraque pulſet
Sublimi conuexa iugo, laxata per auras,
In medium porrecta globum, turritaque ſurgat.
Hinc coeat tholus exiguus, paruoque ſuperſtans
Vertice, quo lumen vitrea de nube refundat
Vicina ebibitum ſolis de luce lucernam
Dum peregrina tholi proſpectat turba minoris
Flexa genu, venerata Pharum, ſpeculamque ſalutis,
Primas inde faces è Virginis hauriat æde
Prima tributa ferat lacrymarum: incendia diſcat.
Iam vicina pati, flammiſque aſſueſcat amoris.
P.Car.de Luca l.24.Dom.Laur.

Sacellum B. V. Exquilinum.

Hic Paulus ſedes, ſtructiſque operatus in aris
Virgineæ matri donum immortale ſacravit,
Exquilijque nouo gemuerunt pondere colles.
In primis annoſa cadit, longèque ruinas
Dat conuulſa domus, lateque effoſsa dehiſcunt
Iugera; congeſtis iam fundamenta laborant
Molibus: aſſurgit paries, ac ſidera lambit. *Et inf.*
Aſt introgreſſæ mirantur marmora gentes,
Plurima quæ Ligures Lunenſibus eruta venis,
Quæque metalliferis ſuccidit Iberia campis,
Quæque olim priſcis Roma intulit aurea templis
Externis aduecta plagis; ſeu Sinnade ſaxa
Interſtincta Phryges maculis miſere cruentis
Canitiem criſpa, Ægyptus: liventia Lesbos:
Picturata, Lybes; guttataque Thebais auro:
Alba, Paros: maculoſa, Chios: variata, Caryſtos;
Verſicolorque Thaſos: rorataque murice Sidon,
Et Tyros, & Nilus Tyrios imitata rubores:
Atraque Lucullo, & ſcenis celebrata latinis;
Et duri Oebalio viridantia monte Lacones.
Angue coloratus viſentem paſcit Ophites:
Vngue

Vngue notatus Onyx: spiris Alabastra recurvis:
Virgatique vndant sinuata volumine fluctus -
Bisgemino locus, interior componitur arcu,
Pendentesque ligat quater angulus; emicat ingens
Et cameratus apex vasto superimminet orbe.
Ergo vbi converso stridentes cardine postes
Suspenso ære gemunt maculoso tegmine vestit
Marmor ab Hispanis excisum montibus; illi
Sanguineos variat ceu glarea mista colores:
Purpura ceu clamydem texto discriminat auro,
Sic vestiri omnes crustis lucentibus antas,
Et paribus sacros spatijs obducere muros,
Ludentesque intus rerum mirabere formas:
Quantus Epystilio decor est! quod ductilis ornat
Inter & Insertos ter cingit fascia talos,
Marginat & baccis torquata nitentibus ora.
Lævis at induitur lapides sublime virentes
Zophorus, & nigris, maculisque interplicat albis:
Ac super extantes attollit fronte coronas.

P. Al. Donatus l. 2. car. 4.

Templum Nominis Iesu Romæ.

VRbe fere in media locus est, quà pervia clivo
Desuper occiduos spectant Capitolia soles:
Hic & Alexander puero noua templa Tonanti
Æternumque imponit opus, tamque ardua sulco
Fundamenta notant, altisque egesta cavernis
Dissilit, & vasta prorupta voragine tellus. *Et inf.*
Talis in immensum patuit specus, altaque circum
Subsedere soli spatia, atque amplissima longo
Limite præcipites interiacet area fossas
Illius in speciem bifidi qua robore trunci
Crux erecta pari supendit brachia ligno.
Iamque solum vincit paries, iamque alta levabant
Pondera dispositæ muris candentibus antes:
Et procurrenti sublata coronide saxa:
Summa operis, vastoque super tectoria dorso
Creta lacunabat curvato coctilis arcu.
Sed quà bisgeminus convertitur angulus, altè
Et procul obiectas circumligat aggere pilas:
Surgit in aerios lapidosa cyclade campos
Cœlo æquatus apex, & decrescentia parvo
Angustat sublime tholi latissima cyclo.
Roma pavet molem, & vastus superimminet orbis.
At medios aditus, camerataque limina templi.

Obſedere fores geminæ: teſtudine ſumma
Marmora picta notant dominos altaria flores:
Prima vbi Virginei ſignantur nomina partus,
Et circum ſecti vulnus puerile Tonantis.
Stat contra Soli facies obverſa cadenti
Et Tiburtinas conſumpſit candida rupes.
Ille. fores ter ſecta aperit; ter nobilis indo
Robore ferratos occludit ianua poſtes.

P. Alex. Donatus l. 2. c. 6.

Templum Vaticanum S. Petri.

QVin etiam exactis poſt addita ſecula ſeclis
Templa iterum rediviuà locat, molemq; futurã
Senenſis movet arte faber: qua nulla per orbem
Sive ætas ſpectaſſe prior, ſeu poſtera feris
Maiorem memorabit avis ſtructura vetuſtis
Deſeritur laudata viris: non tecta columnis
Incumbunt, non auratis fabricata figuris
Alta metallifero radiant laquearia ſecto.
Nuſquam intermiſſo diſtenditur area muro,
Talis & ampla iacet, qualem crux palmite ſecto
Quadrifida auguſtum diſcinderet ilice ſignum.
Longior hæc, breviore ſolo pars altera contrà
Occurrit, géminoque aperit duo brachia campo.
Hìc immenſa tholi ſpatia, atque altiſſima viſu
Culmina ſuccedit templi caput: apſide curva
Extremus ſinuatur apex, teretique reflexum
Hinc atque hinc vtrumque latus ſe margine claudit.
Hactenus ædificant, centumq;extructa per annos
Vota hominum tardat moles. vbi Iulia templi
Effudere altis ſe fundamenta cavernis,
Lati usHetruſci regno crevere Leonis,
Tibur & egeſtos gaudebat ponere montes.
Paule tuo, longum quod non ſperaſſet in ęvum
Roma reſervabat ſignandum nomine templum.
Ipſe iubes iuſtis componi partibus ędem,
Et vacua integris decurrere corpora muris.
Marmoreę aſſurgunt duplicato margine pilę,
Senaque convexos ſinuatur cella per arcus:
Quæque ſuo contenta tholo. nec victa fatiſcat
Tiburtina graves attollunt ſaxa columnas.
Hinc opulenta patent medio ſacraria templo,
Hinc miſcere modos, plenoque choreumata cantu
Atque implere licet ſecretam vocibus aulam
Panditur ante fores, magnique ante oſtia templi
Porti-

Porticus, inserto quæ circum plurima ſaxo
Candicat, & vaſtæ obfirmant latera ardua turres,
Tum ſuper effulget camerati marmoris aurum;
Cognatoque ſimul viuunt in fornice vultus.
Quinque aditus,totidem templo ſtant ordine portæ:
Limina bis denæ circum obſedere columnæ.
Nec cunctis eadem facies . his vnda tumeſcit
Cærulea: his tenui diſtinguitur area gyro:
His maculoſa lapis gaudet diſtinguere terga
Inde vbi ſe toto frons candida marmore veſtit,
Tiburis octonas maiori mole columnas
Format ebur, vaſtique ſuper faſtigia templi.

P. Alex. Don. l. 2. c. 14.

ARCES, AEDIFICIA PVBLICÆ.

Arx.

ARx erat aſcenſu præceps, & calle ſupino
Ardua, qua ſummo propior non altera cęlo,
Huc iter anguſto dubium via tramite monſtrat
Nunquam concurſu deſerta, nec ordine longo
Vadentum, & ſumma certatim ex arce tuentum;
At ſummas centena domos altiſſima cingunt
Męnia, cumque ſuis totidem pomæria portis.
Altum,horrendũ,ingens,nec fixu immobile culmen
Scanditur: hinc longè tranſmiſſum ad regia pontem
Limina traijciunt.

P. Pulcharellus l. 1. car. 8.

Vaſta patet moles, defenſaque męnibus altis
Circumdat foſſis vigilem cuſtodibus vndam:
Stantque ſuper magnam validis compagibus vrbem
Ferrati poſtes, & inexuperabile vallum.
Altera non inter ſe tantum ſuſtulit arces
Arx Italas, tanto non vertice ſidera tangit.
Ardua compoſitis tot propugnacula ſaxis
Ære tonant: ſtragem rabido ſic turbine torquent
Clauſus ab elato ſic fulminat aggere miles.
Panditur ante arcem, vaſtis & finibus ingens
Area ciuiles longè diſterminat ædes.

P. Alex. Donatus l. 1. c. 15.

Arx in littore maris.

STabat & æquoreo munita in littore moles
Ingenio defensa loci sinus æquoris altus
Curvato flexu prælabitur: Iccius olim
Vt perhibent, portus, tutum navale carinis
Obiectu bimaris dorsi, & flaventis arenæ.
Hinc arx alta, ingens vastum procurrit in æquor,
Mille trabes illam solido de robore, mille
Ferrati firmant vectes: vnam omnia contra
Vela Batauorum quondam, dum littora nostra
Nequicquam armatæ classis cinxere corona.
P. Iac. Vuallius Heroi.. l. 1.

Arx S. Angeli Romæ.

AElius Hadriaco notus cognomine Cæsar
Se Mausoleo hoc texit, & arce suos.
Aliger aerio gladium pro culmine vibrans
Angelico totum nomine signat opus.
Nomine quod signat, re quondam fertur, & acri
Egregius custos asseruisse manu.
Mœnia si videas, immania mœnia dices:
Si turrim, pinnas Troadas esse putes.
Infima si cernas si propugnacula summa
His quondam credas desituisse Iovem:
Iuppiter hic certè tumidos vitare Gigantas
Hos potuit Memphi præposuisse specus.
Ni timor obstiterat, ni ficti fabula belli
Arce sub hac vera nil latet absque fuga.
Castelli caput est, medio quæ machina surgit
Vertice, quam Tiberis dixeris esse Pharon.
Area planitiem supremi exporrigit orbis,
Quam lapidum iactu vix superare queas.
P. Io. Bisselius Vern. l. 3. el. 17.

Agger in mari excitatus.

REstabat pelagus: pelagi qui protinus omnem
Intercludat opem, cæptis audacibus agger
Ducitur, alternis patitur dum pervius horis
Arte laborantum subigi, nec iussa recusat
Vincla sinus. Gemina propior quà surgit ab acta.
It cæmentitio nova per fundamina sulco
In mare procurrens, fracti temeraria saxi
Con-

Congeries, ſpatioque vadum diſcriminat æquo
Maceriam ſuperimpoſitus loricat vtrinque
Calce lapis multa; nucleoque ſtatuminat apto
Structilis in ſpeciem clivi: decreſcit eundo
Caſtigansque levi murus faſtigia ductu,
Aſcenſum pelago facilem reclinat ituro.
At medium via quà ſpatio diducta relicto
Intervallat opus; multo depreſſa labore
Subſidit, ſcopulique vicem ſortita nocentis,
Plurima ſe fundo ratis interfuſa vadoſo
Porrigit in latas ſubſtrata pericula chelas.
Præterea totum conſertis puppibus æquor
Nexilis obtendit ſilva, & religata quaterno
Fune catenati fluitat per marmora ponti.
Aggeris hæc dorſum magni poſtrema tuetur:
Vincta tegit frontem tranſuerſis ſublica tignis.
Et fiſtucato reduces terit obijce fluctus,
Incurſuſque freti primos, tot ſurgere clauſtra
Miratur refluens, & gurgite turbidus hæret
Vndipotens: fractiſque ſibi decreſcere regnum
Indignatus aquis, magno ſtridore morantes
Increpat, & totas violentior advocat Iras.

Apud P. Laur. le Brun. to. 2. Eloq. Poet. in P. ar.

Agger in adverſas ab vtraque crepidine terras
Latior, ad ſummum paulatim anguſtior exit
Hic primum erectæque trabes, nudique per alveum
Gurgitis impactæ, cum ſe maris vnda referret
Æſtibus alternis, mox ferri robore multo
Innectunt tabulata ſuper; cava deinde ſoluto
Saxorum aggeſtu, vaſtiſque molaribus implent.
Nec vincire opus eſt: multo nam turbida cœno
Glarea, & eiectæ voluuntur ab æquore ſordes
Hic trabibus, ſaxiſque tenax vbi limus adhæſit,
Calce magis, ferrove ligat. non illa reclinans
Perpetuum dorſum ſpumantibus obijcit vndis:
Sed medio coitura freto dant brachia ſtagnis
Interrupta viam, qua ne tranſcurrere lembi
Subſidio clauſis poſſint, & fallere furto,
Hinc atque hinc denſæ claudunt divortia puppes.
At medio in ſpatio geminus quà deficit agger,
Ac totidem in pontum converſis cornibus exit
Longa operum ſeries variorum, hic machina textis
Roboribus, ferroque, claviſque trabalibus hæret
Obiectura moras hoſti, æratuſque catenæ
Et ratibus ſuſpenſus obex currentia in altum
Cornua committit. *Apud eumdem ibid.*

L 3 *Am-*

Amphiteatrum vulgò Colosseum.

EXquilias inter, lævique Palatia montis
Amphitheatra sedent, spatijsq; extructa recurvis
Vespasiæ monimenta manus, quibus eruta longè
Tiburtina suo decrevit marmore rupes.
Nituntur triplices pilis immanibus arcus,
Et sinuata super teretis curvamina molis
Iungunt aerios obliquo fornice muros.
Interior sectis compages saxea quadris
Attollit sublime gradus, caveæque refertos
Per cuneos ineunt discreta sedilia cives.
Carbasa tenduntur, prohibentque vmbracula solem
Stellantesque bibunt pendentia vela nitores.

P. Al. Donatus l. 2. c. 4.

Moles Theatralis festis luminibus ornata.

SVrgit ad innumeros moles compactilis ignes
Curvatos patefacta sinus; diductaque latè
Vasta theatrali convertit cornua flexu.
Inferiora nitent pictis albentia saxis,
Sublatisque super candent structura columnis,
Illis compositi loculis sinuantibus arcus
Incumbunt; licet ora virum, Divumque tueri,
Aurea candentes inter simulacra cylindros.
In summo niveis operum fastigia pendent
Nixa columellis, medioque acroteria signo,
Inscribuntque sacras numerosa ellychnia formas.
Vestitur quæ sole dies? quæ lumine tanto
Ignea tempestas? gremio, quæ visa flagrantes
Tot cœlo nox ferre globos? stant] ordine longo
Cunctaque dispositæ circumque, infraque, supraque
Complevere faces: tremulis it cerea flammis
Semita multiplices tum linea visa per ignes
Pascere lycnuchis teretes ardentibus orbes
In medio parua qua se testudine moles
Obliquat, structique gradus latera ardua cingunt
Regia Solis alit sua sidera. sidera flammis
Innumeris ardent, thalamoque elatus ab alto
Aurea Rex velis condit cerealibus ora.

P Alex. Donatus l. 2. car. 6.

Turris Babel, Vide Tit. Architectura.

Labyrinthus.

VT quondam Creta fertur labyrinthus in alta
Parietibus textum cœcis iter, ancipitemque
Mille vijs habuisse dolum, quà signa sequendi
Falleret indeprensus, & irremeabilis error.

Virgilius l.5. Aen.

Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis
Ponit opus, turbatque notas, & limina flexu
Ducit in errorem variarum ambage viarum.
Non secus ac liquidis phrygius Mæander in vndis
Ludit, & ambiguo lapsu refluitque, fluitque
Occurrensque sibi venturas aspicit vndas
Et nunc ad fontes, nunc ad mare versus apertum
Incertas exercet aquas: ita Dædalus implet
Innumeras errore vias. vixque ipse reverti
Ad limen potuit: tanta est fallacia tecti.

Ouidius l.8. met.

VILLÆ.

Vide Statium l. 1. sil. in Tiburtino Manlij, & l. 2. in Surrentino.

BAiana nostri villa, Basse, Faustini
Non otiosis ordinata myrtetis,
Viduaque platano, tonsilique buxeto
Ingrata lati spatia detinet campi,
Sed rure vero, barbaroque lætatur.
Hìc farcta premitur angulo Ceres omni
Et multa fragrat testa senibus Autumnis.
Hìc post Novembres imminente iam bruma
Seras putator horridus refert vuas
Truces in alta valle mugiunt tauri.
Vitulusque inermi fronte prurit in pugnam.
Vagatur omnis turba sordidæ cortis,
Argutus anser, gemmeique pavones,
Nomenque debet quæ rubentibus pennis.
Et picta perdix, Numidicæque guttatæ,
Et impiorum Phasiana Colchorum.
Rhodias superbi fœminas premunt Galli.
Sonantque turres plausibus colnmbarum.
Avidi sequuntur villicæ sinum porci.

Matremque plenam mollis agnus expectat.
Non perdit oleum lubricus palæstrita
Sed tendit avidis rete subdolum turdis
Tremulâve captum linea trahit piscem,
Aut impeditam casibus refert damam.
Martialis l.4. Epig.48.
Maiestas proh quanta loci! proh mitibus auris
Quanta colit virides gratia iuncta sinus.
Stat longè silvosus apex, convexaque montis
Crinibus arboreis alta corona viret.
Villaque descendit nemorali consita clivo:
Hinc atque hinc frondens obsidet vmbra latus.
In medio surgunt regalis culmina tecti
Et Boreæ spectant sed magis alba nives.
Ast infra gemino suspenditur aggere tellus,
Parietibusque duplex area nixa patet.
Sparsa vbi per muros miniatæ arbuscula testæ,
Et proles tenero termite picta rubet.
Hinc inde assultans fontana remurmurat vnda:
Concha quieturas plena recondit aquas.
Inferiora iacent vario pomaria sulco,
Et fœtu Autumnus versicolore rubet.
Vide reliqua apud P. Al. Donat. l.3. ac uratissimè descripta.
O Arientinæ sedes placidissima Villæ
Curarum domino portus amice tuo,
Sapina quam propter tacitis lenissima lymphis
Profluit, vt riguo gaudeat omne solum.
Hìc vbi odorata laurus se se explicat vmbra,
Et virides mollis ventilat aura comas.
Ver vbi perpetuum gemmantia prata colore
Pingit, & arguto gutture cantat avis.
Cantat avis circum omne nemus, silvæq; loquuntur,
Et facilis vario flore renidet humus.
Hinc eadem in collem protento vertice surgit,
Porrigit hinc lato pectore planitiem.
Hinc tendit spatiosa manus, & plurima cœli
Accipiens grata munera servat ope.
Hìc smylax calices, hedera illic læta corymbos
Extulit, hìc Cilices promicuere croci.
Et frutices lodunt varia sub imagine formæ,
Incertasque ineunt herbida texta vias.
Hìc baccas oleæ propius gessere feraces,
Rideat vt feris fructibus annus iners.
Nec procul aspicias silvestrem pampinus vuam
Qui tegit, erranti cùm petit alta gradu

Illa viden longè Cyparissi brachia tollit
    In metæ faciem conspiciendus apex.
Hinc piceæ, pinusque vigent, affixaque ramis
    Pondera non vmbra luxuriante ferunt.
P.Franc.Bencius l.3.el.3.
Quà viuis premit, ac pellit freta mortua siluis
    Engaddæa cauo vallis amœna situ:
Ampla suburbani spectanda cacumine saltus
    Turrigeroque virens culmine villa stetit.
Firmarant solidos Asphaltica glutina muros:
    Ambierat tutos fossa præalta lares,
Arcis in inuidiam surgebant rustica tecta,
    Munditiesque rudi docta nitebat humo.
Ad dextram quà mite iugum Masadæa leuarunt,
    Confraga, & aprico iugera colle tument.
Multa racemifero pendebat vinea dorso,
    Vinea Iudæos tingere læta cados.
Rubra Palæstinas intrans vindemia cellas
    Aut hoc, aut nullo dulcius acta lacu est.
Ad læuam mites baccis lætantur oliuæ,
    Grataque lactentem ficus opacat humum.
At riguis vbi procumbit resupina rosetis
    Planities, æquo stantque vireta situ:
Disposito quincunce comæ, ramique flagello
    Verberat, vmbrosum flaccida palma solum.
Et prope palmiferos sudant Phœnicia campos
    Balsama, mitratas vngere digna comas,
Vallis at opposito sub monte, tumentia sole
    Tritica flauebant, Niliacumque satum.
Vallis in extremo peregrini piscis alumna.
    Traduce fulgebant stagna serena lacu.
Imbribus vndabant cisternæ, fontibus horti,
    Arboribus siluæ, pignore messis agri.
Autumno pomi turgebant, nectare vites,
    Torcular musto, spumea cella mero.
In stabulis iuga firma boues, in ouilibus agni,
    Et bellator ibi, & stabat arator equus.
Cumque nothis Asini mulis, caper atque capellæ,
    Ac nido multo fœta columba Syro.
P. Io: Bisselius Æstiu. l.1. el.13.

Quà de collibus vuidis superbam
Spectant Telegoni vireta Romam,
Hic omnes ego Gratias perennem
Cum Musis puto collocasse sedem
Non illis plaga præferatur illa
Quæ Permesside temperatur vnda:

 Non

Non Cyrrhæ iuga, non gemella sese
Tentent culmina comparare Nysæ.
Et Campania possit ipsa victas
Horum delicijs putare Baias.
Hic cœli facies serena nullis
Turbat nubibus ora, Siriosque
Blando frigore temperat calores
Hìc regnant zephyri iubetque sæuas
Ventorum (licet Æolus repugnet)
Totis cædere finibus procellas.
Hìc ver assiduos virente pingit
Et florum, & fruticum colore campos:
Et potum Bromius fluente semper
Autumnum videt, ebriumque prælo.
O qualis nemorumque, frondiumque
Illic spargitur vmbra! perque lauros
Quanto murmure ludit aura! perque
Proceras fragor ambulat cupressos?
Vix lucos mihi diuites, & hortos.
Et myrto tenera, breuique buxo
Prætextas vacat areas, torosque
Consertis numerare cum rosetis:
Sed pomis ibi pendulis grauatos
Mirari iuuat hinc & inde ramos.
O miracula fontium: quot artes,
Quot lusus temere iocantis vndæ!
Non illos Thetis ipsa, Tethyosque
Quotquot sunt, fueruntque, eruntque Neptes
Omnes omnibus æmulentur vndis.
Hac ima, viden? imber è cauerna
Quanto se leuet impetu grauique
Sub terræ impatiens sinu Thyphœus.
Quantis faucibus hiscat, vt refusas
In cœlum iaculetur vsque lymphas?
Erumpit fragor improbus, minari
Titanas superis, & arma ruptis
Instaurare putes resumpta vinclis.
Iussosque Æolia furente circum
Ventos stridere, murmurare nubes,
Et rupes tremere, & crepare cautes,
Et cœlum fremere, & tumultuosos
Mixta grandine prouocare nimbos,
Et confundere turbines, & auctis
Iam iam fulmina parturire flammis.

Vide reliqua apud P. Iac. Bidermanum l. I. sil. I.

Hor-

Hortus erat Charitum ſtatio, cultiſſimus herbis,
Conſitus arboribus, dominantis regia Floræ,
Aulaque Pomonæ. vario circumſona lapſu
Rorabat lacrymis ridentes ruris ocellos,
Et labyrintheo ſerpebat lymphula flexu.
Textilibus nigra ſcena vmbris vernabat, aquarum
Murmure vocalis folijſque, auibuſque diſerta.
Pars villæ ſaxo pendebat nixa ſupino
Vnde aqua terribili ſtrepitu bacchata fremebat,
Inque tubos ibat diſcreta, & fluminis ictu
Tentabat cytharæ numeros, ſed pollice nullo:
Aonidum lituos ſimulabat, barbita phœbi
At grauis Autumno pars altera, cincta racemis,
Potabat ſolis radios camerata per arcus
Fingebant cedri, & virides topiaria lauri:
Attonſo myrtus fabricabat vertice muros,
Et latera vmbrabat ramis frondentibus ilex.
Tortilis in vultus animantum buxus, amœna
Pinxerat ira apros, animauerat ora leonum,
Iucundoque furore lupos, aquilaſque volucres.
Non ala, ſed fronde.

P.Car.de Luca l. 20. Laur. Dom.

Hortus, ſiue locus florens.

CHloris odorato deuecta per aera curru
Spargit humi varios,fertur quacunque colores!
Quaque mouet greſſus ſurgunt violæque, roſæque.
Corycijque croci, atque immortales amaranthi,
Candida nec niueis ceſſura liguſtra pruinis,
Ipſe etiam Charites ſocio ſimul agmine fundunt
Certatim illa thymum,Roréque & molle Cyperon.
Hæc caſias calthaſque, hæc & Vaccinia nigra,
Narciſſi & lacrymas, Hyacinthi & nobile gramen,
Et thymbrã, & quos nunc tellus fert Dædala flores.

Iou. Pontanus l.1.de ſtellis.

Namque vbi ſe geminas ædes protendit in alas,
Areolæ hinc atque hinc vernant gemantibus herbis,
Totque fouent gremio flores quot littora conchas.
Non alio florum diſcrimine ridet agellus,
Quam picta innumeris Cythereia concha lapillis.
Ille tibi Cyanum, tortum tibi pandit acanthum.
Et breue Cherepulũ, & ſolem quæ ſpectat amantem
Semper amans Malachen. teq;ò pulcherrime Adoni
Nunc flos, at quondam iuuenilis gloria pubis:
Quique ſuis gemitus folijs inſcripſit, & hia,

Phœbe tuum vulnus, tua pignora cara Hyacintum.
Nec minus aſperſi natiuo ſanguine flores
Murice collucent immortales amaranthi.
Et crocus, & Smylax & quæ ſuffuſa cruore
Alba prius, Veneri rutilo roſa purpurat oſtro:
Quid referam vt ſuaues prætexat amaracus vmbras,
Vt Panaces flauo ſcintillet lumine, ſucco
Gratior, vt minio violæ tingantur, & albo
Flore puellares imitetur regia vultus
Parthenice, gelidumque bibant violaria fontem?
Tu quoque virginibus donum memorabile Caltha
Lutea flammeola pingis viridaria gemma,
Tuque puer Narciſſe olim male creditus vndis,
Et quæ nocturnis fragrat magis Heſperus oris
Flammeaque, & ternis imitata coloribus Irim
Iris, & omne genus violæ, quibus ora leonis
Adde feri, floremque Iouis, quodque emicat auro
Abrotonũ, atque omni gemmantẽ tempore Picrim,
Et miſcenda albo vaccinia nigra liguſtro.

Aur. Vrſius in Hor. Exquil.

Hic etiam tenui creſcunt violaria ſucco
Et circum teneros pariunt lætiſſima fœtus.
Tu puras Narciſſe niues, aut lutea colla
In tepidæ credis concordia frigora brumæ.
Frigora nec metuis hyacinthe innoxia, magnis
Quæ tibi concilias opibus: ſic pulcher in auro,
Pulcher & argento, vitreis aut concolor vndis
Te mille in facies, & nomina mille coloras.
Hic & Pæſtanis certans Anemona roſetis,
Cui tumido collecta caput ſeu purpura nodo,
Seu nix alba tegit roſeo circumdata limbo,
Explicat & varios eadem pulcherrima cultus.
Vos quoque liquiſtis iam credita montibus imas
Lilia conualles, viridique hærentia culmo
Lacteolos puro calices afflaſtis odore.
Quin & formoſæ Tulipæ (quibus inuidet iris
Grandia inexhauſtis diſtincta coloribus ora)
Omnigeno pictos ſimulant in ceſpite flores.
Nobilior liquidas implebis odoribus auras
Cariophylle omnes ludens imitate colores.
Ipſe quoque ignotus qui Mexica rura tenebas
Pulchrior in ſeptis vernat Granadillus amœnis;
Ille ſuper folia auguſti candentia floris
Spinea contexit lento diademate ſerta,
Cuſpidis ac ternas acies, & vulnera ſignat
Argumentum ingens, morientis ſigna Tonantis.

P. Al. Donatus l. 2. car. 5. Illinc

Illinc iocoſo penſiles ſuſpendio
Irridet aura floſculos;
Vernanſque ſocias inter hyacinthus roſas
Criſpante ſtipatur coma;
En caltha florum Proteus, totos ſuo
Intexit agros vellere
Imparque proprio ponderi ora languido
Acclinat ad terram oſculo.
En explicatis Tulipæ captant labris
Amœna phœbi lumina.
Et ſi vel atra pellitur noctis rota
Vel inſepultus nubibus
Titan ſerenas invidet mundo comas,
Turbante Cauro ſidera;
Et illæ apertos protinus claudunt ſinus,
Triſtemque vultum contrahunt.
En ordinatis carminatim lineis
Se ſpica Nardi porrigit:
Florentibuſque Roſmaris tua radijs
Se ſe coronat infula.
Illinc verecunda Irides florent gena,
Et tam modeſtè ſubrubent;
Vt ipſe florem penè credatur pudor
Propria animaſſe purpura.

P. Alb. Ines. Lyr. cent. 1. ode 81.

Hi nemorum luci, denſis hæ frondibus vmbræ:
Lætaque pomiferis viridaria conſita ſilvis:
Hæc & odoratis arbuſta fluentia ſuccis,
Illaque fragrantes ramis halantia nimbos
Gramina virtutis medicæ pictique comantes
Veris opes, Floræque domus, zephyrique morantis
Deliciæ, quibus excelſi munimina muri
Dauidis labor in magnum circumdedit orbem
Vndique concluſi ſpecies hæc nobilis horti,
Inclita felicis claudens compendia terræ,
Quidquid odoratum Libanus campique Sabææ
Gentis, & excuſſis ſpirat Panchaia ramis:
Quidquid & auriferum Heſperides, felixque beati
Æquoris occiduum quæ reſpicit inſula ſolem:
Quidquid habet Phariũ genialeCanopus ad amnem.
Quidquid in aerios Babilonia ſuſtulit arcus;
Quidquid ad Adriacum mollis Phæacia pontum,
Quidquid Arabs metit, aut Indus, cœloque ſub omni
Quidquid honoratam pretioſo nomine laudem
Virtutis, formæve tulit, miracula mundi
Omnia regales vario diſperſa per hortos

Mu-

Munere, diuersis illuc coeuntia terris
Æmula perpetuo se composuere theatro.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

FLORES.

Rosa.

Vidi Pæstano gaudere rosaria cultu
Ex oriente novo roscida lucifero.
Ambigeres raperet ne rosis aurora ruborem
An daret, & flores tingeret orta dies.
Ros vnus, color vnus, & vnum mane duorum
Sideris & floris, nam domina vna Venus.
Forsan & vnus odor: sed celsior ille per auras
Difflatur, spirat proximus iste magis.
Momentum intererat, quo se nascentia florum
Germina comparibus dividerent spatijs,
Hæc viret angusto foliorum tecta galero,
Hanc tenui folio purpura rubra notat.
Hæc aperit primi fastigia celsa obelisci,
Mucronem absoluens purpurei capitis,
Vertice collectos illa exsinuabat amictus,
Iam meditans folijs se numerare suis.
Nec mora, ridentis calathi patefecit honorem
Prodens inclusi semina densa croci.
Hæc modo quæ toto rutilauerat igne comarum,
Pallida collapsis deseritur folijs.
Mirabar celerem fugitiua ætate rapinam,
Et dum nascuntur consenuisse rosas.

Ausonius Idyll. 14.

Ilicet erumpunt terræ de viscere flores,
Terræ oculus, cœli livor, Rosa purpurat ardens,
Et regina suum vestit pretiosa tribunal
Flava coronatæ iactans incendia frontis,
Frondibus obuallat sedem, dumosque rigentes
Armat in excubias, populo quo iura minori
Tota ferat, floresque suos transcribat in vsus.
Cingitur hinc Princeps, densoque satellite florum
Emicat, & teneros iacit ambitiosa capillos,
Invidiosa astris, auroræ lumen, olympi
Gloria, veris honos, & vivax pompa colorum.

Aug. Mascardus l. 4. sil. in Ver.

Exere formosos veris decus, exere vultus
Idaliæ rosa grata Deæ, sat clausa virenti
Carcere, sat rigido latuisti milite septa.

Exere

Exere nascenti roseum iubar æmula soli,
Atque sinus laxans virides, multoque gravatum
Rore, Dioneos inter caput excute flores,
Quippe alios tantum vincis pulcherrima, quantum
Cynthius astrorum medijs in millibus ardet,
Atque vbi purpurea calathus se pandere rima
Cœperit, illustresque comas effuderis hortis.
Seu nivibus certare placet, tibi lactea colla;
Lilia submittent, limboque coruscus in aureo
Litiopes proprij mirator pallidus oris:
Seu minio certare velis, tibi purpura cedat
Pæonijs infusa comis, nec certet ocellus,
Rubraque languenti dilecta papavera Morpheo;
Sin magis ambrosios amor est aperire recessus,
Ipsa minus suavem viola expirabit odorem
Exoritur, calathique moras perrumpit acuto
Vertice, quale decus Superi! quo fulgurat ostro!
Vtque halat gratis perfusus odoribus æther!
At quam formosi fugitiua est gratia floris.
Idem surgentem phœbus videt, atque cadentem.

Apud P. Laur. le Brun. to. 1. Elo. Poet. l. 7.

Hic sub ruborum densiore milite
   Crebrisque spinarum rosa
Horrescit armis: crederes rursum in suo
   Videre Danaen carcere:
Hic erubescit, hic suos pallet rubos,
   Spinasque cælat frondibus.
Hic delicatas aureis mitras pilis,
   Flavumque crispat verticem,
Et pertinacis vellicans hamo rubi
   Ad se viatores trahit.
Ac tot decoris explicita coloribus
   Varia meretur nomina.
Nunc vulneratæ floridus terræ cruor,
   Nunc parva stellarum soror:
Nunc castiori consecrata lumine
   Pudica pratorum Venus.

P. Alb Inès lyric. cent. 1. ode 81.

Qualis puniceo Ierichunte rosaria partu
Centenis opulenta comis, biferoque per annum
Fœta rubo, gemini roseos in veris amictus
Felici damnata satu, terræque parentis
Vbere, laudato sæclis illustria dumo.
Hic sita vernanti pompæ regalis in ostro
Ardet, & ambito florum regina superbit
Imperio; sedet arce rubi, diffundit odorem

Ambro-

Ambrosium. sistitque Notos, tumet inclita gyro,
Et centum geminos rosa se describit in orbes.

P. Ant. Chanut. in Parn Poet. Soc. Iesu.

Cum zephiris tepuere dies, cum cornua Tauri
Præteriens subijt Geminus, lucemque beatam
Cœpit in algentes curru sol spargere terras:
Surculus hic fœtæ gremio nova gaudia terræ
Ducere, tum frondere comis, lętumque virorem
Fundere, tum calicem tenui describere cono,
Et viridi tornare globo, densare comantes
Diuitias, hilarique dein diducere risu
Labra globi, ditemque sinum vix pandere secto
Tęgmine, sidereos hac promere luce colores
Sentibus innocuum ducens rosa floris honorem.
Floris amans, languensque mora, Sol torquet amores
Acribus in calicem radijs: hic lætus amanti
Pandere se maturat, amant formosa videri.
Oris opes, totamque colorum in lumine gazam
Explicat, incerti claræ argumenta favoris.
Segmina quina iacent calicis; laxatur in orbem
Agmen honoratum foliorum, & sectilis ostri
Circulus, & lato series circumsita gyro.
En vt honorato viridis custodia vallo
Præcingit dominæ decus, & statione fideli
Hastati paribus spatijs nectuntur ad ipsam
Principis augustæ sedem, soliumque coronant,
Quid prius? an rutilus color? an diffusa comarum
Segmina, vel cœlestis odor? mollisue coronæ
Blandus honos? Circi hæc species, est inclita Floræ
Regia, victoris Maij geniale trophæum,
Illecebræ Charitum molles, festique theatrum
Veris, odoratæ Panchaia mobilis auræ.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Lilium.

SVnt nobis tereti surgentia lilia caule,
Lilia iam valvas tangere nata meas.
Areolis vt quæque suis, ita dissita formis,
Ex vario patriam sideris axe trahunt,
Cærula flauescunt, & pendent lilia gilua.
Stant quoque Corycio plurima tincta croco.
Ebria Sarrano stant magnaque, paruaque succo;
Sed regnum ac sceptrum candida sola tenent,
Quàm benè defixis hærent fruticantia bulbis:
Vix queat hæc Pæsti tam solidare labor.

Quàm perpendiculo ſcapi ſe pertica tollit:
Arte Corynthiaci vix imitanda fabri:
Nativo circùm ſerpunt folia arcta ſmaragdo,
Ex imo ad ſummas ambitioſa comas.
Ardua magnanima ſurgens ſtatione columna,
Erigit ad cubitos culmina penè duos.
Supremoque ſui fundens in vertice flores,
In calices plures deſinit vnus apex.
Parte calix aliam iam pubere fractus hiatu,
Maturo ſolvit labra repanda ſinu.
Labra tot, in Maij quot currunt ſidere Nonæ,
Splendida, & Odryſia candidiora nive.
In medio floris, croceo ſtylus aureus ortus
Vertice criſtato claudit honore caput.
Ad ſummam, ſic picta vides, vt vivere credas:
Sic vivunt ſimul vt lilia picta putes.
P. Io: Biſſelius l.1. Æſt. el 17. & 18.

Ecce tibi viridi ſe lilia caudice tollunt,
Atque humiles alto deſpectant vertice flores
Virginea ridente coma, quam multus oberrat
Candor, & effuſo ſpargit Saturnia lacte.
At circum intus agunt ſe tenuia fila coruſcis
Lutea malleolis, niveoque immiſta nitore
Purpura collucet, ſparſoque intermicat auro.
Apud P. Laur. le Brun. to. I. el. Poet. l. 7.

Hîc florulento lilieta frigore
Latas inundant areas.
Vernoque lacte languidum quaſſant caput
Æſtatis innocentiam.
En vt minutim fluctuant, & è ſuis
Suſpenſa pendent caulibus.
Vt candidatis turbinata paginis
Album merentur calculum;
Et ſuſtinentes grandius premunt baſes,
Flavoque rident ſtamine.
P. Alb. Ines. lyric. cent. I. ode 81.

Celſule flos iuvenũ, perge hinc tu primus in hortos
Liliumque carpe, florum principem excelſiſſimum,
Rectus, & enodis radioſa fronte coruſcat:
Floræ ſuperbæ faſtus amabilis:
Regale ſceptrum Veris in regno putes.
O eſſet hic flos aureus;
Sol eſſet inter ſidera
Hortenſis æthræ: argenteo
Candore Luna eſt, ſed tamen prato creat
Diem ſerenum. *Leo. Sanct. us florid. l. I.*

Nobilis erecto se se flos caule sub auras
Surrigit, & nitidos à vertice fundit odores,
Lacteolamque nivem medio discriminat auro.
En vt honoratam viridanti margine silvam
Explicat, & compto se torquet in aera culmo
Truncus in æthereum properans se pondere florem.
Aspice qua nascens primum ab radicibus imis
Emicat in longos vt se viridissima ductus
Progenies, strictos folijs imitantibus enses,
Gestit & ambitum circum vallare parentem,
Ne tamen in blando rigidum quid flore dolorem
Afferat, aut terrore oculos offendat inani:
Verna superfuso pinguescit lamina succo,
Obtusoque hebetat fictum mucrone rigorem.
Inde capillitio per decrementa minori,
Impariles attonsa comas, velut ordine, circum
Silva coronatum denso tegit agmine caulem,
Surgit & in viridem succiso turbine conam. *Et inf.*
Quidquid id est, viden' vt tereti de culmine caulis
Exilit, & viridem stringens in acumine nodum,
Productusque tubo niveum trahit ore colorem
Plenus lacte calix, & rara dives opum vi
Vertice ruptus hiat, purosque recludit honores,
Aspice vt in senas partitur candida frondes
Segmina, & ovatam concreto lacte figuram
Describit, qua parte foras erumpit eburnæ
Gaza comæ, exertamque refert sed lactea linguam.
Vt teres in calicem, quo se flos indat, acumen
Præcisis tenuat folijs, angustat & imum
Floris; vt oblongas ducto ceu tramite lamnas
Exarat, & medium ducit via lactea sulcum,
Signatoque nivem folij discrimine findit.
En folia vt labris nolas imitata repandis,
Malleolisque datura locum, fallente recedunt
Ingeniosa fuga; dumque altis ora retorquent
Flexibus, ambitiosa tument, cinguntque coronæ
Vittatam specie frontem, pompaque nivali
Inclita fucatos diversicolore veneno
Despiciunt flores, erectaque vertice regnant.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Granadillus.

Ecce frutex humili qui surgens stipite pandum
Desinit in florem, folio dein tenditur vno
Continuus: radijs oras ambitur acutis.

In

In medio lucent quinis illuſtria gemma
Tubera, purpurea ſtillantia tubera lympha.
Sed qua nympha ſinum calicis matura recludit,
Subrigitur (miranda fides) procera patenti
Fixa columna ſinu. tereti de marmore qualem
Dædala conari Lyſippi dextera vellet.
Summa coronantur flexo diademate, credas
Conſertos hærere vepres, hirtiſque minari
Armatum ſtimulis erecti tergus echini
Eminet implexis è ſentibus ordine triplex
Clavorum ſpecies; quorum ceu vulnere trino
Fixus in arrecta ſtabilitur mucro columna.
Prominet è folio breviore fariſſa: flagellum
Capreoli formant ſed imago ſtipitis altam
Aſſimulat quadrata crucem.

P. Iac. Bidermanus. l. 3. Heroid.

Mille notas inter, rorantes ſanguine viuo
Quæ maculant frondes, maioribus illita guttis
Quinque micant roſeo ſtillantia vulnera ſucco.
Tergemina virides herbeſcunt cuſpide clavi
Impoſituri oculis, niſi tractu iudice ferrum
Eſſe neget duro facies diverſa metallo
Formoſi calicis creſcens ſe tollit in altum
E medio columella ſinu: florem inde ſupremum
Nativo innocui ſentes diademate cingunt.
Sic erat illa tuam, quæ quondam Chriſte corona
Implicuit frontem mordacibus aſpera dumis,
Divinumque bibit ſpina ſitiente cruorem.

P. Gilb. Ionninus in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

Heliotropium.

NOn ita ſolis amans, folijſque micantibus auro
Æmulus, ardentique globo, flos inclite florum
Gloria purpureæ Sol inter ſidera terræ:
Non ita puniceo phœbum comitatur ab ortu,
Ingentemque viam cœli, curſuſque laborem
Immenſum deſcribit, humi radicibus hærens,
Flore ſequax ſpectante ducem: viridante comantem
Ambitione vaga circum, velut agmine ſilvam
Torquet agens; viſo ceu brachia blanda parenti
Porrigat, & tacitum pandat fugientis amorem
Sideris, & croceos formæ ſplendentis honores.
Solis adorato ſenſim conſurgit Eoo
Et medium cœli recta ſuſtollit in axem
Exultans cum caule caput: plenoque parentem

Ore trahens, parili fulget velut invidus igne.
Ac demum cum fole cadens languente falutat
Occiduum cervice iubar, totaque diurnum
Nocte remetitur fpatium, veftigia curfus
Fronte legens verfa, primofque recurrit ad ortus
Anxius, & patrios meat irrequietus in orbes.

P. Ant. Chanut in Purn. Poet. Soc. Iefu.

Tulipa.

OCyus emergit viridem mentita Smaragdum
Gēma folo, fenfimq; leves poft luminis hauftus
Crefcit agens fibras, & aperto fiftula cœlo
Credere adhuc teneros audet temeraria fœtus.
Attamen aftra favent: iam libera carceris exit
Frondea compages, tenuique arctata cylindro
Intumet, & tandem referato captat amicum
Ore diem, totoque viget fpectabilis horto.
In calicem fe lingua rotat, circumque refulget
Læta fufurrantis trepidans ad fibila venti
Bractea, divitibufque auri florentis imago
Difcolor in folijs per denfas fulgurat vmbras.
Inter virgineam pretiofi germinis alvum
Serica fila micant fulvis capitata corymbis:
Perq; comas crocus, & minium, nec ianthina defunt
Pigmenta, & rutilos argentum circinat orbes,
Plantaque cælefti frondefcit amabilis arcu.

Apud P. Laur. le Brun. to. I. Eloq. Poet. l. 3.

Narciffus.

ILlinc minore flore Narciffus nitet
Canoque pallefcit gelu
Quem fi loquaris, fufcitata flebili
Sufpirat Echo murmure.
At nec fub vno flore Narciffus latet,
Nec crine eodem fluctuat.
Illinc fideli purpuram mendacio
Mentitur, & fingit rofas.
Illinc pudico fubrubentes murice
Viuas odoris pixides
Sufpendit, inde luteas refert notas,
Floræque tintinnabula
Hinc ditiori pingit auro pendulam
Floris tenelli bracteam:

Ac

Ac diſtributis in modum ſtellæ comis
Flavum rotundat verticem.
Illinc cruentum mentiente ſericum
Nutat, labatque coccino:
Aut nigricante buxeum ferrugine
Senſim colorem diluit.
En rurſus idem in aureis flavet genis
Auroque ridet duplici:
Argenteoque lacte conſperſum caput
Virente concludit mitra:
Et quà ſupremi verticis ſurgit coma,
Raro rubeſcit ſanguine.

P. Alb. Ines. lyric. cent. 1. Ode 81.

HERBAE ET FRVTICES.

IAm breve chærophyllum, & torpenti grata palato
Intyba, iam teneris frondens lactucula fibris,
Alliaque infractis ſpicis, & olentia latè
Vlpica, quæque fabis habilis fabrilia miſcet.
Iam ſiſer, Aſſyrioque venit quæ ſemine radix,
Sectaque præbetur madido ſociata lupino,
Vt peluſiaci proritet pocula Zythi.
Tempore non alio vili quoque ſalgama merce
Capparis, & triſtes inulæ, ferulæque minaces.
Plantantur, nec non ſerpentia gramina mentæ.
Et benè odorati flores ſparguntur anethi,
Rutaque Palladiæ baccæ victura ſaporem,
Seque laceſſenti fletum factura ſinapis,
Atque oleris pulli radix, lacrymoſaque cepæ
Ponitur, & lactis guſtum quæ condiat herba.
Tum quoque conſeritur toto quæ plurima terræ
Orbe virens, pariter plebi, regique ſuperbo
Frigoribus caules, & veri cymata mittit.

Columella de cul. hor. l. 10.

Hìc mentæ virides, hìc lenta ſiſymbria ſurgunt,
Hìc metitur plenis ardens erucula palmis,
Et tymbræ ſuaves, & odoriferæ panaceæ
Fœniculumque, apiumque, & falſi gramina crithmi,
Atque meliphilla, & ſucco colocynthis amaro,
Et vernans ad aquas, & aquas, metuens adiantum:
Pamphiliuſque thymus, tymbra qui durior exit,
Et Sia propter aquas vite potura virorem,
Capreoliſque hirtis imitata filicula cirros,
Sonchique, aſplenumque, lupique volubile germen,

Pistaque, phyllitis suspendere gnara corymbos,
Coryciumq; crocum, gratumque halans calaminta,
Et coma suave rubens dictamni, Idæque papaver.
P.Bern.Stephonius l. Heroic.c.11.

Hic myrtus viret, & roris non parva marini
Copia, vosque apibus gratissima pabula Tymbræ,
Hybleumque thymum, Casiæque, & olentia latè
Serpylla, & gratis nutritus amaracus auris:
Nec procul hinc absunt roseas imitata papillas
Fraga puellares, Venerique accepta moranti
Eruca, & medicas sortita absynthia vires,
Fecundusque rumex, & odoriferæ Panaceæ
Gramen, & irriguis quæ gaudent intyba rivis.
Non desunt tristes inulæ, rutæque salubres,
Et mentha, & rhamni, Coriandraque pendula filo
Marrubiumque salax, & amica papavera somno.
Quin adsunt betæque humiles, tersuraque dentes
Salvia, quæque acrem latè iaculantur odorem
Invitoque trahunt lacrymas nasturtia vultu.
Aur.Vrsius in Hor.Exquil.

Lactuca.

IAmque salutari properet lactuca sapore,
Tristia quæ relevat longi fastidia morbi.
Altera crebra viret, fusco nitet altera crine,
Vtraque Cæcilij de nomine dicta Metelli,
Tertia quæ spisso, sed puro vertice pallet
Hæc sua Cappadocæ servat cognomina gentis,
Et mea quam generant Tarthesi littora Gades,
Candida vibrato discrimine, candida tyrso est.
Cypros item paphio quam pingui nutrit in arvo
Punicea depexa coma, sed lactea crure est.
Columella de cul.hort. l.10.

Brassica.

COlle suburbano quid mollius educat hortus
Cum Ver irriguis gramina nutrit aquis?
Pullulat huic medio soboles densissima culmo,
Et circum teneros explicat aucta sinus.
Ille gerit viridi tumidos è fronde corymbos,
Et croceos tereti cortice condit opes.
Multiplices aperit mox aureus ordine gemmas,
Seque suo circum flore coronat apex,

Cer-

Cernite nativis fruticantes ſtirpibus agros
Tot diverſa meus Caulis in ora venit.
Hìc tumidum folijs creſcit capitatus in orbem,
Candidus, & denſas condit in orbe nives.
Hìc capita extendit patulis denſiſſima ramis.
Et folia elato vertice craſſa levat
Hìc niger hyberno criſpatus frigore frondet,
Aſper inæquales explicat ore thoros.
Hìc folijs numeroſus agit: ſtat floreus illi
Criſtatuſque alto vertice ſurgit honor.
Hìc iucunda parat generoſo fercula thyrſo,
Iuraque dant ſcutulæ, fruſta reſecta natant.

P. Alex. Donatus l. 3. c. el. 6.

Fraga.

AT quà conſpicuo pinetum vertice ſurgit,
Montana clivus fertilitate rubet
Pingitur ambroſio tellus lætiſſima fructu,
Punica fragorum purpura ſerpit humi.
O mihi quis Cois pictor tam blanda tabellis
Grana repræſentet? non ita gemma nitet.
Quàm rutilo lucent Eryrhrææ ſanguine baccæ?
Quàm bene guttatis ſtat mitra viva notis?
Quàm ſpirat teneras Zephiris agitantibus auras?
Quàm ſuavi miſtos vernat odore ſapor?
Seu plenis congeſta volis deglutio fraga,
Seu lactis patera miſceo, ſiue meri:
Seu deſtillato diſtempero denique baccho:
Perſica non æquè eſt lauta Choaſpis aqua.

P. Io. Biſſellius l. 1. Æſt. el. 20.

TOPIARIA.

Et frutices in varias rerum ſpecies conformati.

FIngit adhuc teneros frutices, & gramina docto
Temperat imperio, prima creſcentia pube,
Et tandem iubet innumeras aſſumere rerum
Textilibus nodis, & lento vimine formas.
Scilicet æthereas venit hic obeliſcus in auras
Myrteus: hic velis remiſque virentibus Argo
Molitur, ventoſque expectat pigra ſecundos.
Hic teres intonſo contexitur orbita buxo

Silvi-

Silvicolæquæ feræ simulantur rore marino,
Aeriæ simulantur aves in cespite molli:
Præcipuè quæ sceptra tenet regina volucrum
Conformata thymo, serpillo ficta sequaci
Areolas fulvis medias amplectitur alis.

P.Tar.Gallutius l.2. c.19.

Hîc passim virides mentiri corpora frondes,
Et folijs textas videas volitare volucres.
Illa recedenti similis, similisque volanti
Libera iam trunco geminis subremigat alis:
Illa animis rostroque minax petit eminus hostem:
Illa ferox cristis, nativo discolor auro
Indignata dolet cunctas viridescere pennas.
Quin etiam telis galeaque induta comanti
Et clypeata furit myrtus: stant frondea ferro
Agmina, ceu turres, ac propugnacula circum
Densati veniant hostes: hi missile telum
Expediunt: longis hi pugnant comminus hastis:
Hi feriunt, liquidosque trahunt pro sanguine succos,
Parte alia puppis Zephyro dat vela tepenti
Apta solo, & frustra consumit carbasus Euros
Hinc hominum, superumque trahit cælata figuras
Seque sacris nasci miratur frondibus arbor.

P.Alex.Donatus l.2. c.5.

ARBORES.

VMbra loco venit: non Chaonis absuit arbor;
Non nemus Heliadũ, nõ frondibus esculus altis
Nec tiliæ molles, nec fagus, innuba laurus,
Et coryli fragiles, & fraxinus vtilis hastis,
Enodisque abies, curvataque glandibus ilex,
Et platanus genitalis, acerque coloribus impar,
Amnicolæque simul salices, & aquatica lotos,
Perpetuòque virens buxus tenuesque myricæ,
Et bicolor myrtus, & baccis cærula ficus.
Vos quoque flexibiles hederæ venistis, & vna
Pampineæ.vites, & amictæ vitibus vlmi;
Ornique, & piceæ, pomoque onerata iubenti
Arbutus, & lentæ victoris præmia palmæ,
Et succincta comas, hirsutaque vertice pinus
Grata Deum matri.

Ouidius l.10. met.

Mænalio stupet in saltu dum increscere cornum,
Non sensit quercu se se frondere Lycæus.

Gar-

Gargano in magno, aut in nimbifero Apennino
Dum crescunt tiliæ, atque orni, dum vertice Pindi
Surgit acer, pinu interea se subleuat alta
Pelion, & latè pelago sua signa minatur,
Iam videas canentem oleis frondere Taburnum,
Ac buxo varius nectit sibi serta Cytorus.
Prouениunt latè campis cœlestia dona,
Plurima nux, & pruna rubentia, & aurea ramis
Mala, & odoratis non indecor arbutus hortis,
Et cerasi palmæque, & lotos amica Lyæo,
Atque in sanguineam Morus post versa figuram,
Erumpuntque solo biferæ, atque cydonia canis
Frondibus. erumpunt sudanti balsama ligno,
Ac de textilibus pendentia citria ramis.

Io: Pontanus l. 1. de stell. Tit. Gener. infer.

Hic oleam, eduramque nucem, mala aspicit illic
Appia, quæque hyemis poma asseruantur in vsum,
Mespilaque, & ventrem Corna astrictura solutum,
Inque leui palea maturescentia sorba
Sæpe legit tremulo suspensa cydonia ramo,
Aut virides inter flauentia citria frondes
Malaque peruigili non custodita dracone
Aurea, & his nullo adiungit nocitura veneno
Persica, Sextili properant quæ præcoqua mense,
Quæque sub extremū autumnum mitescere discunt.
Hinc etiam cerasis, farti Morisue cruentis
Sanguine viminei multo manant calatisci,
Et præcox bifera decerpitur arbore ficus.
Quid referam, misit quondam quæ pruna Damascus
Diues, & Armenijs referentia nomen ab oris?
Quid pyra Crustumia, & præpingui ventre Volemæ.
Regiaque, & Syris quondam acceptissima terris?
Hic tibi nec coryli fœtus, nec amygdala desunt,
Nec quidquid fert cultus ager.

Aur. Vrsius in Hort. Exquil.

Purpurei pingunt candentia mala rubores,
　　Cum primos aperit bruma niuosa dies.
Et melimela rubent mellito dulcia succo:
　　Appia natiuus luthea vestit odor.
Ipsa grauant patrios aurata cotonea ramos,
　　Atque ingrata suæ damna parentis amant.
Ocyus agricolæ numquam legere superba,
　　Aut pira quæ multo lacte falerna fluunt.
Hic etiam tumidis gaudebit palma Volemis,
　　Nec male tentabit musteus ora sapor.

Hic secura novos exponit amygdala flores,
Et nondum Boreæ mortua flabra timet.
Persica non vllis crescunt lapidosa veneni,
Præcoqua sive rubent, luthea sive tument.
Et cerasum teretes saturabit sanguine fœtus,
Ceu patrijs quondam Pontus alebat agris,
Pomaque in Armenijs gaudent mitescere malis,
Fucat & illudens aurea terga rubor.
Pruna Damascenę quondam, nunc Itala, terræ,
Carpere cum prasinis cerea mista iuvat.
Hic & purpureis certantia Zizipha Cornis.
Bacca rubet mollis, durior ante viret.
Iam Lybici ostrino tuberes se cortice condunt,
Ærugo pingit mespila, Sorba crocus,
Parte alia proles viridis pallescit olivæ:
Autumni succis pinguibus atra madet.
Coccina vinosis mox ora nigrantia moris:
Lavere infestas corpore acerba manus.
Punicaque in scabris densantur apyrina ramis,
Rubra coronato tegmine grana latent.
Vltima frugifero surgent contermina campo.
Ardua dumosis robora castaneis.

P. Al. Donatus l. 2. el. 1.

Hic patulæ ramis platani, palmæque superbo
Vertice, pallentes rami felicis olivæ,
Pulchra comas Terebinthus, & aeriæ cyparissi,
Et pingues piceæ, quercusque, vlmique maritæ
Vitibus, in virides crinem dissecta capillos
Pinus, & excelsas tollens caput Ornus in auras.
Inde nuces, hinc Poma sui discrimine campi
Singula, in exactum longo quincunce tenorem.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Arbor frondibus & fructibus spoliata.

QValis hyperboreis arbor caput ista flagellis,
Quę primo cum vere nitens, atque vbere felix
Pomifero, cæpit teneros educere fœtus,
Solliciti spes agricolæ. ruit invida cœlo
Ira Noti, aut hyemis violentior ingruit horror:
Mox virides decussa comas, vernumque decorem,
Relliquias servat ramorum, & inutile germen;
Flori comam donec pubem novus educat annus.

P. Pulcharellus l. 1. car. 4.

In Vitis,

Vitis.

ILla fruenda palam facies, quam vitea circum
Ducta racemiferis prætendit poma corymbis;
Et viridis flavis admixtus detegit uvis
Pampinus; hic hilari turget vindemia baccho,
Palmes & effusis per purum elapsus habenis
Fingit agens folijs caveæ scenalis honorem.
Quis color ille comis? lucetque latetque Lyæi
Purpura, & in varios distinguitur uva colores.

Anr. Ursius in Hor. Exquil.

Tu gemmis autumnum oneras, mollique pyropo
Plectis honoratas operosa sine arte corollas,
Quas tenero absimilis depingit pampinus auro.
Tu nimio defessam æstu, atque extrema trahentem
Pata siti terram, distentis nectare mammis
Frona foves, propriæ tandem sed prodiga vitæ,
Cui lacrymas olim dederas (dum vere tepenti
Semiputata truci deflesti brachia falce)
Sanguinis exundans pretiosa fluenta propinas.
Tu seu pampinei curvata in fornicis arcum,
Desuper impendens, frondosi culmina cœli,
Tot varias operosa astris: quot botrus amatas
Educat, & varia baccas discriminat arte:
Seu mage connubio palo copulato marito,
Coniugis amplexus sinuoso blanda flagello
Expetis, in prolem gravidos enixa racemos,
Et paris, & partus mortales lactat hiantes.

Aug. Mascardus l. 2. Sil. in Autum.

Vindemia & Vinum Vide infra in Tit. Agricultura.

Citrus, & mala Citria.

ORbe etenim hesperio, Niasiq; ad littora quondã
Oceani, auriferis primum se se extulit hortis
Citrius, arboreæ referens præconia palmæ:
Illi perpetuus frondis decor: inter opacum
Albescunt nitidi flores nemus, atque ita latè
Spirat odoratus Zephyris felicibus aer.
Ipsa quidem lauro folijsque, & cortice, & ipso
Stipite tum similis, tum frondescente iuventa,
At cono inferior, ramisque valentibus impar.
Quin gravida è ramis, triplici & distincta colore
Mala nitent, virides primum referentia frondes,

Hìc rutilant, fulvoque micant matura metallo,
Flore novo semper, semper quoque fœtibus aucta.

Ion.Pontanus l.1. de hor.hesper.

Vos etiam gravidis properastis Citria ramis
Hesperias meliore solo mutare novales:
Seu tereti pictæ nutritur margine testæ,
Et sobolem, ramos arbor collecta fluentes,
Sæpe legi manibus gaudet, semperque recenti
Flore nitens: parvæ maior quòque gratia matri est
Seu medij surgens spatioso limite campi
Libera sublimes effundit in aera frondes.
Seu propior Domino, murisque affixa superbis
Poma parit primum virides imitata colores,
Mox tingit, fulvoque rubent accensa metallo:
Rursus & in florem, fœtusque induta minores
Non hyemes horret, quæ flumine temperat æstus:
Longa coloratis simulans aulæa figuris.

P.Alex.Donatus l.2. c.5.

Ficus.

QVid biferas ficus? & quam vindemia nutrix
Aut æstu comitem quam sibi messis alit.
Candida, rimoso seu corpore nulla fatiscit;
Hæc viret, hanc tunicæ purpura fusca tegit.
Longa illi facies: illi mammosa tumescit:
Assurgit gracilis, vertice pressa iacet,
Mellea iam guttis implet rorantibus ora,
Et sua iam lacera vulnera veste gemit.
Et iam rura madent nocturnis roscida guttis,
Et fœcunda novo nectare silva fluit.
Quæ caput inflexo demisit pendula collo,
Ex alto raptus annuit illa suos.

P.Alex.Don. l.2. el.1.

Cerasus.

QVod iacet ad lęvam, picta nemus arbore ridet:
Hìc fœtu cerasi versicolore nitent.
Nomen in his vnum est, non est color omnibus vnus
Hæ livent stirpes, hæc nigrat, illa rubet.
Omnibus hyblæi destillat gratia succi,
Cum flagrante acinos ruperit hora die.
Omnibus ambrosio miscentur nectara libo.
Cum coquit hinc tortos docta culina favos,

Quàm

Quàm densis vndat Cerasus baccata maniplis!
Vnio non vnus millia multa trahit.
Vnio vel minio, vel sanguine tinctus, & ostro,
Ac bene tornato bacca rotunda cyclo.
Hìc onero pandosque sinus, peramque capacem.
Tot gemmas ducens, quot rubra grana vehit.
P.Io:Bisselius l.1. Æstiu.el.22.

Oliua.

ALmam oleæ stirpem canimus; quā Pallas in arce
Actæa statuit, victi monumenta tridentis.
Contenta est cultu modico, nec plura referre
Vlla potest arbor tutandæ commoda vitæ.
Vtque sator fructus capiat, serique nepotes,
Bis decies denos ætatem extendit in annos.
Glaucus honor folijs, cognato & ab æthere ductus;
Frigidus hyberno nec flamine decutit Auster.
Multiplices oleæ fœtus, adeoque salubres,
Maxima Socraticæ fuerint vt fercula cœnæ,
Inde liquor manat, duris dum bacca trapetis
Frangitur, humanos validè qui roborat artus.
P.Laur. le Brun. El qq. Poet. to.1. l.7.

Qualis arenosi per culta noualia campi
Paciferis speciosa comis, speciosa virenti
Germine, compositæ speciosa cacumine silvæ,
Fundit in albentes ramalia pallida tractus,
Fętaque in auriflnum pinguescit oliva liquorem.
Nec sibi sola satis, lecta propagine blandos
Fertilis in fętus, lætam è radicibus imis
Pullulat in prolem: truncum gens tota parentem
Ambit, & hæredum tenero generosa coronat
Agmine, vivacique facit spem tarda senectæ.
Anxia tum flexis demittit brachia ramis
Amplexura parens, & defensura per æstum
Effusa innocuæ soboli super incubat vmbra.
Tempore tum studiosa suo turgentia felix
Germina, vernantes vt amæna luce smaragdos
Fundit ovans, viridesque cados flaventis olivi.
Implet. *P. Ant. Chanut. in Parn. Pit. Soc. Iesu.*

Platanus.

QValis florentem fluvij labentis ad vrbem
Amne vago, sectasque vado ludente plateas
Vmbroso platanus tumet ambitiosa triumpho.

Arboris immenſæ ramoſa gloria pompa
Surgit in immanem molem, truncoque capaci
Excavat in feſtas triclinia regia menſas.
Tum procul attonitam ramos effuſa per æthram
Arboribus magnis ſimiles, ampleſtitur ingens
Aeris excluſi ſpatium, cœloque virenti
Subiectos expaſſa toros, & mollia velat
Gramina, per longos præbens vmbracula ſoles:
Docta per æſtivos inimicum excludere menſes,
Docta per hybernos folijs admittere ſolem,
Amphitheatralem ſubter deſcribit arenam
Delicijs, hilaremque notans in ludicra circum,
Innocuam caſtos in pugnam invitat amores.
Scilicet intextis, viridi velut imbrice, latis
Se tegit ambitioſa comis, cum ſolibus æſtas
Ardet. & hærentes foliorum provida nexus
Laxat in hoſpitium ſolis, cum frigida terris
Sævit hyems. Coma pampineæ latiſſima formæ
Temperat æſtivos vmbris frigentibus æſtus,
Temperat hybernas æſtiuo ſole pruinas.

Idem ibidem.

SILVÆ, NEMORA.

LVcus erat longo nunquam violatus ab ævo
Obſcurum cingens connexis aera ramis,
Et gelidas altè ſummotis ſolibus vmbras.
Si qua fidem meruit Superos mirata vetuſtas,
Illic & volucres metuunt inſiſtere ramis
Et luſtris recubare feræ: nec ventus in illas
Incubuit ſilvas, excuſſaque nubibus atris
Fulgura, non vllis frondem præbentibus auris,
Arboribus ſuus horror ineſt. tum plurima nigris
Fontibus vnda cadit.

Lucanus l.3.

Eſt procul ab vrbe lucus ilicibus niger,
Dircæa circa vallis irriguæ loca.
Cupreſſus altis exerens ſilvis caput
Virente ſemper alligat trunco nemus,
Curvoſque tendit quercus, & putres ſitu
Annoſa ramos: huius abrupit latus
Edax vetuſtas, illa iam feſſa cadens
Radice, fulta pendent aliena trabe
Amara baccis laurus, & tiliæ leves,

Medio

Medio ſtat ingens arbor, atque vmbra gravi
Silvas minores vrget, & magno ambitu
Diffuſa ramis vna defendit nemus.

Seneca in Oed. act 3. ſc 2.

Silva capax ævi, validaque incurva ſenecta
Æternum intonſæ frondis, ſtat pervia nullis
Solibus, haud illam brumæ minuere Notuſve
Ius habet, aut Getica boreas impactus ab Vrſa.
Subter opaca quies, vacuuſque ſilentia ſervat.
Horror, & excluſæ pallet mala lucis imago.

Statius l. 4. Theb.

Præneſte denſis frondet ilicibus nemus,
Incęduæque ſeculis multis comæ:
Nox propria luco, & dira relligio loci
Attonita primo corda perſtringit metu:
Poſt hæc receſſu panditur longo ſpecus.
Penetrale dives rupe prærupta ſilex
Pręmunit; vnda ſilice ſcatebroſo ſonat
Incluſa: raucum murmur ex imo ſpecu
Frangitur, & vber vndique erumpit latex.

P. Bern. Stephonius in Flau. ac. 3. ſc. 7.

Sed primum venerare nemus, lucumque vetuſtis
Arboribus denſum, nigrantemque ilice ſilvam;
Proxima quę clauſo recubant viridaria monte
Artifici diſtincta manu, quæ ſedula ſemper
Auget honore comas, ac terram chloride veſtit,
Ingeniumque loci, & naturam fingit eundo.
Vis hederæ paſſim truncos amplexa maritos
Cernitur, & fibris, teneriſque adnixa flagellis
Cortice proſerpit paulatim, & brachia nexo
Implicat inſano, vinctæque adnaſcitur vlmo,
Semper prole recens ſemper nutante corymbo
Fertilis, & pulla faciens vmbracula fronde
Stant circum annoſæ quercus, ſtant oblita muſco
Robora, ſtant ramis criſpæ frondentibus orni
Et veteres cerri, & ſilvarum gloria pinus;
Et lauri fragiles, & coniferæ cypariſſi.

P. Tar. Gallutius l. 1. c. 19.

Silva denſo tuta crine tela Solis negligit,
Regna noctis vmbra cæco continet ſilentio,
Nec volātum dulce lucos carmen vnquam perſonat.
Si trementes excitarit ore ventus aſpero
Arbores, & murmurantes concitarit ramulos,
Tunc gemētis, tunc fremētis murmur auras increpat
Terra livet, aura torpet, clauſa ſilvæ carcere;
Flexuoſus inter vmbras nullus amnis labitur

Nullus inter ſaxa præceps lene rivus perſtrepit,
Nulla fontium canora vena ſilvis emicat.
Aug. Maſcardus l.4.ſil.
Silva riget denſis circumdata ſentibus, ingens
Aeriiſque obſeſſa iugis: vbi Sirius ardor
Obluctante gelu faſtigia ſumma laborat
Meſſibus in medijs cana ſpoliare pruina.
Hinc gelidæ valles, vmbræque, & limpida fontis
Vnda per informes multo ruit obice rupes.
Pone fatiſcentes exeſa in rupe cavernas
Faucibus anguſtis, adituque voraginis arcto
Conſpicit, intus erant laqueata cubilibus antra
Grandibus, & vivo fabricata ſedilia ſaxo.
Et ſpecies non vana domus, ibi vena ſtrepentis
Dives aquæ nulla ſibi fecerat arte canales:
Sed modico collecta ſinu, qua parte redundat,
Occultos abſorpta ſoli rurſum intrat hiatus.
Nec deſunt arbuſta loco, piceæque, cedrique,
Aeriæ cœli quas ſuda crepuſcula ſemper
Rore madere iubent liquido, vel melle tenaci
Inficiunt, ſtilliſque ſolum omne cadentibus vngunt.
P. Iac. Bidermanus l.2. Heroid.

Silua ad amænitatem.

NEve meæ certet ſilvarum laudibus vlla,
Quicquid vbiq; viret formoſi, quicquid vbique
Floret, in hanc toto ſilvam congeſſimus orbe.
Primus odoratam nutanti culmine cedrum
Indulget Libanus, quo non formoſior alter
Mons caput intonſum lucentibus inſerit aſtris,
Hic & Idumææ tua creſcunt præmia palmæ,
Et rident hic Eliſij, tua gaudia, flores.
Tam benè mentitur laurus lunata theatrum,
Tam benè ſublimi nutat de vertice pinus,
Hic vt piniferam ſe tollere nubibus Idam,
Lauricomos illuc mutata ſede receſſus
Parnaſſo migraſſe putes. nec laurea tantum,
Deliciæ faciles, viret vmbra: ſed aurea fulvis
Heſperidum devecta plagis tibi ſilva coruſcat,
Robora quid referam nodoſo Hercynia trunco,
Quaſque dedit Crete nullo cultore cupreſſus
Et quas miſiſtis platanos Ammonis arenæ?
Vos quoque Chaoniæ veniſtis maxima glandes
Fercula contentis parvo: veniſtis & vna
Latmia quæ cœlo per ſaxa aſſurgitis, & quæ
Parthe-

Parthenios saltus latè defenditis vmbræ,
Abiegna teretes, humiles & fronde saligna:
Non hic quæ redolent auras arbusta Sabæas,
Non nemus hic Nemeæ bacca gemmata rubenti
Cornus. & Vraniæ pomaria olentia siluæ
Non deerunt vnique omnis tibi seruiet arbos.
P. Io. B. Ferrarius Colloc. 6.

MONTES.

EST locus, Inariæ dixerunt Tænara gentes,
Qua formidatum Maleæ spumantis in auras
It caput, & nullos admittit culmine visus.
Stat sublimis apex, ventosque, imbresque serenus
Despicit, & tantum fessis insiditur astris.
Illinc exhausti posuere cubilia venti,
Fulminibusque iter est: medium caua nubila montis
Insumpsere latus: summos nec præpetis alæ
Plausus adit colles, nec rauca tonitrua pulsant.
Statius l. 2. Theb.

Quanta laborantis naturæ pondera montes,
Quantaque longinqui monumenta tuentibus æui!
Nec dum composito sibi fundamenta locarant
Inconcussa solo, mediumve immobile terræ
Ponderis immani sessu, fastuque premebant.
Ac minus in vastam cumulo turgentia molem
Implebant latera, ingentique tumentia partu
Haud secus ac clausis tendebant viscera regnis,
Nec iuga subiecti ius affectantia mundi,
Exclusas rigida cum maiestate per auras
Grande supercilium cœlo surrecta ferebant;
Ceu cuperent ruptas inferre in sidera cautes,
Despecto imperiosa solo, imperiosa subacto
Aere, contempto maris imperiosa profundo.
Nec tumulus, nec collis erat, qui fronte modesta
Surgeret, & molli tollens fastigia cliuo
Pronus adoraret montes, famulasque supino
Tubere terrarum dominis submitteret arces.
P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Alpes.

SEd iam præteritos vltra meminisse labores
Conspectæ propius dempsere pauentibus Alpes.
Cuncta gelu, canaque æternum grandine tecta,

Atque ævi glaciem cohibent: riget ardua montis
Ætherij facies, surgentique obvia phœbo
Duratas nescit flammis mollire pruinas.
Quantum tartareus regni pallentis hiatus
Ad manes imos, atque atræ stagna paludis
A supera tellure patet: tam longa per auras
Erigitur tellus & cœlum intercipit vmbra.
Nullum ver vsquam, nullique æstatis honores.
Sola iugis habitat diris, sedesque tuetur
Perpetuas deformis hyems: illa vndique nubes
Huc atras agit, & mixtos cum grandine nimbos.
Iam cuncti flatus, ventique furentia regna
Alpina posuere domo, caligat in altis
Obtutus saxis, abeuntque in nubila montes.

Sil. Italicus l. 9.

Est locus Herculeis aris sacer: hunc nive dura
Claudit hiems, canoque ad sidera vertice tollit.
Cœlum illinc cecidisse putes: non solis adulti
Mansuescit radijs, non venit temporis aura,
Sed glacie concreta rigens, hyemisque pruinis,
Totum ferre potest humeris minitantibus orbem.

Pontanus Arbiter.

Apenninus.

VMbrosis mediam qua collibus Apenninus
Erigit, Italiam, nullo qua vertice tellus
Altius intumuit, propiusque accessit olympo.
Mons inter geminas medius se porrigit vndas
Inferni, superique maris: collesque coercens:
Hinc Tyrrena vado frangentes æquora Pisæ,
Illinc Dalmaticis obnoxia fluctibus Ancon.
Pontibus hic vastis immensos concipit amnes
Fluminaque in gemini spargit divortia ponti.

Lucanus l. 2.

Hic Apennini moles, & vasta subibant
Culmina: vicino iam terga minantia cœlo
Insedere: cavas mox & descendere valles,
Abruptisque vident saxa impendentia saxis,
Casurique suas formidavere ruinas.
Horrida nox vndas borea spirante nivosas,
Atque impacato glaciantes frigore nimbos
Asperat, obduratque dolos: vt lubricus alto
Non h.esura gelu vestigia falleret humor
Indeprensarum manifesta ambage viarum.

P. Alex Donatus l. 6. Const.

Atlas.

Atlas.

NEc patitur nomen proferri longius Atlas
Atlas subducto tracturus vertice cœlum.
Sidera nubiferum fulcit caput, ætheriasque
Erigit æternum compages ardua ceruix:
Canet barba gelu, frontemque immanibus vmbris
Pinea silua premit, vastant caua tempora venti,
Nimbosoque ruunt spumantia flumina rictu.
Tum geminæ laterum fauces maria alta fatigant:
Atque vbi fessus equos Titan immersit anhelos
Flammiferum condunt fumanti gurgite currum.

Silius Italicus l.1.

Aetna.

IPse sed horrificis iuxta tonat Ætna ruinis,
Interdumque atram prorumpit ad æthera nubẽ
Turbine fumantem piceo, & candente fauilla,
Attollitque globos flammarum, & sidera lambit.
Interdum scopulos, auulsaque viscera montis
Erigit eructans, liquefactaque saxa sub auras
Cum gemitu glomerat, fundoque exæstuat imo.
Fama est Enceladi semustum fulmine corpus
Vrgeri mole hac, ingentemque insuper Ætnam
Impositam, ruptis flammam expirare caminis;
Et fessum quoties mutat latus, intremere omnem
Murmure Trinacriam, & cœlum subtexere fumo.

Virg. l.3. Æn.

Vasta giganteis iniecta est insula membris
Trinacris, & magnis subiectum molibus vrget
Æthereas ausum sperare Typhoea sedes.
Nititur ille quidem, pugnatque resurgere sæpè:
Dextra sed Ausonio manus est subiecta Peloro:
Læua Pachyne tibi; Lilibæo crura premuntur,
Degrauat Ætna caput sub quæ resupinus arenas
Eiectat, flammamque fero vomit ore Typhœus.
Sæpe remoliri luctatur pondera terræ,
Oppidaque, & magnos devolvere corpore montes;
Inde tremit tellus, & rex pauet ipse silentum.

Ouidius l.5. met.

Ast Ætna eructat tremefactis cautibus ignes,
Inclusi gemitus, pelagique imitata furorem.
Murmure per cœcos tonat irrequieta fragores.
Nocte dieque simul, fonte è phlegethontis vt atro

Flammarum exundat torrens, piceaque procella
Semiambusta rotat liquefactis saxa cauernis.
Sed quamquam largo flammarum exæstuat intus
Turbine, & assiduè subnascens prosilit ignis,
Summo cana iugo prohibet (mirabile dictu)
Vicinam flammis glaciem, æternoque rigore
Ardentes horrent scopuli: stat vertice celsi
Collis hyems, calidaque niuem tegit atra fauilla.
Sil. Italicus l. 14.

In medio scopulis se porrigit Aetna perustis,
Aetna giganteos nunquam taciturna triumphos,
Enceladi bustum, qui saucia membra reuinctus
Spirat inexhaustum flagranti pectore sulphur:
Et quoties detrectat onus ceruice rebelli
In dextrum læuumque latus, tunc insula fundo
Vellitur, & dubiæ nutant cum mœnibus vrbes.
Aetneos apices solo cognoscere visu
Non aditu tentare licet. pars cætera frondet
Arboribus, teritur nullo cultore cacumen.
Nunc mouet indigenas nimbos, piceaque grauatum
Fœdat nube diem; nunc motibus astra lacessit
Terrificis damnisque suis incendia nutrit.
Sed quamuis nimio feruens exuberet æstu,
Scit niuibus seruare fidem, pariterque fauillis.
Durescit glacies tanti secura vaporis
Arcanu defensa gelu, fumoque fideli
Lambit contiguas innoxia flamma pruinas.
Claudianus l. 1. de raptu.

Hìc & inexhaustis exæstuat Aetna caminis,
Sulphureisque globis illiquefactus ager.
Non fessi vapor Enceladi, nec anhelitus ille est:
Terra sed exusto spirat anhela solo.
Scilicet occultis rimosa meatibus hiscit,
Intus & instrato sulphure squalet humus.
Tum prædelassas incumbens vndique cautes
Verberat iratis arbiter auster aquis.
Ecce sinus tumet ex alto: circumsona latè
Vapulat vndoso ripa retusa salo.
Spiramenta fremunt sulcatos acta per artus,
Stridet & immissis fistula cœca Notis
Nec mora: materia rapit incita flamma flabellis,
Semen in occulto sulphure nacta facis.
Sic vbi flammato clarescunt ignea sulco
Nubila, cum labi sidera nocte putas
Aut vbi per stipulas equitat cita flamma sonantes,
Cum validi flatus incubuere Noti.

Aestuat

Aeſtuat ignis edax; graveolentem fœda mephitim
  Trinacris expirat; ſaxa ſubeſa ſonant
Nec requies, quin hauſta prius cum murmure vaſto
  Humida vis liquidi viſcera montis agat.
Hic ruit, & ruptis torrentia ſaxa cavernis
  Evomit accenſo vortice flumen olens.
Ne mihi ne verò veniat tam dira cupido;
  Numina non adeò ſunt inimica mihi.
Vt minima mercede mei tot monſtra paveſcam;
  Tot malè concordi nexa elementa fide.
Terrarum labes, ventorum prælia, flammæ
  Pumiceos æſtus, ſulphura torta vadis.
Exitijs infame ſolum, luctantia clauſtris
  Flamina, liventi rura vadoſa lue.
Et coniuratas in publica damna procellas,
  Et terræ clades, aeris, ignis, aquæ.

P. Bern. Stephonius eleg. 9.

Quà mouet indigenas glomerabilis Aetna favillas,
  Sidera quà temerant nube gravata diem.
Qua ſcopulos tormenta rotant arcana volantes,
  Et pelagus trepidis pondera ſentit aquis.
Quà furit, & ſemper Vulcanius ignis anhelat,
  Et fax multivago tramite quærit iter.
Abdita ſed quamuis tellus incendia nutrit,
  Et calidam fervens æſtus adurit humum,
Nix tamen alta iacet tanti ſecura vaporis;
  Cum glacie fœdus flamma fidelis habet.

P. Tarq. Gallutius l. 2. el. 7.

Vide etiam Tit. ſequentem: Veſuuius.

Veſuuius, & eius incendium.

PRincipio mugire ſolum, rupeſque gementes
Faucibus exululare cavis & nocte profunda
Murmura miſceri, quæſtuque ſimillima rauco
Ima laborantis percurrere viſcera montis.
Terra dehinc tremere, & crebro diſcuſſa tumultu
Inſtabiles agitare ſinus. ea prima futuræ
Tentamenta dabat moles diuulſa ruinæ.
Eluctata diu ſed turbinis ira tenaces
Emovit tandem ſcopulos, adituque recluſo,
Quà minor obſtat apex, & porta facillima rupit
Impulſo cum monte diem. tonuere patentis
Ora iugi, & crebris diſſultant nubila bombis;
Aequora ſubſidunt pavidis tremefacta procellis.
At tellus ſive illa metu, motuque latentes

Ambiguo fugeret flammas: ſive illa trementis
Aeris illiſu, & moti vertigine montis
Nutabat magis, ac penitus compage revulſa
Frangebat reſoluta ſuæ cava pondera molis,
Sed maior vis monte furit: populoſque coactos
Multiplici terrore quatit, nam turbine denſo
Horrificos cineris piceoſque bituminis atri
Eructat, fumique globos, ſtetit ardua primum
Arboris in ſpeciem, pinuſque ſimillima nubes:
Caudice cui longo ramoſa cacumina pandit
Planus apex: vaſto in cœlum dehinc vertice creuit
Caucaſus, aut veluti aggeſtis ſe montibus Alpes
Agglomerant: cineris mixtæque volumina noctis;
Sic alia ex alijs emiſſa flagrantibus antris,
Rupibus Oetæis Rhodopen, aut Pelion Oſſæ,
Atque Athon impoſitos imitantur,& Alpibus Alpes.
Iam ſciſſi volitant cineres, & culmina rupis,
Et vicina ſuper circumſtetit oppida nubes,
Atque increvit onus tectis pluviale vetuſtis.
Subſedere trabes, paſſimque oblita paterni
Roboris ad terram ſe ſe tabulata dedere.
Inde domos agmen intrat cinerale patentes,
Ingreſſuque premit, cum ſævior ingruit imber,
Et grando laceras heu ſaxea perculit ædes.
Quippe inter primos piceæ ferruginis æſtus
Ecce imas cautes magni fundamina montis,
Auulſaſque iugo ſilices, ſcopuloſaque terga
Telorum ceu flamma opifex torquebat in auras;
Iam vaga diſſultant lapidoſaque viſcera fundo
In nubes proiecta volant, & nubila frangunt:
Mixtaque pumicibus ſcabris, revolutaque fumo
Pars liquefacta fluit: ſalientibus obuia ſaxis
Ante iugi patrias in mutua vulnera, fauces
Pars cadit, immugitque fragor: pars æmula raptas
Portat in aſtra faces, ſed ponderis impete verſo
Omnia præcipitant rigidis crepitantia glebis.
Non ſecus excuſſæ nervo reſonante ſagittæ
Celſa fatigato ſubeunt ad nubila ferro,
Pennigeroque leves revolant in funera plumbo,
Sic lapidum montana ruit, latèque flagellat
Oppida tempeſtas, emovit cardine poſtes
Proiecitque fores: irrupit fracta domorum
Culmina; non armenta boum, non luſtra ferarum
Tuta latent: oppreſſa graves gemuere procellas,
Atque vna pluuias ad littora currere moles.
Sed tamē hæc parcè querimur;namq;ipſe profūdo

Mur-

Murmure, fulgetrique alis tonitruque sonoro,
Vesuius, & structa in tumulos prælusit arena
Hactenus: atque lapis cecidit, ceu tessera ludo
Nunc ignis, nucc terror adest: mundique ruinam
Eructans totis mons obluctatur Avernis.
Ergo vbi iam medium curru sol presserat orbem,
Extinctum subito nox intempesta recondit
Ipse dabat tenebras mons igneus. oblita fumo
Nubila fuscavere sinus, nimboque retorto,
Funestaque diem fugientem amplectitur vmbra
Tartaream turbo involvens caligine noctem.
Cum luxere iugo, sed vincta horroribus atris
Flumine turgentem ruperunt lumina nubem.
Flumen erat, flammis quod se torrentibus, alto
Vertice devolvens aluere bitumina mixto
Sulphure, sulphureusque cinis, cinefactaque saxa,
Lentaque nitrosæ pavere incendia massæ.
Pellat vt ardentes arsura in cærula fluctus.
Flammifero qualis Phlegeton se turbidus æstu
Tenareis infert campis: tumidusque per ignes
Torret auernales vndanti vortice ripas.
Sic quoque fontanis missus fornacibus amnem
Mons, specubusq; vomit delapsus ab aggere summo
Præcipites sive ille rogos, sive ille fragosus
Rapta supercilia, & ferventes igne procellas
Devexo arvorum contorquet ad æquora clivo,
Audivere procul pavidi, & videre fluentem,
Seque exertantem facibus, fremituque minantem,
Semita nec datur vlla fugæ: dubitantque, tremuntq;
Incertique hærent fugiuntque, petuntque penates
Amplexi teneros vlulanti coniuge natos.
Flammatis mox auxilijs animosior amnis
Nec iam se claustris cohibens, pelagoque patenti
Latior & labens vllo sine margine ripæ,
Mox tamen in partes abscinditur. abscidit vndas
Ignotas veluti, septemque per ostia Nilus
In mare tantarum vix molem effundit aquarum.
Sic quoque turgentem fluvium iam vertice montis
Cernere erat, late incensis extante favilla
Fluctibus, & totas sorbentem gurgite rupes.
Hunc quoque fluminei vaga per divortia cursus
Septenis impulsa vadis montanus in arva
Fumiferas torquens spumas Vulcanus agebat,
Finibus & riguos fluvialibus impulit ignes.
Iam clivosa tument; silvæque, & naufraga circum
Oppida mersantur facibus, pagana per agros

Tecta

Tecta quibus tellus aluit fœcunda colonos,
Flamma repente vorat. fugiens sic lumina fulgur
Præterit: vt periere omnes, hominesque, feræque
Errantesque greges. hausit delubra, domosque,
Ignis edax: trepido ceu terra excussa tumultu
Cum patet, ac subito montes abscondit hiatu;
Aduenere simul fragor imus, & alta vorago,
Et tremor, & raptus, mersæque in tartara moles.
Sic absumpta cadunt: fluitans strepit igneus amnis:
Cunctaque vorticibus subeunt, oculisque recedunt,
Æquorei curvata sinus ad littora, qua se
Parthenopæa vadis veluti cratera marinis
Implet, & obliqua pelagus circumdat arena.

P. Al. Donatus l. 10. Const.

Nondum desierat mouere tellus,
Et iam ruptus apex hiante cœpit
Nimbos fundere, turbinesque rictu,
Numquam tetrior inquinavit astra
Diri montis hyems nigrante cœlum
Fœtæ pulvere sustulere nubes.
Versos in cinerem fuisse montes
Et cunctas nemorum arbores, & ima
Terræ viscera diceres in vnam
Flammis acta furentibus favillam. *Et inf.*
Nec contenta metu, minisque, veras
Naturæ cinis apparat ruinas;
Dum totos, super intonante nimbo
Campos obruit, & fatigat vrbes,
Atque arces sepelit, tegitque colles,
Æquat pulvere bulliente valles,
Impletque æquora, subruitque turres.
Sentit gurgite Proteus sub alto
Funestos cineres, suumque versis
Miratur pecus æstuare in vndis. *Et inf.*
Postquam hac parte repressus est Vesevi
Quamquam serò furor, nocere iactis
Cœpit pondere grandiore saxis:
Quàm quanta Aemonio ferunt in antro
Conferta Lapithas rotasse pugna;
Vix olim borea furente fuerunt
Arentes paleæ, leuesque cassi
Iactari tunicæ altius lupini
Indignantur aves, volare nullis
Saxa ingentia sublevata pennis.
Dum fessi tamen improbo laborant
Vltra tendere pumices volatu,

Vsque

Vsque à nubibus arduis in imas
Horrendo recidunt fragore valles.
Nec solas ibi proterunt myricas,
Aut lentas pede debili genistas;
Sed vasto simul ilices, & altas
Vertunt pondere, subruuntque quercus.
Nil immune sinunt: caduca totos
Sternunt fragmina, diruuntque muros. *Et inf.*
At vertex vbi montes ominosum
Immensus sinuatur in barathrum,
Vndantes ibi Mulciber liquatis
E fornacibus egerebat ignes
Horresco meminisse sulphurata
Flammantes face gurgites, ab alto
Ebullire iugo, viasque fusis
Cunctas vidimus occupare flammis.
Mutatum mare crederes, & vdas
Ardenti pice conflagrasse lymphas.
Mox septena lacus, natante flamma,
In divortia diditus, citato
Per præceps ruit impetu; igneosque
Curvatis abit alveis in amnes.
Sic flexis phrygius vagatur arvis
Mæander, dubiasque & hac, & illac
Curvo littore defatigat vndas:
Quamquam innoxius hìc, suasque solis
Ripas alluit, abluitque lymphis:
Sævit noster, inæstuatque flammis.
Nulli perfugio locus, sequuntur
Omni parte vagi, & minantur ignes.
Hìc instant properantibus, pedesque
Captos glutine flammeo morantur:
Hìc adversa ruunt, & hìc sinistro
Hìc dextro latus ambiunt camino:
Ardent omnia, forte imago talis
Aut vix talis erat. vagante quando
Quadriga Phaethon abominatos
Terris tristibus invehebat ignes,

P. Iac. Bidermanus l. 2. sil. 2.

Aspice Trinacrio distractos æquore montes
Hunc Italis, illum Siculis in finibus, ambos
Mittere in astra faces, bellumque indicere cœlo.
Vesuius Ausonijs, furit oris, Ætna Sicanis,
Visceraque horrificis iaculatur vterque ruinis.
Aspice vt vndantem prorumpit ad æthera fumum,
Nigrantesque vomens picea caligine nimbos,

Inficit

Inficit audaci raptum fuligine solem.
Nec satis: accensis flamma eluctata sub antris,
Agglomerata globis erumpere, saxa per auras
Cum tonitru eluctata sequi; volat aere grando
Flammea, contortæque volant in sidera cautes.
Nec tantus furor incassum: prope sidera lambit
Turbo furens, piceasque dehinc revolutus in vndas
Spargitur, & totas incendia fundit in auras.
Ipsa suis tellus ardet consumpta favillis,
Et pluvios patitur cineres, imbremque caducis
Cautibus, ignifluosque vadis torrentibus amnes.

P. Ant. Chanut, in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Eremus in monte.

Circum præcipites scopuli frondente theatro
 Vallem coronant subditam.
Hybernus torrens gemini divortia montis
 Interfluit, si quam arido
Ore bibit pluviam, aut collectum è montibus imbrē
 Sitiente traxit alveo.
Mons dexter calidus surgit conuersus ad Austros
 Longisque solibus intepet.
At qui læva tenet, gelidis aquilonibus alget,
 Diemque acerbum funerat.
Hunc novus Hilarion mores, nomenque prioris
 Secutus, & vitæ genus
Incolit, aspectu horridior: nam silva comarum
 Humeros inumbrat: densior
Barba tegit fruticosum impexo vellere pectus
 Seraque aprugna durior.
Vestis membra premit, nisi longam attrita senectam
 Qua parte sensit. Arduo
Pendet fixa domus scopulo: quam nec fera tigris
 Adire securo pede,
Nec nidum audaces catulis immitibus vrsæ
 Vt rupe celent, audeant:
Lassis vix Aquilæ vincant fastigia pennis,
 Famelicique vultures.
Tantum vltra nubes elato vertice crescit,
 Tantumque rursus horrido
Mons nigram in vallem præceps descendit hiatu.
 Palmaris illic semita
Incisa in saxis aut ferro aut tempore longo
 Signat pedum vestigia

At

At dubios si forte gradus, aut lubricus humor,
Aut saxa fallant; ilicet
Tesqua per horrida prono vertice, per salebras, &
Prærupta duro volucris
Saxa iugo; donec subiecta vorago minutum
Sinu receptet pulverem
Et tamen hanc sedem, terris post terga relictis
Egregius exul incolit:
Vnde polo propior subiectas despicit vrbes
Et alta honorum culmina.
Qua clementior est numeroso examine montem
Vulgus beatum possident
Cultores nemorum; notisque queruntur abactæ
Errare se lustris feræ.

P. Gilb. Ionninus l. 4. Ode 25.

Spelunca.

VAllis erat piceis, & acuta densa cupresso,
Cuius in extremo est antrum nemorale recessu
Arte laboratum nulla: simulaverat artem
Ingenio natura suo: nam pumice vivo
Et levibus tophis nativum duxerat arcum.
Fons sonat à dextra tenui pellucidus vnda
Margine gramineo patulos succinctus hiatus.

Ouidius l. 3. met.

Haud procul à Ditis cœcis depressa cavernis
In præceps subsedit humus: quam pallida pronis
Vrget silva comis, & nullo vertice cœlum
Suspiciens, phœbo non pervia taxus opacat.
Marcentes intus tenebræ, pallensque sub antris
Longa nocte situs; nunquam nisi carmine factum
Lumen habet non Tænareis sic faucibus aer
Sedit iners, mœstum mundi confine latentis.

Lucanus l. 6.

Antrum æui sedet exesum, squalentibus vmbris,
Æternoque gerit terga sepulta situ,
Hic neque marmoreos suspensus in aere fornix
Subdita congesto pondere saxa premit.
Sectilis haud varia discriminat arte lacunar
Ordine digestus versicolore lapis.
Sed specus horrendum vasto se pandit hiatu,
Cuius in immani perlegis ore chaos
Saxa iacent disiecta situ, carieque labascunt,
Crassaque sudantes permeat vnda petras.

Atque

Atque vbi teſtudo faſtigiat atra cavernam,
Volvitur æterno flexilis orbe rota.

Aug. Maſcardus l. 3. Sil in Chron.

Eſt ſpecus vmbroſo Libani ſub monte, receſſu
Altus, inacceſſus radijs, & pumice vivo
Scrupeus & viridi muſcò prætextus, & alna,
Arte laboratus nulla: præſtantior arte
Dædalea natura manu de cautibus arcum
Duxerat, & rudibus vallaverat oſtia tophis.

P. Io: B. Ferrarius Colloc. 6.

Rupe ſub aeria, quà ſciſſo adapertile muro
Montis hiat ſublime latus, ſe pandit amœno
Ingenio con ſila loci ſpelunca receſſu,
Clarum exuta iubar, flammataque tela diei.
Concava muſcoſum pumex teſtudinat antrum,
Leni grata gelu, vivo cadit humida topho
Copia, & algentes interſtrepit vnda lapillos.
Veſtibulum ante ipſum ſpatio diffunditur æquo
Planities vernis gremium diſtincta Smaragdis,
Floribus interpicta novis, quos gratia veris
Auxilio Zephyri genialibus educat auris
Plurima per gyrum ſpeciem factura theatri
Aerias intacta comas attollitur arbos,
Brachiaque extendit, ſupera & cervice minatur
Æquatura iugum ramoſque effuſa fluentes
Tegminibus latum frondentibus æquor opacat.

Bened. Milanus in lib. car.

Pone fatiſcentes exeſa in rupe cavernas
Faucibus anguſtis, adituque voraginis arcto
Conſpicit, intus erant laqueata cubilibus antra
Grandibus, & vivo fabricata ſedilia ſaxo,
Et ſpecies non vna domus, ibi vena ſtrepentis
Dives aquæ, nulla ſibi fecerat arte canales;
Sed modico collecta ſinu, qua parte redundat,
Occultos abſorpta ſoli rurſum intrat hiatus.
Nec deſunt arbuſta loco, piceæque, cedrique
Aeriæ, cæli quas ſuda crepuſcula ſemper
Rore madere iubent liquido, vel melle tenaci
Inficiunt, ſtilliſq; ſolum omne madentibus vngunt.

P. Iac. Bidermanus, l. 2. Heroid.

GEMMÆ, LAPIDES, METALLA.

Gemmæ.

POrtatur iuvenum cervicibus aurea sedes
Ornatuque novo gravior Deus, asperat Indus
Velamenta lapis, pretiosaque fila smaragdis
Ducta virent, ametystus inest, & fulgor Iberus
Temperat arcanis hyacinthi cœrula flammis,
Auget acus meritum picturatumque metallis
Vivit opus, multoque ornantur iaspide vultus,
E varijs spirat Nereia bacca figuris.
Invia quis calidi scrutatus stagna profundi
Tethyos invasit gremium? quis divitis algæ
Gramina flagrantes inter quæsivit arenas?
Quis iunxit lapides ostro? quis miscuit ignes
Sidonij, rubrique maris? tribuere colorem
Phœnices, Seres subtegmina, pondus Hydaspes.

Claudianus de 4. Conf Hon.

Quin etiam totidem gemmarum insignia text is
Parietibus distincta micant, animisque colorum
Viventes liquido lux evomit alta profundo.
Ingens chrysolitus nativo interlitus auro
Hinc sibi sapphyrum sociaverat, inde beryllum.
Distantesque nitor medius variabat honores:
Hinc chalcedon hebes perfunditur ex hyacinthi
Lumine vicino: nam forte cyanea propter
Stagna lapis cohibens ostro fulgebat aquoso.
Sardonychen pingunt amethystina, pingit iaspis
Sardonium iuxta appositum pulcherque topazon.
Te quoque conspicuum structura interserit ardens
Chryprase, & sidus saxis stellantibus addit.

Prudentius in Psychom.

Chrystallus.

LYmphæ quæ tegitis cognato corpore lymphas
Et quæ nunc estis, quæque fuistis aquæ
Quod vos ingenium iunxit? qua frigoris arte
Torpuit, & maduit prodigiosa silex?
Quis tepor inclusus securas vindicat vndas?
Interior glacies quo liquefacta Noto?

Gemm

Gemma quibus claustris arcano nobilis æstu
 Vel concreta fuit, vel resoluta gelu?
Solibus indomitum glacies alpina rigorem
 Sumebat nimio iam pretiosa gelu.
Nec potuit toto mentiri corpore gemmam,
 Sed medio mansit proditor orbe latex.
Auctus honor, liquidi crescunt miracula saxi,
 Et conservatæ plus meruistis aquæ
Mira silex, mirusque latex, qui flumina vincit,
 Et lapis est merito, quod fluit, & lapis est.
Informis glacies, saxum rude, nulla figuræ
 Gratia: sed raras inter habetur opes.

Claudianus in Epigr. de Chryst.

Magnes.

Describitur Lucretii stylo.

MAgnesi genus est lapidis mirabile, cui si
Corpora ferri plura, stylosve admoveris; inde
Nō modo vim, motumq; trahēt, quo semper ad Vrbē
Quæ lucet vicina polo se vertere tentent:
Verum etiam mira inter se ratione modoque
Quotquot eum lapidem tetigere styli, simul omnes
Conspirare situm, motumque videbis in vnum,
Vt si forte ex his aliquis Romæ moveatur
Alter ad hunc motum, quamuis sit dissitus longè
Arcano se naturai fœdere vertat.
 Ergo age, si quid scire voles, qui distat, amicum,
Ad quem nulla accedere possit epistola; sume
Planum orbem, patulumque notas, elementaq; prima
Ordine quo discunt pueri, describe per oras
Extremas orbis, medioque repone iacentem
Qui tetigit magneta, stylum; vt versatilis inde
Litterulam quamcumque velis contingere possit.
Huius ad exemplum simili fabricaveris orbem
Margine descriptum, munitumque indice ferri,
Ferri, quod motum magnete accepit ab illo.
Hunc orbem discessurus sibi portet amicus,
Conveniatque prius, quo tempore, queisve diebus
Exploret, stylus an trepidet, quidve indice signet.
His ita compositis, si clàm cupis alloqui amicum
 Quem procul à terra terrai distinet ora;
Orbi adiunge manum, ferrum versatile tracta.
Hìc disposta vides elementa in margine toto:
Leitis opus est ad verba notis, huc dirige ferrum,
Quterulasq; modò hanc, modò & illā cuspide tange

Dum

Dum ferrum per eas iterumque iterumque rotando
Componas singillatim sensa omnia mentis
Mira fides, longè qui distat, cernit amicus
Nullius impulsu trepidare volubile ferrum,
Nunc huc, nunc illuc discurrere: conscius heret:
Observatque styli ductum, sequiturque legendo
Hinc atque hinc elementa, quibus in verba coactis
Quid sit opus sentit, ferroque interprete discit.
Quin etiam, cum stare stylum videt, ipse vicissim
Si quæ respondenda putat, simili ratione
Litterulis variæ tactis rescribit amico.

P. Fam. Strada l. 2. prol. 6 Acad. 2.

Decolor obscurus, lapis est cognomine Magnes:
Ex ferro meruit vitam, ferrique rigore
Vescitur: has dulces epulas, hæc pabula novit.
Hinc proprias renovat vires: hinc fusa per artus
Aspera secretum servant alimenta vigorem.
Hoc absente perit, tristi morientia torpent
Membra fame, venasque sitis consumit apertas.
Quis calor infundit geminis alterna metallis
Fœdera? quæ duras iungit concordia mentes?
Flagrat anhela silex & amicam saucia sentit
Materiam, placidosque chalybs cognoscit amores.

Claudianus in Epigr. de Mag.

Ac veluti arcanas Lydorum effossus in arvis
Herculeus lapis, aut cautes Magnesia ferrum
Fundit in oppositum leges; vi percitus illa
Cogitur in lapidem conniti er annulus vltro,
Et socios secum perducere; ferrea donec
Ordine demisso, conserta trilicibus hamis
Flectitur in longum nexu pendente catena.

P. Tarq Gallutius l. 1. c. 21.

...... qualem per mutua iuncti
Oscula prævalidis referunt compagibus orbes,
Arcana quos arte lapis trahit, inque solutos
Nexilibus nectit vinclis, cœcoque revincit
Fœdere, in amplexus sensim ruit annulus arctos,
Et socios tacitis attrectat mordicus hamis.

Bened. Milanus in l. Carm.

Lapides & Marmora.

VNa tamen cunctis procul eminet vna diætis,
Quæ tibi Parthenopen directo limite ponti
Ingerit hic Graiis penitus defecta metallis
Saxa quot Eoæ respergit vena Syenes.

Synnade

Synnade quot mœsta phrygiæ fodere secures
Per Cibeles lugentis agros: vbi marmore picto
Candida purpureo distinguitur area gyro.
Hìc & amyclæi cæsum de monte Lycurgi
Quod viret, & molles imitatur rupibus herbas,
Hìc Nomadum lucent flaventia saxa, Thasosque
Et Chios, & gaudens fluctus spectare Carystos.
Statius l.2. sil. in Surr. Polij.

Et vario surgunt antes, ac limina saxo,
Seu quod mittit Arabs, seu quod Maurusia quōdam
Cædit inexhaustis tellus ditissima venis
Lucent parietibus crustæ, collucet achati
Interiectus onix, & iaspide lubricus ordo.
Ac facilis iunctura operis textusque lapillus
Emicat; hinc maculis amethistus inerrat amœnis;
Quà mare, qua terras imitatus, & ætheris oras
Purpurei, quà fronde nemus, silvasque comantes.
Hinc Parius, Phrygiusque silex; hinc dura Caristi
Saxa virent: hinc aerijs desecta Laconum
Marmora verticibus componunt ordine postes,
Et picturato signant animalia tractu.
P. Tar. Gallutius l 1. car. 19.

Ast introgressæ mirantur marmora gentes.
Plurima quæ Ligures Lunensibus eruta venis:
Quæque metalliferis succidit Iberia campis:
Quæque olim priscis Roma intulit aurea templis
Externis aduecta plagis: seu Sinnade saxa
Interstincta Phryges maculis misere cruentis:
Canitiem, crispa, Ægyptus: liventia Lesbos:
Picturata Lybes: guttataque Thebais auro:
Alba Paros: maculosa Chios: variata Carystos,
Versicolorque Thasos: rorataque murice Sidon,
Et Tyros: & Nilus Tyrios imitata rubores:
Atraque Lucullo, & scenis celebrata latinis:
Et duri Oebalio viridantia monte Lacones.
Angue coloratus visentem pascit Ophites:
Vngue notatus onyx: spiris alabastra recurvis,
Virgatique vndant sinuata volumina fluctus.
P. Alex. Donatus l.2 car.5.

Aurum & Auri damna.

AH pereat, qui primus opes effodit opertas,
Quas melius tenebris alta tegebat humus,
Quàm bene defosso latuisset proximus auro,
Quot pariter scelerum monstra sepulta forent.

At

At nunc ex antris pariter prorupit iisdem
 Proditio, & gaudens sanguine cædis amor.
Ambitio tantas hac duxit origine vires
 Vnde trahunt ortus fastus, & ira suos.
Aurum captiuæ leges, & iura sequuntur,
 Cumque sua sequitur capta bilance Themis,
Fortius hoc ferro, trifidoque potentius igne
 Perrumpit valida mœnia structa manu.
Pugnat, & humanis infame est cædibus aurum,
 Et minus à ferro corpora nostra iacent.
Impius ante aras fœdauit cœde Sichæi
 Pygmalion auri captus amore manus.
Vnde nisi ex auro iaculis increvit acutis
 Ferrea, quæ texit te Polydore, seges?
Ferrea quæ patimur, primum fluxistis ab auro
 Sæcula. dos auri divitis illa fuit.
Aurea (si qua fides) aurum non nouerat ætas.
 Quæ primum hoc novit, decolor illa fuit.
Terra suas iterum venas aurumque recondat;
 Aurea, quæ currunt sæcula rursus erunt.

P. Sidron. Hosschius l. 1. el. 3.

Aurifodinæ.

PArs auri ramosa imis venatur in antris
 Germina, & obscuris orta metalla cavis.
Intrat inaccessas pubes malè viva cavernas,
 Et tenebris mersas cœca retentat opes.
Non bene terra tegis rigidis sub montibus aurum
 Est domus æratis non bene clausa seris.
Adde solum, solidasque iugo septemplice cautes;
 Si benè divitias condis avara tuas.
Sit labyrintheis vincendus flexibus error,
 Et specus, & clausæ fossa pericla viæ
Raptoremque horror, latebris & inane profundis
 Cingat, & æterno nox adoperta gelu
Proh furiosa fames, auri tamen abdita quæret,
 Nutrimenta, dabunt hæc quoq; sumpta famem.
Manibus inferior locus est, quò devia cœlo
 Vertit inaspectos turba proterva gradus:
Et fragili imponens terrarum pondera dorso,
 Effodit illa suas ante sepulta neces.

P. Al. Donatus l. 2. el. 9.

Argentum viuum.

COnſpicuos inter naturæ ſplendet honores
Fuſilis argenti ſpecies, cui plurimus Hermes
Incubat, & pleno liquidam ſe numine fundit.
Nempe Deus geſtit vivis animare metallum
Flatibus, & tenues argento claudere vitas.
Ignea vis infuſa micat, lenique fluentem
Mater iam tractu penetrat, non inditus humor
Terrenive hebetant ortus, miniataque maſſa,
Quod ſi conſtrictum vinclis, & carcere cæco
Impedias, furit vſque tamen, luciſque cupido
Indignata premi vacuas ſe librat in auras;
Mulciberi cum vis infeſti admota laceſſit,
Et tumidam irritat cæcis fervoribus iram
Sive auri retinere paras, ſive aggere ferri,
Sive etiam affini vinctum ſociare metallo,
Emicat, obſtantemque ingrato pondere molem
Rumpit ovans, magnoq; potens domat omnia niſu,
Aſt vbi vivaces motus conſtringere vitro
Fert animus, ſentit quaſſas hoc obice vires.

Ex P.N.Cauſini l.12. Hier.

ANIMANTES QVADRVPEDES.

Equus.

COntinuò pecoris generoſi pullus in arvis
Altius ingreditur, & mollia crura reponit.
Primus & ire viam, & fluvios tentare minaces
Audet, & ignoto ſeſe committere ponto:
Nec vanos horret ſtrepitus, illi ardua cervix
Argutumque caput, brevis alvus, obeſaque terga,
Luxuriatque toris animoſum pectus; honeſti
Spadices, glaucique: color deterrimus albis
Et gilno. tum ſi quis ſonum procul arma dedere
Stare loco neſcit, micat auribus, & tremit artus,
Collectumque premens voluit ſub naribus ignem,
Denſa iuba, & dextro iactata recumbit in armo.
At duplex agitur per lumbos ſpina, cavatque
Tellurem, & ſolido graviter ſonat vngula cornu.

Virgilius l.3. Georg.

Qualis

Qualis vbi abruptis fugit præſepia vincl is
Tandem liber equus, campoque potitus aperto
Aut ille in paſtus, armentaque tendit equarũm,
Aut aſſuetus aquæ perfundi flumine noto
Emicat, arrectiſque fremit ceruicibus altè
Luxurians, luduntque iubæ per colla per armos.

Idem l. 11. Æn.

At ſonipes habitus, animoſque imitatus heriles
Acrius attollit vultus, curſumque minatur.
Cui rigidis ſtant colla iubis, vivoſque per armos
Impetus, & tantis calcaribus ilia latè
Suffectura patent.

Statius l.1. ſilu.

Ducitur ante omnes rutilæ manifeſtus Arion
Igne iubæ. Neptunus equo (ſi certa priorum
Fama patet) primus teneris læſiſſe lupatis
Ora, & littoreo domitaſſe in puluere fertur
Verberibus parcens: etenim inſatiatus eundi
Ardor, & hiberno par inconſtantia ponto.
Sæpè per Ionium, Lybicumque natantibus ire
Interiunctus equis, omneſque aſſuetus in oras
Cæruleum deferre patrem. ſtupuere relicta
Nubila, certantes Eurique Notique ſequuntur.

Statius l.6. Theb.

Vtque tuis primum ſonipes calcaribus arſit
Igneſcunt patulæ nares, non ſentit arenas
Vngula, diſcuſſæque iubæ ſparguntur in armos.
Turbantur phaleræ, ſpumoſis morſibus aurum
Fumat, anhelantes exundant ſanguine gemmæ.
Ipſe labor, pulviſque decet, confuſaque motu
Cæſaries, veſtis radiato murice ſolem
Combibit, ingeſto criſpatur purpura vento.

Claudianus de 4.Conſ.Hon.

Prata tener perſultat equus, libatque volucri
Æquora ſumma fuga, aut alti ſubit aſpera montis
In iuga, ſaxoſumque amnem pede plaudit inermi.
Cui pulchro micat acre caput, luduntque decoræ
Fronte comæ, vibrant aures, atque orbe nigranti
Prægrandes extant oculi: tum ſpiritus amplis
Naribus it fervens: ſtat cervix ardua, qualem
Præfert marmaricis metuenda leonibus ales.
Creſcunt ſpiſſa toris, latèque animoſa pateſcunt
Pectora, conſurgũtq; humeri: & iã ſeſſile tergũ eſt,
Spinaque depreſſos gemino ſubit ordine lumbos,
Et caſtigatum cohibens craſſa ilia ventrem.
Fundunt ſe lætæ clunes, ſubcriſpaque denſis

Cauda riget setis, & luxuriantia crebræ
Velant colla iubæ, & dextra cervice vagantur.
Tum tereti substricta genu, mollissima flectit
Crura ferox, celsum ingrediés, fremituque superbit.

Ang. Politianus in Rust.

Sin studium magis arma sequi, rigidumque lupatis
Frangere equum, cornuque solum pulsare sonanti,
Ire licet: cape lora manu, gressusque superbos
Agglomerare doce, & gyro propiore coerce;
Sed tenerum in primis lege, cum lascivit aperto
Æquore contingi metuens, audaxque volucres
Findere aquas; cui fronte comæ, cui tortilis ambit
Colla iuba, & lævem castigant ilia ventrem.

P. Tar. Gallutius l. 1. car 11.

Nec minus & gravidis auro tumefactus habenis
Altior invehitur campis equus; vngula crebro
Et pulsu medio saxa quatit, tactusque magistræ
Assultat virgæ sonipes: modò raptus in auras
Naribus expirans, labrisque ardentibus ignem
Incedit, laceros & calcibus excutit euros
Tum plausa cervice graves iam mollior iras
Turbatasque iubas componit, & alta superbo
Erigit ora gradu, gaudensque argentea fræna
Mandere, pacato glomerat vestigia dorso.

P. Alex. Donatus l. 2. c. 3.

Ac velut assuetus pratis, ripæque sonanti
Nondum lora pati, & duris servire lupatis
Doctus equus, iam fræna ferens, si terga fatiget
Sessor, & admotis liber calcaribus armos,
Arrigitur, plauditque auras, vel spumea mordet
Fræna ferox, non ire viam, non flectere gyrum
Obnixus cervice: latus stimulo acer vtrumque
Pulsat eques, stimulisque fero non mollius iræ
Sævius exarsere: thoris sternacibus ergo
Infremit, excusso qua se per aperta magistro
Arva volans ferat, & fractis effundat habenis,
At non ille sui decorisve oblitus & artis
Præcipitat, sed enim molimina mille regendi
Mille vias tentans, iam colla comantia mulcet
Plausa manu, & laxis in cursum hortatur habenis,
Ille ruit diversus agris, ventosque lacessit
Cursibus: hic domitor qua culta novalia densis
Funduntur glebis, & auertit & vrget anhelum,
Conuertitque vias, alternosque orbibus orbes
Impedit increpitans, sudor fluit vndique rivis.

Apud P. Laur. le Brun. to. 1. Eloq. Poet. to. 1. l. 7.

Stat

Stat sonipes, dominique ferox subsellia portans
Obsequium grauitate premit, famulumq; laborem
Dissimulat fremitu. decorant generosa comantes
Colla iubæ, quas in varios solertia nodos
Strinxerat, & multo mulier distinxerat auro;
Tum coni plus fulget apex, & vertice summo
Ornamenta micant phalerataque tempora perflat
Adversi vis sæva Noti. miratur honores
Ipse suos quadrupes, tardoque superbia gressu
Quam calcat fastidit humum. ferit vngula pandum
Altias in se tracta femur: cervice recurva
Obliquat sibi fastus iter; non prona dehiscunt
Ora, nec indecori quassantur tergora motu.
Scilicet illa tuis victricia tempora frenis
Invidit Godefride dies; nec Olympia tantum
Conspexit generosa decus: seu colligat vngues
Ad numeros, libretque gradum; siue auribus adstet
Attonitus feriatque solum temeraria crurum
Mobilitas, grandique tremat sub pondere tellus:
Seu monitis attendat heri, seu flectat in orbem
Corpora, seu laxo transuerberet aera loro,
Arvaque quadrupedante pererret inania cursu
Hic bellator equus medijs in vallibus hostem
Hinnitu vocet, & cuneis se se arduus ipsis
Inserat; hic lituos, hic cornua rauca, tubasque
Audiat intrepidus, perque agmina, perque phalãges
Sternat iter, peditemque truci cervice superbus
Dissipet, & nuda stratum conculcet arena.

Apud P. Laur. le Brun. El. Poet. to. 2.

Læva tenet frænos, & temperat ora frementis
Cornipedis: furit ille ferox, magnoque rebellat
Sessori, & pressis frustra obluctatur habenis,
Stare loco impatiens. dextro iuba ludit in armo
Lascivis effusa Notis: cursum ille minatur.
Ni dextra obnixus Lodoicus dura magistra
Et premeret fræna. & luctantes frangeret iras.
Talis Amyclæus cum primum sensit agentem
Cyllarus, indomito tentabat Castora tergo
Abiicere, & rigidis asper servire lupatis.
Sessoremque pati indocilis, cervice rebelli
Insolitum iactabat onus, spumamque cruentam
Ore vomens, duræ spernebat legis iniqua
Imperia, & tacito frœnum inviolabile morsu:
Sed passus tandem arte regi vestigia ferre
In numerum, ac breviore fugam convertere gyro,
Et iusso didicit cursus includere circo.

P. Gilb. Ionninus in Parn Poet. Soc. Iesu. N 3 Hæc

Hæc Pater: & ſtabulis promiſſum munus ab altis
Imperat educi. circum ille hinnitibus auras
Perſonat, & crebris cavat ictibus vngula terram,
Et frenos mandens ſpumas agit ore nivales.
Nunc parere manu doctus decurrit in orbes
Multiplices, ſeu dextra vocet, ſeu læva ruentem
Nunc etiam ſtabili firmans veſtigia greſſu
Non ſecus ac ſcopulus, media conſiſtit in acta,
Interdumque vagæ quoties laxantur habenæ
In ſpatium, rapidus rapidos prætervolat euros:

Ang. Barlæus Syriad. l. 2.

Equus ad carceres impatiens moræ.

TAlis in Elæo ſeptenam pulvere metam
Ante alios viſurus equus, licet æreus obſtet
Limes, & oppoſitæ moles, tamen acrior ardet:
Impatiens crebris obiecta repagula pulſat
Calcibus; ante fugam veſtigia perdit eodem
Mille loco, abſenteſque terit iam miſſus arenas:
Iamque hos, iamque illos oculis præit, ardet, anhelat,
Iamque prior volat, eſt iā extremo in pulvere victor.

P. Gilb. Ionninus in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

Equus ornatus.

OMnibus extemplo Teucris iubet ordine duci
Inſtratos oſtro alipedes, pictiſque tapetis,
Aurea pectoribus demiſſa monilia pendent:
Tecti auro fulvum mandunt ſub dentibus aurum.

Virgilius l. 7. Aen.

O felix ſonipes, tanti cui frena mereri
Numinis & ſacris licuit ſervire lupatis.
Accipe regales cultus, & crine ſuperbus
Erecto, virides ſpumis perfunde ſmaragdos.
Luxurient tumido gemmata monilia collo.
Nobilis auratos iam purpura veſtiat armos,
Et medium te zona liget variata colorum
Floribus, & caſtæ manibus ſudata Serenæ.

Claudianus in Epigr.

Equi in circo currentes.

NOnne vides cum præcipiti certamine campum
Corripuere, ruuntque effuſi carcere currus,

Cum ſpes arrectæ iuuenum, exultantiaque hauſit
Corda pauor pulſans; illi inſtant verbere torto
Et proni dant lora, volat vi feruidus axis;
Iamque humiles, iamque elati ſublime videntur
Aera per vacuum ferri, atque aſsurgere in auras
Nec mora, nec requies; aut fuluæ nimbus arenæ
Tollitur; humeſcunt ſpumis flatuque ſequentum;
Tantus amor laudum, tantæ eſt victoria curæ.
Virg. l.3. Georg.

Terrarum decora ampla viri, decora ampla iugales
Diuum vtrumque genus. Stant vno margine clauſi,
Speſque, audaxque metus, vna fiducia pallens;
Nil fixum cordi, pugnant exire, pauentque.
Concurrit ſummos animoſum frigus in artus.
Qui dominis, idem ardor equis. face lumina ſurgunt,
Ora ſonant morſu, ſpumiſque & ſanguine ferrum
Vritur, impulſi nequeunt obſiſtere poſtes
Clauſtraque, compreſsæ transfumat anhelitus iræ
Stare adeò miſerum eſt, pereunt veſtigia mille
Ante fugam, abſentemque ferit grauis vngula campũ,
Circumſtant fidi, nexuſque, & torta iubarum
Expediũt, firmantque animos, & plurima monſtrant.
Inſonuit contra Tyrrhenum murmur, & omnes
Exiliere loco. quæ tantum carbaſa ponto?
Quæ bello ſic tela volant? quæ nubila cœlo?
Amnibus hybernis minor eſt, minor impetus igni.
Tardius aſtra cadunt, glomerantur tardius imbres.
Tardius e ſummo decurrunt flumina monte.
Emiſsos videre atque agnouere Pelaſgi.
Et iam rapti oculis, iam cæco puluere mixti
Vna in nube latent. vultuſque vmbrante tumultu,
Vix inter ſeſe clamore, & nomine noſcunt
Evolvere globum, ſpatio quo quiſque valebat
Diducti, delet ſulcos iterata priores
Orbita, nunc auidi prono iuga pectore tangunt,
Nunc pugnante genu preſſis duplicantur habenis
Colla toris crinita tument, ſtanteſque reflectit
Aura iubas; bibit albentes humus arida nimbos.
Fit ſonus, immaniſque pedum, tenuiſque rotarum.
Nulla manus requies, denſiſque inſibilat aer
Verberibus, gelida non crebrior exilit Arcto
Grando, nec Olenijs manant tot cornibus imbres.
Statius l. 6. Theb.

Equus liber & profugus.

.... Vt sonipes, diffractis lætus habenis,
Excutiens cervice iugum, fluitante per armos,
Atque auras verrente iuba, nemora iuvia lustrat,
Quadrupedante fugà sonat excita silva: viator
Territus, agricolæque per invia saxa vagantur.
Præcipitem terrent alij: vi tela, virosque
Rumpit equus: flagris in terga comata ruentes
Respicit, & saltus peragrat, victorque superbit.
P.Car.de Luca l. 20. Dom.Laur.

Elephas.

ET montes animasse placet? quis mole gravatum
Quadrupedante solum spectans, Atlanta moveri
Ambigat, ant vulsum radicibus Apenninum?
Iam scopulis sua vita subest. animataque rupes
In sensus male frænatos exsuscitat ignes.
Aspicis vt vultum furor imperiosus obarmat;
Terroremque, necemque, redundanteisque favillas
Ingentes oculorum orbes iaculantur in auras?
Fronte sedet media, dicitque ferocia iura
Sævities, & mors non vna arietat ore
Illa, vides? ictu quæ surgit in astra minaci
Flexilis in partes omnes manus: illa retortum
In nodum sinuata ruentem strangulat hostem.
At qui terrifica luxantur cuspide dentes,
Hinc atque hinc rabiem nativa in cæde lacessunt;
Et crudele nitens ebur admiscere ruborem
Sanguinea de cæde parat: iam tergora ferro
Nescia transadigi dextram aspernanrur, & ictum
Quattuor incumbit spirantibus alta columnis
Bellua, nil trepidans: infractaque mole sua stat.
Incertus Auctor.

Si quis odorati medijs in vallibus Indi,
Aut vbi inaccessas tellus Maurusia silvas
Densat, & horrenti virides tegit ilice saltus,
Immanemque feram, vasta se mole ferentem
Aspiciat, cui iuncta humeris non ardua cervix
Prominet, & latas ad tempora deijcit aures:
Cuique oculi ingentes, at non pro corpore: & ipsa
Ad terram in multos naris dimittitur vsus,
Longa quidem, & quoquò versum sic tortilis, vt se
Complicet, & stipulas, ceu si manus esset, inanes
Seligat,

Seligat, & veteres sternat radicitus ornos
Interdū, & grandem tanquam tubus euomat vndam:
Illam adeò quicumque videns nouus aduena secum
Miratur rerum ignarus, geminosque supernis
Prospicit è malis dentes, ceu cornua denos
Longa pedes fluere ad terram, mox leniter in se
Reflecti, & diros mucrones tendere in hostem.

Ang. Barlaus Cyneg. l. 4.

Elephas turritus.

Ergo elephas, seu bella tibi ludicra parantur,
Siue hostē sequeris sumptis iam cōminus armis,
Depastus latè campos, quos irrigat Indus
Diues, & ingenti fœcundat flumine Ganges,
Sustentans humeris turrim feret arduus altam:
Quam iuuenes armis, primaque ætate nitentes.
Quindeni insistunt; ac desuper omnia fundunt
Telorum genera, & complent lata arva sagittis;
Ille autem huc illuc rapidus vasto impete fertur,
Et pedibus miseras proculcat in agmine turbas.

Idem Ibidem.

Leo.

. . . . qualis leo rupe sub alta
Quem virides quondam syluæ montesq; tremebant
Iam piger, & longo iacet exarmatus ab æuo.
Magna tamen facies, & non adeunda senectus:
Et si demissas veniat mugitus ad aures
Erigitur, meminitque sui, viresque peractas
Ingemit, & campis alios regnare leones.

Statius l. 11. Theb.

Auditur quantum Massyla per auia murmur.
Innumero quoties silua leone furit;
Pallidus attonitos ad plena mapalia pastor
Cum reuocat tauros, & sine mente pecus;
Tantus in Ausonia fremuit modò terror arena.
Quis non esse gregem crederet? vnus erat.
Sed cuius tremerent ipsi quoque iura leones:
Cui diadema daret marmore picta Nomas.
O quantum per colla decus, quem spargit honorem,
Aurea lunatæ cum stetit vnda iubæ!
Grandia quam decuit latum venabula pectus,
Quantaque de magna gaudia morte tulit!

Martialis l. 8 po 54.

Namque animis alij, præſtanti & pectore fortes
Cædem oculis,cædem & vultu,cędem ore minantur.
Illis grande caput, viua ſtant lumina flamma,
Turpe ſupercilium nares ſupereminet amplas,
Labra horrent ſetis, ſimplex iuba, pendet ab armis
Villus, & horrenti fremitu nemus omne remugit.
Oſtentatque toris animoſum pectus, & ipſas
Interdum ſauces, & vaſtos pandit hiatus.

Ang.Bargæus Cyneg.l.3.

Leo ſæuiens.

IMpaſtus ſtabula alta leo ceu ſæpe peragrans.
(Suadet enim veſana fames) ſi fortè fugacem
Conſpexit capream,aut ſurgentem in cornua ceruũ:
Gaudet hians immanè, comaſque arrexit, & hæret
Viſceribus ſuper accumbens: lauit improba teter
Ora cruor:

Virgil.l.10.

...... Pœnorum qualis in arvis
Saucius ille graui venantum vulnere pectus
Tum demum mouet arma leo, gaudetque comantes
Excutiens ceruice toros: fixumque latronis
Impauidus frangit telum, & fremit ore cruento.

Virgilius l.12.

...... Innumeris veluti Leo forte potitus
Cædibus, imbelles vitulos molleſque iuuencas
Tranſmittit, magno furor eſt in ſanguine mergi
Nec niſi regnantis ceruice recumbere tauri.

Statius l.8.Theb.

Vt Leo, cui paruo mater Getula, cruentos
Suggerit ipſa cibos, cum primum creſcere ſenſit
Colla iubis, toruuſque nouos reſpexit ad vngues.
Indignatur ali, tandemque effuſus apertos
Liber amat campos, & neſcit in antra reuerti.

Statius l.9.Theb.

Haud ſecus è ſpecula præceps delatus opaca
Subſidens campo ſubmiſſos contrahit artus,
Cum vicina trucis conſpexit cornua tauri,
Quamuis longa fames ſtimulet leo: nunc ferus alta
Surgentes ceruice toros, nunc torua ſub hirta
Lumina miratur fronte, ac iam ſigna mouentem
Et ſparſa pugnas meditantem ſpectat arena.

Sil.Italicus l.5.

Illatus velut armentis ſuper ardua colla
Cum ſe ſe impoſuit, victorque immane ſub iræ

In-

Infremuit leo, & immersis grauis vnguibus hæsit
Mandit anhelantem pandens ceruice iuuencum.

Idem l.11.

. . . . vt clausum fert nobilis ira leonem
Saxa per, & rupes, per præcipites anfractus:
Hinc fremit, inde ruit, saltusque pererrat in omnes
Turbidus, impatiens flammas vomit ore minaces,
Oppositamque canum vultu, fremituque coronam
Territat, irritatque per obuia tela, per hostes
Quærit iter, vel dente facit. Sunt serta leonis
Regia, venantes, venabula, tela, molossi.

P.Car.de Luca l.12.Dom.Laur.

Leo strage edita satur.

VT leo, qui campis longè custode fugato
Massylas depastus boues, vbi sanguine multo
Luxuriata fames, ceruixque, & tabe grauatæ
Consedere iubæ, medijs in cædibus adstat
Æger hians, victusque cibis; nec iam amplius iræ
Crudescunt, tantum vacuis ferit aera malis,
Molliaque erecta delambit vellera lingua.

Statius l.2.Theb.

Silua Iubatus qualis Armenia leo,
In cæde multa victor armento incubat,
Cruore rictus madidus, & pulsa fame
Non ponit iras, hinc & hinc tauros premens,
Vitulis minatur, dente iam lasso piger.

Seneca in Thyest.ac.4.sc.1.

Leæna catulos defendens.

VT lea, quam sæuo fœtam pressere cubili
Venantes Numidæ, natos erecta superstat
Mente sub incerta, toruum ac miserabile frendens.
Illa quidem turbare globos, & frangere morsu
Tela queat, sed prolis amor crudelia vincit
Pectora, & in media catulos circumspicit ira.

Statius l.10.Theb.

Leonis catulus adultus.

VT catulus Libycæ vasta sub rupe Leænæ
Menstruus, exacti perfectum donec ad vnguem
Vnguiculi crescant; & ad annum accesserit annus,
More feræ vulgaris amat cum fratre iocari

Getulo, preſſaque procax laſciuit in herba.
Nullus in ore furor: nemorum neque prælia curat.
At ſimul excoxit iuſtas calor annuus iras,
Luxuriantque tori: iam iam venatibus apta,
Aſſueſcens meminiſſe ſui ſe vellere toto
Prodit, auoſque ſuos, Maſſyli bellua ſaltus,
Lata patet facies: irrugant nubila frontem.
Fulgur ineſt oculis; micat omnibus Africa membris
Spectat fulua parens, & ſe miratur in illo.

P.Iac. Balde t.2. Genet.2.

Leo ad Martyris conſpectum manſuetus.

STat inter acres Martyr intrepidus feras
Cœlumque ſpectat, ecce flumineo gradu
Et hiante triplex ore præcipitat Leo
Diuturna rabiem ſtimulat accenſam fames
Scintilla raris crebra luminibus vibrat,
Latos per armos fuſa diſcurrit iuba,
Denſiſque grandes aſperat villis thoros,
Falcata longos cauda ſinuat, implicat,
Volvitque gyros, at nigram bilem ciens,
Vtrumque ſtimulo fodicat alterno latus,
Immanis, altas fauce tergemina ciet,
Rumpitque nubes fremitu; & exanguis metu
Conſiſtit omnis populus; at nudum obuius
Opponit vltrò pectus, & ſæuas manu
Feras laceſſit martyr, at ſubitò minax
Deſæuit ira, blandus in rigidas meat
Senſus medullas: fuſa nunc ceruix iacet,
Nunc mollioris ludit in catuli modum,
Lentoſque fracti lateris obliquat ſinus;
Modò lingua palmas lingit, aut lapſu leui
Preſſum modeſtis pedibus allambit ſolum;
Quin ipſe patulo dexteram rictu inſerens
Tumidum profundi gutturis nodum premit,
Altaque merſos diſtrahit dentes cute
Vngueſque, medio martyr expirat ſinu
Hæret ſupinum corpus, exultat leo,
Caudaque terram pulſat, & raucum ingemens,
Reflexa in artus colla dimidios agit.

Apud P. Laur. le Brun. to.1.el.Poet. l.7.

Tigris.

QValis vbi audito venantum murmure tigris
Horruit in maculas, somnosque excussit inertes,
Bella cupit, laxatque genas, & temperat vngues,
Mox ruit in turmas, natisque alimenta cruentis
Spirantem fert ore virum.

Statius Theb lib, 2.

Ieiuna rylvis qualis in Gangeticis
Inter iuvencos Tigris erravit duos,
Vtriusque prædæ cupida, quo primos ferat
Incerta morsus, flectit huc rictus suos,
Illicò reflectit, & famem dubiam tenet.

Seneca in Thyest. ac. 4.

Quale rurit festina truci cum coniuge Tigris?
Sensit vbi abreptis populata cubilia natis,
Et fremitum clamosa ciet. ruit actus vterque
In furias, ignemque vomens; & præpete cursu
Observata legunt oculis vestigia, si quà
Signat iter, catulis antro venator abactis
Et dubium trans altus equo nemus alite vectus.

P Pulch. lib. Paon.

Ac velut in lybicis venantum exercitus oris,
Ieiunas tigres catulis si forte peremptis
Inuasere, rapit matres dolor ira furentes
Haud dubiam in mortem, & venabula sanguinolento
Mandere non timidæ morsu, solatia cædis
Cæde sibi pariunt venantum: mille receptis
Deinde humeros confixæ hastis, silvamque rotantes
Æratam in gyrum, ceu rapta ex hoste trophæa,
Procumbunt alto devictæ stragis acervo.

P. Dondinus car. de bel. Hib.

Taurus.

INduitur faciem tauri, mixtusque iuvencis
Mugit, & in teneris formosus obambulat herbis
Quippe color nivis est, quam nec vestigia duri
Calcavere pedis, nec soluit aquaticus Auster.
Colla toris extant, armis palearia pendent,
Cornua parva quidem, sed quæ contendere posse
Facta manu, puraque magis pellucida gemma.
Nullæ in fronte minæ nec formidabile lumen,
Pacem vultus habet.

Ouidius l. 2 met.

. . . . veluti dux taurus amata
Valle carens, pulſum ſolito quem gramine victor
Iuſſit ab erepta longè mugire iuvenca;
Cum profugo placuere tori, cervixque recepto
Sanguine magna redit, fractæque in pectore vires:
Bella cupit, ſaltuſque & capta armenta repoſcit
Iam pede, iam cornu melior pauet ipſe reverſum
Victor, & attoniti vix agnovere magiſtri.

Statius l.2.Theb.

Primus enim valido ſubnixus eburnea collo
Fert iuga formoſi pecoris cuſtodia taurus,
Stellatus minio taurus, cui cornua fronti
Aurea, & auratis horrent palearia ſetis,
Perque pedes bifidæ radiant nova ſidera gemmæ.
Torua boui facies, ſed qua non altera cœlo,
Dignior imbriferum, quæ cornibus inchoet annum,
Nec quæ tam claris mugitibus aſtra laceſſat.

Sanazzarius l.1.de partu.

Taurus pugnam parans, vel pugnans.

ERgo omni cura vires exercet, & inter
Dura iacet pernox inſtrato ſaxa cubili,
Frondibus hirſutis, & carice paſtus acuta,
Et tentat ſe ſe, atque iraſci in cornua diſcit
Arboris obnixus trunco, ventoſque laceſſit
Ictibus, & ſparſa ad pugnam proludit arena. *Et inf.*
Illi alternantes multa vi prælia miſcent
Vulneribus crebris lavit ater corpora ſanguis:
Verſaque in obnixos vrgentur cornua vaſto
Cum gemitu reboant ſiluæque, & magnus olympus.

Virgilius l 3.Georg.

Ac velut ingenti Sila, ſummoque Taburno
Cum duo converſis inimica in prælia tauri
Frontibus incurrunt, pavidi ceſſere magiſtri,
Stat pecus omne metu mutum, muſſantque iuvencæ
Quis pecori imperitet, quem tota armenta ſequātur.
Illi inter ſe ſe multa vi vulnera miſcent,
Cornuaque obnixi infigunt, & ſanguine largo
Colla armoſque lavāt, gemitu nemus omne remugit.

Virgil. l.12.Aen.

Sic vbi regnator poſt exulis otia tauri
Mugitum hoſtilem ſumma tulit aure iuvencus,
Agnouitque minas, magna ſtat fervidus ira
Ante gregem, ſpumiſque animos ardentibus effert,

Nunc

Nūc pede toruus humū, nunc cornibus aera findens:
Horret ager, trepidæque expectant prælia vaccæ.

Statius l.11.Theb.

Abditus vt silva stabulis cum cessit ademptis
Amisso taurus regno gregis, avia clauso
Molitur saltu certamina: iamque feroci
Mugitu nemora exterret, perque ardua cursu
Saxa ruit, sternit silvas, rupesque lacessit
Irato rapidus cornu: tremit omnis ab alto
Prospectans scopulo pastor nova bella parantem.

Sil.Italicus l.16.

Bos.

.... optima toruæ
Forma bovis, cui turpe caput, cui plurima ceruix,
Et crurum tenus à mento palearia pendent
Tum longo nullus lateri modus: omnia magna;
Pes etiam, & camuris hirtæ sub cornibus aures.
Nec mihi displiceat maculis insignis, & albo,
Aut iuga detrectans, interdumque aspera cornu,
Et faciem tauro propior, quæque ardua tota
Et gradiens ima verrit vestigia cauda.

Virgilius l.3.Geor.

Vaccæ pingues & macilentæ.

PAscuntur septem præstanti corpore vaccæ
Vbera queis largo turgent vndantia lacte,
Arvina, nimiaque graves pinguedine sudant.
Ponè aliæ totidem sine succo, & sanguine vaccæ
Hirsutæ, & terra macrentes tabe sequuntur.
Vbera lacte vacant: oculis conduntur abactis
Ora, sub incurvis deiectæ cornibus aures,
Ossaque strigosum fodiunt extantia tergus;
Lurida ventre fames, avidisque in faucibus hæret.

P.Ant.Millieus l.3.Moys. Viat.

Canes venatici.

AT genere ex omni præsertim delige, quæ nec
Corpore sit gracili, nec densis aspera villis
Sed sublime caput, vivacia lumina, & amplam
Ostentet frontem, atque ingentes oris hiatus;
Cui rectæ surgant aures, cui pinguia terga
Dividat in caudam descendens spina reflexam

Sint;

Sint armi lati, sint æquè pectora lata,
Lata aluus, quæ sic costis adiungitur imis,
Vt tamen in spatium sensim se colligat arctum:
Vt caua diductis succedant ilia costis.
Excipiant siccis quas fortia crura lacertis.
Ima pedum parua signent vestigia planta.

Hier. Fracastorius car. de cura Can.

Elige tunc cursu facilem, facilemque recursu
Non humili de gente canem, sit cruribus altis,
Sit rigidis, multamque gerat sub pectore lato
Costarum sub fine decenter prona carinam,
Quæ sensim rursus sicca se colligat aluo.
Renibus ampla satis validis, diductaque coxas,
Cuique nimis molles fluitent in cursibus aures.

Olym. Nemesianus in Cyneg.

Sint celsi vultus, sint hirtæ frontibus aures.
Os magnum, & patulis agitatos morsibus ignes
Spirent, accincti succingant ilia ventris:
Cauda breuis, longumque latus, discretaque collo
Cæsaries, non pexa nimis non frigoris illa
Impatiens: validis tum surgat pectus ab armis.
Quod magnos capiat motus, magnisque supersit.
Effuge qui lata pandit vestigia planta,
Mollis in officio: siccis ego dura lacertis
Crura velim, & solidos hæc in certamina calces.

Gratianus apud P. Laur. le Brun. Eloq. Poet. to. 2.

.... at corpora tales
Ostentant procera, caput leue, turgida venis,
Lataque sublimi frons se rostro explicat: atris
Sublimes oculis mediæ discrimina vallis
Inter vtrumque patent, glabræ stant molliter aures
Subrectæ, ceruix longissima, pectora lata.
At costæ laterum paruæ, lumbique, rotunda
Terga intus contracta rigent, multoque supernè
Tenduntur pingui; femorum mollisque teresque
Parte modus; ventris locus est pro ventre, sed ima
Parua placent crurum, postremaque longa, pedesque
Orbe acti modico, cauda alta vibratur honestè.

Ex P. Laur. le Brun. to. 1. eloq. Poet. l 7.

Inter quadrupedes canis fidelis.
Inter quadrupedes canis patronum
Cognoscit, veneratur, & tuetur.
Hunc tu si ferias, dolet, gemitque
Sed parcit tibi protinus revertens.
Hunc tu si expuleris, redit benignus,
Et caudam movet ille blandiendo.

Hic te, si mare naviges, sequetur.
Hic, tu si mare pernates, natabit.
Non te per medios relinquet æstus,
Non te deseret horridos per imbres,
Non te deseret asperas per alpes,
Non te deseret ille vel per hostes.
Te tutabitur ille vel per hostes.
Te nam diligit ille diligentem.
Non te deserit ille vel diebus
Non te deserit ille vel tenebris.
Si venaberis, ille per labores
Conatur tibi complacere semper.
Pro te non rabidos recusat vrsos,
Et dentes patitur furentis apri,
Cervos, capreolos, vafrasque vulpes
Et sternit genus omnium ferarum,
Si soluis, iacet ille sic solutus:
Et iussus iacet ille sub catenis;
Non audens querulas movere voces.
Hic custos pecorum, tuæque villæ
Fures exigit, arduos luposque,
Nec non arcibus ille præsidentes
Tutos insidijs facit latratus:
Non te pocula delicata poscit:
Non obsonia sobrius requirit,
Contentus latices bibisse lymphas,
Nec non relliquijs, tuisque frustis
Qui tantos sibi sustinet labores
Hos contendimus esse non habendos?
Hos contendimus esse non alendos?
Et non dulcius esse posse quidquam?

Iacobus Millieus.

Sin autem te te oblectant, qui præmia cursu
Certa petunt, celerique fuga lata æquora verrunt:
Elige quos vultus tristes, demissaque cervix
Ornat, & argutum supra stant lumina rostrum
Nigra quidem, sed quæ multo splendore coruscant.
Ollis os ingens ad tempora penè dehiscit,
Lataque frons tenues consurgere suspicit aures.
Vergat humi propior stomachus, lateque patescat
Pectus, & haud longis insistant cruribus armi
Sublimes: tum prona suis extantia costis
Et latera, & lumbis quà iungitur alvus obesis,
Pressa animis calidum ostendant, & viribus acrem,
Præcipuè clunes inter si stricta supremos
Illa demittant caudam, quæ currat ad imum

Tenuis,

Tenuis, vbi extrema vix tandem in parte residat;
Et paruum sese sinuans deflectat in orbem.
At verò tereti ponat vestigia planta,
Quæ spatijs digitos nusquam discludat apertis,
Sed multum solidos paulatim curvet in vngues.
Angel. Barlaus Cyneg. l. 5.

Canis molossus.

SVnt quibus immissæ villis horrentibus aures
Impendent, quibus ora fluũt, quibus aspera cervix
Obtusumque caput, laxumque ante omnia pectus.
Non illis quisquam iubeat me occurrere campo
Latratu quoties silvam implevere sonanti.
Conceptasque vomunt patulis è naribus iras,
Vnde tremunt timidæque feræ Libycique leones.
P. Tar. Gallutius l. 1. c. 18.
Seu quis apros magno laudum perculsus amore
Insequitur, seu quis timidos ad prælia cervos:
Præcipuè canibus curas impendat habendis,
Quos omni studio, quos omni exerceat arte.
Ille tibi ingentes tauros aggressus, & vrsos
Sistat, & imposito fugientes vulnere tardet:
Cui latè pendent aures, cui laxa supernè
Labra fluunt, cui vultus atrox, cui maxima cervix,
Obtusumque caput, pressumque ante omnia rostrũ.
Præterea magnique pedes, vnguesque recurvi,
Molle solum, sublime femen, suppressior aluus,
Ipsaque rectorum longa internodia crurum:
Spina duplex, pingues lumbi, color heluus, honestum
Pectus, & è patulis efflet qui naribus ignem,
Larratu quoties silvas implevit, & amplo
Pectore conceptas subitò decurrat ad iras.
Tum verò splendent oculi, collumque tumescit,
Et caudam crebrò villosa in terga retorquet.
Ang. Bargæus Cyneg. l. 5.

Canis vestigator feræ.

VT canis occultos agitat cùm Belgicus apros
Erroresque feræ solers per devia mersa
Nare legit, tacitoque premens vestigia dorso
Lustrat inaccessos venantum indagine saltus;
Nec sistit, nisi conceptum sectatus odorem
Deprendit spissis arcana cubilia dumis.
Silius Italicus l. 10.

Sic

Sic cum feras vestigat, & longo sagax
Loro tenetur Vmber, ac presso vias
Scrutatur ore, dum procul lento suem
Odore sentit, paret, & tacito locum
Rostro pererrat; præda cum propior fuit,
Cervice tota pugnat, & gestu vocat
Dominum morantem, seque retinenti eripit.

Seneca in Thyest.act.3.sc 2.

Qualis vbi gressum per agros comitatus herilem
Forte canis leporem vi longè sentit odora,
Continuò intenditque aures, atque aera captat
Naribus, & ceptum rumpens iter avius errat.
Atque oculis incerta feræ vestigia lustrans
Nunc hos, nunc illos cursus fert, atque recursus
Incertus: longè latratibus arva resultant.

Hier Vida l.3.Christ.

Sed te si certas egressum è mœnibus vrbis
Convectare iuvat prædas, & vivere rapto:
Educet in primis catulos tua cura sagaces,
Tum qui pressa legant fimo vestigia rostro,
Tum qui etiam patulis exceptent naribus auras.
Illis turpe caput, summæ patet area frontis,
Sunt latæ demissæ aures, sunt fortia colla:
Labra cadunt, nec purpurea non lumina flamma
Voluuntur, pectusque toros ostentat apertum
Crura rigent setis spatiosa prodiga planta:
Et latus in tenuem sensim deducitur alvum
Prælongum: tum spina duplex discludit vtrinque
Pinguia quà duros contingunt ilia lumbos. *Et inf.*
Qualis ab extremis Morinum qui mittitur vndis,
Ille quidem multa virtute insignis, & vsu
Venandi, saltum si quando ingressus apertum est,
Evinctus loro dominum trahit; atque vbi signa
Invenit, aut auras acer persentit odoras,
Pergit iter, rostrum & pressa vix tollit ab herba,
Huc illuc volvens oculos, & singula solers
Servatur; donec subter virgulta latentem
Conspexit leporem, & constrata cubilia fronde.
Tum verò gressum cauda blanditus, & ore
Accelerat, montemque omnem latratibus implet.

Angel.Bargæus Cyneg. l.5.

Canis feram insequens.

VT canis in vacuo leporem cùm gallicus arvo
Vidit & hic prędam pedibus petit, ille salutem;
Alter

Alter inhæsuro similis, iam iamque tenere
Sperat, & extento stringit vestigia rostro;
Alter in ambiguo est an sit comprensus, & ipsis
Morsibus eripitur, tangentiaque ora relinquit.

Ouidius l. 1. met.

Poscor & ipse meum consensu Lælana magno
(Muneris id nomen) iam dudum vincula pugnat
Eruere ipse sibi, colloque morantia tendit.
Vix benè missus erat nec iam poteramus vbi esset
Scire, pedum calidus vestigia pulvis habebat,
Ipse oculis ereptus erat: non ocyor illo
Hasta, nec excussæ contorto verbere glandes,
Collis apex medijs subiectis imminet arvis,
Tollor in hunc, capioque noui spectacula cursus:
Quo modò deprehendi, modò se subducere ab ipso
Vulnere visa fera est: nec limite callida recto
In spatiumque fugit; sed decipit ora sequentis,
Et redit in gyrum, ne sit suus impetus hosti.
Imminet hic, sequiturque parem, similisque tenenti
Non tenet, & vacuos exercet in aere morsus.

Ouidius l. 7. met.

Catella venusta.

NAm quid ego formę referam cādentis honorē,
Qua potis intactas exuperare nives?
Quid faciles catulæ mores, nutusque loquaces,
Gaudiaque à tenero nata lepore canam?
Et brevis, & parua fuerat spectanda figura,
At non parva fuit corpore dexteritas.
Docta vel innumeros errare licenter in orbes
Mobilis & crebras, ire redire vias.
Nec minus obliquæ sinuosa volumina caudæ,
Nec minus illecebras ora tulere suas.
Seu lingua lambat, seu præbeat oscula rictu.
Sive exarmato prælia dente paret.
Aut cum centenos cervicem flectit in vsus,
Et parva lusus indole mille parit.

Bened. Millieus de Catella.

Ceruus.

DAt sparso capiti vivacis cornua cervi
Dat spatium collo, summasq; cacuminat aures
Cum pedibusque manus, cum longis brachia mutat

Cruribus, & velat maculoso vellere corpus
Additus & pavor est.

Ouidius l.3.met.

Vidisti vt fruticat Cervi caput vsque sub ipsis
Cornibus, & lævi lucent redimicula collo
Hunc ego depulsum frondosa in valle parenti
Eripui: longeque alto sub colle receptum
Molliter eduxi, sequitur quocumque vocarem'
Credulus, & patitur dextram, & mandata capessit,
Par nitor alpinis nivibus, frons discolor vmbra
Germinat, & spatio patulas æquantia fagos
Cornua ramoso surgunt generosa metallo.
Vtraque in excelso riget auris vertice, & omnes
Excubat in strepitus, omnesque inquirit in auras.

Apud P.Laur.le Brun..to.2.Elo.Poet.

Quippe caput sublime ferunt, frontemq; sub altam
Ingentes oculos volvunt, animamque quaternis
Ducere anhelantes, ac respirare videntur
Naribus, & rostro simi spectantur obeso.
Et quamuis multi multos quandoque colores
Infecere, tamen fulvo quamplurima fulgent,
Aut flavo, aut fusco circumlita corpora fuco.
Prosilit ex imo tum cauda brevissima dorso,
Crurraque compresso subsunt exilia ventri.
Illa quidem ad rapidos nata, atque exercita cursus:
Grandiaque imbellis sustentat cornua cervix;
Quæ sese latè summa de fronte profundunt:
Exactosque annos, ni sex ex ordine brumæ
Transierint, totidem ramis fruticantibus æquant.
Et quia sunt hebetique acie, & mucrone retuso,
Pondereque ingenti pressant collumque, caputq ue,
Non homini, non illa feræ, nisi postulat vsus
Bellorum, opponunt, verum in sua terga fugaces
Reijciunt, quoties nacti lata æquora campi
Latrantem gressu turbam properante relinquunt
A tergo, & celeres exæquant cursibus auras.

Ang.Bargæus Cyneg.l.2.

Cerui Venatio & fuga.

IDcirco Cervus si forte elapsus abivit
Longius, atq; oculos nusquã fugere ante videtur:
Veloces duo ipse canes, quà cornea certum
Pressit iter, rectamque fugam gravis vngula signat,
Et procul hortatus dimitte in terga ruentes.
Ast ille interdum, quà flectitur orbita circum,

Mille

Mille fugit, refugitque vias, ne sedibus actus
Destituat notas secreta in valle quietes.
Atque ita, (diversos namque impedit orbibus orbes
Agglomerans) varia fallit regione sequentes;
Et retro observata legit vestigia cursu
Tum iuvenis noti divortia proxima clivi
Occupat, & cornu, multisque hortatibus acres
Irritat canes & circum impellere tendit,
Nunc hinc,nunc illinc,quacunq;recentia monstrant
Signa fugam, & verso describunt tramite flexus
Multiplices. quanquam si se semel inter amicos
Torserit anfractus, quà læva obvertitur, aut quà
Dextera, mox semper partem petet actus eandem,
Expletosque orbes iterumque, iterumque retexet,
Veloci relegens eadem spatia intima cursu.
Ergo age, & assiduè visidæ vestigia plantæ
Observa, & catulis ostende sagacibus vsque
Dum norint illac hostem fugisse ruentem.

Idem Cyneg. l.9.

Cerui cum serpentibus pugna.

. . . . It cervus, & atras
Serpentis latebras inimicis flatibus implet,
Irritatque hostem, & crudeles asperat iras,
Ille autem magnos intus revolutus in orbes
Colla tumet, totumque ingentem elatus in alvum,
Cum primum accepit venientes naribus auras;
Cogitur ex imis asper prodire latebris,
Eductusque foras inimico absumitur ore.
Quin, vbi tot Libiæ sola in regione colubri
Nascuntur, si forte aliquem videre iacentem;
Confestim exiliunt omnes, atque agmine facto
Invadunt, spirisque ligant ingentibus. vnus
Implicat imbellem cervicem, atque ardua colla,
Cornuaque;ast alter maculosam amplectitur alvum,
Tergaque: nec multis alij non ilia nodis
Impediunt, morsuque armos pascuntur obesos,
At simul insidijs se se vndique circumventum
Ille videt, velox pedibus de more salutem
Quærit, & hostili præceps evadere turba,
Verum vbi nulla datur vinclis exire potestas,
Luctaturque miser totosque absumitur artus,
Implexus se sternit humi: tum tergore nitens
Enecat, atque avido sinuosa volumina morsu
Discerpit, toto labuntur corpore trunci.

At

At tandem tumida tumefactus corpora tabe
Festinat notos subitò se mergere in amnes:
Octipedesque imo captos in gurgite cancros
Mandit, & horrentem pellit de corpore pestem.
Idem Cyneg. l. 2.

Vrsa.

BRachia cœperunt nigris horrescere villis,
Curvariq;manus, & aduncos crescere in vngues,
Officioque pedum fundi, laudataque quondam
Ora Iovi, lato fieri deformia ritu.
Neve preces animos, & verba precantia flectant,
Posse loqui eripitur: vox iracunda, minaxque,
Plenaque terroris rauco de gutture fertur.
Ouidius l. 2. met.

Integit his armos fulvus color: integit illis
Aspera terga cinis. tamen est insignis vtrisque
Calliditas: sunt hirtæ aures: est oris hiatus
Ingens: & quoties subitas exardet in iras,
Horrendum exertis infrendet dentibus acer.
Ambo vncis agiles manibus comprendere,quicquid
Sive furor iussit, vacui sive improba ventris
Admonuit rabies: ambo committere multam
Cœdem avidi, invadunt pascentem gramina taurum
A tergo, & pugnam non æquo Marte capessunt.
Præcipuè validos humero sub vtroque lacertos
Adducunt, pressosque necant amplexibus, & vi
Elisam subigunt animam diffundere ventis.
Quanquam autem toto solidæ stant corpore vires,
Rapta quibus inter pugnam venabula frangit;
At caput ignavum obstipis cervicibus hæret
Vulneribus plagisque patens: quas obvia sæpe
Venantum manus, aut dextra confisus & armis
Imponit iuvenis, funditque in terga supinos.
Ang. Bargæus Cyneg. l. 3.

Vrsorum pugna in Venatione.

HIc ille interdum, cùm iam spes nulla salutis
Linquitur,& solidas exposcunt tempora vires,
Constitit in plantas si forte arrectus vtrasque,
(Degeneris quæ signa metus) age confere pugnam
Comminus, & stantem nodoso invade veruto,
Cedit enim, victasque manus tum porrigit hosti,
Et supplex orat vitæ ignoscatur inerti.

Verùm

Verùm adeò quadrupes si verterit obvia pectus,
Pugnat atrox, totoque super venabula fertur
Corpore, & horrentes hastas frangitque, ruitque
Certa mori, aut duro victrix excedere bello.
Tum si qua hirsutis accepit vulnera membris,
Et iuvenum elabens medio è certamine fugit,
Sævit, & excisam curvis secat vnguibus alvum:
Quàque patent altè confosso in tergore plagæ,
Viscera tota trahens terræ sola sanguine turpat.

Idem ibidem.

Lupus fame stimulatus.

AC veluti pleno lupus insidiatus ovili
Cũ fremit ad caulas, ventos perpessus & imbres
Nocte super media: tuti sub matribus agni
Balatum exercent: ille asper, & improbus ira
Sævit in absentes, collecta fatigat edendi
Ex longo rabies, & siccæ sanguine fauces

Virgilius l 9. Æn.

.... rabidi sic agmine mixto
Sub noctem coiere lupi, quos omnibus agris
Nil non ausa fames longo tentavit hiatu;
Iam stabula ipsa premunt: torquet spes irrita fauces
Balatusque fremens, pinguesque ab ouilibus agnæ
Quod superest, duris adstringunt postibus vngues.
Pectoraque, & siccos minuunt in limine dentes.

Statius l.10. Theb.

Ceu stimulante fame rapuit cum Martius agnum
Averso pastore lupus, fœtumque trementem
Ore tenet presso; tum si vestigia cursu
Auditis celeret balatibus obvia pastor,
Iam sibimet metuens spirantem dentibus imis
Reiectat prædam, & vacuo fugit æger hiatu.

Sil. Italicus l.7.

.... non Martius agnam
Cum rapuit stabulo lupus, & vestigia pastor
Balatu excitus celerat, prædamque trementem
Faucibus avellit vacuis, maioribus ardet
Suffusus flammis oculos: furit improbus ira
(Victa enim delusa fames) mœstusque per agros
Exululat: latè resonat vox horrida luco.

P. Iac. Vallius Her. l.1.

.... Qualis tenera agna reducto
Matre procul, pastore procul deprensa salicto
Crescentis nova præda lupi, balatibus auras

Personat, absentemque vocat per devia matrem:
Hic fugiens patria arte ferox, cervice reflexa
Reijcit inque armos, & caudæ verbere pigram
Increpitat.

P. Lodou. Cellotius in Parn Poet. Soc. Iesu.

Aper.

AC velut ille canum morsu de montibus altis
Actus aper, multos Vesulus quem pinifer annos
Defendit, multosque palus Laurentia, silva
Pastus arundinea, postquam inter retia ventum est
Substitit, fremuitque ferox, & inhorruit armos:
Nec cuiquam irasci, propiusque accedere virtus,
Sed iaculis, tutisque procul clamoribus instant,

Virgilius l. 10. Æn.

Misit aprum, quanto maiores herbida tauros
Non habet Epirus, sed habent Sicula arva minores.
Sanguine & igne micant oculi, riget horrida cervix.
Et setæ densis similes hastilibus horrent,
Stantque velut vallum, velut alta hastilia setæ.
Fervida cum rauco validos stridore per armos
Spuma fluit, dentes æquantur dentibus Indis.
Flumen ab ore venit, frondes afflatibus ardent.

Ouidius l. 8. met.

Fulmineos veluti præceps cum comminus egit
Ira sues, strictisque erexit pectora setis,
Igne tremunt oculi, lunataque dentibus vncis
Ora sonant, spectat pugnas de rupe propinqua
Venator pallens, canibusque silentia suadet.

Statius lib. 11. Theb.

.... velut hispidus alta
Sus prope tesqua iacet, claususque cacuminat albis
Os nigrum telis gravidum, circumlatrat ingens
Turba canum, si forte velit concurrere campo,
Ille per obiectos vepres timet, atque superbit
Vi tenuis, fortisque loco; dum proximus, Eia,
Venator de colle sonet: vox nata Magistri,
Lassatam reparat rabiem.

Sidon. Apollinaris car. 5.

Apri venatio.

IDcirco quoties dentes violentus in hostem
Dirigit, vtque duos enses rotat acer, apertum
Vna eademque femur, ventremque, & pectora plaga

Haurit, & in partes medium discriminat æquas.
Continuò hæc illi fuerunt imponere dentes
Vulnera, quos rostri pars hinc ostentat, & illinc
Inferior, geminas veluti si proferat harpes;
Vtraque quarum acie, & mucrone horrescat acuto.
Hinc igitur quoties densis in vallibus instat.
Turba canum, cogitque suis exire latebris
Excitum strepitu, & magnis latratibus aprum,
Confidens animo, & membrorum robore multo
Incursumque manet, strepitumque interritus omnē
Venantum, frendetque ferox: tum tergus inhorret:
Et certæ addicit morti, quoscumque ferentes
Contrà tela videt, rictuque extrema minantes:
Oreque, non secus atq; vndas circum vndiq; aenum
Virgea suggeritur magno cui flamma sonore,
Spumam agit, & limo costas ad prælia durat:
Vulneraque obducens, media quæ plurima silva
Accepit, non ille iras, non ille superbos
Demittitque animos, & sæva pericula vitat
Ignavus: neque enim cursu, pedibusque salutem
Quærit, & hostiles præceps evadere terras:
Sed ruit in medias hominumq; canumque cohortes
Vltor atrox, certusque mori, quem ceperat vnum
Ante locum, tutatur habens, neque deserit vsquam.

Angel. Barlæus Cyneg. l. 4.

At non ignavis licet esse prementibus aprum.
Seria tela para
In vasta silvæ abdomina.
Quippe sui meminere feræ, secat ecce lutosam
Turbine rapta viam
Globumque stantem perfurit.
Emicat & Lachne Spartana, & Oribasus Arcas
Setigerasque Nape
Deprendit aures mordicus.
Mulcet corda metus, vibrantia gaudia pallent:
Erigiturque pilus
Sed grata sunt pericula.
Adversi confligit apri pinguissima moles,
Cum canibusque suos
Miscere dentes æstuat.
Donec ab innumeris equitata sagacibus ictum
Non removere valet
Obstante coram Pamphago.
Sic quoque terribilis: trepidat, mortemque minatur.
Igne flagrant oculi,
Vires in ictum convocat.

Currit

Currit io frendens, præfixam currit in haftam.
Irruat vlterius,
Ni fortis obſtet lamina.

P. Iac. Balde l. 1. ſilu.

Sus.

VErtit in hirſutam ſpeciem, atq; horrentia torvæ
Terga ſuis, pronumque feros effinxit in artus.
Sæpe illum ilicea glandem legere ore ſub vmbra
Sæpe volutabris inhiantem, & turpe madentem
Impulit vndivomis perfundere naribus auras.
Nec verò humani ſenſus, & Regia menti
Exciderat: quamquam ſtagnantes ille per agros
Viſus odorati bifori vada turbida roſtro,
Aut inſtare fimo & telluri infindere dentem.
Tale ſequens fatum victu ferus ibat aquoſos
Inter haræ ſocios, fœdas agitare lacunas.
Primus inire vadum, & limoſam innare paludem,
Et pede rimari campos, & nare repanda,
Roboraque, & truncos appreſſo verrere tergo.

P. Pulcharellus l. 2. Pæon.

Rhinoceros.

EST & præterea Graiorum nomine dictus
Rhinoceros, cornu ſummis quod naribus amplũ
Porrigit, ingentem quo ſæpe elephantibus alvum
Perfodit, & lata diſcerpit membra feneſtra.
Illi dura cutis, quam circum amplexa duarum
Zonarum anfractu ſinuoſa volumina cingunt
Hæc ſummis coniuncta humeris, vbi colla rigeſcũt:
Altera, quà duros contingunt ilia lumbos.
Quin etiam magnus quanto ſtat corpore taurus,
Explicat interdum, tantos & colligit artus
Cruribus ille quidem brevis atque ſimillimus apro,
Et roſtrum, & caudam, nec non & lumina, & aures:
Conſpicuus ſquamis, circum & pallente corymbo
Tergora, quæ varijs hinc inde interlita gemmis,
Diſtinguit flavis & frontem & tempora ſetis.

Ang. Bargæus Cyneg. l. 2.

Bubalus.

. . . . illi
Vndique robuſtos ater color inficit artus:

Cornua in anfractus, atque internodia duci
Haud præacuta, sed obtusis mucronibus, ipsa
Spectare in sese, curvataque vergere ad aures
Multa solent. multis tum frons riget horrida setis,
Et denso cervix pingui distenta, caputque
Ingens, & torvo sub lumine rictus aduncus,
Dura cutis, rarusque ingenti in corpore villus.
Non ille in pugnam cornu confisus acuto
Descendit: genibus prostratum, & cruribus hostem
Proterit, & plantis contundit membra bisulcis.
Idem ibidem.

Leporis venatio.

OBvius ecce lepus, grata formidine natus:
Præda nec aerio
Cessura phœnicoptero,
Ille canem quemvis, nisi sint duo, plurima circum
Iugera, multiplici
Fatigat vnus circino.
Currit in anfractus, morsumque eludit hiantem
Lælapis, & dubitat
Se seque pernix eripit.
Ac licet interdum pede iam videatur, & ore
Increpitante premi;
Rubo latronem dimovet.
Non tantum celeres lepori timor addidit alas,
Auxit & ingenio
Et delicatis fraudibus.
P. Iac. Balde silu. l. 10.

Hystrix.

AVdieram memorande tuas Stymphale volucres
Spicula vulnifico quondam sparsisse volatu:
Nec mihi credibilis ferratæ fabula pinnæ
Visa diu: datur ecce fides, & cognitus hystrix
Herculeas affirmat aves. os longius illi
Assimilat porcum: mentitæ cornua setæ
Summa fronte rigent: oculis rubet igneus ardor:
Parva sub hirsuto catuli vestigia dorso.
Hanc tamen exiguam miro natura tueri
Præsidio dignata feram. stat corpore toto
Silva minax, iaculisque rigens in prælia crescit
Picturata seges, quorum cute fixa tenaci
Altera

Altera ſuccreſcit, alternanteſque colorum
Cincta vices, ſpatijs intus nigrantibus exit.
In ſolidæ ſpeciem dugnæ tenuataque furtim
Lævis in extremum ſeſe producit acumen.
Sed non hæc acies ritu ſilveſtris echini
Fixa manet: crebris propugnat iactibus vltro,
Et longè ſua membra regit, tortumque per auras
Evolat excuſſo nativum miſſile tergo.
Interdum fugiens Parthorum more ſequentem
Vulnerat: interdum poſitis velut ordine caſtris
Terrificum denſa mucronum verberat vnda,
Et conſanguineis haſtilibus aſperat armos
Militat omne feræ corpus, vibrataque rauco
Terga fragore ſonant, ſtimulis accenſa tubarum.
Tantus in anguſto ſtrepitus furit, additur armis
Calliditas, partuſque ſui timor, iraque nunquam
Prodiga telorum: cautè contenta minari
Nec niſi ſervandæ iactus impendere vitæ.

Claudianus in Epig. de Hyſ.

Simia.

SEnſim nigellus in Beati cellulam
Et per caminum labitur dæmunculus:
(Nigros nigra decent oſtia) & mox ſimiæ
Veſtitur ora tamque turpis ſimiæ,
Riſum vt cieret, & cieret nauſeam.
Oculi fuere luridi, peti, cavi
Hirquis ſiniſtra, dextra contuentibus.
Naſum ille ſimus, & retorridus labra
Totuſque denſos horridus pilos, niſi
Antarticus qua parte conditur polus.
Olebat hircos ala putidiſſimos,
Ingreditur ergo ſcenicus lavernio,
Mediaque cella cæpit inſtar hyſtricis
Nunc dexterorſum, nunc ſiniſtrorſum in caput
Volvi & revuolvi: more nunc hinnulluli
Capite coniſcans crebra, crebra ſaltitans,
Et conquiniſcens, & genu pinſens humnm
Variare gyros, geſtuamque vortices.

P. Ang. Gazæus in lib. Piar. Hilar.

Fe lis.

FEſtivum tibi dono, blandulumque
Incluſum calatho puella felem;

Quem tu delicljs tuis leporem
Addas, parvulus eſt, tenellulusque,
Sed aſtu ſenior, doliſque Vlyſſes
Alter; ſeu tabulata, ſeu lacunar
Cautus, & pede perleui, ſilenſque
Perluſtrat, ſpeculatur, aut ruinas
Obſervat vaſer: inde ſi miſellus
Se mus proripiat, repente in ipſum
Ardens exilit, efferoque morſu
Carpens denticulis ferit gementem,
Nequicquam & crucians recalcitrantem
Lenta morte trahit, fuga modo illum
Evaſiſſe putas; ſed vngue acuto
Rurſus illaqueat, iacitque in altum,
Cadentem rapit, modiſque mille
Ludit dum moriatur; indecora
Non illi facies: nitent ocelli,
Auribus brevis eſt nigerque totus,
Præter lacteolos pedes & ora.
Cultu eſt candidus, elegans: nec vnquam
Dormit ad cinerem; ſed acquieſcit
Libens ſub gremio, vel in cubili.

Philomatus in muſ. Iuvenil.

Muris capiendi ratio.

MVrem ego dum certa venari fraude laboro,
Armor, & hunc facili molior arte dolum.
Compoſui curvam levi ſuper aſſere teſtam,
Altius vt parvo vimine fulta cubet.
Sic tamen vt lento vimen decumbere tactu
Poſſit, & hoc itidem, teſta, cadente cadat,
Quæ ſublata ſuum dum prona recumbit in alueum,
Ingreſſum taciti muris aperta manet.
Caſura fallax ſtruitur teſtudine tectum,
Nec patitur longas prompta ruina moras,
Eſca ſubeſt aut nux. aut fumidus igne recenti
Caſeus: hunc vinctum vimine vimen habet.
Vimen vt à tactu ſimul hoc, ſimul illud eodem
Corruat, & teſtæ caſus vtrumque premat.
Muſculus olfactam noctu ſuccedit ad eſcam,
Lentaque ſecuro vimina dente petit.
Illa ruunt: ſimul ipſa ſequi non tarda ruinam
Incumbit prædæ conſcia teſta ſuæ.
Mus ibi ſe parvo concluſum carceris alveo
Sentit, & effugio ianua nulla patet.

Preſſus agit ſe ſe, & luctamine verſat inani:
Non fuga tentatis ſaltibus vlla datur.
P. Pulcharellus l. 5. el. 4.

Serpentes.

SÆpe ſub immotis præſepibus aut mala tactu
Vipera delituit, cœlumque exterrita fugit:
Aut tecto aſſuetus coluber ſuccedere, & vmbræ,
Peſtis acerba boum, pecorique aſpergere virus,
Fovit humum; cape ſaxa manu, cape robora paſtor,
Tollentemque minas, & ſibila colla tumentem
Deiice: iamque fuga timidum caput abdidit altè,
Cùm medij nexus, extremæque agmina caudæ
Solvuntur, tardoſque trahit ſinus vltimus orbes.
Eſt etiam ille malus Calabris in ſaltibus anguis
Squammea convolvens ſublato pectore terga,
Atque notis longam maculoſus grandibus alvum:
Qui, dum exhauſta palus, terræq; ardore dehiſcunt,
Exilit in ſiccum, & flammantia lumina torquens
Sævit agris, aſperque ſiti, atque exterritus æſtu.
Ne mihi tum molles libeat iacuiſſe per herbas,
Cùm poſitis novus exuvijs, nitiduſque iuventa
Volvitur, aut catulos tectis, aut ova relinquens
Arduus ad ſolem, & linguis micat ore triſulcis.
Virg. l. 3. Georg.

Ecce autem gemini à Tenedo tranquilla per alta
(Horreſco referens) immenſis orbibus angues
Incumbunt pelago, pariterque ad littora tendunt:
Pectora quorum inter fluctus arrecta, iubæque
Sanguineæ exuperant vndas: pars cœtera pontum
Pone legit, ſinuatque immenſa volumine terga.
Fit ſonitus ſpumante ſalo: iamque arva tenebant,
Ardenteſque oculos ſuffecti ſanguine, & igni
Sibila lambebant linguis vibrantibus ora.
Diffugimus viſu exangues: illi agmine certo
Laocoonta petunt. & primum parva duorum
Corpora natorum ſerpens amplexus vterque
Implicat, & miſeros morſu depaſcitur artus.
Poſt ipſum auxilio ſubeuntem, ac tela ferentem
Corripiunt, ſpiriſque ligant ingentibus: & iam
Bis medium amplexi, bis collo ſquammea circum
Terga dati ſuperant capite, & cervicibus altis.
Ille ſimul manibus tendit divellere nodos
Perfuſus ſanie vittas, atroque veneno.
Virgilius l. 7. Aen.

Dixerat hæc aditis cum lubricus anguis ab imis
Septem ingens gyros, septena volumina traxit
Amplexus placidè tumulum, lapsusque per aras:
Cæruleæ cui terga notæ, maculosus & auro
Squammam intendebat fulgor.

Virgilius l.1.Æn.

Nam solitum volvens ad tempus tractibus ijsdem
Immanis vario maculatus corpore serpens,
Obvia vibranti carpens gravis aera lingua
Squamosos latè torquebat motibus orbes,
Iam magis atque magis corpus revolubile volvens
Attollit nitidis pectus fulgoribus, & fert
Sublimi cervice caput; cui crista supernè
Edita purpureo lucens maculatur amictu,
Aspectuque micat flammantia lumina torvo.

Virgilius in Culice.

Martius anguis erat cristis præsignis & auro,
Igne micant oculi, corpus tumet omne veneno
Tresque micant linguæ, triplici stant ordine dentes
Inde volubilibus squamosos nexibus orbes
Torquet, & immenso saltu sinuatur in arcus:
Ac media plus parte leves erectus in auras
Dispicit omne nemus: *Et inf.*
Occupat hos morsu, longis amplexibus illos,
Hos necat afflatu, hos funestat tabe veneni.
Tum verò postquam solitas accessit ad iras
Causa recens: plenis tumuerunt guttura venis,
Spumaque pestiferos circumfluit albida rictus.
Terraque rasa sonat squamis, quique halitus exit
Ore niger stygio, vitiatas inficit herbas,
Ipse modo immensum spiris facientibus orbem
Cingitur, interdum longa trabe rectior extat.

Ouidius l.3.met.

Interea campis nemoris sacer horror Achæi
Terrigena erigitur serpens, tractuque soluto
Immanem se se vehit, ac post terga relinquit.
Liuida fax oculis, tumidi stat in ore veneni
Spuma virens: ter lingua vibrat, terna agmina adunci
Dentis, & auratæ crudelis gloria frontis
Prominet.

Statius l.5. Theb.

Horror mente redit: monstrum exitiabile, & ira
Telluris genitum. cui par vix viderit ætas
Vlla virum, serpens centum porrectus in vlnas
Lethalem ripam, & lucos habitabat avernos;
Ingluviem immensi ventris, gravidamque venenis
Alvum,

Aluum, deprensi satiabant fonte leones.
Aut acta ad fluuium torrenti lampade solis
Armenta & tractæ fœda grauitate volucres.
Iamque vbi feralem strepitu circumtonat aulam,
Cornea gramineum persultans vngula campum,
Percitus immani serpens evolvitur antro,
Et Stygios æstus fumanti exsibilat ore,
Terribilis gemino de lumine fulgurat ignis:
At nemus, arrectæ, & procera cacumina saltus
Exuperant cristæ, & trifido vibrata per auras
Lingua micat motu, atque assultans æthera lambit.

Sil.Italicus l.5.

Hinc antro excitus coluber, minitantiaque ora
Attollens, oculis ignem vomit, & ruit alto
Pectore cæruleus, squamosaque tergora verrens
Puluereum sulcat spiris iter, æstuat ira.
Atque illi collo, atque elato pectore virus
Liuet, & erranti maculantur terga veneno.
Nunc caudā explicitans, sinuosaque tergora vertens
Labitur, & toto capite exilit, ac volat acer
Per frondes, per saxa ruens, nunc pectore toto
Eminet, ac tergo se se exerit, & micat ore
Torva tuens, linguisque ferus iacit atra trisulcis
Vulnera; liuescunt sparso nigra pabula felle.

Iou.Pontanus l.5.de Stell.

Ecce ingens dorso, & montani culminis instar
Arduus allapsu Python, super obvia præceps
Incumbit nemora, & cedentia robora turbat.
Horrisonum per longa trahens abrupta fragorem
Dat rapidos tergo flexus, & sidera cauda
Verberat, attollens spiris immane volumen.
Luminibus flammæ absistunt: furit ardua ceruix,
Et bifidas arrecta iubas assultat Olympo
Sanguineis flammata notis. vomit halitus ignes
Fulmineos: vasto discedunt ora barathro,
Ora, cavumque atro suffectum sanguine guttur,
Et infra...... centum ille immania vasto
Colligit in spiras arrecta volumina tergo.
Purpureis ardet maculis, longèque coruscat
Cæruleum fulgore caput, cristaque bisulca.
Mille oculis vibrant pestes, & mille minaces
Absiliunt toto ore metus.

P.Pulcharellus l. 1. Pæon.

Stabat quippe cauo serpens resupinus in antro
Pastus cæde boum, pecudumque cadauere pastus
Oraque diffuso lambens rorantia tabo.

Vertitur interea, & ſinuoſa volumina tergo
Complicat huc illuc referens, caudamque remulcen
Attollit furiale caput, ſquamoſaque volvit
Pectora, & ardentes expirat ab ore fauillas.
Arrectæ tumido ſurgunt in vertice criſtæ,
Cupreſſos quibus exuperat, pinuſque comantes.
Sibila colla mouet, mouet ora micantia linguis,
Exertat fauces, gladioſque inuadit anhelans.

P. Tarq. Gallutius l. 1. car. 12.

Paruerat: ſubito in longum mutata colubrum.
Tortilibus glomerat ſquamoſa volumina ſpiris.
Stant oculi flamma: ſanie, ſpumaque veneni
Colla tument criſpata iubis: ſurrecta coronat
Criſta caput: lucent maculis interlita terga
Cæruleis, linguiſque micans, ſtridenſque triſulcis
Volvitur, & campum cauda indignante flagellat
Lubricus, attritaſque iram conſumit in herbas.

P. Ant. Millieus l. 1. Moyſ. Viat.

Vertitur in colubrum, rutilis cui cærula ſquamis
Colla tument, criſtatus apex intermicat auro,
Lucent purpureæ per terga nigrantia guttæ,
Et ſublime caput trifidis ſecat aera linguis,
Sibilat, & ſinuoſo aſarota volumine verrit.

Idem ibid. l. 2.

Serpens renouatus.

QValis vbi in lucem coluber mala gramina paſtus
Frigida ſub terras tumidum quē bruma tegebat
Nūc poſitis nouus exuuijs, nitiduſq; iuventa,
Lubrica convolvit ſublato pectore terga
Arduus ad ſolem, & linguis micat ore triſulcis.

Virgil. l. 2. Aen.

.... ceu lubricus alta
Anguis humo verni blanda ad ſpiramina ſolis
Erigitur liber ſenio, & ſqualentibus annis
Exutus, lætiſque minax interuiret herbis
Ah miſer agreſtum ſi quis per gramen hianti
Obuius, & primo ſiccaverit ora veneno.

Statius l. 4. Theb.

Cernis vt hyberno latuit quī tempore ſerpens
Telluris altæ ſub ſpecu:
Quique tulit vacui patiens conuicia ventris
Senis ſepultus menſibus,
Vere nouo exiliat latebris, tumuloque relicto
Sibi ſuperſtes prodeat?

Ille

Ille rudes oculos palpebris segnibus ægrè
Attollit ad Solem nouum.
Ac primo raras lento molimine spiras
Pigro reflectit pectore,
Rugatæque moras pellis pertæsus, arenas
Luctante cauda verberat.
Aspera dum tandem se per dumeta volutans
Densis retenta vepribus.
Deserit exuvias victor, positaque per herbam
Lætus senecta labitur
Phœbeasque audet iam pelle lacessere flammas
Noui decoris conscius.

Ex P. Laur. le Brun. t. 2. El. poet.

Ac velut ille hyemans hyberno frigore, serpens
Contraxitque situm speluncis abditus atris
Pædoremque scabra squamarum ærugine duxit:
Hinc acies illi longis hebetata tenebris,
Squallet iners, maculisque latens torpentibus aurum
At simul vt verni Zephyro rediere tepores,
Et blanda reserauit humum iam spiritus aura
Euigilat piger ille cauo, gelidumque soporem
Excutit, & rimis arcta inter saxa meatum
Vestigat, quibus exuvias luctatus inanes
Pædoremque, situmque hyemis, turpemque senectã
Exutus tribulos inter, silicesque relinquit.
Iam liber micat ad solem, nitidusque iuuenta,
Fœniculoque aciem, & maculas fuluo innouat auro.

P. Ant. Millieus l. 10. Moys. Viat.

Serpens saucius vel concisus.

QValis sæpe viæ deprensus in aggere serpens
Ærea quẽ obliquũ rota transijt, aut grauis ictu
Seminecem liquit saxo, lacerumque viator,
Nequicquam longos fugiens dat corpore tortus
Parte ferox, ardensque oculis, & sibila colla
Arduus attollens; pars vulnere clauda retentat
Nexantem nodis, seque in sua membra plicantem.

Virg. l. 3. Æn.

Ictus vt incerto pastoris vulnere serpens
Erigitur gyro, longumque è corpore toto
Virus in ora legit; paulum si deuius hostis
Torsit iter, cecidere minæ, tumefactaque frustra
Colla sedent, irasque sui bibit ille veneni.

Statius l. 11. Theb.

Draco.

AT viden'horrendum,ingens, informe draconis
Prodigium,cui longa immane in iugera corpus
Funditur, ingentique patent ora alta caverna:
Quale per Eoos montes, Indive paludes,
Et campos furit; immensi impenetrabile textum
Tergoris, ardentique minaces murice cristæ,
Sanguineæque iubæ, ferratique agmine dentes,
Tergemino, stygios oculis vibrantibus ignes
Squamarum crudelis honos, ardentia cocco,
Cæruleas maculosa notas, horrentia gyro
Tergora, terrificæ sinuosa volumina caudæ,
Infernæque super fatalis anhelitus auræ.
Qua vastus se mole ciet: quo turbidus igne
Fulgurat attritique fremunt quo fulmine dentes:
Quas spumas agit ore ferox, queis sævus anhelat
Faucibus, infernam eructat quo pectore pestem.

P. Ant Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Nec dum finierat: subitus lacus impete vasto
Insonuit; veniens immensis bellua spiris
Torquet agens se se; fugiunt longo agmine fluctus
Impellentis onus. iam decrescentibus vndis
Extulerat deforme caput, iamque arva tenebat
Dira lues, oculos accendens sanguine & igni
Collecto armabat liventia colla furore,
Et sulco ingenti post se sua terga trahebat.
Quantus hyperboreo se porrigit anguis ab axe,
Territa qui longa complexus sidera cauda,
Dimidium vastis metitur flexibus orbem.
Atque vbi tum primum ex vndis apparuit ingens,
Fertur in obiectam recto prope tramite prædam,
Vrget enim ieiuna fames, dirique vorago
Vasta vteri, vacuæ accenso gutture fauces: *Et inf.*
Tum verò obliquus flexo sinuamine labens
Parte sui rapitur, partem post terga relinquit;
Additur & sævo iam sævior ira veneno.
Crescit crista iubæ, dirum splendentibus ardet
Ignea fax oculis, fœde liventia tetris
Ora virent spumis, trifida se cuspide torquens
Lingua vibrat: terno concurrunt ordine dentes
Dentibus oppositis. maculosæ occurrere fronti
Arva timent, metuunt silvæ, cautesque ruentem.

P. Gilb. Ionn'nus in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Vide supra Tit. Serpens.

Hydra,

Hydra.

PArs quota Lernææ ferpens eris vnus Echidnæ?
Vulneribus fœcunda fuis erat illa, nec vllum
De centum numero caput eft impune recifum,
Quin gemino cervix hærede valentior effet
Hanc ego ramofam natis è cæde colubris,
Crefcentemqne malo domui, domitamque reduxi.
Ouidius l.9 met.

Bellua multorum capitum vallata colubris
Sibilat, attollitque minas, & verbere caudæ
Terret humum, erectis cervicibus aftra laceffit
Multiplici ramofa malo feu fertilis olim
Damnis hydra fuis ad turbida flumina Lernæ;
Cui dum fulmineo truncatur acinace cervix,
Seque minor caput excifum mutilata requirit,
Extemplo furijs armata renafcitur anguis.
Sic virofa feges maiore repullulat auctu,
Atque aliam ex alio meditatur funere vitam.
Bened. Milanus in lib. car.

Vt primum tetigit ripas, mœrentiaque arva
Poffedit, vaftoque incumbens pectore peftis
Cervices centum, centumque arrexit hiatus
Immanis vifu: non vano filva timore
Obftupuit, trepidumq; nemus, Nymphæq; paventes
Virgineos tacito clauferunt cortice vultus,
Et mutas Satyri procul abiecere cicutas.
Vt ftetit Alcides, fævumque emenfus acerbis
Monftrum oculis, rictumq; immanè, informiaq; ora,
Terruit audacem non ipfe interritus hydram,
Et comites in bella manus afcivit. *Et infra.*
Stridet in aduerfos funeftæ bellua Lernæ,
Et dubitat quo colla vibret: mox ardua furgens
Attollens capita alta, atque ora immania, centum
Alcidæ focios totidem cervicibus hauftos
Frangit, & accenfas inceftat fanguine fauces.
Mox vbi magnanimos toto iam corde furores
Collegit; monftrum intrepidus fequiturq; premitq;
Impiger, & denfo rotat irrevocabilis ictu
Fulmineam per inane manum; vitantia fruftra
Colla fecat: nullus vanas perit ictus in auras *Et inf.*
..... Thefeu geminas, age, corripe tædas,
Vltores accende rogos, ignemque cruentis
Adijce vulneribus, fruftraque parata renafci
Colla face admota, & flamma victrice coerce.

Infe-

Insequitur Theseus funestósque applicat ignes
Vulneribus, fugit hydra faces attritaque colla
Quæ superant, cæsas spectant in pulvere cristas:
Horrendumque fremunt; cervicum exercitus ingens
Tot capitũ post damna minor frendetque, furitque,
Et linguam imbellem nequicquam, & sibila vibrat.

P. Gilb. Ionninus in Parn. Poet. Soc. Iesu.

ANIMALIA INSECTA.

Bombyx.

SCrutare, quo ducente, quo magistrante
Tenellus ille serici pater bombyx,
Pretiosus, inquam, vermis antequam belli
Deoneret auri, ventre quod gerit, filum,
Tamdiu labore maceratur ingenti,
Toties seipse stringit, ac nouus pelle
Nouusque rostro, victitansque frondosa
Moro resudat, pectoris sui donec
Exenterator prodigus, laboratos
Det ore fusos, byssinumque subtegmen?

P. Ang. Gazæus in lib. Pia Hilar.

Ten' igitur vermis video nutricula Thisbe
Errantemve sinu placidè amplexaris alumnum;
Scilicet hunc morus ramo frondente tenellum
Excipit, & claras magnum transmittit ad artes.
Namque vbi ter pigro renovavit corpora somno
Iam senium increpitans & pleni pondera ventris,
Continuò tanti est edendi gloria fili
Exercetur & effundit quæsita per æuum
Fila regens inter ramos, atque ordine ducens
Mille legit, relegitque vias, & circinat orbes
Sponte sua, donec niveo se carcere claudat.
Mox autem interior circum vndique stamina densat
Albentique thoro immoriens glomeratur in ouum.

Apud P. Laur. le Brun to. I. Eloq. Poet. l. 7.

Qualis genistis instruens bombyx opus,
Diducta filo viscera excernit levi;
Et tot fluentes colligens ovo sinus,
Se ipse cludit opibus implicitum suis,
Sibi, & sepulchrum corpore exeso parat.
Sic gazam avaro corde sudatam impia
In damna, condunt.

P. Nic. Causinus in Tragæd. sacris.

Formica

Formica.

AC veluti ingentem formicæ farris aceruum
Cũ populãt hyemis memores, tectoq; reponunt:
It nigrum campis agmen, prædamque per herbas
Convectant calle angusto: pars grandia trudunt
Obnixæ frumenta humeris; pars agmina cogunt
Castigantque moras: opere omnis semita fervet.
Virgilius l. 3. Æn.

Scrutare providentis ora formicæ
An sint anhelæ, dum cucurrerit, fauces?
Vbi se relaxet hepar, aut diaphragma,
Vbi dorsuales spinulæ, quibus sensim
Capitis medulla prorogetur ad caudam.
Quid populus ille Myrmidon, propinquantis
Oeconomus hyemis, horreis suis condat
Tam fabrefactis horreis per occultos
Terræ Mæandros, vorticesque dispostis?
Quis hic pusillum crederet magistrum
Dare iura læsis, mortuis sepulturam
Stimulumque pigris, transfugis gravem mulctam.
P. Ang. Gazæus in lib. Pia Hilar.

Aranea.

SCrutare Arachnem pendulæ colus matrem,
Quanam hæc amussi, quoque circino telam
Discriminare norit, arbores inter
Vtrinque filo pensilem super rivo?
Ecquo docente stamen illa festinet,
Vbi nimbus atrox ingruit, resorbere,
Suique ventris in penu reservare,
Vngues acuere præda si stet in tricis,
Pedes vicissim spiritu labellorum
Calfacere, diro si premantur algore.
P. Ang Gazæus lib. Pia. Hilar.

Qualis vbi tremulum percurrit aranea textum
Dispensat trabibus fallaces pendula curas,
Orbibus implicitis replicatos complicat orbes.
Velleraque, & villos, fibrasque eviscerat omnes
In fraudem, vt laqueum summis laquearibus aptet,
Ardua viscoso subtegmine circinat orsa,
Inde redorditur Mæandros vna trecentos,
Et labyrinthæos flexus, & mille reflexus
Dædala commenta est, eademque Ariadna resolvit.
Leo Sanctius florid. t. 2.

Quale

Quale textum Arachne librat pendula fallacia;
Dum plicandos implicatis torquet orbes orbibus
Involucris evolutis viscerum de stamine.
Mille ducit per Mæandros fusa ventris vellera
Turbinatim eviscerratis ad tigillum fr■libus.

Idem ibidem.

Bona illa secum propria portans omnia
Vno atque eodem texit, ac net tempore,
Sibimet qua'illus, tortilis fusus, colus,
Digitus supinus, & salivæ glutinum,
Radius acutus, pecten, insile, licia,
Textrina tota, inutilis nisi ambulet.
Recondit alvo staminis tenuissimi
Glomeramen, infra angusta per spiracula
Sensim explicandum. iamque tendiculas leves
Vt moliatur, amitis arbutei loco
Stabilimen operi figit ad celsam trabem.
Exile stamen, ac sibi nens innocens
Suspendium, devolat ad infimum solum,
Idemque ibidem stamen agglutinat, & in
Eodem adeptus ad supera facilem gradum;
Villosa cum sint crura, filum viscidum
Redux secundum stamen ad trabem locat.
Priore seorsum à stamine, & nectit solo,
Brevibusque passim licijs statuminat.
Mox à pariete fila transuersaria
Ad recta ducit paribus vtrimque spatijs,
Mediumque inane texto adornat cassium.
Fundamine vsquequaque iam structo, quasi
Matheseos magister, è filo sibi
Statuit peripheriam: subinde lineas
Dispertit æquè dissitas, in centrum idem
Coire iussas: postmodum se eviscerat
In cassium subtegmen erro cyclicus,
Qui lineæ de linea insistens, moram
Non feriator trahit ibi, & sequacia
Posticus illinit apprimendo stamina
Staminibus in gyrum, duce ad fabricam pede,
Oculi vicario retrorso, nexuum
Loca ordinanre, & admovente cannabim
Loca ad ipsa facilem, perque conum hiatibus,
Distinguit inter staminum capedinem,
Plenisque medius conquiescit circulis.
In rara quod si retia caducus culex
Monitore filo cieat ad prædam aucupem,
Is volucre calles mensus aereos pede

Sagax

Sagax petauri lustrat omnes angulos,
Pretium laboris in sagina vt comparet.
P. Hipp. Grassetus l. 1. Epig. 79.

IGNIS INCENDIVM.

Tir. VTrumne clarus ignis, & nitidus stetit,
Rectusque purum verticem cœlo tulit,
Et summam in auras fusus explicuit comam?
An latera circa serpit incertus viæ,
Et fluctuante turbidus fumo labat?
Man. Non vna facies mobilis flammæ fuit?
Quis desit illi, quisve sit dubites color.
Sed ecce pugnax ignis in partes duas
Discedit, & se scindit vnius sacri
Discors favilla.
Seneca in Oed. ac. 2. sc. 2.

Extitit. at ater fumus obduxit facem,
Et flamma structam dubia prægustat pyram;
Invita circum serpit, & fumo nigrum
Stridens volumen errat obscuræ facis.
Aspice rubenti prima sublucet iuba,
At media lucent instar Oebalij croci,
Postrema livent. rursus in summa face
Fumi involucrum cernitur (monstrum rei
Mirum) retusus inde per totam iubam
Aspice sereno lividus serpit color.
P. Bern Stephon. us in Flau. ac. 4. sc. 3.

Ignes artificiosi ad communem lætitiæ significationem.

COndiderat nox pura diem, cælumque serenis
Lucifero spargente faces incenditur astris.
Maius in vrbe iubar, congestaque sidera lucent,
Irradiantque vias, liquidasque emissa per auras
Pandunt nocte comas, flammæque volubilis alas.
Regalis iam tecta domus, iam mœnia longo
Ordine, iam summæ flagrant in nubila turres,
Astraque decertant cœlestibus eminus astris.
Nec desunt tonitrus, & ahenæ fulmina molis,
Festaque discurrunt accenso fulgura cœlo.
P. Alex. Donatus l. 2. c. 3.

Artificesque volant ignes, tædæque coruscæ
Sideris in morem tremuli, stellæque comantis.
Vn-

Vndique mobilibus pendent funalibus ignes,
Vndique lævatis lycni specularibus ardent,
Vndique felici stupa ebria lucet olivo,
Et fax in nitido scintillat fumida vitro.

P.Tar.Gallutius l.1. car.5.

Splendescens tunc Ætna sequi tunc dolia sulphur
Evomere atque picem, mediumque incingere gyro
Inflammante forum, totusque accenditur æther.
Erexere faces cristas per nubilæ raptas
In varias circum spiras: alioque rotati
Sibila serpentes flatu fumosa dederunt,
Anguipedes pyrio suffusi colla veneno.
Scintillant centeni apices, iaculabile pondus,
Et ramosa vagæ spargunt incendia tædæ.
Tum vapor erumpens, stridorque ignescit, & aer.

P.Iac.Balde to.2. Her.

Proh quæ sulphureæ cernes miracula flammæ?
Stellifero aspicies involvi pulvere cœlum,
Et scintillantes per inania currere tædas.
Farta Medusæis hinc flagrat arundo capillis,
Et spargit fulvos rupto ceu ventre dracones;
Moxque plicatilibus serpens Vulcania spiris
Mille micat linguis, & sibila colla per auras
Convolvens, face sopitas exsibilat vmbras;
Ac tandem luctata diu sub nube relinquit
Sulphureas animas, & se se funerat ortu.

Ex P.Laur.le Brun.to.1.el.Poet.

Ac velut æstivas noctis redeuntis in vmbras
Ælia cum Romæ referat nova gaudia moles,
Et parat arsuros incensis nubibus imbres;
Machina marmoreas compactilis occupat arces,
Sulphureosque premit calamos, vteroque morantes.
Mox vbi conceptos a tergo admiserit ignes
Emissura faces, matrem lacerantibus angues
Flammiferi radijs, iaculisque evolvitur ardens
Ac se se in nubes aperit globus, ardua lucent
Spicula, pallentemque fugant crepitantia noctem.

P.Alex.Don l.2 e.11.

Non aliter magnæ nocturna in gaudia Romæ
Cum nova solstitia, & claræ per sidera noctis
Vaticana suo redeunt solemnia templo:
Sulphurei calamis volitant crepitantibus angues
Queis cives rutilas fecere volantibus alas.
Summa petit, tremulumque accenso crine draconem
Fert cœlo radius; tum lasso nubila collo
Cum sonitu expirat; laceri se protinus ignes

De-

Demittunt, tectoque super, campoque recumbunt.

Idem lib. 1. Conf.

Nox aderat tandem, & cælum ex Cyclope diurno
Nocturnus tunc Argus erat; cum Roma fenestris
Gaudia disponens velarat tecta domorum
Torque lucernarum, & collo suspenderat alto
Versicoloratis contexta monilia flammis.
Quin etiam in trivijs Cynici versatile tectum,
Et veteres Bacchi exuvias damnaverat igni.
Vltima restabant Thuscæ spectacula molis
Vnde suos contra cœlum Romana Gigantes
Ætna movere solet, magicæ hic miracula dextræ
Cernuntur!: calamus subito nam tactus in angues
Vertitur ignivomos angues; rursumque videbis
Nil præter calamos superesse ex anguibus illis.
Et iam concentu horrifico centum ora canebant
Ferrea, multiplicesque explosa metalla sonores,
Et tormenta dabant peracutos musica flatus.
Ipsa autem querulo moles paritura gemebat
Murmure, & ignita edebat suspiria cœlo.
Hæc inter cœpit obnubi nubibus æther,
Orbari stellis orbes, veroque tonitru
Cœlum indignari, Romæque indicere bellum.
Roma nec absistit. dumque hinc atque inde tonabat
Alternisque choris cœlumque, solumque canebant,
Fallebat spectatores gratissimus error
Anne darent plausum nubes, anne æra tonarent?
Ne multis finem pugnæ cognoscite mecum.
Non vna est altis erecta in turribus arcis
Arbor arundineo frontem circumdata serto.
Geminat hęc nunquam, nisi quando accensa capillos
Explicat in flammas, calidamque è vertice silvam
Fundit ramososque expanditur arbor in ignes.
Ergo dum vero baubatur murmure cœlum,
Scinditur en nubes, & aperto apparet ab ore
Lingua trisulca poli, cadit illa, & fulminat arcem
Dispositumque alta succendit in arbore textum
Arbor it in flammas, proque vno fulmine reddit
Fulmina mille, sagittiferosque irata maniplos
Explicat, hastatosque suos, hastasque micantes
In cœlum movet, at clypeo septemplice cœlum
Obstat, & ad terras ea tela retusa remittit.
Illa quidem redeunt, animasque per aera fundunt,
Sulphureas animas, crepitantique imbre queruntur
Victa mori, atque atro peragunt ibi funera fumo.

P. Famianus Strada l. 2. prol. 6. Acad. 2.

Incendium.

TElum flamma fuit, rapiensque incendia ventus
Per Romana tulit celeri munimina cursu:
Nec quamuis viridi luctetur robore, lentas
Ignis agit vires: tæda sed raptus ab omni
Consequitur nigri spatiosa volumina fumi.
Nec solum silvas, sed saxa ingentia solvit.
Et crudæ putri fluxerunt pulvere cautes.

Lucanus l. 3.

Nulla tamen plures hoc edidit æquore clades
Quàm pelago diversa lues. nam pinguibus ignis
Affixus tædis, & tecto sulphure vivax
Spargitur, ac faciles præbere alimenta carinæ,
Nunc pice, nunc liquida rapuere incendia cera.
Nec flammas superant vndæ, sparsisque per æquor
Iam ratibus, fragmenta ferus sibi vindicat ignis.
Hic recipit fluctus: extinguat vt æquore flammas:
Hi ne mergantur, tabulis ardentibus hærent.

Idem eodem lib.

. . . . piceo iubet vnguine tinctas
Lampadas immitti iunctis in vela carinis
Nec piger ignis erat per stupea vincula, perque
Manantes cera tabulas, & tempore eodem
Transtraque nautarum, summique arsere ceruchi.
Iam prope semustæ merguntur in æquora classes,
Iamque hostes, & tela natant: nec puppibus ignis
Incubuit solis: sed quæ vicina fuere
Tecta mari, longis rapuere vaporibus ignem.
Et cladem fovere Noti.

Idem l. 10.

Castra levi calamo, cannaque intorta palustri
Aggreditur furtim armorum tutantibus vmbris
Ac tacita spargit cœlata incendia nocte.
Inde vbi collecti rapidam diffundere pestem
Cœperunt ignes, & se per pinguia magno
Pabula ferre sono, clarè expatiantur in auras,
Et frenos volucri propellunt lumine flammæ.
It totis inimica lues cum turbine castris,
Atque alimenta vorat strepit Vulcanus anhelo
Arida, & ex omni manant incendia tecto.
Sentitur plerisque prius quàm cernitur ignis
Excitis somno, multorumque ora vocantum
Auxilium invadunt flammæ: fluit vndique victor
Mulciber, & rapidis amplexibus arma, virosque

Cor-

Corripit; exundat pestis; semustaque castra
Ardenti volitant per nubila summa favilla.

Silius Italicus l.17.

Nox adeò nimium calidis flagraverat vmbris
Mutaque ad ardentem caluere silentia lunam.
Arida fumosi stabant fænilia tecti,
Prima vbi Flaminio Romæ trans mœnia Circo
Longa suburbanos celebraverat area ludos
Hìc primum obscuras noctis flagrantis in horas
Sponte sua calamis hæsere ardentibus æstus,
Et natis stipulæ dederunt, & pinguia culmi
Nutrimenta focis, subito populatur agrestes
Ignis opes, cæloque vndans, longèque sonantis
Altior incendit flagranti vortice nubes.
Caudice quin secto, silvisque advecta Sabellis
Robora, quæ tectis opifex claudebat acernis,
Ignis edax pascit, iam lapso incendia muro
Ire superductis vicina palatia flammis,
Tectorumque, hominumque altas geminare ruinas.

P.Alex.Donatus l.2.car.11.

Nec plura his, iaculata facem stetit illicet arsit
Extemplo fulgur, tonitruque exterrita pinus
Evomuit flammarum vndas, & fragmina cœlo
Sustulit avulsæ disiecta mole carinæ
Horrifico sed enim tabulata excussa fragore
Aere dissiliunt, truncisque cadavera membris,
Seminecesque artus, & grandes orbe molares,
Flagrantesque trabes nube evolvuntur eadem,
Et cœlo confusa gemunt; magno inde sonore
Præcipitant, pelagus stridenti extinguit in vnda
Nec verò stetit hic strages, sed tempore eodem
Africus incumbens pelago, tædasque volantes,
Præcipitesque globos, & saxa reciproca longè
Detulit, & socias subeuntes ponè carinas
Involvit flammis: illæ piceo vnguine pingues
Accipiunt inimicum ignem, similique fatiscunt
Clade ambæ, furit immissis Vulcanus habenis
Transtra per, & liquidis manantia robora ceris,
Avulsasque trabes disterminat æquore toto
Tristes relliquias, fluitat captiva supellex,
Scuta virum, galeæque, & Cypria gaza per vndas,
Signaque rapta ducum, transfixaque pectora remis
Et singultantes extis fumantibus artus.

P.Fam. Strada l.1. prol.3. par.2.

Sicut arundinea in silva, quassantibus austris
Ad calamos hæsere faces, stipulamque sonantem.

Ilicet vndantes cœlum occuluere favillæ.
Et ſtipata globis nitida agmina ſcintillarum
Implicuere acies: nam prona ſerentibus auris
Materies flammam ſtipula, ventoſque laceſſit:
Excurrunt, redeunt, ſibi ſe fugientibus inſtant,
Quocunq; incubuit, & levia impulit agmina turbo.

Ant. Millieus l. 7. Moyſ. Viat. fo. 1.

Nec mora, corripiunt ſubiecta cubilia peſtem,
Atqne vbi tæda fuit, iam nunc incendia ſurgunt;
Quoque magis victor veſtigia promovet ignis,
Auget opes magis inde ſuas, & creſcit eundo.
Iamque adeò pueri latus inſuperabile turbo
Flammeus aggreditur, iam pectora proximus audet
Lambere; cùm ſubitis perculſa timoribus horret
Flamma vorax, reprimitque gradum, valloq; vaporũ
Se ſe arcet vapor, & puerum rogus ipſe tuetur,
Qui petit, obſequio permutat vota nocendi.

P. Vinc. Guiniſius car. 12.

Iamque vndabat edax facibus ſummiſque ruebat
Tempeſtas immiſſa iugis, atque alta voraces
Evoluit ſublime globos, aut vortice rauco
Vallibus ima furit tectis aurata vetuſtis
Robora inardeſcunt, præbentque ſuperba cadentes
Nutrimenta Domus: caſu glomerantur acerbo
Antiquos teſtata ducum monumenta triumphos.
Et infra . . . . . . Penetralibus altis
Peſtis edax, ardorque inerat, populataque paſcit
Limina: terribili iaculatus in aera fumo
Æſtuat igne vapor colliſaque verberat aſtra.
Nec minus & rapido ventorum turbine gliſcit
Exitiale malum, muriſque ambuſta ruinam
Saxa dabant; totis ſpirant liquefacta metallis
Signa ducum, & mixto labuntur flumina rivo,
Pictaque erythræis pereunt laquearia gemmis,
Inque ſuos cineres moles auguſta recumbir.

P. Al. Donatus l. 7. Conſtan.

Non aliter ſcintilla faces ſi parvula magnas
Intulit in cœcas ædes ſub nocte ſilenti,
Incumbuntque Noti, calido ſe vortice flumen
Provehit ignitum, flammis torrentibus aulam
Obruit, eructat fractis incendia tectis:
Dependet quaſſata domus, patuliſque feneſtris
Cum fumo vapor expirat, quem turbinat aura,
Vicinoſque lares inimico murmure terret.
Vndique conveniunt populi, quos publica tangunt
Commoda, Vulcanum Neptuno vincere tentant.

Mate-

Materiem rapit hìc flammis, cedrosque subesas
Proijcit in præceps, vellit laquearia, mensas
Scriniaque evolvit largas ille ingerit vndas;
Donec flamma suo tandem tumulata sepulcro
Cum fremitu cadit in cineres.

P.Car.de Luca l.22.Dom. Laur.

Incendium Ætnæ & Vesuuij. Vide sup. sub Tit. Montes.

HOMO.

NVnc formetur homo, summi quē tangat imago
Numinis, & nostram celso donatus honore
Induat interius formosa mente figuram.
Hunc libet erectis sublimem incedere plantis,
Incipiat rectos in cælum tollere vultus,
Factorem quærat proprium, cui mente fideli
Impendat famulam longæva in tempora vitam,
Hæc ait, & fragilem dignatus tangere terram
Temperat humentem consperso pulvere limum,
Moliturque novum dives Sapientia corpus.
Iamque arcem capitis sublimi in vertice signat,
Septiforem vultum rationis sensibus aptans
Olfactu, auditu, visu, gustuque potentem:
Tactus ad hæc, solus toto qui corpore iudex
Sentiat, & proprium spargat per membra vigorem,
Flexilis arctatur recavo sic lingua palato
Pressius in cameram pulsantis verbere plectri,
Percussus resonet modulatus in aere sermo.
Exin succiduum porrecto in corpore pectus
Spargit, ramosas post fortia brachia palmas.
Succedit stomacho medius, qui tegmine molli
Inter vtrumque latus foveat vitalia venter..
Dividuam partem femur excipit, aptius vt se
Alternus moveat duplicato poplite gressus.
At parte ex alia, fingit quam conditor idem
Occipiti submissa suo descendere cervix
Incipit, & vastos compagibus addere nervos,
Spina rigens crebris inter commercia nodis
Diffundit duplicem costarum ex ordine cratem.
Pars interna novos vitæ formatur ad vsus.
Vivifico primum corda vitalia tegmen
Naturale parant, plagam ne sentiat vllum,
Massaque congestis pendens absconditur extis,
Additur & tenui pascendus ab aere pulmo;
Vt concepta trahens lenti spiramina flatus.

Accipiat reddens, reddat quas ſumpſerat auras
Perque vices crebro pellatur anhelitus hauſtu.
Dextra tenet iecoris vegetandam ſanguine fontem,
Quo clauſum venæ ſpargunt per viſcera flumen.

Auic. Auitus l. 1. de Orig. Mun.

Et primum humanæ ſobolis, vitæque parentem
Terrena de fæce ſatum, iam fictile noſtri
Principium, ſubitos in luminis elicis ortus.
Olli vitales auræ ſpirabilis hauſtus.
Atque animam ſenſu pollentem, & numine mentis
Ducentemque tua ſimiles ab imagine vires,
Divino afflatu vegetos infundis in artus.
Tantum animis terra auſa tuis venit arbiter orbis
Ex humili nova forma ſolo, micat arduus ore,
Attollitque animos, & conſcia lumina cœlo,
Miratur ſubitum ſé ſe genus: vnde repente,
Munere quo tam dulcē animam, quo flamine ſenſū
Hauſerit æthereum, lapſumque in pectora Numen.
Sentit opes animi, ſentit divinitus auctum
Pectus, & arcana fœcundam Pallade mentem.

P. Pulcharellus l. 1. c. 2.

Sufflulit inde rudem madido cum pulvere glebam,
Et ſubitum Plaſtes fingere cœpit opus,
Mollis in oblongum tenuatur imago cylindrum,
Et coit in teretem ſumma figura globum.
Huic ſua cæſaries, nareſque, aureſque, genæque,
Luminaque, & iunctis labra propinqua labris,
Additur his cervix, humero tenduntur vtroque
Brachia, cum digitis vtraque palma ſuis.
Adduntur medio lutea præcordia trunco:
Obſerat ima cavus pectoris antra penus,
Iungitur & duplex duplici coxendice poples,
Et duo, ſuſtentent qui duo genua, pedes,
Intextis laterum firmantur mollia coſtis,
Fictaque ſunt ſimili cetera membra luto.
Hæc hominis poterat iam forma gemella vocari
Prædita ſi motu forma, ſonoque foret.
Non erat. ergo levi ſimulacra iacentia flatu
Numen ab agnata ſurgere iuſſit humo,
Surrexere pedes: ſtetit inclita machina ſurſumque
Ardua ad æthereos ſuſtulit ora lares,
Senſus ineſt oculis: calidis præcordia venis
Pulſa vigent, motu brachia, lingua ſono.

P. Iac. Bidermanus l. 2. Her. el. 1.

Nam Deus in pura meditatus ludere maſſa,
Molle opus in varias ſpecies diſcriminat: illic
Ignem

Ignem oculo accendit; cavat hic anfractibus aurem;
Naribus hic, orique aperit, iuguloque meatus,
Compingitque luto facili pręcordia, tamquam
Pressa solent manibus parere coagula lactis
Ad motum nervos adhibet, sensumque paratos;
Aere pulmones agitat; cerebrumque medulla,
Corque vapore implet vitali, sanguine venas.
Brachia distendit sursum, tum crura deorsum:
Compagem invalidam firmatis roborat intus
Ossibus, & tenera superinduit arida carne.
Nec piguit limo superam divinitus auram
Inspirare, iudique operi ad cœlestia nato
Æternas adhibere manus; quo surgeret vnum
Summum animal, terris leges, & iussa daturum,
Par superis, affine Deo, numenque secundum.

Ex P.Laur. le Brun. to.2. Eloq. Poet.

Iam cervix tornata globo surgebat in arcem
Corporis, & mundi arbitrium, discrimine colli
Flexilis, incumbens humeris, cerebroque gravante
Cernua delatum nutu accipiebat honorem.
Integra in exanimi facie spirabat imago
Præstantis formæ, maiestatisque futuræ.
Ardua frons, magni iusto diademate mundi
Nata premi distenta, supercilijsque decoros
Lunatis referens arcus, cœlumque superbis
Affectare docens votis: aditusque reclusi
Sensibus, addictos mundi famulantis in vsus.
Disclusi sub fronte oculis turgentibus orbes
Additaque in celeres cilijs tamen hispida, nictus
Palpebra, sidereæ felix custodia flammæ,
Inque sonos terebratæ aures; & odoribus, alti
More tubi, faciles aquila sub nare canales,
Dentibus instructum vallum; suspensa palato
Lingua sonis; generisque capax per sæcla futuri
Pectus, & humanæ fatorum gentis, in amplos
Ingentique pares oneri, curæque nepotum
Excrescens humeros, ampla quoque mole patebat,
Pectore cor, teneri clausum munimine septi,
Immodicos, innabat aquæ, vitalis in æstus
Sanguinis; aerias ceu follis anhelus in auras,
Pulmo fovet, perflatque iecur: vitæque supellex
Omnis, & absenti sine motu languida vita.
Inde, velut magni ramalia frondea trunci,
Brachia, & in geminos crurum discrimina tractus:
Formatæque manus sceptro, mundique potentes
Imperio; iussæque solum calcare superbo,

Et quondam calcare gradu vel sidera plantæ.
Turgida vena tubis artus diffusa per omnes
Errat, & vndantem species ea sanguinis amnem
Spargit, & infusum succo pingente colorem.
Membra thoris stipata vigent, compactaque firmo
Robore, per validos it vis aggesta lacertos,
Iustaque in augustam species riget ardua molem.
P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Corporis & oris pulchritudo.

O Vbi purpureo suffusus sanguine candor,
Sidereique orbes, radiataque lumina cælo,
Et castigatæ collecta modestia frontis,
Ingenuique super crines, mollisque decoræ
Margo comæ? blandis vbi vnam ora arguta querelis,
Et mixtæ risu lacrymæ, penitusque loquentis
Hiblæis vox missa fauis? cui sibila serpens
Poneret, & sævæ vellent servire novercæ.
Statius l. 2. silu. c. 1.

Dulcis adhuc visu, niveo natat ignis in ore
Purpureus, fulvoque nitet coma gratior auro.
Nec dum prima nova lanugine vertitur ætas.
Tranquillæque faces oculis, & plurima vultu
Mater inest. *Et infra.*
Illius è roseo flammatur purpura vultu,
Et gemmis lux maior inest, & blandius aurum,
Atque ipsi par forma Deæ, si pectoris angues
Ponat, & exempta placetur casside vultus.
Statius l. 1. Achill.

Vni quicquid habet, dederat natura decoris,
Vni etiam dederat gratia quicquid habet.
Candor erat dulci suffusus sanguine, qualem
Alba ferunt rubris lilia mixta rosis.
Vt nitidum læti radiabant sidus ocelli!
Sæpè amor accensas rettulit inde faces:
Solverat effusos quoties sine lege capillos,
Infesta est trepidis visa Diana feris.
Sive iterum adductos fulvum collegit in aurum,
Compta cytheriaco est pectine visa Venus.
Vsque illam parui furtim componere Amores
Sunt soliti, & facili gratia blanda manu.
Ang. Politianus in Eleg. Albitia.

. . . . aurea nunquam
Vertice defluxit coma pulchrior: aut sua circum
Gratior intonsam suspendit tempora nubem.

Fulget

Fulget lux oculis gemino formosior astro:
Accessit frontique decus, totoque rubentes
Lætitias aperit spectabilis ora iuventus
Ipsa novus squamis interlucentibus ambit
Arma nitor: maiorque humeris, habituque decoro
Et visu ante omnes augustior emicat Heros.

P. Al. Donatus l. 3. Constan.

Quantus in augusto lepor, & quæ gratia vultu?
Qui labris afflatus honos? quæ pugna colorum?
Aut potius quàm certa animat concordia frontem?
Qui soles oculorum ardent? vos ô mihi soles
Este boni, dum tanta audax incendia lustro.

P. Vinc. Guinisius car. 7.

Ambiguum est formæ ne decus, clari ne pudoris
Altius emineat. sic blanda modestia fronti
Insidet, ingenuo sic enitet ore venustas.
Incessu gestuque gravis, sed ridet honesta
Maiestate lepor. manibus sua munera plenis
Gratia cum geminis coniuncta sororibus vni
Et largas dispensat opes: quis suave rubentes
Enumerare genas nativo murice tinctas?
Quis claros oculorum orbes? quis verticis aurum
Evaleat? quis frontis ebur? non cana repandis
Lilia sic folijs albent, non alba ligustra
Ingenito sic lacte natant: non defluus Arcto
Candicat alpinis niveus sic rupibus agger
Tortilis in nodum flauet coma, mille perurgens
Errabunda vias; ornat crinale capillos
Lege recompositos, quos ambiat almus Apollo.
Ingenuas proprios dicas duo sidera cœlo
Scintillare faces, semper viuacia, semper
Mite verecunda referentia luce serenum.

Bened. Milanus in Epithal. Mag. Austr.

Ilia per Eoas fama celeberrima terras,
Ore Deam referens, poterat Iove digna videri.
Tantus honos oculis inerat, frontique, genisque.
Is rubor in labris, roseam qui vinceret Eo:
Is nitor in digitis, niveum qui vincere longè
Posset ebur: placidique lepos tam melleus oris,
Vt sic Suada loqui cuperet. per colla fluebat
Æmula cæsareis phœbo; gressusque modesti
Ceu magnæ Iunonis erant.

Gasp. Barlæus Her. l. 4.

Ingenuis decor ipse genis, toto ore venustas
Ipsa micat, Charitesque sedent: ea lilia fronti,
Hi rutilis ignes oculis, ea purpura labris.

Puniceis nix illa genis, colloque nitenti
Hoc ebur, vndantisque sinus hic lacteus amnis,
Hæ manibus, digitisque rosæ. non pulchrior ortu
Phosphorus, aut sero vesper cum surgit olympo,
Aut Venus occiduo radijs cum proxima soli
Fulgurat

P. Ant Chanut. in Parn Poet. Soc. Iesu.

.... Iamque alta silentia rumpit
Irenæ species: oculos stupet ille nigrantes;
Hic caput argutum, minimæque in margine frontis
Miratur refugos vitta stringente capillos.
Hic laudat digitos Tithoni coniuge dignos:
Ille nivem cervicum, & quod male fida per vlnas
Carbasa furantur: gracili quoque clausus in auro
Pes placet, & Parij candorem marmoris æquat.
Aspice quàm blandas iaculantur lumina flammas!
Quàm tenui suspensa gradu vestigia firmat!

P. Lud. Cellotus in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Corpus deformatum, extenuatum, squalidum.

HIrtus erat crinis, cava lumina, pallor in ore,
Labra incana situ, scabri rubigine dentes,
Dura cutis, per quam spectari viscera possent:
Ossa sub incurvis extabant arida lumbis,
Ventris erat pro ventre locus, pendere putares
Pectus, & à spinæ tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies, genuumque tumebat
Orbis, & immodico prodibant tubere tali

Ouidius l. 8. met.

Est furtim lento miseris durantia tabo
Viscera, & exurit siccatas sanguine venas
Per longum celata fames: iam lumina retro
Excelsis fugere genis, iam lurida sola
Tecta cute; & venis male iuncta trementibus ossa
Extant consumptis visu deformia nervis.

Sil. Italicus l. 2.

Vt ecce pallet oris exanguis color:
Pædore macies livido ambedit genas:
Florens recessit sanguis: exucto cutis
Corpore resistit arida & tactu aspera:
Tempora lacunis bina subsidunt cavis:
Introrsus acies abijt, & mœstis putres
Oculi cavernis penitus abstrusi latent.
Crevere digiti: pectoris cratis loco

Emer-

Emergit omnis: tubere immodico artuum
Structura surgit: prominent supra modum
Nexus latentes ante compago ossium
Artus per omnes carne subducta patet:
Mensura nulli iusta membrorum manet.

P. Bern. Stephonius ac. I. sc. 2. in Flau.

Exesum esurie, & scabra rubigine corpus
Lurida corrugat macies, atque asperat artus.
Squalet apex, fusique altè sub crinibus extat
Gorgonis in morem, strigosum, & tortile collum.
Vlnificæ nuda ossa manus, nuda ossa lacerti,
Atque humeri, atque altè nodoso in pectore crates.
At cavus in costas alvum sinus abdit inanes
Appressam ad lumbos penitus, curvamque lacuna.

P Pulch. lib. 1 Paon.

Non illi ambrosijs coma mollis odoribus halat.
Non rubor in vultu, candorque reciprocus errat,
Non labris sua forma, neque est sua gratia formę,
Omnia languenti similis, faciemque, coloremque,
Atque oculos sensim vicina in morte natantes
Squalida pannoso malè pectora condit amictu,
Nudus, inops lacerique cadaveris argumentum.

P. Vinc. Guinisius car. 13.

CORPORIS STATVRA.

Homo excelsior Statura.

IPsum inter pecudes vasta se mole moventem
Pastorem Polyphemum, & littora nota petentē:
Mōstrū horrendū, informe, ingens, cui lumē adēptū,
Trunca manum pinus regit, & vestigia firmat.
Postquā altos tetigit fluctus, graditurque per æquor
Iam medium, nec dum fluctus latera ardua cinxit.

Virgil. l. 2. Aen.

Miscebat campum membrorum in prælia portans
Celsius humano robur visaque paventes
Mole Gigantei vertebat corporis alas
Othrys marmarides: lati super agmen vtrumque
Ingens tollebant humeri caput, hirtaque torvę
Frontis cæsaries, & crinibus æmula barba
Vmbrabat rictus: squalore huic hispida diro
Et villosa feris horrebant pectora setis.

Sil. Italicus l. 5.

Quanta vides campis, si quando effossa vetustas,
Robora trunca virûm, & formosi fragmina sæcli?
Apparent spatiosæ vrnæ, Martesque sepulti:
Pulsantur gravibus rastris, pulsantur aratris
Costarum horrendæ buræ, ramique lacertorum,
Atque sinu immensæ capitum curva ossa, lacunæ,
Et magni vmbones humerum, clatrique tororum
Stant glebis confusa solo, Mavortia quondam
Pectora, nunc fractæ crates.

P. Pulcharellus l. 1. Pæon.

Enacidûm sed præcipuè est horrenda Gigantûm
Prodigiosa, fidemque supra, vsque in nubila moles.
Tot pariter Libano credas insistere cedros:
Tot simul immotis decurrere montibus ornos.
Vidimus & plures, quorum cum mole profunda
Membrorum, iuxta positi nullum instar habere
Horruimus, visique pares nos esse locustis
Sic me humilem, stratumque solo reptare putabam,
Sic socios: illi immensa se mole ferebant,
Corpora quã centũ ex nostris haud viribus æquent.

P. Ant. Millicus l. 6. Moys. Viat.

Pumiliones siue Nani.

HIc audax subit ordo Pumilonum
Quos natura brevi statu peracto
Nodosum semel in globum ligavit.

Statius l. 6. sil.

Memnonios iuxta fines, & Gangis arenas
Esse genus fama est, quo non angustius vllum
Limite naturæ, atque opibus communibus æui:
Nec brevior forma species, nec finibus ætas
Vlla virum, non vlla magis ludicra venustas.
Vix totis vitæ spatijs adolescere tantum
Ius natale finit, quantùm longissima surgunt
Colla gruum: namque illa grues armata lacessit
Progenies, bello inferior, nec corpore maior. *Et inf.*
Hinc brevis aspectu, atq; humili contracta figura
Summa virûm pubes, canoque infantia mento,
Atque habitus multis non plus crescentibus illo.

P. Pulcharellus l. 1. Pæon.

Extremum Oceani quà se se littus Eoi
Pandit, inaccesso compescens æquora ponto;
Pygmæi quondam (vt fama est) gens inclita bello
Antiquas fixere domos. Forma ipsa, colorque
Myrmidonum ex atavis formicarumque vetusta
Stirpe

Stirpe ſatum probat acre virûm genus. altius vno
Si quiſquam aſſurgat cubito, iam creditur illis
Eſſe Gigas; clamant Polyphemi è ſanguine natum
Monſtrum immane, ingens. nec membris lõgius ævi
Porrigitur ſpatium: nam quarto (vt fama) parentes
Fœcundæ pariunt anno, octavoque ſeneſcunt.
Et vita eſt, & forma brevis: ſed bellicus ardor
Anguſtoque ingens animus ſub pectore fervet.
Alciden contra ſtetit olim hæc improba virtus,
Cùm vix invalido poſſet contingere iactu
Herois ſublime caput, miſſaque ſagitta
Aerij celſam perſtringere verticis arcem.

P Gilb. Ionninus in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

HOMINES MONSTROSI.

Typhœus.

LOngè alios inter vaſta ſe mole Typhœus
In ſuperos adverſus agit, qui brachia centum
Montibus armatur totidem, iactuque minatur
Centeno: gemini dira ceu luce cometæ
Immanes ardent oculi, deformiaque amplo
Ora patent rictu: coma ſuccreſcentibus hydris
Stridet, & intentis mentum ſerpentibus horret,
Monſtroſis geminus connectitur ilibus anguis,
Attollitque virum: ſed quantus nocte ſerena
Ille lycaonias ſpiris ingentibus arctos
In morem fluvij, geminoſque interligat axes.
Sic ſubit; horrendumque fremens, magnũq; ſuperbo
Ore tonans, ſublime caput ſuper æthera tollit,
Quantus Athos, quantuſve Cilix ſe Taurus in auras
Tollit, & elato turbat vaga ſidera cono.
Ille furit, centumque Deos in prælia poſcit,
Cognatamque aciem populoſo corpore portat
Plurimus, idem vnus

P. Gilb. Ionninus in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

Geryon triplici corpore.

QValis Atlantiaco memoratur littore quondam
Monſtrum Geryones immane tricorporis iræ;
Cui tres in pugna dextræ varia arma gerebant
Vna ignes ſævos, aſt altera ponè ſagittas
Fundebat, validam torquebat tertia cornum,
Atque vno diuerſa dabat tria vulnera niſu.

Sil. Italicus l. 13.

ANIMVS HVMANVS.

CRede animam non esse Deum, sed crede creatis
Maiorem cunctis, ipsam quoque crede creatam;
Formata est namque ore Dei, quæ non erat ante,
Sed formata habitu pulcherrima, pictaque rebus
Divinis, & plena Deo, similisque creanti:
Non tamen ipsa Deus, quoniam generatio non est,
Sed factura Dei est animam factore minorem
Maioremque alijs, atque omnibus imperitantem
Corruptela putris nascentem turbida carnis
Concipit, ac membris tabentibus intersusam:
Participat de fæce sua.

Prudentius in Car. de nat. Animæ.

Mens.

SEd nihil ac Mens est æquè mirabile: Vestæ
Detrectat soror hæc, aut terræ filia dici.
Ex summo regale genus deducit Olympo:
Portio cœlestis, diuinæ particula auræ
Immensi fine fine capax, impervia Letho.
Languida membra iacent stratis; tamen illa vagatur
In somnis montes, saltus, mare, flumina, silvas,
Lustra petit, tortaque volat pernicius hasta
Dumque volat venti, & cœli secura quiescit
Totum agitat corpus; tota est in corpore toto,
Atque suos instar citharœdi temperat artus.
Hos immota movet. præsentem agnoveris esse
Quomodo sit, nescis. cupies numerare, sed vna est.
Observas vnam: triplici se munere prodit.
Imperat; & nutum sequitur manus, accelerat pes;
Vix vt ab imperio facti properatio distet.
Ipsa sibi mandat, sua nec mandata capessit.

P. Iac. Balde Poem. to. 3. sat. 13.

.... quem spiritus vnus
Intus alit, cunctosque potens diffusa per artus
Mens agitat, variosque latens se munere pandit.
Non spectata oculis, fatorum erepta periclis,
Interitusque ignara mali, rationis, & æqui
Virtutumque augusta parens, venerabile cœli
Depositum, cui cœlestes sapientia curas,
Alternasque vices rerum, verique reclusit
Arcanos doctrina sinus.

Gasp. Barlæus Heroic. l. 1.

Conſcientia.

QVicumque pectus conſcium fraudis gerit,
Sollicitumque nefas,
Clauſoque cælat hoſpitem culpam ſinu:
Quem ſcelus attonitum
Cæcam obſtinatus vltor in pænam vocat;
Ancipitemque animum
Maior Megæra verbere occulto quatit;
Nec faciles oculos
Nocturna ſaltem mitior mulcet quies:
Dum ſcelerum facies
Crinem implicatæ viperis minacibus,
Et Stygias oculis
Eventilantes ignea tædas manu,
Sollicitas agitant,
Terrentque tenebras; & reverſurum diem
Somnia dira vocant;
Refertque nox ingrata, quod vidit dies
Teſtis, & aura nefas.
Ille vt maligno conditum nimbo iubar
Viderit, & trepidis
Ignem frementem nubibus claudi arduo
Audierit ſtrepitu;
Ad prima pallet fulgura, & meriti arbiter
Ipſe ſui trepidat.

P. Gilb. Ionninus l. Epod. Ode 12.

VITÆ HVMANÆ MISERIA.

ILle ſuperbos aditus Regum
Duraſque fores expers, ſomni
Colit: hic nullo fine beatus
Componit opes gazis inhians,
Et congeſto pauper in auro eſt.
Hic clamoſi rabioſa fori
Iurgia vendens improbus, iras
Et verba locat; novit paucos
Secura quies, qui velocis
Memores ævi tempora numquam
Reditura tenent. dum fata ſinunt
Vivite læti: properat curſu
Vita citato.

Seneca in Cho. Ac. 4. Her. Fur.

Quod

Quod vitæ sectabor iter? si plena tumultu
Sunt fora, si curis domus anxia, si peregrinos
Cura domus sequitur; mercantem si nova semper
Damna manent, cessare vetat si turpis egestas,
Si vexat labor agricolam, mare naufragus horror
Infamat, pœnæque graves in cœlibe vita,
Et gravior cautis custodia vana maritis:
Sanguineum si Martis opus, si turpia lucra
Fœnoris, & velox inopes vsura trucidat?
Omne ævum curæ: cunctis sua displicet ætas.
Sensus abest parvis lactentibus, & puerorum
Dura rudimenta, & iuvenum temeraria pubes
Afflictat fortuna viros per bella, per æquor,
Iras, insidiasque catenatosque labores
Mutandos semper gravioribus. ipsa senectus
Expectata diu, votisque optata malignis
Obiicit innumeris corpus lacerabile morbis.
Diffidet ambiguis semper mens obvia votis,
Nec voluisse homini satis est, optata recusat.
Esse in honore placet, mox pœnitet; & dominari
Vt possint, seruire volunt. idem auctus honore
Invidiæ objicitur.

Ausonius Idyl. l. 15.

Quid regale iubar, vel opum quid gloria prodest?
Quid populi plausus, deliciæque iuvant?
Sunt auræ sonitus, vel opus quod aranea texit.
Nectunt, sint quamvis aurea, vincla manus,
Quid decor est formæ? veluti rosa sera superbit?
Sole oriente oritur, sole cadente cadit.
Lubrica sors regni, spinosis anxia curis,
Instabilis fertur vi male nixa rotæ.
Nesciat adversos casus, partisque fruatur
Tuta tamen trepido corde futura timet.

Vrbanus VIII. in car. de fel. hum. fuga.

Protinus exclamo: Vitæ ò mendacia nostræ:
Quanta sub hoc vitæ nomine monstra latent?
Sic ergo tumulata ævi pars maxima nostri
Clauditur, extremam flebilis ante diem?
Sic vivens tumulo excipior, partimque superstes
Possum ego productor funeris esse mei?
Sic spe decipior, sic mortem in pectore condo,
Sic ego pro vita funera lenta traho?
Anni florentes anni, decor irritus ævi,
Et male constantis ludicra forma boni.

Aug. Mascardus l. 2. sil.

Nos agit, & verſat levitas: mutamur in horas:
Et nihil eſt, quod nos votaque noſtra regit.
Nunc odijs animus, nunc expugnatur amore:
Nunc ſpes, nunc agitat pectora noſtra metus.
Deijciunt luctus, attollunt gaudia: motus
Turbida mens ſequitur, nec capit ipſa ſuos.
Aut rapit inſtabilem brevis, & non vera voluptas;
Aut animus cæptum deficit inter opus.
Fluctuat infelix, quacumque impellitur aura,
Nec ſatis exactum, cedat an obſtet, habet.
Cedimus impulſu minimo. meliora peroſos
Cauſa levis cogit deteriora ſequi.
Vivimus incerto multi: pars maxima nullo
Conſilio: pauci quo vocat vſus, eunt.
Quem ſua non vexant faſtidia? perdere vitam
Maxima, dum neſcit vivere, turba ſolet.

P.Sidr.Hoſchius l.1.Eleg.4.

Vita delicijs affluens.

TVm gemma collum, gemma diſtinguit caput,
Gemma ſiniſtram,dexteram gemma gravant.
Illuſa conchis aſperis ſquallet chlamys,
Sordes adoptat pulvis Erythræas Arabs.
Aures rotundi murices laſſas trahunt.
Hinc iam labores cernere operoſos licet.
Statuuntur ecce regio ſumptu domus,
Ingentis inſtar vrbis amplexæ ambitum.
Atria columnis fulta millenis ſedent:
Immane viſu celſa murorum minis
Moles in auras arduum exertat caput.
Variata ſaxo tecta Tænario calent
Strepitu clientum; turba famulantum terit
Achate limen lubricum inviſæ domus.
Prætexta gemmis aula populorum capax
Explicat avara dona longinqui maris:
Pictæ lacunar aureum tollunt trabes:
Certata paries bella Gangaridum indicat.
Hic vel ſuperbis ſplendet aulæis nitor,
Vel fila tendit varia belluatus labor.
Elephante dives albicat ſecto torus:
Elephante texto culmen auratum albicat.
Tum citrea menſa pluribus ſurgit locis
Sedes per amplas. lucet in menſis nitor
Aureus; & vſus qui ſit argenti memor
Numerare cuſtos neſcit; è ſcripto docet.

Quod

Quod apparatu quæritur tanto bonum?
Materia ſcelerum facilis: è luxu potens
Animi libido: cordis excordis tumor;
Preſſurus alios faſtus: effrænis furor
Et illa mentis Helena deceptæ procax,
Decorum charybdis, tetra populatrix opum,
Legum ſepulcrum turpe, virtutum rogus,
Laudum voluptas prodiga, & fraudum ſinus.

P. Ber. Stephonius in Flau ac. 2. ſc. 1.

Non mihi Erythræi ſerpunt per colla lapilli
Gemma nec vlla meis ardet in articulis.
Nec vidui certa nodantur lege capilli,
Nec mihi ſub Coa veſte ſuperbit humus,
Quid mihi ſi Crœſi ſine te fluit aureus amnis,
Ebriaque in Tyrio murice dormit ovis?
Odi ſuffuſas radianti lampadas auro:
Aurea ſunt oculi lampas, Alexi, tui.
Non ego delector cythara fidibuſque canoris:
Sola mihi gratum vox tua carmen erit,
Non mihi Panchæo nubes efflantur odore:
Suavis odorata tu mihi meſſe magis.
Non mihi ſidereis gemmaſcunt floribus arva:
Tu narciſſus eris, tu mihi ſola roſa.

P. Franc. Remondus el. 8.

Et tua barbaricæ fovere cubilia veſtes,
Perque coronatos viſum ſplendere penates
Sidonio pictum fuco velamen & auro.
Et tibi regali fulſit domus inclita gaza
Turritas ambita fores, vndante corona
Mane ſalutantum & iuſſis adſtare frementum.
Te Charitum fovere ſinus, pulchrumque decorem
Afflavere oculis, & ovantes indole mores
Egregia, & ſtimulis dulcis cum mollibus iras.
Et bello faciles, & amantes ardua vires.
Te quoque te procerum lectæ videre cohortes
Divitias inter proavûm geſtire ſuperbas;
Et teneros animantem ævi florentis amores,
Laudis ad æternum patriæ ſuccedere culmen.
Quantus eras, quàm largus opum, quàm divite cēſu,
Et quibus heroum titulis, qua prole potentum
Fœta domus, quæ te tantum ſuſcepit alumnum.

P. Pulcharellus l. 1. car. 7.

Barbaros fruſtra tibi nunc tapetes
Bactra depingunt operoſa; fruſtra
Aſpero Seres properata textu
Vellera fingunt.

Sive

Sive Sarrano re volutus ostro
Aureum limen, biforesque valvas,
Seu colorato rutilum lacunar
Gange laboras.
Nobilem vincat licet aula Memphin,
Et Paron, ditemque Tyron superbo
Marmore, & multa Babylonis arte
Atria condas.

P Io. B. Masculus l. 3. Ode 31.

Vita paucis contenta.

O Cœlestum epulas, ò prisca modestia vitæ.
Imperio satus auctoris, digitisque Tonantis
Fictus homo, nullosque humiles effictus ad vsus,
Ad cœli sed natus opes, sed factus ad altæ
Sceptra domus, factus supremi ad regna Parentis,
Ostrea non cænat Gaurana, nec arte magistra
Dona laboratæ frugis: sed ab arbore mensis
Poma legit. vacuaque levis spatiatus in vmbra,
Texta per & nemorum, viridis perq; æquora campi
Traducit tacitæ secreta suæ obvuia mentis.
Quid memorem, vt veteris post prima piacula noxę
Astris æquævi gemina cum prole parentes
Aut molli stipula fruticoso aut vimine textas
Incoluere casas, campisque nitentis fraga,
Moraque, & excussa legere sub ilice glandes.
Nempe sub vmbrifera ducebant fronde choreas,
Si quando rarum silvestri è vite racemum
Carpsissent, corylique leves ex arbore baccas.

P. Tar. Gallutius l. 1. car. 10.

Cui sæva numquam lumine rideat
Fortuna blando, & cruda necessitas
Vnum hoc honoris vult licere
Pauperiem benè ferre posse.
Semota curis parva cubilia,
Cęnasque laudat sub tenui lare
Sine auro, & ostro: nil inemptis
Funera de dapibus paventes.
Illi nec atræ sollicitudines,
Mentemque turbant somnia tristia;
Non fundus illi, vineæque
Increpuere hyemes iniquas.
Edocta censu vivere paupere
Laudatur illi vita beatior:
Fallax avarè percupitas
Damnat opes operosiores...

Non

Non præter æqui currere limites
Aureiſque mentem non dare vinculis ;
Servare ſemper diffluentes
Inter opes animum innocentem.
P. Oddo de Comitibus par. 3. ſil. Rhet.

Vitæ cultis mediocris.

AVreus recti tenor, & decori
Cura ſervati, mediumque rerum
Additum extremis, ſed vtrinque certo
Fine reductum.
Dicitur virtus, celebrata multis
Nota quàm paucis, & in ore pulchrum
Nomen; at rarus quod honore palpat,
Moribus æquat.
Tu cave, ne quò vaga penna mentis
Erret indulgens ſibi nequid exlex
Peccet affectus; flagret inter æqui
Septa cupido.
Sit voluptati modus, ara ponit
Terminum votis, libeatque tantum
Quod licet; nec te patiatur vltra
Ire voluntas.
P. Vinc. Guiniſius ode 13.

Non ſatis eſt firmam ventis committere navem
Cetera ſi deſint, firma carina parum eſt.
Arbor & antennis, & velis apta ferendis
Ex æquo mediam temperet arte ratem.
Et latere à gemino ſpatijs æqualibus abſit,
Ne pars hæc oneris plus ferat, illa minus.
Vela quoque aptentur quæ ſint aptiſſima, quæris?
Non minima, at magnis eſſe minora velim.
Apta habili moderare manu: modo ſtringe tumentes
Vt venti fuerint, & modò pande ſinus.
Nec ventis aude confidere: contrahe prudens
Quæ Zephyro nimium vela ferente tument.
P. Sidron Hoſſchius l. 1. el. 3.

Vita egentiſſima.

. . . . Aſpicite, affectis vt viribus heros
Æger, inops rerum ſolo decumbit in antro
Fuſus humi, & ſtipulas inter proiectus agreſtes.
Et ſocium ſolamen abeſt, & cura medentum
Nulla parat ſtudio peſtem lenire ſalubri,
Nec

Nec lectas accincta dapes, & dona ministrat.
Iam faciles morbo nervos facit acris egestas
Debilis auxilio, vitæ immemor, aspera cultu,
Quæ tenuem victum, indigno dat munere mensæ.
Vix laceris aptum tectis, & poste revulso
Hospitium, nuda languentem excepit arena;
Ni fors ipsa torum folijs, & fasce palustri.
Littoreosque vlvæ cumulos, & virgea culmo
Stramina silvestri, & stipulæ substernat acervum.
Hic ille abiectum duro latus aggere fultus
Triste iacet; nec rebus adest nisi languor egenis.

P. Pulcharellus l. 1. c. 7.

Vita Religiosa.

HVius ab ambrosiæ pubes adoleverat haustu
Sacra Deo, & tantum cęlestibus hospita curis.
Inque pios digressa lares à sede paterna.
Fortunata fames illis, indictaque mensis
Exilia, & quondam grati penuria census,
Ipsa animant annosa pias ieiunia vires.
Nec tamen aut ignava dies, aut summa laborum
Plena minus; servant annonæ rustica iura.
Nulla quies; nec vomis agros, nec sarculus hortos
Deserit. vrgentur segetes, vrgentur aristæ.
Perque hyemem sementis opus, tritura per æstum.
Est suus est nocti labor, & mensura quieti
Parca redit. nocturna agitant solemnia templis:
Alterni ingeminant voces ad carmina Divum;
Vsque sub evectam ad pendentia sidera noctem.
Tum nuda exercent stimulis, & verbere membra
Quisque sui vindex: setoso tegmen amictu
Asperat obstrictos artus, aut ærea nectit.
Vinclorum series, cinctuque volubile ferrum.
Assistunt vigiles animi ad commercia Divum,
Atque oculis sera suus est proventus ab hora.
Sternit humi fessos durus sopor, agger arenæ
Cervici, vel scabra silex supposta iacenti
Quamquam hiemes inter gelidas, lucumq; nivalem
Fagina rimosos texunt virgulta penates
Debile Rhiphæi sibilis munimen ab Euri.
Nec petit à mensis victum tam nobile robur.
Sat vigor ille animæ: satis vna est cura litato
Sæpe Deo vesci: veniunt largo vbere vires.

P. Pulcharellus l. 2. Pæon.

Ergo

Ergo per ætatem invalidam ieiunia longos
In solidum producta dies, vulgaria vitæ
Fercula; sollicitam cura cibus obvius artem
Respuit, in duros sine lege parabilis esus.
Hinc procul enormes, irritamenta superbi
Fruminis, illecebræ; procul hinc ferale gementis
Naturæ exitium, desolatique rapinis
Orbis opes, & præda gulæ procul vncta palati
Gaudia, & in mensas bellaria blanda secundas,
Ardua mens, interque dapes, & tristia dulcis
Pensa mali, surrecta polo, ducebat ab astris
Ambrosiam, nectarque merum; facilemque tenebat
Arcta Deum, sensuque animum tangente carebat.
Mollia sic spretæ figens vestigia terræ,
Degebat superas inter non hospita mentes
Empyreis immixta choris; adamante perenni
Sic animum connexa Deo, defixaque cœlo,
Fretaque delicijs superum libabat Olympi
Gaudia, mortalis tolerans incommoda vitæ.

P. Ant. Chanut, in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Vita ex Virtutis regula traducta.

IPsa peregrinos lasciva pecunia mores
Dedidicisse volet, poterit moderata placere,
Et lucri minor esse fames. succrescet honestum
Pectoribus, rectique tenax industria nolet
Esse suum, quidquid solerti fraude paratur.
Qui sapiet, plus dives erit, qui plurima votis
Præcipient, & multa petent, caruisse petitis
Supplicium voti referent, *Et infra.*
Ille trucem, patulisque inhiantem faucibus auro
Trudet avaritiam, & vim castigabit habendi.
Non vltra tumidos vesana superbia census
Iactabit secura mali, sed gnara futuri
Divitias doctrina reget. non prodiga lautæ
Sortis, & effrenis patrimonia tota vorabit
Luxuries, dubiæque terent sestertia cœnæ.
Virtuti comes vtilitas, & moribus ibit.
Fœnora Relligio, vsuras moderabitur æqui
Regula, nec pulchro sei unget lucra decoro.
Contrahet innocuus candor, sine crimine vendet
Simplicitas. non sæva rigor vadimonia poscet,
Aut faciet mora parva reum; nec credula multum
Accersit sibi damna fides. *Et infra.*
..... non cives vexabit cœca protervos

Am-

Ambitio, & fallax mendaci gloria fuco.
Ille satis pretij, & fautorum semper habebit.
Qui rectè faciet, commercia spernet honorum,
Atque emptas Astrea togas. iniuria nulli,
Sed cunctis erit æqua Themis, legesque sequetur
Quas scripsit natura sibi, fixitque medullis
Communis recti ratio, nec iniqua potenti
Confundet ius omne manu; vel lenta nefando
Concedet veniam sceleri: procul improba Siren.
Quæque virum Cypris pulchros effœminat annos,
Mœnibus his aberit. spernet moderata voluptas
Quicquid dulce nocet. permixtaque turba malorum
Temperiem lætis rebus dabit.

Gasp. Barlæus Heroic. l. 3.

Vita solitaria piorum hominum in Eremo.

NVnc alij ex alijs occulta per antra secuti
Implevere nemus. iam sacro carmine pernox
Silva sonat, noctemque odis cælestibus æquat
Iussa dies, iterumque diem nox æmula tentat.
Dum canit alternas Superis pia musica laudes,
Ecce madent calidis perfusa liquoribus ora,
Quacunque aspicio, liventque perennia fletu
Lumina, semianimesque arenti in corpore vultus,
Accitaque fame, & quæsita torrida longa
Labra siti. validis viden vt præcordia pugnis
Tundit nuda lapis? resonat cava pectora plausu.
Adstantesque gemunt vicino à verbere rupes.
Quid, quod & armatos alijs sævire lacertos
In sua terga iubent, fusoque piare cruore
Exiguas labes nullo cogente laborant?
Hos vigilata iuvat solidæ per tempora noctis
Figere genua solo, sed lumina condere cælo,
Hos iuvat aut setis, aut aspro includere villo
Corpus at his nudos iocus est aquilonibus artus
Atque hiemes vltro, brumasque lacessere. Gaudens
Et fixo durare gradu, dum nocte repulsa
Matutina ferant reducem dilucula solem;
Atque iterum gaudent vigiles labentia fixo
Astra videre gradu, & stabiles mirantibus annis
Plurima in immota traducere lustra columna.

P. Iac. Bidermanus, l. 3. Heroid.

Vita militaris.

DVrum à Stirpe genus: natos ad flumina primum
Deferimus, sævoque gelu duramus, & vndis.
Venatu invigilant pueri, silvasque fatigant:
Flectere ludus equos, & spicula tendere cornu
At patiens operum, parvoque assueta iuventus
Aut rastris terram domat, aut quatit oppida bello.
Omne ævum ferro teritur, versaque iuvencum
Terga fatigamus hasta: nec tarda senectus
Debilitat vires animi, mutatque vigorem:
Canitiem galea premimus: semperque recentes
Convectare iuvat prædas, & vivere rapto.

Virgilius l.9. Æn.

.... mox ille per avia secum
Lustra gradu maiore trahens, visisque docebat
Arridere feris, nec fracta ruentibus vndis
Saxa, nec ad vastæ trepidare silentia silvæ.
Iam tunc hasta manu, iam tunc cervice pharetræ,
Et ferri properatus amor, durataque multo
Sole, geluque cutis. tenero non fluxa cubili
Membra sed ingenti saxum commune magistro.
Vix mihi bissenos annorum torserat orbes
Vita rudis, volucres cum iam prævertere cervos
Et Lapithas cogebat equo, præmissaque cursu
Tela sequi, sæpe ipse gradu me præpete Chiron
Dum velox ætas, campis admissus agebat
Omnibus, exhaustumque vago per gramina passu.
Laudabat gaudens, meque in sua colla levabat.
Nunquam ille imbelles Ossæa per avia Lynces
Sectari, aut timidos passus me cuspide Damas
Sternere, sed tristes turbare cubilibus Vrsas,
Fulmineosque Sues, & sicubi maxima Tygris,
Aut subducta iugis fœtæ spelunca Leænæ:
Ipse sedens vasto facta expectabat ab antro;
Si sparsus magno remeassem sanguine, nec me
Ante nisi inspectis admisit ad oscula telis. *Et inf.*
Nunc docet ingenti saltu me iungere fossas,
Nunc caput aerij scandentem pondere montis
Quo fugitur per plana gradu: simulacraque pugnæ
Excipere immissos curvato vmbone molares;
Ardentesque intrare casas, peditemque volantes
Sistere quadrijugos.

Statius l.2., Achill.

Mox

Mox vbi firmasti recto vestigia gressu
Non tibi desidias molles, nec marcida luxu
Otia, nec somnos genitor permisit inertes:
Sed nova per duros instruxit membra labores.
Et cruda teneras exercuit indole vires:
Frigora sæua pati, gravibus non cedere nimbis:
Æstivum tolerare iubar, transnare sonoras
Torrentum furias, ascensu vincere montes,
Planitiem cursu, valles, & concava saltu.
Nec non in clypeo vigiles perducere noctes,
In galea potare nives: nunc spicula cornu
Tendere, nunc glandes baleari spargere funda:
Quoque magis nimium pugnę inflammaret amorē,
Facta tui memorabat avi.

Claudianus de 3. Conf. Hon.

. . . . si bella tonant, prius agmina duris
Exercere studijs, & sævo præstrue Marti.
Non brumæ requies, non hibernacula segnes
Eneruent torpore manus. ponenda salubri
Castra loco. præbenda vigil custodia vallo.
Disce vbi densari cuneos, vbi cornua tendi
Æquius, aut iterum flecti: quæ montibus aptæ
Quæ campis acies, fraudi quæ accommoda vallis,
Quæ via difficilis, fidit si mœnibus hostis.
Tum tibi murali libretur machina pulsu,
Neu tibi regificis tentoria larga redundent
Delicijs, neve impellens ad signa ministros
Luxuries armata trahat: neu flantibus Austris,
Neu pluvijs cedas: neu defensura calorem
Aurea submoveant rapidos vmbracula soles,
Inventis vtare cibis, solabere partes
Æquali sudore tuas. si collis iniquus,
Primus ini: silvam si cædere provocat vsus,
Ne pudeat sumpta quercum strauisse bipenni;
Calcatur si pigra palus, tuus ante profundum
Pretentet sonipes. fluvios tu protere curru
Hærentes glacie: liquidos tu scinde natatu.

Claudianus de 4. Conf. Hon.

Sed mox cùm solidum spirarent pectora Martem
Seriaque erigerent pugnacem classica dextram,
Is Patri Gustave comes, bellique labores
Et regni vis esse tuos, vnusque parenti
Imperioque vacas. & iam matura recentem
Accendit Bellona Ducem, lætisque ruentem
Implicuit furibunda tubis. concurrere turmis
Cominus, & nudis inter fulgentia telis

Agmi-

Agmina, quà globus ille virûm densissimus vrget,
Ferro aperire viam; lituis impellere segnes,
Hic sparsas glomerare acies, hic pandere iunctas,
Lunata nunc ire manu, nunc stare rotunda,
Nunc revocare suos, nunc tutis fidere vallis,
Spes omnis, votumque fuit, tibi sæpe paratæ
Sordebant epulæ, somnumque abrupit Enyo,
Aut vigilem clypeo recubantem vidit, & acres
E galea potare nives, aut fonte remotum
Illimi fœdas avidè sorbere paludes.

P.Gasp.Barlæus Heroic.l.1.

Vita rustica.

O Fortunatos nimium, sua si bona norint,
Agricolas, quibus ipsa procul discordibus armis
Fundit humo facilem victum iustissima tellus.
Si non ingentem foribus domus alta superbis
Mane salutantum totis vomit ædibus vndam,
Nec varios inhiant pulchra testudine postes,
Illusasve auro vestes Ephyreiaque æra:
Alba nec Assyrio fucatur lana veneno.
At secura quies, & nescia fallere vita
Dives opum variarum: at latis otia fundis,
Speluncæ, vivique lacus: at frigida tempe,
Mugitusque boum, mollesque sub arbore somni
Non absunt: illi saltus & lustra ferarum
Et patiens operum, parvoque assueta iuventus,
Sacra Deum, sanctique Patres.

Virg. l.2. Georg.

Beatus ille, qui procul negotijs,
    (Vt prisca gens mortalium)
Paterna rura bobus exercet suis,
    Solutus omni fœnore:
Nec excitatur classico miles truci,
    Nec horret iratum mare:
Forumque vitat, & superba civium
    Potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
    Altas maritat populos:
Inutilesque falce ramos amputans
    Feliciores inserit:
Aut in reducta valle mugientium
    Prospectat errantes greges:
Aut pressa puris mella condit amphoris,
    Aut tondet infirmas oves;

Vel

Vel cùm decorum mitibus pomis caput
Autumnus arvis extulit.
Vt gaudet insitiva decerpens pyra,
Certantem & vuam purpuræ.
Libet iacere modò sub antiqua ilice,
Modò in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ,
Quæruntur in silvis aves,
Fontesque lymphis obstrepunt manantibus
Somnos quod invitet leves.

Q. Horatius Ep. Ode 2.

Ergo vbi cælicolæ parvos tetigere penates,
Summissoque humiles intrarunt vertice postes,
Membra senex pósito iussit releuare sedili,
Quo super iniecit textum rude sedula Baucis,
Inde foco tepidum cinerem dimovit, & ignes
Suscitat extentos, folijsque, & cortice sicco
Nutrit, & ad flammas anima perducit anili:
Multifidasque faces ramaliaque arida tecto
Detulit, & minuit, parvoque admovit aheno.
Quodque suus coniux riguo collegerat horto.
Truncat olus folijs: furca levat ille bicorni
Sordida terga suis nigro pendentia tigno,
Servatoque diu resecat de tergore partem
Exiguam, sectamque domat ferventibus vndis.
Interea medias fallunt sermonibus horas,
Sentirique moram prohibent, erat alveus illic
Fagineus, dura clavo suspensus ab ansa,
Is tepidis impletur aquis, artusque fouendos
Accipit. In medio torus est de mollibus vlvis
Impositus lecto, sponda, pedibusque salignis.
Vestibus hunc velant.

Ouidius l.8. met.

Non alia magis est libera, & vitio carens
Ritusque melius vita, quæ priscos colat,
Quam quæ relictis mœnibus silvas amat.
Non illum avaræ mentis inflammat furor,
Qui se dicavit montium insontem iugis,
Non aura populi, & vulgus infidum bonis,
Non pestilens invidia, non fragilis favor.
Non ille regno servit, aut regno imminens
Vanos honores sequitur, aut fluxas opes
Spei, metusque liber. *Et infra.*
Sed rure vacuo potitur, & aperto æthere
Innocuus errat; callidas tantum feris
Struxisse fraudes novit, & fessus gravi

Labore niveo corpus Iſmeno fovet.
Nunc nemoris alti denſa metitur loca,
Sedemque mutat. iuvit aut amnis vagi
Preſſiſſe ripas, ceſpite aut nudo leves
Duxiſſe ſomnos, ſiue fons largus citas
Diffundit vndas, ſiue per flores novos
Fugiente dulcis murmurat rivo ſonus.
Excuſſa ſilvis poma compeſcunt famem,
Et fraga parvis vulſa dumetis cibos
Faciles miniſtrant. certior ſomnus premit
Secura duro membra verſantem toro.
Non in receſſu furta, & obſcuro improbus
Quærit cubili, ſeque multiplici timens
Domo recondit: æthera ac lucem petit,
Et teſte cœlo vivit.

Seneca in Hipp. ac. 2. ſc. 2.

Hæc mihi paupertas auguſtior: hæc mihi tecta
Culminibus maiora tuis. tibi quærit inanes
Luxuries nocitura cibos: mihi donat inemptas
Terra dapes, rapiunt Tyrios tibi vellera ſuccos
Et picturatæ ſaturantur murice veſtes.
Hic radiant flores, & prati viva voluptas
Ingenio variata ſuo fulgentibus illic
Surgunt ſtrata toris. hic mollis panditur herba
Sollicitum curis non abruptura ſoporem.
Turba ſalutantum latas tibi perſtrepit ædes:
Hic avium cantus, labentis murmura rivi.
Vivitur exiguo melius.

Claudianus l. 1. in Ruff.

Felix qui propriis ævum tranſegit in arvis:
Ipſa domus puerum quem videt, ipſa ſenem.
Qui baculo nitens, in qua reptavit arena
Vnius numerat ſæcula multa caſæ.
Illum non vario traxit fortuna tumultu
Nec bibit ignotas mobilis hoſpes aquas.
Non freta mercator timuit, non claſſica miles,
Non rauci lites pertulit ille fori.
Indocilis rerum, vicinæ neſcius vrbis,
Aſpectu fruitur liberiore poli.
Frugibus alternis non Conſul computat annum;
Autumnum pomis, Ver ſibi flore notat.
Idem condit ager ſoles, idemque reducit,
Metiturque ſuo ruſticus orbe diem.
Ingentem meminit parvo qui gramine quercum,
Æquævumque videt conſenuiſſe nemus.

Sed

Sed tamen indomitæ vires, firmiſque lacertis
Ætas robuſtum tertia vidit auum.

Claudianus in Epigr

. Felix ille animi, diviſque ſimillimus ipſis
Exigit innocuæ tranquilla ſilentia vitæ,
Vrbe procul, voti exiguus, ſortemque benignus
Ipſe ſuam fovet, ac modico contentus acervo,
Non ſpes corde avidas, non curam paſcit inanem,
Securus quò ſceptra cadant, cui dira minentur
Aſtra, & ſanguinei iubar exitiale cometæ.
Non illum fragilis favor indociliſque potenti
Plebs ſervare fidem, evectum popularibus auris
Caſuro imponit ſolio, nec ducit hiantem
Huc illuc vanos oſtentans purpura faſces.
Rure agit in vacuo, ſpatijſque indulget aperti
Ætheris, aut operi inſudans aut ille ſupinos
Evadens curſu in montes. hinc ſcilicet omnes
Gratæ epulæ; nudis Acheloum in pocula palmis
Advocat, excuſſæque cibos dant brachia ſilvæ,
Et feſſa in duro renovantur membra cubili.
Hinc agilis ſubito ora vigor, robuſtaque magno
Pectore vis habitat, forteſque animoſa tuentur
Membra tori, & crudo tendunt ſe robore nervi.

Vide rel. *Ang. Politianus in Ruſt.*

O delicati blanda ruris otia
Curis & ambitu procul:
O dulce murmur limpidorum fontium,
O grata rerum opacitas,
O ſibilantes arborum ingentium comæ,
O prata verè gemmea.
O ſolitudo amica cogitantibus,
O horror, ò ſilentium:
Cui nunc canoro gutture obſtrepunt aves,
Nunc canna paſtoris vagi,
Seu mane oves in læta ducit paſcua,
Seu veſpere reducit domum.
O menſa nec luxu affluens, nec ſordida
Dapibus parata ruſticis.
O cella tantum lectuli vnius capax,
O ſomne liber & levis.
O ad beatam tuta vitam ſemita
Ignota vulgi ſenſibus.

M. Ant. Muretus in lib. car.

O vos felices ſilvę, ruriſque coloni,
Pauperies opulenta quibus ſua dona miniſtrat,
Ambitione procul, ſęvaque cupidine fraudum,

Ni ferra, si quando est laqueis fallenda dolosis.
Pastori certant aer, mare, sidera, tellus
Fundere quidquid opum naturæ amplectitur orbis
Sol aurum, radijsꝙ argentum luna coruscis,
Terra dapes, mel apes, gravidi poma aurea rami,
Vbera lactis oves, gutture carmen aves,
Murmur aquæ vitis gemmas, levis aura susurros,
Et matutinum manna ferunt folia.
Dant choreas leui commoti flamine flores,
Et fugientem auram flexa cervice salutant.
Ipse suas dum mulcet oves in gramine læto
Agresti tenerum modulatur arundine carmen.
Rex terat auratum pulchra testudine limen,
Bella canat, partosque ferat super astra triumphos;
Nobis pugna feræ, hostis aper, fera classica cornu,
Sunt caveæ carcer, pro denso retia vallo,
Miles inardescens acres, vis fida, molossi,
Pro populo viridem prætexens populus amnem,
Aut assultantes teneris cum matribus agni.

P. Mar. Bettinus in Lyc. l 5. fragm 3.

Felix forte sua, quem non ignava sequentem
Otia, rus patrium dulci complectitur vmbra
Longè illi curæ insomnes, comitumque laborum
Invisæ facies, quæ multa & magna moventem
Huc celerem, atq; illuc rapiant, perq; ardua versent.
Ipse sibi semper vacat, aggrediturque quod instat:
Arvaq; quæ quondam proaui non magna tenebant,
Exercet patiens operum; armentoque quotannis
Sortitus sobolem, fortissima corpora tauros
Inde legit, quod de hinc domitos assuescere cogat
Servitio, & terram impresso proscindere aratro.
Non pretio nummos redimit, pretiove redemptos
Occupat, & fœnus tabulis subducit avaris.
Fœnus amat, quod sponte sua iustissima tellus
Et gravidæ pecudes, & messis reddit, & arbor.
Ergo illum aprici colles, campique feraces
Curarum expertem accipiunt hic imperat aruis
Ipse suis, terrasque docet parere volentes,
Nec regum, sua regna videns, suspirat honores.
Nunc vites serit, & verni cum palmitis lætas
Prima viret, tenerum virgis, furcaque bicorni
Tollit humo; dein & validi propagine fœtus
Populeas latè stirpes, vlmosque maritat.
Venerit insitio; iuvat hunc, iuvat arboris illum
Felicis fruticem peregrino includere ligno
Finduntur nodi: resecantur, inutile pondus

Silvestres rami: ramus felicior alter
Inseritur: surgunt vdo nova germina libro
Mirantur platani malos, mirantur & vlmi
Ignotas glandes: & non gentilibus ornus
Stat curvata pyris, nec se se agnoscit in illis:
Nunc apibus fœtis cellas, distentaque melle
Horrea rimatus populat, purisque recondit
Aurea dona cadis: nunc mollis vellera lanæ
Infirmo pecori frondente sub ilice tondet.
Inde vbi formosum pomis & mitibus vuis
Frugifer Autumnus flavis caput extulit arvis;
Quam iuuat & plenis pendentem vitibus uvam
Carpere certantem Tyrios anteire rubores:
Nunc iuvat ignavos æstus vitare sub alta
Ilice; nunc viridi submittere corpus in herba,
Quà ripæ, & ripis natæ frondentibus vmbræ,
Æstibus & medio suadent decedere soli.
Interea gelidi fugiunt per gramina rivi.
Arboribusque vagantur aves: nemus omne querelis
Personat. irriguo quà fons argenteus agro
Labitur, attritos inter levis vnda lapillos
Obstrepit, & dulces invitat murmure somnos.
At cum iam pluvia, & nivibus, canaque pruina
Frigidus hibernum contristat Iuppiter annum,
Quæ non aucupijs, quæ non venatibus illic
Gaudia proueniunt? altis de montibus actus
Fertur aper: frustra ille animos, setasque comantes
Arrigit, & spumis albent spumantibus ora
Fulmineumque acuit nodosa ad robora dentem,
Audaces instant Vmbri, fortesque Molossi
Albanumque genus, non certi cedere,quamquam
Nunc hos obliquo, nunc illos dissipat ictu.
Forsitan & tutas placeat levioribus ire
In prædas studijs. venit hic quoque grata voluptas
Ex facili capienda. plagas & retia lævi
Distendit furca, turdosque invitat edaces
Callidus: & sparsis incautos fallit olivis
Aut pavidum sequitur leporem, laqueoque tenaci
Strymoniam captat volucrem, iucunda laboris
Præmia.

P.Iac.Vallius in Paraphr Horat.

Me melior natura fovet, sine fraude ministrat,
Quicquid læta Ceres donat mortalibus ægris,
Pisa, fabas, miliumque recens, gratosque palato
Seligo phaseolos. superum bellaria sordent.
Deliciasque Iovis cocta sat lente lacesso

Cæna

Cœna mihi brevis eſt, properataque prandia laudo.
Et quoties genio iuvat indulgere, parantur
Iuſcula de rapto teneris ab ovilibus agno,
Aut olus, aut herbis maceratæ mollibus offæ.
Et pultes liquidæ, & ventris buccella Phaliſci.
Sors privata mihi eſt, bobus diffindo paternis
Rus modicum; nec me ſumptis in fœnora nummis
Sorbet edax vſura, mihi cum mollia donant
Vellera lanigeræ pecudes, holoſerica ſperno,
Palliaque, & Tyrio ſaturatas murice veſtes.
Cum caput Autumnus maturis extulit vuis,
Poma fatigatis carpo pendentia ramis,
Ebriaque aggeſtis ſpumant mihi præla racemis.
Voti ſumma mei eſt, cultura feracis agelli,
Et pecus, & pleno turgentes vbere vaccæ.
Gaſp. Barlæus Heroic. l. 4.

Vitæ ruſticæ, & regiæ comparatio.

.... ſurgunt mihi ſplendida centum
Poſtibus, & phrygio conſtant laquearia ſaxo,
Aurataque domus. tuguri tu pauperis] hoſpes
Squallida tecta colis. ſternunt tibi vilia lectum
Stamina, vel graciles decerpti è flumine iunci.
Hìc tibi lecticæ grandes, & ſtrata parantur
Mollia, quæque gravem proiectet pluma ſoporem.
Hìc aulæa nitent, picturatoſque tapetas
Aſpicis, & regum poſitos hoc ordine vultus;
Rure vaga tenuis diſcurſat aranea tela,
Et nitor omnis abeſt. ingens hìc area laudi,
Materieſque patet: patriam defendimus armis,
Vos imbelle pecus. rutilum nos ſtringimus enſem,
Dum vobis ſulco attritus ſplendeſcere vomer
Aſſolet. infeſtum muris depellimus hoſtem,]
Vobis gleba labor. *Et infra.*
.... rapiunt aliena potentes;
Nec proprij fines, nec regnum ſufficit vnum:
Spes mundos inſana vorat, neſcitque libido
Imperij conſtare ſibi. mox ſæva miſellos
Exercet cenſura reos, pœnaſque relaxat
Divitibus. quoties indignis præmia currunt,
Et probitas contempta luit? quàm limina reges
Ambitioſa terunt? quàm ſe regalibus illa
Infert veſtibulis peſtis, quæ grandibus æra
Faucibus, & pandis deglutit rictibus aurum,
Hæc tua Cyre domus. tali penetralia fervent

Remigio ſcelerum, tales invitor ad artes.
His mea rura carent, non iſta piacula damnant
Agricolam. ſi ruſticitas tibi ſpernitur inſons,
Hac liceat ſine labe frui. venerabilis aula eſt,
At metuenda magis. multo ſpectabilis auro,
Nec minus & vitijs. quos vult, extollit in altum,
Vt modo præcipitet. ne ſplendida tecta pyropo
Obijce, barbaricisque intexta monilia baccis;
Plus ſecura ſuo eſt agreſtis villa colono,
Nec cuſtoditum cataphracto milite limen.
Si te Perſa colit, ſi te veneratur Orontes,
Quos metuas regnator habes, ſint fercula menſis
Illecebroſa tuis: capiti non vna minatur
Sica tuo, lautiſque inſtat cervicibus enſis.
Plus mihi fumifero per brumam cocta camino
Perna ſatis, præſtatque tuis lac dulce placentis.
Eſt aliquid fateor regi placuiſſe: ſed ille
Quàm præceps, fluxuſque favor. vicinior oſtro
Proximior tumulo eſt. etenim ſine ſanguine neſcit
Placari vindex animus.

Idem Ibidem.

Vita mari ſimilis.

Vita mare eſt: res plena metu, res plena tumultu,
Vtraque mortales credite, vita mare eſt.
Neutri tuta fides: quot fluctibus aſpera ſurgunt
Æquora, tot cauſas illa timoris habet.
Saxa maris ſcopuli; vitæ, ſua cuique cupido
Hei mihi quot ſcopulus perdidit ille rates.
Et fluit, & refluit, rapiturque, & volvitur æſtu,
Et ſtabile in ſola mobilitate mare eſt.
Littora nunc repetit, nunc littora deſerit vnda,
Occurritque ſibi, ſeque reverſa fugit.
Æſtuat, & diſcors etiam ſibi vita reſiſtit.
Perque ſuos æſtus noſtraque noſque rapit.
Et modo quod prodeſt, temerè averſatur & horret,
Et modo quod lædit, per ſua damna petit.
Et dolet, & gaudet; ſperatque, timetque; ſibique
Cedit & obſiſtit; neſciaque ipſa ſui eſt.
Nec magis immite eſt pelagus quàm vita, nec iræ
Plus habet: hoc monſtris, nec minus illa ſcatet.
Eſt maris, & vitæ curſus metuendus & anceps:
Publica naufragijs vtraque facta via eſt.
Aſpicis vt vexent crudeles æquora venti?
Præliaque in pelago, cum pelagoque gerant?

Vita quid hæc aliud, nisi tristis & aspera pugna est?
Pace caret pelagus, vitaque pace caret.
Si qua tamen pax est, nihil est incertius illa:
Iam boreas franget, quam tulit ante ratem.
P. Sidr. Hoschius l. 1. Eleg. 1.

Vita Aulica. Vide infra Tit. Aula.

ÆTATES HVMANÆ.

AEtatis cuiusque notandi sunt tibi mores.
Reddere qui voces iam scit puer, & pede certo
Signat humum, gestit paribus colludere, & iram
Colligit, ac ponit temerè, & mutatur in horas.
Imberbis iuvenis tandem custode remoto
Gaudet equis, canibusque, & aprici gramine campi,
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper:
Vtilium tardus provisor, prodigus æris,
Sublimis, cupidusque, & amata relinquere pernix
Conversis studijs ætas, animusque virilis
Quærit opes, & amicitias, inservit honori:
Commisisse cavet, quod mox mutare laboret.
Multa senem circumveniunt incommoda: vel quod
Quærit, & inventis miser abstinet, ac timet vti.
Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri.
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, censor, castigatorque minorum.
Q. Horatius in lib. de Arte.

Infans.

MAter vt infantem, gremio quem læta fovebat,
Ducentē cum lacte sinum, post dulcia mammæ
Tædia, iactantem palmas, ludoque licenti
Vbera carpentem, pannis involvit, & arcto
Strictum fasciolis cunarum carcere claudit.
Tum super in speciem cameræ velamina tendens,
Et flentis lacrymas, indignantisque dolorem
Despicit, & placidum iubet ore canora soporem
Carpere, nec vano frustra indulgere labori.
Hic gemit, & motis violenta in stamina pugnat
Brachiolis, & anhelus hiat, gemituque frequenti
Claustra quatit, longisque ciet lassa ora querelis.
Blanda fatigatos cantu dum nœnia somnos
Advocat, & fesso placidam dant vincla quietem.
P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Vide infra Tit. Indoles generosa.

Puer.

O Merito dilecte puer, primordia quærens
Distrahor, hinc anni stantes in limine vitæ,
Hinc me forma rapit; inde modestia præcox,
Et pudor, & tenero probitas maturior ævo.
O vbi purpureo suffusus sanguine candor,
Sidereique orbes, radiataque lumina cœlo,
Et castigatæ collecta modestia frontis,
Ingenuique super crines, mollisque decoræ
Margo comæ?

Statius l.2. silu.car.1.

At parte ex alia cognatis pendulus vlnis
Gestabatur Halys, spes vna parentis, & vna
Cura parentis Halys: Pario illi marmore forma
Candidior, malisque venusta rubentibus ora:
Et chlamys à Tyrio bis cocta nitebat aheno.
Aurea purpuream mordebat fibula vestem;
Aureus è collo Mæander, & aurea circum
Cingula. non alij species, aut gloria maior
Omnibus è pueris. hic nondum certa profari
Gnarus, ab invito trudebat verba palato.

P.Iac. Bidermanus l.1. Her.

Parvus eram, trimoque minor: tamen vbere pulsus
Et duce iam nullo carpere doctus iter.
Longa vacillantem turbabant carbasa gressum,
Tardabatque breves invida ralla pedes.
Balba reluctantem trudebant guttura vocem,
Ibat & infanti blæsus ab ore sonus.
Magnus arundo labor, magnusque erat otia pulvis:
Deque luto structæ, maxima Troia casæ.
In nebulis tumulata suis Dianæa iacebat
Esse quod ingenium debuit, vmbra fuit.

P.Io:Bisselius Vern.l.1. el.1.

Ante genas dulces quam flos iuvenilis obumbret,
Oraque ridenti lanugine vestiat ætas.

Claudianus de Cons.Prob.

Iuuenis.

VIx puerile mihi tempus confecerat ætas,
Cum primo malas signabat Regulus ævo:

Siluius Italicus l. 6.

Iam nitidum vitæ dubios ver ibat in annos
Aureaque auspicijs ætas, & florea mento

Quat-

Quattuor exactum lustris impleverat orbem.
Olli purpureæ lanuginis occiduus flos
Defluere & suavè indecores tabescere malæ.
Tristiaque obsessis contagia serpere membris.

P. Pulcharellus l. 1. Paon.

Tum demum pueris ævo florente iuventus
Occipit, & molli vestit lanugine malas.

Lucretius l. 5.

.... Aurea nunquam
Vertice defluxit coma pulchrior: aut sua circum
Gratior intonsam suspendit tempora nubem.
Fulget lux oculis gemino formosior astro:
Accessit frontique decus, totoque rubentes
Lætitias aperit spectabilis ore iuventus.
Ipsa novus squamis interlucentibus ambit
Arma nitor: maiorque humeris, habituque decoro,
Et visu ante omnes augustior emicat Heros.

P. Al. Donatus l. 3. Constan.

Senex.

POst vbi iam validis quassatum viribus ævi
Corpus, & obtusis ceciderunt viribus artus:
Claudicat ingenium, delirat linguaque, mensque,
Omnia deficiunt, atque vno tempore desunt.

Lucretius l. 3.

Iam mea cygnææ imitantur tempora plumas,
Inficit & nigras alba senecta comas.
Iam subeunt anni fragiles, & inertior ætas,
Iamque parum firmo me mihi ferre grave est.

Ouid. l. 4. Trist. el. 1.

Iam mihi deterior canis aspergitur ætas,
Iamque meos vultus ruga senilis arat;
Iam rigor, & quasso languent in corpore vires,
Nec iuveni lusus qui placuere, iuvant.
Nec me si subito videas cognoscere possis,
Ætatis facta est tanta ruina meæ.

Ouid. l. 1. de Pon. el. 5.

Sed quàm continuis, & quantis longa senectus
Plena malis! deformem, & tetrum ante omnia vultũ
Dissimilemque sui, deformem pro cute pellem,
Pendentesque genas, & tales aspice rugas; *Et inf.*
Vna senum facies, cum voce trementia labra,
Et iam læve caput, madidique infantia nasi.
Frangendus misero gingiva panis inermi.

Iuvenalis Sat. 10.

Iamque ævo laſſata cutis, ſulciſque genarum
Corruerat paſſa facies rugoſior vua:
Flava minus preſſo finduntur vomere rura:
Nec vento ſic vela tremunt. miſerabile turpes
Exedere caput tineæ: deſecta patebant
Intervalla comæ: hoc nam dedecus addidit oris
Luxuriæ fortuna ſuæ; cùm pallida nudis
Oſſibus horrorem dominis præberet imago
Decolor, & macies occurſu læderet omnes.
Claudianus l.1. in Eutrop.

Cùm tibi trecenti Conſules Vetuſtina,
Et tres capilli, quattuorque ſint dentes,
Pectus cicadæ, cruſculumque formicæ:
Rugoſiorem cùm geras ſtola frontem.
Et comparata rictibus tuis ora
Niliacus habeat crocodilus anguſta,
Meliuſque ranæ garriant Rauennates
Videaſque quantum noctuæ vident mane.
Martialis l. 3. Ep. 78.

.... iuvat, æternumque iuvabit
Indefeſſam ætatem annis, æuoque ſuperbam.
Canitiem, & feros obitus vidiſſe parentum:
Ipſa etiam clamantis avi, raucumque ſonantis
Oſcula captantem, tremulas luſiſſe per vlnas. *Et inf.*
Ille ævum bis dena ſuper iam luſtra premebat
Acer adhuc animi, & promiſſo temporis audax.
Nam ſpecies longæva viro, ſed cruda ſenectus,
Et fandi decus ingenio, & canor additus ori.
P Pulch. lib. 1. Paon.

Primum ſeniculus ille viſus eſt vultu,
Edentulus, capularis, obſitus rugis.
Similemque lanæ ſuccidæ gerens barbam,
Colore naſum coctili parem cancro,
Oculum natantem in lippitudinis ſtagno.
Et ſcipionem motitabat ambuſtum,
Grandemque gibbum poſtferebat in tergo.
P Ang. Gazaus in lib. Pia. Hilar.

Iam tarda flavis non receſſuras nives
Aſperſit ætas crinibus
Auroque puro barba nuper concolor
Argento inerte palluit.
Mæandri olores, aut amygdalum refert
Præcocibus albam floribus.
Solito minores iamque ſubſidiaria
Cryſtallus auget litteras,

Gemi-

Geminæque curvo narium Lunæ iugo
 Equitant, & hinc inde insident.
Vt lumina iuuant nuper atris æmula
 Aprilibusque solibus.

P.Gilb. Ionninus Epod. Ode 4.

Non sum qui fueram, periit pars maxima nostri:
 Hoc quoq;quod superest,lāguor& horror habet:
Iam minor auditus, gustus minor, ipsa minora
 Lumina, vix tactu noscere certa queo.
Nullus dulcis odor, nulla est iam grata voluptas:
 Sensibus expertem quis superesse putet?
En lethęa meam subeunt oblivia mentem:
 Nec confusa sui iam meminisse potest.
Ad nullum consurgit opus, cum corpore languet,
 Atque intenta suis obstupet ipsa malis.
Pro niveo, rutiloque prius, nunc inficit ora
 Pallor, & exanguis funereusque color.
Aret sicca cutis, rigidi stant vndique nervi
 Et lacerant vncæ tabida membra manus
Quondam ridentes oculi, nunc fonte perenni
 Deplangunt pœnas nocte, dieque suas.
Et quos grata prius ciliorum serta tegebant,
 Desuper incumbens hispida silva premit.
Ac velut inclusi cœco conduntur in antro:
 Nescio quid torvum, vel furiale vident.
Iam pavor est vidisse senem, nec credere possis
 Hunc hominem humana qui ratione caret.
Si libros repeto, duplex se littera findit:
 Largior occurrit pagina nota mihi.
Claram per nebulas videor mihi cernere lucem:
 Nubila sunt oculis ipsa serena meis.
Iam subeunt morbi, subeunt discrimina mille:
 Iam dulces epulæ, deliciæque nocent,
Cogimur à gratis animum suspendere rebus,
 Atque vt vivamus, viuere desinimus.
Et iam me, dudum cui nulla adversa nocebant,
 Ipsa quibus regimur, nunc alimenta gravant.
Quæ modo profuerat, contraria redditur esca,
 Fastidita iacet, quæ modo dulcis erat.
Quid, quod nulla levant animum spectacula rerum,
 Nec mala tot vitæ dissimulare licet?
Turpe seni vultus nitidi, vestesque decoræ,
 Atque etiam est ipsum viuere turpe senem.
Crimen amare iocos, crimen convivia, cantus.
 O miseri, quorum gaudia crimen habent!

Hinc me sollicitum torquent super omnia curæ :
Hinc requies animo non datur vlla meo.
Stat dubius, tremulusque senex, semperque malorũ
Credulus, & stultus quæ facit ipse timet.
Laudat præteritos, præsentes despicit annos :
Hoc tantum rectum, quod sapit ipse, putat.
Se solum doctum, se iudicat esse peritum,
Et quod sit sapiens, desipit inde magis.
Multa licet nobis referens, eademque revolvens
Horret & alloquium conspicit ipse suum.
Deficit auditor, non deficit ipse loquendo.
O sola fortes garrulitate senes
Omnia nequicquam clamosis vocibus implet,
Nil satis est, horror quæ placuere modo.
Arridet de se ridentibus, & sibi plaudens
Incipit opprobrio lætior esse suo.
Hæ sunt primitiæ mortis, his partibus ætas
Defluit, & pigris passibus ima petit.
Non habitus, non ipse color, non gressus euntis,
Non species eadem, quæ fuit ante, manet.
Labitur ex humeris demisso corpore vestis,
Quæq;brevis fuerat,iam modo longa mihi est.
Contrahimur, miroque modo decrescimus ipsi,
Diminui nostri corporis ossa putes.
Nec cœlum spectare licet, sed prona senectus
Terram, à qua genita est, & reditura, videt.
Fitque tripes prorsus,quadrupesq;vt parvulus infãs,
Et per sordentem flebile serpit humum.
Iam pena est totum quod vivimus : vrimur æstu,
Officiunt nebulæ, ventus & aura nocet.
Hinc miserum scabies, hinc tussis anhela fatigat.
Continuos gemitus ægra senecta feret.

Corn.Gallus El. I.

Id verô infelicis anus miserabile visu
Prodigium. rugis exanguibus horrida vultu
Effigies, cani turpes, informia raptis
Ora genis, macieque cutis confecta suprema;
Exesi lacrymis oculi, quæ fonte perenni
Sulcavere genas; surdæ prope vocibus aures;
Balba pigris & lingua sonis, & anhelitus auræ
Putris, & à senio fessis pulmonibus ingens
Spirandi labor, & fractæ per inertia vires
Membra,gradusque labans, & vita simillima morti.

P.Ant.Chaunt.in Parn.Poet.Soc.Iesu.

Sunt quas dedecorant hiulca naris,
Obstipum caput, & retorta cervix,

Aut centum facies arata rugis
Sunt quas depretiant putres mamillæ,
Et fœdis recubans caper sub alis.
Illi dens veluti ferocis apri
Pando prominet ore, pendulumque
Labrum non finit admovere labro.
Hanc gibbus populo eximit Quiritum:
Illa est cernua, & ista prona multum
Terram vel gradiens deosculatur.
Claudam spernimus, odimusque luscam,
Et balbam, tremulamque, garrulamque.
At tu tartareo tremenda vultu,
Mater Tisiphones, soror Megæræ,
Orci filia squallidum cadaver.
Impurissima sordium cloaca,
Vna in corpore plus habes malorum.

Gasp. Barlæus poem. p. 2.

VESTITVS, ET CVLTVS INSIGNIS.

IPse peregrina ferrugine clarus, & ostro
Spicula torquebat Lycio Cotrynia cornu:
Aureus ex humeris sonat arcus, & aurea vati
Cassida: tum croceam chlamydemq; sinusq; crepātes
Carbaseos fulvo in nodum collegerat auro,
Pictus acu tunicas, & barbara tegmina crurum.

Virgilius l. 11. Æn.

Ipse bis Oebalio saturatam murice pallam
Lucentesque auro tunicas (hoc neverat vnum
Mater opus) tenui collectus in illa vinclo
Cornipedis lævo clypeum demiserat armo
Ense gravis nimio, tereti iuvat aurea morsu
Fibula, pendentes circum latera ardua cinctus.

Statius l. 9. Theb.

.... it stamine vestis
Purpureo ex humeris, medio quam cingula nodo
Adducunt lateri. laxo tum libera limbo
Se fundit, genibusque tenus demissa coercet.

P. Alex. Donatus l. 1. c. 16.

Lumine picta chlamys nitidos illabitur artus:
Lineaque extremas, quæ sutilis errat in oras,
Murice Mæandros; rutiloque interluit auro,
Gemmantique sinus castigat fibula nodo.

Idem l. 1. c. 19.

.... niueis intermicat aurea brachis
Tænia: præfulgens auro ſeptemplice thorax
Irradiat: villoſa nigræ ſeu pallia telæ,
Sive quater ducto radiantur ianthina limbo:
Pinnula gemmiferis internitet alba galeris.
Idem l.2.c.4,

Puniceo cui picta chlamys Sidonia limbo
Ex humeris imos velabat pendula talos,
Auro texta gravi, varioque opulenta lapillo.
P.Iac.Bidermanus l.3.Herod.

Veſtitus & ornatus regalis.

PLena maris rubri ſpolijs, colloque, comiſque
Divitias Cleopatra gerit, cultuque laborat.
Candida Sidonio prælucent pectora filo,
Quod Nilotis acus compreſſum pectine Serum
Soluit, & extenſo laxavit flamina velo.
Lucanus l.10.

.... aſperat Indus
Velamenta lapis, pretioſaque fila ſmaragdis
Ducta virent: amethyſtus ineſt, & fulgor Iberus
Temperat arcanis hyacinthi cærula flammis.
Auget acus meritum, picturatumque metallis
Vivit opus, multoque ornantur iaſpide vultus,
Et varijs ſpirat Nereia bacca figuris.
Quæ tantum potuit digitis mollire rigorem
Ambitioſa colus? vel cuius pectinis arte
Traxerunt ſolidæ gemmarum ſtamina telæ?
Quis iunxit lapides oſtro? tribuere colorem
Phœnices, Seres ſubtegmina; pondus Hydaſpes.
Claudianus de 4. Conſ.Hon.

...... hunc oſtro, & tota Sidone rubentem,
Fulvum auro chlamydem, nitida frænatus habena
Portat equus, tenero facilis parere magiſtro.
Et ſuus huic aureum ſuſpendit baltheus enſem:
Et ſeries in torque coruſcis aſpera gemmis,
Et criſtatus apex, & gemmea flamma galero.
P.Pulcharellus l.1.c.2.

Vtque data infanti eſt abeundi copia, vidit
Purpuream à tergo chlamydem, limboſque rigenti
Conſpicuos auro, & flavam diademate cingi
Cæſariem, ac plenis pendere monilia baccis.
Nec deerat manibus ſceptri geſtamen eburni.
P.Iac.Bidermanus l.2. Herod.

In vestitu & cultu luxus.

REmovete famulæ purpuram, atque auro illitas
Vestes; procul sit muricis Tyrij rubor,
Quæ fila ramis vltimis Seres legunt.
Brevis expeditos zona constringat sinus,
Cervix monili vacua; nec niveus lapis
Deducat aures Indici donum maris.
Odore crinis sparsus Assyrio vacet.

Seneca in Hypp. ac. 2. sc. 1.

Ingreditur forma insignis, cultuque puella
Picta peregrinas tunicasque sinusque crepanti
Argento saturos, atque auro intertexto.
Cui caput implicitum gemmis; it flexile collo
Aurum ingens, mixtis onerosa monilia baccis,
Propexique nitent electro molle capilli,
Nexilibus quos in nodum collegerat hamis;
Aureaque ex humero demissam fibula vestem
Eois opibus gravidam, & Gangetide gaza
Subnectit; media micat ardens fronte pyropus,
Crebraque consertis pendent redimicula gemmis.

Hier. Vida l. 1. Christ.

Qualis vbi dono formæ defensa nitentis
Impavidos mulier gressus per castra ferebat
Assyrij Iuditha caput messura Tyranni.
Gratia cui multo depinxerat ora lepore,
Eloquijque sales facilis, risusque decenti
Maiestate graves; vndant diffusilis auri
Flaventes errore comæ, zephyroque procaci
Tortilis alludit per eburnea colla capillus.
Indica bacca aures digitos accendit iaspis,
Armillæ palmas, triplici torquata monili
Colla cyclas: varioque pedes talaria socco
Ardet & intextis amaranthis, candet acantho
Vestis, & vndoso lambit vestigia limbo.

P. Ber. Stephonius ca r. 1.

Exclamant, totosque petunt pro munere Seres
Cum manicis peplum, & picta cum cyclade pallam
At natæ crinale aurum, mundumque iugalem,
Et gemmam articulis, atque auribus, & grave soccis
Argentum, vittasque leves, & molle flabellum.

P. Pulcharellus l. 2. Paen.

Vos ille, matres, murice perlitas
Tingebat olim divite ab Africa,
Peplumque, pallam & discolorem
Sidonio variabat ostro,

Ardebat auro purpura Lydio
Et flore cyclas picta croci, haud ſemel
Incocta Sarranos rubores,
Et Tyrio repetita aheno:
Conchiliato lana ſuperbijt
Infecta fuco, quam Babylonius
Signis rigentem nevit auro,
Et Phrygijs animavit vmbris.
Cervice torquem ſuetus eburnea
Et fulgurantem nectere iaſpida;
Monile baccatum pyropis
Ferre dabat, variamque ceſtum.
P. Io: Bapt. Maſculus l. E. Ode 31.

Arma mea, armillæ; mea tela potentia, mitræ,
Florida Sidonia fit mea veſtis acu
Annulus in digitis clypei ſeptemplicis inſtar,
Et ceruſſa mihi caſſidis inſtar erit
Thoracem poterunt penſare monilia: flavæ
Pro galea poterunt eſſe comante comæ
Sic ego. mox pictam Phrygio ſubtegmine pallam,
Quem dederat nuptæ prima iuventa, peto.
Inde laboratis, multoque rigentibus auro
Cingor, & immenſum per ſola Syrma traho.
Tum madidos myrrha ſtudeo fucare capillos
Ambroſioque omnes tingere rore ſinus.
Et digitos omnes ardentibus vrere gemmis,
Feſtaque in inſuetum ponere ſerta caput.
P. Iac. Bidermanus l. 2. Heroid. ep. 4.

Fulgurat thorax ſcutulatus auro:
Ceu volaturum manicæ capaces
Aeris plangunt; retinent trilici
Gauſapa nodo.
Fluminis ritu vada negligentis
Sparſa reſtagnat coma, mille formis
Pilei ludunt: operoſa cingit
Spira galerum.
Mygdonis ſupra caput inſtat ales
Pendulis tergum quatiens flagellis.
Barba vel ſilva eſt, vel acuta nullam
Proijcit vmbram.
P. Iac. Balde l. 3. ſil. Ode 3.

Huic inquieto fibulæ morſu chlamys
Claudit redundantes plicas:
Excludit ille pallio vagam manum,
Includit alter alteram.

Huic

Huic diffluentem zona dispensans togam
Laxas coercet fimbrias.
Rugisque legem baltheus gemmis tumens
Præscribit angusta vice.
Huic curta parcos exprobrans tunica sinus
Huic vsque talos verberat,
Huic dissipata lege rugarum fluit,
Ipsumque verrit pulverem.
Huic sumptuosus cento per totum patet,
Pannosque pannis subsuit.
Sic ipsa stulti cogimus foramina
Supplere mentitum decus.
Huic quas pavebat, insuit vesti feras,
Geminisque depressum nemus
Ramis inumbrat aureis, & hoc suum
Horrore pretium temperat
Illusa quin & gemmeo vestis gelu
Auroque ridet textili.

P. Alb. Ines. Lyr. cent. I. Ode 24.

Vestitus & cultus Magicus.

.... ipse funesto integit
Vates amictu corpus, & frondem quatit.
Lugubris imos palla perfundit pedes.
Squallente cultu mœstus ingreditur senex,
Mortifera canam taxus adstringit comam.
Vocat inde Manes, teque qui Manes regis,
Carmenque magicum volvit, & rapido minax
Decantat ore, quidquid aut placat leves
Aut cogit vmbras.

Seneca in Oed. act. 3. sc. 1.

Aptetur humeris (moris id Susis viget)
Tenui papyro varia consuto chlamys.
Notis arata splendide Babylonijs.
Laneus in orbem vinciat nexus comam:
Terno colore discolor cingat caput
Ter vitta; numerus inferos impar trahit.
Puniceus ignes, cœrulus fluctus solet
Concire, furvus pallidos Manes ligat.
Percussa Diti sanguinem mittat sacrum
Sinistra vena, sanguis hic Diti datur,
Quem reddet hostis arte mactatus mea.
Nunc exeratur virga; quam noctis nigris
Defensus vmbris; dexterum nudus pedem

Gendas ad Arctos, falce cantata, sua
De matre raptam fronde fraxinea exui.

P. Ber. Stephonius in Flau.ac.1.sc.2.

Ecce Dymas aderat, versoque Acherontia vultu
Monstra refert, flammas oculis, vittasque capillis
Iunxerat, humentes roranti sanguine vittas.
Non habet ora color, livent tamen ora venenis.
Angue coronabat frontem, sed sibilus anguis
Faucibus eructat, linguisque micantibus ignem.
It nigra ex humero, neque velat pectora vestis,
Poplite lapsa tenus, laterique astricta duobus
(Nam spiris morsuque ligant) incingitur hydris:
Nudus & ille pedem, nudataque brachia iactat,
Dextra facem præfert, fractoque erepta sepulcro
Fumiferis stridet flammis erepta cupressus
Raptum læva gerit modo matris ab vbere natum,
Heu puer: heu primas vix luminis hauserat auras,
Et ferro abruptas ploravit luminis auras.

P. Alex Donatus l.6. Const.

It pedibus nudis: adeo est imposta locorum
Dira superstitio cæcis, ritusque severi.
Discinctus stygia saturam ferrugine pallam
Discinctasque trahit tunicas. tum frondibus atris
Canitiem premit intonsam: taxisque cupressos.
Inserit, & diram capiti dat concolor vmbram.
Ex adipe humano, picibusque in fomite tortis
Extincto fert læva facem, quam protinus igni
Tartareo accendant iussæ per carmina larvæ,
Adijciantque trucem sublustri lumine flammam.
Fert pateram multo spumantem sanguine dextra.

P. Ant. Millieus l.22. Moys. Viat.

Vide Tit. Magicum opus, seu Incantamentum.

Vestitus & cultus Sacerdotis Christiani ad aram operantis.

AT ipse quiddam immurmurans ævo gravis
Antistes, aræ rite succedit loco.
Vtrumque septus pube sacrifica latus
Prærasum amictu lineo obnubit caput.
Dein Alba lino textili ad talos fluit.
Prolixa tunica; fune quam torto statim
Adstans minister vndique in nodum legit.
Vocant maniplum, læva quem nexum manus
Substricta gestat sericum: palmum brevis
Mensura superat operis: è collo Stola

De-

Demiſſa pendet, opere tum Phrygio chlamys
Adaperta vtrinque, divite iniectu ſuper,
Exterior humeros, pectus interior tegit.

P. Ber. Stephonius in Flau. ac. 2. ſc. 3.

Induit auguſtum pulchrè tunicatus honorem,
Et Bacchum, & Cereris candida dona parat.
Colla nitent circum lino vittata repando,
Porrectumque humeros penſile tegmen obit,
Hinc tegit vndanti niveum velamine corpus
Carbaſus, effuſo ludere criſpa ſinu
Atque ea, qua palmas pariter contingit vtraſque,
Quaq; ſubit iugulum ſumma, vel ima pedem,
Mille per inſcriptos cum marginibus Mæandros
Ducit acu pictas ſutile flumen aquas.
Inſtita cuſpidulis punctim eminet vltima crebris,
Hirtaque mentito ſtamina ſente rigent.
Hinc teres, & longum ſpira ſimulatus in anguem
Per latus à tergo ceſtus vtrumque venit
Et cohibens fluitantem alto ſub pectore pallam,
Labitur à nexu plurimus ante ſinum.
Zona coronato ſuſpenditur aurea collo,
Nec procul allapſu ſpectat vtroque pedes.
Hæc duplici ex armo, duplici tranſverſa ſub ala,
Quadrifido ductu pectora ſumma notat
Candidaque appreſſat turgentem ad cingula byſsũ
Vinctaque ſub geminum pendet vtrinque latus.
At brevior lævo dependet zona lacerto,
Pendula cui duplex palmula vincta fluit.
Vltimus iniectu longo deſcendit amictus
Poſt humeros æquè lapſus, vt ante genu.
Vtraque pars longè promiſſa penſilis ora:
Neutra latus tangit, brachia neutra tegit.
Verſicolor textu decor, & ſpectabile Serum
Miſcet opus roſea dædala fila Tyro.
Sic habitu, ſic ille nitens in veſte decora,
Parturit arbitrio, parturit ore Deum.

P. Pulcharellus l. 3. car. el. 4.

Miranturque virum, vultuſque infuſa micantes
Numina, fulgenteſque animos, habituſque decoros.
Vt vittata regunt ſe tegmine colla nivali,
Fluxaque carbaſeis velamina flexibus vndant.
Penſilia vt collo, & totos demiſſa per artus
Alba plicaturo ſtringuntur carbaſa cinctu
Vtque interciſam, quæ telæ cuſpidat oram,
Sutilis extremos circumfluit inſtita limbos,
Zona decuſſato tum pectore lintea preſſat

In

In geminum diducta femur; breviorque finistra
Brachia, & intortis cohibent oloserica vinclis.
Vtque humeros ingens, vt pectora velat amictus
Stamina sidonio miscens aurantia fuco:
Binaque linigerum non vittæ nexilis vlli
Liberat ora latus, nec candida brachia vestit.

P. Alex. Donatus l. 2. car. 2.

. Colligit in frontem geminis pendentia vittis,
Lina repanda; humeris mox aptat,& explicat: alba
Mox promissa tegit corpus, nodoque tenaci
In geminum revocata latus,crispataque, velum est
Ore Sacerdotis quo spes enavigat orbis,
Et precibus subit astra,rigent vaga stamina punctim.
Mentito circum depicta in margine flore.
A collo in geminas quærens divortia partes,
Pendula zona humeris lapsu descendit honoro,
In geminos diducta pedes, transuersa sub armo,
Et premit obiectu turgens ad pectora linum.
Zona minor lævum decorat partita lacertum,
Quod cruce ligat iniecta. toga pensilis vlnas,
Et duplex fugit ampla latus, quam fila colorant
Dæ dala, sacrifici venerabile pondus amoris.

P. Car. de Luca l. 28. Dom. Laur.

Vestitus & ornatus Pontificis Maximi.

VEla sacris intende humeris, & carbasa collo
Funde, & ad extremos Setaba lina pedes.
Virgatamque super lævam, argentoque trilicem,
Et quæ purpureo lumine vela tremunt.
Et vestem illusam variè, cui gemmea nexu
Fibula coniunctum mordet vtrumque latus.
Adde decus capiti, gemma quod fulget & auro,
Et triplici canas stemmate cinge comas.

P. Tarq. Gallutius l. 2. el. 20.

Vestitus Summi Sacerdotis Hebr.

..... solemnes adstat iam Flamen ad aras
Orbe comam rutilus, cinctuque biverticis auri,
Conspicuus vultu Simeon, iamque obsitus ævo.
Huic Phrygus fulgoris honos in veste decora,
Aureoque intextos discriminat igne pyropos:
Palla super flammata Tyro sed candida subtus
Carbasus, vndanti lambit vestigia limbo,
Tegmine sub Tyrio, lævo demissus ab armo.

Terga per & pectus, pariter se obliquat vtrinque
Baltheus; hunc lateri signis, auroque coruscum
Gemmea candenti committit fibula morsu.
Vlima purpureis humeris iniecta supernè
Serica, velato parcè illabentia tergo.

P. Pulcharellus l. 1. car. 1.

Tum sonuit gemmis, bicolor tum veste Sacerdos
Lambebat tunicæ tenuis nam bissina talos
Carbasus, albentique sinu crispata fluebat.
Integit hanc vestis, textoque hyacinthina limbo
Incumbit genibus, totamque alterna per oram
Aurea puniceis resonant crepitacula malis:
Palla super, vario texunt quam licia filo.
Illa nitens auro, Tyrios ostrina rubores,
Alba nives, hausit Venetos aut cærula succos
Illa etiam geminis bipatentem multa sub alis
Tænia seu nectit, seu baltheus alligat alvo.
Tum veterum bissena ducum, cælataque in auro
Nomina sculptus onyx humeros gravat: inde catenis
Aureus appendit duodenas pectore gemmas,
Et subter vario lucentia serica textu.
Lamina tum Cydarim, & lunatæ cornua mitræ
Antemicans, mediæ supereminet aurea fronti.

P. Al. Donatus l. 2. car. 2.

Tum Tunicam duplici è bysso, tortaque nitentem
Inductam collo ad talos à vertice fundit.
Non rugis, non illa sinu, non follibus vndat,
Sed manicis habiles artus ad munia stringens
Tenditur, & membris hæret concinna movendis,
Ceu campestre sagum, tegitur quo miles in armis
Hanc circum medio volvens in pectore zonam
Multiplicem textu, pictisque imitante colubri
Floribus exuvias hyacintho, & murice cingit.
Amplexu gemino renes, & pectora stamen
Implicuit cocco, redeunt in pectora nodi.
Defluit ad tunicæ, superat quæ tænia, limbum,
Vt spolium extremas allambat textile suras.

P. Ant. Millieus l. 13. Moys. Viat.

FAMES ET SITIS.

Fames.

QVæsitamque Famem lapidoso vidit in agro
Vnguibus & raris vellentem dentibus herbas.

Hir-

Hircus erat crinis, cava lumina, pallor in ore,
Labra incana situ, scabri rubigine dentes
Dura cutis, per quam spectari viscera possent:
Ossa sub incurvis extabant arida lumbis.
Ventris erat pro ventre locus: pendere putares
Pectus, & à spinæ tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies, genuumque tumebat
Orbis, & immodico prodibant tubere tali.

Ouidius l.8 met.

Os furiæ nomenque Fames, at rara capillo,
Crispa genas, rugisque fluens, & fœda senectus
Luminibus candet croceis, & funera vibrat
Tartarei vultus rabies, & pallidus horror.
Exesum esurie, & scabra rubigine corpus
Lurida corrugat macies, atque asperat artus
Squallet apex, fusisque altè sub crinibus extat
Gorgonis in morem strigosum, & tortile collum
Vlnificæ nuda ossa manus, nuda ossa lacerti
Atque humeri, atque altè nodoso in pectore crates,
At cavus in costas alvum sinus abdit inanes
Appressam ad lumbos penitus, curvamque lacunam.

P. Pulcharellus l. 1. Paon.

Pallida compensant veteres ieiunia mensas,
Et macie lenta vindicat ora fames.
Impransus traduco diem; ventrique soporem
Pro veteri cæna præparat atra Ceres.
Sed didicit condire fames sua fercula: mollit
Corna, gravesque vetat dentibus esse rubos.
Et morsu spoliare docet nemora, inque ferinos
Irruere, stomacho non renuente cibos.
Ah quoties vili desidero furfure pasci?
Sed neque de vili furfure pastus adest.

P. Iac. Bidermanus l.3. Hero. ep. 1.

Fames in vrbe sæviens.

Est furtim lento miseris durantia tabo
Viscera, & exurit siccatas sanguine venas
Per longum celata fames: iam lumina retro
Exesis fugere genis: iam lurida sola
Tecta cute, & venis male iuncta trementibus ossa
Exstant consumptis visu deformia nervis,
Humentis rores noctis, terramque madentem
Solamen fecere mali, cassoque labore
E sicco frustra presserunt robore succos.
Nil temerare piget, rabidi jeiunia ventris

Insolitis adigunt vesci; resolutaque nudos
Linquentes clypeos, armorum tegmina mandunt.

Sil.Italicus l.2.

Namque Ceres lætas morientibus arida culmis
Abstulerat messes, fœcundaque semina terris:
Tum sterilis nemorum fruges depascitur annus,
Et violenta fames Italas circumvolat vrbes.
Iam raras avidis vellebant dentibus herbas,
Impastique domos fugiunt, arvisque repertæ
Indoluere dapis; rabidos agit ardor edendi,
Luctusque, & languor: facies & lurida mortis
Inficit, & morbis habitat pallentibus artus.

P.Al.Donatus l.1 car.17.

Lento membra trahens passu, sine milite regi
Militat esuries; vacuis quæ sæva medullis
Expatians, tritis pariter Cerealia postquam
Munera consumpsit culmis, sine more modoque
Esse iubet vescum, quicquid latrantis hiantem
Compescit stomachi rabiem, paucasque nocenti
Prorogat in luces dilatum pondere fatum,
Quin scelus, humanis ieiunia solvere membris
Cœperat esse pium tantum suadere furorem
Dira superstitio potuit, mentisque profanus
Error, & infandæ cognata ferocia genti.
Hinc macies primum, cœco dein viscera tabes
Fomite depascens, longus quid mutet in ægris,
Aut minuat, vix morbus habet. mirata colorem
Per vultus errare suum Libytina, vagari
Exangues animas, & egentes corporis vmbras
Credidit atque novæ sibi fila retexere vitæ.

Ex P.Laur.le Brun.Eloq.Poet.to.2.in Paral.

Depone fulmen victor, en totis hians
Insana volitat faucibus pavidam fames
Haustura plebem. cernis vt vacua rotat
Ieiuna fronte lumina? vt pendentibus
Fœda ora buccis diffluunt? manus est rapax,
Fremit otioso in ventre ieiunus furor.
Ecce, ecce trucibus horrida ceraстis volat
Ferale monstrum. virus implacidum aridas
Serit in medullas; decoloratæ accubat
Super ora plebis, fugit exangues genas
Exsucca turpi membra populatur lue,
Avidaque inanes brachia excutiunt penus.
Vt quisque pavido occurrit, alternis pavent,
Terrentque; spectra mutuo aspectu intremunt,
Adesa graciles membra connectunt fibræ,

Iusida

Infida moles offium aut cadit, aut labat.
Lugenda miferi fata patiuntur: parum eft,
Lugenda faciunt, rapere quadrupedum cibos.
Lautum eft. vorarunt ora quod fugiant loqui.
Itum in Thyeftis fcelera: cognatas dapes
Dente infecuti languido, fæpe in truci
Periere morfu.

Ex P. Laur. le Brun.. Eloq. Poet. to. 3.

Vrbem autem miferanda fames, & tabida vexant
Talibus haud pridem affueti ieiunia ventris.
Nondum etiam abfiftit; fed mitis egentia paftus
In furias rabida ora vocat, rituque ferino
Infuetas tentare dapes, obfcena fubægit
Pabula per foffas, & ficubi cefpite vivo
Cincta palus, limo, pigraque vligine torpens,
Gramina tetra legunt, vdoque in littore putres
Contactu falis, & fpumofæ afperginis herbas.
Pars languente vado latebras fcrutatur adefi
Pumicis, atque inter mufcofa cubilia mænas
Prona legit, pelagi virus, cancrofque rubentes,
Oftreaque, & pifces vnda fugiente relictos.
Hos fœda ingluvies, dictu mirabile, adegit
Ambefas etiam rictu confumere pelles.
Scortea deripiunt ciftis, & fcortea rhedis
Tegmina: lentefcunt balthei, properataque flammis
Arvina fubigunt pingui, folatia longæ
Fœda famis. Vix illa fidem volventibus annis
Invenient, crebro quæ tefte audita recordor.
Mortua namque alios fociorum, incoctaque aheno
Membra ferunt morfu, horrẽdum, violaffe profano.

P. Dion. Petauius in Parn. Poet. Soc. Iefu.

Evecta culmis repit in macie feges,
Et ægra tabe languet, & fruges negat.
Rictus caninos exerit turpis fames
Impafta pafcens corpora, ah nimium vorax,
Per offa regnat livida, in vacuo furit.
Serpunt plateis heu viri, non iam viri,
Sed Vmbræ Averni, mœfta larvarum manus;
Horrenda macies torridos artus coquit,
Totumque corpus horridum rugis arat:
Exilis anima, quam nimis tædet fui,
Hæret labellis in fuas mortes tenax.

P. Nic. Caufinus in Trag. facr.

Fames in Castris.

SEd patitur sævam, veluti circumdatus arcta
Obsidione, famem, nondum surgentibus altam
In segetem culmis: cernit miserabile vulgus
In pecudum cecidisse cibos, & carpere dumos,
Et morsu spoliare nemus, lethumque minantes
Vellere ab ignotis dubias radicibus herbas.
Quæ mollire queunt flamma, quæ frangere morsu,
Quæque per abrasas vtero demittere fauces,
Plurimaque humanis antehac incognita mensis
Diripiens miles saturum tamen obsidet hostem.

Sil. Italicus l. 6.

Sitis, siue homo sitiens.

AT Sitis adverso zonæ torrentis ab Austro
Ipsa pares exuta metus, invisaque terris
Dissimulans exempla venit, pellucida ventum
Captabat chlamys, internos ardentis in æstus
Pectoris, vndantemque sinum diffusa volabat.
Flammeus ore rubor; vibrans micat acribus ignis
Ex oculis, totoque vorax accenditur ardor
Corpore: guttur hiat patulum, stat lingua palato
Arida, & aeriæ flatu se temperat auræ,
More canum producta labris nigrantibus: alto
Pectore flamma rogi furit, & vitalia pascens
Intima, præclusam vocem raucedine sicca
Impedit, & lassis ductas pulmonibus auras,
Vnica torrentis superat solatia flammæ.

Ant. Chanut. in Parn Poet. Soc. Iesu.

Finibus in Liciæ longo Dea fessa labore
Sidereo siccata sitim collegit ab æstu
Et infra...... caret os humore loquentis,
Et fauces arent, vixque est via vocis in illis.
Haustus aquæ mihi nectar erit, vitamque fatebor
Accepisse simul vitam dederitis in illis.

Ouidius l. 6. met.

Inde hominum, pecudumque labor, defecta labare
Omnia: nec diram viscera ferre sitim.
Vbera cùm querulus vagitu posceret infans,
Repperit agnatos lacte carere sinus.
Et lacrymas oculi, causæ quas mille iubebant,
Fundere cum vellent, non habuere suas.
Hærebant sicco præmortua verba palato,
Et sæpe in medijs diriguere labris.

P. Iac. Bidermanus, l. 2. Heroid. ep. 4.

Sitis

Sitis in exercitu.

IAmque inopes vndæ primum tellure refoſſa
Occultos latices, abſtruſaque flumina quærunt
Non tamen aut tectis ſonuerunt curſibus amnes,
Aut micuere novi percuſſo pumice fontes:
Antra nec exiguo ſtillant ſudantia rore,
Aut impulſa levi turbatur glarea vena.
Tunc exhauſta ſuper multo ſudore iuventus
Extrahitur duris ſilicum laſſata metallis.
Quoque minus poſſent ſiccos tolerare vapores
Quæſitæ feciſtis aquæ. manus vtraque glebas
Exprimit ora ſuper; nigro ſi turbida limo
Colluvies immota iacet, cadit omnis in hauſtus
Certatim obſcœnos miles, morienſque recepit
Quas nollet victurus aquas: rituque ferarum
Diſtentas ſiccant pecudes, & lacte negato
Sordidus exhauſto ſorbetur ab vbere ſanguis.

Lucanus l. 4.

Protinus Inachios haurit ſitis arida campos:
Diffugere vndæ, ſquallent fonteſque, lacuſque,
Et cava ferventi dureſcunt flumina limo.
Ægra ſolo macies, tenerique ab origine culmi
Inclinata ſeges, deceptum margine ripæ
Stat pecus, atque omnes quærunt armenta natatus
Aret Lerna nocens, aret Lyrcæus, & ignes
Inachus, advolvenſq; natantia ſaxa Charadrus. *Et inf.*
Ergo nec ardentes clypeos vectare, nec arctos
Thoracum nexus (tantum ſitis horrida torquet)
Sufficiunt, non ora modo, anguſtiſque peruſti
Faucibus, interior ſed vix quatit aſpera pulſu
Corda, gelant venæ, & ſiccis cruor æger adhæret
Viſceribus. tunc ſole putris, tunc pulvere tellus
Exhalat calidam nubem, non ſpumeus imber
Manat, equum ſiccis illidunt ora lupatis,
Ora catenatas procul exertantia linguas.

Statius l. 4. Theb.

CIBATVS.

Lac ex ſaccaro ſpumoſum.

ARtifici potius ſpumoſa coagula lacte
Ex quacunque caſa proximiora pete.

Villi-

Villica dic tumidas ſiphonibus impleat ollas
    Qui ſapidi roreat eluvione ſeri.
It patinam lenti iaculentur flumina lactis,
    Sic tamen, vt largo bulla tumore natet.
Tunc vbi crebra cavis aſpergo canalibus acta
    Surget, vt hyberni verticis alba coma;
Inſpergat Braſilique ſalis, cannæque pruinam.
    Hæc erit æſtiva ſub dape, Nix, & Hyems.
Temporis in puncto primis vix tacta labellis,
    Vaneſcet gracili daps fugitiva cibo.

P. Io: Biſſellius Æſt. l. 3. el. 14.

Conuiuium opiparum.

IN primis Lucanus aper leni fuit Auſtro
Captus, vt aiebat cœnæ pater. acria circum
Rapula, lactucæ, radices: qualia laſſum
Pervellunt ſtomachum. ſiſer, alec, fæcula Coa.
Affertur ſquillas inter muræna natantes (quit
In patina porrecta. ſub hoc herus: hæc grauida in-
Capta eſt, deterior poſt partum carne futura.
His miſtum ius eſt oleo, quod prima Venafri
Preſſit cella, garo de ſuccis piſcis Iberi,
Vino quinquenni, verum citra mare nato.
Et infra . . . . deinde ſequuti
Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis, ſparſi ſale multo, non ſine farre,
Pinguibus & ficis paſtum iecur anſeris albi
Et leporum avulſos, vt multo ſuavius, armos,
Quam ſi cum lumbis quis edat, tum pectore aduſto
Vidimus & merulas poni, & ſine clune palumbes.

Q. Hor. Flaccus l. 2. Sat. 8.

Inſtituunt de more epulas, feſtamque per vrbem
Regificè exſtructis celebrant conviuia menſis.
Ipſe Deum cultu, & ſacrô dignatus honore,
Præcipuis, multoque procul ſplendentibus oſtro
Accipitur ſublime thoris. non vna miniſtri
Turba gregis: poſuiſſe dapes his addita cura.
His adolere focos, hic ordine pocula ferre,
Nec non & certis ſtruitur penus aſpera menſa
Pondera cælati fulgent antiquitus auri.
Eripiunt flammę noctem, ſtrepituque moventum
Murmurat alta domus.

Sil. Italicus l. 11.

De Tiburtino veniet pinguissimus agro
Hædulus, & toto grege mollior, inscius herbæ,
Nec dum ausus virgas humilis mordere salicti,
Qui plus lactis habet, quàm sanguinis: & montani
Asparagi, posito quos legit villica fuso
Grandia præterea, tortoque calentia fœno
Ova adsunt ipsis cum matribus, & servatæ
Parte anni quales fuerant in vitibus vuæ,
Signinum, Syriumque pyrum de corbibus ijsdem
Æmula Picenis, & odoris mala recentis:
Nec metuenda tibi siccatum frigore postquam
Autumnum, & crudi posuere pericula succi. *Et inf.*
Sumine cum magno lepus, atque aper, & pygargus,
Et Scyticæ volucres, & phœnicopterus ingens,
Et Getulus oryx, hebeti lautissima ferro
Cæditur, & tota sonat vlmea cœna Suburra.

Iuuenalis Sat. 11.

Prima tibi dabitur ventri lactuca movendo
Vtilis, & porris fila resecta suis.
Mox vetus, & tenui maior cordyla lacerto,
Sed quam cum rutæ frondibus ova tegant,
Altera non deerunt tenui versata favilla,
Vt Velabrensi massa recocta foco.
Et quæ Picenum senserunt frigus olivæ.
Hæc satis in gustu: cætera nosse cupis?
Mentiar vt venias, pisces conchylia, sumen,
Et cortis saturas, atque paludis aves.

Martialis l:11.ep.53.

Regius hospes adest: date regia munera mensis.
Regia sunt perdix, quam Chaonis arva saginant,
Et pictæ Iunonis aues, & Phasidis ales
Quæque necem cum fœce suæ sibi parturit alvi,
Quæq; rubet pectus, quamquã non magna volucris.
Quin etiam illecebras tardæ famis adde marinas,
Primitias mensæ, conchas, muscoque virentes,
Et quæ piscator viridi legit ostrea Gauro.
Regius ille epulis honor est, quæsita molossis,
Et multum sudata fugæ, sudata pavori
Præda, pharetratum quæ sæpè fefellerit hostem,
Nec licet à mensis absint regalibus vmquam
Lactentes vitulæ, & tuguri Lubrensis alumnæ.
Harum vnam appropera velox, & tergore costas
Exue: cum geminis geminos lege cruribus armos,
Et saturos pingui lumbos, & molle cerebrum.
Hunc mihi frusta feci, possimque vt subdereteftæ,
Quæque roret sparsa pilum versatile pruna.

Et quæ

Et quæ triticeæ composta volumine massæ
Vulcanus foveat, laterum lare tectus opaco.
At regina dapum est, roseos incocta liquores
Ambrosia, & lauros Arabum bene pota sapores,
Clinice, Pæstani laticem de fronde roseti
Et molitæ florem Cereris, multumque subactæ
Profer, & orizæ cape lactea liba liquatæ,
Et nitidum tunsæ Meleagridis adijce pectus,
Et flaventia mella croco florentis Hymetti.
Sacchareum largo pollen superingere nimbo,
Atque recens mulsi rorem gregis adde coactum.
His congesta super-succo lactente redundet
Thrasia nux, tunicis candentem exuta medullam,
Sed manibus contusa tuis; ego rite vitellos
Expediam natu tepidos, & molle recentes.

P. Pulcharellus l. 2. Eglo. 8.

Leucophagum
Epulum candidum lautissimum.

Regia leucophago laus est. age Clinice, pubem
Aligeram cristis insignem, & pectore pingui
Carpe manu, & cortem celeri populare recursu.
Dumque calent latices, & ahena vndantia flammis
Ingere deplumes pennatæ gentis acervos,
Pectora tum sectis convelle tenerrima frustis,
Viribus extundenda tuis, vt liba coactu
Lacteolam solido massam coeuntia sistant.
Tu nervos hic prome tuos. ego sacchar & vndam
Expressam liquente rosa, & reliqua omnia promam.

Idem ibidem.

Conuiuiorum apparatus & luxus.

Ventrinè tantum vivimus, Mystæ gulæ,
Voracitatis Præsules?
Sordent sub axe patrio natæ dapes,
Auita sordent fercula.
Et ni macello farciatur Indico,
Fames superba murmurat.
Cupediarum quidquid aut Phasia fovet,
Aut dives Oriens educat,
Totis ematur censibus: nec annuo
Crumena parcat censui.
Strepunt culinæ, fumus obfuscat diem:
Ætnæ favillas crederes;

Troiamque rurſus, & ſuis captum dolis
Fumare rurſus Ilium.
Immugientum hinc fervet ollarum cohors,
Illinc ahenorum agmina.
Haſtata veruum ſtridet hinc, & hinc Phalanx,
Mille legiones lancium.
Pippire volucres, garruloſque poſthumo
Stridere gutture anſeres
Et quidquid igne pinſitur Vulcania
De plebe cenſeres queri:
In quæſtionem turdus, & perdix gemit,
Raptumque phœnicopteri
Quidquid ſapori ſervit. acta in equuleum
Omnis ferarum copia.
In ius vocati taurus, & lepus pyræ
Adiudicantur igneæ.
Alter Prometheus cervus explodit iecur
Exenterantur bubali
Tortore ferro. dama carnifice rota
Torretur Ixion merus.
Mox pharmacorum prodiga fluens manu
Exoticorum copia
Inundat ollas: advenæ Tmolo croci
Pretioſa inaurant flumina.
Armantur apri pipere. amaris dulcia
Ludunt amara dulcibus,
Poſt fata rurſum vitreum natat pecus
Mellita ſubter flumina
Anſerque pigri Nerei quondam accola
Inter ſapores fluctuat.
Tum tortuoſa ſumptuoſo cochlea
Inviſceratur hoſpite
Et quidquid infami oſtreorum gurgite
Lucrina piſcatur Thetys.
En pavo vitæ medius à morte explicat
Stellata caudæ lumina,
Et centum oculeis hoſpites ſignat comis
Pupilla pennarum aurea.
At inde ſaturam provocat famem ſuis
Gallina cincta prolibus
Gallusque ſemivir, vel vuens Ardea
Coo petita littore.
Anſerque Thuſcus, & coturnix ſadicæ
Raptura palmam Phaſidi:

P. Alb. Ines Lyr. cent. I. Ode 92.

Cœna vilis & rusticana.

APposuit primos epularum hinc orsus honores
Rustica quos aluit silvis labrusca racemos,
Queis male tum virus nativum exemerat æstas.
Altera lanx habuit crudis embamma vitellis,
Et cum pastillis bubulum Cerealibus assum.
Nigra Ceres illis cribrataque crate saligna,
Pinsa velut spisso qui torpuit aggere limus.
Tertia pars epulis, vel naribus vltima pestis,
Exiguum lecta frustum de fæce macelli
Iuscula quid memorem? si iuscula dicere fas est
Pallentem, & nulla stellatam luce saginæ
Illuviem, ceu tota tepens post lina lavacrum.
Vltima dona famis. quæ munera prima petebat
Mala duo venere novis cum frugibus horti,
Et super è secto tenuis modò lamina caseo.

P.Pulcharellus l.2.car Eclo.8.

Vinum. Vide infra Tit. Vindemia,

EBRIETAS.

LAtice quisquis madet Iacchi
Paria patitur dementato.
Furit vterque, brevius alter.
Brevis amentia fit temulentia.
Ignea torva lumina fronte
Nutant amenti, natant ebrio.
Labor vtrique iocus & choreæ:
Vtraque iactat iurgia lingua.
Pallidus horror occupat ora:
Errat cursu gradus incerto:
Colla labascunt, crura tremiscunt,
Mens ingesto mersa Lyæo
Fluctuat nullo Firma magistro:
Nunc audacibus tumida cœptis,
Nunc trementibus timida curis.

P.Mar.Bettinus l.5.Lyc.Poet.cent 5.

Iam naufragatur animus, & plantæ labant,
Diluta languent viscera.
Stupet cerebrum; sed caput ducit choros
Vinum loquuntur lumina,
Vinoque stillant: tota mens vino madet,
Caduca fallit tibia.

Deliberanti ſtet ne, num cadat, pedi
Incurva cervix annuit.
Reciprocantes, & dubij planum pedes
Super pavimentum natant.
Errat loquela, lingua titubat, nant manus,
Eclypticique ſtant dies.
P. Alb. Ines. Lyr. cent. I. Ode 92.

SOMNVS ET SOMNI DOMVS.

Est prope Cimmerios longe ſpelunca receſſu,
Mons cauus, ignaui domus, & penetralia ſomni,
Quò nunquam radijs oriens, mediuſve, cadenſve
Phœbus adire poteſt: nebulę caligine mixtę
Exhalantur humo, dubięque crepuſcula lucis.
Non vigil ales ibi criſtati cantibus oris
Evocat Auroram: nec voce ſilentia rumpunt
Sollicitive canes, canibuſve ſagacior anſer:
Non fera, non pecudes, non moti flumine rami
Humanęve ſonum reddunt convicia linguę.
Muta quies habitat, ſaxo tamen exit ab imo
Rivus aquę Lethes, per quem cum murmure labens
Invitat ſomnos crepitantibus vnda lapillis.
Ante fores antri fœcunda papavera florent,
Innumeræque herbę: quarum de lacte ſoporem
Nox legit, & ſpargit per opacas humida terras
Ianua ne verſo ſtridorem cardine reddat,
Nulla domo tota eſt, cuſtos in limine nullus.
At medio thorus eſt hebeno ſublimis in antro
Plumeus, vnicolor, pullo velamine tectus,
Quo cubat ipſe Deus mēbris lāguore ſolutis. *Et inf.*
Vix oculos tollens, iterumque, iterumque relabens
Summaque percutiens nutanti pectora mento
Excuſſit tandem ſibi ſe, cubitoque levatus,
Quid veniat? (cognovit enim) ſcitatur. at illa
Somne quies rerum, placidiſſime ſomne Deorum,
Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris
Feſſa miniſterijs mulces, reparaſque labori.
Ouidius l. II. met.

. . . . tuque ô domitor
Somne laborum, requies animi,
Pars humanę melior vitę,
Volucre matris genus Aſtręę,
Frater duræ languide mortis,

Veris

Veris miſcens falſa, futuri
Certus, & idem peſſimus auctor.
Pater ô rerum, portus vitę
Lucis requies, noctiſque comes,
Qui par Regi, famuloque venis
Placidus feſſum, leniſque foves:
Pavidum lethi genus humanum
Cogis longam diſcere mortem:
Preme devictum torpore gravi.

Seneca in Her. fur. in Cho. act. 4.

Stat ſuper occiduę nebuloſa cubilia noctis
Æthiopaſque alios, nulli penetrabilis aſtro
Lucus iners ſubterque cavis grave rupibus antrum
It vacuum in montem, qua deſidis atria ſomni,
Securumque larem ſegnis natura locavit.
Limen opaca quies, & pigra oblivia ſervant,
Et nunquam vigili torpens ignavia vultu.
Otia veſtibulo, preſſiſque ſilentia pennis
Muta ſedent, abiguntque truces à culmine ventos;
Et ramos errare vetant, & murmura demunt
Alitibus; fugiens ſpeluncę proximus amnis
Saxa inter, ſcopuloſque tacet. nigrantia circum
Armenta, omne ſolo recubat pecus, & nova marcent
Gramina, terrarumque inclinat ſpiritus herbas
Ipſe autem vacuus curis humentia ſubter
Antra ſoporifero ſtipatus flore, tapetis
Incubat, exhalant veſtes, & corpore pigro
Strata calent ſupraque torum niger efflat anhelo
Ore vapor. manus hęc fuſos à tempore lęvo
Suſtentat crines, hæc cornu oblita remiſit.
Sunt etiam innumero rerum vaga ſomnia vultu
Vera ſimul falſis permixtaque triſtia blandis.

Statius l. 10. Theb.

Noctis erat medium; & ſomnus ſua regna reuiſens
Amalium cura feſſum, vinoque gravatum.
Acceſſit prope (ſic ſuperi voluiſtis) & illum
Lethęa mulſit medicati aſpergine rami,
Terque recuſanti nutantia lumina clauſit.
At non, ſollicita euentu Theutilla futuro
Solvitur in ſomnum, vino dum languidus alter,
Et captus ſomno poſuit caput.

P. Gam. Strada l. 2. Prol. 6. Acad. 2.

En Pandulina pandit inſtanti manus
Pandicula ſomno, corpus invadam meum eſt.
Oſcędo, & os hiulcat; invadam menm eſt.
Nictela nictit languidas feſſis genas

Conduplicat oculis; proditam primo impetu
Irrumpo in vrbem victor: invado. mea eſt.
Nunc iunge vires Ronche, quin ronchos cies?
Dum corde toto tota bacchatur quies,
Dum victa victor membra componit ſopor.
Vos quoque ſoporis noctuli comites nigri
Hunc noctulini maximi Morphei genus
Properate properè. ſomniorum examina
Ludibria ſomni obijcite dormitantibus.

P. Bern. Stephon. us in Mimo ac. 1. ſc. 3.

Somne quies animi, curarum ſomne levamen,
Et primus placidos inter habende Deos:
Seu prope Cimmerios tua te tenet aula iacentem,
Seu legis in tenera molle papaver humo:
Seu geminas aperis valvas, habituraque mittis
Somnia, ſeu mittis non habitura fidem:
Huc ades, & tacitis allabens leniter alis,
Noſtra ſoporifera lumina tange manu.
Tu reparas vires, reddiſque laboribus aptas;
Tu ſiſtis lacrymas, ægraque corda levas.
Tu curas circum regalia ſceptra volantes,
Et procul inviſos cogis abeſſe metus.
Tu ſævas acies cum tota viribus ira
Exuis, & melius quolibet hoſte domas.
Quaque venis, ſecura quies comitatur euntem:
Illa eſt grata tuæ cauſa, comeſque viæ.
Illa (nec inuideo) per te tot millia mulcet.
Cur non ſum de tot millibus vnus ego? *Et inf.*
Nil ago: blanditias, & non tibi debita verba
Perdimus, ô tenebris turpior ipſe tuis.
Somne niger, nigro cui pectus concolor ori,
Ferree, nec mites inter habende Deos.
Noxia ſomne quies, iacturaque maxima vitæ:
Hæc, hæc ſunt meritis nomina digna tuis.
Quæ peperit Furias, quęque vmbras nocte volantes,
Dicitur hæc eadem te peperiſſe parens.
Eumenidum frater, metuendaque mortis imago,
Sis procul, & longè lumina noſtra fuge.
Corpora, quę ſternis, quid ſunt niſi funera? ſpirant;
Hoc vnum vitæ, cętera mortis habent.
Mors vires mentemque adimit quis mente, quis ore.
Quiſque manu promptus, te veniente, fuit?
Spes Priami Rheſus cauſa non occidit vna:
Proditus à ſomno, cęſus ab hoſte fuit.
Quid referam Danai generos, in vulnera quorum
Somnus fæmineas impulit ipſe manus?

Somnus

Somnus amat fraudes : ſomno fraus vſa miniſtro
Exitio populos, regnaque tota dedit.
An mentes ideo noſtras curaque, metuque
Ad ſua ne vigilent damna, ſceleſte leuas?

P. Sidron. Hoſchius l. 2. El. 18.

Pellibus hirſutum ſomno caput, hiſpida membra
Pellibus, in Scythicas hyemes, Arctonq; rigentem,
In longas poſuit quà pigra cubilia noctes
Torpidus, & placidam tacito procul orbe quietem,
Humebant hebetes oculi, nictuque frequenti
Palpebra vix dubiam lucem tremebunda ferebat;
Pendebatque caput collo graue : lingua retentis
Hærebat taciturna ſonis; greſſuque labanti
Fallebant tremulas veſtigia languida plantas.
Dextra gerit plenum Lethæi fluminis vnda
Roreque nocturno, liquidoque papauere cornu,
Quo tenues auras, & quo mortalia tingit
Lumina, & irriguum fundit per membra ſoporem.

Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

Dixerat omnipotens cum membra rubentia ſolui,
Et vigor attentis cæpit decedere neruis,
Et vires languere homini, nebulæque, vaporque
Erectum inclinare caput, collapſaque claudi
Lumina. quin cunctis ſubrepſit inertia mollis
Senſibus, ignaruſque ſibi quid fata pararent,
Languidulos artus viridi proiecit in herba.
Iamque illos tollens, iterumque, iterumq; relabens,
Sæpius, & prono feriens ſua pectora mento,
Defecit ſibimet : donec demiſſus ab alto
Somnus adeſt, cinxitque ſuis caua tempora ſuccis
Et gelido aſperſit medicata papauera rore.
Dormit, marcentique animæ ſopor altius infert
Otia, componitque virum. non flamine frondes,
Non motæ ventis ſegetes, ſiluitque ſonorum
Quidquid erat.

Gaſp. Barlæus Heroic l. 4.

VALETVDO.

Bona Valetudo.

Diua funeſtis inimica morbis,
Cui vigor mentis, ſolidumque robur
Et ioci dulces, animique ſemper
Gaudia cordi.

Te Voluptatis canimus parentem,
Candidam blandæ Veneris sodalem;
Vnicum vitæ decus & malorum
Dulce levamen.

O quies rerum, ô hominum benigna
Mater, ò cunctis veneranda; namque
Vt simul cœtus hominum caducos
Alma revisis.

Ilicet morbi fugiunt protervi,
Occidit febris truculenta, dirus
Occidit pallor, fera mors profundo
Exulat Orco.

Hoc ades tandem bona Diva, & artus
Languidos aura refove salubri,
Ne meam labes edat immerentem
Atra iuventam.

M. Ant Flaminius l. 1. car.

Mala Valetudo.

IAmq;ego pectus iners,& inutile pōdus,habebam
Nomina vix vitæ, cœtera mortis erant.
En vocat hæc vultus messis iam pallida falcem,
Hic in fronte cinis quod nisi funus olet?
Nonne vides medium vitæque, necisque cadaver?
Membraque pars animi quantulacunque regit?
Stilicet huius erat iactura facillima vitæ:
Quæ sit vita licet, plus habet vsque necis.
Iam mihi Persephone nigram descripserat horam;
Impendebat enim parva ruina domus.
Parva: minutatim nam longo ex tempore cœpit,
Quæque diu venit, non venit ante diem.

P. Vinc. Guinisius eleg. 4.

Homo ægrotus

LOngus enim curis vitiatum corpus amaris,
Non patitur vires languor habere suas.
Os hebes est, positæque movent fastidia mensæ;
Et queror invisi cum venit hora cibi.
Vix igitur possis visos agnoscere vultus,
Quoque ierit, quæras, qui fuit ante color.
Parvus in exiles succus mihi pervenit artus,
Membraque sunt cera pallidiora nova.

Ouid. l. 1. de Pon el. vlt.

Tarquinio iucunda precor; quem diligis, æger
Ingemit, & lenta tabe peresus abit.
Morbida vis faciles sensim populata medullas
Intentat properam viribus aucta necem.
Albida tabentes macies corrumpere malas
Cœpit, & incestat luridus ora color.
Fessa labat cervix, tussis quatit aspera pectus.
Crura tremunt, cœcum viscera vulnus alunt.
Flammaque paulatim graciles depascitur artus,
Abditaque introrsus lumina penè latent.
Et licet attritis succos Epidaurius herbis
Misceat, immitis permeat ossa lues.

Aug. Mascardus l. 3. silu.

.... scilicet heu tuis
Immane quantum febris inæstuat
Anhela membris, inquieta vt
Vena salit spatijs iniquis.
Et nunc inhorres frigore pallido,
Nunc te Chimæræ vis gravis igneæ
Exhaurit afflans, dum severè
Cura negat pia fontis vndas.
Vt cœcus humor pectore fervido
Deprœliatur? tendit vt intima
Præcordia ardor? flagrat Ætna
Vt tacita iecur æstuosum?
Scabrasque fauces vt sitis asperat:
Ceu frons ab ictu dissilit æneo;
Iam cedit ars, cessere succi
Pœonij liquidumque nectar.
Dulcis iuventæ nunc vbi murices?
Quid superstes nobilis illius
Formæ? assidenti ò dulce votum
Fratri, & amor brevior dolenti.

P. Io. Bap. Masculus l. 2. Lyr. Ode 37.

Quattuor incertus vitæ sine lumine soles
Viderat affixus lecto Ludovicus, & artus
Dira febris torrebat adhuc. caligo iacentis
Ingruit ante oculos: morituro frigidus atram
Profluit in frontem sudor: gravis arida languor
Pectora corrumpit: cedunt è corpore sensus,
Vis perit, & labris vox mortua conditur, omnes
Et nati simul & coniux extrema legebant
Spiramenta animæ; cùm protinus halitus ore
Amplius haud errat patulo. iam labra rigescunt:
Iam macies malas minuit: pupilla quiescit.

P. Car. de Luca l 8 Dom Laur.

Proludet febris, aridumque ſiccis
Torrebit iecur inquieta flammis.
Increſcet dolor; improbèque fuſum
Intra viſcera ſæuiet venenum.
Ægrum tu latus interim per omnes
Verſabis thalamo gemente partes:
Et vano Mithridaticam rogabis
Voto Pæonios opem magiſtros;
Qui nunquam tibi vinculo reſoluent
Affixos adamantino dolores.
Tunc toto macies ſubire vultu
Et palleſcere bellæ imago formæ,
Et liuere genæ, ſuique pergent
Oblitæ decoris rigere malæ:
Tunc mutæ titubare verba linguæ,
Et fractis oculi emori vitellis.
Tunc frigeſcere ſanguis, & gelata
Vitalis tenor abſtinere vena.
Ipſo tu tamen à gelu æſtuabis,
Cum frenis dolor irruet ſolutis.
Tunc pulſo requies abire ſomno,
Longè creſcere noctium tenebræ;
Tuque odiſſe dapes; ſuiſque clauſum
Se ſubducere ferculis palatum,
Tunc ſi nectareum miniſtret ægro
Suetus vernula, nauſeabis hauſtum,
Auditas toties, & appetitas
Porrò attendere fabulas pigebit.
Sordebit chelys, Orpheuſque nullas
Vllo murmure commouebit aures.

P. Iac. Eidermanus ſil. l. 2. ſilua 7.

Conijcit hæc ſe ſe membris, ſudorque per artus
Voluitur, & gelido lubricus amne rigor.
Quid faceret? molli deponit corpora lecto,
Nec fouet inſomni corpora nocte quies.
Sed tamen arcano peſtis violenta veneno
Allapſu grauior viſcera ad ima fluit.
Iamque exundanti tumefactum flumine corpus
Æſtuat, ac torrens veſcitur oſſa calor.
Nec mora, nec requies; ſtat inexuperabilis ardor,
Et mage crudeſcens membra deuſta vorat.
Peruigil inſomnem queritur dum volvere noctem,
Excubat, vt laceret pectora nocte dolor.

P. Al. Donatus l. 3. el vlt.

Iam puer inſano cruciatus corpora morbo
Pallebat molli deiectus membra grabato.

Nec

Nec vigor vllus erat, tantum vis morbida venis
Sævierat, penitusque omnes populata medullas
Nondum maturum pervaserat invida robur,
Scilicet arcanæ depastæ viscera febres
Marmoreos validis torrebant ignibus artus.
Sanguine paulatim exucto rubor oris honesti
Dum cadit, & macies maculosa tabe vagatur,
Et consanguineus lethi se se vndique pallor
Fundit, vbique lues, & plurima mortis imago.
Quis queat exanguem sine fletu cernere vultum
Deciduum, quis frontis ebur, formamque virilem
Triste laborantem, & mortis sub mole gementem?
Quis gemitus surda funestos ebibat aure,
Et querulam fibris vocem pereuntis ab imis
Emissam? nempe ardenti cervice dolores
Bacchantur sævisque caput fervoribus vrgent.

Bened. Milanus in Epic. Prof. Colum.

Non obscura gravi cervix oppressa veterno
Signa dabat, tetraque oculi sub nocte natantes:
Et quæ furtivo populatur viscera lapsu
Insincera lues, lethi comes arida febris:
Quæ quamuis gelidis immixta rigoribus alget,
Acrius accensos rursus reviresceit in ignes,
Proh rerum mutata fides iuvenilibus olim
Purpureum membris color elargitus honorem
Decidit, & solido viduantur robore vires,
Sanguis hebet venis: sunt ora simillima buxo:
Sustulit egregium macies invisa vigorem.
Quam subito fugiunt contracto gaudia vultu,
Et risus faciles, & vocis amabilis aura!

Idem in Soteria ad Card. Asc. Colum.

Hactenus expertem morbi, ac secura trahentem
Tempora, continuò gelidus pervaserat horror
Igneus hinc venis calor incidit, actaque sensim
Interius lentà febris contage peredit:
Non hæc alternis vicibus revoluta, fugaxque
Sæpius, atque iterum recidiva in corpora serpens;
Sed non vlla pati docilis commercia nullo
Interrupta die flamma carpebat edaci.
Interea siccas torrens sitis improba fauces,
Haustibus eluitur nullis, gliscitque medendo.
Hoc tamen asperius, morboque immanior omni,
Longa quod insomnis pariter noctisque, dieque
Tempora ducebam: nec me pars vlla quietis,
Illapsusue sopor languentia membra fovebat.

P. Dion. Petauius in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Morbidus, & pluribus corporis vitijs obnoxius.

IN maſſam corpus languor contraxit: at ingens
Attollit dorſum prægrandi tubere gibbus,
Obſtipumque infra caput obruit, arida pellis
Membra tegit, niſi qua vlceribus deformis hiulcis
Rumpitur, atque intus venas ſpectare trementes,
Et conſumpta ſinit ieiuni viſcera ventris.
Committi lumbis humeros, & crura putares;
Claudicat adductis quamquam crus debile nervis.
Immenſum genuumque orbes, talique rigentes
Intumuere, pedum articulos depaſcitur vlcus
Horribili ſanie. capitis iam dicere formam
Quis valeat; pilus occiput hiſpidus aſperat ęgrum
Infami ſcabie, & putris porrigine tabi,
Cetera læve caput, teſtaque vrendo recocta
Torridius. cruor auriculis diſtillat adeſis.
Triſte ſupercilium ſpinoſius hiſtrice malæ
Illuviem ſquallore tegit. ſed viſcus adempto
Ex oculo manat; dum vix bene ſanior alter
Suppeditat tenuem pertæſo vivere lucem.

Ex P. Laur. le Brun. eloq. Poet. to. I.

Phreneſis.

AC veluti accenſo fervent vbi ſanguine febres,
Æſtivique fovent ſoles, & Sirius ignis
Viſcera carpentem flammam; vapor ater in altam
Arcem animi læſo flammata bile cerebro
Subvehitur, furioſa movens deliria menti
Confuſis ab imaginibus informia fingit
Monſtra, & terrificos agitato ſanguine vultus
Tum mente indomitis emota ardoribus ęgri
Reijciunt medicaſquemanus monituſque ſalubres
Palpitat, & rabies ipſa involat ora medentum:
Sani igitur manicas properant, & vincla propinqui.

P. Ant. Millieus l. 16. to. 2.

Deliquium, ſeu defectio animi.

STant oculi rerum immemores, raptuque ſupino
Intenti lucem ablegant; cælumque requirunt.
Vitales toto requierunt pectore motus:
Nec vigor extinctus, tacito licet ore ſepultus.
Nempe animam ſubiere perempti funera nati;

 Et

Et dolor humanis ſoluit præcordia curis,
Affixitque polo mentem, ſenſumque ſequacem:
Atque animat vegetas per amica ſilentia vires.
P.Pulcharellus l.1. car.6.

At corpus ſine mente iacet, non labra gubernat
Halitus ad vocem; iam torpet anhelitus oris
In venis iam ſanguis hebet, non palpitat imum
Pectus, & in media cor pectoris arce quieſcit.
Lumina fixa patent, ſtant tegmina neſcia flecti,
Immotumque ſupercilium. ferale cadaver
Dixiſſes, niſi quod vitam ſapit oris honeſtas.
Neſcio quid ſpirat, vitæ ſine munere vultus.
P.Vinc.Guiniſius car.9.

Tuſſis & Phthiſis.

IAmque animę tenerum follem,& vitaleflabellum
Tabe liquans, ſævibat edax in pectore morbus.
Hic matura lues, & fallere neſcia tempus,
Iam retegi, lentas æſtu ſuccendere venas.
Olli purpureæ lanuginis occiduus flos
Defluere, & ſuavè indecores tabeſcere malæ
Triſtiaque obſeſſis contagia ſerpere membris.
P.Pulcharellus l.2.Paor.

Quid tantū hāc pulſas animā mala pectoris hoſpes,
Et fragiles vitæ ſuccutis alta fores?
Quid me adeo ſpirare vetas atque ima profundo
Pectora ſingultu pulſa, repulſa premis?
Vincula ſi noſtrum fuerent adamantina pectus,
Impete ſat poterant diſſiluiſſe tuo.
Cede loco veſana, quid ò tam ſæva recurris,
Et toties pulſo gutture rauca foras?
Quid follem hoc geſtis vitalem inflare veneno?
I fera, ſic fauces infice Gorgoneas,
Angor, & heu totos penitus traiecta per artus
Figere me tentat ſæva doloris acus.
Inſidioſa animæ clauſum penetrale pererras,
Et vitam è propria cominus arce petis.
Spumantem ex imo vix pectore vellimus æſtum,
Quo tenues animæ ſupprimis arcta ſinus.
Faucibus inſultas, & ineluctabilis obſtas,
Ne faciles vitæ tranſigat aura vices.
Inque fatigatum repetitis pulſibus hauſtum
Nequicquam occluſas nititur ante fores
Dumque animæ tenues intercipis aſpera ductus,
Spiritus impulſu ſubſilit vſque tuo.

Frangitur, & victis nequicquam assultibus hæret,
Nescius obstructum rumpere vocis iter.
Nixibus immoritur pressis, & creber anhelo
Oodita succussu pellere claustra fremit.
Ah latus, ah pectus laxa compage resolvor.
Ilia quis tantus diffuit ima labor?
Semper hic ex imis animam trahet ossibus angor,
Spumeus & pleno gliscet in ore rumor?

P. Pulcharellus l.3.el.9.

Cæcitas.

HEu subitas noctes! quantis cadit vmbra tenebris?
Vndique Cimmerio pingitur ore dies.
Nusquam Hyperioniæ lucent mihi lampadis ignes,
Occulit ipsa suas invida Luna faces.
Vrgeor æterna caligine: nigraque circum
Omnia, me solus non fugit iste color.
Inde vagus prenso vestigia dirigo muro,
Aut baculo incertos pono regente pedes.

P. Iac. Bidermanus Heroum l.3.ep.5.

Pestilentia.

HAec ratio quondam morborũ, & mortifer æstus
Finibu' Cecropijs funestos reddidit agros,
Vastavitque vias, exhausit civibus vrbes.
Præterea iam pastor, & armentarius omnis,
Et robustus item curvi moderator aratri
Languebant, penitusque casis contrusa iacebant
Corpora, paupertate & morbo dedita morti
Exanimis pueris super exanimata parentum
Corpora nonnunquam posses retròque videre
Matribus, & patribus natos super edere vitam.
Nec minimam partem ex agris ægrotis in vrbem
Confluxit, languens quem contulit agricolarum
Copia conveniens ex omni morbida parte.
Omnia condebant loca, tectaque: quo mage eos tum
Confertos ita acervatim mors accumulabat.
Multa siti prostrata viam per, proque voluta
Corpora silanos ad aquarum strata iacebant
Interclusa anima nimia ab dulcedine aquai.
Multaq; per populi passim loca prompta, viasque
Languida semianimo tum corpore membra videres
Horrida pædore, & pannis cooperta perire
Corporis illuvie: pellis super ossibus vna
Visceribus cæcis prope iam, sordique sepultis.

Lucretius l.6.

Hic

Hic quondam morbo cœli miseranda coorta est
Tempestas, totoque autumni incanduit æstu:
Et genus omne neci pecudum dedit omne ferarum:
Corrupitque lacus, infecit pabula tabo.
Nec via mortis erat simplex; sed vbi igneavenis
Omnibus acta sitis miseros adduxerat artus;
Rursus abundabat fluidus liquor, omniaque in se
Ossa minutatim morbo collapsa trahebat.

Virgilius l 3. Georg.

Iura domosq; dabam; subito cum tabida membris
Corrupto cęli tractu; miserandaque venit
Arboribusque, satisque lues, & lethifer annus,
Linquebant dulces animas, aut ægra trahebant
Corpora. tum steriles exurere Sirius agros:
Arebant herbæ, & victum seges ęgra negabat.

Virgil. l. 3. Æen.

Principio cęlum spissa caligine terras
Pressit, & ignavos inclusit nubibus æstus:
Dumque quater plenis explevit cornibus orbem,
Luna quater plenum tenuata retexuit orbem,
Lethiferis calidi spirarunt æstibus austri
Constat & in fontes vitium venisse, lacusque
Milliaque inculto serpentum multa per agros,
Errasse, aaque sui fluvios temerasse venenis
Strage canum primò, volucrumq; aviumq; boumq;
Inque feris subiti deprensa potentia morbi est,
Concidere infelix validos miratur arator
Inter opus tauros, medioque recumbere sulco;
Lanigeris gregibus balatus dentibus ęgros,
Sponte sua lanęque cadunt & corpora tabent
Acer equus quondam, magnęque in pulvere famę
Degenerat palmę, veterumque oblitus honorum
Ad pręsepe gemit morbo moriturus inerti.
Non aper irasci meminit, nec fidere cursu
Cerva, nec armentis incurrere fortibus vrsi.
Pervenit ad miseros damno graviore colonos
Pestis, & in magnæ dominatur męnibus vrbis.
Viscera torrentur primo flammisque fatiscunt:
Indicium rubor est, & ductus anhelitus igni.
Aspera lingua tumet, tepidisque arentia ventis
Ora patent, auręque graves captantur hiatu.
Non stratum, non vlla pati velamina possunt,
Dura sed in terra ponunt pręcordia, nec fit
Corpus humo gelidū, sed humus de corpore fervet.
Fontibus, & fluvijs, puteisque capacibus hęrent:
Nec sitis est extincta prius, quàm vita bibendo.

Inde

Inde graves morbo nequeunt consurgere, & ipsis
Immoriuntur aquis, aliquis tamen haurit & illas.
Tantaque sunt miseris inuisi tædia lecti
Prosiliunt, aut si prohibent consistere vires
Corpora devolvunt in humum, fugiuntque penates.

Ouidius l.7.met.

Nec vlla pars immunis exitio vacat:
Sed omnis ætas pariter, & sexus ruit,
Iuvenesque senibus iungit, & natis patres
Funesta pestis, vna fax thalamos cremat,
Fletuque acerbo funera, & questu carent,
Quin ista tanti pervicax clades mali
Siccavit oculos: quodque in extremis solet,
Periere lacrymæ. portat hunc æger parens
Supremum ad ignem; mater hunc amens gerit,
Properatque vt alium regerat in eumdem rogum.
Quin luctu in ipso luctus exoritur novus,
Suæque circa funus exequiæ cadunt,
Tum propria flammis corpora alienis cremant.
Non ossa tumuli sancta discreti tegunt;
Arsisse satis est. pars quota in cineres abit?
Deest terra tumulis: iam rogos silvæ negant.

Seneca in Oed.act.3. sc.1.

Stirpis invictæ genus interimus,
Labimur sævo rapiente fato:
Ducitur semper nova pompa morti.
Longus ad Manes properatur ordo
Agminis mæsti, seriesque tristis
Hæret, & turbæ tumulos petenti
Non satis septem patuere portæ.
Stat gravis strages, premiturque iuncto
Funere funus,
O dira novi facies lethi,
Gravior letho. piger ignavos
Alligat artus languor, & ægro
Rubor in vultu, maculæque caput
Sparsere leves; tum vapor ipsam
Corporis arcem flammeus vrit,
Multoque genas sanguine tingit,
Oculique rigent, & sacer ignis
Pascitur artus. resonant aures
Stillatque niger naris aduncæ
Cruor, & venas rumpit hiantes.
Intima creber viscera quassat
Gemitus stridens. petitis fontes
Aliturque sitis latice ingesto.

Proſtrata iacet turba per aras
Oratque mori.

Idem in Chò.act. 1. in Oed.

Aut gravibus morbis, & lenta corpora tabe
Corripit, exuſtis lethalis flamma medullis:
Labenteſque rapit populos, totaſque per vrbes
Publica ſuccenſis peraguntur fata ſepulcris,
Qualis Erichthonios peſtis populata colonos
Extulit antiquas per funera pacis Athenas,
Alter in alterius labens cum fata ruebant.
Nec locus artis erat Medicæ, nec vota valebant.
Ceſſerat officium morbis, & funera deerant,
Mortibus, &. lacrymæ: feſſus defecerat ignis,
Et coacervatis ardebant corpora membris.
Ac tanto quondam populo vix contigit hæres.

Manilius lib.1.

Ni ſubito importuna lues inimicaque peſtis
Polluto miſeris rapuiſſet gaudia cœlo,
Fumabat craſſus nebulis caliginis aer,
Squalebat tellus vitiato fervida dorſo,
Nec victum dabat, aut vllas languentibus vmbras,
Atque ater picea vapor expirabat in æthra,
Vim primi ſenſere canes, mox nubibus atris
Fluxit deficiens penna labente volucris,
Inde feræ ſilvis ſterni: tum ſerpere labes
Tartarea, atque hauſtis populari caſtra maniplis.
Arebat lingua, & gelidus per viſcera ſudor
Corpore manabat tremulo, deſcendere fauces
Abnuerant ſiccæ iuſſorum alimenta ciborum.
Aſpera pulmonem tuſſis quatit, & per anhela
Igneus efflatur ſitientum ſpiritus ora.
Lumina ferre gravem vix ſufficientia lucem
Vnca nare iacent; ſanieſque immixta cruore
Expuitur, membriſque cutis tegit oſſa pereſis.

Sil. Italicus l. 14.

En ſubito violenta lues (miſerabile viſu)
Agmina corripuit, ferroque minacior acri
Sternit humi iuvenes validos, & inertia vulgò
Corpora per campos: aer incanduit æſtu,
Afflatuſque vetat lenes, vndaſque ſalubres,
Cunctaque prævitiant lato contagia morbo.
Cernit paſtor oves crudeli ſtrage peremptas,
Audaceſque dolet tauros occumbere campo
Inter opus medium, glebiſque perire ſolutis.
Nec minus ad miſeros peſtis veſana colonos
Venit, & in plenis gliſcit vis morbida caſtris;

Sævit

Sęvit & in Gallos damno graviore maniplos.
Illis ora patent tepidis arentia ventis
Suffuſęque natant luces, & ſangine fauces
Sudant, & fœdo fluit aſpera lingua cruore.
Solvuntur tandem latera, & pręcordia tuſſis
Quaſſat, anhela ſitim non vlla extinguit aquæ vis;
Sed paſſim intereunt, animamq; in flumine linquunt.

P. Tar Gallutius l. 1. car. 9.

Heu ſuper infeſtas molitur ab ęthere flammas
Sirius, & calidis latrat mala funera terris
Funeribus patuere domus, cEm pallida lectos
Mors quateret procerum toties & triſtia luctum
Tecta fremens, gemitumque fores inferret apertas.
Non lacrymis vacua orta dies, non funere noctes;
Purpura Romanis iacet immatura ſepulcris.

P. Alex. Donatus l. 2. car. 1.

Tempore forte illo trepidos miſeranda Quirites
Fata cruentabant, & nullo fine laborum
Per campos graſſata lues, Cererisque malignę
Turpis avaritia, & ſegetum decocta ſupellex
Multa latinorum ſternebant corpora letho.
Vidiſſes hominum viva ſub imagine mortem,
Vmbraſque, & tenues vix vllo corpore vitas
Ire per attonitam miſeris pro civibus vrbem.
Publica quin etiam longo conclavia tecto
Fœta malis, Roma tam deficiente labori
Curantum vitia, & turpi ſub morte cadentum.

P. Vinc. Guiniſius car. 13.

.... ſcit triſti peſtifer annus
Sidere cùm latè Heſperias graſſata per oras,
Dira fames, cœli vitio contacta gregatim
Agmina corripuit, deplevit civibus vrbes,
Funera funeribus ſuperaddidit edita vulgo.
Quin coacervatis congeſta cadavera paſſim
Fœda cadaveribus (monſtrum miſerabile viſu)
Cernere erat, nullamque viam ſperare ſaluti.
Muſſabat Medicina: malo ceſſere Magiſtri
Quippe inſincero latè contagia tractu
Prodiga vulgarat diri inclementia morbi.

P. Ber. Stephonius car. 6.

Huic quondam cæli vitio, lęſive furore
Numinis, atra lues, ſęcliſque ignota priorum
Incubuit morbi facies, populumque per omnem
Sævijt, haud quaquam ſolos depaſta nocentes.
Ac velut arentem æſtivo cum ſidere meſſem
Falcibus immiſſi agricolę ſuccidere certant;

Iſ

It ferro populata feges, latèque per agros
Sternitur, ac densæ in terram cumulantur ariſtæ:
Haud aliter totam peſtis bacchata per vrbem
Perfurit, & miſeros nullo diſcrimine ſexus,
Ætatiſque rapit violenta in funera cives.
Namque vbi ſe totis infuderat acta medullis
Flammea vis, tetros macieque adduxerat artus;
Tum fœda illuvies, atraque fluentia tabe
Viſcera: dum ſeſe membris ſacer omnibus ignis
Spargeret, & ſcabra exeſum putredine corpus
Luctantem tenues animam expiraret in auras.
P. Dion. Petaulus in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

Venerea lues, ſeu morbus Gallicus.

ERgo novam Deus illaudata ab origine peſtem,
Peſtē olidam, infamem, infandā, dignāq; Priapo,
Flagitij immittit fœda prurigine diram
Vltricem: ſtygij cretam ex vligine cœni,
Ac phlegetonteæ perfuſam ſulphure flammæ.
Veſtibulo ex ipſo, atque ipſis faucibus Orci
Ignibus accinctum ſpirante cadavere monſtrum
Advolat: ægra licet, putrique fluentia tabo
Membra trahat, femora, & tabentes vlcere lumbi
Illuvie obſcœna, toto veſtigia tractu
Fœda notant. tantum diſtillat ab inguine virus,
Et diram vitiata procul fert aura Mephitim,
Ora patent arroſa; licet linoque, manuque
Obvelet pabulas, & hiantia naribus antra,
Arroſoſque oculorum orbes, imbrique natantes
Viſcoſo, ac putri pallentia lumina muco.
Stridula vox, humiliſque, vſto luctata meatu
Faucibus ex raucis incluſa incendia venis,
Pectoreque oſtendit, pulmone & tuſſis anhelo
Haud æquare ſuum patitur clamore dolorem.
P. Ant. Millicus l. 24. Moyſ. Viat.

Lepræ morbus.

. . . . ſimul immunda prurigine ſanguis
Refluit in ſummos artus, atque ora Mariæ,
Vnde ſcatet maculoſa lues, putreſque lacunæ.
Tuberibus ſubitò ruptis ſparſa vlcera ſummam
Compungunt variantque cutim, vitiantque colorem
Areſcunt ægræ fauces: ſonat aſper ab imo:
Spiritus, exeſis ſtridunt iam naribus auræ,

Sibilaque ad ſcabram raduntur guttura vocem;
Et conata queri rauco dat murmure queſtus,
Nec reperit miſeranda modos clamoris acuti.
Idem l.15.to.2. Moyſ.Viat.

Venenum.

QVid hoc veneni ſerpit in præcordijs?
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit? an malas
Canidia tractavit dapes?
Vt argonautas præter omnes candidum
Medea mirata eſt ducem,
Ignota tauris illigaturum iuga
Perunxit hoc Iaſonem:
Hoc delibutis vlta donis pellicem
Serpente fugit alite.
Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarſit æſtuoſius.
Q.Horatius Epod. Ode 3.
Huc quidquid fœtu genuit natura ſiniſtro
Miſcetur,non ſpuma canum,quibus vnda timori eſt,
Viſcera non lyncis, non duræ nodus hyenæ
Defuit, & cervi paſti ſerpente medulla:
Non puppim retinens Euro tendente rudentes
In medijs Echeneis aquis, oculique draconum,
Non Arabum volucer ſerpens, innataque rubris
Æquoribus cuſtos pretioſæ vipera conchæ.
Aut viventis adhuc lybicæ membrana ceraſtæ.
Lucanus l. 5.

Veneficia.

TErna tibi hæc primùm triplici diverſa colore
Licia circumdo, terque hæc altaria circum
Effigiem duco. numero Deus impare gaudet.
Necte tribus nodis ternos Amarylli colores,
NecteAmarylli modo,& Veneris dic vincula necto.
Limus vt hic dureſcit & hæc vt cera liqueſcit.
Vno eodemque igni: ſic noſtro Daphnis amore.
Sparge molam; & fragiles incende bitumine lauros,
Fer cineres Amarylli foras, rivoque fluenti
Tranſque caput iace:ne reſpexeris,his egoDaphnim
Aggrediar.
Virgilius Eclo.8.
Non

Non illa Æmonio solum de germine frondens
Legerat, aut vni tantum credebat Iolcho
Spem sceleris: non illa vlulæ, non omina partæ,
Nil cecinit, quale Atracidum vox dira sororum;
Sed canibus stygijs crudo de viscere carpsit
Florem iræ, cordique suo consanguineum cor,
Cerbereumque fel, & Lernæum ex angue cruorem,
Et iecur Harpyæ, & tunsa de Gorgone succos:
Vipereum crinem furiarum, & summa totondit
Serpentum capita, & spiris extrema trisulcis
Illa etiam phlegethonteæ mala gramina ripæ
Messuit, atque Orci pullo de vere cicutam,
Quæque suis Acheron absynthia fovit arenis
Ipsam hydram in calices, ipsum Pythona liquando
Solverat, atque vnum Scyllæ, tria corda Chimeræ,
Et quoscunque affusa tegit Stygis vlva colubros
Credo etiam secta Pluton ad pocula vena
Sponte suam fudit meliori è sanguine partem,
Et calido vitæ primum de fomite virus
Vna Hecate, Diræque omnes, atque infera Iuno,
Nudavere suos, & acu pupugere lacertos,
Atque animæ salientem æstum furialis & atro
Venarum è succo tepidum effudere venenum.

P. Pul. harellus l. 2. Pæon.

Venefica siue Saga.

AT expedita Sagana per totam domum
Spargens avernales aquas,
Horret capillis, vt marinus, asperis
Echinus, aut currens aper.
Abacta nulla Veia conscientia
Ligonibus duris humum
Exhauriebat, ingemens laboribus:
Quo posset infossus puer
Longo die bis, terve mutatæ dapis
Inemori spectaculo
Cùm promineret ore quantum extant aquæ
Suspensa mento corpora
Exerta vti medulla, & aridum iecur
Amoris esset poculum.

Q. Horat. Epod. Ode 5.

Vidi egomet nigra succinctam vadere palla
Canidiam pedibus nudis, passoque capillo
Cum Sagana maiore vlulantem (pallor vtrasque
Fecerat horrendas aspectu) scalpere terram.

Vngui-

Vnguibus & pullam divellere mordicus agnam
Cœperunt; cruor infossam confusus; vt inde
Manes elicerent. animas responsa daturas.
Lanea & effigies erat, altera cerea: maior
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat. servilibus vt quæ
Iam peritura modis. Hecaten vocat altera sævam,
Altera Tisiphonem. serpentes atque videres
Infernas errare canes; lunamque rubentem,
Ne foret is testis, post magna latere sepulcra.

Idem l.1.Sat.8.

Non species qualis sagas decet, illa rigebat
Non inerat vetulis pallida ruga genis:
Non emissitijs oculis, facilive rotatu,
Aut nive dilutis candidiore magis:
Fronte nec obducta furibundæ nubis amictu,
Atque supercilio penè loquente dolos.

P. Vinc. Guinisius Ele 5.

At vates Lodippa fuit, tot gnara malorum
Fœmina, quæ scelerum ritus, atque improba notat
Carmina, & invitam Superis subducere lunam,
Sistere solis equos, & noctis tempora claro
Permiscere, die suffundere nubila cœlo,
Et totum revocare chaos, dudumque sepultos
Sollicitare rogos, imisque excire cavernis
Pallentes animas, oblivia tradere menti,
Cunctaque lethæi quassare silentia rami.
Hæc eadem quoties vellet lenire leænas,
Serpentumque genus proprio exarmare veneno,
Et fixas alio poterat traducere quercus
Fit lupus, & laxos vlulat nocturna per agros
Innocuo funesta gregi; iam forma molossi est,
Et mala latrat anus; nunc turribus abdita celsis
Horrendum mugit ferali carmine bubo.
Frendet aper, nigri crocitat sub imagine corvi,
Reptat humi serpens mulier, fit dira Celæno,
Atque alibi suis obscœnæ sub corpore grunnit,
Tollitur & rapidis magnum per inane quadrigis,
Trans terras, pelagusq; volat, Rhodopenq; nivosam,
Sub pedibus Pindumque videt: quacumque vagatur
Secedunt longè volucres, livescit arista,
Nigrescunt iactæ segetes, rubigine sordent
Prata, iacent fracto violata papavera collo.
Hæc ventos subito tempestatesque sonoras
Voce ciet, Caurosque Notis, & Iapyga Cauris
Obijcit, aduersisque movet certamina flabris,

Im-

Impellit placidas inopino murmure nubes
Terrificique ruunt tonitrus, modo fulmina iuſſu
Fabricat, & trifidos extundit nubibus ignes
Ignaro Iove. divulſas diſcedere terras
Cogit, & ingentes abſorbet hiatibus vrbes.

Gaſp. Barlæus Heroic. l. 4.

Vide infra Tit. Ars Magica.

INDOLES GENEROSA.

QVæ pietas, quantuſq; rigor! tranquillaq; magni
Vis animi, nulloque levis terrore moveri,
Nec nova mirari facilis. quæ docta facultas
Ingenij, linguæque modus! reſponſa verentur
Legati, gravibuſque latet ſub moribus ætas.
Quantus in ore Pater! radiat quàm torva voluptas
Frontis, & auguſti maieſtas grata pudoris!
Iam patrias imples galeas: iam cornus avita
Tentatur: vibranda tibi promittitur ingens
Dextra rudimentis, Romanaque vota moratur.

Claudianus de IV. Hon. Conſ.

.... mens ardua ſemper
A puero, teneriſque etiam fulgebat in annis
Fortunæ maioris honos; erectus, & acer
Nil breve moliri, nullis hærere potentum
Liminibus, fatiſque loqui iam digna futuris.
Iam tunc conſpicuus, iam tunc venerabilis ibas,
Spondebatque ducem celſi nitor igneus oris,
Membrorumq; modus: qualem nec carmina fingunt
Semideis quacumque altè gradereris in vrbe,
Cedentes ſpatijs, aſſurgenteſque videbas.
Quamvis miles adhuc, taciti ſuffragia vulgi
Iam tibi detulerant, quidquid mox reddidit aula.

Idem l. 1. de laud. Stilic.

Non etenim facies Venus hanc effœminat; aut ſe
Dedecet exundans nimium lepor. alta puelli
Maieſtas ſublime iubar concluſit ocellis:
Quos aperit radians, vt iam mandare putetur
Quæ velit, & poſſit Frons caſtigata minarum
Illecebras ſpirat: decet & placet horror in ore;
Auguſtuſque pudor, gravitaſque, & pompa ferocis
Lætitiæ; toto micat ore ſevera voluptas.
Spectator metuens gaudet, ſecumque volutat
Aſpectumque, graraque tremit formidine viſus.
Si licet effari, primi ſuſpiria belli

S Torquet,

Torquet, & armatas acies ignarus anhelat.
Indolis ô miræ specimen! cunabula tamquam
Patris sedem agitat, medijque vmbracula campi,
Nil loquitur, tamen obtutú satis imperat ipso.
Si foret in castris, sentiret credo tumultum
Militis & galea nutantes supplice cristas
Nosceret, & minimis maiora repelleret armis.
P.Iac.Balde Heroic. to.2.

En tenero quantus puero vigor: en vt ocelli
Sideribus similes radiant. vtque ora, genæque
Quamquam cognosci possit quoque mater in illis.
Plus tamen & patriæ spirant virtutis, & acres
Promittunt animos, & dignas sanguine vires,
Ipse genus, generisque sui sentire videtur
Auctorem in primo tantus vigor eminet ortu.
Ipsa etiam natura nihil neglexit in illo,
Sollertique manu formatos corporis artus
Magnanima dignum hospitium, sedemque paravit.
P.Iac Vallius Heroic. l.2.

Ast vbi firmavit se se iam grandior ætas,
Vtque sui compos infantem excussit, & ora
Solvere posse datum est, veterumque evolvere gesta
Heroum, & laudes patrias; tum viribus vltro
Moliri maiora, & non imitabile cœpit
Ante annos agitare decus. stat laudis auitæ
Exuperare modum, magnæque cupidine rerum
Æstuat. Haud aliter patrijs massylus in antris
Nondum firma leo, densisque horrentia villis
Colla quatit, tenerisq; solum cavat vnguibus; & quā
Nescit adhuc, prædæ impatiens tamen ardet amore.
Quamquam impar puer, ingentes sub corde fatigat
Curarum fluctus. Quoties ceu sceptra teneret,
Exploravit opes regni? quo quæque iaceret
Vrbs fundata situ? quo se munimine fines
Imperij tegerent: hominum qui cultus, an armis
Gens experta foret; quibus ante obnoxia Regi
Nec temerata fides? tum quo molimine turres
Oppidaque, & latis incinctas mœnibus arces
Aut quatere, aut duro liceat defendere marte?
P.Dion.Petauius in Parn.Poet.Soc.Iesu.

Educatio optima.

AT postquam primos infans exegerat annos (bat
Reptabat super arma patris: quāquā arcta tere-
Lamina cervicem, gemina complexus ab vlna,

Liuida

Livida laxatis intrabat ad oscula cristis.
Ludus erat puero raptas ex hoste sagittas
Festiva tractare manu, captosque per arcus
Flexa reluctantes in cornua tendere nervos,
Nunc tremulum tenero iaculum torquere lacerto,
Inque frementis equi dorsum cum pendere conti
Indutas chalybum saltu transferre catenas,
Inventas agitare feras, & fronde latentes
Quærere, deprensas modo claudere cassibus arctis;
Nunc toto penetrare veru: tum sæpè fragore
Laudari comitum, frendens cum bellua ferrum
Ferret, & intratos exirent arma per armos.

Sidr. Apollinaris in Paneg. Anthem.

Iuuit fortunam studio lactantia primum
Membra dedit nivibus, glaciemq; irrumpere plantis
Iussit, & attritas parvum ridere pruinas
Surgentes animi Musis formantur, & illo
Quo Cicerone tonas. didicit quoque facta tuorum
Ante ducum, didicit pugnas, libroque relegit,
Quæ gereret campo. primus vix cœperat esse
Ex infante puer, rabidam cum forte cruentis
Rictibus, atque escas ieiuna fauce parantem
Plus catulis stravit (fuerant nam fragimna propter)
Arreptam de caute lupam, fractusque molari
Dissiluit vertex, & saxum in vulnere sedit.
Iam si forte suem latratibus improbus Vmber
Terruit, albentes nigro sub gutture lunas
Frangere ludus erat, colluctantique lacerto
Vasta per adversas venabula cogere prædas.

Idem in Paneg. Anito Soc.

Hoc erat à primis quod adhuc vagitibus infans
Non vitam enervi luxu, curisque trahebas
Mollibus, expertemque operis, vel desidis aulæ
Parietibus septam: quod aptus ab vbere nondum
Gressibus explicitis, nec ter solvente loquela,
Inter equos, atque arma puer, strepitusq; tubarum,
Ensesque, clypeosque, atque ære micantia tela
Discebas, bellique inter reptare sonores. (rens,
Quod nemore vrbano, quod aprico in gramine cur-
Laxaque per campi spatia, aut viridantibus hortis,
Mille modis Martem, simulataque bella ciebas.
Hoc erat hoc, quod te passim spectare licebat,
Ludere quod tecum miles, quod cernere vulgus
Ædibus immissum: quod eo plaudente solebas.
Insultare in equo, crebroque lacessere flexu
Spumantem, & patulis efflantem naribus ignem.

Aut procul & iaculo certare, & cominus ense,
Spiculaq;ad metam,aut glandes torquere sonantes.
P.Dion.Petauius in Parn. Poet. Soc.Iesu.

Educatio pia.

AST ætas vbi firmior
Accessit, omnis abstinens culpæ, Deo
Devota iungit pectora dotibus
Virtutis auctus: commoda
Vrbium curat: studiosus æqui
Regum delicias spernit, & otium
Fontem malorum claudit, & amovet
Luxum criminis illicem:
Iustis præmia dividit
Pravosque pœnæ corrigit timore.
Sic populorum
Munit amore latus, non ense, aut militis hastis
Vrbanus VIII. Ode de S. Ludou.

Educatio militaris.

DVrum à stirpe genus:natos ad flumina primum
Deferimus, sævoque gelu duramus & vndis.
Venatu invigilant pueri, silvasque fatigant:
Flectere ludus equos, & spicula tendere cornu.
At patiens operum, parvoque assueta iuventus
Aut rastris terram domat, aut quatit oppida bello.
Omne ævum ferro teritur; versaque iuuencum
Terga fatigamus hasta: nec tarda senectus
Debilitat vires animi, mutatque vigorem:
Canitiem galea premimus, semperque recentes
Convectare iuuat prædas, & vivere rapto.
Virgilius l 9.Æn.

Hic natam in dumis, interque horrentia lustra
Armentalis equæ mammis, & lacte ferino
Nutribat, teneris immulgens vbera labris.
Vtque pedum primis infans vestigia plantis
Institerat, iaculo palmas oneravit acuto,
Spiculaque ex humero paruæ suspendit, & arcum,
Pro crinali auro, pro longæ tegmine pallæ
Tigridis exuuiæ per dorsum à vertice pendent.
Tela manu iam tum tenera puerilia torsit,
Et fundam tereti circum caput egit habena.
Strymoniamque gruem, aut album deiecit olorem.
Virgil.l.11.Aen.

Excipit

Excipit hic natos glacies, & matris ab alvo
Artus infantum molles nix civica durat.
Pectore vix alitur quisquam, sed ab vbere tractus
Plus potat per vulnus equum; sic lacte relicto
Virtutem gens tota bibit. crevere parumper,
Mox pugnam ludunt iaculis: hos suggerit illis
Nutrix plaga iocos. pueri venatibus apti.
Lustra feris vacuant: rapto dirata iuventus
Iura colit gladij, consummatamque senectam
Non ferro finire pudet.

Sid. Apollinaris in Paneg. Anthem.

Nempe florebas Alemanna quondam
Patrio pubes bene lota Rheno:
Cum tuos sacra trutinavit vrna
Corniger ortus.
Cæduis stabat casa recta ramis:
Vna pastori, pecorique eandem
Vix suo maior domus inquilino
Præbuit vmbram.
Arborum vestis, fuit & sedentis
Arborem subter. tamen & ferarum
Pelle, vel lento pudor integebat
Vimine corpus.
Meta compressi nebulosa lactis
Glande dimota subigebat iram
Ventris, & fumans calidis ad ignem
Pultibus olla.

P. Iac. Balde l. 3. sil. Ode I.

Ille etiam arridens clypeo te sæpe volentem
Sustulit, & rutilæ protendens cassidis aurum
Armavit puerile caput, latus ense sinistrum,
Et teneros fulvo pressit thorace lacertos.
Mox bellis inferre metum, sudare sub armis,
Frigora sæva pati, cursu transcendere montes,
In fluvijs reperire vadum, transire natatu
Qua latet, & structis compescere pontibus amnes,
Nunc fugientis equi velocia flectere terga
Edifcit, quo castra loco, quo signa, vigilque
Ponendus custos; acies quæ vallibus aptæ
Quæve iugis. quantum Vulcania machina ferri
Eiaculet, quoque vsque ferat flammata fragorem.

Ex P. Laur. le Brun. to. I. Eloq. Poet.

Iam puero Martis rabies, hostemque premendi
Ardor erat, galeæque micans in vertice fulgor,
Et fremitus spumantis equi, strepitusque virorum,
Tympanaque, in medijs spirabant prælia campis.

Armabat ballista manum, gladiumque peritus
Stringere,& edoctam Threcum prçcepta machçrã,
Ibat in hostiles cuneos, lituique, tubæque
Pugnandi fomenta dabant. hæc sola voluptas
Inter pugnaces gressum glomerare maniplos,
Et mixtos linguis populos. iam iussa phalanges
Et leges acies capiunt.

Gasp. Barlaus Heroic. l 2.

Puberis hinc pectus patriæ subit æmula laudis
Gloria in excita iam promicat indole virtus:
Classica iamq; iuvant, lituumque, canorq; tubarum
Et belli simulacra, novisque effulgere in armis.
Discere qua denset cuneos, qua cornua tendat,
Quave aciem struat arte, locet qua frõte phalanges,
Quis locus insidijs, statio quæ accommoda fraudi:
Vt per operta soli disclusa repente furit vis
Ignea; turritas aries vt proruit arces.

P. Iul. Cas. Destitus in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Educatio praua, aut perfunctoria.

HOc qùeror Teuto: nimis oscitanter
Educas fœtum; pater impudentes
Diligis pullos, eadem daturos
Ova nepotum.
Dente vix nato, male feriatur
Vincit ætatem puer, & proterva
Fronte firmatur: scelerumque cursu
Transilit annos.
Aleæ ludum procul amoveto,
Et canis talum leviter cadentis.
Crimen ad fontem redit, vnde visum
Filius hausit.
Offeum quando senior capaci
Versat in mensæ tabula fritillum,
Tesseræ præsens notat arma Coæ
Iunior hæres.
Maior vrgebit loculos. honorem
Mutuum laudo, reverere canos
Inquis Ænea: venerare crispos
Dicat Iulus.
Visa spectator memorabit olim
Ipse mox factis memorandus actor.
Mentis in rasa facilis tabella
Scribitur error.

Omne

Omne cum longis vitium capillis
Crescit in peius. nigra ni lavetur
Culpa prætextæ, toga num virilis
Pura manebit?

P. Iac. Balde l. 3. sil. Ode 2.

Educatio sæua, & crudelis.

Est mihi prodigium cunctis immanior hydris,
Tigride mobilius fęta, violentius Austro,
Acrius Harpyijs, flavis incertius vndis,
Rufinus: quem prima meo de matre cadentem
Suscepi gremio; reptavit parvus in isto
Sæpe sinu tenero, perque ardua colla volutus
Vbera quæsiuit fletu, linguisque trisulcis
Mollia lambentes finxerunt membra cerastę,
Me tradente dolos, gestus, artemque nocendi
Edidicit simulare fidem, sensusque minaces
Protegere, & blando fraudem prętexere risu;
Plenus sævitiæ, lucrique cupidine feruens.

Claudianus l. 1. in Rufi n.

Quæ te, quę latebris Hyrcania sęua ferarum,
Bellua quæ genuit sub rupe Libystidis oræ,
Quod mare conceptum certantibus vndique ventis
Expuit, & sola proiectum liquit in alga?
Iam neq; te generis nostri, neque sanguine nostro
Fœmina concretum vitales fudit in auras:
Sed sparsura luem in populos te dira Megæra
Anguineis impexa comis, vallata colubris
Edidit, & picea phlegethontis lauit in vnda.
Et tenerum finxit lambentibus ora cerastis,
Prodigium populis dirum illætabile monstrum,
Fluctibus insani pelagi truculentius: Austris
Sævius iratis: centena fœdius Hydra
Tygride mobilius Gangetide: crudius illo
Si quid adhuc fremit in terris violentius vsquam,

P. Ber. Stephonius car. 3.

Devota sacræ progenies domus
Fatale monstrum. prodigialium
Monstrum parentum; seu Lybissa
Marmaricis lea pauit antris
Seu te maligno sidere degener
Pardus marita tigride prodidit,
Furoris hæredem paterni;
Siue gregi populator Afri

Nudum sub alto destituit iugo
Seu belluosis fluctibus expuit
Irata tempestas nocentem
Alitibusque, ferisque prædam.
Tuo severas pectore marmora
Duxere venas, marmora rupibus
Decisa, quas Getula cælebs
Deucalio super arva iecit.
P.Casim.Sarbieuius l.1.Ode 24.

MORES ANIMI.

Mores Optimi.

Hinc pietas, hinc alma fides, hinc nescia fuci
Relligio, vitæque tenor sincerus, & æqui
In titulos iam ductus amor, probitasque, pudorque
Nascenti iurata cohors, surgentia magnæ
Indolis attonito properant miracula mundo,
Et fortunati sacrant primordia regni,
Hinc solidi vis iudicij matura, sagaxque
Ingenij rerum causas intrantis acumen,
Canaque primævis gliscens prudentia lustris
Nestoreæ laudem minuunt, famamque senectæ.
Ex P.Laur. le Brun.eloq.Poet to.1.

.... fastus calcabat inanes,
Magnas inter opes humilis. non prodiga Circe,
Quæ iuvenum fœdo dissoluit pectora luxu,
Non levis ambitio, aut furor inconsultus agendi
Hic sedes fixere suas; sed proxima cœlo
Relligio curas patrio donabat Olympo,
Incubitque Deus menti. sub moribus insons
Emicuit pietas & blandæ gratia vitæ.
Non animo livor diros innexuit hydros:
Trusit avaritiam, sæclique afflata veneno
Crimina fucatæ poppysmata subdola linguæ
Oderat, & solum potuit sincera placere
Simplicitas. socios inter venerabilis ibat
Cunctorum communis amor, nec spernere doctus
Nec sperni. facilis paribus, cultorque piorum.
Gasp.Barlæus Heroic l.8.

Mores Ciuitatis corrupti.

LVxus, & insanis nutrita ignavia lustris,
Consumptusque pudor peccando, vnisq; relictus
Divitijs probrosus honor, lacerabat hiantem
Desidia populum, ac resolutam legibus vrbem
Insuper exitio truculenta superbia agebat.
Nec vitijs deerant vires, non largior vlli
Ausoniæ populo sic tum fortuna favebat,
Aurique, argentique modus, madefacta veneno
Assyrio manibus vestis, medioque dierum
Regales epulæ, atque ortu convivia solis
Deprensa, & nulla macula non illita vita.
Tum populo sævi patres, plebesque Senatus
Invidia lacera, & collidens dissona corda
Seditio, sed enim interea temeraria pubes
Delicta augebat, pollutior ipsa senectus.
Sil. Italicus l. 11.

Orbem iam totum victor Romanus habebat
Quà mare, quà terræ, qua sidus currit vtrumque
Nec satiatus erat. non vulgo nota placebant
Gaudia: non vsu plebeio tuta voluptas.
Assyria concham laudabat miles in vnda.
Quæritur in silvis Mauris fera, & vltimus Ammon
Afrorum excutitur, ne desit bellua dente
Ad mortes pretiosa suas, premit advena classes
Tigris, & aurata gradiens vectatur in aula
Vt bibat humanum populo plaudente cruorem,
Ingeniosa gula est. Siculo Scarus æquore mersus
Ad mensam vivus perducitur; inque Lucrinis
Eruta littoribus vendunt conchylia cœnis
Vt renovent per damna famem. iam Phasidos vnda
Orbata est avibus; multoque in littore tantum
Solæ desertis adspirant frondibus auræ.
Nec minor in campo furor est, emptique Quirites
Ad prædam, strepitumque lucri suffragia vertunt.
Venalis populus, venalis curia Patrum:
Est favor in pretio. Senibus quoque libera virtus
Exciderat, sparsisque opibus conversa potestas,
Ipsaque maiestas auro corrupta iacebat.
Petronius Arbiter.

NOBILITAS, ET IGNOBILITAS.

Homo Nobilis.

LÆta dehinc series, varijsque ex ordine curis
Auctus honos, sẽperq;gradu prope numina sẽ-
Cęsareum coluisse latus, sacrisque Deorum (per
Arcanis hærere datum: Tibereia primum
Aula tibi, vix dum aura nova mutante iuventa
Panditur, hinc annis multa super indole victis
Libertas oblata venit.

Statius l.3. sil. in Laur.Hetr

Nec mirum, non te series inhonora parentum
Obscurum proavis, & priscæ lucis egentem
Plebeia de stirpe tulit, non sanguine cretus
Turmali, trabeque ac remis & paupere clavo
Augustam sedem, & latij penetrale senatus
Advena pulsasti, sed præcedente tuorum
Agmine, clare puer, genitum sibi curia sensit.
Primaque patritia clausit vestigia luna
Mox Tyrios ex more sinus, tunicamque potentem
Agnovere humeri. sed enim tibi magna parabat
Ad titulos exempla pater.

Statius l.5. sil. ad Crispin.

Quod si nobilitas cunctis exordia pandit
Laudibus, atque omnes redeunt in semina causæ,
Quis venerabilior sanguis? quæ maior origo.
Quam regalis erit? non te privata dedere
Limina, nec tantum poterat contingere nomen
Angustis laribus. patruo te principe celsam
Bellipotens illustrat avus, qui signa Britanno
Intulit oceano, Getulaque reppulit arma
Cardine tu gemino laurus prætendis avitas:
Inde Caledonijs Australibus inde parentum
Cingeris excubijs.

Claudian. in laud. Serenæ.

Homo ignobilis.

NOn ego vetustis nomen à ceris traho
Obscurus hæres: stirpe nec clara satus
Per sceptra regum mittor, & trabeas Ducum.
Si quæ-

Si quæris ex nepote quem patrem patris
Tertius ab illo censeam, mihi non liquet.
Avos, & atavos, generis & quidquid retro
Veteris meorum est, natus ex ipsis minor
Adhuc requiro: laude nec gentis mea
Novitas colorem ducit alienum decus.
Nec me parentum merita, nec tituli efferunt,
Sed propria virtus, nata mecum scilicet.

P. Ber. Stephonius in Cris. ac. 3. sc 9.

DIVITIÆ.

QVidquid ab auriferis eiectat Iberia fossis,
Dalmatico quod monte nitet, quod messibus Afris
Verritur, æstiferi quidquid terit area Nili,
Quodque legit mersus pelagi scrutator Eoi
Et Lacedæmonij pecuaria culta Galesi,
Perspicuæque nives Massylaque robora, & Indi
Dentis honos, vni parent commissa ministro.

Statius l. 2. silu. in Laur. Hetr.

Hic mites Hieronis opes, hic sancta vetustas
Artificum manibus, non vsquam clarior vllo
Gloria picturæ sæclo: non æra vocabant
Quæ scirent Ephyren fulvo certaret vt auro
Vestis, spirantes referens subtegmine vultus,
Quæ radios cælat Babylon, vel murice picto
Lata Tyros, quæque Attalicis variata per artem
Aulæis scribuntur acu, aut Memphitide tela
Iam simul argento fulgentia pocula, mixta
Queis gemma quæsitus honos, simulacra deorum
Numen ab arte datum servantia: munera rubri
Præterea ponti, depexaque vellera ramis
Fœmineus labor.

Sil. Italicus l. 14.

Quis non te potius magna Tyros murice discolor
Te demens Babylon, Niliacæ regnaque Mempheos?
Seu te falce premas quidquid habêt Gargara messiũ,
Seu centum tibi per rura boves, & iuga mugiant,
Pactolusque fluat largior, & Gange superbias.
Immites animum dilacerant sollicitudines.
Fines alterius Lydus aquis alluat aureis
Regnatusque Tagus Hesperiæ, Medaque flumina.

P. Io: B. Masculus l 3 Ode. 31.

Barbaros frustra tibi nunc tapetes
Bactra depingunt operosa: frustra
Aspero Seres properata textu
Vellera fingunt.
Sive Sarrano reuolutus ostro
Aureum limen, biforesque valvas
Seucolorato rutilum lacunar
Gange laboras
Nobilem vincat licet aula Memphin,
Et Paron, ditemque Tyron superbo
Marmore, & multa Babylonis arte
Atria condas.

Idem l.3. Ode 31.

Mens aliquando fuit gravidam recludere terram
Æraque divitibus vellere fulva cavis.
Aurumque, argentumque nitentis germina venæ,
Quæque metallifero nutrit arena sinu.
Quid iuvat? aggestas licet aurum fregerit arcas
Non tamen est animo nausea pulsa meo.
Ergo sub æquoreos rapuit me cura penates,
Quà subit Eoas Indus adustus aquas.
Quidquid & aurifluis gemmarum nascitur vndis,
Carpere sub liquido gurgite fervor erat.
Et pressum roseis conchylibus edere rorem,
Rideret patulis purpura si qua labris,
Et baccas rutilis sparsas conquirere ripis
Dives Hydaspæi, qua nitet vnda vadi.

P.Herm.Vgo.l.3.Pior.Desid.nu.6.

Paupertas.

ME mea paupertas vitæ traducat inerti,
Dum meus assiduo luceat igne focus.
Ipse feram teneras maturo tempore vites
Rusticus, & facili grandia poma manu.
Nec tamen interdum pudeat tenuisse bidentem,
Aut stimulo tardos increpuisse boves.
Non agnamve sinu pigeat, fœtumve capellæ
Desertum oblita matre referre domum.
Non ego divitias patrum, fructusque requiro,
Quos tulit antiquo condita messis avo.
Parva seges satis est: satis est requiescere lecto,
Si licet, & solito membra levare toro.

Tibullus l.1. el.1.

Pluris opes nunc sunt, quàm prisci temporis anni;
Dum populus pauper, dum nova Roma fuit

Dum casa Martigenam capiebat parva Quirinum,
Et dabat exiguum fluminis vlva torum.
Iuppiter angusta vix motus stabat in æde:
Inque Iovis dextra fictile fulmen erat.
Frondibus ornabant, quæ nunc Capitolia gemmis:
Pascebatque suas ipse Senator oves.
Nec pudor in stipula placidam cepisse quietem,
Et fœnum capiti supposuisse suo.

Ouidius l.1. Fast.

Quid memorē, vt veteris post prima piacula noxæ
Astris æquævi gemina cum prole parentes,
Aut molli stipula, fruticoso aut vimine textas
Incoluere casas, campisque nitentia fraga,
Moraque, & excussa legere sub arbore glandem?
Nempe sub vmbrifera ducebant fronde choreas,
Si quando rarum silvestri è vite racemum
Carpsissent, corylique leves ex arbore baccas.
Ac dum cara fuit, placuitque nepotibus illa
Simplicitas, tum rastra manu, tum quisque bidentes
Versavere suos; currum tum quisque, brevemque
Et censun, agrique modum, finemque colebat.

P.Tarq.Gallutius l.1.car.10.

HONOR.

STabat agens nutu celeres ad iussa cohortes
Subnixus solio, & Tyrij sub tegminis vmbra
Arduus obtutu, atque auro redimitus, & ostro
Annorum regnator Honor; cui multa coronat
Gemma caput, sceptrumq; manu prætenditur alta.
Centum illi subiecta gradus cœlo invida sedes
Ascensu numerat, viridi fulgore nitentes.
Innumeræ stant circum acies, quæ scandere certant
Luctanturque optare gradum, & turbare sodalem
Quisque suum, & tota propellere longius aula.
Hi summos tenuere gradus: hi margine in imo
Subsistunt: spatio in medio pars magna laborat
Non vno confusa globo. iam tendere sursum
Omnibus idem ardor, sed ineluctabile multis
Fatum obstat, fallitque pedem, cursumque moratur.

P.Pulcharellus l.1.c.8.

VOLVPTAS.

INnixa pennis verſicoloribus,
Bombyce fulgens divite,
Molles revincta floribus
Crines, procaci fronte, lubricoque
Aſpici vultu, facilique dulcis
Flexu loquelæ cordibus imperat
Mortalium, quos dum beare creditur,
Interimit, ſuavi præbens ſub lacte venenum,
Atque truces molitur hyæna
Sævior inſidias,
Novuſque Protheus mille formas induit:
Vt ſacræ leges Themidis reſoluat
Blanda Voluptas.

Vrbanus VIII. Ode de S. Maria Magd.

O fuge qui flumen rapido ſuccedis ab æſtu:
Hic lacus Æthiopes(fuge ripam)hæc Salmacis vnda
Idem vtroque venit cum flumine potus amator,
Atque obſcœna lues toto ſe fonte propinat.
O gregis immundi ſoboles ſata gramine Circes,
Mortales ô molle pecus vos lecta Cytæis
Oblectant aconita iugis, aut arva cicutæ,
Aut riſum factura malo Sardoa veneno.
Eſte procul fluvio miſeri: male creditur vndæ,
Vidi ego ſe veſtris immittere fontibus apros,
Et pecudes graveolentis haræ. ne pocula veſtræ
Inſidioſa ſiti, ne fœdam haurite paludem.

P. Pulcharellus l. 2. eleg. 4.

DIGNITATES HVMANAE.

Regia dignitas, ſiue Rex.

REgem non faciunt opes
Non veſtis Tyriæ color,
Non frontis nota regiæ.
Rex eſt, qui poſuit metus
Et dira mala pectoris:
Quem non ambitio impotens
Et nunquam ſtabilis favor
Vulgi præcipitis movet.
Qui tuto poſitus loco
Infra ſe videt omnia,

Occur-

Occurritque ſuo libens
Fato, nec queritur mori.
Mens regnum bona poſſidet.
Rex eſt, qui metuit nihil,
Rex eſt, quique cupit nihil.

Seneca in Thyeſt. ac.2. in Cho.

Vidimus excelſa Salomonem in ſede locatum,
Et circumſtantes nomina magna Duces
Vincebat reliquos vnus tamen ipſe; minores
Vincit vti magno Cynthius igne faces.
Os oculoſque Deo ſimilis. nota frontis amœnæ,
Neſcio quæ magnæ ſymbola mentis habent.
Hinc populos nutu facili, terraſque coercet,
Hinc fera cordato pectore bella cavet.
Sceptra manus implent adamante coruſca: pyropis
Degravat ornatum texta tiara caput.
Cæſaries humeros, tergumque refuſa flagellat,
Lenis vbi motas ventilat aura comas.
Ipſe relucenti trabeæ veſtitus amictu
Divite gemmatam ſyrmate verrit humum.

P. Iac. Bidermanus l.2. Heroid. ep.3.

Rex, ſeu Princeps Optimus.

TV licet extremos latè domínere per Indos,
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent,
Si metuis, ſi parva cupis, ſi duceris ira,
Servitij patiere iugum: tolerabis iniquas
Interitus leges. tunc omnia iure tenebis
Cum poteris rex eſſe tui, proclivior vſus
In peiora datur, ſuadetque licentia luxum,
Illecebris effrena favet; tunc vivere caſtè
Aſperius, cum prompta Venus, tunc durius iræ
Conſulimus, cum pęna patet, ſed comprime motus.
Nec tibi quid liceat, ſed quid feciſſe decebit
Occurrat, mentemque domet reſpectus honeſti.

Claudianus de 4. Conſ. Hon.

Intentus animus, arduus, celſus, ſagax,
Impiger, amœnus, vividus, verax, probus,
Expoſita virtus, mollis affatus, manus
Donare facilis, mitis ingenij ſales,
Conſilia certa mentis, ingenij rigor
Cuſtos pudoris, æqua promiſſis fides
Idemque vultus ſemper, & nullo metu
Timidè recedens pectoris magni color.
Nec dextra bello ſegnis, aut paci gravis.

Vbi-

Vbivis amantur, siue si modico latent:
Si summa sint in Regia, de cœlo Deum
Adesse clamant.

P.Ber.Stephonius in Flau.ac.4.sc.2.

Rex est profanos qui domuit metus:
Qui cum stat vnus, castra sibi facit,
Casumque, fortunamque pulchro
Provocat assiduus duello.
Non ille vultum fingit ad improbi
Decreta vulgi, non populariã
Theatra, non illum trophæa
Non volucri movet aura plausu
Beatus à quo non humilem gravis
Fortuna vocem, non tumidam levis
Expressit vnquam, curiosis
Dum tacitus premit ora fatis.

P.Cas.Sarbieuius Lyr.l.4.Ode 3.

Despicit æquales, regum tua purpura voces,
At cœlo parere cupit, queis flectis habenis
Imperium, subdis Superis vnoque Tonante
Dum minor es, titulos vni submittis Olympo.
Nec parere Deo pudor est, nam tuta perennat
Regia, quam fulcit pietas, & conscius horror
Numinis, & sacro supplex reverentia cultu.
Sic cœlo, terræque places: & sidera Princeps
Blanda refers, precibusque tuis se accõmodat ęther,
Nec tibi iussa placent, mandataque dura regentum.
Quæ reges fecisse piget, nec cuncta licere,
Quæ possent libuisse, putas: veniamque nefando
Prætexis sceleri, aut peccans impune tribunal.
Ius populi commune tibi est; devincit honestas
Vna Ducem, civesque tuos: discrimina solum
Maiestas, sceptrumque facit sic iussa capessunt,
Quos gaudes fecisse bonos: dominumque verentur,
Sed recti sibi lege parem. sat longa furori
Das spatia, ingentesque moras, ne regna ministret.
Impetus, aut calidis vilescat regia iussis.
Non avidum pœnæ, aut diri vindicta cruoris
Accendit præceps animum: non vilibus acer
Succenset vitijs, aut magnis frena relaxat
Gratia criminibus. debellat dextra superbos,
Subiectis facilis *Gasp.Barlæus Her. l.1*
.. .. Prudentia factis
Emicuit grandæva tuis; intacta refulsit
Nec temerata fides. vertit vigilantia quavis
Lumina parte labor. sublime modestia culmen
Insle-

Inflexit; poterasque minor iam rege videri,
Iam titulis, regumque omni conspectior ostro,
Non tibi vesanos ignava licentia luxus
Suasit, & incumbens augustis postibus effrons
Improbitas, peccansque exemplis grandibus error
Proscribis scelerum matres, adversaque recto
Crimina, tartareis quæ dudum extrusit ab oris
Tisiphone; studijsque tuum constantia pulchris
Fulcit ebur, nec te patitur mutabile quidquid,
Despectumque sequi, lentas patientia vires
Roborat, & totum moderatur mascula regem
Simplicitas, summique decens reverentia cœli.

Idem ibidem.

Hoc Regis putat esse, Deo submittere fasces,
Non homini; legesque sequi quas condidit ipse,
Vult licuisse sibi, quicquid permittit honestum:
Nec licuisse sibi, quæ sola licentia clamat
Posse duces. tunc arma probat, cùm publica iustè
Causa dolet. tunc arma fugit, cùm fœdere tuto
Stat secura quies. fines virtute tueri,
Principis officium credit: non poscere bellis,
Quæ levis ambitio, & regnandi insana libido
Suggerit. Astræa propugnat vindice muros
Excubijs, telisque minus. venalia iura.
Strataque muricibus damnat fora, digna merenti
Destinat, indignis gravior, turbantibus acer
At quoties decernit, amat consulta Senatus
Consilijs sociare suis, proceresque loquentes
Audit, & à cano suffragia Nestore poscit.
Non avida iratas illi male strangulat arca
Quas congessit opes, verum moderata fruendi
Temperies toti partitur commoda regno.
Cùm mala vicinas exercent iurgia terras,
Omnia tuta timet, litique intervenit æquus
Arbiter, indomitosque studet componere fluctus.

Idem ibidem.

Tyrannus.

.... iam Solis habenæ
Bis senas torquent hyemes, cervicibus ex quo
Hæret triste iugum: nostris iam luctibus ille
Consenuit, regnumque sibi tot vindicat annis
Atque vtinam regnum: privato iure tenemur
Exigui specie fundi: pars tertia mundi
Vnius prædonis ager. distantibus idem

Inter

Inter se vitijs cinctus; quodcunque profunda
Traxit avaritia, luxu peiore refundit.
Instat terribilis viuis, morientibus heres,
Virginibus raptor, thalamis obscœnus adulter.
Nulla quies. oritur præda cessante libido,
Divitibusque dies, & nox metuenda maritis.
Quisquis vel locuples, pulchra vel coniuge notus,
Crimine pulsatur falso., si crimina desunt,
Accitus conviva perit. mors nulla refugit
Artificem; varios succos, spumasque requirit
Serpentum virides, & adhuc ignota novercis
Gramina. si quisquam vultu præsentia damnet,
Liberiusve gemat dapibus crudelis in ipsis
Emicat ad nutum stricto mucrone minister.

Claudianus lib. de bello Gildon.

Is nunc superbe Cæsarum supra modum
Animæ tumentis spiritum impurum efferens
Patriam iacentem calcat, & templis Deus
Amat vocari: patre Vespasio satus
Se genere tanto, scelere gratuito abdicat:
Virgine Minerva genitus, incesto Iovis,
Audire mavult, Roma quid possit pati.
Tentat iubendo thura, mentiti patris
Fulmine coruscus, sceptra sic sordent Ducum;
Tam vile nomen generis humani putat.
Odium Deorum turpe, populorum metus,
Incedit aras inter, & cęlo imminet
Ritu Gigantum pateris hunc Consul Ducem,
Quem dirus ardor cædis, & fædi vapor
Impurus ignis vexat, instinctu fero
Rabidè ruentem, cæca quà cæcum rapit,
Tumidi ira cordis, peior atque ira Venus?

P. Ber. Stephonius in Flau. ac. 2. sc. 2.

Tyrannis Reginæ specie.

Regnantum sedet hìc etiam Regina Tyrannis,
Harpyæque alas humeris regalibus aptat.
Pro sceptro chalybis virgam sustollit: acervo
Stat capitum subnixa, fero quæ messuit ense,
Vt solium extrueret ruiturum. purpurat ostro
Sanguinis: immotos oculos, immotaque frontis
Nubila non vnquam flectit; sed mente nocenti
Multa movet, dum multa timet, sibi lictor & hostis.

P. Car. de Luca l. 19. Dom. Laur.

Aula,

Aula, siue vita Aulicorum.

INnumerę stant circum acies, quę scandere certãt,
Luctanturque optare gradum, & turbare sodalem
Quisque suum, & tota propellere longius aula.
Hi summos tenuere gradus, hi margine in imo
Subsistunt; spatio in medio pars magna laborat
Non vno confusa globo, nam tendere sursum
Omnibus idem ardor, sed ineluctabile multis
Fatum obstat, fallitque pedem, cursumque moratur,
Hinc odia, hinc variæ fraudes, hinc effera bello
Pectora, flagrantesque animis discordibus iræ.

P. Pul. barellus l. 1 car. 8.

Livor beati liminis custos, pede
Timido per Aulas errat adiunctus comes
Assiduus angor rebus in lætis adest.
Pectore subeso cura prætendit gravis
Inane frontis gaudium: gressu ardua
Demissa vultu graditur ambitio impotens:
Osura cui blanditur, invidia anteit.

P Bern. Stephonius in Flau. ac. 2. sc. 1.

Abripimur cæci, scopulisque allidimur Aulæ
Et tamen in portu credimus esse ratem.
Semper ab incerto curarum impellimus æstu,
Attamen ignaros occupat alta quies.
Blandimur ventis, decimas amplectimur vndas,
Oscula convulso figimus vsque mari.
Naufragio instamus, iuvat occursare procellis;
Nec satis ad mortem est, vel meruisse mori
Iungimus inuentis quæsita pericla periclis.
Pullulat è medio sæpe labore labor
Cur tantum sibi dura putat fortuna licere
Fingat vt arbitrio fata, vicesque suo?
Nunc premit, æthereis imponit turribus illum
Lubrica perpetuo turbine versat opus.
Hunc alit æternis rediviuum angoribus, illum
Proterit immiti semper iniqua pede.

Aug. Mascardus l. 3. silu.

Fallacis Aulæ pompa, criminum mater,
Quæ turbulentæ turbinem bibis pompæ,
Rituque semper fluctuantis Euripi,
Et huc, & illuc ambulando, cursando,
Confabulando, garriendo, ludendo,
Et vsque, & vsque, & vsque consalutando
Quotidiano mersa navigas cœno,

Cen-

Centumque pictis curribus lutum rumpis.
Sis ò beata, delicata, formosa
Morum charybdis Aula, pectorum Circe,
Dolosa Siren, innocentiæ labes,
Fraudum satelles, officina fucorum,
Eas superbis semifulta lecticis,
Et per supinæ colla plebis incedas
Habe capaces patrimonij Scyllas
Fundi Maleas, spongias crumenarum,
Onusta laudum plaustra, nominum rhedas
Plenas iocorum, risiumque carrucas
Ineptiarum mille turgidos folles,
Quibus dolosæ ficta dona naturæ
Vultus poetas, & poetrias linguas
Fecere dudum susque, deque vertere;
Quibus loquacis inficetiæ plena
Negotiosa liminum salutatrix
Famelicorum turba circulatorum
Nugasque mille vendit & locat risum:
Frustisque fraudum mille, mille fucorum,
Mendaciorum mille, mille nugarum
Suitque, subsuitque mille centones.

P. Cas. Sarbievius l. Epigr. Ep. 76.

Ah Symplegada nobilem
Claris naufragijs prætereuntium,
Et cæcos scopulos fuge.
Primas namque potens ambitio fores,
Et limen tacitum obsidet:
Periurijque palam pollicitis Dea
Stipatur famulantibus.
Cui thure, & precibus turba; sed acrior
Auro curia supplicat.
Spes blando facilis lumine desides
Et nutu illice provocat:
Tam spondere animis larga petentibus,
Quam iurata dare immemor
Quæ mentes auidas ludere gestiens,
Vmbris detinet aureis,
Et pictis oculos pascit honoribus.

P. Gilb. Ionninus l. 3. Ode 6.

Exulat hinc Astræa procul, totam ambitus aulam
Possidet, in vinclis iusque, piumque gemit.
Illic pro vero prostant mendacia. nulli
Certa fides, vulpem pectore quisque gerit,
Non regem, sed regna colit gens æmula, gestit
Vt premat, aut noceat, quilibet esse potens.

Aurea

Aurea ſollicitas volitare per atria curas
    Aſpice: ſecurus non amat iſta ſopor.
Nulla quies: curſu,ſtrepitu,fremitu omnia fervent:
    Credite. vix tantis motibus Ætna ſonat.
Imperat hoc Rex trinus,opes,honor,atq; voluptas.
    Tota tribus dominis vix ſatis aula patet.
Hos circumſiſtunt, palpant, mirantur, adorant,
    Sollicitant, prenſant ambitioſa cohors.
Illi promiſſis comites ingentibus implent,
    Sed vacuas ſemper ſpes ſedet ante fores.
Quid moror? expediam paucis; non divite lingua,
    Sed potius lacrymis res eget iſta tuis,
Aula quid eſt? carcer ſpecioſus, ſplendida vincla,
    Virus dulce, quies anxia, ſcena brevis.
Inſtabilis ſtatio, pelagus grave, lerna malorum,
    Pœna hilaris, Siren noxia, ficta quies.
Mendax lena, dolor verus; fucata voluptas,
    Error gratus, inops copia, iuge iugum.

P.Car.Verpæus l.2 El.4.Piar.lacr.

Quod primum eſt, pietas, candorque, fideſque
Exulat his laribus. Vos hæc privata putatis
Et civis documenta boni; regnantibus omne
Quod libuit, licuiſſe. alia nec lege teneri
Qui populo imperitant,quanto imperioſior orbi eſt
Quiſq;Iovē curat minus, & contēptor Olympi eſt.
Aut nullos habet aula Deos, aut ſegnius illos
Quos habet illa, colit. nec enim ſe numine egere
Autumat, in terris quiſquis pro numine habetur.
Quæ facienda iubet, leges quas purpura condit.
Condere vult alijs, veniam ſibi criminis vni
Ipſa facit, meritiſque audax prior annuit, & qnod
Imperat, iniungitque ſuis, detrectat honeſtum.
Ingreditur ſed ficta gradu dum comis haberi
Vult, ſimulat, geſtuque levis mentitur amicum,
Et latam didicit frontem prætendere fraudi,
Diligit, vt noceat: quem prona amplectitur, odit.
Hic mala luxuries diſtentis prodiga cellis,
Et faſtus populator opum ſtabulantur, & exlex
Abſorbet noſtros regum laſcivia cenſus.
Vilis adulator, quæ non probat, approbat,& quod
Dignum laude, notat. picto iacet ebrius oſtro,
Delator, magnaque bonos mercede flagellat.
Sunt vigiles ad lucra doli. dividitur æquum,
Et pretio proſtant trabeæ; livorque ſecundis
Anxius alterius rebus liveſcit opimis.
Promiſſis facilis ſua mox promiſſa retractat,

Sed

Sed levitate pari. rapiunt aliena potentes,
Nec proprij fines, nec regnum sufficit vnum.

Gasp. Barlæus l. 1. Her.

. . . . ast alius fasces miratus, & ostrum
Sarranum, penetratque aulas, atque intima regum
Limina, nec patiens nutus non servat heriles:
Non noctu, non ille ausus discedere luce.
Ac sæpe incautæ nimium post acta iuventæ
Tempora, inops animi, lapsisque inglorius annis,
Fortunamque, suasque miser deplorat inanes
Spes multum, & reliquæ perfert incommoda vitæ
Curis, atque atra pectus consumptus ab ira:
Dum veras ignominias, dum turpia secum
Ludibria, & falsos recolit mentitus honores.

Ang. Bargæus Cyneg. l. 6.

DIGNITATES SACRÆ.

Pontifex Maximus.

ECce autem solio latè spectabilis aureo
Invehitur gaudentùm humeris animisq; Quiritũ
Romanus Pater, & Romanæ spiritus vrbis
Vrbanus: proh quale decus, quantumque serenæ
Maiestatis habet? se se ipse nitentior ardet,
Et præter solitum divinior: emicat olli
Tantus in ore Deus, cui sceptra vicaria gestat.
Denique si nescis, quàm grandia munera verset
Quidve animo ducat curarum, consule vultum
Principis, & dices, nihil est mortale quod optat.
Talis adest mundi Pater, & quocumquè curuli
Ingreditur solio, tum genua labantia terræ
Ponit adorantum populus; sed lumina tollit
In cœlum, vocesque pias, & fausta precatur
Omnia, deque suis Vrbano fabricat annos.

P. Vinc. Guinisius car. 1.

Regnare terris vidimus alt rum
Latè Tonantem sorte vicaria,
Irasque, divinumque fulmen
Intrepida iaculare dextra:
Atram rebelles ad Styga trudere,
Cuius potenti voce recluditur
Immane diductis dehiscens
Faucibus obsequiosus Orcus;

Devota

Devota rurſus pectora Tartaro
Donare Cœlo. fertur Atlantias
Vtcumque damnatos avernis
Virga vadis revocare cœtus.
Minora vero. verius indicat
Oſtenta rerum lingua ter integri
Interpres æqui, ter ſupremi
Arbitrij memoranda laude.
Soluta vinclis docta tenacibus
Vincire nexu, vincta reſolvere
Fatique, naturæque leges
Inſolito variare nutu.
Quicquid ſevera voce diremerit
Quicquid benigna, numen ab æthere
Ad iuſſa concors ſempiterna
Lege ratum, ſtabilique firmat.

Bened. Milanus in lib. Carm. Ode I.

Cardinales.

CÆtera quid memorem? Vos ò fulgentibus oſtro
Tollitis ora Patres in veſtibus: altaque iuxta
Purpura, prætexto nubit quæ vellere frontem.
Labitur, & totos rutilat demiſſa per artus,
Et villoſa ligant patulos amenta galeros.

P. Al. Donatus l. 2. car. 1.

SPECTACVLA.

Pompa Equeſtris.

ANteibat ſublimis equis delecta iuventus
Ornatæque vias implent longo ordine turmæ
Pars lucent ſagulis, chlamydeſve, aut picta decoris
Stamina cingebant humeris: pars arma coruſcant,
Attolluntque leves elato vertice criſtas
Ipſe inter belli proceres, vexillaque Princeps
Fertur, & intexto trabeam diſcriminat auro,
Et multum de patre gerens. tum denſa cohortes
Effundit legio. non ære latentia membra
Horrificas vomuere minas; ſed fuſa per aurum
Blanda laceſſito cedebant lumina ſoli,
Et flammæ galeis. clypeis ſe fulgura miſcent.
Haud impar infertur eques, cui plurima dorſo
Purpura, fulgentesque habitus, cui lucidus ambit
Mem-

Mēbra chalybs: sonipes squamis, atque ære coruscis
Mobilis effigiem gaudet simulare metalli.
Miranturque omnes: turbis civilibus implent
Sublimes quicumque domos: quicumque patentes
Obsedere vias, atque altis pendula pinnis
Culmina: & obtutu florentia Principis vno
Ora legunt, similemque putant astare parentem.
P. Alex Donatus l.10. Const.

Sed Circo iam pompa subit: iamque agmine læto
Apparent, campumque ineunt Romana iuventus.
Hi solidos auro frenos moderantur equorum,
Et teneros ornant armis fulgentibus artus.
Omnibus auriferas attollit cassida cristas.
Plumaque mordenti colludens molliter auro
Nutat, & ancipites confundit mixta colores.
Insidet ira latus, cui baltheus alligat ensem,
Gemmiferum capulis ensem: præfixa relucent
Spicula inaurato manibus cortynia ferro:
Ostrinæque simul chlamydes, auroque rigentes
Irradiant gemmis tunicæ: per colla renident,
Pectoraque, eois contexta monilia baccis:
Bis denas adeo tendunt in cornua turmas,
Ære cavo, & cursu alipedum, fremituque sonantes.
P. Alex. Donatus l.2. Const.

Pompa ludicra pedestris.

AT iuvenes aciem totidem formare pedestrem
Assueti, & stabili legione obducere campum.
Pila quibus, clypeique manu: quibus ardua frontem
Obnubit galea, & rutilas vomit aurea cristas:
Arma tegunt habiles sagulis brevioribus artus.
Comminus hi conferre pedem dispergere cladem
Eminus; implicitos aut centuriare maniplos,
Aut laxas densare, arctas laxare cohortes,
Et sinuare fugam, tergoque instare trementi
Discunt, & profugum revocare in prælia Martem.
Idem ibidem.

Pugna ludicra equestris.

INcedunt pueri, pariterque ante ora parentum
Frenatis lucent in equis; quos omnis euntes
Trinacriæ mirata fremit, Troiæque iuventus.
Cornea bina ferunt præfixo hastilia ferro:
Pars leves humero pharetras, it pectore summo
Fle-

Flexilis obtorti per collum circulus auri.
Tres equitum numero turmæ, ternique vagantur
Ductores: pueri bisseni quemque secuti
Agmine partito fulgent, paribusq; magistris. *Et inf.*
Postquā omnem læti consessum, oculosque suorū
Lustravere in equis: signum clamore paratis
Epytides longè dedit, insonuitque flagello.
Olli discurrere pares, atque agmina terni
Diductis solvere choris, rursusque vocati
Convertere vias, infestaque tela tulere.
Inde alios ineunt cursus, aliosque recursus
Adversis spatijs, alternosque orbibus orbes
Impediunt, pugnæque cient simulacra sub armis.
Et nunc terga fugæ nudant, nunc spicula vertunt
Infensi, facta pariter nunc pace feruntur.

Virgilius l.5.Æn.

Signa cavis sonuere tubis, & cornua cantu
Inducunt equitesque, pharetratosque maniplos
Antevolat crista Mavors, & mitibus armis.
Iam sublimis equo bellator, & igneus auro
Et Tyrio ardentem saturatus murice pallam
Fortis adest:idem ardor equo spumansq; fremensq;
Exilit, & celeres cursu rapit impetus armos.
Adversis micuere hastis, cæcoque tumultu
Delituere; cavas implerunt fragmina nubes.
Tum iaculis, tum fulmineo ferit obvius ense
Quisque hostem speculatus, & ictu insignis in orbē
Sive fugam simulat, mollique repente recursu
Aggreditur, parmaque levem, teloque minantem.

P.Alex.Donatus l.2.car.8.

Ludicra bella parant ficti simulacra furoris.
Ergo bellatrix se turba ostentat in armis
Exuperatque iugum, quà detumet æquore collis
Æquora despectans. armorum fulgure campus
Lucet, equus phaleris. discurrunt agmine longo
Frenatis equites in equis. convertere cursus;
Ire, redire; ciere fugam, rursusque referre
Quadrupedes in bella iuvat; tunc ire solutis
Montis ad ima choris, rursusque vocare flagello
Pernices ad summa feros, atque agmina campo,
Iungere, vibratisque retexere prælia telis.

P.Car.de Luca l.18. Dom.Laur.

Pugna ludicra pedestris.

Ecce autem gemini thyrsos impune per auras
Crispabant Satyri belli simulacra cientes

Alter in alterius procurrit comminus hastam,
Suspenso ferit ille gradu, rotat alter in orbem
Terga fugax, hostem revoluto vt verberet ictu.
Crura alternatim, mox brachia iactat vterque.
Assiliunt, instant, minitantur: hic obvius hostis
Ante oculos thyrsum simulata cæde coruscat,
Contentusqe metu pavitantem innoxius vltro
Præterit, obducto confessus gaudia rictu.
Ille insultantis malè suetus ferre cachinnos,
Excoquitur furijs, & honestas imbibit iras.
Constitit in digitos thyrsumque amplexus vtraque
Forte manu, ferus insurgens altè extulit ictum,
Fregit & implicitum gemina inter cornua thyrsum.

Aug.Mascardus l.2. silu. in Autum.

Ludus equitum collineantium in annulum.

HIc locus est, inquit, pugna qui notus equestri
Mitia pacato prælia Marte tulit.
Annulus in medio transversi ad vincula funis
Figendas posuit pendulus orbe notas.
Hinc autem densis meditatus prælia turmis,
Arduus alipedis frena regebat eques.
Non ille æratis se squameus induit armis,
Non tegit obductas cassis ahena comas.
Linea futilibus variè contexta metallis
Multiplici lapsu serica picta rigat.
Atque super cingunt plumas capita alta comantes,
Et numerosa nigro tegmine gemma nitet.
Buccina imamque dedit festum certamine signum,
Ingeminatque cavum reddita signa nemus.
Illi abeunt, ineuntque novos è carcere cursus
Annulus inserta cuspide raptus abit.

P.Alex.Donatus l.3. in Tuscul.

Cursus Curruum.

NOnne vides? cum præcipiti certamine campum
Corripuere, ruuntque effusi carcere currus;
Cum spes arrectæ iuvenum, exultantiaque haurit
Corda pavor pulsans: illi instant verbere torto,
Et proni dant lora; volat vi fervidus axis.
Iamque humiles, iamque elati sublime videntur
Aera per vacuum ferri, atque assurgere in auras
Nec mora, nec requies; at fulvæ nimbus arenæ
Tollitur,

Tollitur, humeſcunt ſpumis, flatuque ſequentum
Tantus amor laudum, tantæ eſt victoria curæ.

Virgilius l 3.Georg.

Stare levi curru moderantem quattuor ora
Spumigeris frenata lupis, & flectere equorum
Prævalidas vires, ac torto ſtringere gyro.
At cum laxato fugerunt cardine claſtra.
Exagitare feros, pronumque anteire volantes
Vixque rotis levibus ſummum contingere campum,
Vincentem pedibus ventos, vel prima tenentem
Agmina in obliquum curſus agitare malignos,
Obſtantemque mora totum præcludere Circum,
Vel medium turbæ: nunc dextros ire per orbes
Fidentem campo, nunc meta currere acuta
Spemque ſub extremo dubiam ſuſpendere caſu.

Mar. Manilius l.5. Aſtron.

Inſonuit contra Tyrrenum murmur, & omnes
Exiliere loco, quæ tantum carbaſa ponto,
Quæ bello ſic tela volant, quæ nubila cœlo?
Amnibus hybernis minor eſt, minor impetus igni.
Tardius aſtra cadunt, glomerantur tardius imbres,
Tardius è ſummo decurrunt flumina monte.
Et iam rapti oculis, iam cæco pulvere mixti
Vna in nube latent, vultuſque vmbrante tumultu,
Vix inter ſeſe clamore, & nomine noſcunt.
Euolvere locum, & ſpatio quo quiſque valebat
Diducti, delet ſulcos iterata priores
Orbita. nunc avidi prono iuga pectore tangunt.
Nunc pugnante genu preſſis duplicantur habenis
Colla toris crinita tument, ſtanteſque reflectit
Aura iubas. bibit albentes humus arida nimbos,
Fit ſonus immaniſque pedum, tenuiſque rotarum.
Nulla manus requies, denſiſque inſibilat aer
Verberibus. gelida non crebrior exilit Arcto
Grādo, nec Olenijs manāt tot cornib⁹ imbres *Et inf.*
Poſtremum diſcrimen erāt Chromis aſper, & aſper
Hippodamus, non arte rudes, ſed mole tenentur
Cornipedum. prior Hippodamus fert ora ſequētum.
Fert gemitus; multaque humeros inceditur aura.
Speravit flexæ circum compendia metæ
Interius ductis Phœbeius augur habenis
Anticipaſſe viam; n c non & Theſſalus heros
Spe propiore calet, dum non prohibente magiſtro
Spargitur in gyros, dexterque exerrat Arion.
Iam prior Oeclides, & jam non tertius ibat
Admetus; laxo cùm tamdem ex orbe reductus

Æquoreus ſonipes premit, evaditque parumper
Gaviſos ſubit aſtra fragor. cœlumque tremiſcit,
Omniaque excuſſo patuere ſedilia vulgo.
Sed nec lora regit, nec verbera pallidus addit
Labdacides. laſſa veluti ſtatione magiſter
In fluctus in ſaxa ruit, nec iam amplius aſtra
Reſpicit, & victam proiecit caſibus artem.
Rurſus præcipites in recta, ac devia campi
Obliquant, tenduntque vias: iterum axibus axes
Inflicti, radijſque rotæ. pax nulla, fideſque.
Is furor in laude eſt trepidant, morteınq; minantur,
Multaque tranſverſis perſtringitur vngula campis.

Statius l 6 Theb.

Iamque vbi prolato ſonuere repagula ſigno,
Et toto prima emicuit vix vngula cornu,
Tollitur in cœlum furiali turbine clamor,
Pronique, ac ſimiles certantibus ore ſequuntur
Quiſque ſuos curſus, magnaque volantibus ijdem
Voce loquuntur equis. quatitur certamine circus
Certantum, ac nulli mentem non àbſtulit ardor.
Inſtant præceptis, & equos clamore gubernant.
Fulvus arenoſa ſurgens tellure ſub auras
Erigitur globus, atque operit caligine denſa.
Cornipedumque vias, aurigarumque labores.
Evolat ante omnes. rapidoque per aera curſu
Callaicus Lampon ſugit atque ingentia tranat
Exultans ſpatia & ventos poſt terga relinquit.
Conclamant, plauſuque fremunt, votique peractam
Maiorem credunt præcepto limite partem.
At queis interior cura, & prudentia circi
Altior, effuſas primo certamine voces
Damnare, & caſſis longè increpitare querelis
Indiſpenſato laſſantem corpora riſu.
Quo nimius, quo Cyrne ruis (nam Cyrnus agebat)
Verbera dimitte, & revoca moderatus habenas.
Heu ſurdas aures: fertur ſecurus equorum,
Nec meminit quantum campi decurrere reſtet.
Proximus à primo diſtans quantum æquore currus
Occupat ipſe loci tantum. ſed proximus ibat
Aſtur Panchates, patrium frons alba nitebat
Inſigne, & patrio pes omnis concolor albo
Ingentes animi, membra haud procera, decuſque
Corporis exiguum; ſed tum ſibi fecerat alas
Concitus, atque ibat campo indignatus habenas
Creſcere ſublimem, atque augeri membra putares.
Cinyphio rector radiabat fronte Peloro

Cam-

Camphasus; ipse asper nec qui cervicis amaret
Applausæ blandos sonitus, clausumque cruento
Spumeus admorsu gauderet mandere ferrum.
At docilis freni, & melior parere Pelorus,
Non vnquam effusum sinuabat devius axem.
Sed lævo interior stringebat tramite metam
Insignis multa cervice, & plurimus idem
Ludentis per colla iubæ (mirabile dictu)
Vnus erat levis; vt Zephyri nova flamina campis
Vectorum eductum genitrix effuderat Harpe
Nobilis hunc Durius stimulabat in æquore currum
Camphalus antiquo fidebat Atlante magistro.
Iamque ferè medium everti certamine campum
In spatia addebant; nisusque apprendere primos
Panchates animosus equos, super altior ire
Et præcedentem iam iamque ascendere currum
Ponè videbatur, curvatisque vngula prima
Callaicum quatiens pulsabat calcibus axem.
At postremus Atlas, sed non & segnior ibat
Postremo Durio; pacis de more putares
Æquata fronte, & concordi currere freno.
Sensit, & exhaustas, qui proximus ibat, Iberus
Callaicas cernit vires, nec vt ante salire
Præcipitem currum, & fumantes verbere cogi
Assiduo violenter equos; ceu monte procella
Cùm subito ex alto ruit; vsque ad colla repente
Cornipedum protentus, & in capita ardua pendens
Concitat ardentem, quod ferret lora secundus
Panchaten, vocesque addit cum verbere mixtas,
Te ne, Astur certante feret quisquam æquore palmã
Erepto? consurge, vola, perlabere campum.
Assuetis velox pennis decrescit anhelo
Pectore consumptus Lampon, nec restat hianti
Quem ferat ad metas iam spiritus; hæc vbi dicta
Tollit se sonipes, ceu tunc è carcere primo
Corriperet spatium, & nitentem opponere lævos
Aut æquare gradus, Cyrnum post terga relinquit.
Confremit & cœlum, & percussus vocibus altis
Spectantum Circus; fertur sublime per auras
Altius attollens cervicem victor ovantem
Panchates, sociosque trahit prior ipse iugales.

Sil. Italicus l. 16.

Illi ad claustra fremunt, repagulisque
Incumbunt simul, ac per obseratas
Transfumant tabulas, & ante cursum
Campus flatibus occupatur absens.

Impellunt, trepidant, trahunt, repugnant,
Ardeſcunt, ſaliunt, timent, timentur,
Nec greſſum cohibent, ſed inquieto
Duratum pede ſtipitem flagellant.
Tandem murmure buccinæ ſtrepentis
Suſpenſas tubicen vocans quadrigas
Effundit celeres in arva currus.
Non ſic fulminis impetus triſulci,
Non pulſa è ſcythico ſagitta nervo,
Non ſulcus rapidè cadentis aſtri,
Non fundis balearibus rotata
Vnquam ſi liquidos poli meatus
Rumpit plumbea glandium procella,
Cedit terra rotis, & orbitarum
Moto pulvere ſordidatur aer.
Inſtant verberibus ſimul regentes,
Iamque & pectora prona de covino
Extenſi rapiuntur, & iugales
Trans armos feriunt vocante tergo
Nec cernas citò cernuos Magiſtros,
Temones mage ſufferant, an axes
Iam vos ex oculis velut volantes
Conſumpto ſpatio patentiore
Campus clauſerat arctus arte factus.
Tu conamine duplicatus ipſo
Stringis quadrijugos, & arte ſumma
In gyrum bene ſeptimum reſervas.
Inſtabant alij manu, atque voce;
Paſſim & deciduis in arva guttis
Rectorum, alipedumque ſudor ibat.
Tenſis pectoribus, pede ante fixo
Tu præceps rapidos teris iugales.
Hic compendia flexuoſa metæ
Vnus dum premit incitatus à te
Elatas ſemel impetu quadrigas
Iuncto non valuit plicare gyro.

Sidr. Apollinaris car. 23. de Narbo.

Illi autem non ſtare gradu, non parcere frenis.
Et miſcere avidas ſpumis ferventibus iras,
Tranſtrave, ſeu calidis incendere flatibus auras,
Sive flagellatos pedibus divellerre poſtes,
Et fruſtra. in palmam curſus agitare morantes.
Aſt vbi mappa dedit revolutum candida ſignum,
Perſonuitque ſimul tubicen, ſimul ardua totos
Recluſere aditus deiectis oſtia clauſtris
Proſiliunt rapto foribus ſimul axe iugales.

Viderunt

Viderunt fauſtoque notant clamore Quirites,
Et vidiſſe negant; oculos fugit impetus ardens,
Seque, rotaſque fuga velox auriga recondit.
Ille tamen ſtimulat, geminataque ſibilat amens
Verbera vota præit ſonipes, curſuque prementis
Se magis vrget equi, & currum volat ante volantē,
Stridet, & intacto cita præterit orbita campo.
Septima reſtabant feſſis ſudata quadrigis
Certatim ſpatia, & reflui labor vltimus orbis:
Ablatuſque ſimul rector, Tyrioque refulgens
Murice, cornipedes vrgent, Praſinoque minantur.
Ille autem dubias iam circumflectere metas
Ceperat. ecce ſubit rapidis auriga quadrigis
Rufus, & anguſtæ compendia quærit arenæ
Incaſſum, teretique teres rota concita metæ
Hæſit, & alliſu curſum labefacta remiſit.
Albus adeſt: non ille potis cohibere iugales,
Tramitis aut lati ſpatium. freniſque retortis
Dexteriora ſequi, levis axe prehenditur axis
Impliciti & radijs radijs crepuere rotarum.
Mordet equus fulvas, rectorque excuſſus arenas.
It Praſinus, celerique irrumpit in oſtia curru:
Murmura Aventinas pulſant popularia cautes.
P. Al. Donatus l. 2. Conſt.

Curſus Pedeſtris.

HÆc vbi dicta, locum capiunt: ſignoque repente
Corripiunt ſpatia audito, limenque relinquūt
Effuſi nimbo ſimiles, ſimul vltima ſignant.
Primus abit, longèque ante omnia corpora Niſus
Emicat, & ventis & fulminis ocyor alis.
Proximus huic longo ſed proximus intervallo
Inſequitur Salius: ſpatio poſt deinde relicto
Tertius Euryalus.
Euryalumq; Helimus ſequitur; quo deinde ſub ipſo
Ecce volat, calcemque terit iam calce Diores
Incumbens humeris; ſpatia & ſi plura ſuperſint,
Tranſeat elapſus prior, ambiguumque relinquat,
Iamque ferè ſpatio extremo feſſique ſub ipſum
Finem adventabant, levi cum ſanguine Niſus
Labitur infelix, cæſis vt forte iuvencis
Fuſus humi, virideſque ſuper madefecerat herbas,
Hic iuvenis iam victor ovans veſtigia preſſo
Haud tenuit titubata ſolo, ſed pronus in ipſo
Concidit immundoque fimo ſacroque cruore.

Non tamen Euryali, non ille oblitus amorum;
Nam se se opposuit Salio per lubrica surgens:
Ille autem spissa iacuit revolutus arena.
Emicat Euryalus, & munere victor amici
Prima tenet, plausuque volat, fremituque secundo,
Post Helymus subit, nunc tertia palma Diores.

Virg. l.5. Æn.

Vt ruit, atque æquum summisit regula limen,
Corripuere leves spatium, campoque refulsit
Nuda cohors. volucres iisdem modo tardius arvis
Isse videntur equi. credas è plebe Cydonum
Parthorumque fuga totidem exiluisse sagittas.
Effugit hic oculos rapida puer ocyor aura
Mænalius, quem deinde gradu premit horridus Idas,
Inspiratque humeros, flatuque, & pectoris vmbra
Terga premit: post ambiguo discrimine tendunt
Phœdimus, atq; Dymas illis celer imminet Alcon.
Et infra. . . . . . . vix campus euntem
Sentit, & exilis plantis intervenit aer,
Raraque non fracto vestigia pulvere pendent.
Irrupit clamore fores, clamore recurrit
Ante ducem, pressaque levat suspiria palma.

Statius l.6. Theb.

Qui postquam arrecti plantis, & corpora proni
Pulsantesque æstu laudum exultantia corda
Accepere tuba spatium, exiluere per auras
Ocyus effusis nervo exturbante sagittis.
Diversa & studia, & clamor; pendentque faventes
Vnguibus, atque suos, vt cuique est gratia, anheli
Nomine quemq; cient; grex inclytus æquore fertur.
Nullaque transmissa vestigia signat arena.
Omnes primævi, flaventiaque ora decori,
Omnes ire leves, atque omnes vincere digni.
Extulit incumbens medio iam limite gressum
Eurytus, & primus brevibus, sed primus abibat
Præcedens spatijs; instat non segnius acer
Hesperos, & prima stringit vestigia planta
Progressæ calcis; satis est huic esse priori,
Huic sperare sat est fieri se posse priorem.
Acrius hoc tendunt gressus, animique vigore
Corpora agunt; auget pueris labor ipse decorem,
Ecce levi nisu postremoque agmine cursus
Celsus inexhaustas effundit turbine vires
Non expectato, subitusque erumpit ad auras.
Prævehitur Theron: credas Cyllenida planta
Æthereo nexis cursu talaribus ire.

Iamque

Iamque hos, iamque illos populo mirante relinquit,
Et modo postremus, nunc ordine tertia palma
Hesperon infestat sua per vestigia pressum.
Nec iam quem sequitur tantum, sed prima coronæ
Spes trepidat tantis venientibus Eurythus alis.
Quartus sorte loci; sed si tres ordine seruent
Inceptos cursus, nequicquam vana laborans
Tartessos, fratrem medio Therone premebat.
Nec patiens vltra tollit se se æquore Theron
Igneus, & plenum præteruolat Hesperon iræ.
Vnus erat super, & metæ propioribus ægros
Vrebat finis stimulis, quascumque reliquit
Hinc labor; hinc trepidans pauor in præcordia vires,
Dum sperare licet, brevia ad conamina vterque
Advocat, æquatur cursus, pariterque ruebant.
Et forsan gemina meruissent præmia palma
Peruecti simul ad metas, ni terga sequutus
Theronis, fusam latè per lactea colla
Hesperos ingenti tenuisset sæuus ab ira,
Traxissetque comam; tardato lætus ouansque
Eurytus euadit iuuene, atque in prælia victor
Emicat, & galeæ fert donum insigne coruscæ.
Sil. Italicus l.16.

Lucta.

. . . . . reieci viridem de corpore vestem,
Brachiaque opposui, tenuique à pectore veras
In statione manus, & pugnæ membra paraui.
Ille cauis hausto spargit me puluere palmis,
Inque vicem fulvæ tactu flavescit arenæ.
Et modò ceruicem, modò crura micantia captat,
Aut captare putes omnique à parte lacessit.
Me mea defendit grauitas, frustraque petebar.
Haud secus ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnat, manet illa, suoque est pondere tuta.
Digredimur paulùm, rursusque ad bella coimus,
Inque gradu stetimus certi non cedere, eratque
Cum pede pes iunctus; totoque ego pectore pronus
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
Ter sine profectu voluit nitentia contra
Reijcere Alcides à se mea pectora: quartò
Excutit amplexus, adductaque brachia soluit,
Impulsumque manu (certum est mihi vera fateri)
Protinus auertit, tergoque onerosus inhæsit.
Ouidius l.9.met.

Conferuere manus, & multo brachia nexu
Colla diu grauibus frustra tentata lacertis
Immotumque caput fixa cum fronte tenetur;
Miranturque habuisse parem, nec viribus vti
Alcides primo volvit certamine totis,
Exhausitque virum: quod creber anhelitus illi
Prodidit & gelidus fesso de corpore sudor,
Tunc ceruix lassata quati: tunc pectore pectus
Vrgeri; tunc obliqua percussa labare
Crura manu; iam terga viri cedentia victor
Alligat, & medium compressis ilibus arctat:
Inguinaque insertis pedibus distendit, & omnem
Explicuit per membra virum; rapit arida tellus
Sudorem, calido complentur sanguine venæ.
Intumuere tori, totosque induruit artus,
Herculeosque nouo laxauit corpore nodos.

Lucanus l.4.

Postquam oleo gauisa cutis, petit æquor vterque
Procursu medium, atque hausta vestitur arena.
Tum madidos artus alterno puluere siccant,
Collaque demersere humeris, & brachia latè
Curva tenent. iam tunc astu deducit in æquum
Callidus, & celsum procuruat Agyllea Tydeus
Summissus tergo, & genibus vicinus arenæ.
Ille autem Alpini veluti regina cupressus
Verticis, vrgentes ceruicem inclinat in Austros
Vix se se radice tenens, terræque propinquat.
Iam dudum ætherias eadem reditura sub auras,
Non secus ingentes artus præcelsus Agylleus
Sponte premit, paruumq; gemēs duplicatur in hostē.
Et iam alterna manus frontemq; humerosq; latusque
Collaque, pectoraque, & vitantia crura lacessit.
Interdumque diu pendent per mutua fulti
Brachia, nunc sæui digitorum vincula frangunt
Vis eadem Oenidæ, nec sole, aut puluere fessa
Membra labant: rigent atra cutis, durisque laborum
Castigata toris. contra non integer ille
Flatibus alternis, ægroque effętus hiatu
Exuit infestas fluuio sudoris arenas,
Ac furtim rapta sustentat pectora terra.
Instat agens Tydeus, ictumque in colla minatus
Crura subit cœptis non eualuere potiri
Frustratæ breuitate manus; venit arduus ille
Desuper, oppressumque ingentis mole ruinæ
Condidit. *Et infra.*
Acrior hoc Tydeus animisque, & pectore supra est,

Nec

Nec mora: cum vinclis, onerique elapsus iniquo
Circuit errantem, & tergo nec opinus inhæret.
Mox latus, & firmo celer implicat ilia nexu
Poplitibus genua inde premens euadere nodos
Nequicquam, & lateri dextram insertare parantem
Improbus, horrendum visu, ac miserabile pondus
Sustulit. Herculeis pressum sic fama lacertis
Terrigenam sudasse Lybin, cum fraude reperta
Raptus in excelsum, nec iam spes vlla cadendi,
Nec licet extrema matrem contingere planta.
Fit sonus, & lætos attollunt agmina plausus.
Tunc altè librans inopinum sponte remisit,
Obliquumque dedit, procumbentemque secutus
Colla simul dextra, pedibus simul inguina vinxit.
Deficit obsessus, soloque pudore repugnat.
Tandem pressus humi, pronamque extensus in aluū
Sternitur, ac longo mœstus post tempore surgit,
Turpia signata linquens vestigia terra.

Statius l. 6. Theb.

Ludum cæstuū Vide apud Virg. l. 5. Æn. Stat. l. 6. Theb.
Ludum disco certantium Vide apud Statium loco cit.

Pugna gladiatorum.

MVnus ibi populo crudelis arena parabat,
Mutua fœdaret quo ferus ora cruor.
Iam fora concursu, plateæque, viæque calebant,
Inde frequens plebes, inde ruebat Eques,
Implentur Cunei, podio pars spectat ab imo,
Pars caueæ summa de statione videt.
Sedimus arrecto socij in spectacula vultu,
Hoplomachosque dari, Pinnirapόsque vident.
Mox, sua quæ pauido præludat parmula Threci,
Mox, sua quæ Samnis ventilet arma notant.
Hinc mirmilloni qua retia parte minentur,
Inde secutorem qua petat arte Tridens.
Confusique fauent, irascunturque: cachinnos
Plausumque alterno turba furore ciet.
Hìc video Dorylam (quem pinguior antę sagina
Pauerat, ac multus ventre grauarat adeps)
Extentum recubare solo dum crassus hianti
Vulnere manaret non minor amne cruor.
Victoremque iacens irritat; & ocyus ensem
Porrecta iuguli mergere parte iubet.
Nec mora, sæuit atrox repetito vulnere victor,
Et punctim immerso traijcit ense gulam.

P. Iac. Bidermanus l. 3. Her. ep. 3.

Pugna hominum & ferarum.

VT sonuere tubæ, cauea ruit ecce iubatus
Inde leo, quantum iuga vel Nemeæa timerent,
Hinc Tigris, a quanta & Lybici potuere leones
Formidare sibi; duo conspicienda ferarum
Monstra, quibus rabies & par erat ira nocendi.
Hæc Erycem petit, ille Remum stat vterque lacertis
Grandibus inque feros acuit venabula rictus.
Iste prior, sed tela Remi minitantia Tigris
Aspernata ferox occurrere gaudet, & omnem
In partem hac illac, nulli penetrabile ferro
Corpus agens, quacumq; Remus conuertitur, instat.
Ille quidem nusquam se deserit, obuia monstro
Tela rotans; exitque vngues, morsusque petentis
Tigridis euitat: dum summo denique ferri
Perstrinxit mucrone feram, furit illa doloris
Impatiens, repetitque hostem valido improba saltu
Et læuum complexa femur, rapit vngue cruento
Ingentem lateris diuulsa à corpore pulpam:
Illicet ossa patent, & hiantia vulnera multo
Sanguinis imbre pluunt: fugiente labantia sensu
Genua trahit, vixque ipsa manu venabula seruat.
Acrius interea, & maiori robore victor
Pugnat Eryx: nunc lata ferit mucrone leonis
Tergora, nunc caudæ minitantis syrmata vitat
Impiger, inque iubas, & colla frementia torquet
Tela frequens; refugitque celer, fugiensq; recurrit,
Et quantum superat leo vi, tantum arte leonem
Vincit Eryx. nam forte cauam de puluere sicco
Vt licuit replere manum, sabulum omne refudit
Callidus, & iactam Lybicæ venator arenam
Sparsit in ora feræ. geminos caligo repente
Occupat atra sinus oculorum, & nocte laborat
Bellua dumque oculis inimici pulueris vmbram
Decutit, vrget Eryx toto venabula nisu
Pectus in aduersum; pellemque Libyssida ferro
Traijcit. at dum perstat Eryx incumbere in hastam
Fortior, atque ipsis luctatus in ossibus hæret;
Iam persuncta Remum fera vicerat altera: & artus
Corporis auulsos, semesaque frusta relinquens
Improuisa Erycis ruit in certamina Tigris,
Ipsumque à tergo resupinat; & omnibus vngues
Artubus infixos sulcata per ossa cruentat.
Ille repentino perterritus hoste, morantem

Inter

Inter prima feræ præcordia deserit hastam,
Alteraque instaurat cum tigride bella. sed impar
Hic hominis congressus erat, conversus in ipsam
Ore ferox petit ora feræ: dentesque lacessit
Dentibus, & morsus alternis morsibus æquat.
Succubuit tandem, & laceris spectacula clausit,
Artubus, & tigrim labente cadavere pavit.

P. Iac. Bidermanus l. 2. Heroid.

Ergo vbi pulvereo steterunt capita ardua Circo,
Nec rabidas astare tigres, non bella cientes
Massylos tauri metuunt rugire leones;
Protinus intento veniunt in prælia cornu.
At leo marmaricis rex immansuetus ab arvis
Infrendens, aliquem vacuo non cedere campo;
Ardet in audentem, seseque exsuscitat hostem;
Saltuque explorat, cauda seu verberat iras:
Ille inclinata properat certamina fronte.
Nec mora, fulmineo iaculantem fulgura vultu,
Terrentemque auras tonitru, longèque ferentem
Funera, cornigera figendum cuspide taurus
Occupat; vngue leo, morsuque, & dentibus hostis
Vulnerat, insanoque fremit sua damna tumultu.
Sed tamen incassum validis nam cornibus hærens
Iactatur, vastumque trahens in viscera vulnus
Abrupti traiecta dolet confinia cordis:
Spumantemque suo labi cum sanguine vitam.
Nec minus immanes vrique, vrsique rapaces,
Ramosique ruunt conferta in bella bisontes,
Non vllo præfixa valent venabula ferro,
Spicula non contra mauris contorta lacertis,
Horribili non dente tigres: non si qua ferarum
Turba recollectis irarum fulminat armis.

P. Alex. Don, l. 2. Const.

Funambuli spectaculum.

QVis novus hic cœlo suspendit Dædalus alas?
 Sed vereor, ne fors Icaron esse probet.
Aspicis vt tenui feliciter audet in aura
 Ceu subeat stabili ludicra bella solo?
Fune super tereti tutissimus errat, & artem
 Ludere dum gestit, luditur arte timor.
Hic choreas impunè ciet, se seque supinum
 Librat, & intorto turbine corpus agit.
Argutat pedibus, tremuloque per aera saltu
 Tollitur erectus sed tamen inde redit.

Nec

Nec mora, nec requies: iterum ter pectus in altum
Surgit, & in gyrum ter vaga membra rotat.
Corpore dum pendet, sola cervice tenet se,
Et verè ad restim colla redacta gerit.
Tum simulat casum, populoque timente, timorem
Ridet, qui populi vota timere facit.
Quin capite obverso, totus pede pendet ab vno?
Dũque pedem absolvit, dextera supplet opem.
Iam iam casurus redit incertumque theatrum,
Quas iubet in partes, speque metuque trahit.
Nec solus pendet, sed enim pendentia secum
Vno ex fune tenet millia multa virum.
O viles animæ, & venalia pectora parvo;
Sæpe quibus merces esse ruina solet.
Cùm funem aspicitis protensam, dicite forsan
Vltima iam vitæ linea ducta meæ est.

P. Vinc. Guinisius epig. 37.

.... Iuvenem se tollere in altum,
Sublimemque agili restim contingere saltu,
Alternisque vagum choreis attingere funem
Intuor; ecce tibi toto se corpore pronum
In terram saltator agit; iam turba faventem
Præcipiti apponit dextram: sed ridet inanes
Ille metus, tutusque sui dum pendulus infra
Deprimitur capite obverso, pede firmus ab vno
Libratum vacuo suspendit in aere corpus.
Quid faciat, quave arte caput, corpusve recline
Altius attollat? totus, mirabile dictu.
In se se redit, & subito se turbine versans
Alta tenet capite,& pedibus premit infima;tumque
Fune super tereti ad numerum componere saltus
Audet, & ad fidium cantus, hilaresque camœnas
Saltandi revocare modum, vix planta labascit
Sede sub instabili; partem sed corpus in omnem
Pondere libratur parili: consistere firmum
Si lubet, obsequitur; stat certus in aere funis.
Nil tamen attonitus tremulæ formidine restis
Ingeminat saltus: subsultim vertice in altum
Tollitur arrecto; pedibus si quando per auras
Disiunctis ruere in præceps, casuque putetur
Proximus, arte nova sibi consulit: insidet ipso
Fune super iam factus eques, compressus vtrumque
Presso crure latus nullisque instructus habenis
Sic equitat, tandemque novo vestigia nisu
Ad summum revocat revocato corpore funem.
Verum vbi perpetui fessum se turbine motus

Præsentit, fictæ placet indulgere quieti.
Firmiter innixus mento se sustinet: infra
Pensile declinat corpus. suspendia fingit
Vera: pavent spectantum oculi, sed nulla timendi
Fit mora, namque pedes agitans, & brachia totus
Ad motum redit, atque alios se torquet in orbes.
Quodque iterum mirere magis, dum stringit vtraq;
Appensum dextra funem, trans brachia totum
Paulatim insinuat corpus, nervisque retortis
Et manibus revocat se se, & reflectit eodem
Membra situ.

Apud P. Laur. le Brun. to. I. Eloq. Poet. l. 7.

Spectaculum eorum qui vires Herculis, vt vocant, repræsentant.

VEl qui more avium se se iaculantur in auras
Corporaque ædificant celeri crescentia nexu;
Quorum compositam puer augmentatus in artem
Emicet, & vinctus plantæ, vel cruribus hærens
Pendula librato figat vestigia saltu.

Claudianus Paneg. de Cons. Manl.

Ludi in quibus indomiti tauri occiduntur.

TError vt armenti Taurus, cui plena iuventæ
Vulneris indocilem vallarunt cornua frontem,
Hesperijque olim venit in certamina ludi;
Si post tuta latens circensis dolia pugnæ
Ardua venator traiecit arundine colla.
Mugitu, saltuque, truces & cornibus iras
Colligit: ac primum iliceæ monimenta carinæ
Deijcit, aut iacto leuat inter nubila ligno.
Fumifer expirans accensum cursibus ignem
Inde ruit, profugique incassum artemque dolentis
Rapta sagittiferi iaculatur corpora Thracis.

P. Al. Donatus l. 12. Constant.

Harpastum Florentinum, seu Calcis ludus.

.... Cum protinus ire per auras
Atque auras deferre sinu per inania follem
Aspiciunt: volitat ventus cum carcere liber.
Libera libertas non est, nam vincula defert:

Orbe

Orbe latet, totoque procul dispellitur orbe:
Absque domo fert ille domum; subit astra: fugatur:
Ima subit: resilit. Ventosi prælia vento
Exagitant iuvenes: pellunt dextra, atque repellunt.
Corruit ille iterum: levis aere truditur aer;
Ictibus impatiens obmurmurat: altaque rursus
Nubila metitur cursu; si forte globosa
Excipiant miserata globum: patiturque repulsam
Indignabundo præceps cum murmure pubes
Æmula discurrit, follemque capessere gestit.
Labitur ille manu; dum truditur, exilit; iras
Dum turget ventis, eventilat: emicat ardor
Bellicus; insurgunt iuvenes, rapiuntque, feruntque;
Et pro folle caput raptorum tunditur. inde
Crebrescit pugnis nova pugna; impressa tumescunt
Tubera luminibus; frons livet eburnea nigro
Iuncta ebeno, pulchraque oculi de nube coruscant.
Scilicet audaces digitis coeuntibus armat
Absque armis dextras, proque arcu brachia torquēt,
Pro saxis, iaculisque manus. in verbera pendet,
Prona iuventa; vibratque oculos, animataque tela
Dirigit in vulnus, pugnisque sonantibus ora,
Et malè concrepitant malæ, sonituque choreas
Exercent dentes, liventia tempora circum
Itque, reditque, manus strepitusque alternat, & ictus
Ille fugit, retroque genas subducit ab ictu.
Stat gravis ille, gradumq; tenet, dextramq; pavendã
Erigit insultans; nisuque immotus in hostem
Fert oculos, dextram, vires, & vulnera; dextra
Ipsa sibi plaudit geminato verbere: palma
Pressa refert palmas sine sanguine.

P. Car. de Luca l. 19. Dom. Laur.

Satyri Scenici.

NEc minus agrestes Satyri, Faunique bicornes
Pone movent thyrsos, solitique invertere ludo
Seria, venantur faciles per ludicra risus.
Pellibus hirsutis hi scortea cingere terga,
Et picturato redimicula texere flore,
Ac sertis vmbrare comas. pars nebrida collo,
Et descendentes humeris componere villos,
Caprigenasque aptare genas, rictusque ferinos,
Interque horrificas erumpere cornua setas.

P. Alex. Donatus l. 2 Const.

LVDI PRIVATI.

Pilæ Ludus.

IAmque calent luſorum animi; color ardet in ore,
In vultu ſanguis rubet, omneſque occupat artus:
Præcipites hinc inde ruunt, curſuque ſequaci;
Atque oculis ſphæræ volucri vigilantibus inſtant.
Quiſque ſibi, & ludo intentus, quaſcunque rotetur
Miſſilis in partes globus, huc toto impete fertur,
Huc avidus currit; nec rarò fallitur ipſa
Dextera ludentum, dum ſe ſe librat in ictus.
Aut etenim tantum caſu pila pulſa ſecundo
Mittitur, aut dubio declinat verbera ſaltu,
Aut oculos iuvenum, curſuſque eludit inanes
Flexibus obliquis, aut in medium acta foramen
Non vltra reſilit, ſi quiſquam audentior alta
Reticulum dextra extulerit, ſphæramque volantem
Non patiatur humum declivi tangere lapſu.
Quiſque ſuas implet partes, cupiduſque videri
Exerit intentas curvato corpore vires,
Flexibilemque manum, quoties pila pulſa reſultat
Longius à latere in protenſos explicat ictus;
Si contrà premitur, ſubitoque in pectore ſaltu
Subſiliat pila; toto habilem cum corpore dextram
Contrahit, adductiſque globum toto impete nervis
Torquet in aerios tractus: hic circinat orbes.
Multipliceſque dolos, ludentum vt lumina fallat.
Hinc fugitiva volat, dextramque exoſa ſequacem
Fertur in oppoſitam partem: nec tutius illi
Stare datur, firmamque negat pars altera ſedem.
Nuſquam tuta quies; premitur, ſemperque receptis
Obteritur plagis, ictuſque reciprocat ictum.

Apud P. Laur. de Brun. to. 1. El. Poet. l. 7.

Ludus Follis.

HIc iuvet inſutos in nubila condere folles
Præcipiti lapſos ferre, referre gradu.
Impellantque leves tumefacta pellibus aura
Brachia multiplici lignea dente globos.
Hinc plaudunt comites, quoties per inania pulſu
Lenta repercuſſo pondera folle rotas.

Et

Et quoties tactis rediens avellitur astris
Orbis, & attactu personat orbe solum.
Aut saltu sublime redit, validosque per ictus
Aerium celeri turbine currit iter.

P. Alex. Donatus l. 3. car. el. ult.

Evehitur primum in formas tractabilis omnes
Follis hians, laxaque sui compage solutus.
Hic vbi concepit ventos, vbi spiritus intro
Immissus penitus latebras pervasit in omnes,
Ventosamque suo transfudit flamine vitam,
Paulatim videas in magnam excrescere molem,
Inque globum ingentem attolli. *Et inf.*
Dum loquor, en rapitur, sursumq; per aera follis
Huc illuc agitur vacui ludibria cœli.
Nunc etenim celsum sublimis in aera fertur,
Nunc cadit, & motu maiore resurgit in auras.
Nec tamen inflexis attrita superbia plagis
Detumet, in mediam impavidus descendit arenam;
Extusasque manus iuuenum, & sibi multa minantes
Verbera sponte ferit; reddit, quos excipit ictus;
Et dum percutitur totius pondere dextræ,
Percutit ipse manum: credit sibi turpe timere
Vel positi ante pedes hostis: se librat ab alto
Aere, & ingenti securus mole paratum
Aggreditur pugilem, factusque audacior alter
Longius impellit contracto robore follem.
Tum verò ingenti moles excussa fragore
Perpetuum infrendet murmur; sonat ictibus acta
Innumeris, nimioque suas præ verbere metas
Transilit impatiens.

Ex P. Laur. le Brun. to. 1 El. Poet. l. 7.

Ludus puerilis turbinis.

Ceu quondam torto volitans sub verbere turbo,
Quem pueri magno in gyro vacua atria circum
Ingenti ludo exercent: ille actus habena
Curvatis fertur spatijs: stupet inscia turba
Impubesque manus mirata volubile buxum
Dat animos plagæ.

Virgilius l. 7. Æn.

Quid tanto puerum circumstrepis area plausu?
Aut quas tortilibus pubes armata flagellis
Exercere iras parat; audio fervere latè
Verbera, & inflicti magnis clamoribus ictus
Circumquaque sonant turbo versatilis omnes
Ver-

Vertitur in partes, huc illuc impete toto
Plagarum impatiens agitur; ſed verbera plagis
Addit, & in varios iuvenilis turba rotatu
Torquet oberrantem; crebro ſe ſe explicat orbe,
Seque vrget, multoque ſalit contortus ab ictu.
At fruſtra inſtabilis partes ſe verſat in omnes:
Quo minus inflictos hinc inde movetur ad ictus
Indignans, gravius premitur, plagaque recenti
Vapulat à pueris, & ſaltu concitat iras.

P. Laur. le Brun. to. I. Eloq. Poet. l. 7.

Ludus latrunculorum.

SIc ait, & verſa in tabulam deprompſit ab vrna
Arte laboratam buxum, ſimulataque noſtris
Corpora: torno acies fictas albaſque nigraſque,
Agmina bina pari numeroque, & viribus æquis.
Bis nivea cum veſte octo, totidemque nigranti
Vt variæ facies, pariter ſunt & ſua cuique
Nomina, diverſum munus, non æqua poteſtas
Illic & Reges paribus capita alta coronis,
Et Regum pariter nuptas in bella paratas
Cernere erat; ſunt qui pedibus certamina inire
Sueti, ſunt & equis qui malint, quiqueſſagittis.
Nec deeſt quæ ferat armatas in prælia turres
Bellua, vtrinque indos credas ſpectare Elephantos.
Iamq; aciem in verſum ſtatuunt, ſtructęq; cohortes
Procedunt campo, caſtriſque locantur in ipſis.

Reliqua longiſſimæ deſcriptionis,
Vide apud Hier. Vidam in Carmine Scacchia.

Lapillus à ludentibus ſuper aquas iniectus.

ASpicis vt viridi ludens in margine ripæ
Exigui iactu lapidis puer æquoris vndas
Ventilet, vt tumidi colliſa protervia fluctus
A ſilice infecto non vno vapulet ictu
Hic ſuper extremam decurrens fluminis oram
Ducit arenoſi tractus maris, atque tumentes
Molli criſpat aquas fluxu, totuſque ſubinde
Merſus, & emergens alternis ſaltibus infra
Deſilit, & ſummam ſupra mox ſubſilit vndam,
Sic ferit anguſtos latices, campoque recepto
Liberioris aquæ componit in ordine ſaltus.
Tum magis atque magis minimos decreſcit in vſus

Vnda,

Vnda, ſuoſque arctat fluctus, imitata figuram
Pyramidis, tandemque apicem tenuatur in vnum.
Sic lapis arte nova fluctus deludit, & vndis
Inſultat, tutuſque ſui quo ſaxa feruntur
In præceps ſibi pandit iter, ſignata relinquit.
Quo ſe cunque ferat, veſtigia; nec ſatis iras
Oceani ſpreviſſe ſemel, ni ſæpe laceſſat
Multiplici tactu, & nimio temerarius auſu
Naufragium premat ipſe ſuum, dum ſemper eodem
Vnde emerſus erat, redit, & ſe exhaurit eundo.
Apud P. Laur. le Brun. to. 1. Eloq. Poet. l. 7.

Ludus qui vulgò dicitur l'Ocha.

EST tenui grandis telæ ſociata papyrus,
Quæ teretes prelo impreſſos ſic explicat orbes,
Arctior vt ſemper gyro breviore coarctet.
Et mihi ſi liceat patrijs modo vocibus vti
Ocha eſt, Romanæ nimium res cognita pubi.
Arida ſex denis, varijs animata figuris
Pagina ſignantur punctis, tres ſi inſuper addas,
Quod ſi quis numero ludens æquabit eodem
Ilicet aggeſti potietur hic æris acervo.
Ardua res equidem; crebro tamen evenit ictu.
Nam toties iactat quadratis candida formis
Oſſa, loco quocunque nigris interlita ſignis,
Vt tandem optatæ teneat confinia prædæ.
Quam tamen haud facili ſubito pertingere curſu
Poſſe datur; pictæ ſua ſunt diſcrimina chartæ.
Namque vbi ſex complet luſoria pagina punctos,
Obvius erigitur pons. Si quis præterit iſthac
Sancitum ſolvens communi lege tributum
Tutus it, & numerus talis ſemel additur idem.
Non procul annoſum feſſis luſoribus aptè
Exponens caupona merum, ientacula parvo
Exhibet, & mundis pretioſa cibaria mappis.
Hìc tanto laſſus manet hoſpes tempore, donec,
Quiſque bis expleto iactaverit ordine talos.
Dilatans immane chaos, tractuſque profundos
Adiacet huic puteus, lato qui gurgite fauces
Pandens, cuncta vorax tenebroſo ſorbet hiatu.
In quem præcipiti lapſu ſi forte viator
Incidat, ad ſuperas nunquam revocabitur auras,
Perculſus ni clade pari comes extrahat alter.
Quem propè Dædaleis labyrinthus flexibus antra
Pandit, & innumeros texens ambagibus orbes,
Mille

Mille plicat, replicatque vias, aditusque recurvos
Circinat, implexis fallens erroribus artem.
Hæc ludens qui tecta subit, non horrida priscæ
Fata timet sortis, nullus nam funera miscens
Minotaurus inest; diræ procul exulat omnis
Ira feræ, humanoque inhiantia monstra cruori.
Sed tantum pactos ob victa pericula nummos
Solvens, & punctis retro tribus inde recedens
Præcavet infausta rursum ne forte prematur.
Ponè niger sequitur fœdo pædore refertus
Carcer ab aeria seductus luce, soluto
Hinc nulli penso fas est exire, priusquam
Captivum numero socius detrudat eodem
Carcere ab angusto: nam hominem vix excipit vnũ.
Non longe telo distat munita recurvo
Pallida mors, ingens lusorum terror & horror.
Nam dum se extremos absolvere posse labores
Quis putat, immani falcis si concidat ictu,
Quos multo fauste confecit tempore punctos
Amittit, ludique exordia prima retexit.
Proh quoties metæ propior dum credis amatas
Te subijsse fores, punctus tum defuit vnus.
Tum iactum renovans, rursusque superfuit vnus,
Sæpius hinc etiam te sors inimica remotas
Distrahet in partes: nono nam quolibet orbe
Ponderis impatiens argutus gracitat anser
Qui nullum proprio patitur requiescere dorso;
Sed numerum quoties clamoso terminat ore
Sortiri toties repetit primordia puncti
Collusor vacua donec consistat in æde.

Incertus auctor.

SALTATIO, SIVE CHOREA.

. . . . pars æthere summo
Pensilis ad numerum choreas ciet, & pede fidens
Mobile corpus agit, nunc se se versat in orbem
Turbinis intorti celeres imitata rotatus;
Nunc placido motu, placidissima obambulat arte,
Intexitque vias, cursuque retexit eodem,
Et labyrintheis erroribus aera signat:
Atque aliquis tremulos modulatus corpore saltus,
Mille vices iterat, iacit, exultantia membra

In

In ſublime, teritque pedem pede; crura ſupinus
Implicat in ſe ſe, mox dum redit explicat, idem
Et ſalit, & reſilit, corpus vibrat, & rotat idem.
P.Vinc.Guiniſius car.7.
Inflexo pudibunda genu, leviterque micantes
Proſilit alternans blanda puella pedes.
Marmoreum digitis libat primoribus æquor,
Et vaga ſuſpenſos temperat arte gradus.
Prima relabenti relegit veſtigia curſu.
Se rotat, & volucri ſe rapit ipſa fuga.
Nunc ſecat obliquans trepidos incerta meatus;
Mille per anfractus textile nectit iter.
Nunc ſalit, & tremulas vibrans per inania plantas
Vix tacito ſummam verbere mordet humum.
Fulgure mobilior celeri ſe turbinat orbe
Et labyrintheas implicat arte vias.
Curvatis fertur ſpatijs ampla atria circum
Iam gravior, paſſo provehiturque ſinu.
Mox ruit, & laxis veluti furiatur habenis;
Mox premit, excurſus frangit & ipſa ſuos.
Inde pedem pede ſupplantans trepidatq; labatque,
Ludit & innumeris Dædala planta modis.
P.Mar.Bettinus in Lyc. l.4. Eutrop 11.
Seu dulci modulata choro veſtigia flectis,
Arduus in numerum greſſus formare decoros.
P.Conſt.Pulcharellus l.1. car.7.
Mira chori facies, nunc intercepta virili
Corpore Nympharum turbæ veſtigia certâ
Lege regunt; nunc oppoſitis ſtant frontibus omnes
Atque adverſa viro virgo eſt: nunc dextera dextræ
Hæret, & attollit generoſo brachia motu,
Nunc dimiſſa manus cuique eſt, errantque viciſſim,
Et dominam mutant pueri, dominumque puellæ,
Mox ſibi deſertas repetunt, & quæque priori
Saltando matrona coit. velut ipſa vagantur
Sidera: iamque ſtudent iungi. modo tramite longo
Diſſociata micant melius. levis area cunctis
Tunditur ad numeros nunc hic, nunc ille caprizat,
Peſque pedi teritur quartò. rotat ille lacertos
In gyrum, curritque trochus. directa moventur
Membra, nec inflexis fœdè ludibria debent
Poplitibus prudens ſtrepitus, motuſque feroces
Virgo cavet, lenique ferit proſcenia ſaltu.
Inde manus pulſant manibus, feriuntque, crepantq;
Argutè digitis, & ſolo pollice cantant.
Præludunt litui, ſaltatricéſque choreas
Siſtra,

Sistra, tubæque regunt. forma est diversa canendi,
Et diversa chori. iam priscum Corduca saltant,
Iam Lædam, iam Trettanelum; iam Pyrrica solos
Lassat forma viros, rutilisque moventur in armis.
Nunc chorus Eumelia est, nunc inconcinna Sicinnis,
Hi Samios referunt motus, hi Cariatizant,
Illi Hormum alternis saliunt, Corybantiaque æra.
Curetumque modos alij, moresque vetustos
Phæacum, aut varijs imitantur Prothea formis.

Gasp. Barlæus Her. l. 4.

Ante levis graditur, saltusque, chorique magister
Exilit ad numerum, se seque per aera versat
Lubricus & summas vix dum pede lambit arenas
Argutas iactatque manus, volvensque loquaces
Hinc, atque hinc oculos, & mollia corpora flexu
Saltantum celeri vertigine temperat orbem.

P. Alex. Donatus l. 2. Const.

VENATIO.

IT portis iubare exorto delecta iuventus
Retia rara, plagæ, lato venabula ferro;
Massylique ruunt equites, & odora canum vis.
Postquam altos ventum in mõtes, atque invia lustra,
Ecce feræ saxi deiectæ vertice capræ
Decurrere iugis: alia de parte patentes
Transmittunt cursu campos atque agmina cervi
Pulverulenta fuga glomerant, montesq; relinquunt.
At puer Ascanius medijs in vallibus acri
Gaudet equo. iamque hos cursu, iam præterit illos:
Spumantemque dari pecora inter inertia votis
Optat aprum, aut fulvum descendere mõte leonem.

Virgilius l. 4 Æn.

Ac velut ille canum morsu de montibus altis
Actus aper multos Vesulus quem pinifer annos,
Defendit, multosque palus Laurentia: silva
Pastus arundinea, postquam inter retia ventum est
Substitit, infremuitque ferox, & inhorruit armos;
Nec cuiquam irasci, propiusve accedere virtus,
Sed iaculis, tutisque procul clamoribus instant.

Idem l. 10.

Inclusum veluti si quando flumine nactus
Cervum, aut puniceæ septum formidine pennæ
Venator cursu canis, & latratibus instat.
Ille autem insidijs, & ripa territus alta

Mille-

Mille fugit, refugitque vias; at vividus Vmber
Hæret hians, iam iamque tenet, fimilifque tenenti
Increpuit malis, morfuque elufus inani eft.

Virgil. l. 12. Aen.

Venimus, & latos indagine cinximus agros,
Illa levi velox fuperabat retia faltu,
Summaque tranfibat pofitarum lina plagarum.
Copula detrahitur canibus, quos illa frequentes
Effugit, & cœtum non fegnior alite ludit.
Pofcor & ipfe meum confenfu Lælapa magno:
(Muneris hoc nomen) iamdudum vincula pugnat
Exuere ipfe fibi, colloque morantia tendit,
Vix bene miffus erat? nec iam poteramus vbi effet
Scire, pedum calidus veftigia pulvis habebat,
Ipfe oculis ereptus erat: non ocyor illo
Hafta, nec exutæ contorto verbere glandes,
Nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu.
Collis apex medijs fubiectis imminet arvis;
Tollor in hunc, capioque novi fpectaculá curfus
Quò modò deprendi, modò fe fubducere ab ipfo
Vulnere vifa fera eft; nec limite callida recto,
In fpatiumque fugit, fed decipit ora fequentis,
Et redit in gyrum, ne fit fuus impetus hofti.
Imminet hic, fequiturque parem, fimilifque tenenti
Non tenet, & vanos exercet in aere morfus.

Ouidius l. 7. met.

Quò poftquam venere viri, pars retia tendunt,
Vincula pars adimunt canibus, pars preffa fequuntur
Signa pedum, cupiuntque fuum reperire periclum.
Hinc aper excitus medios violentus in hoftes
Fertur, vt excuffis elifus nubibus ignis.
Sternitur in curfu nemus, & propulfa fragorem
Silva dat: exclamant iuvenes, portentaque forti
Tela tenent dextra lato vibrantia ferro,
Ille ruit, fpargitque canes, & quifque furenti
Obftat, & obliquo latrantes diffipat ictu.

Vide reliqua apud Ouidium l. 3. met.

Ite vmbrofas cingite filvas,
Summaque montis iuga Cecropij.
Vos quà Marathon tramite lævo
Saltus aperit, qua comitatæ
Gregibus parvis nocturna petunt
Pabula fœtæ, vos quà tepidis
Subditus auftris frigora mollit
Durus Acarnan, alius rupem
Dulcis Hymetti; parvas alius

Calcet

Calcet Aphyduas; pars illa diu
Vacat immunis, qua curvati
Littora ponti Sunion vrget,
Si quem tangit gloria silvæ
Vocat hunc Philipis
Hic versatur metus agricolis,
Vulnere multo iam notus aper.
At vos laxas canibus tacitis
Mittite habenas.
Teneant acres lora molossos;
Et pugnaces tendant Cressæ
Fortia trito vincula collo.
At Spartanos, genus est audax
Avidumque feræ, nodo cautus
Propiore liga, veniet tempus
Cùm latratu cava saxa sonent.
Nunc demissi nare sagaci
Captent auras, lustraque presso
Quærant rostro, dum lux dubia est;
Dum signa pedum roscida tellus
Impressa tenet.
Alius raras cervice gravi
Portare plagas, alius teretes
Propter laqueos, picta rubenti
Linea pinna vano eludat
Terrore feras, tibi libretur
Missile telum: tu grave dextra
Lævaque simul robur lato
Dirige ferro: tu præcipites
Clamore feras subsessor ages.
Tu iam victor curvo solves Viscera cultro.

Seneca in Hipp. ac I. sc. I.

Nec verò leporem tantum, capreasve fugaces,
Aut timidos agitent præclusa indagine damas,
Queis iugulæ inspirent auras, & amicus Orion.
Quin ipsis in speluncis, in rupe cavata
Excipiant versum impavidi, & venabula contra
Obiectent, densisque actum de saltibus aprum
Innixi expectant hastis. it calle silenti
Efferus, ac fuso spumant virgulta veneno.
Nec vasto timeant aut comminus ire leoni.
Venatus iuvat audaces.

I u Pontanus l. 3. de Stell.

Sed venabula longa, sed insidiosa plagarum
Texta, sed omnigenum venantibus apta canum vis.
Invenies geminos nervis horrentibus arcus,

Spiculaque, & pictæ formosum insigne pharetræ:
Prædones etiam aligeros, rostroque minaces,
Et genus, accipitres, generi fatale volantum;
Et gladium capulo fulgentem, & flammea bullis
Cingula, Sidonio quibus aurum intermicat ostro,
Fulmineosque tubos, & arundine robur ahena
Flammivomum, missoque tonans lethale metallo,
Ille pharetrata comitum subeunte caterva
Vectus eques, multa cane cinctus, & aureus armis,
Septa fugit, montesque procul contendit in altos,
Quò gregis alta vocant oblivia, quò rapit acer
Vmber iter, cui visus aper dare terga sequaci.
P. Pulcharellus l. 2. Eclo 6.

Irruimus silvam, cinctosque indagine saltus:
Foverat innumeras intima silva feras.
Tum dare signa duces, iuvenum ruere ardua pubes,
Et latrare canes, & trepidare greges.
Fit fuga: perque omnes sternuntur inertia campos
Agmina: pars iaculo, pars cane victa cadit.
Non leporem virgulta tegunt, nec inhospita damas
Culmina, setigeros nec sua vallis apros.
Hac hominum cursus, hac fertur odora canum vis;
Prædaque diversos & sua quemque rapit.
Illic capra iugis deiecta minacibus: illic
Cingitur obiectis anxia cerva plagis.
Iamque adeo dum quisque ruunt in devia, cervus
Per nemus aeria fertur inane fuga.
Insequor, inde ferox fugit i le ferocior; & quà
Invia cuique foret, pervia vtrique via est.
Sæpe feram ferro, iaculoque volante lacesso,
Irrita sed ferri vis iaculique fuit.
P. Iac. Bidermanus l. 2 Hero ep. 1.

It longum campis agmen selecta canum vis
Rostroque captat omina:
Impatiensque moræ (notas odor attulit auras)
Tentat manus abrumpere
Signa canunt. omni rabies mox libera fræno
Festiva spirat prælia
Inque recens signata solo vestigia fertur
Sagax amussis narium.
Ecce per ambages cervus clamoribus actus
Ramosa tollit cornua.
Quærenti per aperta fugam plaga nexilis obstat,
Et impeditum retrahit
Ille volat ventis etiam post terga relictis
Fontemque quærit avium.
P. Iac. Balde l. 1. sil. Quædam

Quædam vix Geticis distat venatio bellis:
Ense, manuque ferox,
Martemque verum provocat.
Quippe sui meminere feræ, secat ecce lutosam
Turbine rapta viam,
Globumque stantem perfurit.
Emicat & Lachne Spartana, & Oribasus Arcas,
Setigerasque Nape
Deprendit aures mordicus.
Adversi confligit apri pinguissima moles,
Cum canibusque suos
Miscere dentes æstuat.
Donec ab innumeris equitata sagacibus ictum
Non removere valet
Obstante coram Pamphago
Sic quoque terribili: trepidat, mortemque minatur
Igne flagrant oculi:
Vires in ictum convocat.

Idem ibidem.

Frigidus hibernum contristat Iuppiter annum
Quæ non aucupijs, quæ non venatibus illic
Gaudia proveniunt altis de montibus actus
Fertur aper: frustra ille animos, setasque comantes
Arrigit, & spumis albet ferventibus ora,
Fulmineumque acuit nodosa ad robora dentem.
Audaces instant Vmbri, fortesque molossi,
Albanumque genus, non certi cedere, quamquam
Nunc hos obliquo, nunc illos dissipat actu.
Tantus amor prædæ est, & sævi gloria morsus.
Nec minus & cursu iuvenes iaculisque fatigant
Setigerum; hortantur se se, & latrantibus addunt
Cum clamore animos, dum tandem in retia trudant
Frendentem, & teretes nodos differre parantem.
Accurrit victor, splendentique ilia ferro
Transadigit: lato sequitur de vulnere sanguis
Procumbitque ferox, & adhuc in morte minax sus.

P. Iac Vuallius in Paraph. Her.

Conditor Austriaci regni Rodulphus opacos
Lustrabat saltus, frondentia tecta ferarum,
Venatu penetrans radijs impervia solis.
Vt patriæ secreta feræ patuisse virentis,
Silvarumque fidem, & violata silentia cernunt.
Corripuere fuga campos: nec segnius instant
Latratu, cursuque canes, clamore catervæ.
Exultat Rodulphus equo, nec vulgus in omne
Nobile consumit robur; tantum optima cervix

In vulnus regale placet; seu dentibus apri,
Vnguibus horrentesve vrsi, cervique tumentes
Cornibus arboreis: hos cursu prendere, at illos
Dignatur iaculis, speciosaque funera donat,
Vix hasta tangit damas parcente minores.
Ecce autem medio elapsus latrante tumultu
Vmbrorum, pressans ingenti corpore cervus,
Grande decus frontis, ramosaque cornua iactans,
Præcipitat saltu, & campis se credit apricis.
Evolat immissis ardens Rodulphus habenis.
Incubuitque fugæ: venantum castra sequuntur
Longo intervallo clamosa, feramque Ducemque
Vltimus extremo iam celat in æquore pulvis.
Illam per campos fugientem, & aperta viarum
Præcipites modò per valles virgultaque latè
Sternentem sonitu vasto, aut obiecta natatu
Flumina, vel ripas iungentem saltibus altas
(Vrget quippe metus stimulo violentior omni)
Victor agit Princeps, & voce, hastaque fatigat.
P. Gul. Dondinus car. 1.

VIRTVTES.

Virtus.

Virtus repulsæ nescia sordidæ
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit, aut ponit secures
Arbitrio popularis auræ.
Virtus recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via:
Cætusque vulgares, & vdam
Spernit humum fugiente penna.
Q. Hor. l. 3. Ode 2.

Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaque latè
Fortunæ secura nitet, nec fascibus vllis
Erigitur, plausuve petit clarescere vulgi.
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis,
Divitiis animosa suis, immotaque cunctis
Casibus, ex alta mortalia despicit arce.
Claudians de Conf. Manl.

Aureo

Aureo Virtus solio decora
Regnat, & regnum neque Gangis vnda,
Nec maris tractus positis columnis
Ciampole claudit.
Hæc inextinctis radijs parentem
Imbrium nubem, tenebrasque noctis
Negligit, miros & amoris ignes
Excitat ore.
Hac datum visa semel ante pomum
Palladis formæ Paris annuisset;
Nec feris sedes Priami iaceret
Diruta flammis.
Sat suo censu sibi dives, extra
Se nihil virtus cupit, hæc vel hostes
Placat iratos, sociasque nectit
Compede mentes.

Vrbanus VIII. Ode ad Io: Ciampol.

Virtus ætherei progenies Patris
Nativo rutilat sidere verius,
Castisque insita mentibus
Extra se nihil expetit.
Cœlo nata fuga nititur ardua
Cœlum sidereo tangere vertice
Curru vecta volubili
Flammis incita patrijs.
Et iam stelliferis arcibus insidens
Infra se rapidis omnia fluctibus
Misceri videt, otijs
Felix ipsa facillimis.
Merset nocte licet lividus invida,
Ipsis è tenebris expediet caput:
Obscuroque diem situ
Ducet fraude superbior.

P. Ber. Stephonius in Cris. in Cho. u'c 1

Fides diuina.

FIdem profunda nocte reconditam
Nitere dicis præter Apollinem
Dieque lucem. mira narras.
Cœca regit, beat illa cœlo
Exul, sed altam ducit originem
Cognata cœlo, nec pudet exulem
Abesse, mortales reponat
Illa tamen, metuente gressu

Errare; tutum ſtrauit iter Deus
Idemque teſtis non reuocabilis
Sententiarum, turpe falli
Neſcius, & ſine fraude verax.
Obſcura ſuadens attenuat fides
Senſum proteruum; credulus auribus
Nil obtueri curo tendens
Certus iter ſine luce phœbi.
Diuina rerum nec rapere audeo
Sub divum, vmbris obſita prodere,
Mortali & impermiſſa lyncis
More ſuperſedeo tueri.

P. Io. Maſculus l. 1. Ode 28.

Inde venit ſanctæ fidei inſuperabile robur,
Inde animi ductore Deo, quin ipſa columna eſt
Dia fides, nobis immobile firmamentum,
Veri prima baſis ſummo quæ vertice tangit
Sidera, quæ lucem ſpeculari in nube refringit
Ingenitam, genitamque Deo, quæ lumine blando
Signat iter cæli, curſumque intendit olympo,
Te ſequimur diuina Fides, tu lampade noctem
Errorum, ſcelerumque fugas, tu lumine certo
Diſpeſcis chaos, & media in caligine ſplendens.
Te ſine mortales nec ſpes lactauerit vlla,
Nec diuinus amor caſto calefecerit igne,
Nec ſolida vlla polo tulerit faſtigia virtus.
Tu verum, iuſtumque doces, tu regula vitæ,
Vitaque iuſtorum diuina viuida flamma.

P. Ant. Millieus l. 4. Moyſ. Viat.

Fides humana.

HVic diuæ germana fides, eademque ſororis
Corde tuo delubra tenens, ſe ſe omnibus actis
Inſerit. hæc nullo docuit liueſcere fuco,
Nunquam falſa loqui, nunquam promiſſa morari,
Inuiſos odiſſe palam, non virus in alto
Condere, non lætam ſpeciem prætendere fraudi,
Sed certum, mentique parem componere vultum.
Occultò ſæuire vetat, prodeſſe remittit.
Hæc & amicitias longo poſt tempore firmat,
Manſuroque adamante ligat; nec mobile mutat
Ingenium, paruo ſtrepitu nec vincula noxæ
Diſſolui patitur, nec faſtidire priorem
Allicitur veniente nouo: benefacta tenere
Reſpuere offenſas facilis, pariterque minoris

Officij,

Officij, magnique memor ſuperare laborat,
Vtque hoſtes armis, meritis ſic vincit amicos
Hæc fovet abſentes, hæc longè ſola remotis
Conſulit, hæc nullis auidam rumoribus aurem
Pandit & ignarum nunquam læſura clientem
Inſidioſa tuos alienent murmura ſenſus.

Claudianus lib. 2. de laud. Stil.

Spes, & Charitas. Vide Tit. Affectus humani.

Prudentia.

IDeo mouemur, ne quid in vita nimis:
Hæc hauſta, non exhauſta prudenter velim,
Eſt ratio vera quatenus tendit gradum.
Ducatur ardens animus auctoris manu.
Sit qui rependat incitum temerè impetum:
Sit qui reflectat turbidè effuſum retro.
Arripiat æqua, vera diſcernat, ſibi
Imperet, & illa multa non multum velit,
Vtilia, quam iucunda potiorá æſtimans.
Quædam recuſet, differat quædam in locum:
Hæc ſumma libet; illa ne libet quidem.
Ad hæc refectus reuolet, hinc feſſus volet:
Momenta captet; tempore vtatur ſuo:
Cura recenti ſemper hoc ſpatium voret:
Nunquam ſerena pace deſueſcat frui.

P. Ber. Stephonius in Flau. ac. 3. ſc. 4.

Mentis æternæ Dea nata partu
Fata contemplor, rapidumque rerum
Turbinem, curſu cita qui perenni
Sæcula torquet.
Quicquid orditur vaga pertinaci
Ira Saturni fugiens caueri,
Sponte præcurram; nihil imparata
Mente manebo.
Mente nil vnquam ſequor impedita;
Nil redordiri ſemel orſa cogor
Nec citra fixam titubante metam
Calce reſiſto.
Sum togæ vindex, pietatis altrix,
Numinis cuſtos, domitrix amorum
Dulce ludentes moderata curas,
Dulce furentes.
Quo ſuos flectat fugitans videri
Vita Mæandros, video: nec vllas
Fraudis ambages mihi celat æui
Lubricus error.

Nullus incautam dolor, aut voluptas
Occupat, nullus furor impotentem,
Nullus ignavam timor, & cupido
Nullus inermem.

P. Pulch. lib. 5. Ode 4.

Est Dea, quæ medios hominum se fundit in actus
Conscia præteriti, & fortis præsaga futuræ,
Arbitra difficilis causæ, Prudentia, centum
Prædita luminibus, longis venerabilis annis
Mille modis edocta vias insistere recti,
Mille modis edocta mali depellere formas,
Et cœptis instare suis, fortemque periclis
Obiectare animum, dubijs non fidere rebus
Nec male consultos vulgi spreviſſe furores,
Nec metuiſſe nimis. capit à discrimine laudis
Incrementa suæ, & fortunæ libra secundæ
Iratis dicit se se submittere fatis.

Gasp. Barlæus Her. l. 1.

Iustitia.

Esse sed iniustum fateor quodcunque negatur
Iustitiæ, tu prima hominem silvestribus antris
Elicis, & fœdo detergis sæcula victu.
Te propter colimus leges, animosque ferarum
Exuimus. nitidis quisquis te sensibus hausit,
Irruet intrepidus flammis, hyberna secabit
Æquora, consertos hostes superabit in armis.
Illa vel Æthiopum pluvijs solabitur æstus:
Illum trans Scythiam vernus comitabitur aer.

Claudianus de Cons. Manl.

Iustitia vtilibus rectum præponere suadet
Communesque sequi leges, iniustaque nunquam
Largiri socijs.

Idem l. 2. de laud. Stil.

.... Primas Deo
Iustitia tribuat, templa, pietatem, sacra;
Patriæ secundas, arma, consilium, fidem.
Homini pudoris lumen, ingenium sagax,
Partes in omnes decoris intentum impetum,
Animumq; memorem Numinis, castum & metum.

P. Ber. Stephonius in Flau. ac. 4. sc. 2.

Iustitiæ diuinæ forma & habitus.

.... spectandam in luce maligna
Se dedit arma rotans Astræa, coruscat, & ardet.
Flammea

Flammea cæsaries, atque aura ventilat iras
Vndabunda minis: dextra emicat ensis. Orion
Non aliter gladio terras, & crine minaci
Terrificat, pluviasque ciet fert læva volumen;
Signat vbi flammis hominum scelera, ignis & ignes
Evocat æternos, hoc exarat ira Tonantis;
Sub prælo vindicta premit; mors publicat vmbris.

P. Car. de Luca l. 4. Dom. Laur.

Fortitudo.

EFfinge fortem Cæsar: in bello ferox
Furit ille semper aspero armorum sono?
Nunquam ille temerè sævit: haud cæcum impetum
Proiectat audax animus: insani hoc erat
Non fortis. igitur ille qui Magni notam
Lucratus, aulam Macedo Persarum eruit,
Temerè profusis viribus, veræ decus
Laudis reliquit, turbidè tantum ferox.
Armata virtus mente rem belli gerit. *Et inf.*
Memor ferocem fortis ardorem in loco
Expromit, aut cum sancta relligio virum
Obsessa poscit; nutat aut patriæ salus
Oppressa bello. sæpe pro casta decet
Vitam pacisci laude, nam quædam benè
Tempora pudori fortis invicto dabit;
Vitæque turpi fortiter mortem pudor
Præfert honestam.

P. Bern. Stephonius in Flau. ac. 4. sc. 1.

Constantia.

QVisquis composito serenus ævo
Fatum sub pedibus dedit superbum,
Fortunamque tuens vtramque rectus,
Invictum potuit tenere vultum:
Non illum rabies minæque ponti
Versum funditus excitavit æstum;
Nec ruptis quoties vagus caminis
Torquet fumificos Vesevus ignes,
Aut celsas soliti ferire turres
Ardentis via fulminis movebit.
Quid tantum miseri feros tyrannos
Mirantur sine viribus furentes?
Ne speres aliquid, nec extimescas
Exarmaveris impotentis iram.

Boetius l. 1. metr. 4.

Beatus à quo non humilem grauis
Fortuna vocem, non tumidam leuis
Expressit vnquam curiosis
Dum tacitus premit ora fatis.
Ad prima si quis vulnera non gemit,
Solo peregit bella silentio.
Celare qui nouit sinistros
Ille potest bene ferre casus.
Ille & caducis se licet vndique
Suspendat auris pontus, & in caput
Vnius & flammas, & vndam, &
Vertat agens maria omnia auster:
Rerum ruinas mentis ab ardua
Sublimis aula, non sine gaudio
Spectabit; & latè ruenti
Subijciens sua colla cœlo
Mundum decoro vulnere fulciet;
Interque cœli fragmina, lugubre
Telluris insistet sepulchrum, ac
Incolumis morientis æui
Heres ab alto prospiciet, magis
Hæc magna quàm sint, quæ pedibus premit,
Quàm quæ relinquit, iam tum Olympi
Non dubius moriturus hospes.

P. Cas. Sarbieuius l. 4. Ode 3.

Clementia.

SEd piger ad pœnas Princeps, ad præmia velox,
Quique dolet, quoties cogitur esse ferox.
Qui vincit semper, victis vt parcere possit,
Clausit & æterna ciuica bella sera.
Multa metu pœnæ, pœna qui pauca coercet,
Et iacit inuita fulmina rara manu.

Ouidius l. 1. de Pon. el. 3.

Hæc Dea pro templis, pro thure calentibus aris
Te fruitur, posuitque suas hoc pectore sedes.
Hæc docet vt pœnis hominum, vel sanguine pasci
Turpe ferumque putes: vt ferrum Marte cruentum
Sic cum pace premas, vt non infensus alendis
Materiem præstes odijs: vt fontibus vltro
Ignouisse velis; deponas ocyus iram.
Quam moueas: precibus nunquã implacabilis obstes:
Quia prosternas, prostrataque more leonum
Despicias, alacres audent cùm sternere tauros,
Transiliunt prædas humiles hac ipse magistra,

Das

Das veniam victis, hac exhortante calores
Horrificos, & quæ nunquam nocitura timentur
Iurgia, contentus solo terrore coerces.

Claudianus l.2. de laud. Stilic.

Religio.

ECce sedens in nube, secans fulgore procellas
Relligio, & ventis quatuor deuecta, carinæ
Ingreditur Regina foros coma sanguine gemmat;
Vt crinalis acus pennata sagittula crines
Ornat, & in partes bellè discriminat: arcus
Paruulus in turrim generosa in fronte capillum
Erigit: innumeræ, quas pingit purpura, vittæ
Serpunt per capitis crinita volumina: malæ
Luminaque ardescunt, turgent pro lacte cruore
Vbera; & armantur non hæc thorace, sed igne
E cruce vibrato, quæ nobile pectus honestat,
Inceditque graues diuino sanguine mammas
Venarum roseis imbuta canalibus, artus
Vestis obit, luditque feris aquilonibus vndam.
Scinditur haud vmquam textura; cohæret amore,
Æternumque manet; licet ensis & hasta furoris
Soluere fila manu, nodo sociata laborent.
Sunt manicæ armillæ, sunt ferrea vincula torques.
Et manicæ armillas, pretiosa monilia ferrum
Sideraque exuperant; nam vincula sanguis inaurat,
Pondere qui vincit torques, & sidera luce.
Pectora vulneribus multis transfixa coruscant,
Roscidaque in multas migrarunt vulnera gemmas.
Labra cicatricum ceu rubra corallia flagrant,
Sanguine concreti rubro velut æquore flores.
Martyribus vexilla suis, & tessera belli
Quina etiam tollit cruciati signa Tonantis.

P. Car. de Luca l.15. Dom Laur.

Adstitit, exegitque metus, animumque labantem
Constituit, superos inter quo fulget in astris
Relligio, pandens augustæ frontis honorem,
Digna polo, & superis species erat; ardua molem,
Ora grauis, cultumque decens, blandeque rigenti
Fronte seuera, metum casto miscebat amori,
Terrorem illecebris, maiestatique decorem;
Parque metus, & amoris honos; formaque serena,
Hyberni velut æthra poli, cùm nubila vento
Diffugere, Deæ facies, & lumina fulgent.
Per latos diffusam humeris permiserat Euris

Cæsariem, rutiloque vagam crispaverat auro.
Splendida mitra tegit frontem, conoque coactum
Attollens apicem, triplicis regit orbe coronæ
Clara comam; Numenque Dei, nomenque tremendi
Sculpta gerit, lævem rutili sub marginis oram.
In tunica niveus color est, in stamine pallæ
Cæruleus: variam distinguunt sidera pallam.
Thuris odoratam nimbo gestabat acerram
Dextera, & angustum divina lege volumen
Læva manus.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Liberalitas.

At ne tributum pendere nescius
Se subditorum munere regio
Audito vectigalem avebit
Munificus Fabiane princeps,
Non ille frontem contrahit ad sui
Petita vulgi. non popularium
Surdus querelarum molesto
Accumulat sua lucra censu.
Et illa tantum computat, ac suæ
Importat arcæ, quæ tenues opum
Effudit in cives; suarum
Largus opum, & sibi pauper vni.
Ille ille magnis dignior afferi
Quem larga plenis copia cornibus,
Pronæque liberalitatis
Egregiæ comitantur artes.
Et non coactis munera passibus.
Vltrove dandum quod petitur, cui
Anhela prævenisse vota: &
Munificum libet esse gratis.
Magnetis aurum si subeat vices
Trahentur enses. fortior est manus
Onusta donis, nemo Thraces
Non feriet, modo nervus adsit,
Quin & retuso iam senio putres
Serenioris cote pecuniæ
Limantur enses. sic virorum
Et meritorum opulentus emptor.
Antiqua Princeps sæcula prorogat.
Sic pænè ab ipsis Manibus Hectoras,
Codrosque, Mutiosque, & altis
Scipiades revocas ab vmbris.

P. Alb. Inct. cent. I. Ode 60.

Pæni-

Pœnitentia.

EHeu! quis gemitus, quis ille flentis
Confusus populi sonus repente
Arrectas mihi verberavit aures?
Nil fletur solitis modis: nec ora
Questu sufficiunt, manusque planctu,
Heu, heu! quò gemitus dolorque vergit?
Prostratum gelido pavore Regem
Hirsuto video rigere texto.
Non aurata premit corona frontem:
Squalet cæsaries, caputque sparsi
Deturpant cineres, & ora fletus.
Non auro bibitur: falerna nemo
Nemo tempora floribus coronat.
Pollent ora fame: sitis perustis
Ardet visceribus: nec vllus vnquam
Fit tectis strepitus, nisi eiulantis
Quem suspiria reddidere turbæ
Heu, heu! quò gemitus dolorque vergit?
Nec regem modò, supplicemque luctus
Exercet populum. greges & ipsi
In partem veniunt, nec vlla gramen
Attingit quadrupes, nec vlla fontem.
Impastæ stabulis gemunt capellæ,
Impastæ stabulis gemunt & agnæ.
Arent vbera, nec suas, vt ante
Ad mulctram Pholoe vocat iuvencas,
Muta est fistula, nec suos, vt ante
Aut Daphnis canit, aut Alexis ignes.
Heu, heu! quò gemitus dolorque vergit?
An Reges iterum simul severis
Aures impulerit minis Ionas
Descendent solio, hispidisque cingent
Setis corpora, lividumque pectus
Et palmis ferient, & astra votis?
An mœrens populus cibique, & vndæ
Expers, flebiliter Deum per aras
Exposcet veniam, precesque nostras
Et nostros aliquid valere fletus
Placari facilis probabit æther?
Quid cùm pænituit, piæ reorum
Non possunt lacrymæ? Rubentis æthræ
Sistunt fulmina. sæpè destinato
Vrbes perdere iam parabat ictu,

Cùm

Cùm luctus subito pavorque flentem
Incessit populum, simulque noxæ
Terras pœnituit, Deumque pœnæ.

P. Luc. Vuallius lyr. l. 2. Ode 6.

Hæc vbi vulgavit Vates in castra reversus,
Incendit magnum in populo Dea sæva dolorem
Missa polo, & tristes lacrymas super agmina fundit,
Mox lacerat comptos crines, & pulvere turpat;
Florentes scindit tunicas, auroque crepantes
Rumpit acerba sinus, spoliataque corpora cultu
Sternit humi cinere involvens: tum cannabe torta
Inijcit horrentes saccos, & funibus arctat
Præcinctos artus: setis quos subter equinis
Aspera textà tetunt, aut tonsis retia capris.
Amovet & mensis epulas, & balnea thermis:
Vina vetat, mollesque thori in lanugine somnos;
Mandat humum, aut duris iubet arcta cubilia trúcis,
Lurida cum sicca solvit ieiunia cæna.
Dat castas lacrymis noctes, vigilataque planctu'
Astra ferit, pulsansque Dei demitigat iras.
Hos Metanœa, habitus pullo mœstissima luctu
Nuda pedes, plangens liventia pectora palmis
Perculsis dederat castris, fletuque madebant
Omnia ad instantes irato Numine diras.

P. Ant. Millicus l. 9. Moys. Viat. to. 1.

Paupertas voluntaria.

SVperba damnans sæcula pauperum
In verba iuro: quod satis est manu
Altrice donabit suorum
Vsque memor Genitor, daturus
Æterna, largus scilicet & potens
Diviniorum; non ego pinguium
Regnabo camporum, tibi alveo
Nectar opes Siculæ reponant.
Latebra munit me satis, æneos
Damnoque vectes, nec penetrabile
Cubile; Paupertas resignat
Omnia splendidior videri.
Deiecit Orco cura pecuniæ
Dei sodalem; iure perhorrui
Tractare lucrum turpe, venali
(Heu scelus) ob pretium Tonante.

Me

Me castra poscunt, signaque pauperum
Beatiorem sorte Quiritium,
Et Mygdonum Regum; neganti
Multa mihi, meliora Divi,
Et destinarunt plura, Cupidinis
Iniuriosi, fraudis & inscio.
Nondum resoluet martialis
Pauperies Erebi in ruinas.

P. Io. B. Masculus l. 15. par. 3. Ode 7.

Obedientia.

Consulta Patrum nulla iubentium
Scrutabor audax, seditionibus
Et cuncta permiscens, sed otj
Dulce fruar potiore fructu.
Est vt quietem fluctibus Adriæ
Ignoret alter sævior, ardua
Nunc iura culpans, nunc iniquum
Aut senis imperium parentis
Fastidiosum, non mihi ferrea
Mens est, acerbo non ego presuli
Crudus renitar, nec moratus
Aggrediar pede iussa claudo.
Lenis voluntas non inamabilem
Fastidit iram Principis; asperet
Natura, seu tristis senecta
Sive humiles referat penates
Genusque vulgi; quisquis erit, Dei
Nutum tuebor, leniter obsequi
Promptus, iubentem præque vertens
Robur & ingenij refringens.
Vltro benignus quod Genitor dedit,
Mentis redonabo arbitrium, neque
Inglorius parere, sensus
Meque regam meliore clavo.
Regnare discam subdere fortior
Fasces superbos mentis, & infulas,
Potens triumphatæque iura
Sponte dare, ac tenuare fastum.

P. Io: B. Masculus l. 13. p. 1. Ode 13.

Voluntaria carnis afflictatio.

Nimirum vt pacem pareret, sibi bella movebat
Tranquilla pietate ferox, ieiunia longæ

Sunt sanis illecebræ. dapibus non instat opimis:
Sola Ceres mollita focis, & frigida fauces
Recreat. immenso non misso in viscera censu
Pro dape nutritur superi, sed regis honore.
Hanc votis, & corde vorat conviva Tonantis,
Exhausto qui ieiunus in sanguine, pectus
Pro dape, pro succo venarum implevit amore.
Pontifici crux mensa fuit, thalamusque. soporem
Ipsa sopore quies ibi perdomat. excitat iras
In sua dum dormit languentia membra: cubantem
Excipit haud gravidum curis cervical, & auro:
Numine fecundam sustentat Numine mentem.
Qui somnum cruciat, vigilans sibi parcet? in artus
Tegmen villosum sævit, tegiturque sub ostro.
Ceu vallata rubis rosa purpurat. omnia cedunt
Arma togæ, Cælestinus quam stamine texit
Pœnarum, imperij chlamydem cœlestis, ab illa
Pungitur ambitio; villusque ferocior ense
Membra tegit, fastumque ferit pacatus in ira.

P. Car. de Luca l. 22. Dom. Laur.

Variarum virtutum complexio.

INtentus animus, arduus, celsus, sagax,
Impiger, amœnus, vividus, verax, probus;
Exposita virtus. mollis affatus, manus
Donare facilis, mitis ingenij sales,
Consilia certa mentis, ingenij rigor,
Custos pudoris, æqua promissis fides,
Idemque vultus semper, & nullo metu
Timidè recedens pectoris, agni color,
Nec dextra bello segnis aut paci gravis
Vbivis amantur, sive si modico latent.

P. Ber. Stephonius in Flau. ac. 4. sc. 2.

Multos illa tuæ rapuit clementia formæ,
Et non turbati pectoris ille nitor:
Comis amabilitas, facilis reverentia vultus,
Semper & in placida fronte modestus hono:
Eloquij gravitas in tempore: gratia linguæ
Multa, ioci faciles, ingenuique sales.
Ille iuvandi ardor, studium sine fraude merendi,
Et sibi quàm reliquis mens nocitura prius
Consilio devota manus, prudentia falli
Nescia, nec docilis fallere simplicitas,
Religio, pietas, recti tenor, ardor honesti,
Cura loquuturi pectoris ante Deum.

P. Vinc. Guinisius el. 4.

VITIA.

Auaritia, vel Homo auarus.

DAnda est ellebori multo pars maxima avaris:
Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnē
Hæredes Staberi summam incidere sepulcro;
Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arri.
Ergo, cùm summam patrimoni insculpere saxo
Hæredes voluit, quid sensit? credidit ingens
Pauperiem vitium, & cavit nihil acrius, vt si
Forte minus locuples vno quadrante periret,
Ipse videretur sibi nequior. omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina, humanaque pulchris
Divitijs parent: quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, iustus, sapiens, etiam & Rex,
Et quidquid volet. *Et infra.*
Si quis emat cytharas, emptas comportet in vnum,
Nec studio cytharæ, nec Musæ deditus vlli:
Si scalpra & formas non sutor: nautica vela
Aversus mercaturis: delirus & amens
Vndique dicatur meritò. quid discrepat istis
Qui nummos aurumque recondit, nescius vti
Compositis, metuensque velut contingere sacrum?
Q. Horatius l.2. Sat.3.

Tempore crevit amor, qui nūc est summus, habēdi:
Vix vltra, quò iam progrediatur habet.
Pluris opes nunc sunt, quàm prisci temporis annis,
Dum populus pauper, dum nova Roma fuit.
At postquam Fortuna loci caput extulit huius
Et tetigit summo vertice Roma Deos:
Creverunt & opes, & opum furiosa cupido:
Et cùm possideant plurima, plura petunt.
Quærere vt absumant, absumpta requirere certant.
Atque ipsæ vitijs sunt alimenta vices,
Sic quibus intumuit suffusa venter ab vnda,
Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.
Ouid.l.1. Fast.

Cupit hic gazis implere famem;
Nec tamen omnis plaga gemmiferi
Sufficit Istri, nec tota sitim
Lydia vincit; nec quæ zephyro
Subdita tellus stupet aurato

Flu-

Flumine clarum radiare Tagum;
Nec si totus serviat Hebrus,
Ruraque dives cingat Hydaspes,
Intraque suos currere fines
Spectet toto flumine Gangem
Avidis avidis natura parum est.

Seneca in Her. Oet. in Cho. ac. 2.

Quid tam sollicitis vitam consumimus annis?
Torquemurque metu, cæcaque cupidine rerum,
Æternisque senes curis dum quærimus aurum,
Perdimus, & nullo votorum fine beati
Victuros agimus semper, nec vivimus vnquam.
Pauperiorque bonis quisque est, qui plura requirit.
Nec quod habet,numerat:tātū quod nō habet,optat
Cumque sui parvos vsus natura reposcat,
Materiam struimus magnæ per vota ruinæ,
Luxuriamque lucris emimus, luxuque rapinas,
Et summum census pretium est effundere censum.

Mar. Manilius l. 4.

Fallit enim vitium specie virtutis, & vmbra,
Nec dubiè tanquam frugi laudatur avarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela suarum
Certa magis, quam si fortunas servet easdem
Hesperidum serpēs aut Ponticus.adde quod hūc,de
Quo loquor egregium populus putat,atq;verendum
Artificem: quippe his crescunt patrimonia fabris,
Sed crescunt quocumque modo, maioraque fiunt
Incude assidua, semperque ardente camino
Et pater ergo animi felicis credit avaros,
Qui mirantur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis esse putant: iuvenes hortatur vt illam
Ire viam pergant, & eidem incumbere sectæ.
Sunt quædam vitiorum elementa: his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediscere sordes:
Mox acquirendi docet insatiabile votum.
Servorum ventres modio castigat iniquo,
Ipse quoq;esuriens:neq; enim omnia sustinet vnquā
Mucida cærulei panis consumere frusta,
Hesternum solitus medio servare minutal
Septembri; nec non differre in tempora cænæ
Alterius concham æstivi cum parte lacerti
Signatam, vel dimidio, putrique siluro,
Filaque sectivi numerata includere porri.

Iun. Iuuenalis Sat. 14.

De sordibus quid dicam? sordidissimus.
Etiam obsoletos calceos vendi iubet,

Crate-

Crateras etiam fractos: è sevaceis
Candelis iam consumptis, si quid frustuli
Reliquum est, id ille subito, tantillum modo
Si fuerit, asservari in vasculum iubet;
Et plurima cùm congesta iam sint frustula,
Tum vendi & vtitur sæpè hoc proverbio,
Quo sordidam hanc tuetur parsimoniam:
Inopia inquit, quæ res minimas magni facit;
Et providè reservat, divitias parit.
Et qui cùm dives est, se pauperem putat,
Hic semper dives est, & fit ditissimus.

P. Pulchatellus in Dial. de Vit. Sen.

Incerto interea dum hæredi congeris aurum
Et paria regnis prædia
Mensibus adnumeras, dum nomina bissenarum
Superba villarum annuis
Assignas lunis; nullamque relinquis inanem
(Annum vnus vt solidum occupes)
Fastorum partem Consul quam nomine signes:
Et ruris angulum angulo
Iungere non cessas. insomni lumine nummis,
Arcæque vigilas diviti.
Ac velut addictus custos donaria servas,
Arisque devotas opes,
Quas nulli dextra licet attrectare profana,
Aut curioso lumine
Delibare, aut sacrilegis anathemata votis
Auro ipse concolor tuo
Palles, atque altos tantum miraris acervos
Lentoque langues ictero;
Verum nescio quid summæ deest vsque rotundæ,
Et angulus semper vacat
Conserta vacuus, aurique famelicus arca,
Satiare quem nunquam potes.

P. Gil. Ionninus l. I. Ode 25.

Adulatio.

QVid quod adulanti gens prudentissima laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum invalidi collum ceruicibus æquat
Herculis, Antæum procul à tellure tenentis.
Mirantur vocem angustam, qua deterius nec
Ille sonat, quo mundetur gallina marito.
Hæc eadem licet & nobis laudare; sed illis
Creditur. an melior cum Thaida sustinet, aut cum
Vxo-

Vxorem Comœdus agit, vel Dorida nullo
Cultam palliolo? mulier nempe ipsa videtur
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hoemo.
Natio comœda est, rides? maiore cachinno
Concutitur, flet, si lacrymas aspexit amici,
Nec dolet; igniculum brumæ si tempore poscas,
Accipit endromidem: si dixeris, æstuo: sudat
Non sumus ergo pares: melior qui semper & omni
Nocte dieque potest alienum sumere vultum.

Iuuenalis Sat. 3.

Vilis adulator, cuius venale cadaver
Incepi describere versu,
Intus, & in cute noscendus. tam nobile plectro
Prodigium pingatur ad vnguem.
Huic scelera, & fraudes, animæ sunt duplicis instar.
Admissus tibi vendere laudes,
Crimina contortis æquanda rudentibus, inter
Telaum subtilia ponet
Ille tuos facili purgabit pumice nævos,
Et molli sermone fricabit.
Quidquid agas, verbis suadere sonantibus ausit
Decerni tibi posse triumphum.
Quamquam octo viduas in cœna absumpseris vnā,
Pupilli patrimonia radas:
Vulturis ingenium milvus miratur, & vngues,
Flammifero Iovis alite dignos.
Si brevis es, fit pumilior: si longior, optat
Astragalis incedere tecum.
Riseris, arridet: flebis, lacrymabitur hydrops
Et pluvijs vel saxa cavabit.
Pinge tamen siccum, lugebit pectore læto,
Et coget plorare salivam
Magna tui cura est etiam de vilibus illi:
Ne peluis, cum despuis, absit;
Ne natet in phiala flavum geminante venenum,
Impediat ne languor orexin.
Si male digestus stetit intra viscera pavo.,
Dat medicas Podalyrius herbas.
Lurida nocturnam rumpunt tibi somnia pacem?
Mox in aquas se mittet, & ignes.
Accusat Parcas, fustemque & probra minatur:
Ni valeas, morietur & ipse.
Intrabit thermas? i sanè, non sine cura
Alterius, votisque marinis.

Ne-

Neptuno, vt saluum te balnea fida remittant.
Cæruleæ vovet exta iuvencæ.
Intolerabilior tunc est cùm præmia sperat
Et metuit rivalis honorem.
Elimat vafer ora dolis, Salibusque facetis,
Vt noceat speciosiùs hosti.
Quid si etiam laudet, quem tanto fortius vrit
Excuset, quem sternere gestit!
Nimirum ad metam, tangendaque pectora, linguæ
Missurus iaculabile virus,
Auratum totis incurvat viribus arcum,
Et dulci linit vnguine cannam.

P. Iac. Ba'de l. 5. lyr. Ode 1.

Gulæ vitium.

.... non in caro nidore voluptas
Summa, sed in te ipso est, tu pulmentaria quære
Sudando. pinguem vitijs, albumque, nec ostrea,
Nec scarus, aut poterit peregrina iuvare lagois.
Vix tamen eripiam, posito pavone, velis quin
Hæc potius, quam gallina tergere palatum:
Corruptus vanis rerum: quia væneat auro
Rara avis, & picta pandat spectacula cauda.
Tanquã ad rem attineat quidquam, num vesceris ista
Quam laudas pluma? cocto num adest honor idem?
Ieiunus stomachus rarò vulgaria temnit.
Porrectum magno magnum spectare catino
Vellem, ait harpyijs gula digna rapacibus. at vos
Præsentes Austri coquite horum obsonia. quamvis
Putet aper, rhombusque recens: mala copia quando
Ægrum sollicitat stomachum: cùm rapula plenus
Atque acidas mavult inulas, nec dum omnis abacta
Pauperies epulis regum: nam vilibus ovis
Nigrisque est oleis hodie locus. at variæ res
Vt noceant homini credas, memor illius escæ,
Quæ simplex olim tibi sederit. at simul assis
Miscueris elixa, simul conchilia turdis,
Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum
Lenta feret pituita. vides vt pallidus omnis
Cœna desurgat dubia? quin corpus onustum
Hesternis vitijs animum quoque prægravat vna;
Atque affligit humo divinæ particulam auræ.

Horatius l. 2. Sat. 2.

Vide Tit. Vita humana delicijs affluens.

Peccatum

Peccatum hæreditarium, seu vt vocant Originale.

ACerba narras damna parentium
Inobsequentum, primaque funera,
Et poma detestata, genti
Terrigenum, miserisque natis.
Manent superbæ nos etiam vices,
Et iura fati debita posteris:
Cunctasque cervices suorum
Ipse manu genitor recidit
Ictu sub vno. pœna præit reum;
Cunas feretrum protinus occupat;
Et occido vix ortus, vrnæ
Pulvis iners, cinis atque acerbus.
Vt fugit omnis iam decor, & nitor?
Infusa labes vt mihi candidum
Turpavit, infecitque pectus?
Vtque notam Pater immerenti
Impressit informem? haud timuit graves
Minas, severi iuraque fœderis
Vxorius pomum remordens
Patre Deo gravius vetante.
Hinc & rebelles pectore fervido
Depræliantur non sine turbido
Sensus tumultu, perque miscet
Civica seditio quietum
Regnum pudicæ mentis; inæstuat
Iecurque flamma, quam civis integis
Dolose, natalemque Martem
(Mira fides) acuunt amores.

P. Io. Bap. Masculus l. I. Ode 25.

Congenitum miseris monstrum mortalibus imo
Pectore, visceribusque furit, quo ficta Megeræ
Mitior ira, canisque trifaux, qui creditus Orci
Ianitor, exterret trepidas latratibus vmbras.
Sanguinis humani tabo, sanieque veneni
Pascitur, & rabido carpens vitalia morsu,
Tristibus insanos furijs crudele dolores
Conciet: æterno rationem, ipsumque lacessit
Marte Deum: solio domini detrudere mentem,
Et cassum imperio pugnat sibi subdere Numen
Hic Fomes fera perpetuo prognata labori,
Terrigenis fatale malum: vel nomina monstri
Horrida, & augustæ probrum intolerabile Matri.

Et

Et inf. Hæc diram crudelis hirudo
Sanguinis insatiata sitim; feralibus ardor
Ignibus insultans menti vesana cupido,
Numinis indignata iugum, turbasque rebelli
Marte ciens: pyra tartareis accensa favillis,
Virtutum rogus, & vitæ lacrymabile bustum
Innocuæ, primique parentum infanda propago
Criminis, in duras lacerans præcordia pœnas
Tortor, avernalem figens sub pectore legem
Hoc primi genus exitij, fatalis origo
Tot scelerum, quòd progenies humana per ævum
Ausa Deum violare, Erebo se trudere sontem,
A primo concepit avo, totamque nepotum
Concipiet sacra per seriem.

P. Ant Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Superbia.

MOnstrorum quæ prima parens cęloque, soloq;
Primus & insanæ mentis furor, obvia cœl
Infestum fert dira caput: sublime tuentes
Stant oculi: excussoque iugo sternacia ruptis
Colla tument vinclis: omni quasi lege soluta
Effreni volat arbitrio: semperque volatu
Summa petit, nihil & meritis non arrogat audax
Viribus aut confisa suis, vt debita, tollit
Nunquam humiles radit terras, aut arcibus altis
Imminet, aut ipsas fertur super ardua nubes:
Et quibus excussa est Aquilonibus, invidet astris:
Conceptos fovet ventos, & parturit ignes:
Queis tandem dirupta crepat, sonitumque per auras
Ingentem ciet, attonitis ceu fulmine terris.

P. Ant. Millieus l. 17 Moys. Viat to. 2.

Calcare cœlum restat, in terris nihil
Iam fulminandum. fregimus quidquid minax
In ista torsit sceptra sacrilegam manum
Nostris sub armis terra iam latè tremit;
Spectat triumphos orbis attonitus meos;
Et cum superbis militum cinctum globis
Niveos iugales flammeo curru premo,
Sub luce ferri trepidus inserpit dies,
Stellæ expavescunt, stant Noti, fluctus silent.
Perge anime, perge, si quis est cœlo Deus,
Sentiat in astris esse rivalem sibi.
Terris subactis ingeram stellis manum,
Ortus sinistra, dextra occasus premam;

Et

Et me pavebunt cælites, si non amant.
Exinde fulvo cinctus astrorum choro.
Leges tremendas, & polo, & terris feram.

P. Nic. Caussinus Nabuc. ac. 2. sc. 2.

Ambitio.

IT comes Ambitio matri, multoque parente
Deterior, movet inventis immanibus artes.
Blanda loqui docilis, palpumque obtrudere vulgo;
Et prensare inopes, & munera spargere dextra,
Mercarique tribus campo, nec parcere mensis,
Blanditu captata parum si gratia possit
Obstantes turbare gradu, convellere leges,
Vim tentare foro, rapere inconcessa favori
Munera, præcipites annos vrgere Parentum,
Deijcere aut de ponte senes, aut tollere ferro:
Vel patre calcato sceleratum invadere sceptrum.

P. Millieus ibidem.

Vide etiam Tit. Aula, & Aulicorum vita.

Hypocrisis.

SIc mea virtutem species imitatur, vt illa
Effigiem vultus se putet esse mei.
Sæpè habitu fuit illa meo delusa, meique
Sæpè opus ingenij, credidit esse sui.
Impariter sumus ergo pares. ego moribus illam
Mentior; ast habitum, quo tegor, illa tegit.
Frontem illi germanam habeo, non nomen; at illa
Est inimica mihi nomine, fronte soror.
Væ mihi, si quando deprenderit illa figuram
Me simulare suam, dissimulare meam.
An mala, vel bona sim, queris? sũ neutra. quid ergo?
Falsa boni effigies, sum quoque falsa mali.

P. Pulcharellus l. 4. ep. 20.

Crudelis.

CErnis vt horrentem galeæ de cuspide vibra
Aspida, terribilisque minaci murice cristas,
Hamatamque rigens loricam, auroque trilicem
Hic Pharao: crudele, ferox, furiale tyranni
Prodigium, vltori monstrum execrabile cœlo.
Quale supercilium fronti: quam triste superbo
Fornice: qui rugis frontem sulcantibus horror:

San-

Sanguineis quæ flamma oculis, vel in æquoris vndis
Ardet: quam torvi cilijs horrentibus orbes:
Pupillaque nigrante, genisque ferocibus, hirto
Cuspidibus rigidis mento, quam barbara sævit
Impietas, Veteresque minas quam dira retentat.
P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.
Quàm metuenda viri species: quàm turgida mitræ
Maiestas: tetricæ qualis truculentia frontis;
Quanta supercilij, quàm dira superbia: quanto
Ora tument fastu; propexisque hispida villis
Barbaricos spirant animos, sævumque furorem.
Quo facies horrore minax, quàm tristia flammis
Lumina: sanguineæ species quàm turbida formæ.
Stant circum furor ira.
Idem ibidem.

Homo scelestissimus.

EST mihi prodigium cunctis immanius hydris,
Tigride mobilius fœta, violentius Austris,
Acrius Harpyis, flavis incertius vndis
Ruffinus; quem prima meo de matre cadentem
Suscepi gremio; reptavit parvus in isto
Sæpè sinu tenero, perque ardua colla volutus
Vbera quæsivit fletu, linguisque trisulcis
Mollia lambentes finxerunt membra cerastæ.
Me tradente dolos, gestus artemque nocendi
Edidicit simulare fidem, sensusque minaces
Protegere, & blando fraudem prætexere risu.
Plenus sævitiæ, lucrique cupidine fervens
Non Tartessiacis illum satiaret arenis
Tempestas pretiosa Tagi, non stagna rubentis
Aurea Pactoli, totumque exhauserit Hermum,
Ardebit maiore siti. quàm fallere mentes
Doctus, & vnanimes odijs turbare sodales.
Talem progenies hominum si prisca tulisset,
Pirithoum fugeret Theseus; offensus Orestem
Desereret Pylades, odisset Castora Pollux.
Claudianus lib. 1. in Ruff.
.... distantibus idem
Inter se vitijs cinctus: quodcunque profunda
Traxit avaritia, luxu peiore refundit.
Instat terribilis vivis, morientibus hæres,
Virginibus raptor, thalamis obscenus adulter,
Nulla quies. oritur præda cessante libido,
Divitibusque dies, & nox metuenda maritis,

Quisquis vel locuples, pulchra vel coniuge notus,
Crimine pulsatur falso: si crimina desunt,
Accitus conviva perit; mors nulla refugit
Artificem; varios succos, spumasque requirit
Serpentum virides, & adhuc ignota novercis
Gramina. si quisquam vultu præsentia damnet,
Liberiusve gemat, dapibus crudelis in ipsis
Emicat ad nutum stricto mucrone minister.

Claudianus de bello Gild.

Illum nocte satũ horribili, & phlegethonte creatũ
Protulit in lucem nigranti è sede Megæra:
Tisiphone excepit gremio, succisque cerastæ
Nutrijt Alecto suppromens vbere virus,
Et diram instillans rabiem: mox tristis Enyo
Ignibus accensum stygijs in bella vocavit
Prodigium crudele: dolos prætexere risu
Nempe potest; simulare fidem, mentemq; nocentem
Protegere, & verbis intendere funus amicis.
Quacunque incedit, paribus vestigia ponit
Livor edax gradibus: nec longè luxus aberrat
Depopulator opum; sequitur malè suada libido,
Et furor, & cæci mater discordia belli.
Cunctorumque subit series insana malorum.

P.Tarq.Gallutius l.1.car.19.

AFFECTVS HVMANI.

Amor.

DIva non miti generata ponto
Quam, vocat matrem geminus Cupido,
Impotens flammis, simul & sagittis
Iste lascivus puer, acrè nitens,
Tela quam certo iaculatur arcu,
Labitur totas furor in medullas
Igne furtivo populante venas.
Non habet latam data plaga frontem,
Sed vorat rectas penitus medullas.
Nulla pax isti puero, per orbem
Spargit effusas agilis sagittas:
Quæque nascentem videt ora solem,
Quæque ad occasus iacet ora seros,
Si qua ferventi subiecta cancro est
Si qua maioris glacialis Vrsæ
Semper errantes patitur colonos,

Novit hos æstus, iuvenum feroces
Concitat flammas, senibusque fessis
Rursus extinctos revocat calores.
Virginum ignoto ferit igne pectus,
Et iubet cœlo superos relicto
Vultibus falsis habitare terras.

Seneca in Hip p. in Cho. ac. 2.

Volucrem esse amorem fingit, immitem Deum,
Mortalis error, armat & telis manus,
Arcusque sacros instruit sæva face;
Genitumque credit Venere, Vulcano satum.
Vis magna mentis, blandus atque animi calor.
Amor est: iuventa gignitur; luxu, otio
Nutritur, inter læta fortunæ bona.
Quem si fovere, atque alere desistas, cadit,
Brevique vires perdit extinctus suas.

Seneca in Octau. ac. 2. sc. 2.

Amor ex animis æstuat imis
Noxius error sensibus haustus,
Qui cùm laxas fudit habenas,
Animi latè populatur opes,
Nullaque potest ratione premi:
Calor insanus, furor immanis,
Vis in vetitos probrosa thoros,
Degener ardor, decorum labes.
Hostis honesti, transfuga recti.

P. Bern. Stephon. us in. Cris. ac. 5. sc. 1.

Amor pueri specie.

ORe puer septennis erat, cui fulgidus auro
Crinis, & in crispos cirrorum tortilis orbes
Vndabat nivea ludens cervice: micabant
Acribus ex oculis flammæ, ceu fulgura lætis
Ignibus, & blandis feriebant lumina telis.
Ora tenella; color puro, quem purpura lacti
Mixta daret; sic alba rosis confusa nitebant
Lilia, diluerat niveum sic murice florem.
Tubera bina genis vndantibus, vuida molli
In medium compacta globum, se pondere librat
Materies, cumuloque tumet, risusque decori
Indice, per ductus hilares se læta resoluit.
Labra pari diducta nota dulcedine blanda
Lætitiæ respersa fluunt, spirantque beatam
Ambrosiam, & dulces Zephyris halantibus auras.
Ad summas fluit ex ostro pellucida furas

Carbasus, hanc nodo zonæ collegerat vmbo,
Fibulaque ad collum mordaci adstrinxerat auro.
Præcisæ ad cubitos manicæ, quà liber in omnes
Brachia distendat nisus: pharetræque sinistrum
Ex humeris pendebat onus, victricia mundi
Tela gérens: arcum læva, geminumque ferebat
Cuspidis accensa telum penetrabile flamma.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Amoris materni blanditiæ.

NOn ita prolis amans teneræ, si forte querentem
Audiat, & tristi longè clamore vocantem
Auxilio, gemitu sentit præcordia mater
Icta quati, & pupi lacrymis, duroque dolori
Accelerans festinat opem: rorantia mulcet
Ora manu, labrisque terit, blanditur amicis
Vocibus, infringitque sonos, & mille vocatum
Nominibus complexa fovet, sævoque minatur
Iusta malo celeres pœnas, promitque dolorem
Ipsa suum, lacrymas lacrymis confundit, amorem
Accensum licet, his ardens inflammat ab vndis.

Idem ibidem.

QValis in eximiam forma, & genitrice carentem
Regis amor natam, vidui qua publica regni;
Et priuata salus stat claræ gentis, in vnam
Figit ovans hilares oculos, animumque prementes;
Hoc levat aspectu curas, felicia pascit
Lumina: quo se cumque ferat, quo tendat, euntem
Prosequitur, regemque timendum oblitus, & annos,
Iam senior patrisque memor sustollit in vlnas,
Aut gremio fovet amplexans stringitque lacertis
Implicitam, premit ore genas, dat & oscula fronti
Plurima, demulcetque manu, blandèque vocatam
Nominibus quæ fingit amor, scitatur amantem
An redamet, tenerum ne pij patris æquet amorem?
Illa senis gavisa sinu subridet amanti
Blanditijs, illecebrasque patris maioribus auget
Illecebris, captumque ligat ceu carmine patrem.

Idem ibidem.

Amoris ardor.

VRitur & validis ardent præcordia flammis,
Nec flammis imbrem, quo medeatur, habet.

Ardor

Ardor erat vultus, geminæ duo lumina flammæ,
Flamma ſupercilium; cœtera membra rogus.
Ipſa redundabat flammarum aſpergine cyclas,
Denique ſidereo totus in igne Deus. *Et inf.*
Sic puer ardores cœli dum ſuſpicit, ardet:
Nec quàm pectus adhuc æſtuet, ora negant.
Scintillant oculi, frons fulgurat, ebria flammis
Tempora ſunt, medio vultus in igne latet.
Non ſolum in faciem divina allabitur æſtas,
Sed magis anguſto pectore clauſa furit.
Hic ſtimulat ſeſe, & tanquam indignata teneri,
Tentat inæqualis rumpere clauſtra ſinus.
Iamque adeo iuvenis flamma eluctante laborat,
Quamquam ſi neſcis, eſt amor ille labor.

Ex Palat. Reg. Eloq. exer. 6. punt. 2.

Amoris indicia.

ERumpit oculis ignis, & lapſæ genæ
Lucem recuſant: nil idem dubiæ placet,
Artuſque variè iactat incertus dolor.
Nunc vt ſoluto labitur moriens gradu,
Et vix labente ſuſtinet collo caput.
Nunc ſe quieti reddit, & ſomni immemor
Noctem querelis ducit: attolli iubet,
Iterumque poni corpus; & ſolvi comas
Rurſumque fingi, ſemper impatiens ſui
Mutatur habitus; nulla iam Cereris ſubit
Cura aut ſalutis. vadit incerto pede,
Iam viribus defuncta: non idem vigor,
Non ora tingens nitida purpureus rubor;
Populatur artus cura, iam greſſus tremunt,
Tenerque nitidi corporis cecidit decor.
Lacrymæ cadunt per ora, & aſſiduo genæ
Rore irrigantur.

Seneca in Hipp. ac 2. ſc. 1.

Interdum dulci languentia corda calore
Permulcens blandè in lacrymas liquefacta reſolvit;
Et primùm teneris guttæ eluctantur ocellis;
Mox velut effractis torrens violentus habenis
Præcipitat, totum in largos cor liquitur imbres.
Quis referat quoties vultus mutavit honorem?
Quàm varios ſubitus color accuſavit amores?
Friget, inardeſcit, pallet, rubet, æſtuat, horret.
Nunc tremulo excuſſæ micuerunt ſanguine venæ,
Nunc & inæquali per mollia pectora motu

Fusæ languescunt animæ; nunc impetus omnis
Emoritur, refugitque animus, subitoque resurgunt
Conceptæ vires, languorem concutit ardor.

Ex Palatio Reg. Eloq. exer. 6. pun. 8.

Amicitia, siue Amicus fidelis.

FOedus amicitiæ non vis carissime nostræ,
Nec si fortè velis, dissimulare potes.
Donec enim licuit, nec te mihi carior alter.
Nec tibi me tota iunctior vrbe fuit.
Isque erat vsque adeò populo testatus, vt esset
Pæne magis quã tu, quamque ego, notus amor,
Quique est in caris animi tibi candor amicis,
Cognitus est isti, quem colis ipse, viro.
Nil ita celabas, vt non ego conscius essem,
Pectoribusque dabas multa tegenda meis.
Cuique ego narrabam, secreti quidquid habebam.
Excepto, quod me perdidit, vnus eras.
Tu tamen ò nobis vsu iunctissime longo
Pars desiderij maxima penè mei.

Ouid. l. 3. Trist. el. 3.

Odium, Diræ, & imprecationes.

AT bello audacis populi vexatus, & armis,
Finibus extorris, complexu auulsus Iuli,
Auxilium imploret, videatque indigna suorum
Funera; nec cum se sub leges pacis iniquæ
Tradiderit, regno, aut optata luce fruatur.
Sed cadat ante diem, mediaque inhumatus arena.
Tum vos ò Tyrij stirpem, & genus omne futurum
Exercete odijs, cinerique hæc mittite nostro
Munera, nullus amor populis, nec fœdera sunto.
Exoriare aliquis nostris ex ossibus vltor,
Qui face Dardanios, ferroque sequare colonos.
Nunc olim, quocumque dabunt se tempore vires,
Littora littoribus contraria, fluctibus vndas,
Imprecor, arma armis: pugnent ipsique nepotes.

Virgilius l. 4. Æn.

Terra tibi fruges, clementem spiritus auram,
Afflatum zephyri, potum neget vnda salubrem.
Et nisi si lento crucieris in igne calorem
Flamma neget; passim pauido tibi terra dehiscat,
Et vapor erumpat Stygia caligine densus,
Impia qui flammis fumantibus incoquat ora.

Nulla

Nulla tibi pateant fugienti littora, nulla
Pervia sit tellus; noctem tibi somnia turbent
Tristia, & horrifica lacerentur imagine somni,
Nec sit nocte dies optatus lætior atra,
Nec tibi clarus eat; subita sed nocte queraris
Interijsse iubar: solitam scrutantia lucem
Lumina contristet, quo gaudent omnia, Titan.
Exul, inops erres, vt cæso fratre Cainus,
Exiguumque petas inimica per ostia panem:
Sis miser: esse miser nulli videaris; & esse
Vt videare miser, miserabilis esse negeris.
Accendant odium lacrymæ: mala multa ferenti
Plura rogent: tuleris cum plurima, plura precentur.
Severis? intereant segetes, seges enitet? æstus
Vstulet, hic parcet? steriles rubigine culmos
Falce seces paleas iactes elusus in auras.
Horrea si facilis proventus ruperit ignis
Devoret occultus, tineæ vel morsus aristas.
Non oleam felix maturet Virginis astrum,
Sordida nulla tibi madeat vindemia musto.
Omnia deficiant: cupias tamen omnia demens,
Sis æterna tuæ semper quo causa querelæ
Cùm sitiens fontes accesseris, abditus imo
Fonte latex avidos fallat captantis hiatus.
Esuries? positæ eludant ieiunia mensæ,
Et vacuam ingluviem, & fauces frustrentur inanes.
Vulnere nulla vacet pars corporis, vlcere nulla,
Causa tibi mortis non desit, copia desit,
Innumeros inter cruciatus tarda moreris
Funera, luctantemque animam miserèq; gementem
Vivaci sub morte trahas: sic omnibus vnus
Sufficias pęnis, vt noxæ sufficis omni
Nec valeas animo melius, quam corpore demens.
Æger, inops, excors, furijs agitatus oberres.
Nunc furor in medios incurrere suadeat ignes:
Nunc probet è tecto corpus demittere præceps;
Nunc in aquis duros properet finire dolores:
Informem lethi nodum nunc nectere cogat:
Pectore nunc fesso meditetur mergere ferrum.
Semper & è furijs torto sonet vna flagello
Verberibusque secet liventia terga per vrbes.
Altera fumiferas tædas obiectet in ora,
Et caput involvat picea caligine dirum.
Tertia terrificis armata draconibus adsit.
Atque Medusæos intentet vbique colubros.
Has vigil extimeas, tacitis hæ noctis in vmbris.

Excutiant pavidos insano pectore somnos:
Hæ vitam oblato laudent abscindere ferro,
Hæ rursum erepto cogant te vivere ferro,
Hæ quoque quam votis optabis, & esse propinquam
Maturamque tuis ærumnis fortè putabis
Mortem, immaturam scelerato è limine pellant.
His vivus furijs vexabere, mortuus ijsdem:
Noxia ne pœnis laniere minoribus vmbra.
Nemotibi assideat moribundo: lumina nemo
Condat; at accersat properantia fata veneno
Si qua tibi fuerit coniux, aut filia fida:
Cantaridumque bibas succos; aut vulnera Patri
Imprimat exultans iterato filius en:e.
Nec super iniecta tumuletur corpus arena,
Nec tenui condaris humo: sed vile per agros
Proijciare caput, sævorum rixa luporum,
Præda cruenta canum, indeploratumque cadaver:
Advolet, & rostro trahat ilia vultur obunco,
Aut iaceas nigris miserabilis anguibus esca.
Quidquid vbiq;gemunt,quidquid patiuntur vbiq;
Damnatæ tenebris animæ; patiere, gemesque:
Improbè cunctorum fient tormenta, vel vno
Supplicio leviora tuo. quæ Tenarus ipse
Incutit aut alijs, aut ipse miserrimus horret.
Ludus erunt collata tuis, teterrime, monstris.
Nulla tuas fraudes oblitteret immemor ætas:
Vivat, & extincto scelerum sit fama superstes.
Crimina patris eant in feros longa nepotes,
Duret & in natis rabies æterna parentis.
Ostentare manus imbutas sanguine fratrum
Gloria sit generis: cari reverentia patris.
Dedecus: occisam iurent per numina matrem:
Occidisse soror laudetur adultera fratrem,
Qui iugulum solvat stricto mucrone sororis,
Qui secet, & natos epulandos torreat igni,
Qui patris, & cæsæ mandat præcordia matris,
Maximus hæredum ter maximus audiat hæres.

P.Bern.Stephonius car.3. in Herod.

Quare ò piorum vindices Diræ Deę
Et impiorum, quotquot inclusæ nigro
Latitatis antro. Cęsarem scelere obrutum,
Seque execrantem, scelere detestabilem
Audite, adite, rapite, discindite,
Abdite profundo noctis ęternę specu.
Huc huc sorores impię, quantę impios
Agitâstis vnquam viperea innexę coma,

Huc

Huc huc adeste squallidæ serpentibus.
Tuque ô silentum dirus Vmbrarum arbiter,
Imo gementum quære par sceleri meo:
Molire (merui) supplicium, quod tu horreas,
Quod expauescant inferi, quidquid gemunt
Populi nocentum, sontium Cæsar gemat
Pessimus, in vnum Cæsarem sontem, omnium
Transcribe pænas. fessus Ixion vacet,
Sufflaminetur impetus præceps rotæ.
In me laboris irriti, in me lubrici
Montis ruinam transfer: in me vultures
Tytio relicto deuolent: tandem vaca
Tantale, recede, cede subeunti mihi,
Meam lacessant, effluant, ludant sitim
Vndæ fugaces: stimulet admotus meo
Autumnus ori, fallat ablatus famem.

Idem in Symphor. ac. 5. sc. vlt.

Videndus etiam Ouidius in Ibin.

Ira, siue Homo iratus.

.... Dixit, atque ira furit:
Ardent minaces igne truculento genæ,
Oculique vix se sedibus retinent suis.
Violentus, audax, mutus, iratus, ferox.
Tantùm cruentus gemuit, & dirùm fremens
Manus in ora torsit.

Seneca in Oedipo ac 5. sc. 1.

Sic memorans torquet fumātem ex ore vaporem,
Iraque anhelatum proturbat pectore murmur:
Vt multo accensis feruore exuberat vndis
Clausus vbi exusto liquor indignatur aheno.
Tum præceps ruit in medium, cœlumque fatigat
Flaminium incessens.

Silius l. 6.

.... suffuderat ora
Sanguis, & à toruo surgebant lumine flammæ.
Tum rictu spumas & anhelis faucibus acta
Versabant penitus dirum suspiria murmur.

Idem l. 11.

At circùm populi longè, latèque colentes
Ignescunt calido afflatu, & fax martia sævit.
Scintillis etenim alterius temerarius ardor
Incensus furit, & truculentia fortibus ausis
Effera, at alterius effert calefacta fauillis
Indomitum caput, ac violenta superbia voce

Intonat, & nigro rabies armata veneno,
Fœda vngues, impexa comas, & dente cruento,
Quà greſſum mouet, & ſaltu ſe tollit Erynnis,
Crine minax, hac erranti diſcordia paſſu,
Iraque, veſanuſque furor comes additur, & lis,
Ipſa quidem ardenti ſpargens incendia dextra
Euocat è latebris bellum.

Iou. Pontanus l. 5. de Stell.

Furor, ſiue Homo furens.

HIs agitur furiis, totoque ardentis ab ore
Scintillæ obſiſtunt, oculis micat acribus ignis.
Mugitus veluti cùm prima in prælia taurus
Terrificos ciet, atque iraſci in cornua tentat.

Virgil. l. 12. Aen.

. . . . illa feroces
Torquet adhuc oculos, totoque vagantia cœlo
Lumina, nunc vultu pauido, nunc torva minaci.
Stat nunquam facies: rubor igneus inficit ora,
Liuenteſque genas: nec qui ſolet eſſe timenti,
Terribilis ſed pallor ineſt: nec feſſa quieſcunt
Corda, ſed vt tumidus Boreæ poſt flamina pontus
Rauca gemit, ſic multa leuant ſuſpiria vatem.

Lucanus l. 5.

Stetit furenti ſimilis, ac toruum intuens
Herculea coniux, fœta vt Armenia iacens
Sub rupe tigris hoſte conſpecto exilit;
Aut iuſſa thyrſum quatere, conceptum ferens
Mænas Lyæum: dubia quò greſſus agat
Hæſit parumper, tum per Herculeos lares
Lymphata rapitur; tota vix ſatis eſt domus.
Incurrit, errat, ſiſtit: in vultus dolor
Proceſſit omnis: pectori penè intimo
Nihil eſt relictum; fletus inſequitur genas,
Nec vnus habitus durat, aut vno furit
Contenta vultu, nunc inardeſcunt genæ,
Pallor ruborem pellit, & formas dolor
Errat per omnes. queritur, implorat, gemit.

Seneca in Herc. Oet. ac. 2 ſc. 1.

Silet repente Phœbas, & pallor genas
Creberque totum poſſidet corpus tremor.
Stetere viriæ, mollis horreſcit coma;
Anhela corda murmure incluſo fremunt;
Incerta nutant lumina, & verſi retrò
Torquentur oculi: rurſus immites rigent;

Nunc

Nunc leuat in auras altior ſolito caput,
Graditurque celſa; nunc reluctantes parat
Reſerare fauces: verba nunc cluſo malè
Cuſtodit ore Mænas impatiens Dei.

Idem in Agam. ac.3. ſc.5.

Proſilit in medios viſu, audituque tremendus,
Impatienſque Dei, fragili quem mente receptum
Non capit: exundant ſtimuli, nuduſque per ora
Stat furor, & trepidas incerto ſanguine tendit,
Exhauritque genas: acies huc errat, & illuc
Sertaque mixta comis ſparſa ceruice flagellat.
Sic Phriga terrificis genitrix Idæa cruentum
Elicit ex adytis, conſumptaque brachia ferro
Scire vetat; quatit ille ſacras in pectora pinus,
Sanguineoſque rotat crines, ac vulnera curſu
Exanimat, pauet omnis ager, reſperſaque cultris
Arbor, & attoniti currum erexere leones.

Statius l.10. Theb.

Spes.

HÆc Dea, cũ fugerent ſceleratas numina terras,
Ex Dijs inuiſa ſola remanſit humo.
Hæc facit vt viuat foſſor quoque compede vinctus,
Liberaque à ferro crura futura putet.
Hæc facit vt videat cùm terras vndique nullas
Naufragus in medijs brachia iactet aquis.
Sæpe aliquem ſolers Medicorum cura reliquit,
Nec ſpes huic venia deficiente cadit.
Carcere dicuntur clauſi ſperare ſalutem,
Atque aliquis pendens in cruce vota facit.
Hæc Dea quàm multos laqueo ſua colla ligantes
Non eſt propoſita paſſa perire nece.

Ouidius l.1. de Pon. el.7.

Quam Spes alma ſuper paſſis ſuſpenderat alis
Florentes effuſa ſinus, quos læta ſmaragdis
Ad latera, & manicas duplici ordine fibula nectit
In loricam adamas: ſapphyro caſſida fulget;
Cuius paciferam criſtæ curuantur in irim.
Affectata Deam erecto Fidentia vultu
Et pietas albata ſimul, lapſa illa per auras
Coccineum euolvit funem, quo ſacra tenetur
Ad Triados ſolium, morſuque immobilis hæret
Anchora, nec metuens ventis retinacula rumpi.
Hinc quoties Virgo miſeros conuiſere iuſſa,
Funem illum complexa manu, delabitur æthra

Lurida in antra situ, & squalentes carceris vmbras,
Depositi quocunque vocent in clade iacentes:
Mox vbi odoratum patera gemmante liquorem,
Nepenthesque animis blandè porrexit amaris,
Tum gremio complexa preces, & clauda Litarum
Agmina, complosis reuolat super æthera pennis,
Purpureum relegens funem, genibusque Tonantis
Illita ceratis committit vota tabellis.

P. Ant. Millieus to. 1. Moys. Viat. l. 1.

Speranda infestis tibi sors est altera rebus:
  Res mala felicis fœmina sortis habet.
Si puppim Boreas tamen abripit, anchora firmet.
  Hanc Spes formosa porrigit ipsa manu.
Quamuis iam tabulæ ventis soluantur, & vndis,
  Et tumidæ feriant ora precantis aquæ:
Spes tamen adijciat vires, animosque natanti:
  Illa per inuitas brachia ducet aquas.
Omnia cùm terrent, & deplorata videntur,
  Quod iuuet, in medijs inuenit illa malis.
Illa nec ad scopulos allisa naue fatiscit,
  Nec fracta pariter cum rate, fracta perit.
Illa etiam in vasto reperit sibi gurgite portum.
  Illa suas, quamuis naufraga, seruat opes.
Omnibus amissis si spes animusque superstit,
  Pars melior census est tibi salva tui.

P. Sidron Hoschius l. 1. El. 6.

Spes rutila de nube oculos, atque ora recludit,
Diua potens tristes animis auertere luctus
Et mentis renouare diem, micat ignis in ore;
Irrequieta salit regali vertice flamma,
Quæ desiderijs alitur, crescitque per auras
Ardua, & oppositas perrumpit lumine nubes.
Cæsaries non fronte natat collecta, sed aurum
Complicat in nodum crinale: ardentia flagrant
Lumina, quæ cæli charites obtutibus afflant,
Et Solis tolerant inconniuentia fulgur.
Eminus illa oculos contorquet, & alta tuetur
Anchora queis cordis figatur, germina florum
Pomorum spes, in sertum nectuntur, & vmbrant
Tempora: vicinos frontis flos mitigat ignes.
Non tamen arescit, viret at roratus ab igne.
Symbola dextra spei fert lilia: gaudia vultus
Sed dubio splendore gerit: micat; hæret eodem
Fixus in obtutu: mox se se attollit, & vrget,
Quærit & astra oculis, risuque, & voce salutat.

P. Car. de Luca l. 3. Dom Laur.

Despe-

Desperatio.

TOnate cœlo ſidera, & rupto ſemel
Crepate mundo, trahite vobiſcum polos,
Polos, & axes & relucentes globos
Refixa ſede Numina, & mundus labans
Per capita noſtra, & funerum ſtrages ruat.
Nimis minantur aſtra, feriant quà volent.
Si magna cervix petitur, en magnam offero,
En nudo pectus funeris magni capax:
En irretorto lumine per ignem, & faces,
Et per coruſcos fulminis iactus feror.
Tantum ruina cadere generoſa iuvat,
Toto perire mundo, & inſtrato tegi
Mundo ſepultum. proh ferax luctus dies!
Quis hic locus, quæ regio, quo tandem vagor
Salutis expers, æger, afflictus, miſer?
Deſertor animę ſanguinis rivo tui
Extingue flammas patriæ, & errantes riga
Vmbras tuorum.

P. Nic. Cauſinus in Soly. act. 2.

Timor.

INde vnum dira comitum de plebe Pavorem
Quadrupedes anteire iubet. non alter anhelus
Inſinuare metus, animumque avertere veris
Aptior: innumeræ monſtro voceſque, manuſque,
Et facies quæcunque libet. bonus omnia credi
Author, & horrificis lymphare incurſibus vrbes.
Si geminos ſoles ruituraque ſuadeat aſtra,
Aut nutare ſolum, aut veteres deſcendere ſilvas,
Ah miſeri vidiſſe putent.

Statius l. 7. Theb.

Flagitijs demum incipiunt trepidare peractis,
Ante ſcelus, nullus pectora terror habet.
Tum pavor heu madidis mentem ſudoribus angit,
Et læſi ante oculos Numinis ira redit.
Tum ſubitus ſtrato vigiles timor excutit artus,
Propria tum vacuos terret imago choros.
Si ſtrepitum forſan dederit mus ſtramine lecti,
Creditur è ſilvis exiluiſſe leo.
Nocte levis quaſſa ſi murmuret arbore ventus,
Horreſcunt rigidæ fronde ſonante comæ.

Quid

Quid faciant, subitis, si fulminet ignibus æther,
Aut sonet æthereo grandior axe fragor?
Pectora cœlesti stupeant perculsa tumultu,
Et flamma metuant dissiliente peti.
Tunc terrent auræ, tunc terrent scilicet vmbræ.
Augurioque notant omnia signa necem.
Vtilis ante scelus timor est, qui frena gubernet,
Qui timet admisso crimine, serò timet.
P. Herm. Vgo in Pi s Desid. l. 2. num. 4.

Homo timens.

TVm verò ancipiti mentem formidine pressus
Obstupui, steterũtq; comę, & vox faucibus hęsit
Virg. l. 1. Æn.
Olli somnum ingens rupit pavor, ossaque & artus
Perfundit toto proruptus corpore sudor.
Idem l. 7.
Ille diu pavidus pariter cum voce colorem
Perdiderat, gelidoque comæ terrore rigebant.
Ouidius l 7. met.
. . . . tunc perculit horror
Membra ducis, riguere comæ, gressumq; coercens
Languor in extrema tenuit vestigia ripa.
Lucanus l. 1.
Tandem quietem magnus excussit timor,
Quatit ora, & artus horridus nostros tremòr,
Pulsatque pectus, continet vocem timor.
Seneca in Octau ac 4. sc. 1.
Talia cernenti mihi quantus in ossibus horror?
Quisue per ora color? qualis cùm cerva cruentis
Circumventa lupis, nullum cui pectore molli
Robur, & in volucri tenuis fiducia cursu,
Præcipitat suspensa fugam, iam iamque teneri
Credit, & elusos audit concurrere morsus.
Statius l. 5. Theb.
At procul exanguis Rufinum perculit horror:
Infectæ pallore genæ: stetit ore gelato
Incertus peteretne fugam, veniamue subactus
Posceret. *Claudianus in Ruf. l. 2.*
Vrbs tandem concussa metu, fatóque propinquo
Intremuit, veterisque minas ponentia fastus
Tunc primum trepidis nutarunt culmina muris.
Egelidus mixto tremor it sudore per artus
Hostibus, & pulsæ saliunt sub pectore venę;
Ignotusque diu propioris imagine damni
Corda

Corda ſubit, timor, & quamquam ſe prodere verbis
Deprendique pudet, lethi tamen ore colorem
Invitus rapit, & mentem pallore fatetur.

Apud P. Laur. le Brun. to. 1. El. Poet.

Pallida frons, oculi triſtes, macieſque genarum
Lurida, turbatæ motus, ſævamque procellam
Mentis, & implacidos ventis pugnantibus æſtus
Pectoris, & tanti pandunt diſcrimina caſus. *Et inf.*
Omne miniſterium circa tremit, horridus haurit
Corda pavor, trepidos rerum ſtatus, iraque Regis
Exanimat, fixique rigent ceu marmora toto
Pondere, in alternos verſi modo lumina vultus,
Inque oculos Dominorum acres.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

Nullus in ore color: rigidi ſtant vertice crines:
Attonitus volvens oculos ſuſpenſa lacunat
Fronte ſupercilia, & vaſto quatit impete malas.
Dentibus infrendens ſtridet, queriturque, ſiletque;
Faucibus it gemitus, ſuſpiria corde recondit.

P. Al. Donatus l. 6. Conſt.

Homo dolens.

PRotinus icta malo, vitrea de rupe ſolutis
Exiliit furibunda comis, ac verbere crebro
Oraque, pectoraque, & viridem ſcidit horrida veſtẽ

Statius l. 9. Theb.

Par habitus cunctis, deiecti in pectora crines,
Accinctique ſinus, manant lacera ora cruentis
Vnguibus, & molles planctu creuere lacerti.

Idem l. 12.

Non expectato reſpectu cladis, amictus
Conſcidit, & fractas cum crine avellit ariſtas
Hæſerunt lacrimæ; nec vox aut ſpiritus oris
Redditur, atque imis vibrat tremor oſſa medullis,
Succidui titubant greſſus,

Claudianus l. 3. de raptu.

Ventilat errantem per eburnea colla capillum,
Nativum qui ſponte fluens temerarius aurum
Diſſipat, & vittas ſine lege in terga refundit.
Gemma oculis iam prona tremit, iamq; innatat altus
In vultu dolor, & faciem demittit honeſtam.
Igneſcunt ſine luce genæ; vix attrahit auras
Pectus, inexhauſto vix & ſuſpiria corde
Invenit, exitium deploratura ſupremum.

Aug. Maſcardus l. 1. ſil. car. 1.

At

. . . . At ipſa
Palluit aſpectu, ſtratoque ſimillima ſponſo
Concidit exanimis: gemitum cum voce repreſſit.
Poſtquam vibravit ſponſæ tremor oſſa dolentis,
Hæſeruntque diu voces, tandem ora querelis
Liberat impactis contundit pectora palmis
Evellitque comas, & fœmineo vlulatu
Extinctum complexa virum.

P. Car. de Luca l. 21. Dom. Laur.

Lacrymæ.

VOs lacrymæ fontes, dios vbi corripit ignes
Extinguitque tuas mens, Erycine faces.
Per vos occultæ nitida vt ſpecularia mentis
Quælibet arcani pectoris ima patent.
Vos oculi roſeis fundunt vt verba labellis
Et taciti partes multa loquentis agunt.
Per vos contractæ ſurgunt vbi nubila frontis,
Et ſubitus tepidæ labitur imber aquæ,
Picta ſerenatis intermicat Iris ocellis,
Filia mœſtitiæ, nuncia lætitiæ.
Cor puteus geminis oculorum ducitur vrnis,
Quæ levat æternam nectaris vnda ſitim
Sint lacrimæ noſtro gemmata monilia collo:
Hæc micet in digitis lucida gemma meis.

P Mar. Bettinus in Lyc. l. 2. el. 1.

Inuidia.

LIvor tabificum malis venenum
Intactis vorat oſſibus medullas,
Et totum bibit artubus cruorem.
Quod quiſquis furit, invidetque forti,
Vt debet, ſibi pœna ſemper ipſe eſt.
Teſtatur gemitu graves dolores
Suſpirat, fremit, incutitque dentes
Sudat frigidus intuens quod odit,
Pallor terribilis genas colorat,
Infelix macies renudat oſſa.
Non lux, non cibus eſt ſvavis illi,
Nec potus iuvat, aut ſapor Lyæi,
Nec ſi pocula Iuppiter propinet,
Aut hæc porrigat, & miniſtret Hebe.
Non ſomnum capit, aut quieſcit vnquam,
Torquet viſcera carnifex cruentus.

Virg. in Epigr.

Lux-

Concussę patuere fores: videt intus edentem
Vipereas carnes vitiorum alimenta suorum,
Invidiam; visaque oculos avertit, at illa
Surgit homo pigrè, semesarumque relinquit
Corpora serpentum, passuque incedit inerti
Pallor in ore sedet, macies in corpore toto,
Nusquam recta acies livent rubigine dentes.
Pectora felle virent, lingua est suffusa veneno,
Risus abest, nisi quem visi movere dolores,
Nec fruitur somno vigilantibus excita curis;
Sed videt ingratos, intabescitque videndo
Successus hominum: carpitque, & carpitur vnà,
Suppliciumque suum est.

Ouidius l 2. met.

Semper recenti frons dolore nubila,
Dirique mœroris gravis;
Obducta nimbo cilia diluviem imbrium
Ortis minantur lacrymis.
Oculi maligna luce succensi rubent,
Prænunciantque fulgura,
Cadaverosus pallor ore lurido,
Orcoque concolor insidet
Ignava macies, quę aridas fuligine
Marcente deturpat genas
At deflua coma ceream frontem premit,
A qua relegatus decens
Oculos serenos exulat risus; nisi
Quem visus alienus dolor,
Aut voto iniquo proximis penatibus
Optata fecerunt mala,
Profunda anhelant faucibus suspiria
Gemitusque mentis conscij,
In virulentis quod latet præcordijs
Testantur inclusum scelus.

P.Gilb.Ionninus lib.Epod.Ode 9.

Homo varijs affectibus agitatus.

MAiora cruciant, quàm vt moras possim pati,
Flammę medullas, & cor exurunt meum:
Mistus dolori subdidit stimulos timor:
Invidia pulsat pectus: hinc animum iugo
Premit cupido turpis, & vinci vetat.
Et inter istas mentis obsessæ faces
Fessus quidem, & deiectus, & pessumdatus
Pudor rebellat. fluctibus varijs agor:

Vt

Sæpe iniuſſa manus clauditque, aperitque feneſtras.
Seſſurus attollit pedes
Egrediturque foras:
Primaque permenſus viridis ſpectacula campi,
Maiore rurſum tedio
Damnat, & odit agros.
Denique laſſatus iuxta confinia lethi
Sopore membra plumbeo
Oſſea ſternit humi.
Erigitur ſubito, factique ignarus anhelat,
Humente vultu ſidera
Non nimis æqua tuens.

P.Iac.Balde in Od.Parth.Ode 54.

SAPIENTIA.

DIva terrarum, pelagique præſes,
Dicta ſubluſtres habitare nubes
Inter, & latè cohibere pictis
Sidera frenis.
Patris æternas imitata flammas,
Pura ſinceri ſoboles ſereni,
Mentis arcanum iubar & coruſcæ
Filia lucis:
Par Patri natum ſine matre Numen,
Candor aſpecti ſine nube veri,
Ingenj proles, genialis almi
Pectoris ardor.
N ſacer mundi lepor, ò decoræ
Fabra naturæ facies, paternæ
Mentis exemplum, liquidi ſerenus
Luminis imber.
Patris interpres, ſimiliſque voci
Nata fęcundo Genitoris ore,
Vena virtutum, generoſa pulchri
Mater honeſti.
Tu tuos cauſis imitata vultus
Dividis toto ſimulacra mundo,
Numinis formam ſtudioſa vili ef-
Fingere limo.
Iamque mortales ſimulata cultus
Inter humanas manifeſta turmas,
Barbaram gaudes lepido catervam
Ducere ludo.

Vtilis

Vtilis morum, placidèque fortis
Certa permisSi dare iura recti, &
Siderum solers, patrioque mentem
Dicita Cœlo.

P.Casim.Sarbieuius l.Epod.Ode 6.

Vide supra Tit. Sapientia diuina.

SCIENTIA, ET ARTES.

Homo multarum scientiarum complexione felix.

ILle decus Lybies, ardentis gloria mundi,
Ingeniorum excelsus apex, vivumque lycæum
Palladis, & medio Sol Sole nitentior orbi,
Proh dolor! hæreseos tenebris caligine sensus
Involvente animum, vitiorum præda suorum,
Mancipium Ditis, Geminata in nocte iacebat,
O quanti vis ingenij, lustrare capacis
Naturæ fibras omnes, & viscera rerum,
Et quodcunque latet, vigili comprendere mente
Quicquid Socraticis Sapientia vidit in vmbris,
Naturæque oculus, doctique Platonis acumen,
Et quæ Pythagoras potuit docuisse silendo.
Nil Augustino sapientius, aut prior ætas
Protulit, aut ventura feret; tot pectus onustum
Divitijs Sophiæ, tot donis lingua Minervæ.

P.Gul.Dondinus in Car.de S.Aug.

Theologia.

NOn tu iacentes vile perambulas
Terras premendo, sed vigor aliger
Per ætheris campos citatum
Evehit, & super alta sistit
Poli haud paventem, tu sapientiæ
Sublimioris callidus intimum
Cubile vestigas Tonantis,
Et taciti penetrale cœli.
Veri magistram dicis, & artium
Ducem, sciendi nec decus abnegas,
Vt illa rerum oracla firmat
Teste nihil variante Divo.

Hæc

Hæc templa olympi, ſideris hic nitor
Deum fatentur; Dædalus artifex
Mundi elaboratum decorem
Perpetuis opibus tuetur.
Non ille nectit fœdere ſordido
Mortale corpus; Numine candido
Simplex, & impermiſtus omni
Labe Deus, ſociæque partis
Immunis, omni ex parte beatior
Et aptus ex ſe, nullius indiget,
Nil deſit illi, ſed reſorbet
Fonte velut, decus vnus omne.

P. Io. Maſculus l. 1. Ode 27.

Seu cœcis penetralibus
Naturæ reſeras abdita, tetricæ
Conſultus ſapientiæ;
Sive inconſpicuum mentibus aſpici,
Et caligine lucida
Cælari cupidum numinis abditi
Æternum iubar, & pio
Veſtigas oculis tecta ſilentio;
Cùm feliciter improbus
Miſtus cælicolis aſtra perambulas,
Tu, mentes domino regit
Quæ nutu, arbitrijs molliter imperans,
Humanamque proterviam
Cogit fræna pati (ne male liberis
Nectat vincula mentibus,
Aut ſervile iugum) nectis amabili
Grato fœdere Gratiæ
Vires ingenuas, & vice mutua
Cæleſtem dominam ſequi
Cui fas eſt, temerè ne præeat, caves,
Natura ambitioſior:
Nec vel principium, vel meriti ſibi
Felicem arroget exitum.
Quam centum Pietas iuncta ſororibus
Stipat, nec pudor innocens,
Sacrorum neque abeſt Relligio potens.

P. Gilb. Ionninus l. 1. Lyr. Ode 22.

Maieſtas Divæ venerabilis; ore ſereno
Gratia concilians animos: frons Iride circum
Cincta, Dei magnum lamna gerit indice nomen.
Hoc etiam deſcripta cyclas, ſtellæque frequentes
Cærulea radiant palla, paribuſque cothurnis.
Libera læva, gravi ſignata volumina dextræ. *Et inf.*

Illa ego, supremum cui fas attingere Numen,
Quę scrutor divina sagax, hincque inclita laudem,
Augustumque Dei duco de nomine nomen:
Quæ neque fas vidisse oculis, frustraque laborent
Humanæ, superæque animis sibi fingere mentes:
Sola docet, quæ fusca Fides, pando ipsa, meoque
Obscuris affundo novam de lumine lucem.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

PHILOSOPHIA.

Dialectica.

O Macte fama, dum sapientiæ
Consultus, alti niteris ingenj
Pennis, & auras Dædaleis
Certior auspicijs inerras;
Nec vsquam aberras: nil latet artium
Zenonis; omni tu laqueo rudem
Tironem acutus fraudulenti
Ingenij per iniqua solvis
Quandoque veri ludit imagine
Vis differendi fallere, lubrica,
Diffingis argumenta, & astus
Detegis artificis dolosi.
Sic captiosis denique mens plagis
Evadit extricata, neque improbi
Lusere Soritæ, atque Thesei
Certus iter regis omne filo,

P. Io. B. Masculus Lyr. l. 1. Ode 3.

Ens fictitium, quod vocant Ens rationis.

EST aliquid (dixit) per cæca habitacula mentis,
Obijciturque animis, nostra sed ora latet.
Nascitur obiectu tenui dum noscitur; illi
Sic datur è gravido mentis abire sinu.
Ortus at infelix; fragilis quod munere vitæ
Huic tantum liceat vivere, dum paritur.
Nec natum fœcunda sinu dignata, nec vlli
Abiecto mater pignore credit onus.
Nusquam habitat; non intra enixæ viscera mentis;
Non extra refugo limite quærit iter.

Et

Et tamen aſpicitur viſu deprenſa remoto
Mentis inaſpectis fictilis vmbra cavis.
Quippe nihil ſibi mens ſtudio compulſa videndi
Format, vt in ſolido corpore forma viget.
Tum levis incerta ſpectatur imagine vultus,
Et novus à nihilo corpora fœtus agit.
Sed neque corpus agit; credas vmbratile monſtrum,
Quale per obſcuras credis ineſſe vias.
Sic veri ſimulacra movens, dum vera repoſcit,
Plurima concipiet mens paritura nihil.

P. Alex. Donatus l 3. el. vlt.

Quid mens inani laudat imagine
Quid arte curat Dædala fingere,
Ne quære ſolers, & chimæræ
Tolle ſupervacuum laborem.
Fruſtra revincis non ſociabiles
Hircumque, Cervumque. abnegat inſolens
Natura, nec iungit iugales
Arbitrio leviore mentis.
Quid monſtra fingis barbara? quæ neque
Nutrix ſub altis educat Africa
Luſtris, nec hydris fœta Lerne,
Horridus aut Erymanthus abdit.
Mens evaganti ſueta licentia
Aptare formas indociles pati
Commune fœdus, fraudulenti
Callida mens opifex laboris.
Sed vis volendi non opus arrogat
Sequax monentis; Prævia nam regit
Intelligendo, præque eundo
Mens animi, face noctiluca
Permiſſa menti ludicra; quæ ſimul
Inſueta iunxit fœdera geſtiens,
Formaſque rerum complicatas
Involvit, ſimulacra gignit.

P. Io. B. Maſculus Lyr. l. I. Ode 14.

Rerum nexus, quas Relationes vocant.

Vices amorum, certaque fędera
Doces; vt vnum rettulit alteri
Natura ſolers, quippe mirè
Omnia conſociare nexu
Amans; parentem ſeu ſoboles novo
Tuetur obtutu, & ſobolem pater
Luce irretorta; ſeu notantur
Res ſimili vice concolores.]

Re-

Relata quamquam fœdere mutuo
Menfura nunquam refpicitur, neque
Amoris alternat gemelli
Iura fides repetita vtrinque.
P.Io.Bap.Mafculus l.1.Ode 18.

Phyfica, fiue Philofophia naturalis.

CVmq; animo, & vigili perfpexerat omnia cura,
In medium difcenda dabat, cœtumq; filentum,
Dictaque mirantum: magni primordia mundi,
Et rerum caufas, & quid natura docebat.
Quid Deus, vnde nives, quæ fulminis effet origo
Iuppiter, an venti difcuffa nube tonarent,
Quid quateret terras, qua fidera lege mearent,
Et quodcunque latet. *Ouid.l.15.met.*
At quoties elementa doces, femperque fluentis
Materiæ caufas; quæ vis animaverit aftra,
Impleritque choros; quo vivat machina motu.
Sidera cur feptem retrò nitantur in ortus
Obluctata polo, varijfque meatibus idem
Arbiter, an geminæ convertant æthera mentes,
Sive color proprius rerum, lucifque repulfu
Eludant aciem: tumidos quæ Luna recurfus
Nutriat oceani: quo fracta tonitrua vento.
Quis trahat imbriferas nubes: quo faxa creentur
Grandinis: vnde rigor nivibus: quæ flabra per auras
Excutiant rutilos tractus, aut fulmina velox
Torqueat, aut triftem figat crinita cometen.
Claudianus de Conf.Manl.
Dum iura mundi, certaque fœdera
Solers retractas; dum tacitos fatus
Fontefque natalefque rerum
Mente nova meditaris ortus.
Res vnde promat, quoque alat vbere
Natura adaugens, quoque cadentia
Humana fatali refolvat
Pulvere, nunc vegetante vita,
Nunc morte inerti cuncta reciprocans.
Verfas profundo materiam finu,
Complexa formam feu fodalem
Hofpitio facilis receptet,
Seu pellat infida, & fociam dolis
Periura fallat; fcilicet hoftium
Plerumque coniurata movit
Caftra, novos agitans tumultus,

Vim

Vim multiformem, vim genitabilem,
Stirpemque narras alta ab origine,
Vimque appetentem coniugali
Fędere consociare formam.

P.Io.B.Masculus Lyr.l.1. Od. 16.

Meteora.

TV sævientum cęca flabra ventorum,
Et Æolorum regna, pallidam lunam,
Et nunc rubentem, nunc suave ridentem,
Faces, dracones, lanceas, refulgentem
De sole solem, grandinesque saxosas,
Nivesque doctè, & horridum gelu cantas;
Tu signa prodis aeris serenati,
Tu signa prodis aeris procellosi,
Pater sereni, & nubili, pater rerum
Quę vel videntur sole, vel vident solem.
Tu discolores pingis Iridis vultus,
Nunc vesperę cadentis, aut renascentis
Faciem diei, te docente iam scimus
Cur vorticosis se se hiatibus magnus
Diffindat ęther, & Deùm salutares
Mingat procellas semipota maiestas.
Cur macula Phęben turpet, & coruscantem
Titanis orbem polluta latens stigma.
Cur dira męrens horreat cometarum
Ostenta mundus, purpuręque peccantes.
Quis ventricosam vibret impetus terram,
Eructet ignes, saxa, sulphur, & fontes;
Cur fatua flamma persequentibus cedat,
Timidos sequatur; stella decidat cęlo,
Et Tyndarim gemellus oderit frater.

Gasp.Barlæus to 2.Miscell.l.1.

Mathematica.

INcerta cęli iura volubilis,
Insanientum ac fędera temporum
Tu corrigis, Solisque cursum
Consilio revocans, viasque
Errantis anni. ni bene consulas
Cogens dierum fręna licentię,
Confusa, & indiscreta quondam
Relligio trepidet moveri.

Ipse involutum digeris ordinem ,
Vindex iniqui temporis vnice,
Seu menstruos componis orbes,
Seu vacuas reficis Kalendas.
Quicquid severus Panthoides docet,
Tenes, retractans & Babylonias
Artesque Chaldæas vicissim
Per numeros seriemque ducis.
Describis æquam planitiem, polum
Nunc turbinas; discrimina lineis
Gradusve certos nunc reponis,
Pæne Syracusio videri
Prior magistro.

P.Io.B.Masculus l.1. Ode 17.

Seu iam relictis nubibus igneo
Errare Cœlo, seu tibi siderum
Cursus, & errorem erudito
Mens fuerat radio notare;
Iunctisque flexus cornibus angulos,
Et implicatas ducere circino
Nolente falli, linearum
Ductilium tenues figuras;
Certisque cœlum scindere partibus,
Aut Climatum discrimina ponere;
Et quicquid Architas laborat,
Aut Megaræ sapiens alumnus,

P.Gilb.Ionninus lyr l.5. Ode 11.

Astronomia.

ILla quidem numerum stellarum,& nomina novit,
Et novit quod Sol currat, & annus iter.
Iamque aliquis, dum nox cęlum consperserit astris,
Describet radio, quæ videt, astra suo.
Hic rutilat Mavors, hic est Cythereius-ignis:
Quæ nitet hic, felix, dignaque stella Iove est.
Arctophylax illic, illic sunt Arcades Vrsæ:
Hæc regit Argolicas, Sidonis illa rates.
Hic Ariadneæ fulgent monumenta coronæ.
Hæc Bereniceo vertice tonsa coma est.
Aspice Signiferum, quo cœlum cingitur, orbem;
Principium signis aurea fulget ovis.
Hinc Sol quadrijugos, bijugos hinc Cynthia currus
Incitat: hæc tenebris linea damnat equos.
Aspice, & albentem mecum mirabere tractum:
Longa via est; ex re lactea nomen habet.

Hìc tangit Geminos; illic tua ſidera Chiron:
Inde ſubit flammas Caſſiopeïa tuas.

P. Iac. Vuallius in l. 2. el. 3.

Stellata mundi templa, ſiderum lapſus,
Ortuſque rectos, & tueris obliquos.
Deum penates iam placere cœperunt,
Cui domita tellus; quaque parte terrarum
Emergat Arctos, occidatque; vel rectus
Volvatur orbis, & moras tenebrarum
Titan adæquet lucibus, vel extendat,
Scrutaris alti municeps novus cœli.
Quæ cauſa priſcis aſtra ſedibus trudat,
Cur Spica fugiat Virginem, & minans cornu
Medio remotus orbe frigidum ſpectet
Aries Booten: cur ſuos trahat currus
Borealis Æthon, pluſque pellat Auſtralis.
Vt axe in iſto, quo ferox Ducem ſenſit
Iberus, vmbra dextra, vel ſiniſtrorſum
Flagellet æſtum, biſque torreat fruges,
Bis altus ipſum verticem premat Phœbus:
Toties quadrigas ſiſtat, & dies nocti
Deſcribat æquos, luminumque tot vultus
Attollat omnes, & mari lavet cœlum.

Gaſp. Barlæus to. 2. Miſc. l. 1.

Horologium.

TV per patentes ætheris vadis domos
Raptuſque verum ſcribis in cœlo diem,
Horaſque paribus explicas veſtigijs.
Hic in tabellis orbitam pingit tuam,
Et vſitatas ponit horarum moras,
Curſuſque ratus artifex, mimus tui.
Te prodit vmbra, quoque cœli cardine
Currant iugales, monſtrat humanus labor.
Stat plana, & æquo deſerit libramine
Inflexa nulla parte terram lamina;
Quam recta tenuis lineæ ſecat via,
Mediumque ſuperis figit, & mundo diem.
Hęc limes ille eſt, vmbra quo breuiſſima
Septentrionis dexterum ferit latus;
Nullamque cernit bis quotannis machina
Obliqua nuſquam, quo Syene torrido
Suppoſta Cancro neſcia eſt vmbræ ſemel,
Tranſuerſa rectis ducitur mox angulis
Tangitque primam norma, quo diſtans pari

Statione tellus, hic cadentis lumina,
Nascentis isthic indicet solis iubar.
Hanc vmbra lambens parte quarta circuli
Distat priori, & sexta mortales pigros
Vel poscit hora mane, vel sera expedit.
Quas inter alios scribit horarum situs
Mens arte certa: qualis emensus polum
Colurus alter, doctus index temporis,
Terræ incubantem dissecat cœli viam.
Exinde gnomon fixus vmbram projicit,
Tenebrisque spatia certa designat suis.
Indocta non hunc ponit in circo manus,
Sed gnara rerum. cernis vt celso micans
Cynosura cœlo, nec Batavis occidens
Hoc orbe iusto surgat è terra gradu
Axisque curvo permeet centrum situ?
Hac lege gnomon cuspidem tollit suam,
Austrumque spectat hinc, & hinc septem videt
Boreæ triones, horridumque Caucasum.

Gasp. Barlaus Miscell. l. I.

Astrologia.

HEnrice dic, per omnes
Te precor stellas: mihi cur Hydrocoũ minaris?
Quis Deus alligavit
Liberam mentem rapidi legibus, ede, cœli?
Scilicet alba frontem
Luna, vel pallens cerebro terrigenum molesta
Certius imperabit,
Quàm sibi præsens animus? cũ quoties replevit
Plenior ora furtim
Igne fraterno: pariter me reparare macros
Coget opaca vultus,
Mollium pulpa leporum, vel Numida volucri,
Vel petasone rapto?
An velut murem catus, & bos vitulum minaci
Cynthia iactat orbem (astro
Hinc & hinc cornu? sed enim cur timidi sub
Armipotente Martis
Sæpe nascuntur? stolidi sub bene litterati
Arcadis, & rapaces
Sub Iovis signo? neque si quẽ Venus alma natũ
Viderit ex Olympo,
Vrget infantem facibus continuò petulcis.

Ius

lus animo suum stat
Semper immotū, super altam Babylona vecto:
P. Iac Balde in Ode Parth. Ode 31.
.... dum sidera volvis
Ætheraque immensum, & suspensos fornice cœlos,
Hinc regnis sua fata legis, quis sospitet orbem
Conspectus, faciesque poli, quis mutet habenas
Stellarum oppositis radians fulgoribus ignis;
Qua face seditio surgat, solioque potentes
Excutiat gravis ira Dei: quæ sceptra secundent
Lumina, quæque suis rectores vniat arctè
Civibus Arcturi statio, per cuncta Deorum
Incedis spatia, & Saturni inamabile sidus
Regibus adversum damnas, plebique malignæ
Præcipitique favens. Iovis vt clementius astrum
Concilias, poscisque tibi, regisque senectæ
Custodem hunc scis esse Deum, vacuumq; malorum,
Sub Mavorte probas, iustis victricia causis
Arma capi, & rutilos stringi securius enses,
Postquam hostis fortuna labat; vel turbine fati
Vicinis metuenda venit. *Et infr.*
Inter solis equos feros regnantibus annos
Observas Lachesin trahere, & prosperrima terris
Fata dari: Phaetonteæ discrimina flammæ
Acribus averti monitis, currumque teneri
Rectius arte senum, & sub consultore verendo.
Nec veneris lux scæva tibi est, nec dura minatur
Phosphorus, at placido Ludovicum lumine tandem
Aspicit, heredesque duos deducit Olympo
Mercurij per signa, quibus se purpura prudens
Afferat eloquijs, qua maiestate loquatur
Pro populis, facunde notas, fraudumque magistros
Proscribis procul. at Lunæ penetralibus altis
Deprendis varijs flecti mutabile formis
Imperium, instabilesq; vices; nunc porgere plenum
Regna decus, fractis nunc expallescere rebus.
Gasp. Barlæus Heroic. l. 1.

Cingara muliercula vaga Chiromantica.

Cingara terribilis, terrorem & crinibus augens,
Finibus è Pharijs, sic sors tulit, obvia facta est.
Præ nimia facies fulgere nigredine visa:
Quomodo corvorum plumæ, tenebræque renident.

Grande supercilium, frons parva, oculique rubentes;
Tecta latus, sed nuda pedes, humerumque sinistrum,
Mira docebat, vti certis regerentur ab astris
Corpora, vt acciperent vivendi habitumq; modumq;
Cùm semper partus cælestia signa sequantur.
Bos, Aries, Cancer fingunt sibi consona membra:
Dant Gemini formam: fœcundant viscera Pisces;
Libra virum trutinat, moresque inducit honestos:
Cogit amare Caper, nutrit Leo flammeus iram:
Mitior insanum compescit Virgo Leonem:
Solertesque facit porrecto Scorpius arcu,
Pondera maturans fastigia matribus aufert:
Exacuit telis animum jaculator, & illi
Pro meta ingenium est: contristat Aquarius annum
Imbribus assiduis, sed sidere mollit aquoso
Felicem genesin, & primam lævigat horam.
Protinus explicitam jactantior offero palmam.
Inspicit argutans, totamque intenta pererrat
Luminibus tacitis, ramosque examinat omnes,
Mensurasque, sinusque volæ: num linea longa,
Num brevis, inque cruces sectas obliqua recurrat.
Quippe alias fortuna, alias natura figuras
Vindicat, & nostrum rhombos seponit in artem.
P. Iac. Balde Sat. 19.

Rhetorica, & Eloquentia.

TVm bona tranquillo venit facundia vultu:
Qua visa trux ira cadit, cadit ira, minæque,
Effusæque sudes manibus, ramique præusti.
Mox vbi subrectas aures, populosque vocatos
Conspicit intentos, & facta silentia linguis,
Incipit, & dictis malè turbida pectora mulcet,
Qua dicente cadunt cauri: fluvijque retorto
Amne fluunt celeres, avulsaque vertice saxa:
Illa tenet dictis animos, illa imperat iræ:
Illa iubet rigido decedere corde furores.
Et nunc magna iuvat, veluti cum grandine nimbos
Verba dare, & docta iaculari fulmina lingua.
Nunc libet in dulces deponere fulmina voces,
Et laxare velut liquido labentia cursu
Flumina; nunc parco, multo nunc pingere fuco,
Nunc sine vi tenero convolvere dicta lepore,
Nectere nunc aureo præstat sermone catenam,
Quæ linguæ de fonte fluens, vulgi illigat aures,
Attra-

Attrahit, & verſat facilis. quacunque ſequuntur
Scilicet, & dictis parent, & iuſſa faceſſunt.

P. Tar. Gallutius l.1. car. 16.

Illa ego ſum mores agreſtum exoſa virorum
Surgere quæ tectis vrbes, atque oppida iuſſi
Mænibus obvallata ſuis, rituque ferarum
Degentes populos concordi pace ligavi.
Illa ego quæ ſontes gelido de limine lethi,
Oppreſſoſq;opibus procerum,ſtudijſque potentum
Eripio innocuos, vitam miſerata labantem.
Ira mihi regum cedit, populique frementis
Seditio, poſito cedit Bellona flagello,
Et furor, & verſis diſcordia mobilis armis
Mecum degit honor, degunt examina laudum.
Me decorant faſces, & pacto purpura textu,
Gloriaque, & populi plauſus comitantur euntem.

Idem l.1. car.2.

O quis latinæ fons opulentiæ
Exuberanti vividus impetu
Bacchatur, & lymphata ſecum
Corda rapax animoſque volvit.
Qui nunc profundo volvitur alveo
Sententiarum, nunc gracili fluit
Torrente linguæ: nunc apertis
Ingenij ſpatiatur arvis.
Suique latè pronus, & inſolens
Exire ripam, non tamen vuida
Captivus alga, nec tenaci
Ire piger per aprica limo.

P. Caſ. Sarbieuius Lyr. l.1. Ode 22.

Orator inſignis.

ARdua nunc eadem ſtipat fora,cùm tua mæſtos
Defenſura reos vocem facundia mittit:
Seu trepidos ad iura decem citat haſta virorum,
Et firmare iubet contento iudice cauſas:
Seu capitale nefas operoſa diluis arte,
Laudibus ipſa tuis reſonant fora. tu quoque Piſo
Iudicis affectum, poſſeſſaque pectora ducis,
Victor ſponte ſua ſequitur quocunque vocaſti.
Flet, ſi flere iubes; gaudet gaudere coactus:
Et te dante capit iudex, quam non habet iram.
Quis non attonitus iudex tua reſpicit ora?
Quis regit ipſe ſuam,niſi per tua pondera,mentem?
Nam tua ſive libet pariter cum grandine nimbos,

Densaqne vibrata iaculari fulmina lingua.
Seu iuvat astrictas in nodum cogere voces,
Et dare subtili vivacia verba catenæ,
Vim Laertiadæ, brevitatem vincis Atridæ.
Dulcia seu mavis, liquidoque fluentia cursu
Verba, nec incluso sed aperto pingere flore
Inclyta Nestorei cedit tibi gratia mellis.

Lucanus in Poem. ad Pisonem.

Virtutis idem suasor ex omni aureum
Referens lycæo flumen ingenij: gravis,
Vehemens, amænus, profluens linguæ artifex,
Vitæque pariter integer, castus, sacer,
Sectanda laudat splendidè, vt nemo supra:
Vitanda punit melius irato Iove.
Quæ posuit, amplè transfigit: verum in loco
Narrat facete: soluit ambages carè.
Conficit acutè, breviter, ingenuè, acriter,
Præcepta morum, arcana naturæ, sacra
Officia civitatis, & regni edocet:
Fines bonorum, iuris humani vberes
Fontes recludit: Prothei ritu stylum
Vultus in omnes vertit: elatè tonat,
Si fulminandum: verba submissè premit,
Si perdocendum: serpit, assurgit, dolet,
Dissimulat, instat, cedit, vrget, imminet
Hosti timendus. supplicat, plorat, gemit,
Et hæc beatè varius, ac sensim omnia.

P. Bern. Stephonius in Mimo. ac. 2. sc. 1.

Benci, seu libeat pugnacis fulmina linguæ
Vibrare in sontes, tonitruque arcere nocentes:
Seu liquido cursu, puroque simillimus amni
Verba per vmbrosas malis devolvere ripas,
Et victura suis inscribere nomina plantis:
Seu iuvat argutas in modum cogere voces,
Et totum Aonio carmen deducere clivo;
Nil æquale tibi est: Romæ stupet inscia pubes,
Dum belle cadit in numeros, librataque rasis
Ludit in antithetis æquo sententia gyro,
Et nova suspendit dubias facundia mentes:
Iuraturque palam, non olim dignius vnquam
Romana proceres cum maiestate locutos.

P. Fam. Strada l. 2. prol. 2.

.... Pius ore potest turgere diserto,
Et superare Tigris, vel Hydaspis flumina cursu.
Vox olli dulcis, sed amoris plena severi,
Flexa, polita, rapax animorum, florida, culta

Leniter

Leniter imperiosa, potens, librataque mente
Pondere consilij vibrata, opulentaque, victrix,
Libera, fusa, tonans, frenis, sed ducta pudoris,
Vndans aggeribus, quos sola modestia pandit,
Egregijs dictis animosa, invictaque semper
Qua Romana fides, Deus ipse è rupe latina
In populos fundet divinæ oracula vocis,
Atque animos fluido rapiet sermone volutos:

P.Car.de Luca l.22.Dom.Laur.

Poesis.

NAm quia fœcundat præcordia luce marita
Numinis vbertas, arcani fœtus amoris,
Editur æthereo primæva Poetica partu,
Pectoris interpres felicis, lingua leporum,
Vivida vis mentis, decorum nativa venustas,
Ingenij specimen, sermonum gratia vivax,
Lætitiæ facunda soror, cœlestis origo.
At Genitrix vt me peperit divina voluptas,
Gaudia sic semper mihi sunt ex indole matris.
Et quo me genitrix effudit tempore primum,
Continuò sermonis opes, virtutis honestas,
Et placidi sensus, & donum fertile mentis,
Eloquij mihi cultus honos, & copia dives
Carminis, & cytharæ leges, lituique, tubæque,
Tibiaque, atque chelys, proles numerosa modorum.

P.Ber.Stephonius car.8.

Me certè tua Musa tui dulcedine cantus
Abripit, & memorem non finit esse mei.
Sive iubes in Threijcium capere arma Tyrannum,
Pænè minax digitis sumitur hasta meis.
Sive super nubes sublimis, & æthera tendis.
Ipse levi videor nube repente vehi.
Sive per Ausonios spatiaris lauriger hortos,
Me Floræ, & Zephyri regna subire puto.
Seu mœrente canis testudine flebile carmen,
Palleo, nec fletu lumina nostra carent.
Seu tristes hilari solaris pectine curas,
Defluit ex animo cura, dolorque meo.
Sive pios castæ suspiras mentis amores,
Vrimur: ardentes sunt tua verba faces.
Denique me formas subitò convertit in omnes
Qualiscunque operis pagina lecta tui.
Hoc est & volucres cantu, fluviosque morari,
Hoc est aerea ducere saxa via.

Hoc est fulmineas auferre leonibus iras,
Hoc agnis rabidos conciliare lupos.

P. Sidron. Hoschius l.3. el.9.

O quæ perenni Pieri carmine
Stellata mundi mœnia temperat,
Ignesque viuaces, & aulam
Cantibus æthercam remulces.
Seu tu supremo proxima Numini
Inuenta rerum semina personas:
Seu iura, seu formas canendi
Differis ordinibus beatis,
Tu siue cœli fræna fragoribus
Imponis, orbes seu superos melos
Vocale, seu certa fluentes
Lege doces reparare cursus
Leni volatu te Sapientia,
Casto voluptas te sequitur pede,
Decorque mollis, floreisque
Gratia nexa caput corollis.
Te septa multis gloria honoribus
Et iuncta famæ candida veritas
Stipant frequentes, atque limbo
Sanctus amor properat soluto.
Tibi parentis munere eburneus,
Aurita doctus ducere marmora,
Cessere pecten, tibiæque,
Et fidibus resonare septem.
Testudo mollis: seu placeat pede
Per dithyrambos ludere libero;
Seu concinis certo recursu
Docta modos leuiore plectro.
Seu semper iisdem volvere legibus
Decreta mauis carmina: verticem
Attollis, indignata terras
Nomine non tumefacta vano.
Inclusa nullis limitibus vaga
Diuinus erras quà trahit impetus;
Tuosque definire campos
Quis velit, aut posuisse metas?

P. Odo de Comitibus in Car. Miscell.

Nam qualis, quantusque lepos! quæ carminis illi
Gratia, quo cultu, quo non splendore nitescit!
Seu numeros spectes, numerisque cadentia verba;
Seu iuuet ambobus clausos expendere sensus,
Nil scabrum, incomptumque vides, genio ve coacto
Pinguius expressum; sed lene, ac sponte profusum.

Vt

Vt fons ingenuus nitidis euoluitur vndis
Nec tamen interea nimium deiectus, humumque
Propter, agens se se penna languente recumbit;
Aut contra elatus semper, tumidusque per æthram
Tollitur; ast vtrinque timens offendere, cursum
Temperat artifici cura: quam rarus in omnem
Explicuit partem iusto moderamine librans
Quid deceat, recti prudensque quid exigat vsus.

Dion. Petauius in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Grammaticæ doctor, seu Gymnasiarcha.

Rector iuuentæ, ductor efferæ gentis,
Scientiarum multiformium doctor,
Et arbiter perite disciplinarum
Potens docendi, quum docentis ex ore
Ignara pendet palpitantium turba.
Quis hic serenæ pulpitum quatit famæ
Nouus Palæmon? porticusque doctorum
Et perstrepentes maximi lares Phœbi
Redonat orbi? quis pueritiæ primos
Castigat annos? patriæ reuascentis
Perenne germen, spemque gentis inuictæ
Sub iura cogit, & rebellis orchestræ
Retundit ausus? tu scholasticum Belgis
Regnum reformans, sceptra pædagogorum,
Trepidosque fasces, & tribunal augustum,
Totumque cœtus litterarij circum
Legum catastis, vinculisque constringis.
Hic sparsa latè regna Grammatistarum
Arctas ephæbis; dogmatumque congestos
Purgas aceruos. hic nepotibus diram
Ferocientis Orbili dicam scribis:
Corylisque lentis, frondibusque nodosis
Præfers minacis acre iurgium frontis.
Hic Tulliastros verba more mendici
Ferruminantes, sordiumque priscarum
Quasi ostiatim luridos petitores,
Reos lacessis: hic rudes solæcismos,
Fecesque Euandri, Rhetorumque tot morbos
Arces Lycæis, puriorque præfaris.

Gasp Barlæus Miscell. l. 1.

Ars scribendi.

QVisquis erat, meruit senij transcendere metas,
Et fati nescire modum, qui mystica primus
Sensa animi magicis docuit signare figuris,
Et captiva novis concludere verba tabellis.
Obstupuere rudes animæ commercia linguæ
Absentes agitare viros, mentisque patere
Arcanas sine voce fibras interprete penna.
Candida perplexis distinguitur area sulcis,
Et niveos atro tractus signante veneno:
Vomer arat, raptus volucri, quæ prodere rupem
Abnuit enixis clivi in fastigia Gallis.
Ligna æquata dabant primis conatibus arvum,
Tum Nili contexta biblos, mox pergama pelles
Detraxere boum natis, & pumice scabro
Expoliere superficiem scribentis in vsum,
Denique quæ nostris maioribus addita laus est
Linea contexta est nullo subtegmine tela,
Exuperans candore nives, ætate metalla.
Aspice nunc viles ortus: non mollia Seres
Fila dedere operi, non vellera portitor Helles,
Linteola è trivijs trita, & sudore perusta
Maxillis contusa molæ (mirabile) cernas
Iura Modestini, Sophoclisve ediscere versus.

Apud P. Laur. le Brun. to. 1. El. Poet.

Scriptor velocissimus.

PVer notarum præpetum
Solers minister advola,
Bipatens pugillar expedi.
Evolvo libros vberes,
Instarque densæ grandinis,
Torrente lingua perstrepo.
Tibi nec aures ambigunt,
Nec aucupatur pagina,
Et mota parce dextera
Volat per æquor cereum.
Cùm maximè, nunc proloquor,
Circum loquentis ambitu,
Tu sensa nostri pectoris
Vix dicta iam ceris tenes.
Sentire iam velox mihi
Vellem dedisset mens meas,

Quam

Quam præpetis dextræ fuga
Tu me loquentem prævenis.
Quis quæso, quis me prodidit,
Quis iſta iam dixit tibi?
Quæ cogitabam dicere
Quæ furta corde in intimo
Exercet ales dextera? *Auſonius Epigr.*115.

Ars Typographica.

DEerat adhuc, quàm nulla satis mirabitur ætas,
Ars cœlo delapſa viris, conſumere nata
Materiem, veloxque omnes tranſcribere libros,
Compoſitis quadrata acie miro ordine ſignis.
Nullus apex iuſſo diſcedit limite, nulli
Inter opus ceſſare datur, ferventque maniplis
Caſtra ſuis, foſſa ferratoque aggere clauſa
Muta cohors primum, mox ſuccis ora diſertis
Illita palladijs prælumque, manumque fatigat.
Nam cogunt tormenta loqui, tandemque fatentur
Depoſitum, redduntque datas ſine crimine voces.
Abſque mora canit arma virũ charta ebria lymphis
Caſtalidum, citius referens ſexcenta Maronis
Carmina, quam celeri ſcriptoris arundine verbum
Expedias, longèque operis ſtat gratia maior.
Ex P. Laur. le Brun to 1. *eloq. Poet.*

...... Quadratis indita clathris
Subſtratum dorſo marmor premit ænea ſculptis
Forma ſibi connexa notis, & parte reclinis
Quà legitur, vi multa, hinc illinc, terque, quaterque
Deſuper impacti teritur fuligine ſucci.
Candida mox tactu furvum tactura liquorem,
Inijcitur madefacta, & pondere preſſa ſuperno,
Dum rediens in ſe prælum gemit, ecce ſub auras
Emicat vda, recens, fucoque imbuta tenaci
Charta refert hauſtas bibula compage figuras:
Nec mora: vix ſudos excepit pendula ventos,
Inde volat populos longè viſura, ſibique
Vndique plauſuræ totum meritura per orbem
Pagina iudicium turbæ. non altera cultu
Conſpicienda pari, vel caſtigatior vſquam
Prodijt, æthereas ex quo delapſa per auras
Sermones hominum volucres, ſenſuſque fugaces
Ære laboratis fixo incidere formis
Arsd ocuit.
Ex P. Laur. le Brun. loc. cit.

Pro foribus tota ex arvo micat interrafo
Bractea, literulafque fuper fine lege vagantes
Plurima gemma facit: fed non diftinguitur ordo,
Nec certi quidquam focialia grammata formant,
Nec coeunt in verba notæ, fenfumque colorant,
Confufique characteres lectoribus obftant..
Nec fperare licet, nifi Dia Pronoea figuras
Componat, relegatque typos, difperfaque cogat
Symbola, & in verfum, quæ fit fententia monftret
Sic manus artificis folers, quem plurima, fecto
Tefferulis pluteo, circumftat littera certis
Sparfa locis elementa legit, commiffaque conflat
Nomina, perpetuum victuris nomina chartis.

P.Vinc.Guinifius car. 12.

Succede monumenta fabricantem fæculis
In officinam, fcrinijque aheneum
Populum tuetor incolam abecedarij,
In arcula frequente ftationarium:
Populum fupino capite geftantem notas
Impare figura, more non item pari,
Longas, rotundas, maximas, minufculas,
Faciles prehenfu, mutuòque nexiles,
Verba vnde coalent, ficut elementis fuis.
Viden' vt tabellis curiofus incubat
Styloque quantum eft exaratum, fublegit
Prædone ocello Dædalus, & in fcrinio
Simulacra fcriptis confpicatus æmula,
Vibrat micantem in furta fubfultim manum,
Scrinique viduat ære locupletes finus,
Creber rapinas reciprocans hinc modò, modò hinc,
Æra ordinata, vt quidquid in tabulis iacet,
Referant, capacis laminæ in gremio locat,
Verfis apicibus litteratis ad polum,
Facieque difpofita ordine obliquo, vt latus
Quod eft finiftrum ferianti adhuc typo,
Sit nigricanti per papyros dexterum;
Spatijfque verba feparat vacantibus,
Paffim repandas commatum addens caudulas,
Accentuumque lineas paffim breves,
Et cufpidatim puncta fe anguftantia.
Tum coniugatis laminam typis gravem
In fragmen abiegnum exonerat, ac denuò
Semper charafterum in coagmenta impiger,
Onerat, & exonerat cavam æris baiulam,
Serieque deinceps copulat Seriem pari,
Quantum papyri capiet æquor candidum

In

In quadrum, & invicem opprimens contermina
Metalla, denſæ ſegetis in morem, dato
Circùm, ne aberrent, vincta cohibet ſtamine.
Mox literariam catervam providus,
Quaſi gemebundam, ni careret ſenſibus,
Ad torculi tormenta poſcit: & prius
Clathri ſupinat ambitu coercitam
Quaterni, adactis cochleatim ferreis
Obicibus in gyrum, velut Marpeſiæ
Cautes, parato ne recedat è loco:
Et lævigato collocans in marmore,
Ne fundus aſper tubere faciat typos
Supernè inæquales, opuſque aberceat;
Magiſque adæquans aſſere illiſo ſuper,
Proludit imminenti atroci è torculo
Preſſuræ, at alter cum manubrijs duos
Dextra, & ſiniſtra ſtringit vtriculos, probè
Pexo, & repexo turgidos villo, quibus
Illevit vdæ guttulas fuliginis,
Ventremque ventre ſordidato confricans
Pernice ductu, fuſilem vmbram vt perſpicis
Æque propagatam, inſilit gravis in typos
Calcator, atque itinere replicato celer
Perſultat, vtilique tabo perlinit.
Alius amictam pelle ouina, laneis
Et involucris mollicellam, ad intima
Spatia feneſtellam, atque acernis aſſulis
Circùm coactam, roſcidis aſpergine
Levi papyris, & gemella cuſpide
Hinc inde fixi, veſtit infernè, & ſuper
Dat protegentem ſubditas indebito à
Tinctu papyros lamnulam per margines
Perque media ſpatia intus, ac ſuperiacit
Flexibilem eandem laminam lævi petræ
Typis onuſtæ, trochleiſque promovet
Brevi meatu per cubile ligneum
Ad præla pulſus præſtoſantia ſtrenuos,
Pulchris ſtatuminata circum hærentibus,
Hiulca tortu ne frequentato labent.
Tum vecte fretus torculum ad medium ſito,
(Vno ex vetuſtæ brachijs quercus,) trahit
Vectem bis ad ſe ſemivertigine alacer,
Pellique ovinæ, ſubditiſque litteris,
Chartæque mediæ penſilem bis imprimit
Ære capitatam parte molem in infima
Per tortuoſas deflua cochlea ſtrias,

Atque

Atque inter æris basium, & pellis fugax,
Dicto ocyus perscribit in folijs, manus
Quod graphica longas scribere nequit per moras.

P.Hipp.Graßettus Epig.159.

ARS MEDENDI

Homo arte Medica insignis.

.... medicas hinc ocyus artes
Et senioris opem Synali vocat: vngere vulnus
Herbarum hic succis, ferrumque è vulnere cantu
Exigere, & somnum tutò misisse chelydro,
Ante ibat cunctos, nomenque erat inde per vrbes
Perque Parethoniæ celebratum littora Syrtis.

Silius Italicus l.5.

Illi cana fide, illi sapientia cordi,
Quæque laborantes ars Patarea levat.
Noverat & calidas è corpore ducere pestes,
Noverat & quicquid febris iniqua movet.
Quid vehat Autumnus, quid plumbeus afferat Auster
Quid parili noceat libra inimica die.
Quæ male compositas iubeant decurrere venas
Sidera, quæ iubeant signa sinistra neces.

P.Tarq.Gallutius l.2. el.22.

Mari severam sæpe Proserpinam,
Clotonque ludis doctus Apolline;
Et igneam defendis ægris
Auxilio potiore febrem
Vitæ reservans: ingluviem & famem
Frustratus Orci corpora deripis;
Quæ destinarat furva nigris
Manibus, & Libytina Diti.
Frustra laborat Mercurius gregi
Compellere atro, quem bonus expedi
Per damna fati; nec sororum
Fila citò pateris recidi;
Fastidioso ponè sedes toro,
Nec tu recedis sedulus Hespero
Surgente, & astris; meque longas
Advigilas pereunte noctes:
Edura fortis fata refringere,
Vt docta callens iura Machaonis;
Artesque [illegible] ubri
Consilio carus elaboras.

Arcam

Arcana miſcens pocula nectaris
Succo imbuendo; ducere nec piget
Ingrata ſucci, te iubente, in-
Grata aloes, & amara myrrhæ.
Nec ſi ſodalem Naiadis integræ
Cratera poſcam, tu dare deneges
Venaſque anhelas æſtuoſum
Et iecur egelida remulcens.
P. Io: B. Maſculus l. 1. Ode 38.
Ille & amiſſas reparare vires
Certus, & cura metuente falli,
Atque inæquales reperire docto
Pollice venas:
Pallidæ rurſum roſeum colorem
Illinet fronti benè, temperabit
Æſtuans pectus medico remiſcens
Pocula ſucco.
Ille placabit panace, piiſque
Artifex herbis rabidos dolores,
Cum recrudeſcit, metuitque tangi
Vulnus acerbum.
Egredi ferro reſerante plagis
Vita quid fruſtra fugitiva tentas?
Vulnerum Bodi manus en cruenta
Oſtia claudit.
Interim Bodi cave ne quid in te
Peccet Auguſti rabies leonis;
Ne quid obliquo metuendus ardens
Scorpius ictu,
Nam tibi regni ſtygij tyrannus
Ardet irarum ferus, & tyranno
Sævior coniux, animoque celat
Triſte venenum.
Dum frequens Orci populos recenſens,
Cernit vmbrarum populum minorem
Per tuas artes, vacuaque triſtis
Regnat in aula.
P. Gilb. Ionninus l 3. Ode 12.

Medicina morbo adhibita.

SI qua ſalutifero gemini Chironis in antro
Herba, tholo quocunque tibi Troiana recondit
Pergamus, aut medicis felix Epidaurus arenis
Educat, Idæa profert quam Creta ſub vmbra
Dictamni florentis opem, quoque anguis abundat

Spumatu; iungam ipse manus, atque omne benignè
Virus odoriferis Arabum quod doctus in arvis
Aut Amphrysiaco pastor de gramine carpsi.

Statius l.1. sil in Soter.

Est aliquid mollem erucam, & plantaginis herbã,
Cumque suis avulse solo radicibus Irim,
Caulemque, & vivax adiantum, & flava lupini
Semina, pollentemque veneficijs caprificum.
Est & amygdalino dulcem de germine glandem,
Et lentem, & baccis lentiscum excusse caducis,
Et quotquot quæcunque tulit ficulnea fœtus
Legisse, & longam solis decoxe per æstum:
Cumque virens latum cucumis turgescit in orbem,
Illius è sulco stirpem detraxe profundo
Nec nihil est quæsisse favos florentis Himetti,
Ostreaque, & purum laticem flaventis Iacchi.

P. Const. Pulcharellus l.1. car.12.

Meditamenta varia.

.... conteritur, propinaturque corallum.
Post Asini auriculas, longumque hoc mobile sanguis
Elicitur, bibiturque avidè. nec non aqua pastæ
Anguillæ colubri mechæ: & cum spermate ceti
Lampyridum expressus nitida putredine succus
Non mihi si linguæ centum, præcepta medendi
Enumerare queam, lentoque dolore necandi,
Quæ Phalarim scripsisse putes, dictasse Perillum,
Pulvis Trithemij, & bufonum, salque lacertæ:
Mistaque ranarum putrefactis viscera corvis.
Ichneumon pharius coquitur: stomacoq; ministrant
Arida tartareas purgando dolia crustas. *Et inf.*
Trade palimpsestum videam commissa fideli
Membranæ, fontem pulsura piacula morbum.
Angelicus pulvis cum pulvere præcipitato
Sumatur. misce guttas ardentis aquæ sex.
Addatur lento stillans calchantus ab igne;
Camphora ad hęc, morusq; rubens, & aquatica lotos,
Seminaque vrticæ & maluis colophonia mista:
Agnus item castus, vinoque Chamædrios albo
Incoctum germen: tum mala cydonia tincta:
Pulmonesque levans tabescentes tamariscus.
Inijce nitrati globulos salis, adijce mentham,
Et cum mandragora siliquastrum pæoniæque
Radicem, ac nymphęa marina, opiumque soporans,
Hyssopumque, aloeque, & coniferam terebynthum,

Læti-

Lætitiæque crocum per mollia fila fluentis
Cumque ebuli baccis colocasia, cumque caprina
Barba, tres Veneris dilutos rore capillos.

P.Iac.Balde Sat.3.& 13.

Corpus humanum anathomicè sectum.

Aspice, qui temet nescis, ferale cadaver,
    Nexaque centenis ossibus ossa stupe.
Illa tuæ sunt fulcra domus, tabulata, trabesque,
    Hæc sunt ingenij stamina dura tui.
Exuviæ, tantæque rigent velamina molis:
    Et quæ cuncta tegit molliter ossa, cutis.
Carnea compages sequitur, motusque magister
    Musculus, & facili pondera lege movet.
Currunt innumeris venarum flumina rivis,
    Em membris præbent pabula læta suis.
Viscera visceribus famulantur, & ordine pulchro
    Officium varia quodlibet arte facit.
Summa tenet ratio tunicis secura cerebri,
    Et quia sideribus proxima, sola capit,
Palpitat æterno cor implacabile motu,
    Et media prudens se regione locat.
Est quæ bile tumet statio, quæ nutrit amores,
    Est vbi ren salsas eiaculatur aquas.
Singula miramur, stomachi, iecorisque labores,
    Et distincta suis viscera mille locis.

Gasp.Barlæus Eleg l.3.

Musica, siue Cantus emodulatus.

CVm subitò erumpunt voces totisque canentum
Ordinibus lætum modulatur pugna canorem.
Dant cęlo ingentes sonitus animosa tubarum
Æra procul: resonat festis clangoribus æther.
Parte alia coeunt cytharæ, & vocalis arundo,
Er cęleste melos nervorum, & flabile vulgus
Dulcisonum lituorum, & fila sonantia plectro.
Dulcia flexivagos numerant discrimina cantus
Per varios fugitiua modos, fremit ordine concors
Dissidium vocum, & fidium numerosa propago.

P.Const.Pulcharellus l. 4. car.5.

Stant Superi aerijs in puppibus, & nova semper
Fœdera concentu variant; passimque loquaces
Conspirant auræ in numerum, nec dulce remittunt
Dissidium vocale ebur, & spirabile carmen
Dulcisonum lituorum, suave trementia vocum

Ludi-

Ludicra, nervorumque, & mille fugacibus inter
Valla modis iterata, & fila loquentia plectro.

Idem car. 6.

Aligeri in numerum conspirant: carmina nervis
Confundunt resonis, sibi Dædalus, Icarus errat
Lubrica vox, similemque viam fugitiva recurrit,
Et redit, & rursus se dulci errore requirit,
Argutis emissa vijs: assurgit in altum
Mox deprensa: hæret suspensa: repullulat; vndat
Fracta, refracta, gemens, iucunda, vibrata, voluta,
Præcipiti revocata fuga; exultatque, volatque
Non eadem, rursusque eadem, discrimine crescens
Multiplici Divi Aligeris sua gaudia miscent
Obvia solicitant citharas, animantque loquaces,
Conciliantque sonos iucundo fœdere voci.

P. Car. de Luca l. 25. Dom Laur.

Vide supra Tit. Luscinia canens.

Cytharœdus pulsans fides.

PRincipio ergo chelyn stringēs latus inter, & vlnā
Silvosum clavis subter Plautillus acernis,
Mobilibusque levi vertigine, strideat exlex
Ne quid, init læva caput, innexasque coactu
Extendit tortore fides, dextroque flagellat
Pollice ad arbitrium auriculæ explorantis, vt artis
Ritè rudimentum fidium concordia ponat.
Vt dociles mulcere audit parili aera cantu
Colla chelys fidicen, quibus ex ebeno, aut elephanto
Mixtum emblema nitet; suffulcit pollice lævæ
Supposito reliquosque per intervalla propagat
Transuersis digitos nervis distincta, fatigans
Mille per errores, infra, ad mediumque, supraque:
Diductos modò dissociat: modò lege maritat
Instabili: nunc obliquat: modò porrigit: aptat
Mox scalæ in flexum: modò reprenditq; fugatque:
Nunc resides hærere iubet, vel sponte trementes
Apprimier chordis, quasi vel discerpere chordas,
Iuncturisque ciere nothis in fœdera easdem
Attentę placitura auri: nunc applicat aut tres,
Aut geminos, cunctosve erraticus haud reus vnquam
Errati, legis custos, dum lege videtur
Extorris, novę adhuc artis quęsitor in arte,
In novum vt erudiat fila icta coire canorem.
Interea dum lęva melos regit vna superne,

In-

Infernè expediens enodem in verbera dextram,
Ad numerum chordas ſcandente reciprocus vngui,
Et recidente ſcabit crudumque choreuma ſub aura,
Ceu contemptor agit mox ſe in meliora laceſſens
Orſa, placere ſagax, ſubducto pollice raſor
Chordam omnē exterget reliquis; queis pollicis vsū
Ponè iugat, rapiduſque iterum extergetq; iugatque,
Atque iterum, veluti violentus ab æthere vortex:
Tortilibuſque rotas modulis imitatur euntes
Aut glomus in tumidum textricem fila plicantem
Vſque adeò in ſpiras replicat dextramque, ſonumq;
Præcipites: quas dum digiti variabilis error
In diverſa rapit, digitos cunctator inertes
Interdum ſimulans, vix nervo è deſide murmur
Elingue exſculpit: mox affectata peroſus
Otia, ſeque ſibi reddens, miracla per omnem
Diſpenſat chordam, ſonitum criſpare fluoris
In morem æquorei, citharamque referre loquacem
Callidus, armataſque vocantia claſſica turmas:
Nunc geniale ſonans, nunc illætabile; mulcet,
Aſperat, in bibulas Protheus reſonabilis aures
Impartiri animam nervis operoſus acutis;
Inque vicem gravibus, quos pollice, & indice crebrè
Vellicat, aut reliquis carptu conſorte protervis:
Mox interciſo reptans per fila tenore,
Pſalterj aerijs vt inerrat pſaltria chordis,
Conſpirat melicæ cumulare choragia pompæ.
Sepoſitam interdum rudis vt tyrunculus artem
Scitè expiſcatur: mox emicat artis apertum
In ſpecimen, digitiſque natatile fila per æqua
Lubricus ornat iter, titubat, frigutit, aberrat,
Falſificos melius iuvet vt fallacia ductus:
Titillat levius: lædit violentius: ictum
Suſpendit dextræ, irritans in fila ſiniſtram,
Quæ moduli in cumulum, mordaci conſonat vngue:
Mox dextra rurſum inſultat. ventrique cupreſſino
Illidens digitum, reſonam in compendia mixti
Concentus alterno adigit conamine plagam:
Explicat è nervis diſcrimina mille novenis,
Dædalus in nervos queis tantum interplicat ingenj,
Extremæ vt vocis naſci vel neſciat Echo
Filia vel trunco ſe turbida promat abortu.

P Hipp. Graſſettus Epigr. 17.

Luſciniæ cum citharœdo certamen muſicum Vide Tit. Luſcinia canens.

Organum.

ET qui magna levi detrudens murmura tractu
Innumeras voces segetis moderatur ahenæ.
Intonat erranti digito, penitusque trabali
Vecte laborantes in carmina concitat vndas.

Claudianus de Conf. Manl.

Sic vbi mobilibus digitis decursa tuborum
Multifora resonat serie concordia discors;
Dispare cui canna decrescit aheneus ordo
Vsque minor: cui follis hiat, cui pulsa sonoris
Aura foraminibus, varijs allabitur aures
Vocibus; at vocum variarum est vna voluptas:
Vna manus calamos æris percurrit hiantis,
Vnum emissa ciet concors discordia motum.

P. Ber. Stephonius car. 11.

Sic vbi non vno variatur carmen hiatu,
Disparibusque tubis vbi dispar concinit ordo
Æneus, & docta vocem discriminat arte,
Vnum cuncta canunt, vnum vis musica concors
Voce sub innumera, tubulis sub pluribus; æra
Præpetibus digitis vnum decursa loquuntur.

P. Tarq. Gallutius. l. 1. car. 8.

Ac veluti (si parva licet componere magnis)
Cum numerosa sonat dicto sub pollice syrinx,
A tergo famuli folles tolluntque sub auras,
Alternisque premunt; immissus volvitur aer
Transtra per & forulos, spatijsque elapsus iniquis,
Disparibus vocem calamis, animamque ministrat.
Sibilus argutum garrit, tuba clangit acutum,
Mollior immemores rapit ærea fistula sensus:
Tardior incessu Divum per tecta remugit
Bombus, & admixta modulos gravitate minores
Sustinet, alloquitur vocum concordia discors.

P. Car. Malapertius in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Organum hydraulicum.

EN tibi disparibus decrescit ahenea centum
Machina arundinibus, doctis discreta cicutis
Numinis Arcadiæ, & numeros tentare laborat.
Nec manus artificis (quod mirum) certa citati
Mobilitate modi systemata nota retentat.
Intervalla tubis discreta sonantibus vndæ
Lapsu limpha sequax irritat, pollice nullo;

Inge-

Ingenio nullo, prȩterquam fluminis ictu
Inspirare ratas hydraulica iussa camȩnas.
P. Bern. Stephonius car. 9.

Defluit occultis inducta canalibus vnda,
Stridentesque Euros, calamoque inclusa trabali
Flamina pellit agens; animȩ luctantur ovantes,
Ductilis ac tenues quà pandit fistula portas,
Cum fremitu erumpunt, foribusque elapsa canoris
Innumerȩ circum variant discrimina vocis.
Imparibus sonat ecce tubis, & machina cantus
Vocalis geminat, nulloque coercita tactu,
Pinna tamen queritur digitos volitare latentes,
Concentusque vrgere novos, auramque sonantem.
P. Alex. Donatus l. 2. car. 6.

Luctantes compelle animas ad munera cantus,
Aeris, & arguti fistula curva sonet.
Stat retro, & tereti vestitur machina plumbo,
Subter phȩbeo condita monte latet.
Certatim hic alis pubes operata laboret,
Pennatas agitans officiosa manus.
Flumineo lymphas pars devoret ore ministras:
Prȩcipites lapso pars agat amne rotas.
Hic validas calamis animas inspiret ahenis,
Carmen inoffensis temperet ille modis.
Rumpe moram Custos validique repagula postis,
Libera captivas efferat aura minas.
Diluvio ingenti se ferreus orbis in orbem
Vertat, & obscuri laxet inane sinus.
Et iam porta datur zephyris patefacta canoris,
Immissosque Euros spirat ahena seges.
Et calami inflato magis intumuere metallo,
Rimososque latens prosilit ore fremor.
Garrula nunc reddit, nunc fistula colligit auras
Subter conversis clausa, reclusa rotis.
Sic modulaturo vocum discrimina plumbo
Fissilis imparibus miscet arundo modis.
P. Alex. Donatus l. 3. in Tuscul. Aldobr.

Architectura.

Vide supra Tit. Domus, Templum.

Turris Babylonicæ ædificatio.

EXcisas humeris alij sudantibus ornos,
Arsuraque vehunt grandia tigna cedros.

Fornaces animant alij, ſolidoſque refoſſum
In lateres formant igne coquente lutum.
Pars legit eiectam vicino è littore naphtam,
Et non inventa calce bitumen amat.
Fundamenta locant alij; terræque cavatos
Murata certant mole replere ſinus,
Iamque ſolo extabant poſitæ veſtigia turris,
Et populi concors ibat in aſtra labor.
Monſtrabant ſtabiles extructa cubilia cellas,
Monſtrabat validas plurima porta ſeras.
Grandia munibat ſolidus laquearia fornix,
Laxabant vacuos atria vaſta lares.
His ſuper incubuit domus altera, & altera rurſum,
Et ſuper his aliæ rurſum, aliæque domus.
Porticus acclivi circumdabat extima gyro,
Et labyrintheo ſemita flexa gradu.
Vna videbatur conſurgere turris: at vna
Hoſpitium turris totius orbis erat.
Tot vici, & plateæ: medijs tot in ædibus aulæ;
Tot fora, tot cameræ, compita, clauſtra, viæ.
Ima penetrabat lethæas vſque cavernas:
Tranſijt aerias fabrica ſumma plagas.
Sed neque finis adhuc, ſtadijs excreverat octo
Montibus aggeſtis ſuſpiciendus apex.
Terraque iam nimia perterrita mole gemebat,
Atque humeris impar defugiebat onus.
In lateres defecit humus tamen altius omnes,
Aſtra licet tenuant, altius ire parant.

P. Iac. Bidermanus l. 2. Hero. ep. 5.

. . . . Nam poſtquam naufraga gentem
Sacrilegam tellus fatalibus obruit vndis;
Hi veriti ſeros eadem ne fata nepotes
Excidio premerent, atque eluvione ſecunda
Subruerent vrbes; immani culmine turrim
Ædificant. rupeſque intrò, monteſque receptant,
Circuitu quantum Babylonia mœnia poſſent
Olim aptare ſibi. mox vſque in nubila ſaxis
Impoſitis fecere viam; cęloque minari
Vicinas afferre manus: ſublime cacumen
Imbribus intactum, & nullis ſuperabile ventis
Eſſe rati; riſere minas, iraſque triſulci
Fulminis, & faſtu ſtolido ſprevere Tonantem.
Vidit vana pium faſtigia creſcere Numen,
Ianſque adeo montes, iamque ipſas tangere nubes,
Transcenſura etiam; niſi cępta ſuperba potenti
Di-

Disturbata manu, porrò altius ire vetaret.
Altius ire vetat.

Idem l.3. Heroid. num. 21.

Porticus quadripartita Salomonis.

QVinquaginta altum cubitos assurgit in auras
Molis opus, cœloque duplex se fabrica tollit.
Impositamq;gerit sibi porticus ima secundã
Arte parem, muro tamen exteriore carentem:
At fultam insigni podio, structamque columnis
Quattuor ascensum quadriporticus ima sub altam
Dat cochleis, quadruplex geminos quà cogit in vnũ
Angulus, & pulchro decorat discrimine muro.
Triginta cubitis attollitur infima summæ
(Nam sua contractæ per decrementa columnæ)
Exactam octodecim cubiti dant tecta per artem.
Stat solido exterior muro qua despicit vrbem
Porticus ima per omne latus, laquearis ad imi
Vsq;trabes,sculptamque cedrum: suffulta columnis
Qua videt Isacidum thalamos, & limina templi
Interior, patet in faciles nihil abdita visus.
Quã firmum in podio columen,quãtumq;repostis
Cum specie simul in podio munimen in antis?
Quanta decussatis cancella in clathra fenestris
Gratia; per muri latus omne, parastadas inter
Internique operis medias hinc inde columnas:
Splendida qui nexis honor in specularia rhombis
Qui numerus, quæ crassities, quæ forma columnis,
Quod celsa cum mole decus, qui marmore candor!
Vincit ebur, certatque niui. stant ordine centum
Triplice, quinque super sexagintaque, per omnes
In quadrum Xisti facies; & quæque propinquis
Bissenum spatio cubitum disiuncta columnis
Dissidet. in quantos tendit se fabrica tractus:
Tanta vel augustam complexu includeret vrbem.
Stylobatas quini, scapumque, caputque columnæ
Viceni attollunt cubiti: trabeatio quinis;
Totaque ter denis se surrigit ardua moles.
Crassities ea per quasuis, quam sena virorum
Brachia vix nitente sinu complexa coercent,
Non Capitolino visæ tot surgere templo,
Non Latium cinxisse forum; non Thracia Martis
Tot stetit, æthereum non regia solis ad axem.
Par numero decus; augustæ procera figuræ
Maiestas; caput explicitis frondescit achantis,

Aut rigidis palmæ folijs, apicemque repandis,
Paſſa per inflexas imitatur lilia frondes
Qualis epiſtylio grauitas, quos pandit honores
Zophorus, extremâ quàm rara coronide fulget,
Quæque Corinthiacæ per ſingula gloria formæ.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

Columnæ æreæ.

HÆ Salomonis opus, meritum dare fræna furenti
Oceano, metas orbi: ſtructiſque tumentem
Molibus, in condicta vocans certamina Memphim
Stat ſolidâ moles plintho, cubitiſque ſub auras
Ardua ter denis vnum ſuperaddit, & alti
Verticis auguſtam cubito ſupereminet ædem.
Sex cubitos capit amplexu: caua corpus ab ima
Quatuor in digitos ſat habet craſſeſcere plintho:
Quintus at his ſolido digitus ſuperincubat auro,
Vt plinthus ſedet in quadrum, inſanæque ſuperbum
Molis opus duplicis palmi fundamine firmat?
Vt gyrat torus hic geminus, fictiſque leonum
Rictibus ambigua ſpecie blanditur, & horret?
Vt certam duplex operi dat regula normam?
Seiunctis coniuncta toris, ſibi diſſita longè
Aſtragaloſque ſupercilium, trochiloſque remotis
Secretos ſpatijs gremio complexa coercet.
Vt ſcapus tumet, ac læui de margine ſurgens
In celſum caput, auguſta de mole ſuperbit.
Vt ſtria per longos tractus producta metallum
Sulcat, & hinc medios, atque inde amplexa cilindros,
Grandibus vt campum ſulcis, frontemque politam
Exarat in pulchrum rugis decus: æqua tumentes
Interualla cauis dirimunt ceu vallibus, æquis
Culliculos cumulis grauidos, & margine circum
Aſſurgente premunt, læui cingentia limbo.
At capitum decus eximium, quibus ordine certo
Tota corinthiacos ars formæ oſtendat honores,
Qualiter incincto folijs è caule ſuperbum
Lilia ſuſtollunt calicem, ſenſimque recluſo
Floris hiant diducta ſinu, circumque repandis
Aut niueum folijs pandunt formoſa decorem,
Aut croceum, auratáſque vibrant, tutamina floris
Aetherei ſeptem, ceu tela micantia, clauas.
Ardua ſic paſſi ſe frondibus explicat altè
Arx capitis, gradibus ſurgens, in acumina ſectas
Diſtrahit in gyrum frondes, mollique recurvas
Cuſpi-

Cuſpide, in anſarum flexus ceu labra retorquet.
Quantus Epiſtylio ſplendor? pars altera cœlo
Aſpera, inexculto pars altera terſa metallo;
Vtraque ſubiecta ſcapi de laude ſuperbit:
Nec minus impoſitæ ſe iactat honore coronæ.
Hæc artis ſupremus apex, pariterque columnæ.
Quod varijs ſtruitur gradibus, quot pulchra figuris
Attollit cubito duplici, quo margine frontem
Quadrat inæqualem plinthi quadro æmula formam?

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

ARS STATVARIA.

Statua equeſtris.

QVæ ſuper impoſito moles gemmata coloſſo
Stat latium complexa forum, cælo ne peractum
Fluxit opus, Siculis an conformata caminis
Effigies, laſſum Steropen Brontemque reliquit?
En ſonipes habitus, animoſque imitatus equeſtris
Acrius attollit vultus, curſumque minatur.
Cui rigidis ſtant colla iubis, viuoſque per armos
Impetus, & tantis calcaribus ilia latè
Suffectura patent. vacuæ pro ceſpite terræ
Ænea captiui crinem tegit vngula Rheni.

Statius l. 1. ſil. car. 1.

Aſpice vt impoſito vicina in ſidera ſurgens
Stat moles immanis equo, cœlique propinqui
Ardua ſublimi propius videt aſtra coloſſo.
Vnde etiam pigro ſurgentes aere ventos
Et laſſas placido deſpectat vertice nubes;
Quãtus Athos, aut quãtus Erix, aut quãtus Olympus
Audax ſideribus frondes miſcere, proteruo
Surgit in aſtra iugo, & ſtellarum erroribus obſtat.
Quæ te Phidiaco talem manus æmula cœlo,
Aut quis ſpiranti Lyſippus doctior ære
Vultus, Iuſte, tuos, aut viuo finxerit auro?
An tibi ſollicitus Siculis Vulcanus in antris
Brontemque Steropẽque, & brachia dura Cyclopũ
Laſſauit, talemque attrita incude remiſit?
Ardet, & in muto viuax micat ira metallo,
Pura nitet facies, placidoque horrore decori
Oris honor, flaua ingenuo coma fluctuat auro.
Regia deſtra minax elato fulgurat enſe
Læua tenet frænos, & temperat ora frementis

Cornipedis; furit ille ferox, magnoque rebellat
Sessori, & fessis frustra obluctatur habenis,
Stare loco impatiens. dextro iubā ludit in armo
Lasciuis effusa notis, cursum ille minatur,
Ni dextra obnixus Lodoicus dura magistra
Et premeret fræna, & luctantes frangeret iras.

P.Gil.Ienninus in Parn.poet.Soc.Iesu.

Aspicio; viden vt magnos se tollit in artus
Marmoreus sonipes, atque hoc rectore superbit?
Pondus amare putes, ceruix lentatur in orbem,
Vix vno terit vngue solum, & tellure morantis
Ingenium lapidis sculptor domat arte magistra.
Sub pedibus fremit impietas, & fusile torquet
Indignata caput; premit vngula pectoris iras,
Cordaque, nondum isto sat visa rigere metallo.

Apud P.Laur. le Brun.to.1. Eloq.Poet.

Quæ species mihi se, & mortali maior imago
Obijcit? an Geticos terret qui cuspide campos
Threijcio subuectus equo fert ora? comasque
Asper in arma graui nigrantes casside velat?
An Lodouice tuos ducunt spirantia vultus
Æra, fodisque alacer niueos calcaribus armos
Cornipedis, numenque Deûm virtutibus æquas?
Mars erit, at vultu melior, qualisque videri
Composito velit orbe bonis; agit aureus ignes
Vertex, & cupidis iam tum sibi fidus in astris
Accendit, quà libra dies examine recto
Æquat, & Astreæ cœli fax temperat orbes.
Hesperio dat fræna fero, cogitque superbum
Iussa pati, dorsoque sedens docet ire minorem.
Ille fremens auras hinnitibus implet acutis,
Crebra sonans geminū cornu quatit vngula monstrū
Anterior, diram illuviem prorumpit ab imo
Pectore, despumatque furor.

Apud eumdem tom.2.

Opera varia sculptura. Vide apud P. Alex. Donat. toto car 4.l.2. vbi describit Sacellum Exquilinum B.V.

ARS TEXENDI.

Texendi artificium.

Haud mora. consistunt diuersis partibus ambæ,
Et gracili geminas intendunt stamine telas
Tela iugo iuncta est; stamen secernit arundo.

Inseri.

Inferitur medium radijs subtegmen acutis,
Quod digiti expediunt: atque inter stamina ductum
Percusso feriunt insecti pectine dentes.
Illic & Tyrium quæ purpura sensit ahenum
Texitur, & tenues parui discriminis vmbræ.
Illic & lentum filis immittitur aurum,
Et vetus in tela deducitur argumentum.

Ouidius l. 6. met.

Hinc vocat extremum tandem textura laborem.
Intenduntque nurus discretas pectine telas
Multifido, radijsque sonantibus intertexunt
Iactantes dextra, lævaque sequentia fila,
Alternisque suus pedibus labor additus; atque
Desuper acta gemit tereti rota garrula nervo.
Nec modus est simplex texendi, nec genus vnum
Telarum: nunc rasa vides, & lævia texta,
Nunc pexis, leviterque attonsis mollia villis.
Quin etiam varios tenui sub tegmine pingunt
Nexilibus flores ederis, silvasque virentes.

Hier. Vida l. 2. Bemb.

Quæ Pelusiaco vellera pollice
Torquet fœmina & insita
Filis fila sequacibus
Dispensat digito; suis
Inconfusa locis movet.
Si nescis, oculi pingit imaginem,
Quam per multifidos globos,
Ambagesque volubiles,
Anfractusque plicabiles
Docto digerit ordine.
O qualis famulis iuncta laboribus
Qualem pingit imaginem?
Concinnata reciproco
Versat vellera turbine.
Aureo vellera turbine.
Seu fuco Tyriæ molliat vndulæ,
Et mollita revinciat,
Inclinata retorqueat;
Obliquataque rasili
Circum forcipe circinet.

In Vestig. Gymn. par. 3.

Textrinas hinc Diva aperit. carpendaque lina
Obiicit, ac duplici torquendam stamine byssum,
Discite, ait pexæ varios lanuginis vsus,
Quam mittant in fila manus post pectinis vngues
Carbasa vt in validas coeant mollissima telas.

Et Phrygias imitentur acus, inſcriptaque textu
Multiplici ducant radio currente figuras.
Hæc ait, & vario pandit Babylonia textu
Aulæa, Attalicas nondum cognomine veſtes,
Spiranteſque feras vivis in ſtamine ſilvis,
Aut ſilicata inter pictas fruteta volucres
Aut per acu picti libratas cærula cœli,
Fluminaque herboſis argento vndantia ripis.
P. Ant. Millieus to. 2. Moyſ. Viat. l. 31.

Fœmina nens.

ANte focum nutrix operoſo intenta labori
Aptabat læva garrula parte colum:
Inque apicem glomerabat opes, molliſſima lini
Penſa, leves nebulas, & ſine luce nives.
Pendula mox tereti ducebat ſtamina fuſo,
Et ſæpe appoſito dente domabat opus.
Et penſi vitia allambens hærentia labris,
Mordebat, ſi quam lina tulere notam.
Fila coæquabat digitis formata ſupinis,
Pollicis, & proni turbine torta dabat.
Hìc adeò intendebat, iners ad cætera, mentem.
Tamque operi vigiles iuſſit adeſſe manus;
Vt non liciolum telæ, ſed ſtamina vitæ
Nere videretur addita Parca tribus.
P. Vinc. Guinſius Eleg. 5.

Interea digitos habiles ad vellera vertens
Mollia depexas coniux in ſtamina lanas
Produxit, laterique colum molita colurnam,
Devolvit capulum fuſo, villoſque revellit
Dentibus, atque vda mollit ſubte gmina lingua.
P. Ant. Millieus to. 1. Moyſ. Via. l. 11.

Ergo ſuus cum nere labor, turgentia plena
Ducere penſa colo; docto convolvere fuſum
Pollice, concinnam ſtamen torquere per artem,
Collectum revocare manu, circumdare fuſo,
Cochlidis exiguæ ſummo vincire canali,
Humenteſque iterum digitos accingere longis
Tractibus, & tenui penſum conſumere filo.
Sponte ſequebatur ductum, cœptumque tenorem
Continua pellecta manu, rumpique timebant.
At licet arguto ſubtilia ducere fuſo
Gnara ſatis Virgo, ſe ſe tamen ipſa volenti
Vellere, in exiles tenuabant ſtamina tractus.
P. Ant. Chanut. in Par. Poet. Soc. Ieſu.

Ars fabrilis Ferraria.

QVam subter specus, & Cyclopum exesa caminis
Antra Ætnęa tonant, validique incudibus ictus
Auditi referunt gemitum, striduntque cavernis
Stricturę chalybū, & fornacibus ignis anhelat. *Et inf.*
Ocyus incubuere omnes, pariterque laborem
Sortiti. fluit æs rivis, aurique metallum,
Vulnificusque chalybs vasta fornace liquescit,
Ingentem clypeum informant, vnum omnia contra
Tela Latinorum; septenosque orbibus orbes
Impediunt, alij ventosis follibus auras
Accipiunt, redduntque; alij stridentia tingunt
Æra lacu: gemit impositis incudibus antrum.
Illi inter se se multa vi brachia tollunt
In numerum, versantque tenaci forcipe ferrum.
Virgilius l 8. Æn.

Nec mora: Tartareo stygij Telchines in antro
Insudant operi: pars follibus vrget anhelis
Fornacem accensam, & reddit quas excipit auras:
Pars ferrum mollit flammis: pars forcipe adunca
Ardentem versat massam, & vi atque arte magistra
Fingit opus. tunsa assiduis gemit ictibus incus,
Et cava responsant immanibus antra cavernis.
Inde tremor stabiles terras quatit, & simul altis
Sedibus emotæ visæ concurrere rupes.
P.Gilb.Ionninus in Parn Poet. Soc.Iesu.

ARS EQVITANDI.

Homo equum domans, vel regens.

PRimus equi labor est animos, atque arma videre
Bellantum, lituosque pati, tractuque gementem
Ferre rotam, & stabulo frænos audire sonantes;
Tum magis atque magis blandis gaudere magistri
Laudibus, & plausæ sonitum cervicis amare.
Atque hæc iam primo depulsus ab vbere matris
Audiat; inque vicem det mollibus ora capistris
Invalidus, etiamque tremens, etiam inscius ævi.
At tribus exactis vbi quarta accesserit æstas,
Carpere mox gyrum incipiat, gradibusque sonare
Compositis, sinuetque alterna volumina crurum,
Sitque laboranti similis; tum cursibus auras

Prouocet, & per aperta volans, ceu liber habenis
Aequora, vix summa vestigia ponat arena.
Virgilius l. 3 Geor.

Aut quis equũ celeremve arcto compescere fræno
Possit, & effusas tardo permittere habenas?
Inque vicem modò directo contendere passu,
Seu libeat curvo melius contendere gyro.
Tibullus in Poem. ad Messal.

Sic auriga solet feruentia Thessalus ora
Mobilibus frænis in aperto flectere campo,
Qui modò non solùm rapido permittit habenas
Quadrupedi, sed calce citat, modò torquet in auras
Flexibiles rictus, & nunc ceruice rotata
Incipit effusos in gyrum carpere cursus.
Lucanus in Poem. ad Pisonem.

Cùm vectaris equo simulacraque Martia ludis,
Quis molles sinuare fugas, quis tendere contum
Acrior? aut subitos melior flexisse recursus?
Vtque tuis primùm sonipes calcaribus arsit,
Ignescunt patulæ nares, non sentit arenas
Vngula, discussæque iubæ sparguntur in armos,
Turbantur phaleræ, spumosis morsibus aurum
Fumat, anhelantes exundant sanguine gemmæ.
Claudianus de 4 Cons. Honor.

Ecquis amor Martis? cùm te pulcherrimus alto
Fulmineum componis equo, subigisque frementem
Stare loco, glomerare fugas, conscendere saltu
Turbineo sublimem auram, & colludere ventis:
Mox alta ceruice datos pede sistere gyros,
Tum furijs actum pernicibus ire per æquor
Immensum spatio, & cursus iterare volucres.
P. Const Pulcharellus l. 1. car. 7.

Nec minus, & grauidis auro tumefactus habenis
Altior inuehitur campis equus: vngula crebro
Et pulsu modò saxa quatit, tactusque magistræ
Assultat virgæ sonipes: modò raptus in auras
Naribus expirans, labrisque ardentibus ignem
Incedit, laceros & calcibus excutit euros.
Tum plausa ceruice graues iam mollior iras,
Turbatasque iubas componit, & alta superbo
Erigit ora gradu, gaudensque argentea fræna
Mandere, pacato glomerat vestigia dorso.
P. Alex. Donatus l. 2. car. 1.

Talis Amyclæus cùm primùm sensit agentem
Cyllarus, indomito tentabat Castora tergo
Abijcere; & rigidis asper servire lupatis,

Ses-

Sessoremque pati indocilis, ceruice rebelli
Insolitum iactabat onus: spumamque cruentam
Ore vomens, duræ spernebat legis iniqua
Imperia, & tacito frænum inviolabile morsu,
Sed passus tandem arte regi, vestigia erre
In numerum, ac breviore fugam conuertere gyro,
Et iusso didicit cursus inflectere circo.

P. Gil. Ionninus in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Tuque vale, ô premere, & dociles qui fūdere habenas
Præcipis insueti caute Magister equi.
Quà se Cæsarei via flexilis amphitheatri
Scindit in obliquos peruia facta sinus.
Hîc spumantis equi generosos ducimus orbes
Præcipitemque cita frangimus arte gradum.
Hîc animare vago celerem iuuat impete cursum,
Anxiaque ambigua fręna rotare manu
Interea inclamat, monet, increpat; & pretiosa
Sollicitus vendit voce magister opem

P Franc. Remondus Eleg. I.

Vide supra Tit Equus, & Tit. Cursus curruum.

ARS SAGITTANDI.

PRotinus Aeneas celeri certare sagitta
Inuitat qui fortè velint & præmia ponit.
Tum validis flexos incurvant viribus arcus,
Pro se quisque viri, & depromunt tela pharetris.
Primaque per cœlum nervo stridente sagitta
Hyrtacidæ iuvenis volucres diverberat auras.
Post acer Mnestheus adducto constitit arcu,
Alta petens, pariterque oculos, telumque tetendit.

Virg. l 5. Æn.

.... intento volucrem de more sagittam
Assignat nervo: vtque oculis librauit in hostem,
Et calamo monstrauit iter, diuersa relaxans
Brachia, deduxit vultu comitante per auras
In vulnus telum, & residentis puppe magistri
Affixit plectro dextram.

Sil. Italicus l. 14.

Vastum coactis flexit arcem cornibus
Pharetramque solvit. stridet emissa impetu
Arundo. medio spiculum collo fugit
Vulnere relicto

Seneca in Her. fur. ac. 5.

Nunquam cassa manus nullum sine vulnere fugit
Missile, nec requies dextræ, sonitumque priori

Iungit arundo sequens. vnum quis crederet arcum?
Aut vnam sæuire manum? modo dirigit ictus,
Nunc latere alterno dubius conamina mutat.

Statius l. 9. Theb.

ARS MAGICA.

Magica ars, & potentia.

HAec se carminibus promittit soluere mentes
Quas velit, ast alijs duras immittere curas;
Sistere aquam fluuijs & vertere sidera retro;
Nocturnosque ciet Manes. mugire videbis
Sub pedibus terram & descendere montibus ornos.

Virgilius l. 4. Æn.

Hanc ego de cœlo ducentem sidera vidi,
Fluminis hæc rapidi carmine vertit iter.
Hæc cantu finditque solum, Manesque sepulcris
Elicit, & tepido deuocat ossa rogo.
Iam ciet infernas magico stridore cateruas:
Iam iubet adspersas lacte referre pedem.
Cùm libet hæc tristi depellit nubila cœlo:
Cum libet æstiuo conuocat orbe niues.
Sola tenere malas Medeæ dicitur herbas,
Sola feros Hecates perdomuisse canes.

Tibullus l. 1. el. 2.

Vernare iussi frigore in medio nemus.
Missùmque fulmen stare; concussi fretum
Cessante vento; turbidum explicui mare,
Et sicca tellus fontibus patuit nouis;
Habuere motum saxa, discussi fores;
Vmbræ stetistis; & mea iussi prece
Manes loquuntur; sonuit infernus canis;
Mare, terra, cœlum, & tartarus servit mihi;
Nox media solem vidit & noctem dies,
Nihilque leges ad meos cantus tenent.

Seneca in Her. Oet. ac. 2. sc. 1.

Egique ad ima maria, & Oceanus graues
Interius vndas æstibus victis dedit:
Pariterque mundus lege confusa ætheris
Et solem, & astra vidit: & vetitum mare
Tetigistis Vrsæ, temporum flexi vices:
Aestiua tellus floruit cantu meo:
Messem coacta vidit hibernam Ceres:
Violenta Phasis vertit in fontem vada;

Et

Et Ister in tot ora diuisus, truces
Compressit vndas omnibus ripis piger.
Sunuere fluctus, tumuit insanum mare
Tacente vento. nemoris antiqui domus
Amisit vmbram vocis imperio meæ.
Die relicto Phœbus in medio stetit;
Hyadesque nostris cantibus motæ labant.

Seneca in Med. ac 4. sc. 1.

Cessauere vices rerum, dilataque longa
Hæsit nocte dies; legi non paruit æther;
Torpuit & præceps audito carmine mundus,
Axibus & rapidis impulsos Iuppiter vrgens
Miratur non ire polos. nunc omnia complent
Imbribus & calido producunt nubila phœbo;
Et tonat ignaro cælum Ioue: vocibus ijsdem
Humentes latè nebulas, nimbosque solutis
Excussere comis; ventis cessantibus æquor
Intumuit: rursus vetitum sentire procellas
Conticuit turbante Noto; puppimque ferentes
In ventum tumuere sinus. de rupe pependit
Abscissa fixus torrens, amnisque cucurrit,
Non quà pronus erat, Nilum non extulit æstas,
Mæander direxit aquas, Rhodanumque morantem
Præcipitauit Arar. submisso vertice montes
Explicuere iugum, nubes suspexit Olympus,
Solibus & nullis Scythicæ, cum bruma rigeret,
Dimaduere niues, impulsam sidere Tethyn
Reppulit Æmonidùm, defenso littore, carmen.
Terra quoque immoti concussit ponderis axem,
Et medium vergens titubauit nisus in orbem.

Lucanus l. 6.

.... noui quo Thessala cantu
Eripiat lunare iubar; quid signa sagacis
Aegypti valeant, qua gens Chaldæa vocatis
Imperat arte Deis. nec me latuere fluentes
Arboribus succi, funestarumque potestas
Herbarum: quidquid lethali germine pollens
Caucasus, & Scythicæ vernant in carmine rupes,
Sæpius horrendos Manes, sacrisque litaui
Nocturnis Hecaten, & condita funera traxi
Carminibus victura meis, multosque canendo,
Quamuis Parcarum restarent fila, peremi.
Ire vagas quercus & flumina stare coegi,
Versaque non prono curvavi flumina lapsu
In fontes reditura suos.

Claudianus l. 1. in Ruff.

Æquoribus custos pretiosæ vipera conchæ,
Aut viventis adhuc Lybicæ membrana cerastæ,
Aut cinis Eoa positi Phœnicis in ara.

Lucanus l.6.

Ipsa comas effusa, pedemque exuta sinistrum
Cum Philtris longum submurmurat, atque ita fatur.
Pone aram, & vivos hauri de flumine rores,
Canaque vicino decerpe absynthia campo.
Volvite præcipitem mea licia, volvite rhombum.
Alga tibi hæc primum tumidi purgamina ponti
Spargitur, & rapidis absumitur arida flammis.
Ter muscum Clearista, ter hūc sine forcipe cācrum
Vre simul, cumque his dic viscera Mæonis vro,
Spōgia nūc lacrymis perfunditur heus bona magno,
Spongia nata mari, lacrymas bibe sedula nostras,
Vtque rapis sitiens illas sic Mæonis omnem
Mæonis ingrati rapias de pectore sensum.
Huc huc, qui rigida meditaris vulnera cauda
Sæve Trigon, & tu proprium cui sistere náves
Velíferas, Echeneis, adeste: & Mæonis acres
Tu retinere pedes, tu figere corda labora.
Tunde iecur, spumamque simul torpedinis atræ:
Scinde manu leporem: leporis penetrabile virus,
Nascitur Eois hic fluctibus attulit Ægle,
Docta Ægle, iussitque inimicum tangere limen.
Curre age, tāge simul, simul obline. cras mihi pœnas
Perfidus ille dabit.

Sanazzarius Eleg.5.

Aptetur humeris, (moris id Susis viget
Tenui papyro varia consuto chlamys,
Notis arata splendidè Babylonijs,
Vbi vis veneno textili præsens latet
Implicita, donum Bactrij quondam senis.
Laneus in orbem vinciat nexus comam:
Terno colore discolor cingat caput
Ter vitta: numerus inferos impar trahit.
Puniceus ignes. cærulus fluctus solet
Concire, furuus pallidos Manes ligat.
Percussa Diti sanguinem mittat sacrum
Sinistra vena. Sanguis hic Diti datur,
Quem reddet hostis arte mactatus mea.
Nunc exeratur virga; quam noctis nigris
Defensus vmbris, dexterum nudus pedem,
Gelidas ad Arctos falce cantata, sua
De matre raptam, fronde fraxinea exui
Silente luna; pellit hæc cœlo diem,

Vt libet, & atra nube subtexit polum.
Venena nunc spargantur, & raucæ strygis
Auulsa vivæ viscera, & serpentibus
Expressa sanies: spuma Gorgonei locum
Prævitiet anguis: hostis, & furtim modò
Sublectus vnguis: vngue nunc hostis lito;
Mox corde, si quid carmini Pluto faves.

P. Petr. Stephonius in Flau. ac. 1. sc. 2.

It pedibus nudis adeò est imposta locorum
Dira superstitio cæcis, ritusque severi.
Discinctus stygia saturam ferrugine pallam,
Discinctasque trahit tunicas; tum frondibus atris
Canitiem premit intonsam, taxisque cupressos
Inserit, & diram capiti dat concolor vmbram.
Ex adipe humano, picibusque in fomite tortis
Extincto fert læva facem, quam protinus igni
Tartareo accendant iussæ per carmina larvæ,
Adiiciantque trucem sublustri sulphure flammam.
Fert pateram multo spumantem sanguine dextra.
Serpentum vacuæ pelles, squamosaque terga
Pythonum reptant adytis, simulacraque cellis
Lanea stant; quibus ante humiles vestigia ceræ,
Supplicibusque iacent similes fixasque videntur
Exhorrescere acus mæsta sub imagine formæ,
Compunctos tamen illa iubent tabescere vultus,
Et sævire procul lapsas in viscera febres.

P. Ant. Millieus l. 22. Moys. Viat.

Ergo vbi compositæ propior Magus adstitit aræ,
Membraque roratis lactentia credidit herbis
Stantem oculis mandat prætendere vela ministrum,
Et visu prohibere viros. hi iussa facessunt.
Inde minister abit rapido tum concita flexu
Corpora ter conversa rotat: ter lubricus orbem
Circuit, & nudo assultans pede, parcius vrna
Sulphureas invertit aquas; ter stridulus hydri
Sibila mentitur; dant sibila mista dracones;
Terga ter excussis irrorat sanguine guttis:
Sanguine ter misso pectus, traiectaque fœdat
Brachia: currentem ter in orbe cupressinus ignis
Aversus sequitur, qui ter præcessit euntem:
Extinctamque facem astat, recipitque cadentem;
Aversamque atris, quas evomit ore, favillis
Attollens stetit, & spumas cum voce volutans
Exclamat.

P. Alex. Don. l. 6. Const.

Vide sup. Tit. Veneficia, & Venefica.

ARS

ARS CHIMICA.

AT procul obſcuro ſpeluncæ, imoque receſſu
Oliabus deprendit anum, cui ſordida fumo
Canities, ſulcata oculis ſtillantibus ora,
Nigranteſque genis rugæ, ſqualente favilla;
Semuſtos laceris ſuccingens veſtibus artus
Illa tamen rapidis avidè fornacibus inſtat;
Nec paucos in partem operum, fumique miniſtros
Illecebris Arabiſſa trahit; ſpes omnibus ardens,
Aureaque è foculis naſcens fortuna renidet.
Inventam taciti in denſa fuligine volvunt
Aurifices, ne præterea ſpectetur ab vllo,
Indoctiſque ſinat manibus ſe in lumine tangi.
Oliabus, dic Diva, inquit, quæ condita monſtrat
Illa anus arcanis veluti myſteria ciſtis?
Quidve docet? quæ tanta ſenum vigilantia tractat
Carbones? aut quorum animas tot follibus efflant,
Lethaleſque bibunt ſpumis: & ſulphure fumos?
Quærenti ſic Diva refert; ne quære doceri
Stultitiam, quam cæca auri commenta cupido,
Cui placuit cœlo venas tellure relicta
Quærere, & errantes foculis intrudere ſtellas,
Vt de Mercurij procudat ſidere lunam;
Aeraque in auricomum convertat cypria ſolem.
Naturam migrare ſuis à finibus auſi,
Semina tingendis fuderunt apta metallis,
Et fucum fecere ſibi, captique priores
Arte ſua, mox fuco alijs illudere certant.
Pulveris exigui iactu miracula ſpondent,
In tetros quibus ampla volant patrimonia fumos.

P. Ant. Millieus l. 11. Moyſ. Viat.

MECANICÆ OPERA VARIA.

Area Noemi.

ARca ingens, immanis, in vrbem longa patebat
Ter centum cubitos, ter denos alta relicto
Inſuper in tectum cubito, cavæ more carinæ

Im

In cubitos, decies quinos, cedroque dolata
Textis, immissis per mutua vincula tignis,
Ingentis fabricæ tenor vnus, & vna per omnem
Forma fuit molem, laterumque æqualia summis
Ima, nec imposito caruerunt culmina tecto.
Vnica sublicium sternebat ianua pontem
Infaciles aditus arcæ. sublataque rursum
In latus, apposito claudebat limina muro.
Vna fenestra patens, cubito neque celsior vno,
Alta recludebat cœnacula: cætera soli
Invia, sed vitreo claram specularia saxo
Crebra dabant arcæ lucem, noctisque levabant
Tædia, & horrentes tenebris languentibus vmbras,
Vndantisque dabant spectacula tristia mundi,
Interiora cavæ, moles quam vasta, carinæ
Structa quatergemino discrimine: prima saburræ
Imaque pars, altas in libramenta per vndas,
Quattuor alta gravem cubitos fundaverat arcam
Pondere: quadrupedum stabulis discreta patebat
Altera, bis quinos cubitos excelsa ferarum
Corporibus magnis: annonæ tertia sedem
Quadrupedumq; hominumq; dabat, quæ plurima vitæ
Sufficeret, cubitos octo sublimis in altum.
Vltima tergemino varias discrimine cellas
Fecerat; ad laterum tractus quà longior arcæ
Machina, discretæ volucres: hinc nata rapinæ
Agmina, & hinc cicures per structa cubilia turmæ,
Hic doctæ faciles modulari carmine cantus
Mulcebant hominum curas, & longa levabant
Tædia, venturique dabant læta omnia mundi.

P Ant Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Inde cavam immani fabricavit mole carinam
Quanta Noti patiens Oceanique foret.
Nec labor ille brevis, sed in vna puppe marito
Bis numerata decem lustra fuere meo
Mille lares intus patuere, cubilia mille:
Cuique suum bipedi, quadrupedique suum.
Summa tegebantur tabulis declivibus: imam
Sepsere, & mediam pinea texta ratem.
Ne qua etiam rimas penetraret lympha, bitumen
Clauserat hiscentes, munieratque vias.
Cetera nec velis eguit, neque remige puppis:
Vnus ei occultum navita numen erat.

P. Iac. Bidermanus Heroid. l. I. epist. 4.

MARE

MARE ÆNEVM.

Vas capacitatis enormis.

HOc mare, cui moles immensa, capedo profundi
Vasta sinus, stagno similis, quam condit aquarũ
Copia, cymbarumque capax; Musæque sub vndas
Naufragij factura metu, nisi Diva timeri
Picta vetet, dedit hoc nomen: Vulcania formam
Ars dedit, & multus Brontes, multusque Pyracmon,
Et nova Lemniacis fornax magis ampla cavernis,
Hirami labor hic regis Tyriæque superbum
Artis opus, dignum Salomone auctore, Deoque
Lustrales molem hanc tantam, qui iussit in vndas.
Materies auro inferior, fulgore corusco
Clara tamen, radios æri, quibus invidet aurum,
Illustremque dedit pretij cum fulgure laudem.
Æris in hoc portentum operis vis tanta coacti,
Quãta nec immensum, quantus patet ille per orbem
Venit ab exhaustis fusum in luthera fodinis.
Materiæ par forma: nihil tam magna decori
Officit, in raram moles quoque contulit artem.
Pulchra laborati cœlo crateris imago
Redditur: angusto sinuat se concava fundo
Effigies, laxaque alvo se summa recludit,
Inque parem moli latè discedit hiatum.
Expressit basis ipsa pedem crateris, in illam
Indita lutheris cochleatum infigit acumen
Aluus, & hoc nixum mare se fundamine librat.
Bissenûm basis illa boum premit ærea circum
Tergora: diversis diversas frontibus oras
Terni quique boves spectant quadruplice mundum
Agmine, & adversos partiti in singula ventos
Agmina: sub pedibus pecudum iacet ærea pelvis,
In latam substrata crucem, ductasque canali
E cratere boves patulo quas ore refundunt
Euripi in speciem; lato capit alveus vndas
Margine, & in parvos fundit per marmora Nilos.
Maiestas augusti operis totam ardua molem
Evexit gradibus geminis: infessa laborant
Pondere fundamenta soli, totumque gravanti
Opponunt, templi quo surgit fabrica, montem.
Obnixi coniuncta boves in terga, repostum
In maris obluctantur onus, cervice coacta,
Con-

Contentisque toris conamine: fronte superba
Luminibus torvè arrectis vibrantia tollunt
Cornua, surrecto tendunt palearia collo.
P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

ENCARPI.

Serta turgentia floribus & pomis.

OMnibus ex gemina dependent aure beato
Pondere serta gravi sensim turgentia messe,
Lunatoque strias fundi quærentia flexu,
Quattuor hæc magnum lutheris serta per orbem
Aligeros inter sibi cancellata cohærent:
Autumno tum pressa suo divortia quærunt.
Tenduntque in proprias longo sinuamine metas.
Pomonæ quàm pulcher honos! quam prodiga florũ
Copia! quàm blando stringens has tænia nodo
Alligat innexas ad lora tumentia frondes!
Frondibus attexit fœtus, & dona revinctis
Autumni congesta opibus. quo pondere librat
Aggestum se funis onus! qua mole tumescit
Ad medium, restemq; gravat! spatiumque pererrans
Pandit honoratum qua maiestate decorem.
Ceu quis Amaltheæ si iungens bina capellæ;
Cornua, confertis terræ felicia donis,
Traijciat loro in longum, & quà divite turgent
A cumulo, connexa liget; distractaque longè
Tum ducens extrema, sinat pendere gravatam
Frugibus adiunctis molem, quod pondere vincat,
Quod blandis nemorũ exuvijs, quod honore superbi
Munera per laudata soli, velut æmula palmæ
Singula, certantesque sibi per singula fruges
Ancipitem dubia Pomonam lite fatigent.
Aurea mala croco miniant; radiata coronis
Punica pomiferi iactant insignia regni,
Purpureosque sinus disrupto cortice pandunt
Sidonijs decor hic malis, hic iusta racemis
Gloria, maturisque Ceres hic flavet aristis.
Copia collectos felici miscet honores
Agmine, vtrumque beant nexus consortia cornu.
P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Tri-

Trigonale vitrum.

VT ſolet in vitreo lux intercepta trigono,
Rara per aſpectos pingens miracula campos,
Fallere gaviſos oculos, & fraude beata
Obiicere illuſæ menti felicis Olympi
Gaudia, & ignotas auſis mortalibus artes.
Arva, rubi, ſilvæ, meſſes, & prata colores
Innumeros induta micant, croceumque virenti
Et rubrum croceo miſcent, roſeoque decori
Cœruleum, niveuſque coit cum murice fulgor:
Purpura candeſcit nivibus, flaveſcit in auro,
Frondibus arboreis viret, accenſæque rubeſcunt
Purpureo ſimul igne, ſimul rutilantibus auri
Ardeſcunt radijs frondes; ceu Flora per omnes
Ingenioſa comas ramorum, & gramina lætas
Veris opes, varioſque ſinu quos claudit honores
Sparſerit: aut pictis labens è nubibus Iris
Innumeros campis diffuſa tetenderit arcus,
Dilueritque vagum diverſicoloribus arvis
Inſidens, nemorumque iugis infuſa decorem.
P. Anl. Chanut. in Parn. Poet. Soc Ieſu.

Ceu quondam celſi è podio ſeu culmine tecti
Spectamus triquetri per tranſlucentia vitri
Ire figuratis variata coloribus ora.
Illudunt oculis, minioque oſtroque rubeſcunt,
Et croceis, praſiniſque eadem, virgataque velis
Corpora cæruleis, creſcuntque in margine ſummo
Ornanturque ſuo ſimulacra natantia cœlo.
P. Alex. Donatus l. 6. Con7.

Speculum.

AT viden hanc ſpeculi glaciem, quàm pura nitẽti
Luce micat: cœli ſpecies ea blanda ſereni,
Sidereæ pars lecta plagæ, ſpirabilis auræ
Innocuo pars ſtricta gelu, criſtallina fontis
Vuda tenax, niveaque libens cryſtallus ab vnda,
Hiberna ſolidam in glaciem conſtricta pruina,
Perſpicuum retinens, defæcatumque nitorem,
Orbis & eximij decoris, verique theatrum.
En iubar auricomum Solis quàm terſa polita
Fronte bibit; calidumque gelu renuente reflectit,
Frigidaque expulſos acuens in pyramin ignes
Accendit celeres ardenti cuſpide flammas,

Nævus abest, nocuæ nec mollis anhelitus auræ,
Nec levis affusa maculat pulvisculus vmbra
Læta superficies ridet, speciemque venustam
Exhilarat, purosque sinus expandit honores,
Aspice vt insontes oculos admittit in imum
Pectus, & in visos faciem transformat amores,
Et sibi, & obiecto gaudens imponit amori.
Omnibus hæc rerum satis vna coloribus, omnes
Vt videt, & tota rerum cum mole colores
Pingit ovans, lentisque pigram pictoribus artem
Exprobrat, & longas annorum in tædia curas.
Quàm faciles oculis nictus absque arte, vel artem
Absque mora depingit, & absque labore laborem.
Protinus ac aspexit, & absque colore colores
Corporaque ingentem sine mole immania molem,
Immensumque gravis mundi sine pondere pondus,
Sidereas sine luce faces, immotaque motum
Reddit, & exanimi spirantem in imagine vitam
Sculpit & absque manu, sine cœlo marmora cælat.
Marmoreasque facit rerum sine marmore formas,
Templaque, & ingenti prætoria condita sumptu
Fabricat ad celerem sine sumptu callida visum.
At viden vt plana facie, & lævore nitenti
Candida, nec cæco penitus latebrosa recessu,
Exclusis sincera dolis, & nescia tectæ
Artis, in internos tamen acta recedere tractus
Obiectasque sinu species monstrare profundo
Gaudet, & abstrusis spatijs illudere visus,
Adversisque situm referens colludere formis.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Horologium.

HÆc quæ metitur vocalis tempora moles,
Cum cœlo tacitum, credite, fœdus habet.
Nam cœlo Sol quidquid agit noctuve diuve,
Inscriptum nobis machina fronte refert.
Artis opus miræ. ad terram revolubile plumbum
Nititur, & spiris trochlea versat onus.
Pondere ab hoc motus: nam dum vi vertitur axis,
Dentatas cogit mordicus ire rotas.
Morsu illo implicitos, obversosque orbibus orbes
Pendula suspenso examine libra movet
Æneus hinc monitor turri sonat, & simul horas
Mobilis inscripto lingula in orbe notat.

Divi-

Dividit hic iudex vitam, totamque minutius
Concidit, solidum dilaceratque diem.
Discite non vlla sine pondere reddere vocem
Discite (ne multis) ore manuque loqui.
P. Fam. Strada l 2. prol. 3.

Fusilis hic moles volucrum compage rotarum
Tormentumque volubilibus circùm orbibus actum
Surgit, & in liquido patet aspectabile vitro,
Olli talis inest facies, qualem ænea præfert
Machina, quæ summis è turribus admonet vrbes
Temporis, & pulsu fugitivas dividit horas,
Pendet inæquali capitum libramine funis
Aureus, & grandes ducit pro pondere gemmas
Molem infra, semperque idem surgitque, caditque,
Et metitur opus, motumque, moramque gubernat,
Nam crebris agilem spiris amplectitur axem,
Immortalem axem, solidoque adamante rigentem.
Non adeò tamen indomitum, quin textilis auri
Sentiat amplexus: ad blandimenta movetur
Ilicet, & similem pretiosis dentibus orbem
Corripit; hic alios versat, voluuntque voluti
Mordicus, & totam rapiunt vertigine molem.
At placidè errantum facit æquamenta rotarum.
Hinc atque inde pari trepidans examine libra:
Neu se præcipiti versatile pondus agat vi,
Illa cavet, præbetque sui discrimina motus.
Hæc intus, foris est etiam sua gratia fronti.
Nam stylus huc se se, gemmataque singula profert.
Purpureusque index, qui moli annexus, eodem
Incedit cum mole gradu, & miracula signat,
Qualia non vlli fas est agnoscere Divum.
Scilicet ingentis frons est adamantina turris:
Fronte super, quà circumagit se gemmeus index,
Docta manus solido formas inscripserat auro
Arcanosque characteres, & cæca notarum
Argumenta, quibus sè singula monstrat in orbem
Mobilis, & stabili premit aurea signa rotatu.
P Vinc. Guinisius car. 2.

Sic quæ multiplices orbes implexa cietur
Horarum interpres, fugitiui temporis index
Machina, momentis dispensat singula certis,
Intervalla regens, & libramenta rotarum.
Pondera desidunt arcano concita motu
Infernè: spatijs iussis momenta supernè
Sollicitant: numeros figit vel conscia cuspis
Exterior: vel signa docent turrita metalli.
P. Ber. Stephonius car. 8.

Qui loquitur lapſas, & non intelligit horas,
Pſittacus, haud ales, facundo haud prẹditus ore,
Ferrea ſed moles ſolerte magiſtra rotatu,
Ætherij quod nent orbes, concidere terris
Tempus, iu aeria perpes latet incola turri.
Eſſe rotis credas è pluribus armamentum,
Tot ſunt, quæque ſuis nitentes axibus & ſe
Nectentes iunctis per mutua dentibus, æquè
Qui circum extuſi confinia marginis armant,
Et quos accipiunt, donant per baſia motus.
Haud eadem menſura rotis, aſt ordo gemellus
Non pariles moderatur, vt ad fundamina prima,
Quæ plus æris habet, ſedeat; deincepſque minores
Vna alij impoſitis ſcandant faſtigia circis,
Vna aliam haud geſtet, ſed quævis mole ſua ſtet.
Circulus in ſummo eſt, edentulus, aſtra ſupinus
In ſupera, haud duplici ſuffultus ab axe, ſed vno
Penſilis, & trunca ſemper vertigine tortus:
Inſtabilis fert ſe,atq;refert dextrumq; ſiniſtrumque
In latus, ad medium ſtadium interceptus, vt vltra
Ne meet, ac gemitu queritur ſua vincla perenni,
Turris ad excelſum vento ludibria, & imbri
Æra apicem proſtant, queis malleus imminet, atrox
Aſſeſſor, facili præceps in verbera caſu,
Inferior caſum prudens ſi machina poſcat,
Laxato; quod te cohibet male verbero filo.
Throclea pendentum querna eſt in calce rotarum
Obſita cannabinis ſpiris, vt ſemper in orbem
Irrequieta queat conſenſu molis amico
Imprimere inque rotas, inque altum tempus iter, ſi
Imperet, ad terram prono quæ pondere maſſa
Subſidit lapidoſa, moraſque peroſa tenaces,
Explicito finire inhiat ſuſpendia fune.
At dum finis adeſt ſuſpendi, extrema rotatum, &
Maxima convoluit ſe, diſſimulatque volumen,
Servitium indignata, aliaſque, ignobile vulgus,
Gyro in invita adigit gyrum oſtentare ſequacem
Et tortore almum lacerare in ſegmina dente
Bis duodena diem, ſegmenti præco metallum
Tintinat è turri ad numerum dum qui ante per horã
Immotas tulit ordo rotas, retinacla iubetur
Libramentorum de cannabe ſuſpenſorum
Laxare implicita, throcleamque rotare ſecundam,
Cannabe per maſſæ deſcenſum vrgente. tumultus
Secretæ hinc fervet molis, ſpiræque, rotæque
Decreſcuntq; volantque agiles,raptumque ſupernè
Auras

Auras circuitu vexat pernice flabellum.
Extimus at paries ſpatia in duodena diremptus,
Inſcriptuſque horas numero ſignante cadentes,
Fidus in obſequium fixi cum mole repoſta
Fœderis, erronem cunctanti gnomona motu
Circumagit cyclicum, qui interprete cuſpide mutus
Narrat curriculi quota ſit ſciſſura diurni:
Morologus tamen, interior ſi fortè rotatum,
Quod dentes, axeſve inimica retardet amurca,
Deſipiat ſeries, momentaque mordeat exlex.

P.Hipp.Graſſettus Ep.gr.156.

Eſt mihi Palladiæ munus prænobile dextræ,
Ponderibus libiata ſuis argentea moles,
Quæ lucis, noctiſque vices diſtinguit, & altas
Latonæque vias, & tempora quattuor anni,
Materiam commendat opus: nam mille rotarum
Denticulis implexa agitur, motuque perenni
Anfractus Solis varios, Lunæque labores,
Aſtrorumque vias æquato examine ſignat.
Hic auro ſtylus irradiat, lentoque rotatu
Immoto verſans ſua ſe in veſtigia centro
Enotat inſcriptas ſpatijs æqualibus horas,
Infrà fulgentis rutilant argentea Lunæ
Cornua, quæ ad vultum Latonæ, ortuſque, vireſque
Voluuntur, paribuſque notant veſtigia ſignis.
Intus agit data campanæ quæ protinus hora
Affuſum ſtratis dominum tinnitibus vrgent,
Exactaſque docet repetitis ictibus horas.

Apud P.Laur.le Bru.to.2.Eloq.Poet.

Horologium arenarium.

DImenſis qui ritè diem diſcriminat horis
Pulvis in alternum labilis arte vitrum:
Vertendam in geminos ampullam interfluit orbes,
Anguſtas repetens parva per ora vias.
Labitur inque vices idem reuolutus eaſdem
Metitur varium temporis interitum
Quis melior vitæ monitor, rerumque magiſter?
Nil docet immotum, nil docet eſſe novum.

P.Conſt.Pulchárellus l.4.Epig.22.

Pixis Nautica.

NIl intentatum. plebeius navita Cauros
Ridet, & Herculeis vbi Titan feſſus in vndis
Merſit

Flagellum è funiculis.

PRæterea quinos nodo sociauit eodem
Funiculo, iunctisque caput dedit omnibus vnũ.
A capite absoluit nexum, iussitque vagari
Pronius, & sparsim liberrima serpere fila.
At fibrarum oras, supremæque agmina caudæ
Implicuit nodis, & textu duplice sepsit;
Nobile supplicium, tempestatemque nocentum
Terga flagellantem, sceleri umque vltricia tela.

P. Vinc. Guinisius car. II.

Speculum vstorium.

EN noua cœlestes furatur machina flammas,
Atque igne flagrat non suo.
Ambitiosa micat, flammæque hanc mille coronant,
Non ficta furta Promethei.
Nam quamuis sit inops flammarum, & lucis egena,
Lucem illa, & ignes evomit,
Æmula sideribus, solemque a sole revellit,
Et in suo ostentat sinu.
Exiguo fulget Titan, atque ardet in orbe,
Solique fit sol æmulus.
Vsque adeò par est sibi; nam non pingit inerti
Hic proprium radio decus.
Qualis in aduersæ dum nubis imagine ludit,
Vbi fulget ille frigidus.
Effingitque suam radiis languentibus vmbram
Imbellis artifex sui.
Ast hìc se totum infundit, lucemque, facesque,
Nec micat imago degener.
Terrestris Sol est astrorum pulchra propago,
Furtumque potius nobile.

Apud P. Laur. le Bru. to 2. Eloq. Poet.

Calcar ferreum.

QVin etiam æratis calcaria sentibus aspra
Subdidit, & puero tulit irritamen equorum.
Circulus est ferro media plus parte politus
At qua parte chalybs defecit, habenula ferro
Lorea succedit, complexaque perficit orbem.
Ferreus hinc stimulus, stimulique minutula cuspis
Plurima se prodit, formatque volubile sidus

Circuitu radiorum, & acuminat ictibus oras,
Clauiculisque armat, tormentum immane ferarum.
P.Vinc.Guinisius car. 11.

Muscipula.

COmposui curvam lævi super assere testam.
Altius vt parvo vimine fulta cubet.
Sic tamen vt lento vimen decumbere tactu
Possit, vt hoc itidem, testa, cadente, cadat.
Quæ sublata suum dum prona recumbit in alveum,
Ingressum taciti muris aperta manet.
Casura struitur fallax testudine tectum,
Nec patitur longas prompta ruina moras.
Esca subest aut nux, aut fumidus igne recenti
Caseus: hunc vinctum vimine vimen habet.
Vimen vt à tactu simul hoc, simul illud eodem
Corruat, & testæ casus vtrumque premat.
Musculus olfactam noctu succedit ad escam,
Lentaque securo vimina dente petit.
Illa ruunt; simul ipsa sequi non tarda ruinam
Incumbit prædæ conscia testa suæ.
*P.Const.Pulcharellus l.*3. *el.*8.

ARS, ET PERITIA MILITARIS.

IAm te non alius belli tenet aptius artes,
Qua deceat tutam castris, prædcere fossam.
Qualiter aduersos hosti defigere cornos,
Quemve locum ducto melius sit claudere vallo,
Fontibus vt dulces erumpat terra liquores;
Vt facilisque tuis aditus sit, arduus hosti.
Iam simul audacis veniant certamina Martis
Aduersisque patent acies concurrere signis
Tunc tibi non desit faciem componere pugnæ;
Seu sit opus quadratum acies consistat in agmen,
Rectus vt æquatis decurrat frontibus ordo;
Seu libeat duplicem, seu iunctum cernere Martem,
Dexterque vt læuum teneat, dextrumque sinister
Miles, sitque duplex gemini victoria casus.
Tibullus in Poem.ad Messal.
Arma tuis etiam si forte rotare lacertis,
Inque gradum clausis libuit consistere membris,
Et vitare simul simul est captare petentem;
Mobili-

Mobilitate pedum celeres ſuper orbibus orbes
Flectis, & obliquis fulgentem curſibus vrges,
Et nunc vivaci ſcrutaris pectora dextra,
Nunc latus aduerſum nec opino percutis ictu:

Lucanus in Poem. ad Piſon.

. . . . . ſi bella tonant, prius agmina duris
Exerce ſtudijs, & ſævo præſtrue Marti.
Non brumæ requies, non hibernacula ſegnes
Enervent torpore manus, ponenda ſalubri
Caſtra loco: præbenda vigil cuſtodia vallo.
Diſce vbi denſari cuneos, vbi cornua tendi
Æquius, aut iterum flecti: quæ montibus aptæ,
Quæ campis acies, fraudi quæ accommoda vallis,
Quæ via difficilis. fidit ſi mœnibus hoſtis
Tum tibi murali libretur machina pulſu:
Saxa rotet præceps aries, prætectaque portas
Teſtudo feriat, ruat emerſura iuventus
Effoſſi per operta ſoli ſi longa moretur
Obſidio; tum vota cave ſecura remittas,
Incluſumve putes multis damnoſa fuere
Gaudia: diſperſi pereunt, ſomnoque ſoluti.

Claudianus de 4. Hon. Conſ.

Ille etiam arridens clypeo te ſæpe volentem
Suſtulit, & rutilæ prætendens caſſidis aurum
Armauit puerile caput, latus enſe ſiniſtrum,
Et teneros fulvo preſſit thorace lacertos.
Mox bellis inferre metum, ſudare ſub armis,
Frigora ſæua pati, curſu tranſcendere montes,
In fluvijs reperire vadum, tranſire natatu
Quà latet, & ſtructis compeſcere pontibus amnes.
Nunc fugientis equi velocia flectere terga
Ediſcit; quo caſtra loco, quo ſigna vigilque
Ponendus cuſtos; acies quæ vallibus aptæ,
Quæue iugis; quantum Vulcania machina ferri
Eiaculet, quouè vſque ferat flammata fragorem.

Apud P. Laur. le Brun. to 1. eloq. Poet.

Mox haſtam librare manus iaculumque ſuetus
Iuit in aduerſas acies: conſiſtere ſignis
Et reuocare gradum didicit. nũc ſtringere in arctum
Agmina, nunc laxis eadem diducere campis.
Inceſſit per caſtra pedes, iuveniſque pruinas
Et rigidas calcare nives, galeaque ſeverum
Suſtinuit potare gelu, brumamque rigentem
Lambere, & inuitis præludere belliger altris.
Agmen agens equitum, & fulgentes ære catervas
Ipſe alto ſubvectus equo veſtigia preſſit

Intrepidus, turmasque tuas modo prouidus ala
Explicuit, rursusque globo se continuit Dux.
Accepit mandata libens, iterumque minori
Belligerum præscripsit opus, timuitque regentem
Miles, & amplexus dominum est. diffidere norat
Hostibus, & solido distinguere prælia bello.
Iam victi, iam victoris ceu iudice cœlo
Mutari sine lege vices: nunc vtile vallis
Præcipites inferre manus, nunc claudere castris:
Nunc latebris excire hostem, nunc fallere sil ua
Nunc ordiri aciem, nunc sustentare labantem
Auxilijs.

Gasp. Barlæus Heroic. l. 1.

Disciplina militaris corrupta.

IAm Venus totis galeata castris
Regnat, immiscens Aquilis columbas.
Quot viri currus, tot agunt rubicæ petorita mœchæ.
Miles hybernis fruitur profundis,
Et triumphatæ bona longa pacis
Portat in Brumæ gremium, supini
Dedecus oti.
Interim quidquid generauit annus,
Pingue, seu macrum, iugulatur vno
Ventris aspectu: calet, & dehiscit
Omne macellum.
Hic sub vmbella referunt triumphos
Cantharum iuxta: digiti falerno
Castra depingunt: acies, & vrbes
Sustinet asser.
Facta laudandi memorem Perilli
Digna mugitu, furijs aguntur;
Tesseram belli scelus esse credas,
Præmia furtum.
Fortis in solas Capaneus puellas,
Corpus expugnat: superisque coram
Falsa periurus ferit execrando
Verba palato.
Hæc palàm. vernos vbi pellit æstas
Altior soles; numerosa tandem
Turba crabronum mouet, & strepenti
Personat ære.

Vlti-

Vltimùm dulces casulæ stetistis.
Villa vanescit: rapiuntur vnà
Vasa cum tectis, inhumatus infra
Villicus ardet.
Spes, opes, cives, focus, ara longa
Strage procumbunt: nocet iste ferro,
Ille Vulcano: tabulata findunt,
Culmina fumant.
P. Iac. Ba'de l. 3 sil. Ode 5.

Militaris elegantiæ luxus.

NOn auro, neque tinnulis
Pugnandum phaleris: & clamydum sinus,
Et nodos, & inutiles
Gemmas belligeris demite brachijs.
Quid levem galeam iuvat
Plumarum volucrem ferre superbiam?
Cur sparsas agitat iubas,
Et conus tremulis annuit Africis?
Cur tectum pavidam caput
Ementitur avem, cùm leve sibilis
Aurarum, & Zephyri ioco
Furtum Mygdoniæ proditur alitis?
Iam grando chalybum imminet;
Quid prosint phaleræ? quid galeæ iubar?
Quid lætæ Zephyris comæ?
Aut vmbo clypei. quòd procul æmulis
Lucem solibus invidet?
Quid vultus nimiùm sedulus aspicit?
Quid pictus pharetræ timor?
Aurum frænigera reijce dextera.
Ferro res eget, & manu,
Et magnis animis: hæc tuleris tria.
Dicam Geryoni parem,
Quam nec populifer proruat Hercules.
Bellis adsit idonea
Incomptæ facies lege ferociæ.
Quam fuci decor abstinens,
Lascivæque carens forma proterviæ.
Et ferri memores genę,
Hesternique notent vulnera pręlij.
Cristę non facient virum.

P. Cas. Sarbieuius l. 1. Ode 11.

Bellator Optimus.

NEc mora, conſpicuo longè fulgentibus armis,
Fortia ne poſſint facta latere, caves,
Ingentique gradu contra ferrumque, locumque
Saxaque brumali grandine plura ſubis.
Nec te miſſa ſuper iaculorum turba moratur:
Nec quæ vipereo tela cruore madent.
Spicula cum pictis hærent in caſſide pennis,
Parſque ferè ſcuti vulnere nulla vacat.
Nec corpus cunctos feliciter effugit ictus,
Sed minor eſt acri laudis amore dolor.
Vt propius ventum eſt admotaque dextera dextræ,
Reſque fero potuit cominus enſe geri:
Dicere difficile eſt, quid Mars tuus egerit illic,
Quotq; neci dederis, quoſque,quibuſq;modis.
Enſe tuo factos calcabas victor acervos,
Impoſitoque Getes ſub pede multus erat.
Ouidius l.4.de Pon El.4.

.... ille ruenti
Aggere conſiſtit, primùmque cadavera plenis
Turribus evolvit, ſubeunteſque obruit hoſtes
Corporibus. totæque viro dant tela ruinæ,
Roboraque, & moles, hoſti ſeque ipſe minatur.
Nunc ſude, nunc duro contraria pectora conto
Detrudit muris, & valli ſumma tenentes
Amputat enſe manus, caput obterit, oſſaque ſaxo;
Ac male defenſum fragili compage cerebrum
Diſſipat: alterius flamma crineſque, genaſque
Succendit: ſtrident oculis ardentibus ignes.
Mox denſos inter cuneos compreſſus, & omni
Vallatus bello vincit. quem reſpicit, hoſtem.
Iamque hebes; & craſſo non aſper ſanguine mucro
Percuſſum Scævæ frangit, non vulnerat, hoſtem.
Perdidit enſis opus, frangit ſine vulnere membra.
Illum tota premit moles, illum omnia tela.
Nulla fuit non certa manus, non lancea felix;
Parque novum fortuna videt concurrere bellum,
Atque virum fortis crebris ſonat ictibus vmbo.
Et galeæ fragmenta cavæ compreſſa perurunt
Tempora: nec quidquam nudis vitalibus obſtat
Iam præter ſtantes in ſummis oſſibus haſtas.
Lucanus l.6.

Primus iter carpſiſſe pedes, partemque ſubire
Si valli feſtinet opus: nec cœtera ſegnis
Quæ-

Quæcumq;ad laudem simulant, somnumq; negabat
Naturæ, noctemque vigil ducebat in armis
Interdum proiectus humi, turbæque Libyssæ
Insignis sagulo duris certare maniplis:
Celsus, & in magno procedens agmine ductor
Imperium proferre suum: tum vertice nudo
Excipere insanos imbres, cœlique ruinas.
Spectarunt Pœni, timuitque exercitus Astur
Torquentem cum tela Iovem. permixtaque nimbis
Fulmina, & excussos ventorum ex flatibus ignes
Turbato transiret equo: nec pulvere fessum
Agminis ardenti labefecit Syrius astro
Flammiferis tellus radijs cum exusta dehiscit,
Candentique globo medius coquit æthera fervor,
Fœmineum putat inventum iacuisse sub vmbra.
Idem correptis sternacem ad prælia frænis
Frangere equum, & famam let halis amare lacerti:
Ignotique amnis tranare sonantia saxa . . .
Gaudet, & adversa populos arcessere ripa.
Idem expugnati primus stetit aggere muri:
Et quoties campo rapidus fera prælia miscet,
Quà sparsit ferrum, latus rubet æquore limes.

Sil Italicus l.1.

Ipse inter medios venturæ ingentia laudi
Signa dabat: vibrare sudem, transmittere saltu
Murales fossas, vndosum frangere nando
Indutus thoraca vadum: spectacula tanta
Ante acies virtutis erant: sæpe alite planta
Ilia perfossum, & campi per aperta volantem
Ipse pedes prævertit equum; sæpe arduus idem
Castrorum spatium, & saxo transmisit, & hasta.

Idem l.8.

Cantaber ingenio membrorum, & mole timeri
Vel nudus telis poterat Larus, hic fera gentis
More securigera miscebat prælia dextra.
Et quamquam fundi se circùm pulla videret,
Agmina, deleta gentilis pube catervæ,
Cæsorum implebat solus loca; seu foret hostis
Cominùs, expleri gaudebat vulnere frontis
Adversæ; seu læva acies in bella vocaret.
Obliquo telum reflexum Marte rotabat.
At cum ponè ferox aversi in terga veniret
Victor nil trepidans retrò iactare bipennem
Callebat, nulla belli non parte timendus.

Idem l.8.

Vidit arenosis illum procurrere campis
Barbarus, & trepidam ferre per arva necem.
Et flavas quassare iubas, galeamque coruscam,
Et valida circum tela rotare manu.
Latum limitem agit ferro; passimque relinquit
Plurima per campos corpora perque vias:
Omnia secum vna rapit obvia corpora tractim.
Et necat, & gladio proxima quæque metit.
Ardet cæde nova semper. Solymæque Tyrannum
Evocat, & solum solus in arma velit.
Certus inest telis ictus, sive hasta per orbem
Ære cavum, seu per linea texta volat.
Seu valido nervis intorquet spicula cornu,
Seu chalybem durum fulminat ense super.
Talia per latos ferus edit funera campos,
More furens ductor præcipitantis aquæ.

P.Tarq.Gallutius l.2. el.10.

.... indoles illi fuit
Meritis pacisci gloriam. primus rudi
Tener lacerto spicula, & certi sciens
Nervi sagittas torsit; aut dorso insidens
Pati coegit frœna spumantes equos.
Formidolosus miles, ac bello ferox
Quæsitus imperator hostiles fores
Primus refregit, aggere adverso stetit.
Idemque dubiæ forte si vires labant
Subit expeditus arte, consilio domat.

P.Alex. Donatus in Sueu ac.1 sc.3.

Fœmina bellatrix.

HOs super advenit Volsca de gente Camilla,
Agmen agens equitũ,& florentes ære catervas
Bellatrix non illa colo, calathisve Minervæ.
Fœmineas assueta manus, sed prælia virgo
Dura pati, cursuque pedum prævertere ventos
Illa vel intactæ segetis per summa volaret
Gramina, nec teneras cursu læsisset aristas:
Vel mare per medium fluctu suspensa tumenti
Ferret iter, celeres neque tingeret æquore plantas,
Illam omnis tectis, agrisque effusa iuventus
Turbaque miratur matrum, & prospectat euntem,
Attonitis inhians animis: vt regius ostro
Velet honos leves humeros: vt fibula crinem
Auro internectat lyciam vt gerat ipsa pharetram,
Et pastoralem præfixa cuspide myrtum.

Virg.l.7.Æn.

At

At furor audacesque minæ, & Mavortius horror
Prælia spirantem fremitu comitantur anhelo.
It sudor per membra Deæ. pars vna lacertos
Nudatamque aperit mammam; pars altera nodo
Fulmineam nectit summa ceruice machæram.
Incutiunt terrorem oculi, rutilantque coruscis
Ignibus impauidum pugnax audacia vultum
Asperat, & veluti ritus imitata Minervæ
Abscondit galea frontem, genibusque trementem
Quam tenet, argutis vibrat stridoribus hastam.
Obijcitur soli clypeus, pauidosque lacessit
Solis equos. illi pugnæ, certamina, cædes
Oppida sculpta manu.

Gasp. Barlæus Eleg. l. I.

Miles gloriosus fulminaster.

AEquale cœlo pondus, & radijs vibrans
Gradior ahenis, vltimus mundi stupor;
Quæ prima terris Matris ex vtero dies
Me fudit, eadem palluit fœtus suos,
Et sol paventes egit alipedes retro.
Humeris Gradivus nec mora illapsus meis,
Pallas sinistro brachio, dextro Hercules,
Atlas in imis cruribus fixus stetit.
Totos per artus Iuppiter se se vagus
Effudit in me; totus hinc spiro Iovem.
Pro lacte stillas sanguinis duxi puer,
Bellona sic me nutrijt; cunæ mihi
Clypei fuere, lanceæ crepundia.
Cum similis astris rapior, excussi tremunt
Manes profundi sidera albescunt metu:
Longum fragoso terra mugitu fremit,
Cadunt volucres, stant Noti, pontus silet,
Aequata cœlo templa disieci solo,
Arces superbas pedibus obtriui ferox,
Vrbesque pepuli mole collapsas graui:
Nunc illa solyma laudis est nostræ seges
Iam iam tremiscit, tota iam nutat, cadit
Vel voce sola, victimas dudum parat,
Vovetque Auerno durus hic ferri rigor.
Prodite ad arma: vel statim muros ruam,
Vestrosque colles sed divulsos sua
Rapiam per auras. funditus tandem eruam,
Quicquid probrosi est sanguinis. Cuncti tremunt.

Frustra lacesso vocibus cœlum. parem
Natura nobis nec dedit, dare nec potest.
P. Nicol. Causinus in Solym. act. 2.

ARMORVM VARIA GENERA.

ARma sub aduersa posuit radiantia quercu,
Terribilē cristis galeam flammasque vomentē,
Fatiferumque ensem, loricam ex ære rigentem,
Sanguineam, ingentem: qualis cùm cærula nubes
Solis inardescit radijs, longèque refulget.
Tum leves ocreas, electro auroque recocto,
Hastamque, & clypei non enarrabile textum.
Virgilius l. 8. Aen.

Ecce autem clypeum sævo fulgore micantem
Oceani gentes ductori dona ferebant.
Callaicæ telluris opus, galeamque coruscis
Subnixam cristis, vibrant cui vertice coni
Albentes niveæ tremulo certamine pennæ.
Ensem vnum, ac multis fatalem millibus hastam.
Præterea textam nodis, auroque trilicem
Loricam, & nulli tegmen penetrabile telo.
Silius Italicus l. 2.

Armorū hìc genus omne nitet, spisso ordine fulgēt
Parietibus, mensasq; onerāt, gressumque morantur;
Lethiferi pendent arcus, celeresque sagittæ,
Corytique leues, lucentia spicula ferro,
Hastæque, & longæ corno crispante sarissæ,
Et iacula, & telum Libytina quod eminus infert.
Appensæ rutilant galeæ, cristæque comantes;
Scuta interfulgent, clypeique vmbone minaces,
Thoracesque graues ferro, & Mucronibus enses
Terrifici, chalybisque acies falcata recurvi.
P. Ioan. de Busieres Scandr. l. 1.

Galea.

EXoritur capitis tegmen: crystalla nitere
Dixeris, aut nitido peculiaria limpida vitro.
Aurum oras, cristamque ornat, rostroque leonis
Pingitur ora; feræ anterius de casside vibrant.
Circumdat galeam regnantum insigne corona.
Idem ibidem l. 2.

Lorica.

Lorica.

LOricam hinc latam effingit, ſtipatque metallum,
Nuſquã oneri parcens; gnarus cui pondera tãta
Fabricet, & molem quantus ſuffulciat Atlas.
Lævia terga nitent; pectus ſqualente Meduſa
Erigitur, torva impliciti ſtant fronte colubri.
Idem l.2.

Haſta.

HAſtile incumbit clypeo; formauerat haſtam
Fraxinus, annoſa exſectis ramalibus arbor.
Deſinit in teretem ligni pars altera conum,
Sed chalybe armatur; procul eminet aſpera cuſpis
Altera pars tota ſe firmat in arbore, trunco
Nec ſpoliata graui, nec pondere demutata.
Idem ibidem.

Clypeus.

EXultans præit ipſe gradu, clypeumque coruſcat
Ingentem, & ſolis radijs, & nomine ſancto
Fulmineum. radiat fulvis adamantinus vmbo
Incluſus circum clavis; micat aſpera tortis
Circum oras chalybum nodis ſolido ære corona.
At medium vmbonem nativa in imagine gemma
Non hominum cœlata manu, temeratave ferro
Attollit, firmatque adamas, cœloque tremendum,
Atque Erebo præfert haud vlli effabile nomen.
P. Ant. Millieus t.1. Moyſ. l.7.

Funda.

STridentem fundam poſitis Mezentius armis,
Ipſe ter adducta circum caput egit habena,
Et media aduerſi liquefacto tempora plumbo
Diffidit, ac multa porrectum extendit arena.
Virg. l.9. Æn.

Edocuit flexæ Balearicus authox habenæ,
Quo ſuſpenſa trahens libraret vulnera tractu,
Incluſum quoties diſtringeret aera gyro.
Statius l.2. Achill.

Currus falcatus.

TAlia fatus agit crispatis agmina pilis
Anteuolans; primosque iubet vestigia currus
Falcatos Hebræa sequi: sexcenta quaternis
Plaustra sonant armata rotis; hinc inde coruscant
Axibus à geminis, ceu ferrea brachia, falces.
Obuia quæ neci raptura: vibrantia summo
Spicula præcurrunt tectos temone iugales:
Pectora scuta tegunt, frontes mucronibus horrent
Cornipedum: dant arma feris. & robur, & iras,
Atque animos impunè viam sulcare per hostes.
Tres summa stant puppe viri, & iaculantur ab alto:
Quartus agit ferro fulgens auriga covinos.

P. Ant. Millieus l. 5. Moys. Viat. t. I.

Bombarda, seu tormentum curule.

QValiter ære cauo dum sulphura pascitur atra
Inclusus magis, atque magis furit acrior ignis,
Moliturque fugam, nec se capit intus anhelans:
Nulla sed angustis foribus via, nec potis extrà
Rumpere, materiam donec comprenderit omnem.
Tum piceo disclusa volat glans ferrea fumo.
Fit crepitus: credas rupto ruere æthere cœlum.
Iamque illa, & turres procul ecce stravit, & arces.
Corpora, & arma iacent: latè & via facta per hostes:

Hier Vida l. 2. Christ.

Ecce iubes terræ congesto ex aggere in arcem
Ærea produci tormenta imitantia fulmen:
Quæ simul ac gremio contritum sulphure nitrum
Accepere cavo, flammamque hausere metallis;
Erupere ignes: quo turbine pulsa repente
Ferrea pila ruit, concussaque murmure tellus,
Ætna velut grandis centum obluctata caminis
Mugijt, & cœlum flamma crepitante reluxit.
Nec mora, nec requies. iteratis ictibus altas
Eductas turres, & propugnacula muri
Diruere: incussa nutant labefacta ruina
Mœnia.

Aur Vrsius de bello Belg.

It tereti balista tubo, striderque rotarum
Orbita, & impressam sulco describit arenam.
Ipsa super flammas, vacua quamquam ore tonantes,
Et vidua ereptum meditatur machina fulmen. *Et inf.*

Aptaii

Aptari tormenta iubet, ſtudioque ſilenti
Fulmineum curvo tonitru fabricare metallo.
Accelerat pennata cohors: pars fuſile collum
Tergere: pars modulis nitroſa attemperat æquis
Sulphura, venturis infundens pabula flammis:
Conijciunt alij capitatæ haſtilia virgæ
Et nigros preſſant cineres, atque arida ſævis
Nutrimenta focis addunt, & hiantia ferro
Ora laborantes, & adacto fulmine complent.
Ipſe autem ſonitus agitans, cœlique tumultus
A tergo exiguos Aloyſius applicat ignes,
Iniecitque, auxitque faces, globus ilicet ardens
Erupit, fregitque diem; cui protinus alas
Et fragor, & fulgor, piceique volumina fumi
Fecere: antevolant cædeſque, altæque ruinæ
Terrificant, ſtrageſque fremunt; vt ſole ſereno
Obrueret tonitru, cœlique imitabile fulmen.

P. Alex. Don. l. 1. car. 14.

Pars agitat procul, at propiora pericula mittit,
Maioreſque tubos, & ahena tonitrua grandi
Explodenda globo ſignatos librat ad ictus.
Ecce autem adverſo, quà propugnacula clivo
Suſtulerat Gallus, baſiliſcum triſte minantem
Ære cavo, & ferri pondus fatale vomentem
Hoſtis ad exitium, ſuſpendit curva rotarum
Libramenta ſuper, dein pulveris ingerit ollas
Sulphurei. duplicatque, & nitra nigrantia denſat
Æratumque globum, quantum capit ore tremendo
Machina, ſubmittit, certaque attemperat arte.
Hìc oculis metitur, & altè conſulit ictum,
Sortituſque locum cædi, funalia longè
Nutrimenta facis tereti protendit in haſta,
Quà colubri ærato patuere foramina dorſo.
Nec mora, ſubſiliunt obturamenta, propinquo,
Igne laceſſita horrendum dant æra fragorem,
Et feriunt aures, feriunt quoque lumina flammæ,
Sed ferit exploſo quæ turbine, ferrea glandis
Emicat; illa volans hoſtilia verbere pulſat
Mœnia, murorumque ſuprema è parte reuulſum
Longius eiectat valido luctamine ſaxum.

Vin. Guiniſius c. 5.

.... alta labant, muroſque ærata reſolvit
Machina, perque domos tonitrus imitata Deorum
Sævit, & immani turres diſrumpit hiatu.
Eſt genus armorum quo non violentius vllum
Vel Phlegethō, vel Lemnos habet. coit vnus in orbē

Miranda ſed mole globus; cui plurima venter
Tela capit: latitant permixto ſulphure ferri
Pondera, & occultas ſervant in funera cauſas.
Hunc vbi ſerpentis vis imperioſa favillæ
Attigit, obliquo ſe tollit in aera motu,
Flammivomâque trahit caudam: mox lapſus ab alto
Horrendum ſonat, & magno ſua viſcera niſu
Rumpit, & ingenti involvit vicina ruina.

Gaſp. Barlæus Heroic. l. 2.

Crebra loco ſtatio, muraliſque addita circum
Machina ferratos premit æneo pondere currus:
Immaneſque cavos, atque ora ſonantia flammis
Mœnibus obvertens, vbi denſo fomite parvam
Arripuit ſcintillam, it ferrea maſſa per auras
Fumiferam attollens commixto ſulphure nubem
Fulminis inque modum muros contorta, domoſque
Saxaque & immenſas magna vi corripit arces.

P. Dion. Petauius in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

Sclopus.

IAmque hoſtem oblongo certum deſignat ad ictũ
Ære (quod æquali diductum tramite, multa
Arte faber fudit, nitrato pulvere miles
Farſit) & à tergo iam ſubdolus applicat ignem:
Fit fragor; eliſas veluti cùm fulgura nubes
Increpitant, mugitque æther furibundus in rbem.

Aug. Maſcardus l. 1. ſil car. 2.

Ferrum equidem tractare iuvat, ſed fulmine cœli
Fortius, immani cùm fœtum pulvere ventrem
Ferrea canna tumet, plumbumque rotatile fauce
Occupat, & ſtupam crebro impete virga coegit,
Mox rota tenſa riget flexu revocanda citato,
Peſſulus at motum remora obluctante coercet,
Dum ſe venanti quæſita indulgeat hora.
Namque vbi præda latus forſan dedit, illicet ardens
Imminet in foculum flammante canicula ſaxo
Et venit in metam ferrum, ſcapuliſque repoſtum
Nititur, hinc lævum connivet lumen, & arctus
Extremo ſub fine vmbo determinat ictus,
Ne vaga divertens obliquet ſemita viſum.
Dein remoram laxat digitus, rotulęque ſequaces
Sollicitant veniam ſilicis flammamque laceſſunt:
Atque ita conceptus foculo dum funditur ignis,
Et rima admiſſus ventrem ſubit, intima cannam
Tormina concutiunt, diroque exercita morſu

In-

Ingemit, atque imis torrens vitalibus exta
Cum fœtu horrendo vomit, exitiumque per omnem
Quo se cumque locum dabit execrabilis infert
Partus, & in metam laxo ruit ocyor Euro.

Apud P. Laur. le Brun. t. 2. El. Poet.

Et subito teres ex humero deponitur alnus,
Cui tubus inseritur directo ex ære cavatus,
Terrificum factura sonum; spiramine parvo
Incenso simul expulerit cum sulphure flamma
Fulminis acta modo displosum turbine plumbum.
Iamque rotam celer ignivomam molitur, & axem
Concitat adducta clavi, catulumque rigentem
Intentam morsu silicem, qui sustinet vnco
Expedit, vt celeri dissultet machina bombo,
Vulnificusque chalybs.

P. Franc. Bencius l. 5. Quin. Mar.

Pila flammiuoma vulgò Bomba.

...... visu horrendas libravit in arcem
Bombardas, quas Insubribus devexerat oris,
At longe breviore modò, quam quæ ardua pulsant
Mœnia. tergemino in latum dehiscentia palmo
Ora patent. piceæ sudato farta liquore
Sulphureque ac nitro, pinguique bitumine, & omni
Materia, appositos facilis quæ concipit ignes,
Mille foraminibus pila pervia truditur intus,
Atque cavo flammis grauida absorbetur hiatu,
Vnde per aerias fertur vi pulveris auras,
Conceptoque igni flammatos depluit imbres
Quaque cadit latè concepta incendia spargit.

P. Henr. Auberius Leuc. l. I.

Homo armatus.

IAmque adeò Rutulum thoraca indutus, ahenis
Horrebat squamis, surasque incluserat auro
Tẽpora nudus adhuc, lateriq; accinxerat ensẽ. *Et inf.*
Insignis longè phrygijs fulgebat in armis,
Spumantemque agitabat equum, quem pellis ahenis
In plumam squamis auro conserta tegebat.
Ipse peregrina ferrugine clarus, & ostro
Spicula torquebat lycio Cortynia cornu.
Aureus ex humeris sonat arcus, & aurea vati
Cassida tum croceam clamydemq; sinusq; crepantes

Car-

Carbaſeos fulvo in nodum collegerat auro
Pictus acu tunicas, & barbara tegmina crurum.
Virgilius l 11. Æn.

Ære, atque æquorei tergo flavente iuvenci
Caſſis erat munita viro; cui vertice ſurgens
Triplex criſta iubas effundit crine Suevo,
Lorica induitur: tortos huic nexilis hamos
Ferro ſquama rudi, permixtoque aſperat auro.
Tum clypeum quatit, aſperſum quem cædibus olim
Celticus ornarat cruor, humentique ſub antro
Ceu fœtum lupa permulcens puerilia membra,
Ingentem Aſſaraci cœlo nutribat alumnum
Hinc enſem lateri, dextræque accommodat haſtam.
Stat ſonipes, vexatque ferox humentia fræna
Caucaſeam inſtratus virgato corpore tigrim.
Sil. Italicus l. 5.

Ipſe Ludovicus varijs inſignis in armis
Primus init, dextramque haſta, clypeoque ſiniſtram
Innectit, gladioque latus præcingit honeſtum.
Olli non ſolitis ornantur tempora criſtis,
Sed cruce cærulea capiti ſtat lucida caſſis
Sacris clara notis ſteliiſque interlita crebris;
Ægida diſtinguunt flaventia lilia pictam.
Thracius hunc ſonipes maculoſo tergore portat,
Argutum caput attollens, atque [illegible]ea mandens
Fræna ferox, auraſque hinnitu [illegible]cet acuto.
P. Ta[illegible]tius l. 1 .car 9.

.......terrificis ingens mihi caſſida criſtis
Cernitur, & nexis laquearia lambere flammis
Lethiferum ſquamis veſtitur pectus ahenis,
Fulgoreſque, igneſque rotat: micat ærea dorſo
Effundens lorica faces: velut æmula ſolis
Longè ardent, hauſtamque vomit ſpecularia lucem.
Haſta gravat dextram, ferroque obtortile fulmen
Strageſque, immaneſque metu circumligat iras:
Æraque cum tonitru fatalis complicat vmbo.
P. Alex. Donatus l. 1. c. 7.

Cernis vt antevolat medio dux agmine turmas!
Plurimus in vultu Mavors; in caſſide pennis
Diſcolor vndat apex tremulis, circumque refuſas
Ventilat, & fluctu pendente reciprocat vmbras;
Innumeris fulget paſſim diſtincta pyropis
Artis opus lorica novæ, ſolique refuſo
Lumine, non vnum, reddit per inania ſolem,
Threiciæ quondam fracturus cornua lunæ
Dependet lateri gladius, quem divite nexu
Subli-

Subligat intexto præfignis baltheus auro.
Talibus egregium donis prognatus Ibero
Semine portat equus; cui frontem congener albis
Stella notat maculis, & pugnæ confcius ardor
Natiuas acuit lætis hinnitibus iras.
Apud P. Laur. le Brun. to.1. El. Poet.

Milites vario armati habitu pro diuerfitate gentis.

ILle, viden? breviore vehit generofior alvo
Quem fonipes: cui terrificam vomit ærea lucem
Caffis, & alta iubis cereali vmbratur arifta
Albaque triticeos imitatur crifta maniplos,
Sarmaticas equitum Lesladius explicat alas.
Arma Augufte vides armis ignota latinis:
Comminus incurvos enfes, habilitque politum
Læve fecuris onus vibrant, & robora clavæ,
Cufpidis & longas non evitabilis haftas.
At qui fulgentem fquamis inducit ahenis
Textilis argenti clamydem, ftellatus, & auro,
Gemmeus ac niveo difcriminat vltima limbo:
Chroternus regit arma fuos in fortia Danos.
Cingitur ære caput, quo terga & pectora nudat:
Corpora tutantur clypeis; micat enfis in hoftem
Longior, haud frangens aciem, fi comminus arcto
Milite conigeram preffat cuneata phalangem.
Afpice Pannonias gentes, tonfamque iuventam,
Et fuper intacto porrectum vertice crinem;
Certatim audaces norunt effingere bello
Corpora: membra fagis velantur fortia rubris:
Stringit vtrumq;latus, cincturaque concolor ambit,
Et varium curva fufpendit acinace lorum:
Endromis intorto tum laxior induit auro.
Formidata gerunt gracilis fed pondera clavæ:
Cui convexus apex, lævi globus ære tumefcit,
Et circumpofito tenduntur acumina ferro.
Translatos genitor iam Romæ ad figna dracones
Et bellatores fignabis in agmine Dacos:
Dulce quibus cadere eft aut vincere. vincere fortes
Prifca monet, magna tollunt quam mole, fecuris,
Nec devitato vibrant in vulnera ferro.
Non certaret equis Eurus, pernicibus alis
Cum præit, aut rapto nubes premit imbre volantes.
P. Alex. Donatus l.10. Conft.

Equites cataphracti.

HIc quoque inhorrescens confertis ferreus armis
Incedit cataphractus eques, demissaque ferri
Tegmina pectoribus, crurum tenus, addit equorum:
Tum clypeo, vastæque sonans sub pondere clavæ
Sævit, & innexis per ferrea vincula turmis,
Obijcibus murum veluti constringit ahenis.

Idem l.1.Const.

Ponè assultat eques campo Germanus, & omnes
Ære latent artus: humerosque & pectora ferri
Nexile pondus habet, surasque, & brachia condit,
Viva metalliferis animent ceu membra colossis.

Idem l.11. Const.

Qui velit Catalogum siue recensionem militum, & Ducum, ex quibus conflatur exercitus, Videat Virgilium l.7.& 10.Æn. Lucanum l.1. & 3. Statium l.4 7. & 12.Theb. Sil.Italic.l.3.& 8 P.Tar.Gallutium l.1.car. 9.& l.2 El.10.P.Iac.Bidermanum l.2. Silu.sil.6. P. Ant.Millieum to.1. Moys. Viat.l.7.

Pugna duorum exercituum.

SIgna canunt, primus turmas invasit agrestes
Æneas omen pugnæ, stravitque Latinos
Occiso Therone, virum qui maximus vltro
Æneam petit; huic gladio perque ærea scuta
Per tunicam squalentem auro latus haurit apertum.
Inde Lycam ferit, exsectum iam matre perempta,
Et tibi Phœbe sacrum: casus evadere ferri
Cui licuit parvo, nec longè Cissea durum,
Immanemque Gyam, sternentes agmina clava
Deiecit letho: nihil illos Herculis arma,
Nil validæ iuvere manus, genitorque Melampus
Alcidæ comes, vsque graves dum terra labores
Præbuit, ecce Pharon voces dum iactat inertes,
Intorquens iaculum clamantis sistit in ore.
Tu quoque flaventem prima lanugine malas
Dum sequeris Clytium infelix nova gaudia Cydon.
Dardania stratus dextra, securus amorum,
Qui iuvenum tibi semper erant, miserande iaceres;
Ni fratrum stipata cohors foret obvia, Phorci
Progenies, septem numero, septenaque tela
Conijciunt: partim galea clypeoque resultant
Irrita, deflexit partim stringentia corpus

Alma

Alma Venus tum magnam Æneas corripit hastam,
Et iacit; illa volans clypei transuerberat æra
Mæonis, & thoraca simul cum pectore rumpit.
Huic frater subit Alcanor, fratremque ruentem
Sustentat dextra, traiecto missa lacerto
Protinus hasta fugit, servatque cruenta tenorem,
Dexteraque ex humero nervis moribunda pependit,
Tum Numitor iaculo fratris de corpore rapto,
Æneam petijt; sed non & figere contra
Est licitum, magni corpus perstrinxit Achatæ.
Hic Curibus fidens primævo corpore Lausus
Advenit, & rigida Dryopen ferit eminus hasta,
Sub mentum graviter pressa: pariterque loquentis
Vocem animamque rapit traiecto gutture, at ille
Fronte ferit terram, & crassum vomit ore cruorem.
Tres quoque Threijcio Boreæ de gente suprema,
Et tres quos Idas pater, & terra Ismara mittit,
Per varios sternit casus. occurrit Halesus,
Auruncæqne manus; subit & Neptunia proles,
Insignis Messapus equis. expellere tendunt
Nunc hi, nunc illi: certatur limine in ipso
Ausoniæ. magno discordes æthere venti
Prælia ceu tollunt animis & viribus æquis:
Non ipsi inter se, non nubila, non mare cedunt;
Anceps pugna diu stant obnixi omnia contra.
Haud aliter Troianæ acies, aciesque Latinæ
Concurrunt, hæret pede pes, densusque viro vir.

Vide reliqua apud Virgilium l.10. Æn.

At manus interea muris Troiana propinquat
Hetruscique duces, equitumque exercitus omnis
Compositi numero in turmas fremit æquore toto
Insultans sonipes, & pressis pugnat habenis
Huc obversus, & huc: tum late ferreus hastis
Horret ager, campique armis sublimibus ardent,
Nec non Messapus contra, celeresque Latini,
Et cum fratre Coras, & Virginis ala Camillæ
Adversi campo apparent, hastasque reductis
Protendunt longe dextris, & spicula vibrant:
Adventusque virum, fremitusque ardescit equorum.
Iamque intra iactum teli progressus vterque
Substiterat: subito erumpunt clamore, frementesque
Exhortantur equos: fundunt simul vndique tela
Crebra nivis ritu, cælumque obtexitur vmbra..
Continuo adversis Tyrrhenus, & acer Aconteus
Connixi incurrunt hastis, primique ruinam
Dant sonitu ingenti: præfractaque quadrupedantam
Pecto-

Pectora pe torioius rumpunt. excussus Aconteus
Fulminis in morem, aut tormento ponderis acti,
Præcipitat longè, & vitam dispergit in auras.
Extemplo turbatæ acies, versique Latini
Reijciunt parmas, & equos ad mœnia vertunt.
Troes agunt: princeps turmas inducit Asyas,
Iamque propinquabant portis; rursusque Latini
Clamorem tollunt, & mollia colla reflectunt.
Hi fugiunt, penitusque datis referuntur habenis,
Qualis vbi alterno procurrens gurgite pontus
Nunc ruit ad terras, scopulosque superiacit vndam
Spumeus, extremamque sinu perfundit arenam:
Nunc rapidus retrò, atque æstu revoluta resorbens
Saxa fugit, littusque vado labente relinquit.
Bis Tusci Rutulos egere ad mœnia versos,
Bis reiecti armis respectant terga tegentes.
Tertia sed postquam congressi in prælia, totas
Implicuere inter se acies, legitque virum vir,
Tum verò & gemitus morientum, & sanguine in alto
Armaque, corporàque, & permisti cæde virorum
Semianimes volvuntur equi: pugna aspera surgit.
Orsilochus Romuli (quando ipsum horrebat adire)
Hastam intorsit equo, ferrumque sub aure reliquit,
Quo sonipes ictu furit arduus, altaque iactat
Vulneris impatiens arrecto pectore crura:
Volvitur ille excussus humi. Catillus Iolam,
Ingentemque animis, ingentem corpore, & armis
Deijcit Herminium: nudo cui vertice fulva
Cæsaries nudique humeri; nec vulnera terrent:
Tantus in arma patet. latos huic hasta per armos
Acta tremit, duplicatque, virum transfixa, dolorem,
Funditur ater vbique cruor: dant funera ferro
Certantes pulchramq; petunt per vulnera mortem.

Vide reliqua apud Virgilium l. 11. Æn.

Hæc vbi dicta dedit: portis se se extulit ingens
Telum immane manu quatiens, simul agmine denso
Antæus, Mnestheusque ruunt: omnisque relictis
Turba fluit castris: tunc cæco pulvere campus
Miscetur, pulsuque pedum tremit excita tellus.
Ille vocat, campoque atrum rapit agmen aperto.
Qualis vbi ad terras abrupto sidere nimbus
It mare per medium (miseris heu præscia longè
Horrescunt corda agricolis. dabit ille ruinas
Arboribus, stragemque satis, ruet omnia late.)
Ante volant, sonitumque ferunt ad littora venti,
Talis in adversos ductor Rhæteius hostes.

Agmen

Agmen agit. densi cuneis se quisque coactis
Agglomerant. ferit ense gravē Thymbræus Osirim,
Achatium Mnestheus, Epulonē obtruncat Achates,
Vfentemque Gyas cadit ipse Tolumnius augur,
Primus in adversos telum qui torserat hostes.
Tollitur in cœlum clamor. versique vicissim
Pulverulenta fugæ Rutuli dant terga per agros.
Ipse neque adversos dignatur sternere morti
Nec pede congressos, nec equo, nec tela ferentes
Insequitur: solum densa in caligine Turnum
Vestigat lustrans, solum in certamina poscit *Et inf.*
Æneas Rutulum Suiconem (ea prima ruentes
Pugna loco statuit Teucros) haud multa moratus
Excipit in latus, & quà fata celerrima, crudo
Transadigit costas, & crates pectoris ense.
Turnus equo deiectū Amicum, fratremque Diorē,
Congressus pedes, hunc venientem cuspide longa,
Hunc mucrone ferit: curruque abscissa duorum
Suspendit capita, & rorantia sanguine portat.
Ille Talon, Tanaimque neci, Fortemq; Cethegum,
Tres vno congressu, & mœstum mittit Onyten,
Nomen Echionium, matrisque genus Peridiæ.
Hic fratres Lycia missos, & Apollinis agris,
Et iuvenem exosum ne quidquam bella Menœten
Arcada: piscosæ cui circum flumina Lernæ
Ars fuerat, pauperque domus: nec nota potentum
Munera, conductaque pater tellure serebat,
Ac velut immissi diversis partibus ignes
Arentem in silvam, & virgulta sonantia lauro:
Aut vbi decursu rapido de montibus altis
Dant sonitum spumosi amnes, & in æquora currunt
Quisque suum populatus iter: non segnius ambo
Æneas, Turnusque ruunt per prælia nunc, nunc
Fluctuat ira intus; rumpuntur nescia vinci
Pectora: nunc totis in vulnera viribus itur.

Vide reliqua apud Eundem l 12 Aen.

Spargitur innumerum diversis missile votis;
Vulnera pars optat, pars terræ figere tela,
Ac puras servare manus. rapit omnia casus
Atque incerta facit, quos vult, Fortuna nocentes
Sed quota pars cladis iaculis, ferroque volanti
Exacta est? odijs solus civilibus ensis
Sufficit, & dextras Romana in viscera ducit,
Pompeij densis acies stipata catervis
Iunxerat in seriem nexis vmbonibus arma,
Vixque habitura locum dextras, ac tela movendi

Con-

Constiterat, gladiosque suos compressa timebat.
Præcipiti cursu vesanum Cæsaris agmen
In densos agitur cuneos; perque arma per hostem
Quærit iter, quà torta graves lorica catenas
Opponit, tutoque latet sub tegmine pectus.
Hac quoque perventum est ad viscera,totq;per arma
Extremum est quod quisque ferit. civilia bella
Vna acies patitur, gerit altera: frigidus inde
Stat gladius: calet omne nocens à Cæsare ferrum.
Nec Fortuna diu rerum tot pondera vertens
Abstulit ingentes fato torrente ruinas,
Vt primùm toto diduxit cornua campo
Pompeianus eques, bellique per vltima fudit:
Sparsa per extremos levis armatura maniplos
Insequitur, sævasque manus immittit in hostem.
Illic quæque suo miscet gens prælia telo:
Romanus cunctis petitur cruor; inde sagittæ,
Inde faces, & saxa volant, spatioque solutæ
Aeris, & calido liquefactæ pondere glandes.
Tunc & Ituræi, Medique, Arabesque soluto
Arcu turba minax, nusquam rexere sagittas;
Sed petitur solus, qui campis imminet, aer.
Inde cadunt mortes: sceleris sed crimine nullo
Externum maculant chalybem, stetit omne coactum
Circa pila nefas: ferro subtexitur æther,
Moxque super campos telis conserta pependit.

Vide reliqua apud Lucanum l.7.

. . . . sæuus iam clamor & iræ
Hinc atque inde calent nullo venit ordine bellum,
Confusique duces vulgo, neglecta regentum
Imperia: vnà equites mixti, peditumque catervæ,
Et rapidi currus. premit indigesta ruentes
Copia: nec se se vacat ostentare, nec hostem
Noscere, sic subitis Thebana, Argiuaque pubes
Conflixere globis retro vexilla, tubæque
Post tergum, & litui bellum inuenere secuti.
Sidonium Pterelam sonipes malefidus in armis
Rumpentem frænos diversa per agmina raptat
Iam liber. sic fessa manus venit hasta per armos
Tydeos, & læuum iuvenis transuerberat inguen,
Labentemque affigit equo. fugit ille perempto
Consertus domino: nec iā arma aut fræna tenentem
Portat adhuc, ceu nondum anima defectus vtraque
Cùm sua Centaurus moriens in terga recumbit.
Certat opus ferri, sternuntque alterna furentes
Hippomedon Sybarim Pyliū,Periphāta Meneceus,

Parthenopæus Ityn Sybaris iacet ense cruento,
Cuspide trux Periphas, Itys insidiante sagitta.
Cæneos Inachij ferro Mavortius Hemon
Colla rapit; cui dividuum trans corpus hiantes
Truncum oculi quærunt, animus caput arma iacentis
Iam rapiebat Abas: cornu deprensus Achiua
Dimisit moriens clypeũ hostilemq; suumque *Et inf.*
Eminet ante alios iam formidantibus aurua
Amphiaraus equis, ac multo pulvere vertit
Campum indignantem, famulo decus addit inane
Mœstus, & extremos obitus illustrat Apollo,
Ardet inexpleto sævi Mavortis amore
Et fruitur dextra; atque anima fragrante superbit,
Innumeram ferro plebem, ceu lethifer annus,
Aut iubar adversi grave sideris, immolat vmbris
Ipse suis iaculo Phlegyam, iaculoque superbum
Phylea: falcato Chromin, & Cremetaona curru:
Cominus hunc stantem metit, hũc à poplite sectum:
Cuspide demissa Chromiu, Phinoumque, Segẽque,
Intonsumque Gyan, sacrumque Lycorea Phœbo
Invitus; iam fraxineum demiserat hastæ
Robur & excussis apparuit insula cristis,
Alcathoum saxo cui circum stagna Carysti
Et domus, & coniux, & amantes littora nati.
Vide reliqua apud Statium l 7 Theb.
Principium pugnæ turmas Asopius Hypseus
Oebalias (namque hæ magnum, & gentile tumentes
Euboicum duris rumpunt vmbonibus agmen)
Reppulit erepto cunei ductore Menalca.
Hic & mente Lacon crudi torrentis alumnus
(Nec turpavit avos) hastam intra pectus euntem
(Ne pudor in tergo) per & ossa, & viscera retro
Extrahit, atque hosti dextra labente remittit
Sanguineam, dilecta genis morientis oberrant
Taygeta, & pugnæ, laudataque verbera matri.
Phœdimon Iasiden arcu Dircæus Amyntas
Destinat (heu celeres Parcæ) iam palpitat arvis
Phædimus, & certi nondum tacet arcus Amintæ,
Abstulit ex humero dextrum Calydonius Agreus
Phegeos; illa suum terra tenet improba ferrum,
Et movet, extimuit sparsa inter tela iacentem
Progrediens, truncumque tamen percussit Acates,
Iphin atrox Atamas, Argum ferus impulit Hypseus,
Stravit Abanta Pheres, diversaque vulnera flentes
Iphis eques, pedes Argus, Abàs auriga iacebant.
Cultor Ion Pisæ, cultorem Daphnea Cynthæ
Tur-

Turbatis prostravit equis; hunc laudat ab alto
Iuppiter, hunc tardus frustra miseratur Apollo.
Ingentes fortuna viros illustrat vtrinque
Sanguine in adverso: Danas Cadmeius Æmon
Sternit,agitq;fures,sequitur Tyria agmina Tydeus,
Ibat fumiferum quatiens Oncheſtius Idas
Lampada per medios,turbabatque agmina Graiùm
Igne viam rumpens. magna quem comminus ictu
Tydeos hasta feri discussa casside fixit.
Ille ingens in terga iacet: stat fronte superstes
Lancea, collapsæ veniunt in tempora flammæ,
Inde velut primo Tigris gavisa cruore
Per totum cupit ire pecus; sic Aona saxo,
Ense Pholum,Chromin ense,duosHelicaonas hasta
Transigit, Ageæ Veneris quos Mœra sacerdos
Ediderat prohibente Dea. vos præda cruenti
Tydeos, it sævas etiam num mater ad aras.
Vide reliqua apud Statium l.8.Theb.

Incurrunt acies, magnoque fragore per æquor
Suspendunt cuncti frænis sublime reductos
Cornipedes, vltroque ferunt: erectus in auras
It sonipes, rapidaque volans per aperta procella
Tenuia vix summo vestigia pulvere signat
Bojorum ante alias Chlyxo duce mobilis ala
Arietat in primos, objcitque immania membra
Ipse tumens, atavi Brenni se stirpe ferebat
Chryxus & in titulos Capitolia cessa trahebat.
Sternitur impulsu vasto percussa.Camertum
Prima phalanx, spissæque ruunt conferta per arma
Vndæ Bojorum, sociata examina densant
Infandi Senones, collisaque quadrupedantum
Pectoribus, toto voluuntur corpora campo.
Arva natant, altusque virûm cruor, altus equorum
Lubrica belligeræ sorbet vestigia turmæ:
Seminecum lethum peragit gravis vngula pulsu,
Et circumvolitans terros è sanguine rores
Spargit humo miserisque suo lavit ora cruore,
Spicula prima puer timidi Tyrrhene pelori
Purpureo moriens victricia sanguine tingis.*Et inf.*

At Mago, & vertisse globos,primumque laborem,
Qui solus genti est cassum videt; arma suorum
Ac primum in pugnas equitem vocat vndique nudi
Assiliunt frænis, infrænatique manipli.
Nunc Itali in tergum versis referuntur habenis,
Nunc rursus Tytras retro pavor advehit alas:
Aut illi dextros lunatis flexibus orbes,

Aut

Aut illi lævos sinuant in cornua gyros,
Texunt alterno glomerata volumina cursu,
Ac cædem refugam cædentes arte resolvunt:
Advolat aurato præfulgens murice ductor
Sidonius, circaque metus, terrorque, furorque.
Isque vbi Callaici radiantem tegminis orbem
Extulit, & magno percussit lumine campos,
Spes, virtusque cadit, trepidaque à mente recedit
Vertere terga pudor, nec lethi cura decori,
Sed fugere infixum est, terræque optantur hiatus.
Non illum Metabus, non illum celsior Vfens,
Evasere tamen, quamvis hic alite planta,
Hic ope cornipedis totis ferretur habenis.
Nam Metabum ad manes demisit cuspide fulgens
Fraxinus, Vfentem collapsum poplite flexo
Ensis obit, laudemque pedum cum sanguine ademit.
Iamque dedit letho Stemium, Laurumque, domòq;
Collinum gelida, vitreo quem Fucinus antro
Nutrierat, dederatque lacum transmittere nando.
Vide reliqua apud Sil. Italicum l. 4.
Primæ Picentum, rupto ceu turbine, fusa
Agmina, & Annibalem ruere vt videre cohortes,
Invadunt vltrò, & pœnas pro morte futura
Turbato victore petunt, Martemque reposcunt.
Funditur vnanimo nisu, & concordibus ausis
Pilorum in Pœnos nimbus fixosque repulsi
Submittunt clypeos curvati pondere teli.
Acrius hoc rursum Lybis, & præsentia sævi
Extimulat ducis, hortantes se quisque vicissim
Incumbunt, pressoque impellunt pectore pectus.
Arreptus pulchro cædum Lateranus amore
Dum sequitur dextrā, in medios penetraverat hostes
Quem postquam florens æquali Lentulus ævo
Conspexit, nimium pugnæ, nimiumque cruoris
Infestas inter non æquo Marte catervas
Fata irritantem, nisu se concitat acri
Immitemque Pagam, qui iam vicina ferebat
Vulnera pugnantis tergo velocior hasta
Occupat, & socium duris se casibus addit.
Tunc alacres arma agglomerant, geminaque corusci
Frōte micāt, paribus fulgēt capita ardua cristis. *Et inf.*
Nec minus accensis in mutua funera dextris
Parte alia campi sævit furor, altus Hiertes
Obtruncat Nerium, Rullo ditissimus agri
Ocumbis generose Volunx, nec clausa repostis
Pondera thesauris, patrio, nec regia quondam

Præfulgens ebore, & possessa mapalia Soli
Profuerint quid rapta iuvant? quid gentibus auri
Nunquã extincta sitis? modò quem fortuna fovendo
Congestis opibus, donisque refersit opimis
Nudum tartarea portavit navita cimba.
Iusta bellator iuvenilibus Appius ausis
Pandebat campum cæde; atque vbi plurima virtus,
Nulliquè aspirare vigor, decus inde petebat.
Obvius hinc altas extremæ cultor arenæ
Impetit os hasta, leviterque è corpore summo
Degustat cuspis generosum extrema cruorem,
Intonuere minæ, violentaque lumina flammis
Exarsere novis; furit, & diffulminat omnem
Obstantum turmam, & clausum sub casside vulnus
Martia commendat mananti sanguine membra.
Ense ferit tum colla viri, dextramque micantem
Demetit, ac mutat successu sævior hostem.

Vide reliqua apud Sil. Italicum l. 5.

Vide apud eundem l. 7. & 17.

Ast vbi consertis iunxere frementia telis
Agmina, virque virum galeis afflavit adactis:
Continuò hinc obitus, perfractaque cædibus arma,
Corporaque: alternus cruor, alternæque ruinæ.
Volvit ager galeas, & thorax egerit imbres
Sanguineos; hinc barbarici glomerantur ovatus:
Hinc gemitus, mixtæque virum cum pulvere vitæ.
Caspius Æeum correpto crine Monesen
Abstulit, hunc pariter Colchi, Graijque sequuntur
Missilibus: rapit ille necem, prædamque relinquit,
Nec socijs iam cura viri. Dipsanta Caresus
Strimonaque obscura spargentem vulnera funda
Deijcit; Albani iacet ipse Cremedonis hasta:
Iamque latet, cutrusque super turmæque feruntur
Processere Melas, & Idasmes: incipit hasta
Ante Melas, levis ast abies eluit vtrumque.
Ensibus inde ruunt: prior occupat ære citato
Callidis ima Melas, infracta est vulnere cervix,
Mixta perit virtus. nescit cui debeat Oebreus,
Aut cui fata Tyres. dum sibila respicit Iron
Cuspidis argivæ, Pyliam latere accipit hastam.
Viderat Hircanos paribus discurrere fratres
Castor equis, pater armento quos dives ab omni
Nutrierat, satisque viam monstrarat iniquis.
Tum magis atque magis peditem candore notato
Tyndariden incendit amor: simul obvius hastam
Pectus in adversum graviter iacit, alipedemque
Con-

Conſtitit excuſſo victor duce. riſit ab alta
Nube pater, prenſiſque equitem cognovit habenis.
At pariter luctuque furens, viſuque Medores
Tyndariden petit, & ſuperos ſic voce precatur:
Hunc age, vel cælo comitem me reddite fratri,
Primus & hic noſtra ſonipes cadat impius haſta,
Credita qui miſero non rettulit arma parenti.
Meque venit contrà, captivaque terga miniſtrat.
Dixerat, Actæi ſed eum prior haſta Phaleri
Deijcit, ad ſocias ſonipes citus effugit alas.

Vide reliq. apud. Val. Flaccum l. 6. Arg.

. . . . ad frontem agminis
Provectus, haſta miſſili exorſum dedit
Omenque pugnæ: fulmen intortum ducis
Nimbus ſecutus ferreus ſolem eripit:
Sub nube ſurgit pugna telorum aſpera;
Exoritur ingens clamor, & cœlum ferit.
Fit gradus, & omne ſternitur telis ſolum:
Virum vir vrget, inſtat & ferro premit:
Impulſa ſcutis ſcuta dant ſonitum, & gravi
Galeæ gemunt flictu. vndique effuſus cruor
Excurrit, ardor cæde crudeſcit fera.

P. Bern. Stephonus in Criſ. ac. 1. ſc. 3.

Extemplo commiſſæ acies ſparſumque per auras
Miſſile, & incerta volitantia cuſpide pila.
Vmbranturque nigræ iaculis pendentibus vmbræ.
Sed neque mentiri vulnus, nec fallere dextram
Crimen erat ſolas cornus cùm figeret auras,
Crimen inaſpecto nox diluit humida velo,
Pars tamen ignotos membris hauſere cruores
Et nodos rupere animæ. Maxentia cunctas
Ludunt pila manus ſpatijs iaculata remotis.
Nec non quiſque ſuæ ſpargebat vulnera gentis
Seu ferro, ſaxoue potens, aut verbere fundæ,
Aeraque innumeris figit ſine lege ſagittis.
Protinus ira minax in vulnera ſufficit enſes.
Cuncta adeò armorum ſonitus, clangorq; tubarum,
Et diſiecta furor confuderat agmina; nec dum
Cognita ſigna ſui, tenebris horrentibus, hoſtis.
Sic regna Scythicum moderantem Pontica Regem
Pompeio ſuperare datum, cùm regia caſtris
Magnus ad Euphratem premeret iam caſtra latinis.
Noctis in obſcurum Romæque, Aſiæque potentes
Conſixere manus. totoque argentea cornu
Luna palatinas à tergo elata volucres
Vidit, & obtutus hominum fallentibus vmbris

Grandia produxit ſimulatis corpora membris,
Interea lævos incurrere ſenſerat hoſtes
Ruricius, motaque ſuos legione labantes,
Invehiturque: vnáque ſubit denſiſſima pubes.
Excipit Artemius venientem protinus vndam,
Oppoſuitque pares armis, animiſque cohortes.
Ille ter impreſſo transverberat enſe Neronem
Virginiumque, oculis lapſi qui vulnera fratris
Hauſerat, & ſimili labentem eſt morte ſecutus,
Tum denſos inter cuneos mucrone, manumque
Laxat iter, ſequiturque ducem non pigra iuventus,
Et ferit, & ferro perruptus ſternitur hoſtis.
Ruricius contrà campi per aperta reducens
Confertis vexilla globis, ſtragemque metuque
Iam Salium iaculo, Meliumque, haſtaq; Sabellum
Straverat, immanis vibrantem ſpicula quercus.
Obiecit ſe ſe Carius, quem ſequana quondam
Celticus hibernis naſcentem laverat vndis;
Fraxineaque ducem iacta premit eminus haſta.
At redit a clypeo multo cum fragmine telum.
Illi Ruricius ſed telo immitis adacto
Sanguineo vndantes immergit flumine vultus.

Vide reliqua apud P. Alex. Donatum l-1. Conſt.

Signa tubæ dederant, & ahenea cornua cantum.
Quiſque tamen pugnam dextraq; & voce iubebat
Iam ſtridunt liquidas Conſtantia pila per auras.
Perſonat excuſſis non ſegnior aera nervis
Hoſtis, & effundens calamo defixa volanti
Vulnera præcipitem contexit in æthere nubem,
Vndique lapſa furit volucri mors credita telo,
Eminus at contorta furor pendere iubebat
Funera. denſantur cunei, clypeataque contrà
Obverſis compreſſa acies mucronibus ardet;
Inque artus ſcrutatus ſplenduit enſis in enſem,
Immerſuſque calet calido magis amne cruoris,
Non lorica tegit conſerta tenacibus hamis,
Non ſquamis per membra chalybs innexus ahenis.
Indefenſa ſubit penetrabile viſcera ferrum
Vitam indignantem lacerans, fruſtraque latentem.
Sed quamvis numero obruitur, tamen enſe catervas
Flavius irrumpit miles, perque agmina pandit
Denſus iter, prohibent immota phalangibus arma
Germanis, durique ſonant in ſcuta dolones.
Et prætenta ſeges fodientibus accubat haſtis.
Ecce Arctous eques latos patefacta per agros
Cornua contraxit, laxiſque Aurelia frænis

In latera ſtragem curſu violentus agebat.
Stat defixa loco, peditemque, equitemq; moratus
Conſtantina manus, vultuque, ac vulnere turbat.
Illi vrgent, contra inſtat eques, teloque trabali
Imminet. ora pedes ſtricto mucrone petebat,
Corporaque, hoſtiles contundit & enſibus enſes,
Senſit vt adverſæ non æqua pericula pugnæ,
Et iam ceſſuras nimium tentaſſe cohortes
Dalmatius, turmis ſe ſe glomerantibus infert
Tum ciet ore viros, dictiſque exempla miniſtrat:
Certando certare docens. languentia feſſis
Exprobrat, aut manibus dequeſtus hebeſcere tela.
Lapſantes alios relevat: Martiſque per ignem
Ardentes ardere magis, totaſque iubebat
Hoſtis in obſtrictas acies effundere flammas.
Sed pauci feſſique labant, neque tendere contra
Innumeros, latoque valent conſiſtere campo,
Aut inferre pedem, ſtabilemque inducere pugnam.
Barbarus ordinibus, nexiſque hoc denſior armis
Tendit in adverſos, & equeſtri impulſa procella
Ferrea vulnifico nubes quatit agmina nimbo.
Fit cædes, trunciſque abeunt ſua corpora membris:
Cumque viris calcantur equi, perfoſſaque ferro
Arma iacent, ſe ſeque rotant fracta arma viciſſim,
Diſciſſæque haſtis haſtæ, diſcuſſaque cuſpis
Cuſpide, & enſe enſis; lacerantque volantia ventos
Fragmina.

Apud eundem l.7. Conſt.

At Deus egregium pugnæ accendebat amorem
Militibus. campo inſilijt quæ prima rotatis
Iuſſa manus fundis liventia ſpargere plumbi
Pondera: contortæ ſtrident ſciſſo aere glandes,
Scuta adverſa virûm, & galeis cedentibus ora
Denſaque effractæ crepitant ſub grandine coſtæ.
Plumbea tempeſtas equites hoc turbine primo s
Corripuit, ſtravitque ſolo: nam plurima ſaxis
Crura labant eliſa; cadunt; claudive reſiſtunt
Cornipedes; partim amiſſis raptantur habenis
Lapſi equites: cerebrũ campo cùm ſanguine miſcet
Vngula. confuſis hac primùm ſtrage maniplis,
Conſumptoque ſoli ſpatio, quod plurima ſternunt
Corpora quadrupedum ſtupidis languentia nervis;
Afflictique duces caſu, concedere retrò
Compulſi, vt mediæ ſpatium reddatur arenæ.
Nunniades inſtare ſuos hortatur, & ardens
Ipſe prior campum medium, ſtragemque per ipſam

Occupat, & perful tat equos, equitumque iacentum
Funera, cedentique levem rursum admovet hosti
Militiam: exhaustis pubes acerrima fundis
Vertitur ad pharetras: cœlum latet omne sagittis:
Obvia tela volant hinc inde sonantia curvis
Arcubus, & rubeæ stridunt ceu fulgura pennæ.
Vertit Idumæas iterum seges ærea turmas,
Nullaque non ictu certo pervenit arundo,
Exitiumque tulit. contrà torpentibus alis
Tela Amaleciadum medio languentia cursu
Decidere ante pedes, campoque innoxia figi,
Isacidæ vellunt alacres, hostique remittunt
Cornibus excussos hamata cuspide iuncos.

P. Ant. Millieus l. 7. Moys. Via. to. 1.

Iamque volat campo miles transvectus aperto
Atque repentinis hosti superimminet armis.
Ille fugam lento cæsim per devia passu
Instruit in pugnæ speciem, pressoque recedit
Agmine cunctanti similis; pede fervidus vrget
Vndique, terga premēs Gallus, captimque maniplos
Vellicat extremos, donec prope victa pudore
Substitit, & inssos se se collegit in orbes
Clade sua nostros acies auctura triumphos.
Est locus, extructo qua circumfusa domatur
Aggere, non albi pressæ vestigia plantæ
Admissura palus; huc toto pondere vergens
Incubuit sævæ tempestas horrida pugnæ.
Quà datus excurrit limes, stat ferrea belli
Silva, segesque ferax mortis procul ære corusco
Omnis inardescit solis sub lumine tellus,
Et tremuli circùm radiantis imagine Martis
Fluctuat Oceani tunc concolor vnda propinqui,
Concurrunt geminæ lunatis robora gentis
Frontibus; impulsu volat eminus acta sonanti
Multiplicem sparsura necem, densoque recurrens
Turbine per medias grando furit ænea turmas.
Alternat Bellona vices, & mutua ferro
Damna ferit, cædemque sibi pro cæde reponit.
Par cuneis ardor mistis: sternuntque, caduntque
Vincentes victique simul; pars nulla pericli
Parte vacat, nutant acies; consurgit vtrinque
Sternentum clamor pariter, pariterque cadentum;
Assensu valles dubio, collesque resultant.
Gallica sed dubiæ tandem discrimina sortis
Explicat ingeminans, virtus, & euntia vindex
Dissipat, ac retrò versis quatit agmina signis.

Fit

Fit via vi; numero paſſim rareſcit hianti
Anglorum manus, & tabulatum clade ſuorum
Anguſtat fugiens pontem; natat vndique cædes,
Deſuetumque bibit tellus madefacta cruorem.
Apud P. Laur. le Erun. to 2. El. Poet.
Heu quanta vidi prælia, cùm Dacis
Confertus haſtis campus, & horridi
Collata tempeſtas Gradivi
Ambiguis fluitaret armis:
Suſpenſa paulùm ſubſtitit alitis
Procella ferri; donec ahenea
Hinc inde nubes ſulphurato
Plurima detonuiſſet igni.
Tum verò ſignis ſigna, viris viri,
Dextræque dextris, & pedibus pedes,
Et tela reſpondere telis
Et clypeis clypei retundi.
Non tanta campos grandine verberat
Nivalis Arctos, non fragor Alpium
Tantus renitentes ab imo
Cùm violens agit Auſter ornos.
Hinc quantus atque hinc impetus æreo
Defuſus imbri. miſcet opus frequens
Furorque, virtuſque, & perenni
Immoritur brevis ira famæ.
Diu ſupremam nutat in aleam
Fortuna belli. ſtat numeroſior
Hinc peſſus, hinc contra Polonus
Exiguis metuendus alis
Sed quid Cydones, quid pavidi Dahæ
Molleſque campos cedere Concani,
Quid Seres, averſoque pugnax
Parthus equo, Cilicumque turmæ.
Contra ſequacis pectora Sarmatæ
Poſſent fugaces? hinc ruit impiger
Polonus, hinc Lithuanus, atro
Quale duplex ruit axe fulmen:
Heu quale ſævus fulminat æneo
Boruſſus igni. non ego Livonum
Pugnas, & inconſulta vitæ
Tranſierim tua Ruſſe ſigna.
Vobis fugaces vidi ego Biſtonum
Errare lunas, ſignaque barbaris
Direpta vexillis, & actam
Retrò equitum, peditumque nubem.
Pugna navalis. Vide hunc Titulum inter Aquatica.
P. Caſ. Sarbieuius Lyr. l. 4. Ode 4. Bb 4 Me-

Monomachia singulare certamen.

TAlis se vastis infert Mezentius armis.
Huic contrà Æneas speculatus agmine longo
Obvius ire parat: manet imperterritus ille,
Hostem magnanimum opperiens, & mole sua stat:
Atque oculis spatium emensus, quantum satis hastæ
Dextra mihi Deus, & telum quod missile libro,
Nunc adsint: voveo prædonis corpore raptis
Indutum spolijs, ipsum te Lause trophæum
Æneæ. dixit, stridentemque eminus hastam
Iecit: at illa volans clypeo est excussa, proculque
Egregium Anthorem latus inter, & ilia figit.
Sternitur infelix alieno vulnere, cœlumque
Aspicit, & dulces moriens reminiscitur Argos:
Tum pius Æneas hastam iacit: illa per orbem
Ære cavum triplici, per linea terga, tribusque
Transijt intextum tauris opus, imaque sedit
Inguine: sed vires haud pertulit. ocyus ensem
Æneas, viso Tyrrheni sanguine lætus
Eripit á femore, & trepidanti fervidus instat. *Et inf.*
Desine, iam venio moriturus, & hæc tibi porto
Dona prius. dixit, telumque intorsit in hostem.
Inde aliud super, atque aliud figitque, volatque
Ingenti gyro: sed sustinet aureus vmbo.
Ter circum adstantem lævos equitavit in orbes,
Tela manu iaciens: ter secum Trojus heros
Immanem ærato circumfert corpore silvam.
Inde vbi tot traxisse moras, tot spicula tædet
Vellere, & vrgetur pugna congressus iniqua,
Multa movens animo, iam tandem erumpit, & inter
Bellatoris equi cava tempora conijcit hastam.
Tollit se arrectum quadrupes, & calcibus auras
Verberat, effusumque equitem super ipse secutus
Implicat, eiectoque incumbit cernuus armo
Advolat Æneas, vaginaque eripit ensem;
Et super hæc. *Et infra.*
Hęc loquitur, iuguloque haud inscius accipit ensem.
Virg. l. 10. Aen.

Atque illi vt vacuo patuerunt æquore campi,
Procursu rapido coniectis eminus hastis,
Invadunt Martem clypeis, atque ære sonoro:
Dat gemitum tellus. tum crebros ensibus ictus
Congeminant; fors & virtus miscentur in vnum.
Emicat hic impunè putans, & corpore toto

Altè

Altè ſublatum conſurgit Turnus in enſem
Et ferit. exclamant Troes, trepidique Latini,
Arrectæque amborum acies, at perfidus enſis
Frangitur, in medioque ardentem deſerit ictu,
Ni fuga ſubſidio ſubeat: fugit ocyor Euro
Vt capulum ignotum, dextramque aſpexit inermẽ
Ergo amens diuerſa fuga petit æquora Turnus:
Et nunc huc, inde huc incertos implicat orbes.
Vndique enim denſa Teucri incluſere corona,
Atq;hinc vaſta palus,hinc ardua mœnia cingũt.Et inf
Nec plura effatus, ſaxum circumſpicit ingens,
Saxum antiquum, ingens, campo qui forte iacebat
Limes agro poſitus. litem vt diſcerneret arvis.
Vix illud lecti bis ſex cervice ſubirent,
Qualia nunc hominum producit corpora tellus,
Ille manu raptum trepida torquebat in hoſtem
Altior inſurgens & curſu concitus heros.
Sed neque currentem ſe, nec cognoſcit euntem,
Tollentemve manu, ſaxumve immane moventem.
Genua labant, gelidus concrevit corpore ſanguis.
Tum lapis ipſe viri vacuum per inane volutus
Nec ſpatium evaſit totum, nec pertulit ictum.
Cunctanti telum Æneas fatale coruſcat,
Sortitus fortunam oculis, & corpore toto
Eminus intorquet, murali concita nunquam
Tormento ſic ſaxa fremunt, nec fulmine tanti
Diſſultant crepitus. volat atri turbinis inſtar
Exitium dirum haſta ferens, oraſque recludit
Loricæ, & clypei extremos ſeptemplicis orbes,
Per medium ſtridens tranſit femur. incidit ictus
Ingens ad terram duplicato poplite Turnus.
Virg.l.12.Æn.

Inſtaurant crudele nefas: rex impius aptat
Tela, & funeſta caſum prior occupat haſtæ.
Illa viam medium clypei conata per orbem
Non præfert ictus, atque alto vincitur auro.
Tunc exul ſubit, & clarè funeſta precatur
Dij quos effoſſo non irritus ore rogauit
Oedipodes, firmate nefas: non improba poſco
Vota; piabo manus, eodem pectora ferro
Reſcindam, dum me moriens hic ſceptra tenentem
Linquat, & hunc ſecum portet minor vmbra dolorẽ.
Haſta ſubit velox equitis femur inter equique
Ilia, lethum vtrique volens; ſed plaga ſedentis
Laxato vitata genu. tamen irrita voti
Cuſpis in obliquis invenit vulnera coſtis

It præceps fonipes ſtrictæ contemptor habenæ,
Arvaque ſanguineo ſcribit rutilantia gyro :
Exultat, fratris credens hunc eſſe cruorem,
Credit & ipſe metu]. totis iamque exul habenis
Indulget, cæcuſque avidos illidit in ægrum
Cornipedem curſus; miſcentur fræna, manuſque
Telaque, & ad terram turbatis greſſibus ambo
Præcipitant vt nocte rates, quas nubilus Auſter
Implicuit, frangunt tonſas, mutantque rudentes.
Luctatæque diu tenebris, hyemique, ſibique,
Sicut erant, imo pariter ſedere profundo.
Hæc pugnæ facies coeunt ſine more, ſine arte
Tantum animis, iraque, atque igneſcentia cernunt
Per galeas odia, & vultus rimantur acerbo
Lumine. nil adeò mediæ telluris, & enſes
Impliciti, nexæque manus, alternaque ſævi
Murmura,ceu lituos rapiũt,aut ſigna turbarũ *Et inf.*
Fratris vterque furens cupit, affectatque cruorem
Et neſcit manare ſuum, tandem irruit exul,
Hortatuſque manum cui fortior ira, nefaſque
Iuſtius: altè enſem germani in corpore preſſit,
Quà male iam plumis imus tegit inguina thorax,
Ille dolens nondum, ſed ferri frigore primo
Territus, in clypeum turbatus colligit artus,
Mox intellecto magis ac magis æger anhelat
Vulnere, nec parcit cedenti,atque increpat hoſtem.
Sic pugnant miſeri, reſtabat laſſa nefando
Vita duci,ſummuſque cruor:poterantque parumper
Stare gradus:ſed ſponte fuit;fraudemque ſupremam
In media iam morte parat. clamore Cithæron
Erigitur: fraterque ratus viciſſe, levavit
Ad cœlum palmas: Bene habet, non irrita vovi.
Cerno graves oculos, atque ora natantia letho.
Huc aliquis propere ſceptrum, atq;inſigne comarũ,
Dum videt. hæc dicens greſſus admovit, & arma
Ceu templis decus, & patriæ laturus ovanti,
Arma, etiam ſpoliare cupit. nondum ille peractis
Manibus, vltricemque animam ſervabat in iras.
Vtque ſuperſtantem, pronumque in pectore ſenſit,
Erigit occultè ferrum, vitæque labantis
Relliquias tenues odio ſupplevit, & enſem
Iam lætus frater fratris ſub corde reliquit.

Statius l.11.Theb.

Nec mora citato ſpatia procurſu vorant
Hinc Conſul, illinc Barbarus; quantus Noto
Decertat Aquilo, iura cùm repetunt maris.

Par

Par ille ſcopulo prælium miſſa procul
Invadit haſta certa quæ celeri fuga
Allapſa, pinnas Conſulis cono abſtulit:
Nec parcit agmen iurgijs: iſthæc prius
Cape dona, dixit: ſæve Myſtarum metus:
Mox alia capies. pube iuvenili aureum
Diffibulata caſſide exertans caput
Horrendum in armis intonat ductor meus,
Cœlumque lætus ſuſpicit. rapto impetu
Haſtam laceito vibrat. horriſonas volat
Incita per auras vulnus haud dubium ferens,
Per & coruſcis aſperam gemmis, per &
Auro trilicem miſſa loricam, bibit
Altum cruorem, vita quà thalamum ſuum
Animæ recentis folle vitali fovet.

P. Ber. Stephonius in Criſ. ac. 1. ſc. 3.

Sic illi alternis iratæ exordia pugnæ
Intendere minis, & adactæ in vulnera mentis
Miſſa prius geminæ ſonuerunt ſpicula linguæ.
Inde manus ſua tela rotant: vibrat ictibus enſis
Fulmineus, ſonituque cadens ſuper arma reſultat;
Viribus impulſus collimat ad ilia mucro:
Artibus illuſus declinat, & irrita peccat
Vulnera, defixas ictuque exerrat in auras.
Altior extulerat, tortumque in tempora ferrum
Dacus agit. doluit Criſpus, ferroque viciſſim
Intulit effuſas totis cum viribus iras,
Direxitque. ferit mediam inter lumina frontem
Perfoditque enſis: patuitque abrupta cruento
Ora ſupercilio: tum flumine ſanguis inundat.

P. Alex. Donatus l. 12. Conſt.

Vidit, & in pugnam ſe rurſum exſuſcitat ira
Criſpus, & intorta reſonat prænuncia cornu
Signa: nec oblato refugis iuvenile periclo
Heu periture, decus; revocaſque, cieſque vocantem
Romule, prætentaſque levi certamina telo.
Et iam cornipedes geminis calcaribus actos
Arva timent: ſenſiſſe pedes emenſa volantes
Mox tamen arva negant. ſed curſu intenta volucri
Celatum clypeis veſtigat, & irrita pectus
Lancea declinat; ſitienſque rubentia venis
Flumina nonnullos bibit errabunda cruores.
Sævior at ferri rabies, quàm raſilis orni.
Nudat vterque habilem vagina, enſemque coruſcat,
Aggrediturque parem. mucro modò certus ad ictum
Dirigitur: tranſverſa rotans modò vulnera caſim

Demiſſuſque gerit : clypei vix corpora celant.
Fulgurat elatum, fert dira tonitrua labens,
Arma quatit ſubito commixtum fulmine telum.
Ecce ferit Criſpus : cæcique errore metalli
Obverſum traiecit equum, quem flumine largo
Sanguinis vnda lavit : foſſuſque, & vulneris alti
Impatiens dum calce notos, ſimul ore lupatum
Frangit,& humenti declinat pulvere dorſum. *Et inf.*
Talis inardeſcens plagamque vlturus in hoſtem
Tela movet Criſpus. ſed enim gravis ira dolorque
Certandi iura abſciderant: ſine lege rotatum
Vis enſem obliquat, ſine lege intorquet adactum.
Impetus arma regit. ferroque retundere ferrum,
Aut clypeo munire latus iam Romulus acer
Haud potis, & raptos ſibi Martis inhorruit auſus,
Tibia iamque fluit, tepido iam ſanguine cervix
Indoluit, ſtimuliſque heros impulſus agebat
Bellandi ſimiles furiatis viribus artes.
Enſis ab hoſte cadens iterum cui tempora pulſat:
Lævis at illæſum proiecit caſſida ferrum,
Et loris avulſa cadit; perfuſaque multo
Sudore affulſit rubicundæ gratia formæ.

P. Alex. Don. ibid.

Pugna vnius cum multis.

TAlibus accenſi firmantur, & agmine denſo
Conſiſtunt. Turnus paulatim excedere pugna
Et fluvium petere, ac partem quæ cingitur amni.
Acrius hoc Teucri clamore incumbere magno,
Et glomerare manum, ceu ſævum turba leonem
Cum telis premit infenſis : at territus ille
Aſper, acerba tuens retrò redit, & neque terga
Ira dare, aut virtus patitur, nec tendere contra.
Ille quidem cupiens potis eſt per tela, viroſque.
Haud aliter retrò dubius veſtigia Turnus
Improperata refert; & mens exæſtuat ira,
Quin etiam bis tum medios invaſerat hoſtes,
Bis converſa fuga per muros agmina vertit.
Sed manus è caſtris properè coit omnis in vnum.
Ergo nec clypeo iuvenis ſubſiſtere tantum,
Nec dextra valet; iniectis ſic vndique telis
Obruitur: ſtrepit aſſiduo cava tempora circum
Tinnitu galea, & ſaxis ſolida æra fatiſcunt.
Diſcuſſæque iubæ capiti. nec ſufficit vmbo
Ictibus; ingeminant haſtis & Troes, & ipſe
Ful-

Fulmineus Mnestheus. tum toto corpore sudor
Liquitur & piceum (nec respirare potestas)
Fulmen agit: fessos quatit æger anhelitus artus.
Tum demum præceps saltu se se omnibus armis
In fluvium dedit: ille suo cum gurgite flavo
Accepit venientem, ac mollibus extulit vndis,
Et lætum socijs abluta cæde remisit.

Virg. l.9. Æn.

.... ille ruenti
Aggere consistit primumque cadavera plenis
Turribus evolvit, subeuntesque obruit hostes
Corporibus, totæque viro dant tela ruinæ.
Roboraque, & moles, hosti seque ipse minatur.
Nunc sude, nunc duro contraria pectora conto
Detrudit muris, & valli summa tenentes
Amputat ense manus, caput obterit ossaque saxo,
Ac male defensum fragili compage cerebrum
Dissipat: alterius flamma crinesque, genasque
Succendit: strident oculis ardentibus ignes.
Vt primùm cumulo crescente cadavera murum
Admovere solo. non segnior extulit illum
Saltus, & in media iecit super arma catervas,
Quam per summa rapit celerem venabula pardum.
Tunc densos inter cuneos compressus, & omni
Vallatus bello vincit, quem respicit hostem.
Perdidit ensis opus. frangit sine vulnere membra
Illum tota premit moles, illum omnia tela.
Nulla fuit non certa manus, non lancea felix:
Parque novum fortuna videt concurrere bellum,
Atque virum fortis crebris sonat ictibus vmbo,
Et galeæ fragmenta cavæ compressa perurunt
Tempora, nec quidquam nudis vitalibus obstat
Iam præter stantes in summis ossibus hastas.

Lucanus l.6.

Mox in plana libens nudo ne pectore tela
Inciderent, saltu præceps defertur, & orbem
Quem procul oppresso vidit Therone volutum
Corripuit, tergoque, & vertice tegmine noto
Septus & hostili propugnans pectora parma
Constitit, inde iterum densi glomerantur in vnum
Ogygidæ, firmantque gradum. trahit ocyus ensem
Bistonium Tydeus, Mavortia munera magni
Oeneos, & partes pariter divisus in omnes
Hos obit, atque illos, ferroque micantia tela
Decutit, impediunt numero, seque ipsa vicissim
Arma premunt. nec vis conatibus vlla, sed ipsa

In socias errare manus, & corpora turba
Involvit prælapsa sua; manet ille cruentis
Augustus telis, & inexpugnabilis obstat,
Huc illuc clypeum obiectans, seque ipse recedens
Circuit: interdum trepidis accurrit, & instat
Spicula divellens, clypeo quæ plurima toto
Fixa tremunt, armantque virum; sæpe aspera passum
Vulnera, sed nullum vitæ in secreta receptum
Nec mortem sperare valet, rotat ipse furentem
Dielochum, comitemque illi iubet ire per vmbras
Phlegea sublata minitantem bella securi,
Dircæumque Gyan, & Echionium Licophontem.
Iam trepidi se se quærunt, numerantque, nec idem
Cædis amor, tantamque dolent rarescere turbam.

Statius l.2. Theb.

Pugna duorum contra multos.

Sic placet: amplexique ambo se in mœnia saltu
Proripiunt, agmenque ipsi gemini agminis instar
Incursant celeres; lævo se tramite flectit
Lusiades, Thressæque locantem insignia lunæ
Occupat ad versum, resupinatumque remittit:
Cui comites iubet ire alios, aut ense recisos,
Aut fractos clypeo, aut occursu pectoris ictos.
Nec minus interea dextro de culmine Teuton
(Æmula quem virtus acuit, suaque admonet ira)
Proijcit obstantes, subeuntesque opprimit hostes,
Obliquosque rotat, procumbentesque revulsis
Insequitur saxis, & mœnia mœnibus arcet,
Ecce autem dum totæ acies in Teutona rumpunt,
Plumbeus atque vnum circa consumitur imber,
Horrendas inter flammaque, & murmure glandes
Traiectus clypeo, fumantique ære sinistra
Protinus avulsa sopitus concidit ictu.
Advolat extemplo lætusque, & turbidus idem
Lusiades, ferroque, hostes procul arcet ab hoste.
Ipse subit totam pugnæ nubem, ipse cadentum
Saxorumque, pilarumque imbre involvitur, vnus
Par bello, & bello non expugnabilis vnus.
Et iam surgentem clypeo, lævaque minorem (tunt
Hinc dolor, inde pudor gemina face in arma remit-
Teutona; cùm lethale volans traiecit arundo
Lusiadis dextram, gladioque afflixit: & ille
Hærebat capulo implicitus, hastamque trabalem
Ex cepturus erat dorso; sed protinus illic

Teuton

Teuton in gyrum ducto implacidiſſimus enſe
Submovet inſtantes, telamque in terga minantem
Obtruncat, galeamque rotat per nubila plenam.
Donec Luſiades telo extrricatus, in arma
(Quamquam impar gladio dextra labente ferendo)
Advolat, & ſocio clypeatam accommodat iram.
Mutua res agitur; clypeo caret alter, & alter
Enſe caret. ſed Luſiadis ſub tegmine Teuton
Dum ſe defendit, dum magni Teutonis enſe
Pugnat Luſiades, vnus ſe ſe armat vtroque:
Vnaque mens animat non diſſociabilis ambos.
Stant nexi,implicitique,ſimul feriuntq; dolentque,
Miſſus & vnius de vulnere ſanguis vtrumque
Sauciat, alteriuſque dolorem vlciſcitur alter.
Iamque cadaveribus latè, ſpolijſque cadentum
Concluſi denſam præportant pectore ſilvam:
Fracti armis integri animis, à morte propinqua
Vim capiunt, iramque ſuam nova tela minantur.
Nam dum murorum quatefacto è culmine pendent,
Incerti qua parte cadant; cùm mœnibus hoſtem
Invadunt, ſeque & ſtragem ſuper agmina portant.
Sic obeunt: ſuaque æquatos victoria condit.

P Fam. Strad. l. 2. Prol. 6.

Pugna cum ſerpente, ſeu dracone.

VT verò ſtrepuere tubæ, conterritus altè
Immenſum attollit corpus, tergoque reſidens
Cætera ſinuatis glomerat ſub pectore gyris.
Dira dehinc in bella ruit, rapidèque reſolvens
Contortos orbes, directo corpore totam
Extendit molem, ſubitoque propinquus in ora
Lato diſtantum ſpatio venit, omnis anhelans
Attonitus ſerpente, & equus frœnoque teneri
Impatiens, crebros expirat naribus ignes,
Arduus ille ſuper tumidis cervicibus altum
Motat vtroque caput; trepidos inde incitus ira
Nunc ſublime rapit, nunc vaſto pondere gaudet
Eliſiſſe premens, nunc fractis oſſibus atram
Abſorbet ſaniem, & tabo manante per ora
Mutat hians hoſtem, ſemeſaque membra relinquit,
Cedebant iam ſigna retrò, victaſque catervas
Longius avectas afflatus peſte premebat.
Cùm ductor properè revocatam in prælia turmam
Vocibus impellens: ſerpenti ne Itala pubes
Terga damus, libyciſque parem non eſſe fatemur

Anguibus Ausonium ?ſi debellavit inertes
Halitus, ac viſo mens ægra effluxit hiatu;
Ibo alacer, ſoluſque manus componere monſtro
Sufficiam; clamans hæc, atque interritus haſtam
Fulmineo volucrem torquet primùmque lacerto,
Venit in adverſam non vano turbine frontem
Cuſpis, & haud paulùm vires adiuta ruentis
Contra ardore feræ capiti tremebunda reſedit.
Clamor ad aſtra datus, voceſque repente profuſæ
Ætherias adiere domos: furit ilicet ira
Terrigena impatiens dare terga, nouuſque dolori,
Et chalybem longo tum primùm paſſus in ævo.
Nec fruſtra rapido ſtimulante dolore fuiſſet
Impetus, alato ni Regulus arte regendi
Inſtantem eluſiſſet equo, curſuque ſequutum
Cornipedis gyros, flexi curvamine tergi
Detortis læva celer effugiſſet habenis.
Hinc imitata cohors certatim ſpicula dextris
Congerit, alternaſque ferum diducit in iras,
Donec murali balliſta coercuit ictu
Tum fractus demum vires (nec enim amplius ægra
Conſuetum ad niſus ſpina præſtante vigorem
Vt ſolito in nubes tollit caput) acrius inſtat.
Iamque alvo penitus demerſa phalarica ſedit,
Et geminum volucres lumen rapuere ſagittæ:
Iam patulis vaſto ſub vulnere faucibus aer
Tabificam expirat ſaniem ſpecus vltima, iamque
Ingenti cauda, & iaculis, & pondere conti
Hæret humi, laxoque tamen minitatur hiatu.

Sil. Italicus l. 6.

Duxit, & adverſo convertit pectora monſtro
Complexuſque haſtam, & ſcuto ſeptemplice tectus
Pronus adurget equũ, & telum penetrabile quaſſat,
Concutit ora draco, maculoſaque terga reflectens
Longa voluminibus circumplicat agmina caudæ,
Cornipedem inſidijs capturus, & arte magiſtrum
Excuſſurus humi, & præda fruiturus vtraque.
Inſurgit tamen, atque haſtam ſub gutture preſſam
Miles agit, calido verſans in vulnere ferrum,
Obſtantique iterum bipatentia traijcit ora.
Volvitur ille ſolo, prætexit pondere campum
Semianimis, vivitque tamen, ſed ſanguine tardus
Effuſo, ſpiriſque movet iam corpora pigris.

P. Tarq. Gallutius l. 1. car. 12.

OBSI-

OBSIDIO ET OPPVGNATIO.

SIc Martem indomitum. Danaosq;ad tecta ruētes
Cernimus, obsessumque acta testudine limen
Hærent parietibus scalæ, postesque sub ipsos
Nituntur gradibus, clypeosque ad tela sinistris
Protecti obijciunt: prensant fastigia dextris.
Dardaniæ contrà, turres ac tecta domorum
Culmina convellunt: his se,quando vltima cernunt,
Extrema iam in morte parant defendere telis:
Auratasque trabes, veterum decora alta parentum
Devolvuunt. alij strictis mucronibus imas
Obsedere fores: has servant agmine denso.
Instaurati animi regis succurrere tectis,
Auxilioque levare viros, vimque addere victis.

Virg. l. 2. Æn.

Solvitur interea vallum, primæque recusant
Stare moræ. iam se peditum iunxere catervæ
Mœnibus. at patulas saltu transmittere fossas
Horror equis: hærent trepidi,atq;immane paventes
Abruptum mirantur agi: nunc impetus iræ
Margine ab extremo,nunc sponte in fręna recedūt.
Hi præfixa solo vellunt munimina: at illi
Portarum obiectus minuunt, & ferrea sudant
Claustra remoliri, trabibusque arctata sonoro
Pellunt saxa loco, pars ad fastidia missas
Exultant hæsisse faces. pars ima lacessunt,
Scrutanturque cavas cæca testudine turres.
At Tyrij, quæ sola salus, caput omne coronant
Murorum, nigrasque sudes & lucida ferro
Spicula, & arsuras cœli per inania glandes,
Saxaque in adversos ipsis avulsa rotabant
Mœnibus, exundant sævo fastigia nimbo,
Armatæque vomunt stridentia tela fenestræ.

Statius l. 3. Theb.

Interea hostilis validos ballista molares
Arietat, impulsuque tremunt arcesque fatiscunt.
Nec mora: succedit densa testudine miles
Obscuratque diem telis: pars spicula dextra,
Stupea pars agitat balearis verbera glandis,
Pars muros ferro explorat, duraque bipenni
Claustra remolitur, contorti ac turbine saxi
Avellit portarum aditus; labat ariete crebro
Postis, & ingestos ardent tabulata per ignes.

Misce

Miſcet ſe bello Cæſar, defectaque in hoſtes
Exanimos vbi tela videt, conſcendere turres
Accelerat, ſummoſque manu diſcindere muros.
Nec cecidere animis hoſtes, ſtridentia volvunt
Ignibus, atque atro circumlita ſulphure tela,
Denſataſque audent acies perrumpere, ſi qua
Forte via aut ferro, aut iunctis ſe ſe ignibus offert.
P Alex. Donatus l.1. car 2.

..... iam muris excurrit, & vrbe iuventus,
Exponitque neci ſe ſe moritura: nec illam
Territat hoſtilis, quæ funditur vndique grando
Plumbea: quin rupto inclinant quà mœnia muro,
Congeſtam accumulant terram, tabulaſque, trabeſq;
Et quodcunque dedit caſus munimen ad ictus,
Aggerat obicibus: ſuffultaque mœnia ſaxis
Surgunt mole nova ſubitam mirantur Iberi
Congeriem exortam: tum rurſus ahenea in hoſtem
Inſtrumenta parant, iterumque iterumque metallis
Admovere cavis ignes, quibus illa receptis
Intonuere novis iaculantia fulmina bombis,
Fit via vi; tandem muri dant ecce feneſtram
Verberibus crebris & aheno fulmine pulſi
Continuo exortus ferit aurea ſidera clamor:
Vtraque & ad numeros acies contendit, & omnes
Effundit vires: hi quò per hiantia rumpant
Mœnia, & internis potiantur ſedibus: illi
Vt reditum eripiant, aut vi venientibus obſtent.
Sed licet Hiſpanus miles, licet Itala pubes
Agglomerata ruat, condenſoque agmine Belga
Imperat, & gladijs longiſque haſtilibus vrgens,
Per medios hoſtes aditum ſibi quærat in vrbem,
In vetitum tamen, ac fruſtra furit.
Aur. Vrſius car. de bello Belg.

Nec Mora, iam muris ſcalæ pendentibus hærent,
Iam gradibus nituntur, inobſervatus in arcem
Qua patet introitus: primo fortuna labori
Quæ favet, illa nocet, paucorum vt cognita virtus,
Aſcenſuque aditus facili iam viſus ad hoſtem eſt:
Idem omnes invitat honos, idem excitat ardor.
Certatim inſiliunt quà ſemita ducit in vrbem;
Arripiuntque gradus, hos mordicus ore tuentur.
Exercentque manus, & ſe ſtatione viciſſim
Proturbant, ſuperantq; repercutiuntque, ruuntque,
Obnixique humeris ſuper, & cervice ſuorum
Pectus agunt tolluntque caput, calcantque relictos,
Et iam turmatim faſtigia ſumma tenebant,

Cùm

Cùm laudis privatus amor communia turbat
Commoda, communis ſimul abripit impetus omnes:
Omnes mole ſua, & caſu voluuntur eodem
Quo caſu aſſurgunt animi: pudor, iraque vires
Extimulant, vrbem ſubita obſidione coronant:
Ne quà vacet bello facies; iam prælia circum
Mille ferunt diverſa locis; pars mœnia tentat
Scandere, & vlciſci veterem virtute ruinam;
Pars attollit humo denſæ teſtudinis arcem
Obiectu clypei, & fortis curvamine dorſi:
Pars ignes iaculatur, & ingenioſa furentum
Argumenta facum: celeri volat actus habena
Malleolus, tortiſque vibrata phalarica nervis.
Et ſecum, quocunque volant incendia portant.

P. Vinc. Guiniſius car. 5.

Oppugnatio per Cuniculos.

EST via ſub terram, ſibi quam fodere periti
Militiæ, bellique duces, ſi quando latenter
Sint tentanda vrbis ſubiectis mœnia flammis.
Pulveris hic cumulus ſecreta in parte latebat
Sulphureo admiſti nitro: nec ſemita longè
Per quam ducta meet ſenſim duce fomite flamma,
Accenſuſque levem diſrumpat in aera pulvis.
Hanc tacitè ſubiens operiſque inventor, & auctor,
Cedere ab hoſtili poſtquam data ſigna phalangas
Hiſpanas monuere loco: quo mœnibus hoſtes
Arceat, ac muros à ſedibus eruat imis:
Ecce ignem apponit nitro, mora nulla: fit ingens
Cum ſonitu tremor, & ſublatus ad ethera flammæ
Spiritus erumpit venis: ſimul excita tellus
Exilit, & fractis ſecum rapit omnia clauſtris,
Mœniaque, & turres, & propugnacula, & arces.
Quas tũ hominũ ſtrages, quę tũ arma cruẽta, quibuſ-
Vidiſſes infecta notis? quo pulvere Olympus (ve
Palluit? & nigro fumi ſe tinxit amictu?

Aur. Vrſius Car. de bello Belg.

. . . . peſtes
Mammetes vocat arcanas, & fœmina cædis
Subijcit ignitæ, quæ mox in funera creſcant.
Aſt vbi ſopitæ cæca inter viſcera terræ
Concepere faces nigranti è pulvere vires,
Per diverſa volant; ſaxiſque equitantibus ingens
Turribus exitium portant, populoque ſepulcrum.

P. Car. de Luca l. 27. Dom. Laur.

Oppu-

Oppugnatio per testudinem ex confertis scutis.

QValis in hostiles testudo bellica muros
Audaces clypeis humeros cùm Martia pubes
Integit, obstipatque caput: velut imbrice denso
Texuntur clypei clypeis: quadrata rotundis
Incumbunt veluti squamæ, quas ordine denso
Conserit ars. sic scuta virum conserta molares,
Telaque densantur contra: quantoque coacta
Mole rigent minus in spatium, vis addita maior
Firmat in adversos textum impenetrabile casus,
Ad latus aut frontem solum pendentia parem
Integra; compositis capiti pars dempta figuræ
Maxima, nec medijs emblemata cognita signis.
P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

At qua parte alij facta testudine muros
Scandere confertis clypeis nituntur, & alta
Prendere pinnarum, quibus insertare catenas
Scalarumque parant vncos; hi robora voluunt.
Continuaque petunt saxorum grandine dorsa:
Scuta hærent conserta, sonat super irrita grando.
Et procul vmbonum serie absilit interrupta.
P. Ant. Millieus l. 22. Moys. Viat.

DIREPTIO VRBIS ET CÆDES.

VIctor enim eversis exercitus vndique muris
Irruit, invaditque vias, perque omnia mortes
Per fora, perque domos, cumulataque cōpita stipat
Corporibus. stagnat rivis spumantibus alta
Ater vbique cruor strage; horrendique cadentum
Clamores, & fœminei inter vulnera planctus
Oppressere tubas; neque martia cornua victor,
Hortatusque suos audit. nullo horrida ferri
Ætatum, sexusve acies discrimine sævit,
Fulminat ipsa Dei super implacabilis ira
Decretique manu rotat irrevocabilis ensem,
Obfirmatque animum nullius parcere vitæ.
P. Ant. Millieus to. 2. Moys. Viat. l. 22.

Quis miseram cladem referat, clamore secundo
Cùm Latiæ coïere manus? cùm subdita flamma
Concepit portarum aditus, longèque ruinam
Sacra

Sacra liquefactis dederunt delubra metallis?
Pascitur ignis edax, aurumque, aggestaque gemmis
Pondera, divitiasque operum crepitantibus altè
Semita fit flammis, æstuque incendia fervent.
Quin etiam raptos altaria ad ipsa Tonantis
Ifacidas iugulant, veteris penetralia templi
Incensis patefacta aditis, multoque cadentum
Sanguine fædantur sacris pereuntibus ignes.
Inde faces ad tecta volant: ruit Ara vetustis
Ædibus, involvitque viros, ignesque ruina.
Ensis atrox, aut flamma vorat, subit vndique mortis
Horror, vbique furor, calidis cruor vndique rivis.

P. Alex. Donatus l. 1. car. 2.

Hic vbi Threïjciam spumanti fervidus æstu
Bosphorus arctat humũ, titulis nova Roma superbis
Ingenti vix matre minor, iam pressa gemebat.
Obsidione gravi dudum, tandemque cruentis
Hostibus oppositos laxarat machina muros:
Tum ferus Ottomanes portis ingressus apertis
Emicat, armatamque Asiam trepidantibus infert
Arcibus Europæ; versisque miserrima fatis
Servit. & alternas Trojæ dat Græcia pœnas.
Iam tumidus captam miles sine lege per vrbem
Grassatur, cædesque calent: & sanguine largo
Tecta, viæque natant: nullo discrimine sævit
Turba ferox, iugulisque rubent puerilibus enses,
Et glomerata virum struxerunt funera montes
Nec servat sua ruga senem, non clara Senatum
Purpura, non Clerum pietas, augustave texit
Te tua Maiestas Princeps; nec viscera crudo
Subduxit gladio mollis reverentia sexus.

Apud P. Laur. le Brun. t. 2. El. Poet.

Frustra irruentem debilioribus
Telis retentas; fit via vi: furit
Infestus horrendum nefandæ
Exitium pariturus vrbi.
Cum patre natos, cum duce milites
Servosque passim cum dominis metit:
Vnoque totam gestit atrox
Excidio agglomerare gentem.
Nec iam furentem fœminei movet
Querela sexus, non morientium
Vagitus infantum, senumque
Canities veneranda flectit.
Sævitum in omnes, & quibus irritus
Pepercit ensis, iam gravior manet.

Hos pœna, dum grassator vrbem
Sacrilegam populatur ignis.
Vbique ferrum regnat, & horridus
Vbique flammarum æstuat impetus
Et dœmonum latè profanis
In penetralibus insolescit.
Fastigiatæ culmina regiæ
Correpta flagrant. Sic Ierico modò
Quæ stabat in cœlum, ingemiscit?
Vindicibus dara præda flammis

Apud P. Laur. le Brun. to. I. Eloq. Poet

TROPHÆVM.

INgentem quercum decisis vndique ramis
Constituit tumulo, fulgentiaque induit arma,
Mezenti ducis exuvias, tibi magne trophæum
Bellipotens; aptat rorantes sanguine cristas,
Telaque trunca viri, & bis sex thoraca peritum
Perfossumque locis, clypeumque ex ære sinistrę
Subligat, atque ensem collo suspendit eburnum.

Virgilius: l. 11. Æn.

Quercus erat teneræ iamdudum oblita iuventæ
Aggere camporum medio, quam plurimùs ambit
Frondibus incurvis, & crudo robore cortex.
Huic leves galeas, perfossaque vulnere crebro
Inserit arma ferens, huic truncos ictibus enses
Subligat, & fractas membris spirantibus hastas.

Statius l. 2. Theb.

.... Phlegræis silva superbit;
Exuvijs, totumque nemus victoria vestit.
Hìc patuli rictus, hìc prodigiosa Gigantum
Tergora dependent, & adhuc crudele minantur
Affixæ facies truncis immaniaque ossa
Serpentum passi tumulis exanguibus albent,
Et rigidæ multo suspirant fulmine pelles,
Nullaque non magni iactat se nominis arbor.
Hæc centum gemini strictos Ægeonis enses
Curvata vix fronte levat: liventibus illa
Exultat Cœi spolijs, hæc arma Mimantis
Sustinet, hos onerat ramos exutus Ophion.
Altior & cunctis abies, vmbrosaque latè
Ipsius Enceladi fumantia gestat opima
Summi terrigenum Regis, caderetque gravata
Pondere, ni lapsum fulciret proxima quercus.

Claudianus l. 3. de raptu. TRIVM-

TRIVMPHVS.

AT Cæsar triplici invectus Romana triumpho
Mœnia, Dijs Italis, votum immortale sacrabat,
Maxima tercentum totam delubra per vrbem
Lætitia, ludisque viæ, plausuque fremebant:
Omnibus in templis matrum chorus. omnibus aræ:
Ante aras terram cæsi stravere iuvenci
Ipse sedens niveo candentis limine phœbi
Dona recognoscit populorum, aptatque superbis
Postibus. incedunt victæ longo ordine gentes,
Quam variæ linguis, habitu tam vestis, & armis.
Hic Nomadum genus, & discinctos Mulciber Afros;
Hic Lelegas, Carasque, sagittiferosque Gelonos
Finxerat: Euphrates ibat iam mollior vndis,
Extremique hominum Morini, Rhenusq; bicornis,
Indomitique Dahæ, & pontem indignatus Araxes.

Virgilius l.8 Æn.

Ergo omnis populus poterit spectare triumphos,
    Cumque ducum titulis oppida capta leges.
Vinclaque captiva Reges cervice gerentes
    Ante coronatos ire videbit equos.
Et cernet vultus alijs pro tempore versos
    Terribiles alijs immemoresque sui
Quorum par causas, & res, & nomina quæret:
    Pars referet, quamvis noverit ille parum.
Hic qui Sidonio fulget sublimis in ostro,
    Dux fuerat belli, proximus ille duci,
Hic qui nunc in humo lumen miserabile fixit,
    Non isto vultu, cum tulit arma, fuit.
Ille ferox, & adhuc oculis hostilibus ardens,
    Hortator pugnæ, consiliumque fuit.
Perfidus hic nostros inclusit fraude locoru[m]
    Squalida prolixis qui tegit ora comis
Hic lacus, hi montes, hæc tot castella, tot
    Plena feræ cædis; plena cruoris erant
Cornibus hic fractis viridi malè tectus ab v[lva]
    Decolor ipse suo sanguine Rhenus erat.
Crinibus en etiam fertur Germania passis   tot arces
    Et ducis invicti sub pede mœsta sedet.
Hos super in curru Cæsar victore veheris
    Purpureus populi rite per ora tui
Quaque ibis, manibus circumplaudere tuorum
    Vndique iactato flore tegente vias

Tem-

Tempora phœbea lauro cingentur, ioque
 Miles io magna voce triumphe canet
Ipse sono, plausuque simul, fremituque calentes
 Quadrijugos, cernes sæpe resistere equos.
Inde petes arcem, & delubra faventia votis,
 Et dabitur merito laurea vota Iovi.

Ouidius l.4. Trist. el.2.

Mansuri compos decoris per sæcula rector
Devictæ referens primus cognomina terræ,
Securus sceptri repetit per cærula Romam,
Et patria invehitur sublimi tecta triumpho.
Ante Syphax feretro residens captiva premebat
Lumina, & auratæ servabant colla catenæ.
Hic Macedum primi, atque incocti corpora Mauri,
Tum Nomades, notusque sacro cùm lustrat arenas
Hammoni Garamas, & semper naufraga Syrtis.
Mox, victas tendens Carthago ad sidera palmas
Ibat, & effigies oræ iam lenis Iberæ
Terrarum finis Gades, ac laudibus olim
Terminus Herculeis Calpe, Bætisque lavare
Solis equos dulci consuetus fluminis vnda.
Sed non vlla magis mentesque, oculosque tenebat
Quàm visa Annibalis campis fugientis imago.
Ipse astans curru, atque auro decoratus & ostro
Martia præbebat spectanda Quiritibus ora.

Sil Italicus l.17.

Ostentare suos prisco si more labores
Et gentes cuperet vulgo monstrare subactas,
Certarent vtroque pares à cardine laurus.
Hæc Alemanorum spolijs, Australibus illa
Ditior exuvijs; illinc flavente Sicambri
Cæsarie, nigris hinc Mauri crinibus irent.
Ipse albis veheretur equis; currumque secutus
Lau[illegible]ium festo fremuisset carmine miles.
[illegible]ulos traherent Reges: hi fracta metallis
[illegible]a, vel montes, captivaque flumina ferrent.
[illegible] vbici fractis lugerent cornibus amnes,
[illegible] catenato gemeret Germania Rheno.

Claudianus l.3. de laud. Stilic.

Conveniunt proceres, portis ruit obvia turba,
Sexus vterque frequens, ætas se proripit omnis,
Omnis honos, omnisque gradus; substernitur auro
Omne solum, & varijs resplendent pulpita gemmis.
Purpura per vicos sparsa est, & purpura tectis
Obtendit factura viris victoribus vmbram.
Inde senum miti descendunt agmina vultu,

Hinc

Hinc iuvenum phalerata phalanx in limine primo
Exceptura ducem. facie subit ille serena
Ardua purpureo residens sua mœnia curru,
Et niveis invectus equis generisque ferebat
Ætherei frons alma fidem; tum millia cunctis
Post tergum manibus captiui tristia vulgi:
Procedunt Macedum proceres, quo bella Philippus
Foverat auxilio. Sopater dux primus & ipsum
Sanguine contingens Regem mœstissimus ibat.
Post omnis legio. gravibus connexa catenis
Insequitur; tum parte alia spectacula magni
Siphacis miseranda habitu: namque obruta vinclis
Maiestas, lacrymis pectus, terramque rigabat:
Flensque retrò ad magnum referebat lumina crebrò
Humida victorem, qualem spreviffet amicum.
Ante ebur, & radians aurum, & pretiosa supellex,
Et vestes ostro insignes, penitusque potentum
Divitiæ regum pompa celebrante vehuntur.
Inde graves clypei, præreptaque fortibus arma,
Signaque, & horrentes galeæ, cristæque trementes.
Hinc illinc Romana acies erepta nefando
Servitio, lætumque canens de more triumphum
Concelebrat; nequeunt oculos satiare videndo
Servatore suo. *Franc. Petrarca l. 9. Africæ.*

Proh quàm grata tuis placidæ spectacula pompæ:
Quàm læti fluxere dies: quo te obvia plausu
Nobilitas; civis quo circumfusus ovantem
Concursu fremituque capit: quibus oppida passim
Ardebant studijs! cum te sublimis, & auro
Instratus, tantoque ferox vectore per vrbes
Bæticus inferret sonipes, curruve sedentem
Arrecta nivei traherent cervice iugales.
Delecti proceres aulæ pars maxima circum
Frænatis tendunt in equis, regnique Senatus
Sanctior, arcani quibus est permissa potestas.
Tum pilata cohors, pictis comitatus in armis
Bellicus antevolat, florentesque ære manipli
Ipse inter cunctos medium cingente corona
Arduus incedens cunctis formosior ibas.
Talis ab Aurora, domitoque oriente regressus,
Pampineoque regens virgatas verbere tigres
Mæonios Liber populos, atque arva pererrat
Lydia, maternoque insignes funere Thebas.
Illum tincta croco, & Melibeo murice cingit
Vestis Hydaspeos auro intexente lapillos.
Hinc atque hinc crines hedera pendente revinctæ

Bassarides, Satyrique fremunt: pulsuque Cythęron
Eminus, aut celsi resonant devexa Timoli
Haud aliter sę pompa Ducem comitata ferebat
Finitimas acuens gratis rumoribus vrbes.
Exin turba frequens nullo discrimine raptim
Tendere in occursum, & viduatis mœnibus omnis
Vna ætas ruere, ac totis effervere portis.
Mista virùm matrumque manus simul innuba proles
Defixis inhiant oculis: iterumque propinquant
Viscendi studio. labor est inhibere ruentes,
Molirique viam: & turba defendere regem.
Hæc dum prospectant resides, dum vulgus inermum
Pascitur, atque oculis per cuncta vagantibus hæret:
Procedunt iuvenes. it bellis vtilis ætas
Pars eques ingreditur, seseque ostentat in auro
Punicea gaudens chlamyde, & radiantibus armis.
Auro strata rigent, frœna aurea, & aureus ensem
Baltheus à tergo bulla gemmante coercet.
Pars pedes in galea, & fulvo thorace coruscans
Progreditur dupl ci versu: gravat ærea lævam
Fistula, quâ curvum capulus sinuątur in arcum:
Hi teretes contos, & longa hastilia crispant,
Inclinantve humeris. cuncti sua signa sequentes
Agmine procedunt. telorum ferrea latè
Horrescit seges, atque adverso sole renidens
Æris inardescit, fluitatque per aera fulgor.
Icta gemit tellus: tum denso pulvere nubes
Atra pedum pulsu, campoque volubilis errat.
Inde vbi iam visi propius succedere muris,
Martius extemplo canor insonat: vndique rauco
Æra fremunt strepitu, cœlique imitata fragores
Horrificas tormenta vomunt per inania flammas.
Intra autem quacumque gradus, & lumina flectit
Lætior occurrit species. hinc tecta sacrasque
Fronde domos viridi, atq; obtentu vestis inumbrant.
Hortorum hinc calcantur opes, sertoque recenti
Subter humus congesta, & odoris floribus halat.
Plurima perque vias, & sicubi laxior vrbis
Area, templorumque aditus, extructa sub auras
Pegmata consurgunt; arquataque fornice picto
Materies longis operum contextibus ora
Detinet. hìc acies descriptaque bella morantur
Borbonidum. hìc magni effigies aut facta parentis
Longa operum series seu victa potentibus armis
Mœnia, seu campis hostem disiecit apertis.

P. Dion. Petavius in Parn. Poet. Soc. Iesu.

BELLI DAMNA.

SErente bello ter decies prope
Haſtis per agros meſſis inhorruit.
Iuxtaque Cadmæos bimembres
Armiferi rubuere ſulci.
Confoſſa telis, lubrica ſanguine
Exuſta flammis, cur traho ſpiritum?
In quæ reſervor monſtra, quali
Vivo ſuper perimenda letho?
Non ipſa regni clauſtra, nec editæ
Tutantur arces nubibus adſitæ
Turres, ſupinatæque portæ, &
Mœnia procubuere fundo.
Ahena propugnacula ceu caſæ
Diſiecta, ruptis vectibus ac ſeris.
Menſura ſtructuræ, ruina eſt.
Ex tumulis tumulata diſce.
Hiant abactis oppida civibus:
Gingiva qualis, quam vacuam molæ
A ſtirpe convulſi cruento
Verbere deſtituere dentes
Non ſlos iuventam, non tremulum ſenem
Redemit ætas. funera ceſpite
Diſcreta nullo, fama, virtus
Forma, decor, iacuere iuxta.
Quid hoſtis addat? ſenſimus additum.
Amare cogit. caſtiùs oderat.
Dies maritis, nex puellis
Cuncta mihi metuenda reſtant.

P. Iac. Balde l. 4. Sil. Ode 1.

Avara quid non diripuit manus?
Detracta torvus prædo monilia.
Gemmaſque dotales avorum
Extulit, Attalicoſque cultus.
In templa verſus luxuriæ furor
Sceleſtus, execrabilis, impudens
Sedes adorandas, & aurum
Sacrilego temeravit vngui.
Vel in rapinas irrevocabiles
Cupido vertit trans maris æquora:
Vel hauſit inſpectante cœlo
Flamma ſacram populata gazam.

Intra penates arma minantibus
Germane præbes pabula Vuandalis.
Cerdo paludatus triumphat,
Inque tuo benè dormit oſtro.
Conchyliatis lixa tapetibus
Præſepe ſternit; captaque pocula
Circumdat in morem nolarum
Cornipedum quatienda collo.

Idem ibidem Ode 3.

Sola iam ferri ſeges inſepultis
Surgit in campis, licet, heu! cruentus
Hinc & hinc mucro ſubeat minacis
Munera falcis.
Muta iam paſſim ſiluere crudo
Iura ſub ferro, timidiſque ſeſe
Æquitas legum minor hinc & inde
Vibrat in alis.
Fana iam paſſim, ſuperiſque ſacras
Impetus Finni quatefecit aras,
Ipſa miſcentur dominum profanæ
Templa ruinæ.
Quæ nolæ nuper placidum ſonabant,
In profanatas abiere belli
Machinas; nec iam ſolito fatigant
Aera pulſu.
Rara per latos pecus errat agros.
Rarus extinctis populus colonis.
Penè vaneſcunt proprijs ſepultæ
Mœnibus vrbes.
Iam ferus ſtricto, implacidusque ferro
Orbis antiquas iterum minas
Vrget, & moto metuenda ducit
Iurgia mundo.

P. Alb. Ines lyr. cent. 1. Ode 20.

PAX ET CONCORDIA.

SCilicet æterno complectens omnia nexu
Pax trepidas oculata comas, delapſa per auras
Tandem ſidereo perfundit nectare terras.
Illa comæ radijs bellorum ſauciat vmbras
Et geminos oculorum orbes, quibus aſtra ſerenat,
Fraterno ſplendere docet rutilantius auro,
Contractumque aperit ſinuata cyclade cęlum.
Italiæ ò ſalve columen, ſpes vna laborum,
Mundi

Mundi altrix, ſtudij mater, iuriſque p ropago,
Votum animi, cordis cor: ſalve certa Tonantis
Progenies, terræque vigor, Superûmque voluptas.
Tu quæ flammati reſidens in margine cœli
Prodiga nectareo conſpergis lumine mentes
Atque alis æterno concordia pectora riſu,
Vena boni ſincera, ſalus pax aurea mundi. *Et inf.*
Te veniente meos renovabit riſus ocellos,
Gratia contractæ diſſolvet ſeria frontis,
Et pietas averſa, oculos ad caſtra ſerenos,
Conuertet, moreſque novos, humanaque iura
E cælo revocata orbi præſcribet amanti.
Ipſa ſalus proprio deterget vulnera velo,
Obducetque manu contracta piacula ferro.

Aug. Maſcardus l. 1. ſil. car. 1.

Claudite nunc Ianum, fratres: ſat regna biberunt
Sanginis: optatæ tempora pacis eant.
Pax fecundat agros, pax meſſibus horrea rumpit,
Excipit & pleno dulcia muſta lacu.
Pace tubæ, lituique ſilent, & ruſtica pubes
Diffingit patrijs arma recocta focis.
Omnia pace vigent: coeant in fœdera Reges
Terrarum vultus protinus alter erit.
Illa precor veſtros commendent otia faſtos:
Illa precor per vos otia mundus agat.
Auguror, eveniet: ter ramo mitis olivæ,
Ter niveis pennis candida plauſit avis.

P. Iac. Vallius Eleg. l. 3. el. 1.

Iam minæ ſævi cecidere belli,
Iam profanatis malè pulſa terris
Et ſalus, & pax niveis reviſit
Oppida bigis.
Iam fides, & fas, & amæna præter
Fauſtitas læto volat arva curru:
Iam fluunt paſſim pretioſa largis
Sæcula rivis.
Candidis ſoles, veteriſque venæ
Fontibus nati revocantur anni:
Grandinat gemmis, riguoque cælum
Depluit auro.
Aurei patrum, niveique mores,
Exul & ſera procul vſque Thule
Candor, & pulchro remeare virtus
Audet Olympo.
Lactis, & fuſi per aprica mellis
Garruli campos ſecuere rivi:

Et ſuperfuſo tumuere plenæ
Nectare ripæ.
Lætior vulgo ſeges inquietis
Fluctuat culmis, titubantque frugum
Vberes campi, nec avara ſulcis
Invidet æſtas.
Paſtor errantes comitatus hœdos
Provocat raucas calamo cicadas.
Mugiunt colles, & anhela feſſis
Silva iuvencis.

P Caſim. Sarbievius Lyr. l. 1. Ode 1.

Iam ſacræ leges, & amica legum
Iura civiles cohibent tumultus:
Et fides, & fas, & aperta læto
Gratia vultu.
Iura pacatis dominatur agris,
Iura compeſcunt grave claſſicorum
Murmur, & currus, & hiulca rauci
Fulmina belli.
Pax vbi clauſas moderatur vrbes,
Illa vittatis operatur aris:
Illa vicinis ſtudet æmulari
Sidera templis.
Quaque pubentes graditur per herbas,
Hinc & hinc Divam comitatus albo
Meſſium fluctu cerealis vndat
Merges ariſtæ:
Longus herboſis ſpatiatur agris,
Ordo virtutum, niveæque iuncta
Fauſtitas paci, legit otioſis
Lilia campis.

Idem ibid. Ode 12.

Nonne vides: pax alma polo decurrit aperto,
Gaudia fronte ferens, manibus nova gaudia plenis
Diffundens? illi rident vaga murice labra,
Flexilis atque illi ſerpit per colla, per aureum
Frontis ebur coma: pars auro, gemmiſque ligatur,
Partem etiam dedit illa levi diffundere vento.
Illa gerit pleno cerealia munera cornu
Mitis Amaltheæ: ſacris vindemia labris
Pendet, & Alcinoi defectus ſtipite ramus,
Illa vigere iubet ſolertes Palladis artes,
Illa docet vates ſublimia carmina: Paulum
Argumentum ingens, & vatibus illa miniſtrat,

P. Oddo de Comitibus Sil. Rhet. par. 3.

AGRI-

AGRICVLTVRA.

AGrorum culturam, & instrumenta rustica describit copiosè Virgilius l. 1. & l. 2. Geor. Vide etiam supra Tit. Vita rustica.

Messis.

EN procul alterno lunatos ordine colles:
Quàm benè percocta fertilitate micant:
En propius plano spatiantes æquore campos:
Maturæ segetis qua gravitate vibrant!
Nunc tumidus, nunc æquus ager, nunc avia vallis,
Totaque sectilibus frugibus albet humus.
Hìc fuscis se iactat Ador daps publica, granis:
Hìc & inaurato Tritica folle nitent.
At glebæ melioris agro crepat alba Siligo:
Flava strepunt hirtis Hordea densa comis:
Denique iugeribus frondescit Avena remotis
Sed viret, & lenti tempore solis eget.
P. Io. Bisellius Æstiu. l. 3. el. 4.

Fruges.

CEu segetes cùm iam campis flaventibus vndant,
Messorumque vocat falces ardentior æstas:
Illi alacres longo sectantes ordine sulcos,
Solis ad occasum primo surgentis ab ortu,
Obvia quæque secant confusis semina culmis.
Evertunt, sternuntque solo; farragine campus
Obtegitur: lolio infelici grandia farra,
Hordeaque, & graciles siliquis miscentur avenæ
Florentemque comam prostrata papavera ponunt
Horrentes tribulos inter, lappamque tenacem.
Nec calamos manus, aut ferrum discernit aristas.
It serie labor vna, & eodem limite strages.
P. Ant. Millieus to. 2. Moys Viat l. 21.

Messum, demessum surgamus, eamus. herile
Id nos imperium, pactaque pensa monent.
In dextra sua cuique sua falcata machæra,
Cuius sub cauto stramine mucro latet.
Iamque caput petaso soles prohibente coronant,
Iam grave thoracis dispoliatur onus.
Nec mora, distringunt redacutas cotibus harpas,
Crudelique rotant dexteritate manum.

Vnicus haud vnis satiatur cœdibus ictus:
Vulnere non multo multa ruina venit.
Damætas, operis Dictator, rexque laborum,
Primus in exemplum grande trucidat agrum.
Post alios alij flaventia frugibus arva
Falce secant Cereri munera sacra Deæ.
P. Io. Bisellius Æstiu. l. 3. El. 6.

Tritura.

HIc frugem evigilans cupio spectare cadentem,
Quam sibi prosternit rusticus ante pedes.
Vndique fervet opus campo: pars illa maniplos
Colligit, & nodo iam leviore ligat.
Pars onerare trahas aggesto gaudet acervo,
Coniunctoque domum pondera ferre bove,
Area non procul hinc tereti est æquata cylindro,
In qua excernatur sordibus acta Ceres.
Hic vbi laxati consurgunt orbe manipli,
Densaque compactum densat arista nemus,
Insilit in medium velox agitator equarum
Agricola, & ternas lora revincta tenent.
Has agit in gyrum succussu læva terentes
Triticeam messem, has verbere dextra domat.
Inuertit culmos socius non ritè resectos,
Confusamque novo congerit orbe struem.
Hac iterum stat cogere equas, & frangere: donec
Trita minutatim fit pede tota seges.
Tum pars expurgat paleis, pars ventilat auris
Frumenta, & cribrum pars Cereale quatit.
Philomatus in Mus. Iuuen. car. 65.

Vineæ Cultura.

Vide Virgilium l. 3. Geor.

Vindemia.

ECce autem dulces labris pater ingerit vuas
Autumnus, crebræque elisus verbere plantæ
It per præla latex, pueriqoe examine denso
Exultant lasciva cohors, circumque supraque
Ille manu panda pronus bibit, alter ab ipso
Sugit musta lacu crepitantibus hausta labellis.
Hic sua suspensum resupinus in ora racemum
Exprimit, hic socij patulos irrorat hiatus,

Irriguumque mero ſordet mentumque, ſinuſque
Ebriaque incertis titubant veſtigia plantis.

Ang.Politianus in Ruſt.

Me tamen ante alios delectant pinguia pleno
Muſta lacu, tepidiſque vndans vindemia labris.
Nonne vides vbi ſe cœlo libravit Orion
Enſifer in medio, cuſtodes vinea ſepes
Negligit, obiectaſque fores recludit, & aſper
Falcibus extremos populatur vinitor antes?
Cernitis vt Lycidas oleas, vt ruſtica Phyllis
Aureolam lentis carpit de vitibus vuam
Et ciſta fœtus, & raſilibus calathiſcis
Vitigenos exportat; onus nec ſentit amico
Iam levior Baccho, & cantu minuente laborem?
Ecce autem Tyriæ truduntur cortice guttæ,
Autumnuſque fluit robuſto verbere plantæ
Colliſus, per præla latex, per vimina currit
Sanguineus, ſudatque novo iam nectare fiſcus,
Et tenues abeunt colum per nexile rivi.

P.Tarq. Gallutius l.1. car.18.

Vinum.

ILli iucundos primùm matura ſopores
Expreſſa incultis vua dedit pedibus,
Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Movit & ad certos neſcia membra modos.
Bacchus & agricolæ magno confecta labore
Pectora triſtitiæ diſſoluenda dedit.
Non tibi ſunt triſtes curæ, non luctus Oſiri:
Sed chorus, & cantus, & levis aptus amor.

Tibillus l.1. El 7.

Tu genium crudum, tu triſti aſperrima ſenſu
Bacchesupercilia,atque incommoda pectora mollis,
Saturnumque gravem leni Iove frangis, & acri
Rore potens laxas iucundo ſeria ludo.
Hinc vati facis ingenium, & fœcunda poetis
Carmina te dictante fluunt: vbi pectora mordet
Ignea vis, ſtimulatque ferox inſania vini.
Te ſine non quiſquam laudata poemata fecit,
Aut priſcos cantavit avos, aut bella frementum
Dixit equûm, cùm Muſa lyras pulſaret amantum,
Cùm quateret vatum divina poetica mentes.

P.Tar.Gallutius l.1. car.8.

Hortorum cultura.

VIde *Columellam lib.* 10. *qui totus est de cultu Hortorum.*

Ars inserendi arbores.

QVin & caudicibus sectis, mirabile dictu,
Truditur è sicco radix oleagina ligno:
Et sæpe alterius ramos impune videmus
Vertere in alterius, mutatamque insita mala
Ferre pyrū, & prunis lapidosa rubescere corna. *Et inf*
Inseritur verò ex fœtu nucis arbutus horrida,
Et steriles platani malos gessere valentes,
Castaneæ fagos, ornusque incanuit albo
Flore pyri, glandemque sues fregere sub vlmis.
Nec modus inserere, atq; oculos imponere, simplex.
Nam quà se medio trudunt de cortice gemmæ,
Et tenues rumpunt tunicas angustus in ipso
Fit nodo sinus: huc aliena ex arbore germen.
Includunt, vdoque docent inolescere libro.
Aut rursum enodes trunci resecantur, & altè
Finditur in solidum cuneis via, deinde feraces
Plantæ immittuntur. nec longum tempus, & ingens
Exijt ad cœlum ramis felicibus arbos,
Miraturque novas frondes, & non sua poma.
Virg. l. 2. Geor.

Ergo nunc ramos libro demitte sub vdo
Artifici dextra, fixo nunc inijce ligno,
Atque altè impacto cuneo immitte, alteriusque
Cortice coniunge, & cera mox illine adacta,
Vlmeaque obseptis constringe, & vincula plagis.
Arceto & pluviam coniecti cespitis herba.
Nunc & crescentem vicino è margine virgam
Admove, & inciso levi sub vulnere libro
Sic fige, vt lento desint ne cingula nodo.
Aut & eam transmitte forato ad viscera trunco,
Mirantem latebrasque cavas, & operta viarum.
Neve excide illam. finito de matre propinqua
Hauriat vt succos solitos, solita vbera lactet,
Donec eam grandem natu, longèque valentem,
Atque novercales stringentem enixius vlnas
Videris, & proprio meditantem viuere succo
Tunc abrumpe manu, materna; & stirpe reuelle,
Crescet, & immensum ducet latè aucta cacumen.
Interea

Interea læto surgit dum surculus auctu,
Sæpe riga, sæpe eductas de stipite gemmas
Euelle, & duris inverte ligonibus arva,
Et matri blandire, sua dum prole repulsa
Cogitur indignans alienos pascere fœtus.

Icu.Pontanus de Hor.Hesp.l.2.

Venerit insitio: iuvat hunc, iuvat arboris illum
Felicis fruticem peregrino includere ligno.
Finduntur nodi: resecantur inutile pondus
Siluestres rami: ramus felicior alter
Inseritur: surgunt vdo nova germina libro.
Mirantur platani malos, mirantur & vlmi
Ignotas glandes, & non gentilibus ornus
Stat curvata pyris, nec se se agnoscit in illis.

P.Iac.Vuallius in Paraphr.Horat.

. . . . ceu sæpe colonus
Cui pingues oleas lætis studium addere campis,
Si temere oblatus spinis oleaster acutis
Cautibus inventum duris avellit, & infert
Ponendum vberibus glebis, oleæque feraci
Inserit, ac pingi effultum radice maritat,
Pinguibus inde nitor baccis, inde vbera prælo.
Ponit enim silvestrem animum, seque indole miti
Induit, ac folijs deinceps crinitur honoris;
Larga per incurvos splendet vindemia ramos.

P.Ant.Millieus l.15.Moys.Viat.

Eximiæ vates alius prospectat olivæ
Stirpibus hærentem validis, & robore truncum.
Apparent raræ per summa cacumina baccæ,
Sed multi steriles mucoso cortice rami.
Quos vbi frondator nullo revirescere cultu
Sensit, & antiquo obstantes radicis honori,
Ad vivum resecans obtruncat inutile lignum.
Sternitur infelix ferro iam mortua silva
Deponitque comas. fixis alia indita nodis
Protinus inseritur quavis ex arbore virga
Quam trunco docet ipse modis inolescere miris
Agricola, atque oleæ, pingui succrescere succo,
Ingeniumque nouo mutatum ostendere fœtu.
Post vbi adoptiuis senuerunt semina sulcis,
Abruptos oleæ ramos miserante colono
Restituit patriæ, visu mirabile, stirpi
Ipse sator, dominusque oleæ, & radicibus aptat,
Ac rediviva suæ reddit plantaria matri.

Idem ibidem.

SACERDOTES ET SACRIFICIA ETHNICORUM.

Et iam tempus erat cæsis de more iuvencis
Stridere accensos extis fumantibus ignes.
Stabat purpureus trabea, Conjique per aras
Solemnes Consul flammis adolebat honores;
Lecta ministerio properabat sacra iuuentas.
Sparguntur puro manibus de flumine fontes,
Et liquidis lustratur aquis, taurusque superbit
Quod caput auratæ religant & cornua vittæ,
Et lætæ circum decurrunt tempora fruges.
Sanguineo damnata luit mox gaudia letho:
Nam grave personuit gemina inter cornua ferrum
Vectibus impactis, & adactæ in colla secures.
Incidit icta solo, mugitque, gemitque recumbens
Victima: conveniuntque Popæ: tum vulnere largo
Infigunt alij cultros, artusque trementes
Visceraque enudant, scinduntque calentia membra.
Lancibus excipiunt alij, levibusque canistris,
Luctantes & adhuc venas, animamque latentem
Scrutantur, velluntque manu; tyrrhenus aruspex
Aspicit interea calido spumosa cruore
Simpula nequicquam, & morientibus incubat extis,
Si modo viva cavis subeant oracula fibris.
Illi frusta ferunt calathis, & adorea miscent
Semina sacrificos Consul deponit in ignes
Vina superfundens: teneris repetita Camillis
Dulcia nec desunt bifori modulamina buxo.

P. Alex. Donatus l. 2. Const.

Et iam surgit humo, pedibusque innixa quaternis
Mobilis ara focos, & prima incendia nutrit,
Magnaque floriferis se victima cornibus infert
Taurus, & adverso ferientem lumine solem
Vertice fulgentis lumen quoque verberat auri.
Ipse operaturo cinctus rex tempora velo
Pontificum de more preces, & prisca revolvit
Carmina tangentemque aras, & vota novantem
Impia tirrhenus lituis resonabat eburnis.
Tu quoque farre caput spargis, tibi thure Sabæo
Victima lustratur: tu delibata falerni
Pocula dispergis, taurinaque corpora cultro
Designata iubes valido procumbere ferro.
Nec mora, torquentes immani mole securim

Obser-

Obſervata Popæ certatim in vulnera ſudant
Nudarunt alij, & limphis lavere iacentem:.
Spumantem pateris pars infudere cruorem,
Viſcera pars calathis, diſiectaq; membra vehebant,
Et flammis abolenda ferunt.

Idem l.10.Conſt.

Sacerdotes & Sacra Cybeles.

SIc Phryga terrificis genitrix Idæa cruentum
Elicit ex adytis, conſumptaque brachia ferro
Scire vetat: quatit ille ſacras in pectora pinus.
Sanguineoſque rotat crines ac vulnera curſu
Exanimat,pavet omnis ager, reſperſaque cultris
Arbor, & attoniti currum erexere leones.

Statius l.9.Theb.

Sacerdotes & Sacra Bacchi.

QVin etiam in ſilvas ſimulato nomine bacchi,
Evolat & natam frondoſis montibus abdit,
Evoe Bacche fremens,ſolum te virgine dignũ
Vociferaus, etenim molles tibi ſumere thyrſos,
Te luſtrare choros, ſacrum tibi paſcere crinem.
Idem omnis ſimul ardor agit, nova quærere tecta
Deſeruere domos: ventis dant colla, comaſque
Aſt aliæ tremulis vlulatibus æthera complent,
Pampineaſque gerunt incinctæ pellibus haſtas.

Virg. l.7. Æn.

Tempus erat, quo ſacra ſolent Trieterica Bacchi
Sithoniæ celebrare nurus: nox conſcia ſacri.
Nocte ſonat Rhodope tinnitibus æris acuti:.
Vite caput tegitur, lateri cervina ſiniſtro
Vellera dependent, humero levis incubat haſta.
Concita per ſilvas turba comitante ſuarum...
Terribilis Progne, furijſque agitata doloris
Bacche tuas ſimulat. venit ad ſtabula avia tandem,
Exululatque, Evoeque ſonat, portaſque refringit,
Germanamque rapit, raptæque inſignia Bacchi
Induit, & vultus hederarum frondibus abdit.

Ouidius l.6. met.

Biſtonides veluti Ciconum cùm forte pruinas
Ogygijs complent thyaſis, ſeu Strimonos arvis,
Seu ſe per Rhodopen, ſeu quà nimboſus in æquor
Volvit hyperboreis in cautibus Iſmarus Hebrum,
Dat ſomno vaga turba, ſimul laſſata quieſcunt
Orgia,

Orgia, & ad biforem reboat nec tibia flatum.
Vix requies.iam põte ligant, rotat enthea thyrsum
Bassaris, & maculis Erythrææ Nebridos horrens,
Excitat Odrysios ad marcida tympana Mystas.
Sid. Apollinaris in Paneg. Maior.

Sacra in honorem Herculis.

Forte die solemnem illo Rex Arcas honorem
Amphitryoniadæ magno, divisque ferebat
Ante vrbem in luco Pallas huic filius vna
Vnà omnes iuvenum primi, pauperque Senatus
Thura dabãt,tepidusq;cruor fumabat ad aras. *Et inf.*
Cingite fronde comas, & pocula porgite dextris,
Communemque vocate Deum,& date vina volẽtes.
Dixerat. Herculea bicolor cum populus vmbra
Velavitque comas, folijsque innexa pependit,
Et sacer implevit dextram scyphus, ocyus omnes
In mensam læti libant, Divosque precantur.
Virgilius l.8. Æn.

Sibylla, siue Sacerdos vaticinans.

.... cui talia fanti
Ante fores subito, non vultus, non color vnus:
Non comptæ mansere comæ, sed pectus anhelum
Et rabie fera corda tument, maiorque videri
Nec mortale sonans: afflata est numine quando
Iam propiore Dei. *Et inf.*
At phœbi nondum patiens immanis in antro
Bacchatur vates, magnum si pectore possit
Excussisse Deum. Tantò magis ille fatigat
Os rabidum, fera corda domans fingitq; premendo.
Virgilius l.6. Æn.

.... non vnquam plenior artus
Phœbados irrupit Pæan, mentemque priorem
Expulit atque hominem totò sibi cedere iussit
Pectore. bacchatur demens aliena per antrum
Colla ferens, vittasque Dei, Phœbeaque serta
Erectis discussa comis, per inania templi
Ancipiti cervice rotat, spargitque vaganti
Obstantes tripodas, magnoque exæstuat igne
Iratum te Phœbe ferens: nec verbere solo
Vteris, & stimulos flammasque in viscera mergis.
Spumea tunc primùm rabies vesana per ora
Effluit, & gemitus, & anhelo clara meatu

Mur-

Murmura: tunc mæstus vastis vlulatus in antris,
Extremæque sonant domita iam virgine voces.
Et infra. . . . . illa feroces
Torquet adhuc oculos, totoque vagantia cœlo
Lumina nunc vultu pavido, nunc torva minaci
Stat nunquam facies, rubor igneus inficit ora,
Liventesque genas: nec qui solet esse timenti,
Terribilis, sed pallor inest. nec fessa quiescunt
Corda; sed vt tumidus boreæ post flamina pontus
Rauca gemit, sic multa levant suspiria vatem.

Lucanus l.5.

Silet repente Phœbas, & pallor genas
Creberque totum possidet corpus tremor.
Stetere vittæ, mollis horrescit coma,
Anhela corda murmure occluso fremunt,
Incerta mutant lumina, & versi retrò
Torquentur oculi: rursus immites rigent:
Nunc levat in auras altior solito caput,
Graditurque celsa; nunc reluctantes parat
Reserare fauces; verba nunc cluso malè
Custodit ore Mænas impatiens Dei.

Seneca in Agam. ac. 3. sc. 2.

PERSONÆ, ET ACTIONES SACRÆ.

Sacerdos Summus Hebræorum.

Stabat sacra ferens altaria ad ipsa Sacerdos
Succinctus lino albenti, capitisque bicorni
Tegmine, pervigilem asservans penetralibus ignem
Nunc circum ante aram natorum intonsa corona
Fundebant pateris vituli, vt tunc forte cruorem,
Quem Pater vt fontis populi commissa piaret,
Mactarat Superum Regi, veniamque precatus
Suppliciter solitos aris adolebat honores
Iamque levi fusum delibans ille cruorem,
Terque, quaterque sacram digito irroraverat aram,
Atq; impositam flammam, & septé ordine lychnos
Linteaque ampla quibus sacrorum arcana teguntur.

Hier. Vida l. 3. Christ.

Ergo videbatur sacrum prope sistere limen
Et semel & solus, puraque in veste Sacerdos
Summus, & ingenti cultum componere pompa.
Cingebat diadema caput, fumantis acerræ

Dextra ferebat onus, gemmatum pectus, Epomis
Picta, graves humeris Iudææ pondere gentis,
Nominibusque duo lapides, & discolor auro
Baltheus, alternis & tintinnabula malis
Aurea, mobilibus semper resonantia linguis.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

Non tam dignus erat semel inter festa Sacerdos
Maxima, flaventem licet, auri è segmine lamnam
Fronte gerens, nomenque Dei; cervice thiaram,
Pectore bissenas gemmas, humerisque lapillos
Ingentes, sculptasque Tribus, niveumque poderem,
Et tunicam textu mixtam: cui punica circum
Mala coronato fœtu, & resonantia mixtim
Dite sono, linguisque auro tundentibus aurum,
Pendebat vario cui tintinnabula limbo;
Thuris odoratam dextra fragrantis acerram
Succutiens iussoque adolens sacra abdita nimbo.

Idem ibidem.

Prima verecundo subrepit fibula cinctu;
Tum tunica induitur torta strictissima bysso,
Materie quam zona pari, sed textilis arctat
Hanc super iniicitur stellato stamine palla
Quadricolor, florum innumeris oculata figuris.
Illa pedum motu quoties impulsa per oras
Aurea puniceis impingit cymbala pomis
Tinnituque ciet sacra ad mysteria cœlum.
Post quadrilice humeros lorica, & pectus honestat.
Sardonicasque super nodis surgentibus armos
Attollit duplices, thoracisque alligat oras:
Vnde duplex textu, & duodenis inclyta gemmis
Descendit plagula, & medio se pectore sistit
Eximium rationis opus, lucisque toreuma,
Doctrinamq; Verumque sacro cum lumine fundens.
Textilis in speciem colubri premit ilia circum
Baltheus, extremas faguli mirabilis oras,
Vt duplici amplexum cinctu substrinxit, ad imos
Defluit vsque pedes, vernaque leberide serpit.
Denique dat capiti augusto venerabile tegmen,
Insculptumque Dei haud effabile nomen in auro
Imposuit. *P. Ant. Millieus l. 18. Moys. Viat. to. 2.*

Vide supra Tit. Vestitus Summi Sacerdotis Hebr.

Sacerdos Christianus.

Vide supra Tit. Vestitus & cultus Sacerdotis Christiani ad aram operantis.

Missæ Sacrificium.

HOc apparatu Mysta præfulgens, preces
Præit, & favere postulat linguas preci:
Exin susurro carmen arcano premens,
Concepta verba voce submissa, brevem
Orbem sacratæ Cereris ambabus tenens
Palmis, in ipsam emurmurat frugem prius,
In dona laticis deinde vigenti incubans
Rata verba promit: aureum post hæc scyphum,
Vt ante frugem, verticem elatum supra
Tantisper adstans manibus ostentat sacris.
Procul ore populus cernuus, nixus genu,
Sublimè rapta dona devenerans, piè
Suspectat & clam vota prænarrat Deo.

B. Bern. Stephonius in Flau. ac. 2. sc. 3.

Sic habitu, sic ille nitens in veste decora
Parturit arbitrio, parturit ore Deum.
Vt stetit ante aram, sacris indicta litandis
Edidit in longas prævia verba preces.
Tunc nitidam dictis Cererem pollentibus afflans,
Induit in parvam Numina tecta dapem.
Numina Virgineo quondam quæ reddita partu
Quæ Deus æterna prodita mente parit.
Hinc Bromio vocem aspirans, & mystica verba,
Iam tenet arcano pocula sęta Deo.
Pocula quæ sapiunt Lenæum, & sola cruorem
Numinis, & liquida cum nece Numen habent.
At nece cum liquida, cui victima viva suique
Funeris exemplum, funeris vltor inest.
Hinc animata Deo delibat munera mensæ:
Vesca famem sedant Numina, pota sitim.

P. Const. Pulcharellus l. 3. el. 4.

ECCLESIÆ SACRAMENTA.

Baptismus.

HIc vbi pura liquet nativo flumine Naias,
Infantum genus, & primę sub lumina vitę
Nata Deo soboles, noxas lustrata paternas
Eluit, & sacris renovat natalibus æuum.

Idem l. 2. Eglo. 7.

His

His Regem auspicijs heros ter flumine sacro
Abluit, attestans tria Numinis ora triformis,
Æternum Genitorem, æquęvum in fæcula Natum,
Afflatumq; anima communem ambobus amantem,
Nec mora: dum nudo capiti sacer influit imber
Protinus insaniæ discusso turbine mentis
Rursus in ora suo nativa supercilio Rex
Assurgit, vultusque animo arrisere sereno.

Idem l. 2. Paeon.

Hæres Olympi natus erit tuus
Tingens sub vnda molle caput sacra,
Labes avitas efficaci
Eluere, & vitium parentis.
Nunc innocentis fluminis alveo
Mergatur infans, enatet vt Styge;
Flamenque fando rore puro
Membra lavet, maculamque tergat.
Sic fœda quærat vertere candidis,
Votisque amicis tristia, promovens
Cœlo recantantis parentum
Opprobrijs, generisque damnis.

P. Io. Bap. Masculus l. 2. Ode 13.

Felix posteritas, quæ cœlo vndante videbis
Oceani cœlestis aquas Iordanis in alveum
Defluere, & Charitum nardos, & pinguis amomi
Effusos onyces sacris innare fluentis.
Lumine tum cassi fœtus, lethoque iacentes
Invenient vitam mersi genitalibus vndis:
Emergent vegetæ proles, nitidæque iuventæ
Et diram sub aquis mortem, scabiemque relinquent
Vipeream, niveis alacres in vestibus ibunt,
Quos super æthereis rorarint nubibus ignes,
Quosque columbinis plaudens insederit alis
Spiritus, & plena Charitum perfuderit ora.

P. Ant. Millieus l. 5. Moys. Viat. t. 1.

Cœli primitiæ facies, cœleste lavacrum,
Lux animi, veteris certa medela mali.
Mens hominum vestris abluta renascitur vndis.
Altera cum melior vita priore datur.
Vester & extorres cœlo liquor vsque redonat,
Et potis est stygio demere corda iugo.
Vobis tuta salus, vobis debetur origo
Semper inexhausti spes & aperta boni.
Ille liquor cœli iam dudum clausa relaxat
Claustra, per hunc cives, turba redempta sumus.

Ben. Milanus El. 2 ad Franc. Car. Bar.

Con-

Confirmationis Sacramentum.

VErùm antiqua lues, & adhuc mulctanda dolor
Et virus lethale animis, & morti origo
Vivit adhuc: vivunt sceleris primordia tanti:
Nam quamquam lustrata semel cunabula mentis
Abluta contage novæ dant munera vitæ,
Nec Superùm veteres iras, aut arma timemus,
Stat sceleri sua pœna, manent etiam altera bella
Tartareum contra Regem: sed & altera bella,
Subsidia è pleno præbet fons alter olivo.
Quo quibus inspersit frontem sacer vnguine pollex,
His tacitum irrorata sui per symbola Numen
Illapsum, mentem arcano lenimine mulcet,
Iuratamque suorum aciem, & data nomina cœlo
Explorat, signumque suæ dat habere palestræ,
Divinique animis insignia Martis inurit.
Hæc vires vnguenta notant divinitus auctas,
Et faciles ad bella manus], atque omina palmæ.

P. Conf. Pulcharellus l. 3. Egl. 2.

Pœnitentia, siue Confessio piacularis.

QVin etiam si quos belli fortuna subegit
Vulnera sæva pati, & stygio succumbere Martis
En alios latices, vnum, & cõmune levamen.
Hìc animæ languentum abluta cæde piantur,
Et sua primævæ repetunt præcordia vires.

Idem ibidem.

Nunc ò resigna non benè condita,
Patens dehiscat pectus, & intimum
Cubile cordis; fraude cœca
Obsita quæ latuere, profer.
Ah siste tandem, siste licentiam
Procacis ævi; quis furor arserit.
Non erubescendis latere
Vocibus, ingenuamque Patri
Committe mentem, quidquid habes reus
Depone tutis auribus, integer
Veri, terens, & cor dolendo,
Vela dare, & statuens retrorsum.
Quod illæ pœnæ cunque salubrius
Decrevit, vltrò persolvas. satis
Flagrove facturus, vel æra
Connumerans domino reposta.

Vectes ahenos pectore demove,
Centum quod arces clavibus, elue
Te labe turpem, atque ore pestem
Egere, vipereumque virus.
Culpabis actus verbaque lubrica.
Operta prodes tu quoque consili:
Effare tandem quo cruentus
Vulnere, quo pereasve morbo.
Flamen mederi doctus, & abstinens
Solventis auri crimina, purius
Dijudicet, rerumque prudens
Atque sciens animi dolosi.
Reducet Orco, teque polo potens
Verbis redonabit. Genitor quoque
Obliviosus mittet iram
Compositis melior sagittis.

P.B.Masculus l.2. Ode 1

Sacratissima Eucharistia.

NVnc age, si qua oculi sitiunt miracula rerum,
Aspice surgentem medijs altaribus amnem
Purpureum. Bacchi facies, verùm altera virtus;
Altera convivis mensæ pars, altera vitæ.
En eadem ostentat Cererem simul ara nitentem.
Sed non illa Ceres, non gramine nata propago,
Numen Io, Numen tali se fonte propinat;
Sed dapibus verè suppostum apponit aristæ,
Et Cererem vultu & vultu mentitur Iacchum.
Nempe suis munus mensæ se præbet vtrumque,
Indiscreta, licet discreta videntibus, esca.

P.Const.Pulcharellus l.2.Eclo.7.

Hæc summa sacri: quippe vim quandam notis
Præmurmuratis esse non dubiè autumant,
Certam, efficacem, vividam, expressam, citam;
Adeò vt sequacis numen alliciat Dei
In sacra dona frugis, & vini illico.
Non esse verba: sanguinem vino statim
Subire, frugi corpus abeunti citum:
Et esse eumpse sanguinem planè docent,
Idem disertè corpus, & iustum quidem
Et vndequaque partibus plenum suis,
Et explicatum, & arduo dignum viro,
Quod ille quondam Christus, exhaustus nece
Gessisse fertur. ille nunc ergo Deus
Et mortis vltor dictus, audivit simul

Insi-

Insinuat astris lapsus, in frugis globum,
Et in liquoris penetrat eiectis locum.

P. Ber. Stephonius Flau. ac. 2. sc. 3.

.... in medijs Rex ipse peractis
Ritè super mensam sacris vmbratilis Agni
Res ipsas vacuis, seque ipsum protinus vmbris
Substituit: farris speciem, laticisque Lyæi
Induitur. se triticea sub imagine totum
Vitigenoque latens totum se tegmine condit,
In Cereris, Bacchique iocos, & munia lapsus,
Vt satiet, potetque suos; vt candida semper
Hostia perpetuas rubicundaque perstet ad aras.

P. Ant. Millieus l. 19. Moys. Viat. to. I.

Mirus amor! superum digressu lauta supremo
Fercula disponit dio Sapientia cultu,
Et se convivis epulandum mitibus offert,
Scilicet exiguo crusti Cerealis in orbe
Maiestas inclusa latet; sub imagine Christus
Triticea vescus mortali absumitur ore.
Cœna ferax operum, dulcedine dives honesta
Fertilis ostentis, stupet ad miracula rerum
Nec capit, & natura probat. dispensat opimas
Ipse dapes, laticesque pios, & potus & esca.
Ipse dat, ipse datur; sacrumque sacrique sacerdos
Immedicata Ceres veros conflatur in artus,
Et verax in corpus abit, mutata cruorem
Pocula divinum subito lenæa fatentur
Numen vtroque manet sub tegmine; pervia quamvis
Exterior species sensus frustretur inertes.
Forma meri, frugumque ferax apparet imago,
Alma fides vtrumque negat, sub rore lyæo,
Fruge sub exili venerabile Numen adorat.
Nec tamen in tenui maiestas abdita libo
Existit diversa locis. manet vna sub escis
Pluribus, impatiens visus, impervia tactu.
Secta quid in varias memores libamina partes,
Et summum quovis in fragmine adesse Tonantem.

Bened. Milanus in Hymno Sacros. Euchar.

.... lacrymis altare decoris
Irrigat, vt Virgo frumentum Virginis ara
Conferat in media facit: atque in vota Tonantem
Evocat, vt Cereris mox velet imagine. Verba
Iamque arcana premit tacitus, secumque susurrat
Præluditque operi magno, circumflua pennis
Intremit Aligerum pubes. ille ore tremendo,
Omnipotente, globum digitis complexus, Olympi

Qui

Matrimonium.

CErno alium, qui culta rigat florentia, rivum.
Nil vſquam vberius terris, nec purius aura
Vlla liquet. Sanctum circa ſedet agmen amantum
Atque omnis genio pubes operata iugali.
His luſtratus aquis furias dediſcit iniquas,
Nec poſitos vltra fines movet arma Cupido:
Sed tantum ſacro leges fovet igne maritas.
Hinc ſoboles nulla Cyprij cum labe veneni;
Et venit ad partus melior Lucina verendos.

Idem ibidem.

Eccleſiæ Nauis allegorica.

.... Ratis ignea viſa per auras
Ducere flammantes media in caligine ſulcos
Et vectare neces, perque æquora nigra timores
Quattuor ex omni mundi regione, carinæ
Incubuere animæ ventorum. turbinat Eurus,
Impellit Boreas, quaſſat Notus, Africus vrget,
Coniurant elementa. volat tamen illa periclis
Tutior in medijs, æſtuſque illudit, & Auſtros,
Deſignatque ratem ſulco victore, guberṅat;
Quàm ſceptro Petrus, clavoque timendus. Amoris
Hæc flammis compacta, Stygis ſupereminet vndis:
Eruitur nunquam, ſemper iactata: agitatio firmat;
Et mage ventorum ſuccenditur ignea flabris.

P. Car. de Luca l. 29. Dom. Laur.

Sacræ Preces.

ERgo propinquantis violento Numinis œſtro
Tactus Aloyſius, taciturnæ noctis in vmbra
Indulgere Deo quoniam iuvat, emicat ardens
In medium conclave, toro demiſſus ab alto,
Hìc poſitis terræ genibus manibuſque ſupinis,
Supplicis os, ànimumque gerens in vota laceſſit
Aurea vota Deum, quæ tum cum Numine ſolo
Solus agit? tacet os, oculorum labra loquuntur,
Verbaque ſunt lacrymæ; donec ſuſpiria rumpunt
Cordis iter, ducuntque profundo è carcere voces.

P. Vinc. Guiniſius car. 9.

Homo inter precandum exſtaſi correptus.

ILla novos, ſemperque novos aſpirat amores:
Stant oculi rerum immemores, raptuque ſupino
Intenti lucem ablegant, cœlumque requirunt.
Vitales toto requierunt pectore motus:
Nec vigor extinctus, tacito licet ore ſepultus.
Nempe animum ſubiere perempti funera nati,
Et dolor humanis ſolvit præcordia curis,
Affixitque polo mentem, ſenſumque ſequacem,
Atque animæ vegetas per amica ſilentia vires.
Nil aciem circumfuſam, nil proxima ſentit
Verba ſalutantum, & ſtantes ad limina Divos.

P Conſt. Pulcharellus l. 1. car. 6.

Nec mora: iam tenuis membrorū obſtacula rumpit
Spiritus; & molem qua tardius ire ſolebat,
Linquit humi ſimplex, & iam ſine corpore vita.
Ipſe ſuas illi pennas Amor, ipſe volatum
Expedit, ipſe pari moderamine librat euntem:
Expenditque fugam, ne parte laboret iniqua.
Mox propria gravitate levis ſine remige penna
Carpit iter, mentemque tuam Gonzaga volantem
Ducit inaſpecti ſecreta per atria cœli.
Ille quidem ſuperas ſecurus inambulat oras:
At corpus ſine mente iacet, non labra gubernat
Halitus ad vocem iam torpet anhelitus oris
In venis iam ſanguis hebet, non palpitat imum
Pectus, & in media cor pectoris arce quieſcit.
Lumina, fixa patent, ſtant tegmina neſcia flecti,
Immotumque ſupercilium; ferale cadaver
Dixiſſes, niſi quòd vitam ſapit oris honeſtas.
Neſcio quid ſpirat vitæ ſine munere vultus.
Aut ſi non ſpirat, ſperat tamen, æſtuat, ardet,
Sollicitatur, amat, gaudet, dolet. omnis in vno
Statque, caditque color, ſe ſeque reciprocat æſtus.
Vſque adeò vultum, quamvis ſit diſſita longè,
Mens animat, nec in ore negat, quid tractet in aſtris.

P Vinc. Guiniſius car. 9.

Mater ô caſtæ ſobolis, pudica
Mater vt mentis rapit ardor? vt te
Vectat aurato ſuper aſtra virtus
Axe Bootæ?
Dum poli pictam meditaris aulam
Nobilem ſtellis imiraris Arcton
Hæc ſalo tingi metuit. ſolum tu
Tangere neſcis.

Ipſe

Ipſe te vidi, ſubito ſoluta
Mente lymphatam, atque Deo reſorptam:
Marmori vidi ſimilem, atque eandem
Corde liquato.
Fervidum pectus tumet intus, & cor
Solvitur, duravit Amor ſed extra,
Dædalus qualem potuit magiſter
Sculpere formam,
Ebrios ſenſus inhiantis implet,
Sobrios æſtus ſitientis explet,
Aureo cratere tibi propinans
Nectar amantum,
Membra ceu dulci rigat ille ſomno,
Interim ſponſo vigil elaboras;
Mens & arcanis agitata curis
Corda fatigat.
I, vigor quò te rapit acer, & quò
Vis potens cordis citat; i beato
Pignore, & iam nunc patrio potiri
Incipe cœlo.

P. Io B. Maſculus l 2. Ode vlt.

Amoris œſtro percitus entheo
Ad ſempiternos imperioſius
Raptaris Ignati lepores
Deliquio labefactus alto.
Dum derelictis transfuga ſenſibus
Deo propinquus, te procul exulas
Nexuque inhærentem tenaci
Te ſimili ſociare gaudes.
Stant membra ſegni languida frigore,
Mens acris intus conflagrat. ò amor,
O cordis igniti calores
In gelido vigiles veterno.
Quæ mens in illo Numinis vbere
Erat? quis ardor? quis tibi pectoris
Senſus, tenenti larga ponti,
Larga ſoli bona, larga Divum?
Rudis theatrum nobile cœlitum
Spectator intras: hinc ſapientior
Diſcedis, & te maior, auctus
Numinis vberiore lapſu.

Ben. Milanus lib. Var. Carm.

Supplicatio publica.

PRima figurato rutilant invecta metallo
Purpureæ vexilla Crucis; palleſcit imago

Auratæ ſuſpenſa trabi lux cerea circum
Vitreaque effulgent ... is ſpecularia flammis
Tum juvenes, gemino tum digerit ordine Patres
Et via Aventino teritur magis edita clivo.
Omnibus in morem tenui velamina flexu
Carbeſeos criſpata ſinus, & libera cinctu
Poplite fuſa tenus: queis margine ſutilis imo
Inſtita coniferas fluit interſtincta per oras.
Dextra gerit pariles ceris ardentibus ignes.
Quin etiam auratis fulgentia pegmata velis
Imponunt humeris: adytiſque elata repoſtis
Thure vaporatis portant ſimulacra metallis.
Tum numero librata pari diſcrimina vocum
Alternant: reſonant litui, nervoſque laceſſit
Sopitos fidicen, vociſque aſſultat imago
Rupibus, & longè fluvium perlabitur Echo.
Iam latij decus omne fori, ſanctique Senatus
Succedunt oſtrina manus: capita alta coruſcæ
Advelant, auroque nitent redimicula mitræ,
Ipſe pater medium ſupereminet arduus agmen,
Et cinctus niveam triplici diademate frontem
Luſtrat adorantes ſubmiſſo poplite gentes.

P. Alex. Donatus l 2. car. 3.

Iamque ire hora iubet: iam clarum è turre celeuſma
Inſonat. è templo principe ſurgit iter.
Vndique campani mugitibus intonat æris,
Vocalique aer ſeditione fremit
Quà via cunque patet, quàque altera, & altera ducit
Semita, ſeu dextra eſt, ſive ſiniſtra via;
Translatæ ex agris ſurgunt læto ordine ſilvæ,
Hoſpitaque hic illic compita fronde virent.
In media nemus vrbe vides, ferroque reciſus
Nunc hic radices advena lucus agit,
Vrbica diverſo ſparguntur marmora flore:
Atque vbi flos non eſt, gramen, & herba iacent.
Adde quod ornato domus omnis, & omnia cultu
Atria velantur, penſilibuſque ſacris.
Quàque expanduntur Tyrio fulgentia ſucco
Stragula, & Aſſyrio diſcolor arte tapes.
Magnificæ pendent Aræ: ſtant aurea ſigna,
Multaque Apellea ducta tabella manu.
Ante aciem, primaque volant in fronte trophæa,
Et vexilla ſua latè animoſa Cruce.
Centū hinc, atq; alia in ſeriem centum alta coruſcā
Lumina, ceratis lumina ducta ſtrijs.

Tertia formosæ series indulta iuventæ,
Aligerùm educit sub sua signa gregem.
Et teneros ostentat Hylas, puerilia castra;
Hi pluma, & cultu versicolore placent.
Hic Superum (portate viri, nam sarcina magna est)
Condita cum pretio lipsana prisca cubant.
Succedit tergo Cantorum exercitus omnis;
Cantorumque duces Orpheus atque Linus.
Turba Sacerdotum vt gressu sic proxima cantu,
Vocales latè iactat in astra preces.
Agmine ab hoc, mortale nihil, parumque videres
Spectator, tua si lumina tersa forent.
Namque en, en ille astrigeri moderator Olympi,
Alba latens panis post simulacra venit,
Pone genu quicumque vides, reverenter adora:
Hoc qui præcedunt, quique sequuntur, agunt.
Mysta geritNumen, Mystam comitantur euntem
Ductores procerum, patritiusque decor.
Flammatam manus vna facem, premit altera sertum.
Diviparæ sertum Virginis, atque preces.
Arridet faculis cęlum, & tot millia gaudet
Tædarum, totidem posse novare dies.

P.Io.Bisselius l.3. Vern.El. 23.

Quæ terris video cęli spectacula? cælum
Æmula Roma refert. dum stellas explicat Hesper,
Roma viam facibus discriminat: ordine longo
Semita collucet flammis, alimentaque lucis
Devorat ignis edax, apiumque labore superbus
Æstuat, atque diem renovata in morte sepultum
Attonitum vocat ex vmbris & noctis ab vrna.
Tecta viæque natant populorum flumine. Tybris
Dum vicina suis cernit spectacula ripis,
Gestit aquis, plausuque salit. torquata lucernis
Roma novis, surgens è flammis pulchrior, olim
Fumida quæ cecidit tædis combusta Neronis,
Florum vere novo redimita, indutaque telis,
Quas insignit acus, quas aurum flexile pingit.
Quas phrygium distinguit opus, quas inficit ostrũ,
Mollia quas animant vario subtegmine fila,
Exulta, veteresque tuos oblita triumphos
Virginis in pompa melius rediviva triumpha.
Tympana iam plaudunt, lituique, tubæque: revulsis,
Machina iam claustris, & complexura penates,
Et fora procedit, facturaque turribus vmbram.

P.Car.de Luca l.2c.Dom Laur.

RES SACRÆ.

Imago Christi in Veronicæ Sudario.

REddidit impressos candenti sindone vultus
Effigiemque Dei veram, squalentiaque ora
Humana non ficta manu, neque picta colore.
Miratur speciem mulier viventia telis
Ora tuens, tantumque decus. radiata refulget
Maiestas, & purpureis è sanguine gemmis
Frons divina micat. radiant & lumine vepres,
Qui cinxere caput: regnique insigne decorum
Spinifero implexum nexu diadema coruscat.
Promissis hinc inde comis crispatur in armos
Cesaries intonsa; nitet gemmata cruore
Fimbria cinnorum, mentumque bicuspide barba:
Livescunt colaphis tunsa ora, genæque tumentes
Livori & sacer horror inest, qui invitet amorem.

P. Ant. Millieus l.20. Moys Viat. to.2.

TORMENTA, ET SVPPLICIA VARIA.

TVnc data libertas odijs, resolutaque legum
Frœnis ira ruit; domini per viscera ferrum
Exegit famulus: nati maduere paterno
Sanguine, certatum est cui cervix cæsa parentis
Cederet: in fratrum ceciderunt præmia fratres.
Busta repleta fuga, permistaque viva sepultis
Corpora, nec populum latebræ cæpere ferarum,
Hic laqueo fauces elisaque guttura fregit.
Hic se præcipiti iaculatus pondere dura
Dissiluit percussus humo, mortesque cruento
Victori rapuere suas: hic robora busti
Extruit ipse sui, nec dum omni sanguine fuso
Desilit in flammas, & dum licet, occupat ignes,
Colla ducum pilo trepidam gestata per vrbem,
Es medio congesta foro, cognoscitur illic
Quidquid vbique fuit scelerum.

Lucanus l.2.

Exequere iussa: dira lanienæ mala
Molire fortis, strenuè exerce graves
Artes doloris, vinculis, flammis, rotis,

Sævis

Sævis ferarum dentibus, lenta fame
Moriantur. æquor quidquid horrendum expuit,
Hercynia quicquid nemora truculenti creant
Quicquid Goastæ, quicquid Heniochi pavent,
Ingere, procustæ lecťuli, pinus Scinis,
Diomedis aræ, squalor Augiæ gravis,
Odrysia mensa, lenta Mezentj lues,
Collata nostris levia sint monstris mala.

P. Bern. Stephonius in Flau. ac. 2. sc. 3.

..... Horribiles in fortia colla secures
Expedit impietas. pardus, leo, tigris, & vrsus
Christiadùm petit vngue latus: furit ignis in artus:
Obruit vnda, secat gladius, penetrabile adurit
Frigus, ahena, faces, pix ignea, lampas, & olla;
Crux cruciat, fustes contundunt, guttura funes
Elidunt, vnci lacerant, & scorpio: dentes
Iactati lapides populantur: fusile plumbum
Visceribus stridet: caudis raptantur equorum
Per vepres: avibus dant membra rapacibus; exta
Nuda tremunt; fibræ tractantur, & ossa flagellis,
Et venæ saliunt. inventis corpora desunt:
Crescit at ingenium feritatis; & ipsa furores
Se pœnis superasse suos mirantur & astus.

P. Car. de Luca l. 19. Dom. Lunre

Defecere mea lassæ in cervice secures:
Et spatium fixæ non habuere cruces.
Ebibit assiduum feralis arena cruorem;
Et sine cæde vident nulla theatra diem.
Luditur in iugulis; scenamque alit vna voluptas,
Ebria cum tali pulpita rore madent.
Igne alios fumoque necat: tunicaque molesta
Intextos lenta vivere morte iubet.
Ast alios atra atra, piceaque in nube flagrantes
Nocturni subigit luminis esse vicem.
Vrsorum exuvias alios sumptaque ferarum
Pelle iubet alios assimulare feras.
Mox acti rabie, venatica turba molossi
In nova decepto pabula dente ruunt.
Dumque vrsos, aprosque putant, Actæonis ipsos
Ignari, & dominos plebe iocante vorant.
Sed laniare canum quos ora miserta verentur,
Sævius hos arcu tela sonante necant.
Vtque cavas vsquam lethalis arundo per aures
Transijt, aut geminum perculit hasta latus.
Applaudit resonans tantis orchestra cachinnis,
Centũ Erymãtheos ceu iugulasset apros. *Et inf.*

Quos ſtygio cultum piguit deferre colubro.
Hos ſuus aut fixo perluit enſe cruor,
Aut lento ſuccenſa foco ſartago cremavit,
Aut tumido merſos obruit vnda ſalo,
Aut furor iniecto lapidum tumulavit acervo,
Aut putrida infoſſos exanimavit humo:
Hos levibus iaculis, & acutis ira ſagittis,
Hos ſecuit rapidis acta quadriga rotis.
Hos gravis eliſo mactavit clava cerebro,
Hos avido forceps carpſit aduſta foco.
In medios ferram deſcendere vidimus artus,
Et fiſſa in partes hiſcere membra duas.
Vidimus accenſos oleo flammante lebetes,
Et Siculo fuſos ære ſonare boves.
Vidimus inſontes convulſo crine puellas
Raptari ad Paphiæ ſacra pudenda Deæ.
Vidimus exciſas inhonora clade papillas
Virginis. & laceras dente vacare genas.
P.Iac.Bidermanus Heroid.l.3 El.1.

Homo membratim cæſus.

CVm laceros artus, æquataque vulnera membris
Vidimus, & toto quamvis in corpore cæſo
Nil animæ lethale datum, morenique nefandæ
Dirum ſęvitiæ pereuntis parcere morti.
Avulſæ cecidere manus, exſectaque lingua
Palpitat, & muto vacuum ferit aera motu.
Hic aures, alius ſpiramina naris aduncæ
Amputat: ille cavis evolvit ſedibus orbes,
Vltimaque effodit ſpectatis lumina membris.
Lucanus l.2.

Flagellis cæſus.

ILle locum plagæ iam deſtinat, ille flagellum
Suſtulit, & corpus dum furit ore, ferit.
Heu teneri primis tinguntur ab ictibus artus:
Quid facient, repetent cùm fera flagra locum:
Fit vibex, fit livor, habet caro livida tuber,
En ſuccedenti verbere tuber hiat.
Vulnus atrox ſequitur, manat de vulnere ſanguis;
Iam flagra, iam fuſo ſanguine terra madet.
Saxea nil viſo molleſcunt corda cruore,
Imò recrudeſcit, qui fuit ante, furor.

Ergo vrgent, rabiemque acuunt; rue, percute, clamãt;
Pars lateris superest integra, tunde latus
Tergus arant, rubroque trahunt nova vulnera sulco.
Dic mihi quã segetẽ tã bona terra dabit. *Et inf.*
Attamen hoc veluti calybem faber improbe tundis;
Verberibus geminas verbera; flagra flagris.
Scorpius hamatis præcordia lancinat vncis,
Et sacra ferrato carpitur vngue caro.
Iam manifesta patent per vulnera viscera: cerno
Iam propè laxatis cor micuisse fibris.

P. Car. Verpæus Piar. lacr. l. 1 El. 8. & 9.

Intendunt igitur nudato brachia vinclis,
Transuersoque iugo fixis hinc inde columnis
Suspendunt, lorisque secant à vertice ad imos
Vsque pedes: per vtrumq; latus, per terga, per armos,
Collaque, pectoraque innumeris sonat ictibus acta
Taurea, sanguineisque vlmis, & vimine fasces,
Rumpuntur, truncæque volant à corpore virgæ:
Altius aut sulcis mersæ rorantibus hærent.
Instant crudeles repetita incude ministri.
Nec quadragenas minus vna infligere plagas
Solliciti: petitur populo miserabilæ pænæ
Ostentum, placare feras quod possit, & ipsos
Immanes solo aspectu terrere leones:
Alternantque vices fessi, nec verbera lege
Nec numero, nec more rotant. iam tergora costis
Rapta fluunt. numeranda horrent sine pellibus ossa.
Hostia nudata est detracto vellere, & vnum
Cernitur informi toto iam corpore vulnus.

P. Ant. Millieus l. 20. Moys. Viat.

Pellis viuenti detracta.

Clamanti cutis est summos direpta per artus,
Nec quicquã nisi vulnus erat; cruor vndiq; manat;
Pelle micant venæ: salientia viscera posses
Et pellucentes numerare in pectore fibras.

Ouidius l. 6. met.

POENAE, SIVE PLAGAE AEGYPTI.

Plaga Prima Sanguinis.

Sic ait, & Pharias ceu vulnere fauciat vndas
Et rude percussum respergit sanguine flumen.

Extemplo exhausti latices, & limpidus humor
Defecere vadis: impleverat omnia sanguis
Flumina, stagna, lacus, puteos, vivaria, fossas
Euriposque, cadosque, vrnasque, & aquaria vasa:
Omnia sanguis erat. *Et inf.* Spumantibus vndis
Gurgite purpureo fumans devolvitur amnis,
Et sonat; ardentes collucent sanguine ripæ.

Plaga Secunda. Ranarum.

AT simul vt virga elata stagna atque paludes
Increpuit Vates, iussit erumpere ranas:
Erupere cavis conferta examina stagnis,
Invaduntque procul campos, & saltibus altis
Transiliunt tumulos: alacres iam mœnibus instant
Turritis: hostem nullus iam distinet agger.
Raucisonas super hæc laterum de follibus amplis
Inflavere tubas, horrendaque classica toti
Ægypto intonuere. tremunt Bumastis, & arces
Mempheos: è muta nam nulla advecta Seripho,
Sed venere ab aquis, stagnisque sonantibus omnes.
Exclusi tectis coeunt in compita cives
Ferali exciti cantu, & bufonibus atris,
Qui cognata iugant audacibus agmina ranis,
Luctisonisque citant tristes vlulatibus vmbras.
Horrescit turbata Pharos rumpentibus aures
Ventriloquis: bullit tellus, nec flumina cessant
Eructare luem, raucamque emittere gentem
Gurgitibus: saliunt immani corpore ventres,
Obscœnosque ferunt cella ad palatia rictus.
Exturbant thalamis regem, & convitia cantant
Importuna epulis: rasis mantilia villis,
Et citrios orbes, & pulvinaribus aureis
Surgentes maculant spondas: quin lancibus ipsis
Proluviem fœdam exsolvunt ignobilis alvi.

Plaga Tertia. Culices.

ERgo iterum iussus percusso pulvere Moses
Attollit culicum nimbos, & in aera spargit.
Ac subito alatas veluti ferat Auster arenas
Eripuere diem: volat atro turbine pestis
In pecudes hominesque ruens; ceu faucibus Ætnæ,
Aut volet irati sparsus cinis ore Vesevi.
Nec fas est exire oculis subtilia tela,
Mole adeo nulla sensus corpuscula fallunt,

Effu-

Effugiuntque aciem: quibus est cutis arida venter,
Perspicuæque hyalo pennæ, tenuissima crura,
Subtilesque pedum fibræ, cava buccina rostrum,
Spiculaque, & tremulo molles filamine caudæ:
Cornua dant fronti duo Serûm è stamine fila.
Vix hostem sentire licet, nisi vellicet aures
Advolitans, tenuique tuba iam vulnera figat,
Aut canat exili stimulans se ad bella susurro.
At cum purpureo tumuit iam sanguine venter
Et satur, infixa tamen hæret cuspide pelli.
Sensere hanc pestem Pharij; nam cuncta sonora
Corpora nube premunt, & apertis sensibus intrant,
Configunt oculos patulis se naribus abdunt:
Respirare nefas adeo spirabile cœlum
Obsedere; simul vitæ in penetralia lapsi
Faucibus, ægra agitant crebro vitalia flatu.

Plaga Quarta. Muscæ.

Ecce tibi ad culices maioribus agmina muscis
Omnigena adijciã, vt stimulis penetrãtibus angãt
Te populumque tuum & diris pruritibus vrant.
Haud secus ac iussæ faciunt: stridentibus alis
Insiliunt, & se medios iaculantur in hostes.
Nunc vltro citroque fremunt, nunc recta sonantes
Nũc transversa secãt spatia, aut glomerãtur in orbes.
Olfaciunt longè prædas, & olentia longè
Corpora quadrupedũ, aut hominum librãtur in ora;
Spiculaque infigunt membris, & cuspide sugunt
Purpureas venis animas, artusque cruentant
Informes; manat sanies, & tubera surgunt,
Vlceraque infuso crudescunt fœda veneno.

Plaga Quinta. Pestilentia pecoris.

In pecudes igitur lucem non amplius vnam
Desævit pestis Pharios grassata per agros
Non serpit contage malum: vis ignea cælo
Ingruit, & tumidis linguas in faucibus angit.
Sternuntur stabulis pecudes, sternuntur & agris
Corpora magna boum, & qui luctus Martis, equorũ.
Caprigenum pecus omne perit: cum fortibus vrsis
Frugales etiam, ac faciles ad fræna cameles
Tisiphone abripuit letho: neque cura medentum
Vlla iuvat, non Philliridæ, non Pæonis artes.

Plaga Sexta. Scabies et Vlcera.

.... sed vbi summos eduxit in artus
Sanguinis accensi salsos vredo vapores;
Tum prurire cutis maculis sparsim aspera rubris
Incipit, atque acri morsu pruriginis vngues
Sollicitat: tunicis humeros, & brachia primum
Motibus alternis agitant, torquentque fricantes
Collaque, pectoraque, & lumbos, & crura pudore
Seposito: neque enim prohibet præsentia regis.
Quin proceres ipsi vel coram Principe gestu
Indecores scabiem attrectent, & turpiter ora
Torquentes rugis, lanient immaniter ipsi.
Assurgunt papulæ; papulis mox tubera ruptis
In crustas vertere: ardent fœda vlcera membris,
Exutique suis erumpunt pellibus artus
Extantes, laxæque tument sine cortice fibræ.
Stare loco nescit scabies, fricat, intremit, horret,
Intus enim sacer ignis edit.

Plaga Septima. Grando.

...... ollis supra caput adstitit imber
Saxeus, immissæque faces, & fulminis alæ
Inclusere fugam trepidis: tonat arduus æther
Tela volant, accensa, cavis terra ima remugit,
Dissultant montes, contorquent flamina silvas:
Tempestas invisa gelu toto aere nubes
Alligat, elisasque immani grandine frangit,
Præcipitatque: ruunt ex alto ingentia saxa,
Cunctaque mole ruunt, homines, armenta, ferasque,
Silvarum laceratur honos: vix tecta colonos
Protexere: petunt imis spelæa cavernis,
Confusique feris latitant: gemit obruta tellus,
Atque altis segetes lapidum conduntur acervis.

Plaga Octaua. A locustis.

.... omnibus ora
Rostrata, & similes ferris duplici ordine dentes:
Mobile sub galeis caput altè assurgit acutis:
Cornei & extantes oculi: prolixior alvus
Desinit in rigidas caudata cuspide falces:
Poplite contento nervosis cruribus omnes
Evibrata solo saltu iaculantur in auras.

Corpo-

Corpora. Gnoſſiacis credas exiſſe ſagittas
Arcubus: at ſubiens pictas Notus adiuvat alas
Auſtrinæque volant ſubvectæ flatibus auræ.
Iam ſegetum nihil eſt in agris: iam gramina campis
Nulla virent: iam nulla tegunt pomaria frondes,
Nullaque iam arroſis frondent vmbracula ſilvis.
Tum ſpoliant libris ramos, virgultaque carpunt
Arida, vt immites bracchas hauſere vorando
Nil durum, aut immite fami tam triſtia monſtra
Inveniunt: ſubeunt tectis, ſtridentque ſonantes
Per thalamos, cellaſque omnes.

Plaga Nona. Tenebræ.

NOx mediam rapit axe diem, & ferrugine fuſcat
Letheis Pharios nebulis, & carcere nigro
Implicuit; quo quiſque loco deprenſus, inhæſit
Arctatus vinclis tenebrarum, & compede mortis,
Arrectiſque horrore comis. ſeu forte viator
Carpit iter notum campis; ſeu curvus arator
Verſat agrum cultu, & glebas exercet inertes;
Sive foro, aut tectis cives, vel publica cura
Vel privata tenent ſtudia; improviſa repente
Obnubit caput, atque iiſdem veſtigia figit
Horrida nox immota locis; gelidoque pavore
Concutit ambiguos ſuperentne? an terra dehiſcens
In cæcas Erebi vivos detruſerit vmbras?
Nam ſævæ exterrent facies, & ſpectra ferarum
Curſantum iuxta, & paſſim per tecta vagantum.
Nec tamen adſtantes cuiquam ſpectare propinquos,
Aut notos nox illa dedit cognoſcere vultus,
Sed gravior tetro in pœnas à ſulphure ſulſit,
Obiectique metu maiora pericula veris.

Plaga Decima. Cædes Primogenitorum.

EVigilant, & vera vident, vera arma, viroſque
Ardentes ſquamis, & non errantia tela,
Primigenum à iugulis, ſortitaque vulnere membra
Lethifero; confuſa ſonant clamoribus omnia
Et lacrymis, trepidi occurrunt ad ſpectra parentes.
Effuſæque comis matres: vt quemque cubili
Exturbavit amor ſobolis, ſubitique timores
Semianimem eiecere thoro; nudumque veluti
Ad genua amplexu ferrum conantur, & iras
Hoſtiles inhibere; manus ſimulacra relinquunt

Dilapsa in ventos, tenuique simillima fumo.
Vulnera certa madent, verique in morte dolores.
Dant gemitus, miseroque vocant clamore parentes
Auxilio: plerique thoris percussa relictis
In gremium matrum morituri corpora iactant
Conantes alios stratis exire, supinos
Conatu in medio vires, & vita fefellit
Defecere, thoroque caput posuere relapsum.

P. Ant. Millieus Moys. Viat l 2.3. & 5.

Sanguineas hic Nilus aquas, propriumque cruorẽ
Horret, & obscænis dubium se quærit in vndis
Et timet, & pleno longum sitit aridus amne.
Inde per ingentes cumulos aggesta putrescunt
Agmina ranarum, fœto quas flumine Nilus
Extulerat virgæ imperio, Phariasque per oras
Infestare domos ipsumque lacessere regem
Miserat, eduramque malis infringere mentem.
Omnis & in ciniphes terræ tum pulvis abibat,
Cogebatque latere Magos, dextramque fateri
Numinis, & victas signis maioribus artes.
Inde graves vario generis discrimine muscæ
Figebant proceres, importunoque tumultu
Infixoque altè rostris crudelibus œstro,
Dira fatigabant regem, veniamque precari
Mosis, & elusum vrgebant non fallere Numen.
Hinc sævæ pecudum strages, cute fœda tumenti
Vlcera. & insani per putria membra dolores.
Inde per horribiles nimbos elisa micabant
Fulgura, vastatisque furenti turbine campis
Fulminibus grando mixtis glomerata per auras
Exitium fatale viris, pecudumque ferebat
Armentis gregibusque ruens; tum si qua virenti
Gramine læta super Phariæ post fulmina terræ,
Densa locustarum nubes effusa vorabat.
Inde videbatur terra palpabilis aura
Nox stygis, & diræ tenebris horrentibus vmbræ:
Affixique loco Pharij indomitaque revincti
Nocte, catenatis ferri ceu compede membris.
Vincta adamantæi religarent corpora nexus.
Dira per hæc dare terrificis se spectra figuris
Attonitorum instare oculis, immanibus aures
Perculsas vrgere sonis, intendere sævas
Horrifico terrore minas. graviaraque letho
Omnia, concussis diros inferre labores
Sensibus, insanas furiare in pectore mentes
Et stygis in fontes rabidum exercere furorem.

Parte alia Pharij per ſingula mœnia regni
Damnataſque domos, hæres vbi maſcula proles
Peſtiferæ cædes & plurima mortis imago.

P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Ieſu.

Nam ſua ſanguineum traxiſſe fluenta colorem
Vidit, & infeſtos ſtare cruore lacus.
Vidit, & informi deformes agmine ranas,
Inque fora, inque domos, inque ſubire penus,
Tum ciniphes infame genus, quos pulvere iacto
Fertilis innumeros vndique fudit humus.
Inde vagas alio venientes agmine muſcas;
Nulla gravis genti plaga perinde fuit.
Vaſtavitque ſuo miſerè graſſata veneno
Cornigerumque pecus, lanigerumque lues.
Vlcere præterea putruerunt corpora fœdo,
Et liquor arcendo deerat, & herba malo.
Fulmine tum mixto cecidit fera grando, ſatoſque
Perculit hibernus ventus & imber agros.
Quod reliquum à nimbo fuerat, populata locuſta eſt
Debuerat plagis tot ſapuiſſe Pharos.
Non ſapuit; denſis igitur damnanda tenebris
Gens fuit. ò tenebris digne Canope tuis.

P. Iac. Bidermanus l. 1. Heroid. el. 6.

CLAMOR ET STREPITVS INGENS.

EXcepit reſonis clamorem vallibus Æmus
Peliaciſque dedit rurſus geminare cavernis,
Pindus agit gemitus, Pangæaque ſaxa reſultant.
Oetææque gemunt rupes, voceſque furoris
Expavere ſui tota tellure relatas.

Lucanus l. 6.

Tollitur immenſus deſerta ad ſidera clamor,
Phlegræis quantas effundit ad æthera voces
Terrigena in campis exercitus; aut ſator ævi
Quanta Cyclopas nova fulmina voce popoſcit
Iuppiter, extructis vidit cum montibus ire
Magnanimos raptum cœleſtia regna Gigantes.

Sil. Italicus l. 9.

Plauſus reſonantibus tubis & tormentis.

EXcipient illum læto Mavortia plauſu
Agmina; pulſabunt feſtis clangoribus auras

Iam se se instructis ingens exercitus alis
Expedit: ĝratæ littus cinxere catervæ.
Iam colles clamore virum, clangore tubarum
Dissultant: iam flammivomo Cyclopea partu
Æra sonant: iam tecta novo gratata parenti
Dant sonitum, cœlo ruptis crepitantia flammis:
At procul excelsæ summis de mœnibus arcis
Tercentum ingentes tonitrus, centum ænea rumpũt
Guttura Vulcano multum saturata sonoro.

P. Const Pulcharellus l. 1. car. 8.

Concursus multorum vnum in locum confluentium.

...... mixtum confluxerat vndique vulgus,
Turba ingens. credas longinquo ex æquore vectas
Ad merces properasse: aut devastantibus arva
Hostibus in tutum trepidos fluxisse colonos
Cernere erat perque anfractus, perque arcta viarum
Cuncta replesse viros, confusoque ordine matres:
Permixtos pecori agricolas, hos iungere plaustra,
Hos intendere vela: alios discumbere apertis
Porticibus: resono completi cuncta tumultu.

Sannazarius l. 2. de par. Virg.

Huc omnis fuit ordo, premit, premiturq; viro vir:
Et populi levis vnda repercutiente sequentem
Anteriore fremit; nec se capit ipsa, sed vrget
Se magis, & simili semper cursu, atque recursu
Volvitur vnde fluit, se seque reciprocat æstus.

P. Vinc. Guinisius car. 1.

Exin turba frequens, nullo discrimine, raptim
Tendere in occursum, & viduatis mœnibus omnis
Vnà ætas ruere, ac totis efferuere portis.
Mixta virum, matrumq; manus, simul innuba proles,
Defixis inhiant oculis: vt crine decorum
Assurgat caput: vt candentia terga fatigans
Cornipedis, habiles pulchrè consurgat in artus.
Mirantur pueri sque ostentant singula matres
Nec vidisse sat est: iterumque, iterumq; propinquant
Visendi studio. labor est inhibere ruentes,
Molirique viam, & turba defendere Regem.

P. Dion. Petauius in Parn. Poet. Soc. Iesu.

..... mox longa ambage viarum
Circumfusa ruit per montem turba: patenti
Concursus fervet studijsque in limine: plausus
Exoritur fremitusque: terit, teriturque viro vir

Vnda

Vnda repercutitur, rursusque propinquat; & vnde
Missa fluit, refluit; manibusque obnixa recurrit;
Vrget & irrumpit, pectusque carinat & vlnas.
P. Car. de Luca l. 17. Dom. Laur.

Vt primum hæc exorta dies, fervere tumultu
Compita, complerique forum, vicinaque magno
Templa foro: effundi tectis confusa ruentum
Agmina: fortunæ, sexus, ætatis & omnis
Per fora, perque vias densæ concurrere nubes:
Invadique propinqua foro per tecta fenestræ,
Limina, congestis tabulata insessa catervis,
Ipsaque contempto subiti discrimine lapsus
Intrepidis onerata gemunt suggrundia turbis.
P. Ant. Chanut. in Parn. Poet. Soc. Iesu.

FAMA.

Fama, malum quo non aliud velocius vllum,
Mobilitate viget viresque acquirit eundo,
Parva metu primo, mox se se attollit in auras.
Ingrediturque solo, & caput inter nubila condit.
Mōstrū horrēdū, ingens: cui quot sūt corpore plumæ:
Tot vigiles oculi subter (mirabile dictu)
Tot linguæ, totidem ora sonant, tot subrigit aures,
Tam ficti pravique tenax, quàm nuntia veri.
Virgilius l. 4. Æn.

Orbe locus medio est inter terrasque, fretumque,
Cœlestesque plagas, triplicis confinia mundi:
Vnde quod est vsquam, quamvis regionibus absit.
Inspicitur, penetratque cavas vox omnis ad aures.
Fama tenet, summaque domum sibi legit in arce:
Innumerosque aditus, ac mille foramina tectis
Addidit, & nullis inclusit limina portis.
Nocte dieque patet, tota est ex ære sonanti,
Tota fremit, vocesque refert, iteratque quod audit,
Nulla quies intus, nullaque silentia parte,
Nec tamen est clamor, sed parvæ murmura vocis.
Atria turba tenet, veniunt leve vulgus, euntque,
Mixtaque cum veris passim commenta vagantur
Millia rumorum, confusaque verba volutant:
E quibus hi vacuas implent sermonibus aures,
Hi narrata ferunt aliò, mensuraque ficti
Crescit, & auditis aliquid novus adijcit auctor,
Illic credulitas, illic temerarius error,
Vanaque lætitia est, consternatique timores.

Seditioque recens, dubioque auctore susurri.
Ipsa quid in cœlo rerum, pelagoque geratur,
Et tellure videt, totumque inquirit in orbem.

Ouidius l. 12. met.

Quā Pater omnipotens digna, atq; indigna canentē
Spargentemque metus, placidis regionibus arcet
Ætheris: illa fremens habitat sub nubibus imis,
Non Erebi, non diva poli; terrasque fatigat
Quas datur, audentē primi spernuntque, foventque:
Mox omnes agit, & motis quatit oppida linguis.

Val. Flaccus l. 2. Argon.

Vtinam falso iactata metu
Pennata volet fama satelles,
Author inanis sæpe tumultus:
Sæpe tumultus nuncia veri.
Quæ luce sedens, & nocte sedens
Turrita super culmina regum
Mille per artus vigiles pandit
Oculos, totidem subrigit aures
Anxia custos: primæque anceps
Auræ tenues legit afflatus:
Mox ambiguo dubitat sono
Serit incerti verba susurri:
Inde capaces fusa per aures
Vulgi, celeres explicat alas:
Duplicansque metus crescit eundo
Inter terras, inter & astra
Lapsa volatu traijcit vrbes.
Gravis exoriens rumore levi,
Levis emoriens rumore gravi.
Quidquid, & alter prodidit auctor,
Quiddam auditis levis affingens:
Hoc multiplici voce remissum
Alter pronas narrat ad aures.
Credita vulgo verba bibaci
Manant porrò sparsa per orbem,
Quibus accessit credulus auctor
Alter, & alter. *P. Ber. Stephonius in Cris. ac. 3. in Cho.*

Fama, quam tellus peperit sororum
Vltimam Cæo, Enceladoque fratri,
Quæ super turrita sedes potentum
Culmine regum.
Abditis illi domuum latebris
Arbitro quidquid faciunt remoto;
Quidquid in fidam tenui susurro
Conditur aurem:

Viſa tu nulli ſpecularis audax,
Victa tu nunquam liquido ſopore,
Principum nullos verita, aucuparis
Anxia cuſtos.
Inde per linguas populi recepta,
Inter & terras celeri volatu,
Inter & cœlum duplicas tumultus,
Falſa remiſcens.
Mox & id nunquam meritos tyrannos
Laudibus geſtis onerare fictis;
Principes æqua ſpoliare laude
Auſa merentes.

P.Oddo de Comitibus Ode 1.ad Scip.Card.Burgh.

MORS.

FAtalem populis vltro poſcentibus oram
Advmovet atra dies,'ſtygijſque emiſſa tenebris
Mors fruitur cœlo, bellatoremque volando
Campum operit, nigroque viros invitat amictu
Nil vulgare legens, ſed quæ digniſſima vita
Funera præcipuos annis animiſque cruento
Angue notat; iamque in miſeros penſũ omne ſororũ
Scinditur, & furiæ rapuerunt licia Parcis.

Statius l.8.Theb.

Horrida vbi ſolio ſqualet Regina ſuperbo
Exeſas populata genas, & lurida frontem,
Conſumptoque cavas ſuſpendit pectore coſtas.

P.Alex.Donatus l-1.car.16.

Regina monogramma exucta ſine ſanguine (pore
Sanguinoléta, inanima corporata ex oſſibus ſine cor-
Funeſta infunerata, funus ipſa cum ſit. ſcilicet
Mors illa eſt, cui ſub lunam viuunt omnia:
Triſte ſatel'itium circa ſe ferruminat
Orci curas tabificas, & ſitim, & famem,
Maciem, ſenectam, lacrumam, ſuſpirium
Laborem, ærumnam, luctuoſa cum lue.

P.Leo Sanctius flor.to.2 Tit.Auro.3. Sal.

Non exoratæ ſedes hic effera mortis
Formidanda domus duro cubat illa ſedili,
Ore minax, & falce manum munita cruenta
Monſtrum horrendũ, informe, ingẽs: effoſſa cavernis
Cui geminis abit interius ſtructura genarum,
Luminaque introrſus tetro pallore recedunt.
Cervix orba comis: dura cutis aſpera pelle,
Stat cava frons, laceræ nares, ſitus aridus oris

Sem-

Semper hiat, scabra livent rubigine dentes.
Tum ventri nullus tenui m dus; ossibus ingens;
Tota riget, solæ restant in pectore crates:
Cruraque vix ægrum sustentant tenuia corpus.
Pallor in aspectu, faciesque simillima buxo.

Ben. Milanus in lib. Carm.

Ossea visceribus vacuo illi pectore crates:
Ventris hiat pro ventre locus: patet arida calva
Per vacuos radiorum orbes, perque oris hiatus
Exesi nigra crepitant rubigine dentes,
Illusæquæ sonant raro iam pectine malæ:
Ossaque luxa cavis immane extantia lumbis:
Spicula trunca manu, & falcis inutile ferrum.

P. Ant. Millieus Moys. Viat. l. 20.

Homo moriens.

Labitur exangnis, labuntur frigida letho
Lumina, purpureus quondam color ora reliquit.

Virg. l. 2. Æn.

Diriguitque malis; nullos movet aura capillos,
In vultu color est sine sanguine: lumina mœstis
Stant immota genis: nihil est in imagine vivum.
Ipsa quoque interitus cum duro lingua palato
Congelat, & venæ desistunt posse moveri;
Nec flecti cervix, nec brachia reddere gestus,
Nec pes ire potest.

Ouid. l. 6. met.

Solvitur omne decus letho, niveosque per artus
It stygius color, & formæ populatur honores
Ambrosiæ cecidere comæ, violataque cervix.
Marmoreum in iugulum collo labente recumbit.

Sil. Italicus l. 11.

Tunc toto macies subire vultu,
Et pallescere bellæ imago formæ,
Et livere genæ, suique pergent
Oblitæ decoris rigere malæ:
Tunc mutæ titubare verba linguæ,
Et fractis oculi emori vitellis.
Tunc frigescere sanguis, & gelata
Vitalis tenor abstinere vena
Ipso tu tamen à gelu æstuabis,
Cum frænis dolor irruet solutis.

P. Iac. Bidermanus l. 2. silu 7.

Homo mortuus, siue cadauer.

Qvippe iter accelerat, propiusq; i. forme cadaver
Visendum nigras gressu diverberat vmbras.

Illi

Illi absumpta cutis, resolutaque viscera subter
Spina cavas vacuo suspendit pectore costas,
Ossaque dilapsis squalent arentia nervis.
Ora carent oculis, consumptis lurida malis,
Et putres scabra servant rubigine dentes.

P. Alex. Donatus l. 1. Const.

Hunc super effigies hominis composita iacentis
Extendit gelido calce rigente pedes.
Fracta labat cervix, humerique, & brachia languent,
Nec tenor in venis est, nec in osse vigor,
Stat macies, cecidere genæ; cutis arida pendet;
Nec calor in membris est, nec in ore color.
Auctorata silent Samij labra lege magistri;
Et nihil in surda proficit aure sonus,
Ipsa diem excludunt obductis lumina valvis,
Æternaque oculos nubila nocte premunt.
Cereus iste color, faciesque simillima buxo,
Dentis heri libyci nobile vicit ebur.
Qui digiti gemma teretes fulsere Sabæa,
Iam inage Riphæo diriguere gelu.
Lingua tacet, cantarat heri, manus vtraque torpet:
Vtraque Circensi in pulvere plausit heri.
Denique languet iners immoto corpore truncus;
Saltarant agiles inde heri, & inde pedes.

P. Iac. Bidermanus l. 1. Heroid. ep. 1.

Bissenos vbi Sol deinde menses
Consueta semel orbita peregit.
Iam toto caro vanuit sepulcro;
Vt visa neque pelle, nec capillo
Quærant lumina, Calve quis fuisti?
Crisporum caput inscium est pilorum;
Stant binis vacui sinus ocellis,
Et toto fugit os ab ore. nudis
Dumtaxat manet ossibus superstes
Rerum desita mentio tuarum.

Idem l. 2. silu. 7.

MORS VIOLENTA.

Homo ictus fulmine.

TAlia dicentem toto Iove fulmen adactum
Corripuit: primæ fugere in nubila cristæ,
Et clypei niger vmbo cadit, iamque omnia lucent
Membra viri, cedunt acies, & terror vtrinque.

Quò

Quò ruat, ardenti feriat quas corpore turmas.
Intra se stridere facem, galeamque, comasque
Sentit, & vrentem thoraca repellere dextra
Conatur, ferri cinerem sub pectore tractat.

Statiu. l.10. Theb.

Ipse sua rapidum candenti è sulphure telum
Molitur dextra; claraque è nube trisulcum
In ferale caput valido rotat impete fulmen.
Sed tacitæ cecidere faces, flammæque cadentis
Conscius Herodes nullo hausit teste vaporem.
Viscera confestim, venasque iacentis, & artus,
Ossaque, & infusas durata per ossa medullas
Flamma voravit edax, & noxia pectora rupit.

P. Iac. Eidermanus l.4. Herod.

Homo terra absorptus.

.... ecce altè præceps humus ore profundo
Dissilit, inque vicem tremuerunt sidera, & vmbræ
Illum ingens haurit specus, & transire parantes
Mergit equos, non arma manu, non frena remisit.
Sic vt erat rectos defert in tartara currus;
Respexitque cadens cœlum. campumque coire
Ingemuit donec levior distantia rursus
Miscuit arva tremor: lucemque exclusit averno.

Statius l. 7. Theb.

Mors hominis ex altiori loco deiecti.

...... quos enim præceps locus
Reliquit artus? ossa disiecta, & gravi
Elisa casu: signa clari corporis
Et ora, & illas nobiles patris notas.
Confudit imam pondus ad terram datum.
Soluta cervix, silicis incussu caput
Raptum cerebro penitus expresso, iacet
Deforme corpus.

Seneca in Troa. ac 5. sc. 1.

Mors Sampsonis, & Philistæorum ex theatri ruina.

Talia vociferans magna vi concutit alta
Fulcra columnarũ, quo impulsu contremuerũt
Tecta; Philistæi clamorem ad sidera tollunt.
At Sampson nitens de cardine fulcimenta

Mar-

Marmorea evellit: soluuntur tecta ruuntque
Præcipitata solo: pars in cervicibus hærent
Herois poteratque domum fulcire labantem,
Qui impulerat, sed sponte cadens, frangenda ruinis
Membra dedit, voluitque mori, ne viveret hostis.
Tunc strepitus tectorum ex omni parte ruentum,
Saxorumque fragor collisorum, & morientum
Astra flagellarunt gemitus, paulo ante iocosis
Astra sonis, plausuque levi pulsata theatri.
Quis faciem horrendæ cladis, quis funera cantu
Æquiparare queat? populorum extincta iacebant.
Millia, densa locis: quique ora novissima fati
Vna, & funus idem, indistinctaque mortis imago.
Omnibus effracto capita exiliere cerebro
Et vultus laceri, & turpatus vulnere sanguis
Et tumuli ante necem, & bustum commune ruinæ.

P. Gul. Dondinus in car. Sampf. lud.

MORS VOLVNTARIA.

Cædes sui ipsius.

AT trepida, & cæptis immanibus effera Dido
Sanguineam volvens aciem, maculisq; trementes
Interfusa genas, & pallida morte futura,
Conscendit furibunda rogos, ensemque recludit
Dardanium. atque illam media inter talia ferro
Collapsam aspiciunt comites, ensemque cruore
Spumantem, sparsasque manus.
Illa graveis oculos conata attollere, rursus
Deficit infixum, stridet sub pectore vulnus
Ter se se attollens, cubitoque innixa levavit:
Ter revoluta toro est: oculisque errantibus alto
Quæsivit cœlo lucem ingemuitque reperta.

Virg. l. 4 Æneid.

Accipe nũc, inquit, nostri quoq; sanguinis haustus:
Quoque erat accinctus, demisit in iliaferrum.
Nec mora, ferventi moriens ex vulnere traxit,
Et iacuit resupinus humo, cruor emicat altè.

Ouidius l. 4. met.

.... & iam media orsa loquentis
Abstulerat plenum capulo latus: ille dolori
Pugnat, & ingentem nixu duplicatus in ictum
Corruit, extremisque animæ singultibus errans
Alternus nunc ore venit, nunc vulnere sanguis.

Statius l. 3. Theb. Sic

Sic ait. insignemque animam mucrone corusco
Dedignantem artus pridem, mœstamque teneri
Arripit, inque vno quæsitam vulnere rumpit
Sanguine tunc spargit turres, & mœnia lustrat.
Idem l.10 Theb.

FVNVS, VEL EXEQVIAE ANTIQVO RITV.

NEc minus interea Misenum in littore Teucri
Flebant, & cineri ingrato suprema ferebant,
Principio pinguem tædis, & robore secto
Ingentem struxere pyram: cui frondibus atris
Intexunt latera, & ferales ante cupressos
Constituunt, decorantque super fulgentibus armis.
Pars calidos latices, & ahena vndantia flammis
Expediunt, corpusque lavant frigentis, & vngunt.
Fit gemitus: tum membra toro defleta reponunt.
Purpureasque super vestes, velamina nota
Coniiciunt: pars ingenti subiere pheretro.
Triste ministerium, & subiectam more parentum
Aversi tenuere facem: congesta cremantur
Aurea dona, dapes, fuso crateres olivo.
Postquam collapsi cineres, & flamma quievit;
Relliquias vino, & bibulam lavere favillam:
Ossaque lecta cado texit Chorineus aheno.
Idem ter socios pura circumtulit vnda,
Spargens rore levi, & ramo felicis olivæ,
Lustravitque viros, dixitque novissima verba.
Virgilius l.5. Æn.

Iam pater Æneas, iam curvo in littore Tarchon
Constituere pyras: huc corpora quisque suorum
More tulere patrum: subiectisque ignibus atris
Conditur in tenebras altum caligine cœlum.
Ter circum accensos cincti fulgentibus armis
Decurrere rogos, ter mœstum funeris ignem
Lustravere in equis, vlulatusque ore dedere.
Spargitur, & tellus lacrymis, sparguntur & arma:
It celo, clamorque virum, clangorque tubarum,
Hinc alij spolia occisis directa Latinis
Coniiciunt igni galeas, ensesque decoros
Frenaque, ferventesque rotas: pars munera nota,
Ipsorum clypeos, & non felicia tela.
Multa boum circa mactantur corpora morti,

Seti-

Setigerosque sues, raptasque ex omnibus agris
In flammam iugulant pecudes: tum littore toto
Ardentes spectant socios, semustaque servant
Busta, neque avelli possunt, nox humida donec
Invertit cœlum Stellis fulgentibus aptum.

Virg.l.11.Æn.

Tristibus interea ramis, teneraque cupresso
Damnatus flammæ torus, & puerile pheretrum
Texitur: ima virent agresti stramina cultu.
Proxima gramineis operosior area sertis,
Et picturatus morituris floribus agger.
Tertius assurgens Arabum strue tollitur ordo
Eoas complexus opes, incanaque glebis
Thura, & ab antiquo durantia cinnama Belo.
Summa crepant auro, Tyrioque attollitur ostro
Molle supercilium, teretesque hinc vndique gemmę
Irradiant medio Linus intertextus acantho,
Lethiferique canes. (opus admirabile semper
Oderat, atque oculos flectebat ab omine mater.)
Arma etiam, & veterum exuvias circumdat avorum,
Inde ingens lacrymis honor, & miseranda voluptas.
Muneraque in cineres annis graviora feruntur.
Namque illi, & pharetras, brevioraque tela dicarat
Festinus voti pater; insontesque sagittas.
Spes avidæ: quas non in nomen credula vestes
Vrgebat studio? cultusque insignia regni
Purpureos, sceptrumque minus? cuncta ignibus atris
Damnat atrox, suaque ipse parens gestamina ferri.

Statius l.6.Theb.

Tollit in excelsum se turribus æmula moles
Quadratum dimensa latus, sectaque cupresso
Interiora trabes, damnataque robora texunt.
Tum stipulas, calamosque leves, atque arida condit
Venturis alimenta focis: extraque superbis
Vestibus, aut auro, aut signis collucet eburnis,
Proximus huic spatijs it decrescentibus agger,
Et similis structura operis, laterumque minorum
Parietibus facies brevior ligat angulus æquis.
Tertia contractos tollit magis area fines:
Inde minor, se seque alio sublata coarctat
Quinta supercilio: donec iam vertice summo
Extenuatur apex, super & celsissima fulget
Purpura, candet ebur, gemmæque, aurumq; coruscāt.
Vndique odoratis cumulantur pondera glebis
Thurea, panchæusque liquor, myrrhæque gementes
Cumque suis Indos onyches, alabastraque fundunt

Vn-

Vnguentis, cæsisque ferunt opobalsama ramis
Raptosque Eois suc os, & aromata silvis.
Nec minus, & celebres ineunt certamine ludos,
Sublimesque in equis volitant; quà flectere currum
Purpureos, formaque patres simulante vetustos
Aspicias: actæ in numerum quà ludicra pugnæ,
Atque recurrentes gladijs resonantibus orbes,
Et campo indomitum pacato effervere Martem.
Ipse toga insignis Maxentius, ipse virenti
Lauro inc ina tegens iam tempora, sustulit atram
Aversus de more facem, iam iamque rogales
Admovet illacrymans arsura in robora flammas,
Incipit, & caris lamenta novissimus vmbris.

P. Alex. Don. l. 3. Const.

Pompa funebris Christiano ritu.

SVrgat in augusta lacrymabilis æde cupressus.
Omnia luctifico sint operata rogo.
Explicet accensum mœstis funalibus agmen
Plurima lugubri tibia rauca sono.
Hic Procerum trabeata manus, graviorque Senatus,
Longa phalanx Equitum, densa corona Ducum
Nec Matrona procul luctus imitata virorum.
Quæ maius tanto in funere nomen habet.
Occupet hic agmen natorum regius ordo,
Qui magni posthac agminis instar erunt.
Denique succedant magnorum insignia Regum,
Margaris vnde trahit nobilitatis opes.

P. Vinc. Guin sius Eleg. 3.

Obvia pompa fuit lugubribus horrida signis
Pulla habitu, tristi murmure, lenta gradu.
Parebant mœsti per lina madentia vultus,
Et gemitum rupti pectoris antra dabant.
Lurida præbebant piceam funalia flammam;
Inque manu multis atra cupressus erat.
Terreor aspectu, & refuga cervice gementem
Damno, gemens illo non minus ipse gregem,
Ecce autem: medio sublimis in agmine lectus,
Sena sub hexaphoro subdita colla gravat.
Hunc super effigies hominis composta iacentis
Extendit gelidos calce rigente pedes.

P. Iac. Eidermanus l. 1. Her. ep. 1.

Talibus à lacrymis dum circùm plurima fervent
Tecta, laresque, viæque; nigro subit agmen amictu
Funebre, multa gemens, & fœmineo vlulatu

Aura-

Auraſque, plateaſque replens, effertur Arisbæ
Heroa de ſtirpe Paris. *Et infra.*
Inſtita de feretro pendebat ſerica. iuxtà
Mœrebant priſcæ fumoſa inſignia gentis,
Et ſeries viſenda domus, & Martia belli
Gloria, dignatæque toris regalibus vmbræ.
Opplorabat anus modulato præfica verſu,
Invidiamque tribus motura ſororibus, vnum
Vnius inſtabat pueri exprobrare cadaver.
Idem l.2.Herod.

Funebris moles in templo.

STabat ad exquilias, niveæ quà Virginis aram
Delapſæ fecere nives, obſcurus amictu
Nigranti paries, pulloque aulæa paratu,
Et picturatis mœrebant templa figuris.
In medio ſpectanda thoris, effulta metallis
Æmula pyramidum moles. cui vertice ſummo
Stat flamma crinitus apex, longoque rogales
Ordine componit rutila teſtudine tædas.
Vidit, & ingentes mirata eſt Roma per artes
Fornicis in ſpeciem denſari lumina: & altè
Pendula flammiferos facibus contexere muros.
Quàque ſupercilium convexo attollitur arcu,
Aſtra velut radijs interlucentibus ignes
Exanimo ardentes circum poſuiſſe coronas.

INFERA.

Inferorum regio fabuloſa ſupplicijs improborum deſtinata.

MOEnia lata videt triplici circumdata muro:
Quæ rapidus flammis ambit torrētibus amnis
Tartareus Phlegethon, torquetque ſonantia ſaxa.
Porta adverſa ingens, ſolidæque adamante columnæ
Vis vt nulla virùm, non ipſi exſcindere ferro
Cœlicolæ valeant. ſtat ferrea turris ad auras:
Tiſiphoneque ſedens palla ſuccincta cruenta
Veſtibulum inſomnis ſervat noctesque, dieſque.
Hinc exaudiri gemitus, & ſæva ſonare
Verbera, tum ſtridor ferri, tractæque catenæ.
Vide reliqua apud Virgilium l.6. Æn.
Eſt in receſſu Tartari obſcuro locus
Quem gravibus vmbris ſpiſſa caligo alligat:

Quid tibi monstra Erebi, Scyllas, & inane furentes
Centauros, solidoque intorta adamante gigantum
Vincula, & angustam centeni Ægæonis vmbram.
Statius l.4. Theb.

Tum iacet in spatium sine corpore pigra vorago
Limosique lacus, latè exundantibus vrit
Ripas sævus aquis phlegethon, & turbine anhelo
Flammarum resonans saxosa incendia torquet,
Parte alia torrens Cocytos sanguinis atri
Vorticibus furit, & spumanti gurgite fertur.
At magnis semper divis, regique Deorum
Iurari dignata palus. picis horrida rivo
Fumiferum volvit Styx inter sulphura limum
Tristior his Acheron sanie, crassoque veneno
Æstuat,& gelidam eructans cum murmure arenam.
Descendit nigra lentus per stagna palude.
Hanc optat saniem non vno Cerberus ore,
Hæc & Tysiphones sunt pocula, & atra Megæra
Hic sitit, ac nullo rabies extinguitur haustu.
Vltimus erumpit lacrymarum fontibus amnis
Ante aulam, atque aditus, & inexorabile limen
Quarta cohors omni stabulante per avia monstro
Excubat, & Manes permisto murmure terret:
Luctus edax, maciesque malis comes addita morbis,
Et mœror pastus fletu, & sine sanguine pallor,
Cureque,insidieque,atq; hinc queribunda senectus
Hinc angens vtraque manu sua guttura livor,
Et deforme malum, ac sceleri proclivis egestas
Errorque infido gressu, & discordia gaudens
Permiscere fretum cœlo. sed & ostia Ditis
Contentis suetus Briareus recludere palmis;
Et, Sphynx virgineos rictus infecta cruore,
Scyllaque,centaurique truces,vmbræque Gigantum
Hic diræ volucres, pastusque cadavere vultur
Et multus bubo, ac sparsis Stryx sanguine pennis.
Harpyæque fovent nidos; atque omnibus hærent
Condensæ folijs: nutat stridoribus arbor.
Has inter formas coniux Iunonis avernæ
Suggestu residens cognoscit crimina regum.
Stant vincti, seròque piget sub iudice culpæ,
Circum errant furiæ, pœnarumque omnis imago
Tunc alius sævis religatur rupe catenis:
Ast alius subigit saxum, perque ardua montis
Vipereo domat hunc æterna Megæra flagello.
Sil.Italicus l.13.

Sedes bonis destinata apud Inferos, quam Campos Elysios veteres appellarunt.

DEvenere locos lætos, & amæna vireta
Fortunatorum nemorum, sedesque beatas
Largior hìc campos æther, & lumine vestit
Purpureo, solemque suum, sua sidera norunt.
Pars in gramineis exercent membra palæstris,
Contendunt ludo, & fulva luctantur arena.
Pars pedibus plaudunt choreas, & carmina dicunt.
Hic genus antiquum Teucri, pulcherrima proles,
Magnanimi heroes nati melioribus annis,
Ilusque, Assaracusque, & Trojæ Dardanus auctor
Arma procul, currusque virûm miratur inanes.
Stant terræ defixæ hastæ, passimque soluti
Per campos pascuntur equi: quæ gratia currum
Armorumque fuit vivis, quæ cura nitentes
Pascere equos, eadem sequitur tellure repostos.
Conspicit ecce alios dextra, lævaque per herbam
Vescentes, lætumque choro Pæana canentes
Inter odoratum lauri nemus; vnde supernè
Plurimus Eridani per ripam volvitur amnis.
Hic manus ob patriam pugnando vulnera passi,
Quique Sacerdotes casti, dum vita manebat:
Quique pij vates, & Phœbo digna locuti
Inventas aut qui vitam excoluere per artes
Quique sui memores alios fecere merendo:
Omnibus his nivea cinguntur tempora vitta.
Virg. l. 5. Æn.

Amissum ne crede diem. sunt altera nobis
Sidera, sunt orbes alij: lumenque videbis
Purius, Elysiumque magis mirabere solem,
Cultoresque pios. illic pretiosior ætas
Aurea progenies habitat, semperque tenemus
Quod superi meruere semel, nec mollia desunt
Prata tibi: zephyris illic melioribus halant
Perpetui flores, quos nec tua protulit Ætna.
Est etiam lucis arbor prædives opacis
Fulgentes viridi ramos curvata metallo
Hæc tibi sacra datur, fortunatumque videbis
Autumnum, & fulvis semper ditabere pomis.

F V R I Æ.

NEc mora: Tisiphone madefactā sanguine sumit
Importuna facem, fluidoque cruore rubentem
Indui-

Induitur pallam, tortoque incingitur angue,
Egrediturque domo luctus comitatur euntem.
Et pavor, & terror, trepidoque insania vultu.

Ouid.l.4. met.

.... inamęnum forte sedebat
Cocyton iuxta, resolutaque vertice crines
Lambere sulphureas permiserat anguibus vndas
Centum illi stantes vmbrabant ora cerastæ
Turba minor diri capitis: sedet intus abactis
Ferrea lux oculis: qualis per nubila Phæbes
Atracia rubet arte labor. suffusa veneno
Tenditur, ac sanie gliscit cutis: igneus atro
Ore vapor, quo longa sitis, morbique, famesque,
Et populis mors vna venit. riget horrida tergo
Palla, & cęrulei redeunt in pectore nodi.

Statius l.1. Theb.

INFERORVM REGIO VERA.

EXtremo subeunda patet spelunca barathro
Qua non vlla magis regnis demissa profundis
Pascit in æternas flammarum incendia pænas.
Sulphureos alit vnda lacus, atque ignibus atris
Vnda alitur glaciem iuxta, resonantia iuxta
Fluctibus allisis, vastaque voragine saxa.
Luctus ibi, planctusque virum, gemitusq; nocentum
Verberaque ingeminant, quassatq; immanè cavernas
Horror, & ora dolor redeuntibus obsidet alis:
Huc immersi omnes, quicunque ferocibus ausis
Bella sacris fecere; iacentque, dolentque Nerones
Corpora tercentum rigidis percussa catenis
Perpetuis ardere rogis, clavaque sonare
Centauros fremere, & spiris religantibus hydras.

P. Alex. Donatus l 1. car.7.

Omnia funestis operit nox atra tenebris,
Horridaque offusum retrò agit vmbra diem:
Clauditur æratis circum vndique, & vndique muris,
Ferratasque ligant vincula mille fores
Obsidet hospitium gravis illætabile mæror,
Et socia æternus cum legione dolor.
Intus agit picei rogus atra volumina fumi,
Sulphureamque domus tota Mephitin alit.
Ignea densatis in alieno carcere flammis
Regnat, & Ætnæo plus furit aura foco.
Vrimur hoc semper, semperque renascimur igni,
Quoq; necesse mori est, nō licet igne mori. *Etinf.*

Stant rata perpetuis incendia legibus, omnes
Æternum in surdo perdimus igne preces.
Circumeunt rictu Briareia turba trifauci.
Perque humeros errat, perque cerasta sinus.
Visus erat Titij quondam mera fabula vultur,
Visa Ixioniæ fabula Graja rotæ.
Cogimur inviti iam credere. pascere vivo
Ipse Prometheam viscere cogor avem.
Tantalus idem ego sum, vanoque fugacia morsu
Esuriens stygijs pabula sector aquis
Mille aliæ torquent; aliæque, aliæque: nec vllum
Aut numerum, aut pœnæ copia nomen habet.
Cimmerijs caligo tegit nos spissa tenebris,
Nec dat adempta suam luna, nec astra faces.
Nos pro rore picem, piceumque bituminis imbrem.
Et resinatæ sulphur habemus aquæ.
Circus habet pro Vere focum, solique sinuntur
Hi zephyri in nostra stare, Notique plaga.
Hinc versi in rabiem nos dente lacessimus artus
Membraq; agit demens in sua membra furor.
Insequimur diris solemque, diemque, Deumque
Et quidquid tellus, quidquid Olympus habet.
Suppeditat maledicta dolor: pergitque dolores
Suppeditare novos flamma, sitisque novos.
Sed quid ego multis flammamq; sitimque, famemq;
Et mala, quæ cruciant, exteriora queror:
Pectora cognatus cum torqueat intima lictor,
Conscciaque impastus viscera vermis edat?
Plus satis hic mihi tortor erat. sua cesset Erynnis.
Addere flagra meus plura tyrannus habet.

P. Iac. Bidermanus l. 2. Heroid. ep. 3.

Horrebis agmen triste silentium,
Et turpe vulgus. te canis occupat
Latratu, & exterret trilinguis,
Perque lacus vlulans Avernus.
Lethenque inertem, stagnaque pallida
Fleture vises, altaque Tænara.
Vmbrasque deformesque Manes
Illuvie, miseramque turbam.
Pallebis Harpyam, oraque Gorgonum,
Larvasque turpes, & lemures nigros,
Furvosque Cyclopas, scientes
Arte nova reparare flammas.
Eheu voraci iam crepitat face
Extructus altis aggeribus rogus,
Per damna, collatasque pœnas;
Nec Nemesis positura quondam

Mo-

Modum dolori, fert adamantinam
Necessitatem, iuraque ferrea;
Clavos refiget nec trabales
Quos semel instituens adegit.
Non te reducent Threiciæ fides,
Laboriosi cura vel Herculis:
Te tristis æternum resorbens
Pœna sub exitium tenebit
Mœrebis annos immiserabilis
Interminatos, longaque sæcula;
Rapacis Orci fœda cum te
Proluvies sibi destinavit.
Audin? querelis horrida perstrepunt
Spelæa Ditis; probraque turpia
Diris acerbant execratis,
Guttur vt intumuit veneno.
Pungente cura sollicitum nefas
Mente remordet; pœnaque funere
Exest renascentem, volucris
Ceu Titij iecur vlcerosum.

P.Io.Bap.Masculus l.2. Ode 34.

. . . . . . Viden' vt vacuo discedat hiatu
Subter humus? (simul omnis humo dirupta recessit
Materies, imæque Erebi patuere cavernæ)
Vt piceas agit atra palus Acheruntica flammas?
Vt fumos per inane rotet? timuere profundum
Attoniti spectare chaos: fœdamque barathri
Colluviem, vulgusque modis miserabile miris,
Informes animarum vmbras, torrente rotati
Mersas igne vadi, supraque ardere perenne
Sulphur, & infamem longè exhalare Mephitim
Intus hydras, vivosque genus deforme cerastas
Sibila senserunt candentibus edere linguis,
Perque cavos errare sinus: semperque recenti
Pectora clamantum vexare nocentia morsu. *Et inf.*
Hic alij, quos flamma rogis ardentibus ambit
Amphoraque infuso semper rigat ignea plumbo,
Immodicæ consueta gulæ convivia damnant
Sera nimis; gelidamque labris sitientibus vndam
Irrita vota petunt; solo cùm detur anhelum
Sulphuris igniti moderari plasmate guttur.
Hic scopulos alij supra volvuntur acutos,
Præcipitesque ruunt; iterumque à valle retracti
Alternas ineunt ab eadem rupe ruinas,
Instabiles semper: quos olim magna iuuabat
Quærere fortunæ ludentis inania: quorumque
Aucupio captatus honos, peregrèque petita.

Gloria, contemptu populum preſſere minorem,
Proxima caſtra tenent, odijs quos acribus egit
Invidia ſtimulante furor: nunc ecce colubris
Vndique perplexi roduntur edacibus omnes.
Perpetuumque omnes iteranda in vulnera durant.
Rurſum alij, quos dira fames exercuit auri,
Atque alij, quos ira nocens, aut improba mentis
Vexavit rabies; aut deſperatio ſævas
In iugulum torquere manus pertæſa coegit.
Singula quid memo rem noxarum ergaſtula? culpam
Quiſque ſuam ſibi carcer habet: diſtinctaque pœnis
Crimina ſunt multis vnus ſurit artibus ignis,
Ingenioſus ad hoc, facta vt cruciatibus æquet.

P. Iac. Bidermanus l. 3. Herod.

Infortunatos tellus habet iſta colonos,
Qui lacerent diris ſeque, Deumque probris.
Æthiopes cuncti, monſtroſæ noctis alumni,
Pars pice, pars fumo, pars metuenda rogis.
Mens eadem nulli, ſtudijs diſcordibus omnes
Quà furor, & rabies quemque tulere, fremunt.
Immortale odium pulſo male regnat amore,
Vnica lex, pœnas hìc ſine lege pati.
Hìc ſibi perpetuæ ſtatuere cubilia curæ,
Et rabida hirſutus cum legione dolor.
Hìc tremor, hìc pallor, gemitus, lacrymęq; perennes
Fumidus æternas hìc dabit ignis aquas.
Sulphuris hic amnes vario cum gurgite mixti,
Non alio eſt iſthic fonte levanda ſitis.
Dira loci facies, aquilo vndique, & vndique bruma,
Hìc cruciat lapſis ſpina relicta roſis.
Hìc nulli ſoles, tenuis nec ab æthere fulgor.
Omnia nox reducem non habitura diem.
Tempeſtas æterna ſtygem premit: vndique fulmen
Imminet, & tonitru, væque perenne boat.
Mors ſine morte gravis: vita hìc eſt neſcia vitæ:
Cumque mori cupias: vivere in igne datur.
Omnia ſtant flammis, circumq; infraque ſupraque;
Hæret inexhauſti lingua ſtupore mali.
Eheu? quidquid atrox, dirum, illætabile, mœſtum,
Quidquid acerbũ, id totũ vnus Avernus habet.

P. Car. Verpæus l. 1. El. 3.

DAEMONES.

EVolat infrendens oculatis protinus alis
Bellua, terribili præfixaque cornua fronti
Subri-

Subrigit: ore nigros fumosque eructat, & ignes:
Pectora flammiferis horrent squamosa cerastis:
Angue sonant, vncæque manus incendia portant.
P.Alex.Donatus Const.l.4.

Partibus exciti propioribus vndique inundant
(Cōcilium horrendum)proceres,implentq;cavernas
Immensas, quibus effigies humana nefandis
Fœda modis, hirti nutant sub crinibus hydri
Lumina stant flamma, fumus de naribus vndat,
Cornua fronte rigent, exhalant ora Mephitim.
At pice perfusos humeros, setosaque nudi
Pectora, remigia alarum nigra, lurida quassant,
Quales busta super stryx horrida concutit alas;
Desinit in tortum furialis cauda draconem.
P.Gul.Dondinus in Car.cui Tit.Arc.Palat.

Ignea terrificæ furit inclementia formæ:
Implexus multa crinis substringitur hydra:
Os rabidum,frons atra,genæ,coma,pectus, & aures,
Luminaque eructant flammas: spumantia ni bos
Corda vomunt,glomerantq;caput ceu mobile fulmē
Nubibus involvit, pluviaque exasperat ira;
Ænea, dum candent, scintillant ossa: medullis
Euacuata lues implet: pro sanguine tabo
Vena tumet: supplet vitalem corde calorem
Frigida mors: fractas non fracta superbia vires
Suggerit, & colubris, dum sibilat arma ministrat.
P.Car.de Luca l.16.Dom.Laur.

PVRGATORIVS IGNIS.

EXterior vallo Phlegeton, & februa stagna
Allābunt scopulos flammis,quas sulphure viuo.
Et pice farcta palus scatebris flagrantibus efflat,
At super in speculis simulacra immania, tristes
Excubiæ flammas, & ferrum illætabile versant,
Queis fontes arcent animas, Erebeaque monstra,
Explorantque pios iusto purgamine manes.
Hos augusta Patrum series, hos casta nepotum
Posteritas sortita locos, quibus omne per ignem
Excoxit vitium, & vivis fornacibus ardens
Obryzo similes spectavit ab æthere virtus
Expolijtque manu, & Divum transmisit habendos
Thesauris.
P.Ant.Millieus l.20.Moys.Viat.

At qualis, Superi, qualis locus! omnia carcer
Et si quid peius carcere carcer habet.

Iſte ſua me nocte locus circumſtat, & arcto
Non expugnandas occupat ære fores.
Vix penetrare queunt tenues ſuſpiria rimas
Et querulæ cœlo diſſimulante preces
Cetera nulla patent: ſed ahenus vbique rigenti
Poſtis habet ſolidas ex adamante fores.
Noſtra Deum laudant patienti incendia queſtu;
Et quamquam iratum pectora Numen amant.
Inſere ſis oculos, ſi quà tibi parte fatiſcet
Rima, poteſt oculis rima ſat eſſe tuis,
Illa tibi plures monſtrabit ſola dolores,
Quam vigiles monſtret luna ſerena faces,
Hìc ardente palus vnda vomit atra Mephitin,
Plenaque ſulphureo balnea rore parit
Hìc piceæ lambunt nebuloſa cubilia tædæ,
Et querulos vaſtant igne nigrante lares.
Nos medij prunis candentibus vrimur, inter
Artifices qualis maſſa liquata focos.
Nos rota præcipiti diſcerpit ahenea gyro,
Nos abies fixo torret adacta veru.
Nos reſina coquit, plumbique liquentis, & æris
Horridus ignitis abluit imber aquis.
De ſcopulis illos, ſaxiſque minacibus illos
Subdita præcipites ſcindit acuta ſilex.
Aſt alibi tortor ſcuticis immanibus inſtat
Verberaque elata librat ahena manu.
Candentes alibi cuneos intorquet, & vncos,
Vulſaque flammifera forcipe fruſta ſecat.
Et gravidis æquat commiſſa piacula plagis,
Nec venia eſt culpis vlla, nec vlla reis
Quæ quondam fecere luunt; neque grandia ſolum
Sed quæ vix oculis viſa fuere, luunt.
Atque vtinam lacrymis ea tunc eluta fuiſſent
Cùm lacrymæ pretio non caruere ſuo.

P. Iac. Bidermanus l. 3. Hero. ep. 4.

Manes indigetes, atque opis indigos
Vindex pœna rogis excoquit, excoquit;
Nec rivo facili, nec fluvio licet
Flammas vincere vividas.
Vrget ſollicitos carcere Mulciber
Cyclopeſque feri forcipe ahenea
Verſant; ſic ſcelerum difficiles notas;
Delent, damnaque diluunt.
Adduxere ſitim Tantaleam faces
Nec ſeptemgeminum ducere largius,
Si Nilum liceat, temperet igneam
Ætnæ vim penetrabilis.

Sed vota, atque preces elicient rogo,
Flammarumque potens arbiter acrium
Princeps Romuleus triſtia corriget
Pœnarum eluere efficax.
Effudiſſe polum largus, & aridis
Indulgere animis flumine liquido.
Cœlum namque patet clavibus aureis
Et poſtes adamantini.
Manes ſolue pios, & bonus expia,
Sævorumque memor, dum facis, ignium,
Miſce liba; dapes ſeu Cererem levem
Fingant, ſeu Bromium liquor.

P. Io. Baptiſta Maſculus l. 2. O de 29.

MVNDI FVTVRVM EXCIDIVM.

.... ſic cum compage ſoluta
Sæcula tot mundi ſuprema coegerit hora.
Antiquum repetens iterum chaos, omnia miſtis
Sidera ſideribus concurrent; ignea pontum
Aſtra petent, tellus extendere littora nolet,
Excutietque fretum; fratri contraria Phœbe
Ibit, & obliquum bigas agitare per orbem
Indignata diem poſcet ſibi, totaque diſcors
Machina divulſi turbabit fœdera mundi.

Lucanus l. I.

Iam iam legibus obrutis
Mundo cùm veniet dies,
Auſtralis polus obruet
Quidquid per Libyam iacet,
Et ſparſus Garamas tenet:
Arctous polus obruet
Quidquid ſubiacet axibus
Et ſiccus Boreas ferit
Amiſſum trepidus Polo
Titan excutiet diem.
Cœli regia concidet,
Certos atque obitus trahet:
Atque omnes pariter Deos
Perdet mors aliqua, & chaos.
Et mors fata noviſſima
In ſe conſtituet ſibi.

Seneca in Herc. Oet. in Cho. act. 3.

IVDICIVM EXTREMVM.

AT mihi corda magis perituri buccina mundi
Et tuba terrificat; quali tuba ferrea cantu?
Triſtis, & extremos hominum latura dolores.
Quattuor vnde fremunt agitantes murmura venti,
Et raptum adverſis populantur flatibus orbem,
Deſcendet cęlo tubicen; proh tortile fulmen
Fit tuba, ſtridoremque cavis eructat ahenis,
Fulguraque, & flammas imis commota ſepulcris
Accepere ſonum, & cineres aurita dedere
Marmora. ſupremæ per magna incendia lucis
Iam volitant animæ, viviſque aggeſta catervis
Denſa Palæſtinas ineunt iam corpora valles.
Heu facies, rerumque vices. hi crimine vitæ
Surgentes tumulis æterna in funera vivunt:
Hi collucentem phębo ſeptemplice currum
Aere ſublimes, agilique altiſſima lapſu
Aſcendunt ſpatia, & magno dominantur olympo.

P Alex. Donatus l 1. car. 15.

Terreor. heu quali marcentia buccina cantu
Funera, de tumuli ſurgere mole iubet?
Surgite. iura dari ſummus iubet vltima Prætor:
Sontibus ille forum flebile Prætor aget
Iamque movet tellus, maris æſtuat vnda; dehiſcunt
Iſtius hinc omnes, illius inde ſinus.
Numquam alio tantæ coierunt agmine gentes:
Horruit à numero territa turba ſuo.
Quæ miſeris facies? quæ informi in corpore forma?
Conſcia quis pingit luridus ora color?
Frigidus oſſa tremor, dolor ilia, guttura clamor,
Atque oculos fletus, pectora planctus habet.
Iam periiſſe ſciunt ſe iudice quiſque; nec acta eſt
Cauſa, tamen cauſa ſe periiſſe vident.
Inde graves alius vocat in ſua funera montes;
Totus ab iniecta poſſit vt Alpe tegi.
Atque alius pelagi vovet omnibus eſſe ſub vndis,
Dum queat aſpectu Iudicis eſſe procul.
Irrita vota. cavum Thaumantias iris in arcum
Iam coit; extructo iam rubet aura throno.
Iam tonitru cęlum quatiente fatiſcit, & omnis
Aligerûm ætheria prodit ab arce phalanx.
Purpureoque vehens cœli per inania curru
Ipſe triumphali cum trabe Prætor adeſt.
Qui rapidum pernix quacunque per æthera fertur,

Spargit in inſenſas flammea tela tribus.
Dant procul aſtra locum: trepidat Leo, cedit Orion,
Parrhaſis ad vetitas Vrſa recurrit aquas.
Luna ſilet, pallenſque gravem confeſſa timorem
Abditur, & radijs orbita ſolis eget.
Denique ſubſtructa cùm ſedit in Iride Prætor,
Et ſtetit hinc Actor plurimus, inde Reus:
Hei mihi! quas lites intendere fontibus Actor
Ille? quibuſque vti teſtibus ille ſolet?
Vaſtum aperitur ibi monſtroſa mole volumen
Grandibus inſcriptum parte ab vtraque notis.
Omnis apex ibi pondus habet: legit omnia quiſque,
Qui nihil ante vnquam legerat, ille leget;
Quo tamen, heu, quo quiſq; metu leget? omnia corā
Quæ malè, vel dixit, vel malè fecit, erunt.
Pervia ſunt oculo penetralia pectoris omni;
Abdita, quæ nunquam viſa fuere, patent.
Quòs igitur Iudex meliores dexter habebit,
Eximias illos inter amabit oves.
Sed ſcelerum quos atra teget caligo, manebunt
Dedecores inter turba ſiniſtra capros.
Vide reliqua apud Iac. Biderm. l. 2. Her. ep. 1:

Latè tonantem fana per ardua
Frequens iuventus horruit, horruit
Dijudicandam litem vt olim
Audijt, ac trepidum fragorem
Ruentis orbis, quæ iacis ignea
Sententiarum fulmina? territas
Vt fulgurando? perque miſces
Cuncta gravi tremefacta motu.
Natura monſtris preſſa novis, mali
Immane quantum parturit; aſperam
Vim dicis, implacatam & iram
Vindicis, & vitijs iniquam,
Nigrumque ſolem, nigraque ſidera,
Cęcumque cælum; ſanguinis illinis
Guttis Dianam, fati & Argo
Neſcia iam natat inter ignes.
Rubeſcit orbis ſemita lactei;
Eſt ignis Arcto; decidit arduus
Polus, nec agmen diſſipatum
Cogere amat niger Heſperugo.
Damnoſa mundum comminuet dies
Dilapſum in ignes, franget & impetu
Volubili, divulſa ab imo
Cuncta rogum impoſitura in vnum.

Formidolosæ scena tragædiæ
Templi theatro iam patet, & faces
Tædæque debacchantur atræ
Incubuit cinis altus orbi.
Ad busta non iam surda moves tubam
Auditam Averni sedibus intimis,
Vmbrasque, deflagrata & vrges
Corpora sollicitumque vulgus.
Exsomnis alto de tumulo stupet
Natura; pallentum libet agmina
Mirari, & exangues catervas
Purpureas animare venas.
Coram minacem constituis Deum
Vltrice flamma; sæva supercilj,
Et alta maiestas fugaces
Terret agens sub Averna manes.
Acerbus oris proijcit impijs,
Truditque vindex in cava Tartara
Ætnæque flammanti, pyræque
Subijcit arbitrio tenaci.

P Io. Bap. Masculus lyric l 1. Ode 34.

Plange, plange luctuosa
Turba mœstam nænia
Iam videbis lacrymosa
Drammatis proscenia.
Ecce prodit ipse Iudex
Iudicum ter maximus
Est tubarũ clangor index
Et sonus novissimus.
Surge turba clausa bustis,
Iam tribunal panditur.
Inde pravis, inde iustis
Digna merces redditur.
En refulget Crux, Sionis
Iudicis prænuncia:
En vtrimque Passionis
Promicant insignia.
State cuncti, tu sinistram
Hæde turpis occupa;
Vos oves adite dextram,
Nulla iam sævit lupa.
State fontes, state sancti
Iudicandi splendidè:
Ecce sedit in micanti
Prætor altus inde.
Clara cuius ora fulgur,
Verba sunt tonitrua.
Iã sonabit grãde murmur
Iusta reddens singulis.
Stipat ala multa primi
Præsidis subsellium;
Quinverẽtur hunc & imi
Ordines rebellium.
Hìc volumen proferetur
Quod patebit omnibus.
Quãtus horror, cũ legetur
Clausa noxa cordibus!
Noxa tristis, noxa dira,
Noctis atra filia,
Quam tonãtis plectet ira
Ima torquens ilia.
In bilance nam severa
Ponderabit crimina.
Moxq; ponet forte vera
Omnium discrimina.
Lucis huius dũ recordor,
Palleo supplex reus:
Ad tribunal dũ vocabor,
Parce Quæsitor Deus.
Cõtremiscam te sedente,
Causa dum tractabitur.

Res agetur me tacente,
Quæ dein vulgabitur.
Ritè causa quid peracta
Sit futurum resciam.
Namque Iudex lite dicta

Proferet sententiam.
Ite, dicet, criminosis
Ad profunda tartara.
At venite gloriosis
Ad suprema sidera.

P. Car. Verpæus l. 2. piar. sacr.

Principio flammæ, trepidique incendia mundi
Visa viro purgare diem, & spirabilis auras
Ætheris, ac tota lustramina spargere terra,
Omnia sic opera in cineres mortalia sidunt;
Ipsa latet facies naturæ oppressa favilla.
Extincti pelago pisces, animantia silvis,
Aut extincta polis, aut caligantia fumo
Sidera sæva rubens Titan, & sanguine luna,
Et fixis hinc inde poli simul axibus adstant.
Tum tremere horrẽdo clangore elemẽta per omnes
Terrarum, oceanique plagas, & iussa revulsis
Visceribus cineres redivivis reddere membris.
Hic subito maria, & terras, & flumina passim
Excussis bullire cavis cineresque sepultos
Eructare sinu. coeunt, dispersaque longè
Ilicet ossa locis reparandis artubus adsunt.
Mox iterum clangente tuba, cœloque, Ereboque
Excitæ redeunt animæ, formataque rursum
Insinuant se se sua quæque in corpora motu
Vitali, agnoscuntque suos in millibus artus.
Ingenti subeunt omnes horrore tribunal
Confusi cum plebe duces, humilesque tyranni.
Tum pariter visum scindi, & descendere cœlum
Aethereosque omnes portis effundere cives:
Ac simul ignivomis curvato è nubibus arcu
Iudicij in solio spectandum exponere Regem.
Sanguineum ante Crucis labarum fascesque cruẽtos
Signiferi alipedes radiata è nube coruscant;
Feralesque tubas imitata tonitrua voluunt.
Tum populi terrarum omnes perculsa repente
Rumpere tundentes miserando pectora planctu.
Clamoremque simul, lacrymasque advolvere cœlo
Cum gemitu, terræ optantes penetralibus abdi
Desperare fugam, & latebras, sic omnia flammis
Circumquaque sonant, pœnisque sequacibus ardẽt.

P. Ant. Millieus l. 2. Moys. Vict.

. . . . Veniet non exuperabile tempus
Cùm maria & terras per summa incendia, summo
Vna dies dabit exitio: cùm maxima tandem
Sustentata diu moles procumbet, & astra
Ignibus extinctis stabit caligine cœlum.

Ex

Et ruet ex imis hæc machina fundamentis,
Tum verò aligerum clamor, clangorque tubarum
Terribili monitu & cineres animabit & ossa:
Quæ terra actutum mirabitur ire sepulcris
Excita: & ad visum vultus natura reflectet.
Namque omnis trepidans soboles humana parentis
Supremi imperio veniet: se sistet ad vnum
Scilicet à prima nascentis origine mundi,
Aurea qui tulerit radianti sceptra pyropo,
Et qui servili durarit membra labore
Conditione pari: generis discrimina nulla,
Sed virtutis erunt: iudex erit omnibus idem.
Ipse autem aligerùm in medio, cœloque volantum
Collectamque diu metuentum iudicis iram;
Præque crucem, & sacræ crucis argumenta ferētum
Rex erit, & media stellarum in luce. corusca
Nube sedens hominum vitas, & crimina discet.
Pro se quisque suam manifesto crimine causam
Solus aget superum atq; hominum spectāte corona.
Tum quibus & virtutis amor, dum vita manebat,
Et pia rélligio cordi fuit, & crucis ingens
Profuit insigne, vt cœlestia signa secutis
Annuet, & cœli regnorum in parte locatis
Æternum dabit imperium, vitamque beatam.
At miseros, quorum concretas crimina tardant
Non abstersa animas, quos veræ tædia laudis
Nunc capiunt, ferient divinæ vulnera vocis.
Heu nimium miseros aget irrevocabile verbum
In sedē scelerum æternam, noctemque profundam,
Terribilesque vmbras, & formidabile regnum;
Sub loca senta situ, atque vltricibus horrida flammis
Hic vbi perpetuis torrebit viscera pœnis
Ignis atrox flammis indeficientibus auctus,
Atque edet infelix animas; [illegible]scius anget
Corda dolor: nec finis erit requiesque malorum.

P. Franc. Bencius Quinque Mar. l. 5.

FINIS.

[illegible] colaus Guglielmius P. C.

INDEX

DESCRIPTIONVM.

A.

Accipiter. pag. 117
Adulatio. 475
Ægypti plagę decem. 631
Aeris regiones. 90
V. Meteora.
Æstas. 18
Ætas aurea. 84
Ætas ferrea. 88
Ætates humanæ vitæ. 365
Aetna flammas euomens 275.
V. Vesuuius.
Africa vna ex terræ partibus. 208
Affectus humani. 482
Affectibus varijs agitatus. 496
Agger in mari excitatus. 236
Agricultura. 607
Alpes. 273
V. Montes.
Ambitio. 480
Amicitia, siue Amicus. 486
Amœnitas & vbertas regionis. 219
Amoris affectus. 482
Amor pueri specie. 483
Amoris ardor. 484
Amoris materni blāditiæ. 484
Amoris indicia. 485
Amphitheatrum Romæ. 246
Anathome, seu corpus anathomice sectum. 523
Angeli. 53
Angelus armatus. 56
Angelorum concentus. 56
Angelorum pugna cum Lucifero. 57
Animus humanus. 345
Apenninus mons. 274
Apes. 135
Apes ex alueari fumo abactæ. 137
Apes æris sonitu reuocatæ. 137
Apes inter se pugnantes. 138
Aper. 313
Apri venatio. 313
Apus, seu auis Paradisi. 113
Aquæ riuus. 198
Aquarum lusus. 200
Aquila. 224
Aquila inconniventibus oculis Solem aspiciens. 114
Aquila ad prædam conuolans. 116
Aquilæ pugna cum Serpente. 116
Aquilæ pugna cū Cycnis. 117
Aranea. 324
Arborum species. 2f6
Arbor frondibus spoliata. 261
Arca Noetica. 54
Archangeli Michaelis pugna cum Lucifero. 57
Arces & munimenta. 243
Architectura. 527
Ardea auis. 118
Argentum viuum. 250
Armamentarium in cœlo. 21
Armorum genera. 562
Arnus fluuius. 192
Ars & peritia militaris. 554
Ars Chimica. 543
Ars Equitandi. 535
V. Equus. 290
Ars fabrilis ferraria. 535
Ars inserendi arbores. 608
Ars magica. 538
Ars medendi. 520
Ars nendi. 534
Ars sagittandi. 5 7
Ars scribendi. 5.6
Ars Texendi. 532
Ars Typographica. 5'7
Arx S. Angeli Romæ. 244
Arx in littore maris. 245
Asia. 206
V. Quatuor terræ partes.
Astrologia. 508
Astronomia. 506
Athesis fluuius. 193
Atlas mons. 275
Auaritia. 473
Aues. 111
Auis Paradisi, seu Apus. 113
Auis in cauea. 113
Aucupium. 113
Aula, Aulicorum vita. 427
Aurora. 60

Au…

Aurum, & auri damna. 2?8
Auri fodinæ. 289
Auster siue Notus. 94
Autumnus. 80
V. Vindemia.

B

Babylonica turris. 527
Bacchi sacra. 613
Balæna. 173
Baptismi sacramentum. 617
Bellator optimus. 558
Belli damna. 60,
Bombarda. 564
Bombyx. 326
Boreas, seu Aquilo. 93
Bos. 30
Brassica. 261
Bubalus. 311
Bubo auis. 118
Burdigala Vrbs Galliæ. 227

C

Cacus monstrum hominis. 344
Cadauer. 642
Calcar terrarum. 553
Calcis ludus, seu Harpastum Florentinorum. 447
Canens V. M... 523
Vide etiam Luscinia canēs.
Canes Venatici. 303
Canis vestigator feræ. 306
Canis molossus. 306
Catella venusta. 308
Cantus V. Musica. 523
Cardinales. 431
Carnis assi&tatio. 471
Cerasa. 263
Ceruus. 308
Cerui venatio. 309
Cerui cum Serpente pugna. 310.
Chaos. 7
Chamæca ars. 543
Christus Iesus. 49
Cicada. 138
Citharœdus pulsans fides. 524
Citrus, & mala Citria. 267
Clamor, & strepitus ingens. 637
Clementia. 466
Clypeus. 563
Cœcitas. 40
Cœna vilis & rusticana. 389
Columba Soli aduersa. 119
Columba volans. 119
Columba ab Aquila vexata. 120
Columba ab Accipitre capta. 120
Columna ænea. 510
Concentus Musici V. Sonus.
Concha marina. 175
Concursus multorum. 638
Confessio piacularis. 619
Confirmationis Sacramentum. 619
Conscientia. 346
Constantia. 465
Conuiuium opiparum. 385
Conuiuiorum luxus. 387
Corporis, & oris pulchritudo. 338
Corpus extenuatum, & Squallidum. 340
Coturnices inter se pugnantes. 121
Creatio mundi. 9
Creta insula. 185
Crudelis. 480
Crystallus. 285
Culex. 130 & 632
Culices ad lucernam conuolantes. 140
Currus falcatus. 564
Cursus curruum. 434
Cursus pedestris. 439
Cuniculi ad subrenda mænia.

D

Dæmones. 657
Danubius fluuius. 193
Delos insula. 185
Deliquium, & animi defectus. 395
Delphini ludentes. 175
Deus à potestate, vel effectis. 41
Deus immensus. 43
Deus trinus & vnus. 44
Desperatio. 493
Dialectica. 582
Diei ortus. 23
V. Aurora. 60
Diei, & Solis occasus. 66
Dies apricus & hilaris. 66
Diluuium. 154
Diræ, & imprecationes. 486
Direptio vrbis & cædes. 576

Disciplina militaris corrupta. 556
Diuitiæ. 419
Dolabra. 552
Dolor, seu homo dolens. 495
Domus pulcherrima. 231
Domus Solis. 235
Domus Famæ, Fidei, Martis, Inuidiæ. 236
Domus Somni. 390
Domus subterranea. 235
Draco. 324

E

EBrietas. 389
Echeneis. V. Remora. 176
Ecclesia sub allegoria nauis. 623
Eclypsis V. Solis defectus. 26.
Educatio optima. 410
Educatio pia. 412
Educatio militaris. 412
Educatio praua, aut persunctoria. 414
Educatio sæua & crudelis. 415
Elephas. 296
Elephas turritus. 297
Eloquentia. 510
V. Orator insignis. 511
Elysij campi. 652
Encarpi, seu serta turgentia floribus, & pomis. 526
Ens rationis. 50
Epulum. V. Conuiuium. 38
Equites cataphracti. 570
Equus. 290
Equus ornatus. 294
Equi in Circo currentes. 294
Equus liber profugus. 296
Equitandi ars. 535
Vide Equus.
Eremus in monte. 281
Eridanus siue Padus. 193
Eucaristiæ Sacramentum. 610
Euphrates fluuius. 195
Europa. 203
V. Quatuor terræ partes.
Exequiæ antiquo ritu. 646
Exequiæ Christiano ritu. 678
Exercitus fames laborans. 385
Extremæ vnctionis Sacr. 622

F

FAma. 639
Famæ Domus. 236
Fames. 379
Fames in vrbe sæuiens. 380
Felis. 317
Ficus. 268
Fides diuina. 461
Fidei domus. 237
Fides humana. 462
Flagellum è funiculis. 553
Flagellis cæsus. 630
Flores. 251
Fluuij ortus & incrementum 185
Fluuius auctus pluuijs. 186
Vide Torrens.
Fluuius exundans. 188
Fluuius pontem excutiens. 191
Fluuiorum concilium. 192
Fœmina bellatrix. 560
Fœmina nens. 534
Fons. 199
Formica. 327
Fortitudo. 465
Fraga. 263
Fruges. 607
Frugum tritura. 608
Fulgur. 106
Fulmen. 106
Fulmine ictus. 643
Funambuli spectaculum. 445
Funda. 563
Funebris moles in templo. 649
Funus V. Exequiæ.
Furiæ. 653
Furor, siue homo furens. 490

G

GAlaxia, Via lactea. 18
Galea. 562
Gallus. 122
Gemmæ. 285
Geryon triplici corpore. 343
Gigantes. 341
Gladiatorum pugna. 443
Grammaticæ doctor. 515
Granadillus flos. 258
Grues volantes. 124
Gulæ vitium. 477

H

Harpaftum Florentinum, fiue ludus Calcis. 447
Hafta. 563
Heliotropium flos. 259
Herbæ, & frutices. 261
Hefperus. 36
Hierofolyma. 228
Hifpania. 111
Homo, Hominis creatio. 335
Homo excelfiore ftatura. 341
V. Homines monftrofi. 343
Homines pufilli, Nani. 342
Homo ægrotans. 391
Homo armatus. 567
Homo varijs affectibus agitatus. 497
Homo fceleftiffimus. 451
Homo multarum fcientiarum. 500
Homo extafi correptus. 624
Homo morti proximus. 642
Homo membratim cæfus. 630
Homo mortuus. 642
Homo dolens. 49[illegible]
Homo timens. 494
Honor. 427
Horologium ex rotis. 548
Horologium folare. 507
Horologium arenarium. 551
Hortus florens. 271
Vide Villa.
Hydra centiceps. 325
Hyems. 81
Hypocrifis. 480
Hyftrix. 316

I

IGnis. 329
Ignes artificiofi. 329
Ignis purgatorius. 657
Incendium. 332
V. Aetna, & Vefuuius.
Incendiaria nauis. 162
Incendiaria pila, Bolis. 567
Indoles generofa. 409
Infans. 365
Inferorum loca fabulofa. 649
Inferorum regio vera. 653
Infirmus. 394
Infitio. V. Ars inferendi
Inuidia. 96
Ira, fiue homo iratus. 483
Iris. 110
Italia. 210
Iudicium extremum. 660
Iuftitia. 464
Iuftitiæ diuinæ forma, & habitus. 464
Iuuenis. 366

L

LAbyrinthus. 154
Lac ex faccaro fpumofum, vulgò lattemiele. 384
Lacrymæ. 496
Lactuca. 262
Lacus. 198
Lapillus à ludentibus fuper aquas proiectus. 451
Lapides pretiofi. 257
V. Sacellum, & Templum.
Latrunculorum Ludus. 451
Lauretanum B. V. templum. 239
Leo. 297
Leo fæuiens. 298
Leo ftrage edita fatur. 299
Leo catulos defendens. 299
Leonis catulus adultus. 299
Leo ad martyris confpectum manfuetus. 300
Leporis venatio. 316
Lepræ morbus. 405
Leucophagum, vulgò bianco mangiare. 387
Liberalitas. 468
Lilium. 256
Locus amœnus. 219
Locus horridus & inuius. 219
Locus niue & glacie obfitus. 220
Locufta. 140
Logica. 502
Lorica feu thorax. 563
Lucifer feu Phofphorus. 36
Lucifer è cœlo deiectus. 57
Luctator. 441
Ludus pilæ. 449
Ludus follis. 449
Ludus turbinis. 452
Ludus latrunculorum. 451
Ludus, qui vulgò dicitur l'Oca. 452
Ludus funambuli. 445
Ludus Calcis, feu Harpaftum Florentinum. 447
Ludus Taurorum. 447
Ludus Gladiatorum. 443
Ludus equitum collineantium in annulum. 414

Lu-

Luna. 38
Lunæ macula. 3
Luna deficiens. 32
Lupus fame stimulatus. 212
Luscinia canens. 124
Luxus in vestitu. 373
Luxus in conuiuijs. 387

M

Machina hydraulica ad attrahendam aquam. 201
Magica ars & potentia. 538
Magicum incantamentū. 540
V. Venefica. 407
Magicus habitus. 375
Magnes. 286
Mala citria. 267
Manna. 105
Mantua. 226
Mare. 142
Mare tranquillum. 144
Maris malacia. 144
Mare turbatum. 145
V. Tempestas, Ventorum Conflictus.
Mare rubrum diuisum in partes. 151
Maris accessus & recessus 153
Mare conglaciatum. 158
Mare æneum, seu Vas capacitatis enormis. 545
Margaritæ. 175.176
B.V. Mariæ species, & maiestas. 5
Martis domus. 276
Mathematica. 505
Matrimonium. 623
Medicus. 520
Medicamenta varia. 522
Medicina morbo adhibita. 521
Mediolanum. 224
Mens seu ratio. 345
Meridies. 66
Messis, & tritura. 607
Meteora. 505
Michaelis pugna cum Lucifero. 57
Miles egregius. 558
Miles armatus. 567
Miles gloriosus. 561
Milites vario armati habitu pro diuersitate gentis. 564
Militaris elegantiæ luxus. 575
Militaris disciplina corrupta. 556
Mincius fluuius. 194
Missæ sacrificium. 619
Monomachia singulare certamen. 584
Montes. 273
Morbi, & varia corporis vitia. 398
Morbus Gallicus. 405
Mores optimi. 416
Mores ciuium corrupti. 417
Morientis species. 642
Mors. 642
Mors violenta. 645
Mors Sampsonis & Philisteorum. 644
Mors voluntaria. 645
Mortui cadauer. 642
Mosella fluuius. 195
Mundi creatio. 9
Mundi futurum excidium. 718
Muris capiendi ratio. 318
Muscæ Aegyptiæ. 146
Muscipula. 554
Musica, cantus modulatus. 523
V. Luscinia canens. 124
Musici concentus. 86

N

Nani, pumiliones. 542
Narcisus flos. 260
Nauale certamen. 564
Naufragium. 181
V. Tempestas. 146
Naufragium in portu. 185
Nauis constructio. 159
Nauis regia Cleopatræ. 160
Nauis incendio absumpta. 162
Nauis incendiaria. 163
Neapolis. 224
Nebulæ. 92
Nendi ars. 534
Nilus fluuius. 196
Nix. 103
Niue & glacie obsita regio. 220
Nobilitas, homo nobilis. 418
Noctua. 127
Nox. 67
Noctis initium. 68
Nox intempesta. 69
Nox serena. 7
Nox obscurissima. 7
Nubes. 91
Nubes columnæ specie dux Hebræorum. 9

O

Obedientia. 471
Obsidio & oppugnatio. 593
Odium, Diræ & imprecationes. 486
Oliua. 269
Olysippo Vrbs. 229
Oppugnatio Vrbis. 593
Oppugnatio per cuniculos. 595
Oppugnatio per testudinem. 596
Orator insignis. 511
Orationi & precibus vacans. 623
Ordinis Sacramentum. 622
Organum. 526
Organum hydraulicum. 526

P

Padus vel eridanus. 193
Palatium. V. Domus.
Papilio lucernam circumuolitans. 141
Papilio ortus ex bombyce. 141
Paradisus sedes Beatorum. 37
Paradisus in speciem loci amœnissimi. 39
Paradisus terrestris. 214
Patauium. 226
Pauo. 134
Paupertas. 420
Paupertas voluntaria. 470
Pax & Concordia. 604
Peccatum originale. 478
Pellicanus. 134
Perusia. 227
Pestilentia. 400
Phœnix. 129
Philomela canens. 124
Philosophia. 502
Phosphorus, seu Lucifer. 36
Phrenesis. 390
Pthisis & Tussis. 399
Physicæ scientia. 504
Pilæ ludus. 449
Pila flammiuoma. 567
Piscium genera. 179
Pisces fluuiales. 180
Piscatio. 182
[illegible] urica. 523
[illegible] Aegypti. 632
Planetæ septem. 35
Platanus. 169
Plausus resonantibus tubis, & tormentis. 637
Pluuia. 99
Pœnitentia. 469. & 471.
Pœnitentiæ Sacramentū. 619
Poesis. 513
Pontifex Max. 430
Pont. Max. habitus. 578
Pompa Equestris. 431
Pompa pedestris. 431
Porticus quadripartita. 519
Portus maris. 172
Praga vrbs. 230
Preces sacræ. 623
Princeps optimus. 423
Prudentia. 463
Psittacus. 133
Puer. 366
Pugna duorum exercituum. 570
Pugna, & singulare certamen 584
Pugna vnius cum multis. 588
Pugna duorum contra multos. 590
Pugna gladiatorum. 443
Pugna hominum cum feris. 444
Pugna ludicra equestris. 432
Pugna ludicra pedestris. 432
Pugna cum serpente. 591
Purgatorius ignis. 657

Q

Quatuor anni tempestates 72
Quatuor terræ partes. 206

R

Ranæ. 632
Rex regia dignitas. 422
Regionis amœnitas. 210
Regio horrida & inuia. 210
Regio niuibus & glacie obsita. 220
Regio deserta & inculta. 222
Relationes. V. Rerum nexus. 503
Religio erga Deum. 467
Remora piscis. 178
Rerum nexus, quas relationes vocant. 503
Res æterna.
Rhetorica, seu Eloq[uentia] 510

Rhinoceros. 315
Rhodanus fluuius. 197
Riuus decurrens. 198
Roma. 222
Roma bellatricis habitu. 224
Ros. 103
Rosa. 254

S

SAcellum Exquilinum B.V. 240
Sacerdos Hebræorum. 615
Sacerdotis Hebræi habitus. 378
Sacerdotis Christiani ad arā operantis habitus. 376
Sacerdos, & sacra Ethnico rum. 612
Sacramenta Ecclesiæ. 619
Sacrificium missæ. 617
Sæculum aureum. 84
Sagittandi ars. 537
Saltatio ad numerum. 453
Sampsonis, & Philistęorum mors. 644
Sapientia diuina. 46
Sardinia insula. 184
Satyri Scenici. 448
Scientia & Artes. 500
Sclopus. 5 6
Scribendi ars. 516
Scriptor velocissimus. 516
Scopulus. 183
Scylla & Charybdis. 183
Senæ vrbs. 225
Senex. 367
Serenitas post tempestatem. 101
Serpentes. 319
Serpens renouatus. 322
Serpens saucius ex ictu. 323
Sibilla, seu Sacerdos vatici nans. 614
Siccitas terræ. 205
Sicilia Insula. 184
Silua. 270
Silua ad amœnitatem. 272
Simia. 317
Singara, muliercula Chromantica. 519
Sirenes. 182
Sitis siue homo sitiens. 383
Situs in exercitu. 384
Sol. 22
Solis & diei ortus. 24
V. Aurora. 25
Solis & diei occasus. 66
Sole oriēte astra cælantur. 26
Sole amicta B. Virgo. 27
Sol deficiens. 26
Sol repercussus in speculo. 26
Solis prognostica. 27
Sol nube tectus. 25
Solis regia. 235
Somnus. Somni domus. 390
Sonus. V. Concentus musici V. Citharœdus.
Speculum. 547
Speculum vstorium. 551
Spelunca, 283
Spes. 491
Spiritus Sanctus. 49
Statua equestris. 531
Stellarum nomina. 33
Stella è cœlo cadens. 35
Stellæ cœlo sereno fulgentes. 35
Sterilitas terræ. 229
Superbia. 471
Supplicatio publica. 625
Supplicia varia, 628
Sus. 315

T

TAurus. 301
Taurus pugnam parans. 302
Taurorum in Circo spectaculum. 457
Tempestas in terram effusa. 101
V. Pluuia. 99
V. Ventorum conflictus, Naufragium.
Tempus. 83
Templum Hierosolymitanum. 237
Templum Laureti B.V. 239
Templum Nom. Iesu Romæ. 241
Templum. Vatican. Sancti Petri. 242
Tenebræ Aegypti. 635
Terebra. 552
Terra. 202
Terræmotus. 203
Terræ repentinus hiatus. 205
Terræ siccitas. 205
Terræ sterilitas. 221
Testudo militaris. 596
Texendi artificium. 532
Theatralis moles festis luminibus ornata. 226
Theologia. 500

Thynnorum piscatio. 181
Tiberis fluuius. 197
Ticinus fluu. 197
Tigris. 261
Timor, seu homo timens. 493
Tonitru. 106
Topiaria. 263
Tormentum curule V. Bombarda. 564
Tormenta varia. 628
Torpedo piscis. 178
Torrens. V. fluuius exundans. 187. 188
Trinitas Sancta V. Deus trinus & vnus. 44
Trigonale vitrum. 547
Triumphus. 599
Trophæum. 598
Tulipa flos. 261
Turbo ventorum. 98
Turris Babylonica. 527
Tussis. 399
Typographia. 517
Typhœus Gigas. 343
Tyrannus. 425
Tyrannis Reginæ speciē. 426

V

VAccæ pingues, & macilentæ. 303
Valetudo bona vel mala. 393
Venatio. 455
Venenum. 406
Veneficia. 406
Venefica, siue Saga. 407
Venti. 93
Ventorum conflictus. 95
Ver. 73
Verona. 225
Vestitus & cultus insignis. 371
Vestium luxus. 373
Vestitus & cultus Magicus. 375
Vestitus Sacerd. Christiani ad aram operantis. 376
Vestitus Sacerd. Hebræi. 378
Vesuuius, & eius incendium. 277
V. Aetna. 275
Via lactea. 18
Villa. 247
Vindemia. 608
Vinum. 603
Virtus. 480
Virtutum complexio. 472
Vitæ humanæ miseriæ. 346
Vita ex virtutis regula ducta. 351
Vita delicijs affluens. 348
Vita paucis contenta. 350
Vitæ cultus mediocris. 351
Vita egentissima. 351
Vita religiosa. 352
Vita solitaria in Eremo. 354
Vita militaris. 355
Vita rustica. 357
Vitæ rusticæ, & regiæ comparatio. 363
Vita mari similis. 364
Vitrum trigonale. 547
Vmbra. 72
Vnctionis extremæ Sacr. 611
Voluptas. 423
Vrbes. 223
Vrbs munitissima. 431
Vrsa. 311
Vrsorum venatio. 311

Z

ZEphyrus. 95
Zodiaci signa. 20

FINIS INDICIS.

Ad usum Dñi Stephani Bonjour
nij